ZACNY

.....16 o.....

(21) Przytráfiło śię cżáſu jednego, że on Kázanodźieją ná uroczyſte-świętá przy wielkim ludźi gronie kazánię miał. (Przeciw kázálnicy ſtało kilká zacnych ludźi)Pánow y Szláchćicow)) ktorzy. ſłowo Boże wzgardzáiąc kazánia zgołá nie ſłucháli, ále poſpołu rozmawiáli.

A.Gdac.Dyszkurs. wyd.1679
s. 22

ZACNY

(1) Czego przykład mamy ná niektorym Mężu zacnym, ktory śię zá zdrowego żywotá jákimśi ſprośnym grzechem był zmázał, á tego nikomu objáwić nie chćiał. Ten wpadły w wielką niebeſpieczną chorobę poſłał ſobie po Xiędzá, prośąc, áby go ſłowem Bożym ćieszył.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. ~~167~~ 154

ZACNY

(10) y ták ſię dźiało ſię, y dźieje ſię z tákiemi według ſłow Bernhardowych... Częſtokroć ludźie wſtydzą ſię wyznáć tego, co czáſu innego, kiedy Pan ſądźi, jáwnie wyznawáć muſzą. Przeto jeśli ſię kto miedzy wámi ták zacnego ják y podłego ſtanu oſobámi nayduje,

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 156

ZACNY

189 b

(33) Tego Bezbożniká Wy Pánowie (Szláchćicy) nie náßláduyćie; á iż Bog nie wiele zacnego ro- (s. 161) (1) du do żywotá wiecznego obrał, co śię już wyżey obßernie kilkákroć wſpomniało: Więc chcećieli miedzy Wybránymi Bożymi mieyſce mieć, pobożnie żyićie y o duße wáße we dnie y w nocy uśilnie śię ſtárayćie;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.160-161

ZACNY

198 d

(29) á roſkoßy świátowych przeſtawßy o dußę y one wieczne y niebieſkie dobrá y roſkoßy uśilnie śię ſtárał. Toż y podźiśdźień bywa, że nie tylko zacnego Páńſkiego y Rycerſkiego (Szláchcckiego) ſtanu Oſoby, ále y podłego gminu ludźie zwykli śię obrußáć ná Káznodźieje,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 167

ZACNY

.....135 b.....

(14) O nędznaż wáżá potęgá, Pánowie wielcy, y Szláchćicowie zacni. O jáko śię dármo rzucaćie, y ták wielom ſobie uſtępowáć każećie. O jákoż to rzecz żáłoſna y płáczu godna, że Pánowie (Szláchćicy) i.. ku końcowi nic nie ſą rożni od Proſtakow, poki żyjemy, żyjemy nierowni.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 115

ZACNY

.....135 d.....

(29) y teraz jeſzcze nieco, o tym powiem przeto, ponieważ pomieniona kweſtyja wielom ich do czytánia nie przyßłá, y podobno nie przydźie) niektorzy zacni wielcy Pánowie y świáta tego Potentatowie; á dlategoś przy oſtátnim zgonie ſwoim ſtan ſwoy wyſoki opłákiwáli.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s.115

ZACNY

.....138.d.....

(s. 118)(1) Co gdy Wy Pánowie (Szláchćicy) wczás á nie dopiéro, gdy śmierć do was záwitáć będźie, pilno w ſobie uważyćie: Pewnie, więcey o pobożnośći, niżeli o rodźie wáżym zacnym y wyſokim trzymáć będźiećie; jáko jeden Poeta Krześćiánin pámiętne o tym nápiſał ſłowá:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.118

ZACNY

(28) Weyćie to były Krolewſkie Oſoby, á jáko oto choruiąc y umieráiąc krolewſką godność ſwoię boleſnym ſercem opłákiwáły. Dlatego niech nikt hárdźie nie káże ná godności ſwoje: Niech ſię nikt, nie ſpuſcza ná zacne Urodzenie ſwoje:

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 117

ZACNY

(4) Aríſtoteles y ten ták powiáda: Szláchectwo jeſt cnotá, y bogáctwá ſtárożytne. O jáko dźiśia wiele ich, jeſt, co śię ſczycą Szláchectwem y Urodzeniem zacnym. A coś po ich Szláchectwie y Urodzeniu zacnym?

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 119

ZACNY

139 d

(31) Nie przywłaſczaymy ſobie nic z Szláchectwá Rodźicow, jeśliże żywotá ich pobożnego nie będźiemy náśládowáć. Hieronymus też Doktor mowi: ⟨U Bogá naywyższey (s. 119)(1) szláchectwo jeſt zacnym być cnotámi.⟩ Plautus Pogánin nápiſał: Pięknieysza to jeſt rzecz ſtáć śię Szláchćicen cnotą, á niżeli śię nim urodźić.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 118-119

ZACNY

(s. 123)(19) Coś ná to. rzeką Pánowie (Szlachćicy) owi, ktorzy się wprawdźie w ſtárożytnym urodźili domu; lecz śláchectwo y rod ſwoy zacny ſprośnymi wyſtępkámi plugáwią, zá wſelaką ſwawolą y roſpuſtą uſtáwicznie ſię ugániają, á że im wſyſtko, co ſię im kolwiek lubi, czynić wolno, rozumieją, mowiąc z Pſálmu: A ktoś jeſt Pánem nászym?

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 123

ZACNY

144 d

(21) jeſt jáko on Pan bogoboyny Xiąźę Mechelburſkie Jan Olbrycht, ktory, gdy śię z Brátem ſwoim Xiąźęćiem Ulrychem w Roſtoku pogodźił, D. Wigándowi roſkazał, áby w obecnośći Xiąźąt y Pánow zacnych według czáſu y mieyſcá jákie dowodne ~~[illegible]~~ oſtre kazánie zakonne odpráwił.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 124

ZACNY

146 b

(19) Gdyby teraz ktory Káznodźieja w bytnośći Pánow y Oſob zacnych fukliwymi ná wyſtępki náſtępował ſłowy: Nie ſłoby im to w ſmák; áleby podobno tákiemu gorliwemu Káznodźiei miáſto łáſki niełáſką zápłáćili:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 125

ZACNY

(25) Dlatego rozgyrzyło piekło gárdło ſwoje, y rozwárło nád miárę paſczekę ſwoję, y zſtąpi do niego Szlachtá y poſpolſtwo jego. Przez Szlachtę rozumie tu Prorok S. wſzelákich ludźi zacnych, wſpániałych y wielmożnych.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 126

ZACNY

(6) W tych ſłowiech ſłyßyß, ták Ty proſtego, ják y Ty zacnego ſtanu człowiecze, jáko Syn Boży prawie rzetelnymi wyráźnymi y wyrozumiálnymi ſłowy świádczy, że nieomylnie piekło jeſt.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 130

ZACNY

(14) Powiádáją o jednym Roſkoßniku, ktory, jáko D. Meyfart... obßernie referuje, y zá prawdźiwą to ma Hiſtoryją, był zacnym Pánem y Szláchćicem náder máiętnym y bárzo ſzczęśliwym. Ten miewał záwße przy ſobie jednego z Sług ſwoich, ktory mu nie tylko we dnie ále y w nocy ná ſłużbię pátrzáć muśiał.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679 s. 132

ZACNY

(19) Strigentius ktorego wzmiánká przedtym się ſtáłá, wſpomina znowu przykład o jednym Mężu zacnym, ktory czáſu jednego umienił był pewnego dniá do ſtołu Bożego, przyſtępowáć; ále nieſpodźianie mućiał się w jákieyśi powaźney ſpráwie w drogę puśćić,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.25

ZACNY

Zacna fámilia y krew twoiá wysoka / o człowiecze / masz Prádźiády w rodźie twoim / gnoy / błoto / y nic.

Bóh Karniedr, 1623, 43

ZACNY

niebioſá máią nád ćię wiele:
lub żywotá nie máią / więt-
ſze ſą niżeli ty: byt ich trwál-
ſzy: mieyſce ná ktorym ſą /
zacnieyſze

Bisk Karniedr, 1623, 112

ZACNY

Záproszono zacne goście ná
ono wesele / Anyoły święte

Bisk Niedz. 1623,92

ZACNY

Zá wielką część ſobie poczytaymy / gdy nam Pan Bog roſkaże co robić / bráćią inną opuśćiwſzy godnieyſzą y zacnieyſzą nád nas

Bóh Niedr. 1623, 75

ZACNY

Amázys krol Egiptſki / iż nie poſzedł z domu zacnego / lekce był ſzánowány od poddánych ſwoich

Bibl. Niedz. 1623, 80

ZACNY

Wielu zacnych person instantia przywiodła mię do tego J.W.M.P. abym to Sieroctwo Apostolskie: ktore w dzień Bożego Wstąpienia na Kathedrze moiey Lubelskiey, osierociałey Koronie Polskiey na wizerunk podał: y wszytkim y Tobie Drukiem obiawił

Inter. Ap. 1632. 1 ulb

ZACNY

48 b

(3) O pokoro głęboka; Day Boże, áby śię ćiebie wszyſcy Pánowie y Szláchćicy Chrześćiáńſcy rozmiłowáli y nie náśládowáli owych, ktorzy głupie czynią, kiedy bardźie każą ná zacne Urodzenie ſwoje, inszymi pogardzáją y mowią:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 45

ZACNY

(26) y mawiał to oſęſtokroć: A oſem ja Ceſárſem y ſacnym od Bogá Urſędem obdárſony, ále nie mam nic nád inſe ludźie: Bom jeſt oſłowiekiem śmiertelnym. Pámiętał ſnadź ten Pan pobożny ná one ſłowá Sálomoná (s. 45)(1) Krolá, Y jamói oſłowiekiem śmiertelnym podobny ludźiom.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 44- 45

ZACNY

(26) Y ztądći u Polakow bez wątpienia pychá zowie się, od pchánia, przeto, że pychá. pyszných ludźi do piekłá wpycha: Tedy ludźie zacnego stanu mniemáją, że oni do tego nie należą;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 45

ZACNY.

(s. 47) (1) W tych ſłowiech pokázuje Bog prȝez Proroká wielką pychę Corek Syonſkich, ktorą od wierȝchu głowy aż do ſtopy nożney opiſuje. (U tych Corek Syońſkich) dźiśieyſze Corki Chrześćiańſkie nie tylko zacnego Páńſkiego y Szlácheckiego, ále y podłego ſtanu náśláduią.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 47

ZACNY

(19) Jeden Mąż Uczony pisze, że Phryne jedna zacna y nadobna Szlachćianka w Graecyjey na bańkiećie była, gdzie się także inne Szlachćianki znaydowały, miedzy ktorymi niektore twarzy swe były pomalowały.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 51

ZACNY

(26) A drugi zacny Teolog, mowi: Te-no życzki daymy nágym kudłom, ktorym włoſy z głowy ná doł wiſą, jáko Lwom y Koniom grzywy ich; á ma to bydź jákiś nowy ſtroy, co jednak człowiekowi twarz bárzo ſpeći.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 58

ZACNY

(18) Te ſłowá z Jobem S. mogł mowić on zacny Szláchćic Chriſtoff von Mollendorff, ktory tákie ſerce, Cycowſkie ku Poddánym ſwoim miał, że ich nie tylko ſam nie obćiążał ále ich, y inſzym obćiążáć nie dopuſczał, á záwſze mawiał:

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 68

ZACNY

.....76 d.....

(16) Strzeż języká twego od złego, á warag twoich, áby nie mowiły zdrády. O ják.. śiłá nie tylko miedzy proſtymi, ále y miedzy zacnymi ludźmi tákich, co uſt álbo języká ſwego ná wodzy nie máją,

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 72

ZACNY

(27) Plutarchius wſpomina niejákiego Sertoriuſá Mężá w Rzymie zacnego, ktory, gdykolwiek bánkiet ſprawował, Goścíe ſwe upominał, áby przy ſtole nic nieprzyſtoynego áni mowili, áni czynili; á zwłaſczá, áby ſię od zwad y ſłow plugáwych wſtrzymywáli.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 74

ZACNY

(16) Niechże to uważają owi, niepowściągliwego języká ludźie ták miedzy Proſtakámi, jáko y miedzy zacnego ſtanu Oſobámi, co ono przy poſiedzeniu ledáco mowią, jedni drugich obmawiáją, trádukują, ſkálują y po kolendźie nośą;

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 76

ZACNY

82 b

(10) Dni dwá zacni. Krolowie Salomon y Hiram zoſtáwili nam pámiętny w tey mierze przykład po ſobie, o czym, Josephus hiſtoryk ſtáry żydowſki świadoczy, gdykolwiek poſpołu bywáli, naywiętszą, uciechę ſwoję w mowách trudnych y kweſtyjách dowćipnych miewáli.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 76

ZACNY

(s. 77)(1) Jacobus Horstius M. D. wylicza pámiętną tymi ſłowy hiſtoriją: Mużę tu jednego zacnego powaźnego Męża ktorego honoris ergo miánowáć nie chcę wſpomnieć. Ten nie miał inney wády náſobie jedno tę, że brzydkie y wſzeteczne ſłowá, á nieprzyſtoyne żárty mawiał,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 77

ZACNY

87 a

(s. 79)(1) Strzeżże się tedy káżdy tego, ták Ty zacnego, ják y podłego ſtánu człowiecze, á językowi monſtuk zákładay, y jemu woli nie daway, by ćię ſnadź ná zátrácenie nie przywiodł; jáko Mąż Boży mowi:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 79

ZACNY

(10) Chcąc jednak Bog sobie pozyskáć, y do siebie náwrocić, z rozmáitym krzyżem ná, nich przychodźi, áby z świá- tem nie byli potępieni. Widźimy to ná onym zacnym Szláchćicu (Dworzáninie) ktory, jáko Selneccerus pisze:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 80

ZACNY

12 b

(21) Piaſtus będąc Mieſczá-
ninem Kruświckim zoſtał
Krolem Polſkim. Inże przy-
kłády opuſczam. A ták Uro-
dzeniem podłym nieznácznym
nie pogardzaymy, gdyż mocen
je Bog wynieść. A przetoż
z tytułow Przodkow ſwoich,
nie chlubmy śię, z Urodze-
nia zacnego y możnego nie
wynośmy śię.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.17

ZACNY

13 b

(15) A do drugich źáśię, gdy kto rzecze: Weyzrzy ty jedno nieco ná Przodki Oycá twego, á obaczyś, że wiele ich było zacnieyszych nád ćię. Abowiem ten bieg niemal wszystkiego rodzáju ludzkiego z pismá może bydź pokazány.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 18

ZACNY

(25) W to jeśli tym pilniey
weyźrzyś, pewnie znaydźieś,
że tych ludźi podłych był
narod zacny y krolewski.
Toś o Saulu, toś o inśych
y wielu może się rzec. A
przetoś się bárzo z tego
nie wynośmy.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 18

ZACNY

(20) Sálomon był Krolem y Synem Krolá zacnego, ktorego Oćiec był podły y nieznáczny, á dźiad Mátki jego ták bárzo był podłego ſtanu, że Corki ſwey nie mogł wydáć y zá żołnierzá proſtego.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 18

ZACNY

Jeſli żałoſna gdy domu zacnego
y ſzláchetnego corá / niewolni-
cą ieſt v ſłużebnice: iako żáłoſ-
nieyſza / gdy duſzá rozumná /
oblubienicá Boża / kuchárką ieſt
v złośći / v grzechu?

Bylkarniech, 1623, 54

ZACNY

kędybyście tak zacne korony wzieli, byście byli z czarty poiedynkow nie czynili?

Birk. Niedz. 1623
s. 120

ZACNY

75 c

(24) Przystawa do Stolnika.niemoszno... (K 52v)(1) Odpowiedział JEoMc Pan Kamieniecki. Hrube to wasze obyczaie ze nie uwazacie tak zacnych osob gdyz wszędy się tak zachowuie. Zacnym ludziom nie zaraz ale chociayze nazaiutrz, by tez y wkilka dni do Gospod odsyłac, a za się podłym osobom iako to Masztalerzom nie odwłocznie dawac

Piasecz.Rel.rkp. K 52r-52v

ZACNY

75 c

(24) Przystawa do Stolnika. niemoszno... (K 52v)(1) Odpowiedział JEoMc Pan Kamieniecki. Hrube to wasze obyczaie ze nie uwazacie tak zacnych osob gdyz wszędy się tak zachowuie. (Zacnym ludziom nie zaraz ale chociayze nazaiutrz, by tez y wkilka dni do Gospod odsyłac, a za się podłym osobom iako to Masztalerzom nie odwłocznie dawac)

Piasecz.Rel.rkp. K 52r-52v

ZACNY

Aby Pan Bog pobłogosławił tey zacney de stemmate utroque łączących się krwi

Listy Rzew.
rkp s. 38

ZACNY

.....169 a.....

(20) Y dlatego też ludźie pobożni przed láty tańcem się náder brzydźili: Co poznáć możemy z słow oney pobożney Pánienki Sáry: Nigdym się z tánieczniкámi nie miesáłá. Uczćie się tu Wy Pánienki, ták zacnego jáko y podłego stanu, tańcá lekkomyślnego wystrzegáć.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 146

ZACNY

(31) Jáko tedy inni ludźie, ták y Pánowie (Szláchtá) y inne zacne Oſoby w wielkim niebeſpieczeńſtwie względem zbáwienia tkwią; y dlatego też z bojáźnią y ze drże-niem zbáwienie ſwoie ſpráwować máją,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 134

ZACNY

in gremis tak wielkich
y zacnych ludzi fidem
ementitam delator
habebit.

Listy Rzew.
skp s. 32

ZACNY

Strata tak zacney y Cnot znamienitey Matki (...) naybardziey bydz musi czuyny w Sercu w MPa

Listy Rzew.
rkp s. 10-11

ZACNY

Dobrze powiedział / ou
Zacny zámoyski / że
Aequalitate Libertas
constat

PRZESTROGA 1634

Cyc

ZACNY, ~ EJSZY

A w Rzymie - Titulus
Ciuis Romani, nad
wszystkie inne adnomina
postronnych narodow/
był zacnieyszym/ y prawie
kluczem do sławy

PRZESTROGA 634
C 3 V

ZACNY

Przyprowádzeni do Krákowá Roku 1612. przez Szláchetnego Páná Sebaſtyá ná Montolupiego / Szláchćicá niegdy Florentſkiego / á potym od ś. pámięći Naiáśnieyſzego Zygmuntá III. ob praeclara merita ad immunitates [et] praerogati uas Reipub: przyiętego / y z domem zacnym ſpowinowáconego.

Prusez Klejn. 1650, 32.

ZACNY

... iest tu Krucifix kontertetu bárzo
załobliwego / odnowiony Roku 1636.
Sumptem iedney zacney Mátrony.

Prusz Klejn. 1650, 46.

ZACNY

żeście...
Poddanych Króla Jego Mości,
ludzi zacnych, bezwinnie
... pomordowali.

St Niem. Pam. wyd. 1899 s. 110

ZACNY

Przeżyliśmy tak wiele zacnych i uroczystych świąt, jako jacy poganie i bydło, bez wszelakiej przystojności chrześciańskiej.

St Niem. Pam. wyd. 1899 s. 201

ZACNY

Przeto ieśli lekkie te puchliny ſą / przyrodzeniu ie oſtáwić / áby złość poruſzona do zacnieyſzych części ſię nie przeniosłá

Ciach Przyp 1624, 33 nlb

ZACNY

Była też, że chłopiec,
który ledwie chodzi,
jak najzacniejszy
strzelec z łuku cel ugodzi

S. Otw. Giul. wyd 1879 s. 157

ZACNY

Saletny zażywanie
i smadne i wielce zacne
iest przeciw wielom ciała
ludzkiego chorobom

SEKRET WYIAW. WYD. 1689 s 178

ZACNY

Szpitalowi nic nie folgowano
i szpitalnym zacnym białogłowom;
rabowano, co naleziono, i szpital
zburzono, ...

Dwa pam. Ł. Cedr. wyd. 1954 Wrocław s. 19

ZACNY, nazacniejszy

A co to za Szláchćic?
R. Jest to ná szlachetnieyszy
ná śmiałszy nazacnieyszy
(...) w tym powiaćie.

Pol. Parlament
1653, s. 105

ZACNY

To piękny Grob iest /
y bardzo zacny y piękny
pogrzeb.

Pol. Parlament
1653, s. 107

ZACNY

Dowiesz się (...) O Rugierze, który był obfitego płodu Porządkiem zacnych dziadów y dworzego rodu.

P. Kochan. Orland
o. 2

ZACNY

O zacna Herkulesa krwi
zawołanego Ozdobo (...)
Hipolicie! przym z łaską
y wdzięcznością, proszę,
co przed cię z pokłonami,
sługa twoy, przynoszę

P. Kochan. Orland
S. 2 (III)

ZACNY

(24) Je-o Msc3 Pan Kr3i§tow Zie[m]ac3ky o3ef∫nik Babin∫ky powiedzial powiedzial I§ v . Ie-o Msc3y. pana zarow∫kiego .yc3a mal3onki iego ie∫th . str3elec3 o3o iednem str3e- . leniem po kopic y wiec3ey. ka- o3ek d3ikich 3abiia y. o3ef∫to mu ∫ie tego trafia o3o. vrzad babin∫ky in acta referowac3. ka3al iako [v]rzednika 3ac3- ne-o dictum.)

Akta Rzeczp.Bab. rkp.s.2

ZACNY

63 d

(7) ((do wieczerzy siadł))
gdzie po niemałey chwili
iastrząb porwał się y ozeł.
Za co Rzeczpos. Babinska
~~[illegible]~~ kanonizo-
wac Je-o Msci obiecuię, gdy
podobne cuda będzie chciał
odprawowac. Anno 1637 Be-
dąc w domu Jegomosci Dobro-
dzieia naszego a nie mogąc
byc ynaczey particeps spuł-
kowania tak zacnych y roz-
nych stanow ludzy dosyc
wszytkiemu uczynywszy Daie
taką subscriptiią

Akta Rzeczp.Bab.rkp.s.38

ZACNY

48 b

(5) za co zostawa Ribitwe[m] babinskim, zacnym, ze nieliadaiakiemi ribami obsiła grod s[uoy], i to ze napisal ze Gustaw tych łososi okrętami z dzial strzeliaiąc w wiślę napedził dignares notatum.

Akta Rzeczp.Bab.rkp.s.27

ZACNY

(16) Ktorą Henryk zá prawdźiwą dźiedźiczkę Kroleſtwá Angielſkiego przyznał, á Máryą od niego odſądźił, y ktorzy mu ſię ták w tym iáko z ſtrony weſela z Anną ſprzećiwili, wiele Pánow zacnych názábiiał: ták świeckich, iáko y duchownych.

W.Tylk.Stromata 1691, s.2

ZACNY

(5) ále przćiw ſtánęli zacnieyśi co gdy ſię dźiecie, kazał Henryk obwołáć ſię zá głowę Kośćioła Angielſkiego, to ieſt Pápieżem y ná ſię groſz wybierać ktory ſzedł z Angliey ná S. Piotrá, ná koniec kazał ſobie ślub dáć z Anną,

W. Tylk. Stromata 1691, s.2

ZACNY

. . . . . 162 d . . . . . .

(2) wiele zacnych ludźi ták Duchownych iako y Swieckich bárzo pilnie ſprawom iey przypátrowáli ſię, y obyczáie iey dobrze przetrząſáli, tákże y ſłowá nie náleźli nic iedno oſobliwą pobożność że też wątpić nie mogli że Bog ieſt przy niey z oſobliwemi łáſkámi.

W. Tylk. Stromata 1691 s. 131

ZACNY

(26) Pośli y prośili áby tey tey máłey łáſki ták zaonemu Krolewicowi nie broniono, ále miáſto łáſki poſzyiki (s. 25) (1) y policzki odnieśli. Ná koniec pośli do rządzcy Zánkowego, ktory obáwiaiąc ſię iákiey nágány, otrzymał áby Medyk y niektorzy inni mogli ſłużyć Krolewicowi, żeby go náwiedzali w więźieniu.

W.Tylk.Stromata 1691 s.24-25

ZACNY

.....101 d.....

(34) Powiedział y w P. ſochaczewſkie[go] liſcie co bełło takeſmy onego dnia dokończeli w wielkiem zadumaniu y rozmyſlaniu (K. 35v) płochych zacne[go] panięcia poſtępkow do ktorych go przywodziełła conwerſatija Kochankow niegodnych kochania. Nazaiutrz (y tegoż ieſcze wieczora przy rozbieraniu) ze mną iakoby nyc nigdy niebełło,

J. Ossoliński Pam. (rkp) K. 35r-35v

ZACNY

49 b

(3) ((pocznie narzek ć)) ze człowiekowi ladaiakiemu regiment tak wielki zlecono, ktoremu dobrzeby o woznicach dworſkich albo o praczkach wiedziecz a nie ucciwem zacne[go] ricerſtwa ßafować, za takowemi diſcurſami poczeło wielkie w woiſku ßemranie y odpowiadanie,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.20v

ZACNY

46 a

(4) młodzieniec to ieſt zacny wielkie[go] ſenatora ſyn WKM particulariter od Krola JM oddany mnie oſobliwie zalecony, do te[go] Kraicze[go] ieſt WKM. ſłuzy z ochoty nie znagrody, ſtołu WKM. nie potrzebuie

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.19v

ZACNY

132 b

(7) naoſtatek ſ tak zacną kolędą wrociełem ſię proſto do Klimantowa z Brate[m] ſtarſzem abym beł y relacija Oicu oczynieł y naſtepuiące ostracty S.Pryſky odprawieł. Jakoż y Oicam tą nowiną wielce uweſeleł

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.43v

ZACNY

(11) Naprzod Oica mego za pierwſze[m] tei zacney Panny poznanie[m] ſerce tak naprawieł że mi ſam ultro autore[m] beł abym w zaciągu moie[m] nieuſtawał. Potym-y rodzicow iei chęc przed wſzyſtkiemi inſemi do mnie zaras ſkłoniał, zdobiąc tenuitatem meam daremi ſwemi.

J. Ossoliński Pam. (rkp) K.42r

ZACNY

156 d

(37) Jestem przytym pewien ze WM. m M. Pąn (K. 55v) iakos mie raß wział na promotią swoię nie opusciß okazyei zalecenia posług moich JKM. Co ia WM memu M.Panu y wszystkiemu zacznemu Domowi WM m.M.Pana wszelaką wdzięcznoscią y powolnoscią płacic bendę powinięn.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.55r

ZACNY

(10) Marg. przez Krakow [illegible] iadąc wpiſałe[m] ſię do Bractwa S.Michała u Oicow Bernardynow(-) ſ temi tedy ſ iachałem przeſ ſląſk na Nyſſe y Kłocżk do Pragi gdżie że Poſſedary na kamień bardżo chorżał, więc y tak żacnemu Miaſtu przypatruiąc ſię ſtrawieżem kilka niedżiel.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.10v

ZACNY

3 d

(2) Miełoſci oiczyzny ktora po Bogu naſtępuie żaden nie uſtąpieł ale mianowicie Jan Kaßtelan Radomſki. ktorego nie darmo po ſmierci Jagieła w dziecinnych leciech Władyſława ſyna iego za opiekuna tak zacne Woiewodztwo ſobie obrało Marg. Jan Kaßtelan Radomſky.

J.Ossoliński Pam.(rkp)
K.5r

ZACNY

3 b

((nabożeństwo)) (18) za
ktore (przy błogosławień-
stwie tak wielkiego Swię-
tego) to sobie me[m] zda-
niem u P.Boga ziednali,
że błędy heretyckie, kto-
re tak wiele zacnych fa-
mily[i] iako zaleiem za-
rażonych trzymaią, domu
naszego tylko w iedne[m]
stopniu nie co napsowały.

J.Ossoliński Pam.(rkp)
K.4v

ZACNY, ZACZNY

39 o

(15) A iż na pewną Commiſſją do dworu od Krola beł wezwany iachałem z nim do Warszawy, gdzie iż Krolewic Władyſław na Woynę Moſkiewſką wybierał ſię umyſliłem tak zacznemu panięciu y coastaneo dać ſię do poſług xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Marg. Pierwsze zaciągi dworſkie(-)

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.17r

ZACNY

(27) bo nádźieiá dobrá ſpodźiewánego/ nie ták nas rußy ſkutecznie/ iáko boiaźń złego dokuczáiącego. A wßáke ſmy przećie bacżyli/ iż Moſkwićin wźiął był Sigmuntowi pierwßemu Woiewodźtwo Połockie/ y Smoleńſkie; á on ſię mu namniey w tym nieſprzećiwił/ iák było przyſtało tákiemu Krolowi/ y kroleſtwu zacnemu;

Boter - Relacyje 1609
s.49

ZACNY

(28) A z drugiey ſtrony Dźwiná rzeká zacna/ ktora ſię poczyna z ieźiorá Moſkiewſkiego/ nábrawßy w ſię inſzych wod/ y bieżąc śrzodkiem Liwlantow/ wpada w morze pod Rigą/ do ktorego ſię ~~xxxx~~ miáſtá zieża bárzo wiele kupcow.

Boter - Relacyje 1609
s.41

ZACNY

135 d

(30)((rebellizowáli byli znowu zydźi zá Ceſárzá Adryaná)) ktory podniozszy woynę przećiwko nim zburzył 80 káſtelow ſpalił 980 wśi y zápędźił 50000 zydow pozoſtáłych po ſpuſtoszeniu oyczyzny ich do Hiszpánicy. Tám ſię dźiwnie ~~xx~~ byli rozmnożyli y záłożyli byli zacną Akádemią w Kordubie około 1000 roku P. Chryſtuſowego

Boter - Relacyje 1609 s.143

ZACNY

127 a

(6)((niektorzy chwalą ſłońce y gwiazdy...)) drudzy zá bogi máią ielenie y inſe źwierzętá. Nie dáleko od Meácco ieſt zacny kośćioł poświecony Jáſczurce ktorą oni rozumieią boginią piſmá y mądrośći. A zátáńſtwo też záżywa wielkich ſtuk bá y gwałtu áby ich czczono w poſtaći rozmáitych beſtiy.

Boter - Relacyje 1609 s.140

ZACNY

126 c

(33) Bogowie zacnieyszy y więtszey ceny w Jáponie ſą Fotochi y Cámi: támći doſtáli tego rozumienia o Boſtwie dla wyſokiey náuki y dla oſtrośći żywotá (tákie to podźiwienie czyni wszedźie (s. 140) wzgárdá świátá y roſkoszy) á ći záś dla dźielnośći ábo dla wynálazkow oſobliwych:

Boter – Relacyje 1609 s.139-140

ZACNY

95 a

(28) Siły Ceſárzá RZymſkiego. I 3 śiły Imperij záwiſły w Niemieckiey źiemi tedy potrzebá ábyſmy powiedźieli dwie ſłowie o tey wielkiey y zacney Prouinciey. Leży iákoby miedzy Oderą y Moſą rzekámi

Boter - Relacyje 1609 s.71

ZACNY

.....199 d.....

(28) Niech nie giną triumphy ktore oni Synowie I wnukowie y zacni twoi potomkowie, Maią przez nalezione od onoty sposoby Przywrocic wloską ziemię do pierwszej ozdoby

P. Kochan. Orland (rkp) k. 71r

ZACNY

(9) ((przestrogi dawa...))
Jako pierscien chytremu odiąc
Brunellowi. Jako wolnosc z
inszemi wrocic Rugierowi
Allegorja Wtey trzeciey
piesni w ktorey Poeta przepo-
wiada y ukazuie potomki zac-
nego Domu Estenskiego, pier-
wei niżli się urodzili

P.Kochan.Orland (rkp) k.21v

ZACNY

(13) Bog chce aby osoby zacne były swiatu znaiome przedtym niz wynidą na swiat y zyiąc, y po smierci Przeciwnym obyczaiem ludzie nikczemni y marni ledwie moze rzec ze zyią, poki tu są na swiecie, ale tylko cien y lidzbe czynią.

P.Kochan.Orland (rkp) k.21v

.2ACNY

(k. 21v)(1) Piesn trzecia Argument Nadobna Bradamanta ., przyszedszy ku sobie Po wysokiem spadnieniu, w ciemney ., onej dobie [W] Jaskiniey Prorokinią Melissę naiduie Ktora iey zacnych wnukow postac ., ukazuie A potym iey przestrogi dawa y nauki Jako w niwecz obrocic Atlantowe sztuki

P.Kochan.Orland (rkp) k.21v

ZACNY

59 b

(24) Bo ta częse własnie Panu
moiemu należy Co spiewa jego
dziady. skąd iego rod biezy.
Nad ktory miedzy. rody wszyt-
kiemi. zacnemi Ktorych niebo
obrało rząd czynic na ziemi.
C. Phebie co. przenikasz wszyt-
ko okiem swoiem Nie widzisz
zacniciego boiem y pokoiem

P. Kochan. Orland (rkp) k.21v

ZACNY

59 b

(24) Bo ta częsc własnie Panu
moiemu należy Co spiewa jego
dziady skąd iego rod biezy.
Nad ktory miedzy rody wszyt-
kieni zacneni Ktorych niebo
obrało rząd czynic na zieni.
O Phebie co przenikasz wszyt-
ko okiem swoiem Nie widzisz
zacnieiszego boiem y pokoiem

P.Kochan.Orland (rkp) k.21v

ZACNY

(11) A wtym od złotych murow z bramy ukwapliwe Wyiezdzały dwie piękne dziewki urodziwe Znac było z obyczaiow z postawy y z chodu Że byli wysokiego y zacnego rodu I że nie u pasterzow ale się na dworze Wychowały a były prawie w samey porze.

P. Kochan. Orland (rkp) k. 61v

ZACNY

64 d

(25) Zacni Bohaterowie y nęzni Rycerze, Ktorzy tak czasu woiny, iako y w przymierze Sławni będą na swiecie, y dzieły wielkieni Pierwsze ozdoby wrocą swoiey Włoskiey zieni Gdzie będą trzymac sceptra pobozni Panowie

P.Kochan.Orland (rkp) k.23v

ZACNY

(13) O zacna krwi, o piękna
dziewko urodziwa Niechaj ci,
zawsze będzie Fortuna życzli-
wa Z ktorey wynisc czystego
żywota na plemie I wszytek
swiat ozdobi y cną włoską
ziemię Krew ktora z Troie ~~xxx~~
idzie z dawna zawołana W to-
bie przez dwie co lepsze
zrzodła pomieszana Poda na
swiat ozdobę

P.KochanOrland (rkp) k.23v

ZACNY

{19} ((Krew...Poda na swiat ozdobę)) y kwiat wszytkich rodow Powazony z swey sławy u roznych narodow Nad ktory pod Zachodem wschodem y Arktykiem Zgenieiszego nie będzie y pod Antarktykiem Z tego wynisc Cesarzc maią zawołani Xiązeta Margrabiowie y wielcy Hetmani.

P.Kochan.Orland (rkp) k.23v

ZACNY

(11) ((to zas Gwelfowie)) Z, ktorych ieden podbic ma Vnbry y Xiązęcie Godne tytuły wezmie w bogatem Spolecie
Ano ten co łzy zetrze srogie
zgoi rany Włoskiey zieni,
Actius piąty zawołany Ktory
z czego się barzo ten zacny
rod chlubi Edzelina porazi,
poimą y zagubi

P.Kochan.Orland (rkp) k.25v

ZACNY

(25) Przez męstwo tak zacnego małżenstwa dostanie. Co onych wiekow pewnie (to iest moie zdanie) Wielka była w posagu pułk państwa włoskiego I niec za sobą wnuczkę Henryka pierwszego Ano y Bertoldow syn, twoi Rynald kochany Ktory sławę będzie miał

P.Kochan. Orland (rkp) k.25r

ZACNY

(7) ((Tosz...Tyran...powie))
Ktorego razem z Panstwa y z
zywota złupi Godna płaca za
pełne oszukania kupi (Przy-
będzie potym granic y siły
zacnemu Pokoleniu y twemu
domowi mocnemu) Ale w nien-
tak panowie będą sprawiedli-
wi. Ze się nie rzucą na tych
ktorzy ien niekrzywi

P. Kochan. Orland (rkp) k.27

ZACNY

(9) Przypatrz się teraz temu
pięknemu gronowi I zebranemu
z Panow przesławnych wązkowi
Obidziemu z Olbrychtem y Mi-
kołaiowi Chronemu y zacnemu
Aldobrandynowi Nic wspomnię,
ze do swych Państw Faence
przyłącza. I iusz z lepszą
trwałością daleko słynąca
Adrią.

P. Kochan. Orland (rkp) k.26v

ZACNY

(23) ((miasto Panu ma byc -, powinno...)) Nie za te dobrodzieistwa, nie za wielkie inne Herkulesie twe Panstwa zostaną powinne Ale za to ze in dasz godne siebie syny Alfonsa z Hypolitem kwiat zacney rodziny Ktorzy iako rodzeni będą Lakonowie Tyndarskiego żabęcia przeszławni Synowie

P.Kochan.Orland (rkp) k.27v

ZACNY

(7) ((Krol...Papieża zbiie, ...)) Widząc tak wielu rożnych Narodow pod nieby Niemcow, Włochow, Hiszpanow Francuzow pogrzeby. (Ten w kapłanskim skim ubierze u dołu rozpięten Co włos piękny szarłatnem okrywa biretem Z powagą z dostoienstwem. ludzkim y wspaniałem Iest Rzymskiego Kosciola zacnem, Kardynałem Hyppolit imię iego)

P.Kochan.Orland (rkp) k.28v

ZACNY

.....199 c.....

(9) O tychem ci obu zwykł był powiadac więcey Nizli o wszytkich innych z twoiey krwie xiązecey Ze ci[y] między wszytkiemi twemi potomkmi Nazaonieisi maią byc sławą y cnotami

P.Kochan.Orland (rkp) k.71v

ZACNY

.....199.a.....

(k. 71v) (1) Do czego nic tylko się mają zacne duchy Pobudzac ktore z wiecznych wyrokow otuchy. Z twego rodnego drzewa wyszedszy, wielkiemi Dziełami sławni będą panowac na ziemi.

P. Kochan. Orland (rkp) k. 71v

2ACNY

(17)-Dowiesz się Dohatyrni
miedzy przedniejszemi Ktore,
sławie zamyslon rymami moie-
mi O Bugierze, ktory był ob-
fitego płodu Początkiem zac-
nych dziądow y twoiego rodu,
Iego dzieła y iego niesmiert-
telne sprawy Vsłyszysz ieśli
insze, spuscisz zabawy

P.Kochan.Orland (rkp) k.1v

ZACNY

(5) Jesli ta co mi ostrzy dowcip y wymowę I dla ktorey zachodzę iako y on w głowę. Dozwoli mi, zebym mogł iako sobie zyczę Uiscić wam swe słowo y swą obietnice. O zacna Merkulesa krwi zawołanego, Ozdobo, y iedyna ~~xxx~~ oci wieku naszego

P.Kochan.Orland (rkp) k.1v

ZACNY

(9) Dla Rugieram ten zamek
samego zbudował Ktoregom tak
iakos iusz słyszała miłował
Aby był od nieszczęścia cały
y bezpieczny Ktoremu (iako
znam z gwiazd) grozim wyrok
wieczny Jemum gwoli tu naniosł
panien co piękniejszych I Ry-
cerzow y inszych ludzi co
zacniejszych

P.Kochan.Orland (rkp) k.35v

ZACNY

171 b

(s.998) Ród ʒacny ſpráwy ʒłe ſpécą.
Rodʒicow dʒiéći ſánować powinne i rátować.
Rogáta w tem duſá.
(s.999) Roſkoſ bolu nábawiá. Roſkoſ prʒychodʒąc ſmákuié/ álé odchodʒąc kátuié.
(s.1000) Roſkoſ krotka rʒéczʒ.
Roſkoſ mniéyſʒa większey vſtępuié.
Roſkoſ nętá do ʒłego.
Roſkoſy mało ná świécié/ prʒykrośći pełno.

Knap.Ad.1632, s.998-999-1000

ZACNY

189 d

(s.1141) Szláchćic nowy
właz. Szláchćic orłowy.
Ktory ſláchéctwo kupił.
(s.1142) Szláchćic po
bábcé.
Szlachćic vrodzony/ zac-
nié vrodzony/ ſtarodaw-
nego domu.
(s.1143) Szláchéctwo
béz cnoty/ z łykov for-
boty. Przodkow dobroć/
zacność; złego/ podłego
potomká nié zdobi.
(s.1144) Szpétną twarz
cnotá ozdobić może;

Knap.Ad.1632; s.1141-1142-
1143-1144

ZACNY

153 b

(s.868) Káżda rżéczą tym prżyiemniéyſża/ im ią dáié twarż wéſélſża.
Podárék niépotrżébny/ niépożytéczny/ niéprżyiemny.
(s.869) Podárék podły/ máły/ od pérſony żacney/ prżyiemny iéſt.
Podárék wyborny.
Podárék od niéprżyiaćiélá podéyrżány/ niéſczęśliwy/ ſkodliwy. (s.870)
Podárkom gárdżi/ Niéprżédárowany.
Podarki brać podłego iéſt ſércá.

Knap.Ad.1632,s.868-869-870

ZACNY

145 b

(s.803) Oycá dobrego/ zły ſyn. Oyćiéc dobry złego ſyná podczás vrodźi. Przodkow zacnych potomék/ często bywa wyrodék. Mądry oyćiéc ſyná ma mieć głupiégo/ á bogáty vbogiego. Syn w rozumié (w onoćié) nié dźiédźiczy/ worki tylko dobrzé zliczy.

Knap.Ad.1632, s.803-

ZACNY

158 d

(s.909) Potęgá iédnego w Rzéczypoſpolitey niébznośna. Potomſtwu ſłużyć/ dogadzáć/ rozum vczy. Dobroczynność béz nádźiéié nagrody/ zacna.
(s.910) Potraw rozmáitość ábo mięſániná/ niézdrowa. Rozmáite potráwy/ rozmáite rodzą choroby.
(s.911) Potráwá nieſmácznа/ podła/ zła. Pśia ſtráwa.
Potrzébá nié czéka pogody/ wczáſu.

Knap.Ad.1632, s.909-910-911

ZACNY

23 c

(s.133) Człowiék śię nié dla śiébié tylko rodźi. Zyć mu też tylko ſobie śie nié godźi. Sam jaden niéſwoy.
(s.134) Człowiék ták/ Bóg inák.
Człowiék wiélki/ zacny/ godny/ á podłemi śię rzéczámi báwi.
Człowiéká trudno/ ábo/ nié zaraz poznáć.

Knap.Ad.1632, s.133-134

ZACNY

(s.149) Daték ſmáczniéyſy/ im go kto dáié zacniéyſy.
Dawność ſłábe zálecenie.
nié záwſze chwálna.
Dawność świádék ábo znak prawdy.
Day temu/ day owému/ álić niemaſz.
(s.150) Dźiś day/ iutro day/ áſz ſam niemaſz nic.
Ni temu/ ni owemu.

Knap.Ad.1632, s.149-150

ZACNY

209 d

(s.1286) Wyrodék ſyn/
oycowſką śię cnotą/ſławą
popiſuié. Przodki ſwe
zacne dármo wſpomina/
Kto nic godnego chwały
ſam nima.
Wyśiékł śię piętámi ábo
nogámi. Gonił zá ſobą.
(s.1287) Wyśliźnié śię
iák piſkorz. Wykręći śię
śiánem. Vmie śię wyśiec.
Naydźié on dźiurę.

Knap.Ad.1632,s.1286-1287

ZACNY

208 c

(s.1273) W wiliią śmierći ſczęśćie go potkało/ Staroſtą/ Burmiſtrzem/ [etc] zoſtał. Grób ozdobił. Ná nagrobék piękny zárobił.
Wyborne rzéczy rzatkie. Wyborna rzécz. Wyborny cżłowiék. Zacny. Doſkonáły.
(s.1275) Wybráć śię z domu natrudniey. Naćięzey śię z miéſcá ruſzyć.
(s.1276) Wybrnął-éś.

Knap.Ad.1632,s.1273-1275-1276

ZACNY

83 d

(s.436) Lépiey być béſpiéczńem/ niż śmiáłem.
Lépiey być zacnem/ niż przodki tylko zacne mieć.
Lépſza cnotá béz ſłáchéctwá/ niż ſłáchéctwo béz cnoty.
Lépſze ſłáchéctwo z cnotliwych ſpraw/ niż z rodu ſámego.
(s.437) Lépiey choroby ábo rány niemiéć/niż ią leczyć.

Knap.Ad.1632, s.436-437

ZACNY

83 d

(s.436) Lépiey być béſpiéczném/ niż śmiáłem.
Lépiey być zacnem/ niż przodki tylko zacne mieć.
Lépſza cnotá béz ſłáchéctwá/ niż ſłáchéctwo béz cnoty.
Lépſze ſłáchéctwo z cnotliwych ſpraw/ niż z rodu ſámego.
(s.437) Lépiey choroby ábo rány niemiéć/niż ią leczyć.

Knap.Ad.1632, s.436-437

ZACNY

10 a

(13) Musiała się zacna Pani rada nie rada akkomodować Nieprzyiacielowi Grubianowi, gdyby kto był zayrzał w Serce w ten czas Xiężny co się z nią działo gdy się Kozakowi za dożywotniego przyiaciela oddawała.

Hist.o b. s.3v

ZACNY

zacny ansehnlich ... wierny treu ...
Bunny brav ... grzeczny schön ...
piękny hübsch ....

Keller Y.T. Gram. 1699r, s. 40

ZACNY

(29) y tak ci zacni Panowie musieli swoie Żony dziatki y Fortuny porzuciwszy dać się dobrowolnie w Zastaw Hanowi, czekaiąc poki ich Rzeczpospolita z Krolem nie wykupi, czego barzo długo w Wielkiey Mizeryi y biedzie zostaiąc czekali.

Hist.o b. s.16r

ZACNY

98 c

(26) bo lubo nas 1000 Kozakow y Tatarow trupem położyli iednak zacnych ludzi swoich niemało potracili. Nazaiutrz 30 Iulii iuz się generalną bitwą potykac iedne strony umyslili; dlaczego nasi nie spiąc przez noc całą do batalii się gotowali y o szyku woyska radzili konkluduiąc ze naylepszy ma byc szyk taborowy,

Hist.c b. s.19v

* ZACNY

154 c

(2) tam Panie y Panny weselne z wielkiemi stroiami, Pannę Młodę y iey Oyca staruśka kaśtelana w niewolą zabrali, oraz nad zacnemi Paniami, y Pannami wśeteczńych zbytkow dokazywali.

Hist.o b. s.31r

ZACNY

191 c

(47) Tedy na piersiach
profty się gminpłaszał,
(48) Każe na trzy dni
zacny bankiet sprawiac,
(49) Iesli kogo sąd katu
pod miecz skazał, (50)
Nikogo nie chce wfra-
ku zostawiac, (s. 96)
(1) Fascela wswoim zos-
tawie urzędzie, (2) Theu-
tra iey Matką ona Siostra
będzie.

W.Pot.Syl.(rkp) s.95-96

(KROLOWA)

ZACNY

30 c

(9) Pusc Lesne cienie,
pusc Satyrom dzicze,
(10) Kochay się w miescie, moy zacny Panicze.
(11) Mogł był Hippolit
oycowską na skroni, (12)
Włozyc koronę, y zyc rowno z dziady, (13) Lecz
kiedy nazbyt od Venery
stroni, (14) Posedł w
załosne swą zgubą przyklady, (15) W drodze od
bystrych rozsarpany koni.

W.Pot.Syl.(rkp) s.18

ZACNY

Obrazy przodków zacnych / Stemmata, imagines maiorum (a.)
Obręcz / circulus. Funkas

K. Sapy. Dictionar. Wilno 1642, s. 235

ZACNY

Zacny / clarus / excellens, praestans, illustris (...) Zacz / Habet momentum, in pretio est. Kaszkas / meniekas.

K. Szyr. Dictionar. Wilno 1642, s. 516

ZACNY

198 d

(12) Ziemianin: Żal ſię Boże, że ſię tak ſtało. Factum utinam non fuiſſet; Nie day Boże, żeby ſię tak ſtać miało drugi raz. Ale toć to ieſt Mći Panie, cośmy tu iuż z Załuſkiego Zacnego Miniſtra czytali,

Kon.Rozm. s.77

ZACNY

(33) każdy ſobie rzecze, a mnie nieſzczęście potym dla cudzych prywat narażać ſobie Hetmanow y Kanclerzow? Krol ich poſtanowił na Seymie ich poſtanowił takim, na iakim mógł po ośterech zerwanych, były vota Senatus, były Poſłow inſtancye, ſami też Miniſtri y zacni y godni y zepſcy,

Kon.Rozm. s. 87

ZACNY

(11) Ziemianin: Mam tu żyćie Karola XII Szwedzkiego Krola, od Woltera zacnego Hyſtoryka opiſane, ktory wſzyſtkich o nim Hyſtorykow przeſzedł. Wſzak to ſprawiedliwy ſentyment: virtus vel inhoſte laudanda. Marg. Wiatyk na drogę ſąśiadowi.

Kon.Rozm. s.93

ZACNY

48 c

(3) że mowię ći nas ſzlachtę odſadzaią, y zdaleka mieć chcą od Łaſk Krolewſkich y ſmacznych tych Rzeczypoſpolitey kąſkow, ale że my Szlachta, idąc za cudzą paſſyą, my ſami Szlachta, Szlachćica rodowitego, zacnego, od iego fortuny y ſzczęścia odſtrychnąć niektorzy chćielibyśmy,

Kon.Rozm. s.19

ZACNY

45 o

(44) niemaſz racyi, ktoraby obligowała Krola, aby go odſtąpił. Wſzak W.Pan oczywiście widźiſz, że ieſt zacny z Oyca z Matki dawnych y ſenatorſkiemi (s. 18) honorami ſławnych Familiy, z naypierwſzemi w Polſzcze zkolligowany Domami, iednym ſłowem: T Herrigena paritate juri gaudens, tate diſcretione vigens, bene meritus iak Prawo wyćiąga.

Kon.Rozm. s.17-18

ZACNY

47 c

((inſzey racyi nie maią /.../))(31) że tylko źiemianin, że nie Pan z panow; ale choć przy zacnym urodzeniu ſwoim, fortunae ſuae faber, że non ex trubu Iulia, Cornelia, Claudia, choć ztak dobrey y dawney iako y oni, familii.

Kon.Rozm. s.18

ZACNY

32 a

(33) Takim zaś Mci Panie co tę ztracili moderacyą, ktorzy tylą paſzkwilami zacnych onerant, obgadywaią, opiſuią, iak Salluſtyuſz mawiał: ita reſpondendum eſſet, ut ſi qvam male dicendo voluptatem ceperunt, eam male audiendo amittant. Y byłoby czym bez wątpienia piękne za nadobne oddać:

Kon.Rozm. s.12

ZACNY

15 b

(38) Proſzę tu o reflexcyą, nam ſi qvis vellet, /.../(45) Proſzę tu o reflexyą: idem et plus poſſe in Republica /.../ (s. 6)(2)(Proſzę o reflexyą) nabemus juramento ~~xixmx~~ firmatam inſtructionem /.../(5) Coż też Załuſki o tym procederze rozumiał? wſzak to był Miniſter zacny y mądry.(Proſzę o reflexyą)

Kon.Rozm. s.5-6

ZACNY

15 a

(24) Poprawie 1690 iuż zda mi ſię contra poſitivam legem dźiecie ſię; zpełzło bez Marſzałka Ieymow trzy za Iana Trzećiego, ſiedm za teraźnieyſzego Krola. Dyaryuſze tych wſzyſtkich iako y oſtatniego Seymu, dobrzeby opiſać z tych tu Liſtow Zacnego Miniſtra Kanclerza Załuſkiego ſłowami: ad Annum 1688.

...

Kon.Rozm.s.5

ZACNY

Marg. O zasługach Antenatow. (5) a zatym idźie, że majoribus meritis, majora debentur praemia. Więc nie mowię zacnieyſze, ale niektore znaczniey ſze Familie, dla większych zaſług Przodkow ſwoich, większy też mieć powinni reſpekt. Ziemianin: Odpowiedziałbym W. Panu na to: że każda Szlachecka Familia dobrą ma o ſobie opinią,

Kon. Rozm. s. 21

ZACNY

(20) Ziemianin: Ani ia mieć mogę alium ſenſum, Rowność zapewnie nas wſzyſtkich, w oboygu ſtanach, ieſt fundamentem wolney Rzeczypoſpolitey. A to y ſam w tym zacnym Polityku toż ſamo W.Pan przeczytay: aeavalitas in populari ſtatu, maximum arcanum eſt conſervandae augendaeqve Reipeblicae.

Kon.Rozm. s.19

ZACNY

50 c

(1) A ieżeli on przy zacnym ſzlacheckim Urodzeniu ſwoim z niemi nie ieſt w rowni, to y my wſzyſcy darmo tę aeqvalitatem decantatam in Republica pretenduiemy z niemi; darmo zaſzczyt ſzlachćica Polſkiego głośiemy, ſzlachćic na zagrodźie rowny Woiewodźie.

Kon.Rozm. s.20

2 ACNY

189 c

(33) Na oſtatek ſubiunxit: że z pięćdźieśiąt głoſow barzo godnych ludźi na przeſzłym Seymie ſłyſzał, miedzy inſzemi zacnego Poſła, Statyſty, Weterana, godnego owego Karwowſkiego, do ktorego aplikował ow wierſzyk: Troja maneret, praeceptis Priami ſi foret uſa ſenis, ktory we wſzyſtkich ſwoich głoſach radźił zgodę,

Kon.Rozm. s.73

ZACNY

(43) Sąśiad: Ktoby takim ſentymentom applaudował, ktore dążą in oppreſſionem aeqvalitatis, ohybaby w ſobie kropli krwie ſzlacheckiey (s. 23) nie miał. Niechże tedy iuż Pan Poniatowſki godny będźie, iak ieſt ex perſonalibus meritis, yz zacnego ſzlacheckiego urodzenia ſwego; ale wieſz W. Pan oſtatni przeciw niemu attak?

Kon. Rozm. s. 22-23

ZACNY

(33) Jabym im odpowiedział na to, co Herd. tribuno zacny Qvintius Rzymianin: Herdonius Tribunus negando bella eſſe, arma vobis ademit, /.../ Ja nie wiem, żeby komu albo tępość, albo złość, tak okrutnie zaćmiła rozum, żeby nie widział neceſſitatem Seymu.

Kon.Rozm. s.54

ZACNY

104 a

(17) Proſzę przeczytać ſam lib. de Invent. ten zacnego Senatora y Konſula Rzymſkiego rozumny ſentyment, o wſzyſtkich Prawodawcach: ea virtute Sapientia majores noſtri fuerunt, ut in legibus ſcribendis nihil, niſi ſalutem atqve vtilitatem Reipublicae, proponerent, neqve enim qvod ipſi obeſſet ſcribere volebant.

Kon.Rozm. s.41

ZACNY

7 d

(28) iakiem ſłyſzał zacnego owego Szczukę [Podkanclerzego potym) mowiącego na Seymie 1689. ruptura Comitiorum (s. 2) peſſimum ad opprimendam Libertatem jura omnia convellenda inventum. Sąsiad: Alboż to teraz rwać się poczęły Seymy? iak też, dawno to remedium poczęło bydź in uſu?

Kon.Rozm. s.1-2

ZACNY

184 a

(34) Więc Mći Panie, kiedy przed zagaieniem ieden zacny Poſeł (iakiem się potym dowiedźiał, bo na ten czas, Bog widźi, żem pomyślał: czy się tam nie kto z arbitrow na ſztukę odezwał) kiedy mowię,

Kon.Rozm. s.71

ZACNY

Zacny / der Vornehme
Wysoki / der Lange.

M. Dobr. Gram. 1669 s 37

ZACNY

Oj jakiż to zacny!
cnotliwy człowiek!

M. DOBR. GRAM. 1669 9

ZACNY

Woyfnár. Serm. Nupt. 22.

Pánnę ... nátura
... uczyniłá ... zamożną
w cnoty / w zacne
spowinowácenie

M. D. OBR. GRAM. 1669

568

ZACNY

Człowiek to nader
zacny. Er ist ein
treffliche Mann

M. DOBR. GRAM. 1669 s

ZACNY

Godzien dla zacnych
przymiotow ilrzadu tego
Er ist des Ambts
Seiner hohen ~~Sachen~~
gaben (Tugenden) wol
würdig

M:DOBR.GRAM.1669 t

ZACNY, ZACNIEJSZY

Im zacnieyszy / tym
uniżeńszy / Je Vornehmer / desto demüttiger

M. DOBR. GRAM. 1669

411

ZACNY

Z Domu zacnego pochodzący - Er kompt aus einem ansehnlichen Hause her

M.DOBR.GRAM.1669 » 530

ZACNY

Z zacnych Rodzicow
urodzony zpłodzony
Est ist von Vornehmen
Eisern gebohren / ge-
zeüget

M. DOBR. GRAM. 1669

530

ZACNY

.....186 c.....

(4) przyiedzie doskonały człowiek kawaler zacny, y na pierwſzym Stepie tak się Pani Macoſze ſpodobał ze gust do Oyca utraciwſzy wſzytko. Serce wpasierba tak grzecznego wlepiła, y nie mogąc utaić choroby wydała się z nią Owemu Woiewodzicowi iako temu ktory ią Sam mogł uleczyc.

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 427

ZACNY

97 d

(5) W mieſcie niemieckim ktore po niemiecku Koblen a po łacinie Confluentia zowią poiął był mieſczanin ieden imieniem Konstans panienkę ktorey imię było Peregryna. Urodzeniem y dostatkami bardzo zacną

Hist. Świeże i niezw rkp.
s. 170

ZACNY

(11) ale Ociec na to słowa nie dał nie chcąc domu tak zacnego niecnotą iako on mowił Corki Swoiey mazac Co utkwiało bardzo w ſercu Verenciana ktory tak wielką krzywdę Niewinney Aldegundzie zrobiwſzy nie mogł zbyc Sumnienia

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 159

ZACNY

.....81 a.....

(13) Ociec obaczywſzy ze nie było od rzeczy pozwolił zeby, u Panny bywał ktoremu Alegunda widząc wolą Oycowską swiadczyła affekt za affekt. Trafiło się gdy była raz w koſcielo obaczył ią nieiaki Veranoianus Młodzian bardzo zacny y bardzo bogaty

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 155

NAJZACNYEJSZY

86 b

(5) ((winę darował)) y odpuſcił ale pod tą kondycyą aby Nayzacnieyszych w Miescie ludzi y krewnych domu Aldegundy zwabiwſzy to wſzytko przed nimi powiedział y do wſzytkiego go się przyznał.

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 160

ZACNY

61 a

(16) Franciſzek Pazzi Szaławiła srogi y Gieniuſnu okrutnego urodził się w zacnym Domu Florenckim, nierządnym Zyciem y Swoię wielką y Cudzą ktorey był napozyczał fortunę marnie Szalenie roztrwoniwſzy nic nie mając iuż w Florencyi (s. 135) (1) umknął do Rzymu

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 134-135

ZACNY

(13) W pewnym Mieſcie włoskim
był pewny człowiek zacny Swa-
ton przezwiskiem ktory miał
Żonę Maximę imieniem bardzo
piokną ale w niey Cnota y poc-
ciwosc Małzenska celowała o
ktorey Cnocie nic nie wątpił
Swato

Hist. świeże i niezw. rkp.
s. 166

ZACNY

(20) ((poiechał do domu)) a Fakcyanci na koſzu zoſtali iuz o inſzym mysląc Sposobie Machin Swoich. Wymyslili tego inny sposob (s. 141)(1) iuz był zwlokł się iakokolwiek Iulian Mediceuſz, a naſtępowała Niedziela przypadaiąca w dzien 26 kwietnia w ktorą osobliwe iakies nabożeństwo miało bydz w koſciele nayzaonieyſzym Florenckim

Hist. Świeżo i niezw. rkp. s. 139-141

ZACNY

4 b

(30) Zwierza się powney (s.5)
(1) imprezy swoiey Dwom Sługom
Swoim, iednemu było Imio Da-
niel y [drugiemu] Ogian, z
ktoremi do wiezienia idzie ia-
koby nawiedzac wieznia y gdy
Warty go iako Zacnego puściły
((...więznia...obiesili))

Hist.świeże i niezw.rkp. s.4-5

ZACNY

(21) iak prętko go kat sciął
tak prętko drugi kat nagotowany owemu Katowi Szyie uciął
zeby się był kiedy z tego nie
chełpił ze tak zacną Krow
(s. 125)(1) rozlał. Ciało długo
nietknięte od nikogo leżały
dla boiazni az ie Sam Karol pochowac kazał

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 124-125

ZACNY

(22) Wiezien ow był zacnego urodzenia choc przebrany nie bardzo był znaczny, odesłano go tedy do Kardynała Ryſchellego y z powieſcią iako y od kogo wzięty, dowiedziawſzy się o tym Kardynał prosił Generała aby mu Karola przysłał do widzenia,

Hist. Świeżo i niezw. rkp. s. 108

ZACNY

(s. 410) (1) Uſłuchała w tym Canitia Oyca y zupełnie Seroe w Valfredzie utopiła, gdy się tedy iuz owo postanowienie zkleciło y tylko o sam slub szło, az się w tym drugi kawaler ieſzcze zacnieyſzy grzecznieyszy bogatſzy nad tamtego pierwſzego Cerbon nazwiſkiem odezwał.

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 440

ZACNY

315 d

(s. 155) Zeby mu ſię do
Gdanſká, zrodźieła pſze-
nicá, Bywſzy nie prawdźi-
wego, Szlachćicem Praw-
dźica. Vmorzeł ták zác-
nego, Domu ſwego· Zwierzá?
Y na piec, żal ſię Boże?
przeſadźieł z Puklerzá.
Nie wie: że niż zdechły
Lew, lepſzy kondys żywy,
Bo ten kąſa, támtemu,
kto chce ſkubie grzywy.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s.
154

ZACNY

(31) Iáko ten zacny Szlá-
chćic, bo mu monumentem,
Krolewſki wieniec, ná
ſkron, w mieśćie włożą
świętem, Ktorego tu nie
máiąc przyſzłego ſzuká-
my, Gdźie rzeki ſzkále
płyną, przez perłowe
bramy, Tám duch przyoble-
czony, uwielbionym Ciá-
łem Wiecznie żyie: prze-
pádło Miaſto z Bucefałem.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s.
148a ~~1696~~

ZACNY

272 a

(42) Támtym świát niſki
gorę; gdy przy Słońcu
wſchodźi Mac y ten ſwoy
ogień, lecz Rzekámi go
chłodźi. (s. 141) Ráduią
ſię nie mądrey, Kanikule
ſzkoły, Gdźie zacny, iáko z Vlá wypuſzczone
pſzczoły.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s.
140-141

ZAENY

258 a

(22) Coż gdy z całoroczнego przemoru wyleciał? Gdźie poyzry pełne trupow polá, y pełne ciał. Vrodźiwſzy pieknego zacna Páni ſyná, Puściłáś z Herbowego Korobiá Korwiná, Kiedy woyná z Pogańſtwem iuż nie podłe ścierwy? Nie nagie otworzyłá trupy iáko pierwy?.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 133

ZACNY

255 d

(20) Ieden Korab ná pálcu, á drugi ná grzbiećie, Noſi ten zacny Szlachćic, bo żadnego Zwierzá, Nie máſz żeby go oprocz łapći á kołnierzá, Tám ſáme tylko ryśie, wyglądáią cynki Pod kontuſz nie wſzył ſobie ſą y norſkie świnki.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 132

ZACNY

242 d

(s. 125) Do Łyſego Grzymalczyka. Męża w Bromie zupełnym krytego Kiryſem, Ten zacny Szlachćic noſi, ſam będący Łyſem Poradźiełbym zdiąc ſzyſzak, kiedy ſtanię w wieży, Wſzak zwyczáynie látárnia, do Bromy należy.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 125

ZACNY

234 d

(8) Do Bogaczá Herbu Iaſtrzębiec. Iaſtrząbá ná Sygnećie, Sygnet maſz ná ręku, Zacny Szlachćicu, Dźiádow, Stárożytych wnęku. A wiem żeś z przyrodzenia, nie myśliwy kęſá, Woliſz kupić Przepiorek, niż Ptakowi mięſá.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 120

x ZACNY

x ZACZNY

(s. 16) Trzećia: nie mogł żaden, Rzymiáninem, kto nie Służył woyny, y bráno znácznym ludźiom konie, Bo choć był urodzonym z Oyca Rzymiáninem, Ale między poſpolſtwem, między proſtym gminem, Rowne było rodzenie wſzytkim, lecz záſługi, Roźnieły, że zacznieyſzy ieden był niż drugi.

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s.16

ZACNY

288 c

(18) Rozdawſzy inſzym, wźięte, z nieprzyiaćioł brydnie, Iemu kleynot co z pierśi ludzkich nie wyſtygnie Herbem da, ktorym iego áſz do tąd potomek, Słynię: ſtrzałę rozdártą y ſzable ułomek Od niego ſtárożytych zacnych Domow wiele, Y w koronie y w Litwie, przy złománey ſtrzele,

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 140 a

ZACNY

(33) Y dotąd niewidźiánym
ponikiem go porze? Aż
nie tykána wnidźie w Sy-
ciliyſkie morze. Kiedy
idźieſz w Klaſztorne Zac-
na Dźiewko kluży, Widząc
w Herbie twym Rzekę, śmiem
do Arethuży, Rownáć ćię,
bo uwodząc Bogu ślubną
duſzę, Z świáta: gdźie
nas piekielni, gonią Al-
pheuſzę,

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s.
81

ZACNY 4

165 d

(38) A ſámá tym zacnieyſza, tym bielſza, im dłużży Sławę Herbu ſwoiego, w Sarmatiey Druży, Więc wſzyſcy, ktorych zdobi Szlachectwo tá rzeká, Niech z ludem Bożym idą do miodu, y mleká, W ziemi im obiecaney: trzymáiąc ſię torow, Ktorzy iuż w niey dźiedźiczą ſwych Anteceſſorow.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 80

ZACNY

(8) Z okázyey tego Nagrobek Korwinowi. Coż ieſt inſzego Pierśćien ná tym grobie z Krukiem? Wielkiego poiedynku iednym munſztułukiem? Ktory ten zacny Szláchćic, iákoby ná ſędźie Z ozártem, z świátem, y z właſnem ſwoim ćiáłem wiedźie:

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 147

ZACNY

283 d

(19) Co mnie dźiś (po łácinie kraçze) iutro tobie Zacny Szlachćic tu leży Kruk ktorego rzeże Rzemieślnik w tey mogile, kośći iego ſtrzeże. Zdźiwiſz ſię, gdyż przećiwną muśi to być rzeczą Żeby Kruk miał o trupie, trupem żyiąc pieczą:

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 147

ZACNY

138 c

(s. 64) Mieśiąc ná Herbie noſi ſz moy zacny Prałáćie, Z urzędu, y Szlachectwá, oboie to ná ćię Przypada: żebyś rány goił ná ſumnieniu, Y żebyś owce Páńſkie nápawał w prágnieniu. Oboie to powinien czynić Páſterz wierny,

W.Pot.Pooz.Herb. 1696 s. 64.

ZACN4

137 a

(s. 63) co w Herbie z rogatym Gwiazdę nośi Mieśiącem? nie zawiodę na tym, Bo ſię w tym tylko Domu, ieſzcze od Olbrachta Dźiedźicznie rodźi zacną Bachmiſtrzami Szlachta, Y kiedy iuż pod źiemię, ſpuścił ſię ná linię? Częśćiey tu, niż ná Niebie, odważny Morſtynie.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 63.

ZACNY

155 a

(18) Ani Słońce, gdźię mieſzka Bog, mieyſca ani ma Mieśiąc: Gwiazdy na Swiętey ſwoiey dłoni trzyma. Nagrobek Leliwczykowi. Mieśiąc y Gwiazdę widząc, na kamieniu ryty, Gdźię ma zacny kości ſwych, Szlachćic depozyty, Wſpomniałem, Swiętą Pannę, czyſtą Dźiewkę onę, Ktora, z Gwiazd z złotych witą nośiła Koronę.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 72

ZACNY

151 c

(26) Do Wdowy Herbu Leliwá. Vmárłći on grzeczny Mąż? twey Korona głowy, Od Pánien do Zon, od Zon poſzłáś między Wdowy. Zgáſłoć Słońce, ktorego promienie weſoło, Herbownego Mieśiąca oświecáły Kołło, Snadz o inſzym zámyślaſz, Zącna Páni, Febie, Choąc roziaśnić po pierwſzym, ſmutne, Mężu, zgrzebie?

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 70

ZACNY

(32) Do Xiędzá Herbu Łábędz. Sam w Albie, Łábęć w Herbie, zacnego Kapłaná, Skoro zdiął Albę z śiebie? áż czárna ſutánna, Iużby z Herbowym, z wierzchu, y ze ſpodu Ptakiem, Záwſze białym, y záwſze trzebá być iednákiem? Ieżeliś tylko komzą, ćiáłem á nie duchem, Biały?

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 174

ZACNY

346 b

(39) Kędy zacnych Familiey rozrodźiwſzy wiele, W nich ſobie, nieśmiertelney, ſławy gniazdo śćiele Y nie tylko na źiemi, ale tey ieſt ceny, Że go widźim ná Niebie, między Renomeny.

W.Pet.Pocz.Herb. 1696 s. 172

ZACNY

188 a

(31) Wáruy bawić ná ſćierwie? wrácay do korabia, Niech ćię iáko támtego: ledaco, nie zwabia. Káwáler Herbu Gwiazdá: do Dámy Herbu Łodz. Ia Gwiazdą, ty ſię Łodźią, zacna piſzeſz Pani, Ták twierdzą morſkim ſzumem, Żeglarze miotáni, Że y wichry y wodne uſtaią odmęty, Gdy Káſtor, Gwiazdá ná ich ſpuśći ſię Okręty.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 93

ZACNY

188 b

(38) Iákby znowu z ták ſtraſzney wyſzli ná świát grozy? Łatáią dźiury, wiążą ſpadane powrozy. Chćiey wſtąpić w ſerce ſwoie zacna Wdowo ſzczyrze. W iákiem ſzturmie, Łodź twoiá, w iákiem pływa wirze?

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 93

ZACNY

222 c

(36) Do Xiędzá Herbu Klucz. Klucz noſząc w Herbie, zacny Práłaćie w Pieczęći Ześ Piotrowym náſtępcą, trzebá mieć w pámięći. Iemu Bog idąc ná Krzyż, on go z ſwego Krzyżá, Kędy nogi do gory, głowę ná doł zniżá: Niechcąc iednákiem, z Bogiem Zbáwićielem ſwoiem, Rękę Páńſką w Rzymie vmieráć Záboiem.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 113

ZACNY

47 o

(23) 1 Juny 1621 Jan s Polanowic Polanowſki Czeſnik Z. Woiew. Podolſk. nathenczas Deput. Ochotą y ludzkoſcią goſpodarza ſmacznego Je-oM pana Jakuba Pſonki kochanego prz przyacielia ſwego ucontentowany będąc powinnoſci thej zacnej Babinſkiej Rzeczipoſp. y prawom in ea ſanctis wygadzaiąc Vilcomen kilich wielki dobrego wina wypiwſzy

Akta Rzeczp.Bab. rkp.s.26

ZACNY

... mowi tenże [sc. Augustyn ś.]:
Otwórzmy groby / á patrzajmy /
kto Pan / kto Sługa; kto piękny /
kto spetny; kto bogaty / kto
ubogi; kto zacny / kto podły;
kto uczony / kto prostak?

A. Sdac. Przydatek... 1680 Boreg s. 52

ZACNY

Kiedybyś y Ty ták zacnego ják
y podłego stanu człowiecze ná
sąd Boży ustáwicznie pámiętał:
á zwłaszczá przynamniey ná ten
czás / gdy w kośćiele śiedźisz
y nabożeństwo odpráwujesz: ...

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 57

ZACNY

... mowi jeden Mąż Uczony:
Dwie są ozdoby zacne ciáłá
człowieczego / jedna kunſtowna /
á tá jeſt ſátá; druga przyrodzona /
á tá jeſt brodá.

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 39

ZACNY

Clemens Alexandrinus chwali z tey miáry one ſtáre Lacedemonczyki / że oni uczciwym Pániom y Pánnom zacnych y świetnych ſat nosić nie dopuſczáli /.

A. Sdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 46

ZACNY

Bez wątpienia Czytelniku łáskáwy/
czytałeś już moy... Dyßkurs/
w ktorym ja... ludźi zacnego stanu/
á przy tym y podłego gminu
prowádzę y drogę pokázuję do
pobożności.

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brag s. 3

ZACNY

...

Przydatek do dyszkursu...

Co śię tycze punktu piątego/w ktorym śię zacnego y podłego ſtanu ludźie uczą/ jáko pobożność po ſobie pokázowáć máją/ Pokory przeſtrzegániem...

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 1

ZACNY

Do zacnych legácij y poważnych Urzędow [sc. szlachciców] zażywano; więcej im niż Plebejuſsowi wierzono:...

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Breg s. 6

ZACNY

Niektorzy Dyßkurs moy názywáję Scriptum Scopticum Toć y ßkryptá tych zacnych y Uczonych Mężow... mußą bydź Scripta Scoptica...

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 7

ZACNY

... ludźie świátowi ták zacnego/ ják y podłego stanu tych/co je náuczaią ... w nienawiśći máią/...

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brzeg s. 12

ZACNY

A ták jest to rzecz łzami
opłákána / że się kryśćiánie
zacni y podli prawdźie S. przećiwiá-
ją / y Duchowi Bożemu zgołá karáć
dáć nie chcą: ...

A. Gdac. Przydatek... Brzeg s. 13

ZACNY

...Bog woła przeciw pysze Corek Syońskich / ktorych dzisieysze Corki krześćiańskie nie tylko zacnego / ále y podłego stanu nászláduią / y od nich gozę w niektorych rzeczách / co się pychy tycze biorą.

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brzeg s. 15

ZACNY

Powiádają o jedney zacney białey głowie / którą Rhodope názywano y między wßyſtkiemi Mátronámi Egypſkiemi zá nacudnieyßą (naypięknieyßą) miano.

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 25

ZACNY

...Krol..pod niebem sądy odpráwował.
Támże Orzeł on...trzewik...spuścił/
gdźie śię krol dwiemá rzeczom wielce
dźiwowáł. (1.) Co to znáczyło/ że táki
zacny y między wszystkiemi Ptakámi
naprzednieyszy Ptak ták niezwyczáyny
łup ná ono mieysce zrzućił. (2) Z
wielkim podźiwieniem Krol śię one-
mu trzewikowi przypátrowáł/...

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brzeg s. 25

ZACNY

W prawdźieć męſkiey y żeńſkiey płći
Oſoby zacnego y podłego ſtanu w tey
mierze nie grzeſzą / kiedy nadobną
y uczćiwą ſzátą ſtanowi ſwemu
przyzwoitą ćiáło ſwoje zdobię;

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 31

ZACNY

W mieście pogáńskim Tiurio
był kiedyś jákiś zacny
Regent álbo Práwodawcá
imieniem Charondas.

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 35

ZACNY

Niektory Teolog wspomina jednego Męża zacnego / ktory się takim włosow pięknzeniem / krzeczeniem y kędzierzawieniem bárzo brzydził....

A. Sdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 38

ZACNY

Co ten zacny y u ludzi Uczonych
wzięty Mąż do Księgi swoiey
mowi / toż y Ja do tego
Przydatku rzec mogę: Idź....

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Breg s. 73

ZACNY

Przyimiże / Czytelniku / łáskáwie
ten przydatek / ktorym spisał
nie dla zacnych / wspániáłych
y wyniosłych Polityków / ktorzy
wszystko lepiey niż Xięża mnieć
y rozumieć chcą;

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brug s. 63

ZACNY

I pokazuje to przerzeczony Mąż przykładem dwuch Panow zacnych/ ktorzy kiedyś za kościele byli/ y nabożeństwo swoie odprawowali. Jeden z nich widzęc jakąś nadobną y rodu zacnego Pannę do kościoła wchodzącą/ oczy za nię wlepił/...

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brieg s. 62

ZACNY

(Wiele ná mamkách náleży gdyż nie mniey z nich dziátki niżeli z Rodźicow biorą: wiele ná wychowániu, ktore często u zácnych ludźi názbyt pieszczone bywá.)

Tylkowski N. Uczone..., Warszawa, 1692 s. 263

ZACNY

(Czemu zacnych ludzi często potomkowie ládaiácy?)

Tylkowski W. Uczone..., Warszawa, 1692, s. 263

ZACNY

(Ma to człowiek co y drzewá, roście, karmi
ſię, rozmnaża ſię: má co y bydlęta, ma
y nád to rozum y wolną wolą, ale iednák
tylo iedną duſzę bárzo zacną. bo im
zacnieyſza duſzá tedy podleyſzych
dzielnośći ma w ſobie y ſkutki ich ſpráwowáć
może, ...)

Tylkowski W. Ucrone..., Warszawa, 1692, s. 126

ZACNY

/ Czy może bydź iedna prawdá większa
niż druga?
Że pewna iż może bydź o więcey
rzeczy iedná niż druga, może też
bydź o zacniieyszych: ale większą
prawdą bydź nie może... /

Tylkowski W. Uczone... Warszawa 1692, s. 3

ZACNY

(... im zacnieyſza duſzá tedy podleyſzych dzielnośći ma w ſobie y ſkutki ich ſpráwować może...)

Tylkowski W. Uczone..., Warszawa, 1692, s. 126

ZĄCNY

384 d

---

(23) A też conſultius
zda ſię/ ſilentio vene-
rari (24) tákowe circum-
ſtancyie [ant.] Aktu tego
zacnego/ niżeli mniey
godnie (25) one podać do
wiádomośći. (26) Za niemi
iakoby facto interuallo,
iácháli ná koniách (27)
Więźniowie Moſkiewſcy
nayznácznieyśi/

Merk.Pol.Ord.1661 s.270

CP

ZACNY

404 a

(22) Zacne Tryumfy odprá-
wowáli Káwálerowie tutecj-
ni/ ná (s.282) weſelu
Xiążęcia Kolonnego ; Sie-
ſtrzenicą Kárdynała (2)
Mazáryniego; Ktorzy w Po-
niedźiáłek przeſłáły/ puś-
cili ſię w drogę (3) ku
Rzymowi. (4) Z Páryzá 3.
Iunii, 1661. (5) Graff van
Na[illegible] ieſt tu perſona-
lite[illegible] ſtára ſię mocno o
(6) reſtytucyą ſwego Comi-
tatum de Saarwer:

Merk.Pol.Ord. 1661 s.281-
282

CP

ZACNY

176 a

((Vmárłá Xiężná)) (22) z żalu pono (23) pewnych przypadkow około oſoby Xiążęćiá de Auero, ſyná ſwego; (24) ná ktore ſam ſię dobrowolnie nárażał. Rzecz ieſt táka: Ten (25) Xiąże de Auero ieſt wielkiego y żacnego Domu w Portugalliey/ y przez (26) te wſytkie látá żáśiadał v támtego Dworu

Merk.Pol.Ord.1661 s.113

ZACNY

- - - - - - - - - 45 b - - - - - - - -

(K 72 r-w 1) A wtęm mieczſię pierwey Sławy dobiia, y przeważnych zacnych odwag kilkanaſcie uczyni, naktore swiadectwa spraw tych swych dzielnych od Hetmana, coby Nobilitatiey godne beły pokazawszy, sczego Nobilitatiey doszedszy, dopiero Towarzeszem sliachcicowi zwacſiępozwolionomu bendzie,

Liber gen 1626 K 12 r

ZACNY

44 a

Marg. Do te[g]o sliachectwa ich zacne[g]o godniby p[ro] gradu[s] byc podwyższeni na teatrum drai holtz; cze[g]o ich Panie racz domieſcic, y S.Dauidzie Koſcieła ſwego wywyższonego Amen. (-| (20) choc to zLeda urodzenia powſtał, teraz za Sliachcicę poczytaiąſię,

Liber gen. 1626 K 11 v

ZACNY

(15) Stych tedy ʒacnych y prʒewaʒnych ʒdobyczʒy, co dobrʒe wydʒiał, naieʒdʒał, y podrogach roʒbiiał wrʒeczy ʒołnieruiąc. Jak tę[g]o wielie ʒKonfederatow Moſkie[w]skich; Jʒowych na ʒdobyc Dostawania wprawnych Lisoweʒykow okrutna rʒecʒ nammoʒełoſie y ʒcudʒych doſtatkow ʒbogacieło,

Liber gen. 1626 K 11 v

ZACNY

235 c

(B40) Beli PP. Dłuſcy sliachta zacna w Kra[ko]ſki Zięmi Juanouice z kilką wsi ich beły, tych dom zſedl. Są drudzy w Liubelſkiey ziemi Dluſcy dom zacny heredes in Lieſnik y Zakrzow. nota o nych In Act(is) Caſtren(sibus) Lublinen(sis) A. 1612.

Liber gen. 1626 K 70

ZACNY

235 c

(R40) Beli PP. Dłuſcy sliachta zacna w Kra[ko]ſki Zięmi Juanouice z kilką wsi ich beły, tych dom zſedl. Są drudzy w Liubelſkiey ziemi Dluſcy dom zacny heredes in Lieſnik y Zakrzow. nota o nych In Act(is) Caſtren(sibus) Lublinen(sis) A. 1612.

Liber gen. 1626 K 70

ZACNY

- - - - - - - - 52 d - - - - - - - -

(23) Assecuratia S[acrae] R[egiae] M[aiesta]tis Conf[tytu]tią 1578 fol 189 Vstanawiąmy aby Plebeani niebeli Creowani na Sliachectwo iedno na Seymie, za Wiadomoscią PP.Rad abo w woysku, ito dlia zacnego mężtwa osąie[g]o poczynania,

Liber gen. 1626 K13 v

ZACNY

(43) Tęn Syn Stanisław kupiel u PP Fierlieiow Baliee wies zacna milia od Crac[owa]. A°1636°. Co Contra om[nia] Jura (K.18 r-w 1) Amendowie duay bracia z Pinczowa Mieyscy Synkowie służeli oba u pana swego pokoiacku, u pana Myszkowskiego Margrabie Circa A[nnum] 1624 przedtym y potym,

Liber gen. 1626 K 17 v - 18 r

ZACNY

312 d

(23) O tych Buzenſkich Matce za faworem piſal Pap(ro)cki w Herbarzu pod herbem Strzemięnięm fol. 234. [Są Buzenscy sliachta zacna w Białey y Wilkowiecku za Czeſtochową.] Gniewiß nazwał ſię tęmi czasy ktorego ociec od Zarnowca ze wsi chlopski syn Kantoręm beł w Liuborzyczey od Krakoua dwie mili circa 16..

Liber gen. 1626 K 101

ZACNY

323 d

(18) Ma na 20 Tysiecy mial synow kilku y dziewek. Ten ~~[illegible]~~ Gorowſki sluzac komornicza temu P. Komoroſkie(mu) ukradl bel z szkatuly panſkiey perłe bardzo zacną y wielką Orygentalna ktora beła w zaſtawie od Krolia Stefana ieſcze u P. Krzystofa Komoroſkiego Caſtellana Sądeckie(go) w kilkudzieſiat Tysiecy.

Liber gen. 1626 K 106

ZACNY

- - - - - - - 13 d - - - - - - - -

(19) Taki każdy sliachcic znac że Cnoty y prawego Sliachectwa nieżna, y niema, co rzecz bezecną do żacnego klieynotu Sliacheckie[g]o, łączyc y miębac uſiełuie, podobno że y sam ex tali sercore pobedl, co ad sterc[us] tale quasi ad centrum suum tendit;

Libergen. 1626 K 5 v

ZACNY

(38) Są PP. Badowſcy Sliachta
ʒacna w Rawſki ʒiemi ktorʒy do-
uiedʒieliſie o tych dwu, opisanych,
obiecali im bokow kiymi wybadac.
(K 20 v, w1) Bagnicki naʒwałſię.
Kasper Ktore[g]o Oyca y Jego sa-
mego ʒowa (wBoʒecinie maſteczku
Biſkupa Crac[owskiego]) Grędami.
Ten ociec iego Gręda miał ʒa sobą
Kiemliąnk miefczke stamtadʒe.

Liber gen. 1626 K 20 v

ZACNY

((8) Czego zacni przodkowie Jnſignium Polonorum wielce przeſtrzegali, ani takim rownemisobie zwacſię dopuszczali, Nadto ani ueſtitum eis conſinilem, ani Juribus Terreſtrium yLibertatum suoru[m] eisdem conoedere seu uti permittebant

To tych czasow dziwna rzecz, iakoſi oziebłoſc y zaniedbanie Wolnosci y zacnosci klieynetu Jnsignium wMecaenatach Polskich wielka pokazuieſię; Liber gen. 1626 K 4 r

ZACNY

73 a

(4) Trafiło się mi też u kilku być na weselu, a u wielu zacnych Ludzi, tam zwyczay iest taki, męszczyzny w osobney izbie, a białogłowy w osobney Potrawy ich zwyczaiem poliwki w każdey barze siła,

Diar. S.Mask. s.62r

ZACNY

56 d

(6) Tamże z obozu Zarucki, ktory był pod Smolensk do Krola jmci przyiechał z Carem Kazimowskim, obraziwszy się do Hetmana że mu pod Regiment niedał moskwy, co się garneła do królewica jmci, ale sołtykowi młodszemu człowiekowi zacnemu

Diar.S.Mask. s.52r

ZACNY

38 a

(9) miedzy któremi był Sołtykow z Synem Ludzie zacni i wielcy u nich, perswadowali aby woysko pod stolicę wyprawił obiecuiąc iż za powodem ich zamki się będą zdawna i Moskwa się garnąc na Imię Krolewica Władysława co iuz tak konkludowano

Diar.S.Mask. s.38v

ZACNY

(7) Co zá priuilegia Krolowie Polſcy ſtanom wßelákim/ zktorych teß ſą y Pánowie Akádemicy poprzyſięgáią ? Ná to pytánie odpowiáda dobrze pomięniony zacny Polityk Tolоſanus eodem I.18.c.4 ſwey polityki.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 112

ZACNY

149 a

(25) Nie dla tego ten ʒacny Biſkupnie prʒeczy ßkołom Jeʒuickim w Krákowie/ ʒeby ſię nie miał we ſwey powinnośći ʒárliwie poczuwáć/ ábo prʒeʒ (1) ſpáry pátrʒyć/ gdyby widʒiał one Akádemicy/ ábo wolnośćiom Koronnym bydź ßkodliwe

Piękn[illegible]rz. Gratis 1627 s. 118/119

ZACNY

(22) Lecz exyſtymácyey dobrey cżłowieká ták wielkiego/ ktorego wyſoki rozſądek/ y zacne przymioty/ wszytkym ſą znáiome/ piſmá tákie v ludźi bácznych y wiádomych rzeczy namnieyszey náruszyć nie mogą.

Piękniorz. Gratia 1627 s. 118

ZACNY

(16) Dziękuią Jezuićі P.Plebanowi/ że ie Oleiem czyni/ á PP.Akádemiki Winem; pozwalaią im tey praerogátiui/ y tytułu tego/ bárzo rádźi/ ſámi ſię oleiem bydź contentuią. Obadwa te liquory zacne/ obadwá nie tylko żywotowi ludzkiemu doczeſnemu/ ále teſ y wieczńemu pożytecżne;

Piękmorz. Gratis 1627 s.343

ZACNY

153 d

(24) A nie tylko Jo[g]oK.Mośći/ (1) ále y wielu inßych ßacnych ludßi toß ieſt ßdánie/ ße cum ſcholis (łac. ...) A ße wm. iná. ośey roßumieią/ y mieć nie chcą. ßkoł Oycow Jeßuitow/ tu iuß nie-wiem co ośynić.

Piękmorz. Gratis 1627 s. 122-123

ZACNY

186 a

(10) Wino nie pſuie Oleiu/ áni olei winá/ y owſem klarownieiſze, y iáśnieyſze wino/ przez olei zoſtáie. Olei oręże y zbroie hártowne y zacne żerźy cżyśći/ od teyże onych broni; PP. Akádemicy Oręże y zbroie Kośćiołá Bożego/ náprzećiwko Haeretykom y złym obycżaiom w ćwicżeniu młodźi:

Pięknorz. Gratis 1627 s. 344

ZACNY

((tego tylko ſobie życzyli/))(28)
Áby táko w Páryżu przy Akádemiey
we wßytkim ſwiećie nayzacnieyßey/
ſwe ßkoły oſobno od (1) Akádemiey
wſwoim Collegium máią/ y wnich
beż żadnych przeßkod od PP. Aká-
demikow vożą; ták teß áby y tu te
mieli/ ſpoſobem tymże/

Piękmorz. Gratis 1627 s. 345–
346

ZACNY

51 c

(24)
Nouácyán y Nouatus, a czáſow náſzych Carolíſtadius Vczęń Lutrow/ Kápłany/ iáko y Arius; Berengari Arcybiſkupem Andegaweńſkim á Truchses Koleńſkim zá czáſow náſzych. Luter y inni po nim rozni iego pomocnicy ktoſ nie wie że zakonnikámi zacnych w Kośćiele Kátholickim zakonow bywſzy/ że ſług Bożych ſługámi ſzátáńſkimi ſtáli ſię ?

Pięknorz. Gratis 1627 s. 26

ZACNY

49 d

(24) P. Pleban ma więcey niż oni wszyſcy rozumu. by ſe wždy był domyślił w czas oſtrzedz wtym/ 'ták zacne Biſkupy/ y oczy im otworzyć/ mogłby był cokolwiek od nich zá tę vczynność oberwáć/ ále že ſie nie rychło ztym ozwał/ iego ſkodá.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 25

ZACNY

((ſługámi §átáńſkimi ſtáli ſię?))
(30) ktorych imiona vmyſlnie mile
cżę/ á (1) coß ztąd zá zmáżá dru-
gim tákichże godnośći/ urzędow y
powołánią oſobom ? á iáko ói y
tym podobni łotrowie/ ſławie dobrey
tál wielkich á zácnych ſtanow
Biſkupiego/ y Kápłáńſkiego((-
...§kodźić nie mogą))

Piękmorz. Gratis 1627 s. 26-27

ZACNY

((to ieſt ſtárodawny zwyczay))
(7) w Kościele Bożym przez náuk
świeckich/ Grámmátykę/ y mnicy-
ßych rzeczy náuczánie wieku mło-
dego/ przyſtęp ſobie czynić/ do.
do czynienia pożytku z báwienne-
go w dußách/ ták przed kilką-
naſtą ſet lat/ ßacni w Kościele
Chryſtuſowym ludźie ((...náuczali))

Piąkmorz. Gratis 1627 s. 31

ZACNY

(náuk pogáńſkich...náucżali...))
(17) á tym ſpoſobem przyſtęp ſobie do młodźi pogáńſkiey vczyniwßy/ onę pomału y mądrze do Chrześćiáńſkiey prawdy poznánia przywodźili/ zwielkim Kośćioła Bożego pożytkiem. Protogenes człowiek ſwiątobliwośćią y cudámi zacny (pißc Theod.l.4.c.16) vmyſlnie ßkołę trzymał piſánia dźieći vczyąc/ áby ich ták był do Chryſtuſá pociągáł.
Piękmorz. Gratis 1627 s. 31

ZACNY

177 d

(1) Motiua y Przyczyny/ dla ktorych oni ſobie tey vniey ſtą zacną Akádemią zyczyli/ te były; áby wzaiemney miłośći z Pány Akademikámi/ żyiąc przykład od nich nie mieli/ wvſłużeniu ſtudentom Akádemickim/ wrzeczách zbáwiennych/ y wielum z ſámych że PP. Akádemikow/ według powinnośći y Reguły ſwoiey.

Piękmorz. Gratis 1627 s. 324

ZACNY

(12) iednák nieżyczęc ſobie/ ná pierwſzym záraz wſtępie do Krákowa ſtą zacną Akádemią wprawá wchodźić / á zdrugiey záś ſtrony práwá ſwego cum praeiudicio Zakonu , ſwego wſzyſtkiego vſtąpić nie mogąc/ dla ſwego iednák pokoiu zgodźili ſię zPány Akádemiki/ iáko ſię wiżey wſpomniało/

Piękmorz. Gratis 1627 s. 323

ZACNY

174 c

(21) Gdyby był Scribanius, nie ták zacne y pożyteczne księgi piſał/ ále ſáme tylo kálendarze co rok ná świát wydawał/ ábo ſię erekcámi poćichu báwił/ to by był Inuidyey vszedł: y kommentarzow nie odnioſłby ná ſwe piſmá innych/ iedno te/ ktore minucyarze odnoſić zwykli/ gdy miáſto pogody od nich obiecáney/ deszcz y wiátr

Pięknorz. Gratis 1627 s. 138

ZACNY

166 d

(27) inßey zapłáty zań niechcąc/ tylo mieyſcá ná kram ták zacney kupie/ dowćipu do poięćia ſpoſobnegł/ á żywnośći z odźieżą/ iáko piße Midendorpius l.6.y ini. (1) Lecz y to że Jezuići nieproßęni/ ßkoły ſwe otworzyli wKrákowie/ nie ták ieſt;

Pięknorz. Gratis 1627 s. 132-133

ZACNY

((18) y wielkim y długim kontro
uerſiom o gránice dobr Kościoła
ſwego/ ʒwielkimi y potężnymi ſą-
ſiády/ ßczęśliwie koniec czy-
niąc. Nie nowináó to/ że ſię
od páßkwilántow przy máłych y
lichych Jezuitách/ ludźiom wiel-
kim y ʒacnym duchownym ábo
świeckim doſtánie;

Piękmorz. Gratis 1627 s. 129

ZACNY

(10) ROZDZIAL OSMY. Nie podoba ſie y to P. Plebanowi. ze Jezuićiwypuſczáią niektorych z Zakonu ſwego. Czemu/ mowi/ zakonnicy tylko do roku dáią proby/ by też był nazacnieyſzy iuż go po probie nie wypuſczą; ieśli nie chce/ trwáć muśi/ Carceres náto/ iuż ad alium ſtatum nie pomiſlay.

Piękmorz. Gratis 1627 s. 43

ZACNY

- - - - - - - 2 c - - - - - - - - - -

(1) DO CZYTELNIKA Rozſądnego/ łáſkáwego/ y nie łáſkáwego. Od Roku Czytelniku rozſądny, dalſzych czáſow nie wſpomináiąć, pobudźiłá złość Szátáńska w Mieśćie ſtołecznym Krákowie, ná Oyce Ieſuity, pewne oſoby; ktore pod pretextem bronięnia Zacney Akádemiey Krákowskiey, przećiwko ich Collegium przy Kośćiele ś.Piotra((... piorá ſwe rozpuſzczaiąc,))

Pięknorzecki, Gratis 1627 K A r

ZACNY

21 d

(12) On wielki Oyczyzny miłośnik y Senator/ Arcybiſkup Karnkowſki Stanisław/ żadnego dobrodźieyſtwá ſtanowi Szláchecckiemu nie vczynił/ gdy zacną onę Burſę ná młodz szlachecką/ w Káliſu fundował/ w ktorey 12. złotych ná rok dawszy/ szláchecckie wychowzanie/ nic zgołá więcey o ſtráwie nie myſląc/ máią.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 7

ZACNY

22 b

(20) Zacny on Káwáler Málteńſki P. Nowodworſki Bartłomiey/ co proſzę dobrego vczynił tak Krákowowi iáko y Koronie tey/ gdy nádał funduſz ná miſtrze y bákáłarze/ ktorzyby w Krákowie wſzkołách prywatnych ktore claſses názywáią/ nie biorąc krzartału vczyli? bo wnich vczący choć kwártału wyćiągáć nie mogą/ máią ſwe nágrody od fundatorá tego.
Pięknorz. Gratis 1627 s. 7

ZACNY

(3) Jdąć tym Jezuići torem Akademiey Páryſkiey/ z ktorey ſię porodźili. Jey bowiem Kanclerz wielki/ on Joannes Gerſon Theolog y Káznodźieiá zacny bárdzo/ zbáwięnia ludzkiego żarliwośćią pałaiący/ vdał ſię przez náucżánie pobożnośći dźieći/ pomagáć zbáwięniu ludzkiemu/ ktoremu tamże pomagáło/

Pięknorz. Gratis 1627 s. 60

ZACNY

(20) Lecz P. Kleban ná to ſię [illegible]
ozywa/ y wykrzykáiąc mowi/Gdy
ſłońce wpołudnie ſwieći, ná co
ſię przyda záplaláć ſwieczkę ná
iáſnym placu ? ponieważ ſkoły
ſwe zacne máią zdawná?w Krako-
wie Pánowie Akádemicy á ná coż
tu ſkoły Iezuickie otwieráć.

Piąknorz. Gratis 1627 s. 60

ZACNY

91 a

((áby... więćierzc...záſtwić kazáli))(14) tám gdźie Rudáwka w Wiſłę wpada/ by ſnać okręty Hiſpáńſkie Wiſłą przypłynąwſzy/ przez Rudawkę/ pod mury tu nie przybyły/ ná zgubę miáſtá ták ſzacnego tey korony.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 50

ZACNY

(11) ROZDZIAŁ TRZECI NJo. mogąc tedy naß P. Pleban. pokazáć żadnego tákiego Przywileiu ná ktory hardo kazał/ káwałkámi tylo nárabia. y powiáda żniego że tá Akádemia ma żacne y pobożne Fundatory;

Piąknorzż Gratis 1627 s. 72

ZACNY

(1) Gdy bowiem ná Walnym Seymie Wárßawſki in Januario et Februario w poſolſkiey izbie/ imieniem wßytkiego onego ßacnego ßgromadßenia/ pytano tychże Pánow Akádemikow ná Jeßuyty o to, ſię tam ſkarßących: áby te prawa y priuilegia Jeßuytom ßkoł wKrákowie broniące pokaßali/ ßádnych pokaßáć nie mogli:

Pięknorz. Gratis 1627 s. 72

ZACNY

(24) á w świętey zgodźie/ iáko y
támtá ták wielka y zacná/ znimi
żyłá; pomagaiąc ſobie robić około
dobrá poſpolitego. x/ Widźieć tedy
káżdy może z tego/ iák ſłáby fun-
dament máią Pánowie Akádemicy
zniego/ do kontradykowánie ſkołom
(1) Jezuickim Krákowſkim.

x/ co ſię ná przywiley Jagiełłow
odpowiedźiáło/

Piąknorz. Gratis 1627 s. 77-78

ZACNY

(24) Respondent ultima primis gdy sub iisdem Sacratissimis Auspiciis, i do Ziemskiey, i do Niebieskiey zawołany Korony - Król zacny i nie wyżałowany Terror Gentium Clypeus Patriae, Ktorego Pochwały Dosyć wiem wyencomizowa i wdzięcznego Serca przeciwko Niemu dziejopisowie-

E.Otw. Dzieje s. -2

ZACNY

(5) Kwarciani straciwszy nieco zacnych ludzi z pod poważnych dwoch Chorągwi poszli za Wisłę, a Szwedzi na miesycu zostali. Zginęło tam Szwedów daleko więcey niż Sasów, między innemi zabity tam był Szwagier Krola Szwedzkiego Xiąże Holsteiński Kulą armatnią przez Krzyże postrzelony,

Ł.Otw. Dzieje s. 68

ZACNY

¢23) Ci buntownicy wielkie mor-
derſtwa w Rusi czynili nad Szla-
chtą ręce nogi ucinali, gwałty
Pannom i Paniém zacnym, rabunki
kosciołow, Dworów, Miast wystra-
iali. (1) W owym okrutnym nie-
ſzczęsciu Rzptey zebrali się na
Nich Potoccy, Jozef Potopki Wda
Kijowski i Starosta Chmielnicki

E.Otw. Dzieje s. 34-85

ZACNY

I pokazuje to przezeczony Mąż przykładem dwuch Panow zacnych/ ktorzy kiedyś w Kościele byli/ y nabożeństwo swe odprawowali. Jeden z nich widząc jakąś nadobną y rodu zacnego Pannę do Kościoła wchodzącą/ oczy[illegible] w nię wlepił/...

A. Sdac. Przydatek ... 1680 Breg s. 62

ZACNY

Ludzi zacnych gromada była
a najwięcej ewangelików.

Pam. Zam. 1862, s. 70.

ZACNY

Koniec tego roku był mi pożądańszy,
bo i w spokojności odprawiłem,
i w ustawicznych konwersacyach z
ludźmi zacnemi i w konfidencyi
dawnéj z republikantami, ...

Pam. Zaw. 1862, s.(28-)29.

ZACNY

Dźiękowánie Krolowi Jey Mośći (tak!: ks) Zá pieczołowánie pilne około dobrá pospolitego jákiego zacnego Senatorá.

M. DOBR. POLITYKA 1690 oz. II

s. 176.

ZACNY

Agdy jàką zacną Duchowną Osobę chwalimy / nie mówimy. Zacny to Kàwàler / Ale zacny to Pater, zacny Prałat / etc.

M. DOBR. POLITYKA 1690 cz. I

s. 250

ZACNY

Szlachetnemu / Statecznemu
y Roztropnie Mądremu
Panu N.N. Zacnego Miasta
Jego Krol. Mości N / etc.
Burmistrzowi.

M.DOBR POLITYKA 1690 cz.I
S.256

ZACNY, NAJZACNIEJSZY

taż Nawyższego Màthà od Bogá Oycá zà Corkę na-zacnieysza iest obráná

BANKIET.--WyD-1650 s

174.

ZACNY

Nie na miękkich
piernatach zacna
mądrosc leży.

Mikuć Silva 1733 • 227

ZACNY

1729 r.

(Co się działo w domu tegoż sławetnego Adama Chochowskiego, ..., przy ludziach zacnych i wiarygodnych, którzy zaś pisać nie umieją, krzyżyki przy imionach i przezwiskach swoich rękami swemi własnemi kładą.)

Dobr. K. Włość. rozp. wyd. Kraków 1933 s. 101

ZACNY

122 b

((Trahsactia)) 15) Z łacińskiego na Polskie (16) dostatecznie dla nieśmiertelney Narodu Polskiego (7)sławy wierszem przetłomaczona. (8) Roku Pańskiego 1670 Dnia Octra ostatniego.(k.1r) L.I.C. (2) Na prześwietny klejnot który z inszych wielą zacnych i rodowitych (3) familij, ftarozyły dom Im PW Lipskich in theatro orbis poloni, (4) swoje i wielkich przodkow swoich ((piastuie))

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) 1670 k.B - k.1 r

ZACNY

157 b

(6) Azaż tak wiele zacnej (7) zasłużonej, rodowitej szlachty upośledzonych w swoich i w przodków (8) swoich meritis, kiedy im należyty chleb, honor i dostojeństwo Szwedzi, (9) Niemcy, Francuzi brali. Niepoświadczy mi tego że nigdy Polacy (10) gloriosius na cały świat bello et pace niesłynęli, jako kiedy ich Polak rządził.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
1670, k.VIII

ZACNY

159 b

(3) In castris genitus, patriis natritus in armis filius armipotenti dextera (4) patrios avitosque consummabit, i co dotąd na tysiąc zacnej Jego (5) parenteli dzieliło się domów, dziś na wieczną Narodu Polskiego sławę w jeden (6) jakoby kościoł Osobę Króla Pana Naszego zebrane a surget. [tekst łać.]

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) 1670, k.VIII v

ZACNY

188 c

---

(5) Dobrzes Zacny Starosto Rodzicomswym wrzuzył (6) Bos się temStokroc więcey Krolowi Przysłuzył (7) A oyczyznie Tysiąc kroc nie bawiąc się dworem (8) Coć z wieczną sławą, z wiecznemprzyznawał honorem.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
1670, k.XVII v

ty

ZACNY

191 a

(9) Ktoby był rzekł: moy zacny Starosto w tem czasie (10) Kiedy woyna woyną gorzała w strasznym hałasie (11) Kiedy bys w niey, wolnego nie namacał kąta (12) Ze się z tak złych terminow Korona wypłąta

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) 1670, k.XVIII r

ZACNY

(5) a iesli Ptaſzęta
(6) Coſ was w Pieczy nie
ma miec ręka iego Święta
(7) Trwaycieſz zacne Ry-
cerstwo, na Przepych Fortunie (8) Ktorey potym-
każdy znas smiele w oczy
plunie (9) Trwaycie: co
gwałtownego, prędko się
przesili (10) Cocięzey
cierpiem, zawſze wspomina
się mili.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.19

ZACNY

(3) Aſz powracał Zbaraski z Legacyey ony (4) Tak padł ten Rycerz z tyłu nożem uderzony (5) Więc inſych zacnych Wodzow, y Rotmiſtrzow siła (6) Ktorych pamięc napiſmie cnota zostawiła (7) Przyſłym Wiekom: y chociaſz zginęli w tey burzy (8) Znowu ich wieczna sława, do Nieba wynurzy

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.23

ZACNY

499 d

(s. 123) ((kradną się do domu)) Ze kilku wytrzęsionych zacney Szlachty z wozu (2) Kazał Chodkiewicz srodkiem prowadzic Obozu (3) I na wieczną: niesławę na wieczną sromotę (4) Na dziwy ztrąbic wszytkę Woyskową hołotę, (5) I zaraz czego potem Seymem potwierdzono (6) Wszytkich czci, wszytkich takich dobra odsądzono

W. Pot. Wojna Ch. (rkp.) s. 123

DL

ZACNY

522 b

(Z tymeśmy tu posłani dziś od Krolewica(...))

(15)Do was zacne Rycer-
ſtwo: zebyscie dla Swie-
tey (16)Wiary: y dla Oy-
czyzny roboty zaczęty
(17) Nie odbiegali: Sto
kroc ſacuiąc to drozy
(18) Niſ zywot: a coſ
choc się w brzuchu nie
dołozy (19)Opatrzy Bog
swych ludzi:

W.Pot.Wojna Ch.(rkp)
s. 131

67

ZACNY

550 d

---

(11) Tu weſelſzy Chodkiewicz blizey Łoſka spraſa (12) Woienney rady: z ktorą, kilką się słow znaſza (13) Toſ do Zołnierzow znowu; Lecz iuſ pocznie czerſtwo (14) O Moia krwi ſlachetna, o Zacne Rycerstwo (15) ONieodrodni Wielkich Rodzicow Synowie

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 143

47

ZACMY

573 d

((Zegna ciebie))

(52) Kochany Władysławie niech y po pogrzebie (153) W twoiey zostawa łasce; y was zacne grono (2) Rady swoiey Woienny: ktorych mu przydano (3) Zatowarzyſe prace aleprzed inſemi (4) Ciebie cny Lubomirski: mozeſ iuſ swoiemi (5) Latac piory, w tymPolu, iako młody Orzeł (6) Ktorec Fortuna: y Mars życzliwy otworzeł

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 152 - 153

DL

ZACNY

595 d

(26) y ci skoro posiełki uszyſą (27) Ktorzy się w iednem, tylko, kącie iuſ oparli (28)Krzyknąwſy razem nasię, naPogan natarli (29) Nie godzi się w dzisieyſey suchem piorem wrzawie: Mināc was, lecz go wByſtrey zmaczawſy Sreniawie (30) Pisac zacni Piſarſcy chociaſ podłem rymem: Podac was Swiatu Janie Pzecławie z Jachimem (31) Rodzeni

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 162

ZACNY

638 c

(23) Tam zadawszy naser-
cach nie zleczone smutki
(24) Domowi swemu: czę-
ka Anielskiey pobudki
(25) I iuż z Tatr Pire-
neyskich, nie przebytem
wałem (26) Zaległ Turkom
tamten prog; swoiem zac-
nem ciałem (27) Starszy
bierze Chorągiew, poRo-
dzicu lubem (28) Pod przy-
sięgą się wieczném zawią-
zawszy slubem

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 180

ZACNY

673 b

(3) Choć stąd wielki Monarcha i niezwyciężony (4) Poznać możesz Cesarzu animusz urodzony (5) Najjaśnieyszego Króla, a Pana naszego (6) Jako kocha w przyjaźni domu prześwietnego (7) Zacney krwie Ottomańskiej, że śród ognia prawie (8) W łaźni Marsa strasznego i wojennej wrzawie (9) Co się w twych oczu działo: ((Wspomniał na nie))

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) s. 197

W7

ZACNY

673 d

((Przyznamy)) (14) że
po srogim z obu stron
upadzie (15) Przez okrut-
ne zacnej krwie rycer-
skiej wylanie (16) Sta-
nęło między nami święte
pojednanie (17) Wrócił
się wieczny pokój, któ-
ry z naszej strony (18)
Boga bierzem na pomoc
nie będzie zgwałcony
(19) Więc ufamyże i ty
takie wielkie dziady
(20) Sławą chcesz nie-
śmiertelną zrównać,

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 197

ZACNY

702 d

(35) Bogdayżes w niey długo żył, bogday ci ta. Cnota (36) Zprowadziła w Zacny dom wßytkie twoie Vota (37) Niechay cię Bog; niechay cię Swięta iego Matka (38) Ktorey służyß do dni twych piaſtuie ostatka (39) Niechay cię Pan ukocha: niechay ci Oyczyzna (40) Krwawe prace: niech miłosc przeciw sobie przyzna

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
k. XIX v

ZACNY

Zacny Kościół murowany,
Wieżami wyprowadkowany,
Dosyć wesoły i wielki
W ołtarze, w porządek wszelki;

A Jarsb. Gość. 6

ZACNY

Przednim wiem będźiesz.
Vide: Iż zácnym urosniesz pewienem.

Phrases, 1607
s. 130

ZACNY

Urosniesz zácnym pewienem.

Vide: Iz zácnym urosniesz.

Phrases. 1607
s. 208

ZACNY

Domu zacnego uczonim
má być. Vide Sliach-
cjic umieietni ma być.

Phrases, 1607
s. 26

ZACNY

Czczi godzien kto zacni-
mi Spráwámi báwi się.
Vide: Ktorzy się zácnych
Spraw ważą.

Phrases, 1607
s. 19

ZACNY

Familij zacznei ma być
uczoni. Vide. Szlachcic
ma być uczony.

Thesaur. 1607
p. 29

ZACNY

Zácnego domu/ma więcey umieć/niż drudzy.

Vide: Sliachćic umięiętny.

Phrases, 1607
s. 236

ZACNY

Nie wątpię iż sławnym będziesz. Vide Iż zacnym urościesz.

Phrases, 1607
s. 94

ZACNY

Godny sławy / ktorzy ś[]ie zacnych spraw ważą.

Vi: Ktorzy się zacznych rzeczy ważą.

Phrases, 1607
s. 33

ZACNY

Godnim pewnie urodzeniem. Vide: Iż zacnym urodzeniem pewnem.

Thesaur. 1607
p. 33

ZACNY

Zniszczeią zá czásem
y przednie miásta
Vide (giną czasem zacne
miásta.

Phrases, 1607.

1.259

ZACNY

Zácny człowiek.
Vide. Godny człowiek.

Phrases, 1607
s. 236

2ACNY

Zacnych Spraw ważni
ludzie.

Phrases, 1607
s. 236

ZACNY

(24) W tym tedy liſcie pateat to ze y my ieſteſmy od tego przydac siła się moż[e] racy ważnych y potrzebnych przypominaiąc vymę przes to reputacy zacney damy, naſteß qu[o]dam modo vrażą y ztąd diſguſt.

K.Opal.L.rkp.s.212

ZACNY

392 d

(24) Haec paucis, zaleciwßy służby zacnym Damom a moim Mcim Paniom y od siebie y od Zony moiey iako Ichmci y WMM-o Pana powolny Brat ysługa Kr.Opalenski WP. Raptim iako zabawny w Warßawie 21 Marca A-o 1646.

ZACNY

(8) albo tesz (iesli tak visum w Niebie) fata same do tego ciągną. Cokolwiek uznam wtym zyczliwego affektu y łaski WMM-o M-o Pana, y onemu, y zacnemu potomstwu iego, a miley Braci moiey, skutecznie wkozdych okazyiach zawdzięczac obiecuię sacrosancte, przy tym Candorze.

K.Opal.L.rkp s.441

ZACNY

410 a

(2) Declaracya in ſumma iego takie. Ze uchowai Boze abym nie tylko ukrzywdzic miał woʒym tę Zacną Damę ale iowȝem pokaʒę to quid debeam ~~affekt~~ za tak dobry affekt domowi temu ʒacnemu y particulariter tey zacney Pani.

K.Opal.L.rkp s.372

ZACNY

410 a

(2) Declaracya in ſumma iego takie. Ze uchowai Boze abym nie tylko ukrzywdzic miał wczym tę Zacną Damę ale iowßem pokażę to quid debeam ~~affekt~~ za tak dobry affekt domowi temu zacnemu y particulariter tey zacney Pani.

K.Opal.L.rkp s.372

ZACNY

410 a

(2) Declaracya in ſumma iego takie. Ze uchowai Boze abym nie tylko ukrzywdzic miał wczym tę Zacną Damę ale iowßem pokażę to quid debeam ~~affekt~~ za tak dobry affekt domowi temu zacnemu y particulariter tey zacney Pani.

K.Opal.L.rkp s.372

ZACNY

407 c

(11) Przyczyny te ze nie winßym. Pirwßa przy Ciotce iako przy Matce miedzy pokrewnemi convenientiſsimum tak zacney damie mießkac. Wtora ze w Wielkipolßcze niemaß zgoła klaßtoru spoſobnego do mießkania co racz WMć myslą pervincere.

K.Opal.L.rkp s.370

ZACNY

359 d

(21) O zacneß to Panstwo Germania (str.315) ktore y teraz abundat po tak srogich Woinach, a coß było przed Woiną, ktorey namniey wMiastach nie znac, iowßem ztąd się zbogaciły. Bremenſkie Biskupstwo Szwedowie trzymaią y trzymac bendą,

K.Opal.L.rkp s.314-315

ZACNY

56 d

(2) I-o ze się pewnie niczego nie dosiedʒi wdom[u,a] teß ieʒeli chcemy wielkich przykładow, łacno znaidʒiemy ze [i z] Pannami zacnymi przyieʒdʒano dp Warßawy. 2-o ze teraz [ża]łoba u dworu a zatym teß y mnieißy naß koßt. 3-o ze się nie [masz] za co wstydzic.

K.Opal.L.rkp s.53

ZACNY

183 a

(8) iako ieſt affectam
tem[u] tam zacnemu domo-
wi przywiązana, Bog zna
nie n[a] pozor albo super-
ficietenus ale medulitus
et anim[i]tus, ze tak
napiſę terminem miłoſci
raczey niſ Łac[iny].
Z IMPanem W-dą Sendomirski[m]
w tey matery porozumi się
WMmPan proſę a mnie omow
ze nie piſ[ę] bo dali
Bog czaſu nie mam.

K.Opal.L.rkp s.156

ZACNY

379 c

(15) Wßelkie respecty,
Wßelkie honory odnoſiemy.
Oblectamenta od wymysłow.
Cursy, balety, Comedie,
Conwerſacie ustawicʒne
zdamami Zacnemi ktore
tego dußnie same szukaią.
Reputacyą zostawiemy tu,
da Bog wielką grʒecʒnoscye
diſcrecy, splendoru etc.
etc.

K.Opal.L.rkp s.339

ZACNY

(10) abysmy wNiedźiele Krola IegoMci witali spolnie y z moią zacną companią bo y P. Podſtoli Koronny ze mną iedźie nie. wſpominaiąc ſenatorow. Moy Braciſku iterum iterumque o to proſę a goraco y Braterſko. Bo coſby to było gdyby WMci Krol nie miał widźiec. Plura non addo tylko to zem ieſt WMMP. brat y sługa Kr.Opalenski W.Po[znański].Da[tum] we Czwartek w nocy wSkale.

K.Opal.L.rkp.s.241

ZACNY

275 d

(6) M[a]cte animo. Panie Boze go blogosław, dobrą y ßczyrą duß[ę]. Pan W-da Sieradzki vltro sam do mnie prȝysiłał nawwiedȝ[a]iąc mię y srodȝe ludȝki list prȝyslał, wktorym wßystko offerty vsług zacnemu domowi etc,etc. Zda mi się ze on cos intendit Alec Bog zna kiedyby dotarł, non spernenda con-[di]tio.

K.Opal.L.rkps.233

ZACNY

196 d

(15) a teraz oddawßy
służby moie w łaſkę Bra-
terſką y zacnych Dąm WM
mPana ſpolnie z małżon-
ką moią, ieſtem onegoß
Bratem y sługą miłuiącym
Kr.Opalenski W-da Poz-
nan[ski] Raptim w Tuliß-
k[owie] 17 April[is] A-o
1644.

K.Opal.L.rkp.s.168

ZACNY

A coż takiego iest ná świecie [sc. najlepszego]? Pogánin ieden rozumem i dowcipem zacny, chcąc na to odpowiedźieć, daie wielki dánk złotu, ále nád złoto przekłáda Jaspis kámień bárzo drogi

Mowca, t. II, 1676
s. 145

ZACNY (z-e wychowanie)

niem dobrze o przystoynych
iego przy zacnym wychowaniu
obyczaiach

Mowca, t. II, 1676
p. 455

ZACNY

Składáiąc i iá záeny Urząd Podkanclerſki /powierzoną Straży moiey Pieczęć/ nadroſzſzy Oyczyzny kleynot (...) tych Słow záżyię: Miła Oyczyzno...

Mowca, t. II, 1676
s. 405 (395)

ZACNY

Powinienem także publicum praeconium za Comitatum do Wiednia (...) P. Wisembergowi Podczaszemu Przemyślskiemu / P. Berkowi Starościcowi Raygrockiemu krewnych i domowych moich; i wielu zacnych Kawalerow Polskich / w Wiedniu na ten czas praesentes

Mowca, t. II, 1676
s. 410-11 (400-401)

ZACNY

Niebroń mu tego szczęścia;
bobyś go zacnego
pozbawił dobrá, gdybyś
to szczęście podane
w zánieḋbánym miał sercu.

M. Kulig. Król. 1688 s. 35

ZACNY

•

świetne słońce iest nád
noc głęboką
Zacnieysze, gdy swoy pędzi
drogą bieg wysoką:

M. Kulig. Król. 1698 s. 178

ZACNY, ZACNIEJSZY

W wielie dobrá one...
Nád wſzytkie te Kroleſtwá
ziemskie ſą zacnieyſze,
Y nád wſzelkie ozdoby
świátá pozornieyſze.

M Kulig. Król. 1698 s. 178

ZACNY

nauka [sc. budowania wałów obronnych] (...) od wielce
rzetelnego y pilnego Woyska
Hetmana Mathematika
naydoskonalszego y Xcia
nayzacnieyszego jest wyna-
leziona y sporządzona.

J. Naroński, Arch.
s. 4

ZACNY

~~Z~~ darnowa robota acz iest dobra łatwieysza y prętsza, iednak ~~z~~ nie iest tak gruntowna y zacna iako plequerkowa

J. Narowski, Arch. mil.
r. 62

ZACNY (naj~szy)

Sieią drudzy owies zeby się tym prędzey wał zazieleniał. A to iest Sposob plequerkowy naygruntownieyszy y Nay-zacnieyszy O czym się iuz wyzey mianowało.

J. Naroński, Arch. mil.
s. 62

2ACNY

Jako tedy daleko zacnieysza
Znauka ~~praktyka~~ practica
od samey Nauki, tak też
Ingenier od go[ego] w teore-
tice Mathematyka.

J. Naronski, Arch. mil.
r. 71

ZACNY

Ingenier a z włoska nazwany Indzienier słowo to iest Tytułu barzo wysokiego z zacnego, bo Ingenium ad Ingeniarium - od wynalaskow wszelkich (...) iest nazwany

J. Naroński, Arch. mil.
s. 79

ZACNY

Ta tedy forteca iako autor wspomina nayzacnieysza y naysławnieysza obrona ze wszytkich tamecznych Miast.

J. Naroński, Arch. mil.
s. 45

ZACNY

według kosztu y przewagi
dobrzy Mathematycy
y zacni Ingenierowie
rozney proportiey obrony
fortec tesz wynalezli

J. Narowski, Arch. mil.
r. 48

ZACNY

AUGUST II (...) Staro-
żytną familią znáczny
y zácny

B. Chmiel. N. Ateny
1746, t. II, s. 367

ZACNY

Gadáiące w Kościele
zácne Osoby wypędzeniem
były karáne

B.CHMIEL.N.ATENY 1746

+ II s 432

ZACNY

Ná Stárożytny Kleynot
zacnego Domu Sch. M. Pá-
now Lipskich.

Obfite polá, gdźie te
Grábie záydą

Poprawa
F.C. 1625, s. II.

ZACNY, wejrzy

(24)(A ieśli ſię ieſcze do roʒumu ućiecʒeß, tedy ty mędrßym iuʒ być maß niʒ ſługá. A ieśli ſługá mędrßy, toś ty iuʒ głupßy, y gorßy, y nie tylko rowne ſobie ſługi, ále y lepße y ʒacnieyße nád śię chowaß.)

Poprawa F.C.1625 s.91

ZACNY

91 a

- - - - - - - - - - - - - -

(20) ((pr3egrał)) y ſam ná
plácu 3oſtał: á około niego
pr3edśię ‹śiłá 3acnych R3y-
mian, ták 3 tey iáko y 3
owey ſtrony legło, 3 niemałą
R3ec3ypoſp: ſkodą y utrátą.›
Prawd3iwa y cnotliwa hoyność
3 doſtátku ma pochod3ić, ále
nie w ten c3ás,

Poprawa F.C.1625 s.55

ZACNY

(7) [ſława] nie 3 tákich poſtępkow płynie ale 3á uc3ćiwemi, y cnotliwemi, y 3acnemi poſtępki, choć o nie nie będźieß dbał poydźie, y ták ćię wßędźie będźie náßládowáłá, iáko ćień ćiáłá twego w ſłońcu náßláduie.

Poprawa F.Ć.1625 s.85

ZACNY NAZACNIEJSZY

...mrowia między drobniuchnymi robaczkami bystrością y dowcipem iest nazacnieysza...

Zyb. S. Mot na czar... Kraków 1614, s. 368

ZACNY

Gniazdo ábowiem Xiążąt z Ostrogá
ták w ludzie zacne płodne
y szczęśliwe iest, że żadnego
inszego w kráiách pułnocnych
tákiego nie náyduię.

S. Ząb. Młot... Przedmowa... Kraków 1614

ZACNY

Ktora praca moia, żeby ku pożytkowi ludzkiemu, szczęśliwie się rozeszła, pod zacną obroną, y imieniem WX Mći Pána mego Mćiwego puścić ią umyśliłem, ...

S. Zęb. Młot ... Przedmowa ... Kraków 1614

ZACNY

Ktora praca moiá, żeby... ſzczęśliwie
ſię rozeſzłá, pod zacną obroną,
y imieniem WX. Mći Páná mego
Mćiwego puśćić ſię umyſliłem,
będąc pewien tego, że W.X.M. iáko
przykłádem zacnych przodkow ſwoich
zdrowia, koſztu, y máiętności dla
pożytku R. P. w rzeczach rycerskich
nie żáłuieſz, ták y te... łáską ſwą
Páńską zdobić będzieſz raczył.

S. Ząb. Młot... Przedmowa... Kraków 1614

ZACNY

<... białagłowá iedná / mieſczká
zacnego miáſtá ... kolná / ná oczy
bárgo ~~zachorowałá~~ záchorzáłá /
z niebezpieczeńſtwem ſlepoty. >

Zęb. S. Młot na czar... Kraków 1614, s. 173

ZACNY

...Wincencius z powieści Piotrá Dámianá / powiada o dźiećięćiu w piąći lećiech iednego człowieká zacnego mnichem zostawszy / z klasztorá nocy iedney wrzucony był do zámknionego táráśu /.

S. Zgb. Młot na czar... s. 56, Kraków 1614

ZACNY

...Hrabia ieden familiey zacney/ ...panienkę także / rodu wielkiego wziął za małżonkę / ktorey odprawiwszy wesele / aż do trzech lat / cieleśnie poznać nie mogł / będąc uczarowany / ...

S. Ząb. Młot na czar... s. 33, Kraków 1614

s. 33

ZACNY

... iednego z sług Proteriuszowych zápalił [sc. szatan] miłością ku oney pánnie / wssákże on widząc rzecz niepodobną / żeby sługą będąc mógł przyść do małżeństwá z ták zacną y bogátą pánną / udał sią do iednego czárownika / ...

S. Zeb. Młot na czar... s. 23, Kraków 1614

ZACNY

...Vincentius Beluacensis... pisze
o nieiakim kapłanie / imieniem
Theophilu / ktory będąc człowiekiem
cnotliwym / y zacnym Proboszczem
kościołá Kátheodrálnego... zá
podufczeniem nieprzyiacioł / złożony
był od Biskupá z godności
y urzędu swego.

S. Ząb. Młot na czar... s. 29, Kraków 1614

ZACNY

Záczym sędźia rozgniewány mowić począł. Niecnotliwy człowiecze / iáko się do zbrodni twoich nie znasz oto dniá tego / y tey godziny trzy białegłowy miástá tego zacnieysze porániłés...

Zęb. S. Młot na czar... Kraków 1614, s. 104

ZACNY

...przykładem zacnego onego Monarchy Jagiełła, ktory narod swoy od chwalenia bałwanow ad cultum veri Dei przywodził stáránieś o to W. X. M. uczynił...

S. Ząb. Młot... Przedmowa... Kraków 1614

ZACNY

Tym ozdobom swoim ktore
W. X. M. z spraw rycerskich
maß y te w W. X. Mci mieniney
zacne ſą, ktore ex artib. pacis
pochodzą.

S. Zyb. Mtot... Przedmowa... Krakow 1614

ZACNY

Dowodow inßych ná to nie potrzeba, ponieważ ſię w tym hiſtorye wßytkie zgadzáią, y ßerokie á przeſtrone páńſtwá, ták Moskiewskie, iáko y Xięſtwá Ruskiego kráiow dzielności ich, męſtwu y zacnym ſpráwom iáſne świádectwo dáią.

S. Zgb. Młot... Przedmowa... Kraków 1614

ZACNY

Głupich to y nikczemnych /
ale nie mądrych ani
zacnych ludzi [rometá
[sc. nie wyjść na pojedynek]

Poprawa
F.C. 1625, s. 107-108

ZACNY

Nie widzę w tym rzemiośle zacnych Krolow / sławnych Książąt / ani Hetmánow y Senátorow godnych.

Poprawa
F. C. 1625, s. 102

ZACNY

Nigdym zacnych ludzi
y serca Pánskiego ani
widział / ani słyszał /
ani czytał / aby się kiedy
zbieraniem pieniędzy
bámić mieli.

Pomawa
F. l. 1625, s. 101–
–102

ZACNY

fárbuy to swoie rzemięsło
iáko raczysz (...) wszytko
to lichwá y niesprawiedli-
wość. Nád to ~~pi~~ twoie pie-
niądze ktorymi się chlu-
bisz (niosąc z natury
swey rzecz dobrą y zacną)
ále z mniemánia y ustáwy
ludzkiey

Poprawa
F.C. 1625, s. 102-
-103

ZACNY

tá zacna koroná zá powodem WM. przydźie do Stárożytney Swey ozdoby y obyczáiow.

Poprawa
F.C. 1625, s. VIII.

ZACNY

Sczęśliwa [sc. ojczyzna] y z tey miáry, iż z zacnego domu Grábiow má záwsze ludźie, ktorzy y ná woynie koniá, y w Senáćie stołek ośiádáć (...) umieią

Poprawa
F.C. 1625, s. VII

ZACNY

máiąc w tey zacney Koro-
nie godność Biskupią
y Senatorską / wnosisz
w dom swoy świátłość
znáczną nieśmiertelney
sławy.

Poprawa
F.C. 1625, s. VII.

ZACNY
~~WYP~~

to złe (...) wyrwáć trzebá
z korzeniem / iáko ieden
zacny człowiek napisał

Poprawa
F.C. 1625, s. 9

ZACNY

nie bez przyczyny on
wierszyk nápisano (...)
ktory wiele ludzi mąd-
rych y zacnych nie iedno
pochwalili / ále się go też
y sámi dźierżeli

Poprawa...
F.C. 1625, s. 119

ZACNY

Słyszałem od iednego zacnego prałata / iż będąc posłem do Węgier / na wesele Gubernatora ziemie Węgierskiey (...) nie dano im u Gubernatora ieno trzy potrawy.

Poprawa...
F.C. 1625, s. 125-126

ZACNY

kiedyś w Krakowie byli
zácni y bogáci mieszczá-
nie / a skromności się ko-
cháiący

Poprawa...
F.C. 1625, s. 127

ZACNY

wielkie iest y zacne prawo
pozyiaciel stwo

Poprawa
Fic. 1625, s. 35

ZACNY

ták zacny y známienity
duch / z tákimi włásnośćiá-
mi z tych grubych y nieczu-
łych żywiołow / rodźićby się
nie mogł.

Poprawa
F.C. 1625, s. 29

ZACNY

nie życząc áby (...) bez pożyt-
ku Sprochnieć miáło [sc.
pismo], światłośćim
ie z Drukárni moiey
pod zacnym imieniem
WM mego M. Páná, podał

Poprawa — —
F.C. 1625, s. IV–V.

ZACNY

ták wielka y ták zacna Rzecz-
pospo. zá wzgárdzeniem stá-
rych obyczáiow, ku temu
końcu przyszłá, że iey y ćień
práwie nie został.

Poprawa
F. C. 1625, s. III-IV

ZACNY

nas niegodnymi przodkow
naszych będą nazywać (...)
ktorych my zacność y zacny
narod mażemy y szpecimy.

Poprawa
F.C. 1625, s. 2

ZACNY

Przebog co to zá poczćiwość,
złey szkápie wylądz się
w zácney stáyni y w dobrym
się stádźie urodźić?

Poprawa
F.C. 1625, s. 3

ZACNY

126 c

/913/ Tak iż się gęste szable wylewały W rękach sarmackich jako morskie wały,
Snaćby ich był sam Tamerlanes zacny, Dawny kiedyś chan i mąż w boju znaczny Nie mógł obronić, ale w tej potrzebie U nas by ujrzał szczęście - nie u siebie.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 123

ZACNY

/327/ do której usługi Także
na tę straż przyjdzie z ludem
drugi Zacny Zamoyski i na
wszystkich zdanie Jako Pila-
des przy Oreście stanie.
marg. Bestkowski z ochoty dla
pewnego języka idzie. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 106

ZACNY.

110 c

/575/ Wy tedy bracia, zacna polska młodzi, W których się cnota dawnych przodków rodzi, Gdy oto blisko macie krwawych gości, Czyńcie! Wszak szczęście stoi przy śmiałości! Ja z wami i żyć, i umierać będę

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 113

ZACNY

109 b

/544/ "O wy, zacne głowy, Którym tak pięknej sławy powierzono, Którym chorągwie w opiekę podano, Odważnie teraz nam stawać potrzeba Dla świątnic Boskich, dla samego nieba, Któremu krzywdy uczynili wiele W kościołach świętych ci nieprzyjaciele.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 112

ZACNY

89 a

/115/ (A osobliwie Olbrycht, człowiek zacny, Wuj ich rodzony i snać kupiec znaczny - Zawołał na nich: "I cóż to robicie, Że się i Boga, i nas nie wstydzicie? A ty, Fryderyk, w oczach wuja swego Śmiałeś brać przez gwałt brata rodzonego!

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 100

ZACNY

112 a

/605/ Wtym zacny biskup i kanclerz koronny Wtenczas Leszczyński, także nie bezbronny, Na koniu siedząc między wojskowemi Błogosławi im słowami świętemi I obiecuje, że Bóg będzie z niemi Wojować i stać z swą ręką za niemi.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 114

ZACNY.

113 d

/643/ //padali// Na upór idąc z sobą o wygraną A drogą sławę okupując raną. Tamże z przodków swych w krwawym dziele żyzny, Rozżarzywszy się miłością Ojczyzny, Zacny Zamoyski i sercem, i sprawą, I niegaszoną pałający sławą - Nic a nic w bitwie srogiej nie próżnuje,

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 115

ZACNY

57 d

---

marg. Sam nas Prezydent wdzięcznie przyjmuje./-/ /71/ (A tu już przed swą kamienicą stoi Zacny Prezydent tak w ludzkości swojej, Jako w ubierze, jako i w grzeczności, Będąc w niemałej sług okoliczności - Ku nam się wdzięcznie i poważnie skłonił, marg. Mowa jego. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 77

ZACNY

60 c

---

marg. Na prośbę jego o początku kozackiej wojny powiedamy, poczynając od śmierci Króla Władysława IV, po którego zeszciu jako smutna twarz była Rzeczypospolitej. /-/ /135/ My tak na prośbę: "Ponieważ tak chciwa Chęć cię prowadzi, skąd ta nieszczęśliwa Burda - powiemy, lecz, zacny człowieku, Ruszasz po złotym - miedzianego wieku:

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 79

ZACNY

180 d

/464/ //Co to za wróżka?//
i co za bogini Tejć nie przecięła, przezacny młodzianie?
Powiedz o swojem szczęściu jakie zdanie! Aleć ja pono tchnę piersiami swemi! I wróżyć będę z Sybillami memi Chociaż po czasie, co się z wami stało, Zacni młodzieńcy!

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 161

ZACNY

11 b

/45/ Ośmdziesiąt Niemców, bosmanów gromada, Nas tylko Lechów trzydzieści zasiada. (Portowy Gdańsku! z tobą się żegnamy Z twych bram i fortec zacnych wychadzamy), Z ojczyzny jedziem. Poszczęść, Febie, naszę Drogę i wyjazd świecąc na Pegasie!

M.Borzym. Naw. 1662/1971/ s.40

ZACNY

22 d

/321/ Nad nią baldachim nieoszacowany Z klejnotów wszytek noszono ubrany, Ze szczerych niemal złożonych promieni /Takich Oryjent nie rodzi kamieni!/ 〈Osoba sama inne statecznością I zacną wszytkich tłumiła godnością.〉 Matka to była niebieskiej Bogini, Swięta Przeczystej Panny ochmistrzyni.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 49

ZACNY

192 d

/718/ A pan go za to jego pogłaskawszy Zawołał głosem - żartem się rozśmiawszy: "Hej! zacni bracia! czyliście wiedzieli, Żem ja miał wygrać, iżeście nie chcieli Dwom dać zakładu przedtym wygranego? Owóż mnie teraz widzicie pierwszego!

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 168

ZACNY

6 b

/57/ Przyjdzie i ten czas, gdy też, Księżno, Ciebie Szczęśliwość w świętym cieszyć będzie niebie, W którym powitasz z weselem zacnego Małżonka swego. A teraz prosim, lub przed Twoje oczy Prosty Autor proste wiersze toczy, Abyś je przecię i z jego prostotą Wzięła z ochotą."

M.Borzym.Naw. 1662/1971/ s.34

ZACNY

3 b

/37/ Szczęśliwszy on był, bo
ojca i święte Do Elizyjum wi-
dział dusze wzięte, Skąd siła
Maro wierszem szczerozłotym
Napisał o tym. Ja zaś, Zamoy-
ski, przebacz, o co proszę,
Iż nic o zacnych Przodkach
Twych nie niosę, Bo materyja,
że nie k temu była, W tym prze-
winiła.

M.Borzym.Naw. 1662/1971/ s.30

ZACNY

Umarł tam człowiek zacny, który między nami I w niebie ~~um~~ wsławił się był swoimi rymami.

A. Morsztyn, Utwory
1971 s. 128

ZACNY

ja (...) rozniosę będę
zacne jego sprawy;

A. Mostowski, Utwory
1971 s. 141

ZACNY

Niechaj na tę przysługę ów wąż będzie wzięty, który chcąc szkodzić głowie muzyka zacnego, wziął za to postać na się smoka kamiennego.

A. Morsztyn, Utwory
1971 s. 134

ZACNY

Nadto chętne nieba rady
Dały i zacne ojce, dziady,
Urodzenie twe jasno jest
odkryto Wszemu światu,
zacna Melito.

A. Morsztyn, Utwory
1971 r. 297

ZACNY

Śliczna Zosia, twe zacne
przymioty, chociaż upornych
ciągną w zaloty; Potężne
są pęta tej gładkości

A. Mickiewicz, Utwory
1971 s. 282

ZACNY

Ja, żeby twoją dzielnością marnie nie szafował
Wróg żywota ludzkiego, miasto swojej kaźni
Przybrałem towarzysza do twojej przyjaźni,
Nie prostej krwie, lecz zacnych rodziców cnotę.

Zim. Sz. Roksolanki wyd. 1983 Bibl. Nar. s. 18

ZACNY

(... szczęśliwa Pani ...

wy, wziąwszy przed oczy zacny wyrok
boski,
W tył rzuciwszy frasunki, trudy, koszty, troski,
Nie ścieżkami ciasnymi, nie manowcem
skrytym,
Aleście się puścili w zawód torem bitym.)

Zim. Sz. Roksolanki wyd. 1983, Bibl. Nar. s. 25

ZACNY

Już parę, którą imię tylko dwoi,
Zjednoczy węzeł małżeńskiego
stadła;
Niechajże u tak lubego podwoja
Cichuchno śpiewa Kallijope moja:
„Ucieszne dusze, zacni Oblubieńcy...

Zim. Sz. Rokrolanki wyd. 1983 Bibl. Nar. s. 129

ZACNY

(Nie zacniejszy w carskich szarajach się
Błyska,
Gdy z oczu sułtanek gładkich iskry ciska
Na chciwe Turkomany,
Których chuć na przemiany
W wielkiej bojaźni miłością drażni.)

Zim. Sz. Roksolanki, wyd. 1983, Bibl. Nar. s. 127

ZACNY

Nie nowinać przeciwko panu swemu, pomazańcowi Bożemu, wszetecznie mówić, posłuszeństwo wypowiedać, krzywoprzysiężcą być, ludzi cnotliwych i zacnych, ...

Korespondencja Jarł. do Stadnic. s. 182

ZACNY

Owa wiary i cnoty nikomu nie dochowałeś, w kłodzie urznąłeś uszy i nos ślachcicowi zacnemu Gierałtowskiemu, siedmi ślachciców straciłeś dla domowej suspicyej, ...

Korespondencja Jarł. do Stadnic. s. 182

ZACNY

(Wiele ludzi zacnych i w Polszcze
i w cudzych krajach przyznają to,
że z Taski Bożej nie obracałem się
tytem do żadnego nieprzyjaciela.)

Korespondencja Stadnic. do Jan. s. 186

ZACNY

Wiele szlachetnych synów równo z ziemi
starły,
Wiele głów zacnych w mocy ostatniej
zawarły,
Niejeden, życia swego nie dobiegszy
brzegu,
Przed kresem zamierzonym już dokonał
biegu.

Zim. B. Zielański wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 123

ZACNY

Mnie jednak cicha miłość zacniejsza
paliła
Ogniem: zawsze mi w sercu tkwiała
Bogumiła;
Zawsze wołałem onej na tagodnym
sercu
Teskliwe pieśni kwilić pod wieczór.

Zim. B. Sielanki wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 134

ZACNY

Nie wątpię że ná ták zácny / słuszny záćiąg / serce y żywa ogrzana ochotá / w tobie też rośćie.

Bujn. Droga, 1688, 248

ZACNY

Idźie pokora / gdy twą nikczemność / uboſtwo / y potrzeby uznáwaſz; Idźie ćierpliwość gdy przykłádem owey Chanáneyſkiey niewiáſty / choćiáſz też odegnany miłośierdźiá czekaſz... Widźiſz że iáki maſz zyſk z ták zácnych cnot ſamych / choćbyś też o co prośiſz nie uprośił.

Bujn. Droga, 1688, 205-206

ZACNY

wzgárdźiwszy márną znikomą czćią / Boską cześć pokorną ále zácną powá-żać / icy prágnąć / icy szukać mámy.

Bujn. Droga. 1688. 293-294

ZACNY

wſzytkie ſwe ſtáraniá dowćip y prace ná to łoży / áby mieniá nágromadźić / w człowieká zácnego vrość

Bujn. Droga, 1688, 286

ZACNY

Taką Bog surowość ná tym zacnym y pierwszym mocy swey Boskiey czynie pokazał! a przećie to pewná że ich mniey niżeli zasłużyli skárał.

Bujn. Droga, 1688, 35

ZACNY

Boć te pogrzebne pompy / ná ktore więc łożą byś był nazacnieyszy / nie tobie / ále álbo ludzkim oczom / álbo swey prożney chwale sprawuią.

Bujn. Droga 1688, 129

ZACNY

Ale to dziw! to nie pojęte dobroći
Boſkiey cudo! że Bog ták zacnych
Aniołow ſtrąćiwſzy / pierwſze Rodzaiu
ludzkiego Książętá wygnawſzy...
mnie com go y częśćiey y ćiężey
tak wielekroć obráźił / y Bogiem
moim wzgardźił / do tych czas
ćierpi!

Bujn. Droga, 1688, 33-34

ZACNY

zácny cnotę y wiárę kochaiący
Małżonek / zszedszy w domu niecnotę /
słuszny swoy gniew / nie tylko ná
nię / ále też ná iey perły / szaty /
stroie ... wylewa / rwie / szarpie y pa-
li

Brzyn. Droga, 1688, BP

ZACNY

Nie bytá zacznia
Kompánia u stołu
z Niemieckiego (!) kolástego.

(= z niemiecka ?)

Ks. Piek., Bohatyr 1695 s. 74

ZACNY

Francuska iedna zacna,
cudowne Miasto Weneckie,
y ozdoby iego chcąc
widzieć przyiachała.

K. Piek. Bohatyr 1695 s. 99

ZACNY

Szlachetność nie iest
rzeczą przyrodzoną, lecz
wolną y wolnie nábytą,
bo inácżey, wszyscyby
być musieli zacni,
wszyscy Rodowici.

K: Piek.' Bohatyr 1695 M9

ZACNY

(13) Jemu kapela nie przerwanym
Świętych aniołow śpiewa milionem.
Zacne słuchaczow katolickich
grono, Wiedźcie, żo to wam kwoli,
uczynionc. Wszytko nam kwoli do-
broć boska zniosła. Każdy z nas
ciało swojego ma osła, Ale nie,
swego, bo każdy zwyczajnie, Mu-
si go odwieść do powszechnej
stajnie.

W.Pot. Ogrod. t.II, 1907 s. 382

ZACNY

28. Diskurs pannin. Ktoś pannę, żeby cnotę w lepszej miała cenie, Napominając, wspomni jej zacne rodzenie. A ta: chceszli mi zacne rodzenie przywodzić, A na coż się zalecać, na co bronisz rodzić? Panie, daleko gorsze rodzenie jest dzieci. Większy wzgląd ma, co boli, niżeli co szpeci.

W. Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 201

ZACNY

28. Diskurs pannin. Ktoś pannę, żeby cnotę w lepszoj miała cenie, Napominając, wspomni jej zacne rodzenie. A ta: chceszli mi zacne rodzenie przywodzić, A na coż się zalecać, na co bronisz rodzić? Panie, daleko gorsze rodzenie jest dzieci. Większy wzgląd ma, co boli, niżeli co szpeci.

W. Pot. Ogrod t. II, 1907 s. 201

ZACNY

93 b

((449.Quaestio...)) (5) Wy koversując z swym Stworcą do woli, Pytam, czemuście dotychczas gomoli ? Wiem ja odpowiedź na takie zarzuty, Bo sami z ludzi robicie x kornuty.
450. Na uczone wiersze. Wolę prawdę powiedzieć a ile gdy mi się wstydzić za to nie trzeba, zacny wierszopisie.

W.Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 376

ZACNY

((44. Nie częste....)) (41) Jeśli odległość miejsca zajźry oczywistej Ponowy; są od tego posłańcy, są listy, A co w nierozerwane serca łączy spinki, Choć mało, byle szczere były upominki. (s.208) 45. Siebie oszukasz, nie Boga. (P.) Jeden zacny senator zchodząc z tego świata Czynił znaczno za duszę na kościoł legata;

W.Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 208

ZACNY

73 b

53. Do jednego.w wannie pocącej. Wierę też to już siła na pana doktora, Tak zacnego szlachcica sadzać do gąsiora. Od czegoż wieża, jeśli kto na nię zasłuży? W niej nie w drewnianej siedzieć powinien obroży.

W.Pot. Ogrod t.II, 1907, s.211

ZACNY

((9.Do Imói...)) (13) Na takiegoś narzekał stary Jakub zwierza, Sukienkę Jozefową widząc od kołnierzaDo stopy ukrwawioną,i płakał co garła: Zwierz zjadł; sroga mi syna bestya pożarła. Do ciebie to należy: gdy święty los na cie Padł, gdyś został kapłanem, moj zacny prałacie.

t.

W.Pot. Ogrod II, 1907 s. 18

ZACNY, najzacniejszy

(Marg.) Roku 1489 Stefan Bathory. Woiewoda Siedmigrodzki z nierownymi poczty Węgrow 90000 Turkow poraził u Subinowa a 50 nayzacnieyszych poimał

Drobisz. Powieści
rkp s. 162

ZACNY

(1) Trzecia pod tymże dáchem, to ieſt in eodem aedificio, ma być Apartiſnenoik przynamniey o.paru pokoiách, y Komorą i vſtępem, dla gośćia zacnego, gdy ſie tráfi. Bo prowádźić go pod inszy dách, przed podworze nie kſtałt, y nie polityczna dyſcretia.

Kr.Nauka Bud. Wyd.1659 s.12

ZACNY

.....1.o.....

(A 2r) 1. Szláchetnym y zac-
nym Pánom, Ich Mciom: P. Kas-
prowi Grtteterowi, P. Ioachi-
mowi Czepielowskiemv, y wszyt-
kiey Radzie Krakowſkiey,
ſpolnie y rozdźielnie zdrowia
dobrego życzy: Doctor Seba-
styan Petrycy Medyk.

S. Petrycy Instr. K-ów 1613
A 2r

ZACNY

(11) To od wielu ſczegulnie po-
żądáma Inſtruotia, iák ſię w
morowym powietrzu ſpráwowáć,
Szláchetni y żaconi Pánowie
Ráycze, vczyniłá ſię poſpolita:
áby káżdemu z oſobná nie pi-
ſáć. Do czego mię przywiodło.

S. Petrycy Instrú K-ów 1613
A 2r

ZACNY

Oryginały y Pisme Biblicy
świętey (...) w Rzymie pod
wielką Strażą zacnych
Prałatow pilnie chowaią
[sc. katolicy]

M. Kor. Rozm.
1645, s. 3

ZACNY

DIVIN (Rare, excellent.) Un homme divin. on qui parle divinement bien ... Un ouvrage divin. BOSKI zácny wyborny niepospolity. Człowiek bardzo godny. Dzieło wyborne wyśmienite.

Dan Dict. I 476

ZACNY

Pacob 133

ZACNY

ZACNY

ZACNY

Koń z ukąszeniá zacnieyszy Wilczego /
Jáko w powieściach mądrych pełno tego:
Ciebie ná owym kiedy mieyscu ięto /
A Kárwasz z udá niemáły wyćięto!

Gaw Dw 40

ZACNY

Petr S Prazdpd

191

ZACNY

Peters Property 241

ZACNY

ZACNY

ZACNY

ZACNY

ZACNY

ZACNY

ZACNY

PetrSPnydPol 419

ZACNY

Petr S Puy de Pol 421

ZACNY

PetrS PmydPd 429

ZACNY

ZACNY

PetrSPnydPol 482

ZACNY

GALLERY VIEW, NY

ZACNY

GALIAR DZIEŃ, 180

ZACNY

GALIAR DZIEŃ, 151

ZACNY

UnDys Fil 290

ZACNY ~a ojczyzna

VdLeg + VI 47, 47

+

ZACNY

ZACNIEJSZA

/z.. jest być rotmistrze

m/

Petr.S.Prz-Et 397 /299a/

ZACNY, NAJZACNIEJSZY

Lub S

Roz VI, 452

ZACNY, ~~A SPRAWA~~

náuká od rzeczy szkodliwych ná dobre nawodzi: (...)/do zacnych spraw drogę ukazuie

Anv-
Kunwob B (1615)

ZACNY

Sob Per 82

ZACNY

ZACNY

ZACNY (~ejszy nad...)

BG 1 Kru IV, 9

ZACNY

Trep Nek Lib
k. 158

ZACNY

zacny / kosztowny

Kus Veg 24

ZACNY

zácny

Kus Weg D5

ZACNY

poważny / zacny

Kus Weg A 40/5

ZACNY

Sławny / zacny

Kus Węg Bzu

Zacny

Nazwa: góry Polskie

Wawel... Kwiat... zacny

(wym: znáczny)

PM A 3/19

Zacny

Nsgm: Dymitr zacny

HD A 2/4

Zacny

Nazm: Zacny grzyb

Lt A 4/15

Zacny

Nazw: Dom ... zacny

M: A 3v / 12

Zacny

Nsgm: Kościoł zacny (rym: ſmáczny)

PM B4/17

Zacny

Nsgm:

domy szczyt żáczny (!)

LW A4v/26

záczny (!)

LW2 A3v/28

Zacny

Dsqm: Dymitrowi zacnemu

HD B / 30

Zacny

Dzgm: MMIskowi zacnemu

HD Bv / 19

Zacny

Asgm: zacny (rym: znáczny)

Lt B 2 v / 12

Zacny

Asgm: Zacny kunfst

LW A 2 / 27

LW 2 –

Zacny

Z Domem...

Tsgm: Zacnym y v Cesárzow

Mz A 2 v / 26

Zacny

Vrgm: Zacny zrębie

PM B2/2

Zacny

Nyelm: zacne dwá bárdony

L 1 A 3v / 11

Zacny

Gplm: Przodków zacnych

(rym: opácznych)

Lt A 4 v / 13

Zacny

Dplm: zacnym postępom

LW A 2v / 14

LW 2 –

Zacny

Aplm: zacne zrzby

Mz A 3v / 24

Zacny

Nsgf: zacná (!)

Lt B 2/11

Zacny

Asgf: zacną

HD A 3v / 20

Zacny

Argf. moc... zacną
(rym: znáczną)

L W k t v / 7

L W 2 –

Zacny

Vrgl: Pánno zacna (rym: opáczna)

HD A 4 / 25

Zacny

Npl f: zacne powinnośći

L t A 3 / 28

Zacny

Gplf: Spraw... Zacnych

Mz A 2 v / 14

Zacny

Yplf:/ z za[k]cnemi ~~[X]~~ mowámi

POS A 3/1

Zacny

Vplf: Zacne

Mz A 2 / 25

Zacny

Apln: w zacne miáſtá

Lt A2v/g

ZACNY

Nazacnieyſze y Naſtárodawnieyſze
Narody Sármackie

Dęb. Wyn. 1633, s. 3

ZACNY

dáleko poślednieyszy potomek tego
á Przodek zacney podziśdzień
Fámiliey Tyszkiewicow

Dęb. wyw. 1633, 79

ZACNY

Kroleſtwo Scythyckie lubo to ieſt naſtarodawnieyſze, iednakże iż Warwarow (albo ludzi gwaru wárownego/ ktorych od tego Słowakámi zowią) ieſt, dla tego miedzy zacnieyſze kroleſtwa nie rachuią go, to ieſt złośliwi fałſzerze.

Dęb. Wyw. 1633, 81

ZACNY

Dátek ſmáczniey~~ſ~~ſzy, im go kto Dáje zacniey~~ſ~~ſzy.

Er.P.H. 323

ZACNY

/ Mieyſkie Prawo przyjąć;
/ Mieſzczánie zacni.

Er.P.H. 143

ZACNY

/ wiele Pań przednich (zacnych) nawiedziło Sześćniedziałkę.

Er.P.H. 552

ZACNY

/ podobáć śię przednim (zacnym;)
/ podobamći ja mu śię, ále on mnie śię nie podoba;

Er.P.H. 343

ZACNY

/ miałby ham co ná zacnieyſze Mieſzká
nie podáć.

Er.P.H. 201

ZACNY

Zacny/

CN II
D

K
W2
V

T

S

ŻACNY

Tákże czyni [Ks. Jowisz] brodę
okrągłą: bo okrągła figurá iest
naznacnieysza figurá, w Ks. 2.
de Coelo.

Magdeburt, 99

ZACNY

czyni twarz ozdobną, á twarz
ieſt zacńieyſza część ciáłá, dla cze-
go Jowiſz więcey operuie w twarzy,
niż w inſzych członkách

MagnSekr, 99

ZACNY

Rodu zacnego/ v. Urodzony zacnié.

CN II

ZACNY

Człowiék/ v. Chłop. Mężczyzná.
Oſobá 2. zacny/ v. Ludźié.

CN II

ZACNY

Dom/ zacny dom. po fámiliey. v. Ród/
Pokolenie.

CN II

ZACNY

V [sc. kruka]

Jupiter (...) orłaby już opuścił,
a tegoby sobie Przywłaszczył,
gdyż się godzi tak zacnej osobie.

Błaż. Set. 59

ZACNY.

158 a

(34a) Przećiwko iáſney ślepoćie, ktorą Łáćinnicy Guttam ſerenam zowią, wielkie y zacne lekárſtwo. To ieſt kiedy oczy ſą iáſne, żadney namnieyßey zaſłony ná nich nie będąc, á przećie nie widzą: wźiąć naśienia Kopru Włoſkiego w oććie pierwey moczone[go] dwá łoty,

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.382

ZACNY

(21)to ieſt/cokolwiek ma w ſobie niebo y ſiemiá(22) ſacnego/wſzytko to cudownym ſkroceniem ma Bogárodzicá. (23)Pernárd ś.Bogárodzicę świátem nayoſobliwſzym zowie/(24)zbudowánym w ſpráwiedliwości y w świątobliwości.(25)Author in.C.I. Matth:Imperfectus:Máryą Pánnę(26)zowie pięknieyſzą y godnieyſzą/niż wſzyſtek świát; Birk.Oboz.s.4

88

ZACNY

(4)Pan do ſługi prʒyſʒedł/ Páni do(5)ſłużebnice ſwoiey: Możeſʒ mowić Elżbieto ś.więcey/y (6)ʒáwołáć ná wſʒytkie kreatury/áby ták ʒacnego Páná y Gośćiá(7)ʒ niebá prʒychodʒącego w żywot Mátki ſwey/prʒywitáli.

Birk.Oboz.s.5

ZACNY

3 b

((ia w Kronikách muſzę ſzukáć obyczáiow Stáropolskich)) (10)bo ich náleść(11)przytrudnieyſzym miedzy ludzmi. Kędy one zacne chęći Szláchty(12) Polskiey do rozmnozenia chwały Bożey, do budowánia(13)Kośćiołow, do fundowánia Szpitalow, Szkoł, iákie były(14)przedtym?

Birk.Oboz.s.C

ZACNY

143 a

(s.71)KAZANIE(2)O ćwiczeniu Młodźi.(3)Przy pámięći(4) B. IANA KANTEGO,(5)Akádemiká Krákowſkiego.(6)Marc: 10.(7)Dopuśććie málutkim áby do mnie przychodźili. (8)Pamięć cżynimy żacnego/ (9)bogoboynego Doktorá/Akádemiey Krákowſkiey/(10)cudámi y żá żywotá/y po śmierći (11)wſławionego/po wſżytkiey Koronie.

Birk.Oboz.s.71

CP

ŻACNY

9 b

(8) Ciebie żacnego y miłego Kawalera, niechay (9) Pan Bog błogosławi tu łáską swoią, á potym onym (10) żołdem z niebá, ktory koroną zowie Páweł święty, (11) obrońcá prześwietney Máltáńskiey wyspy, y wszytkich (12) Kawaleriy Chrześćiáńskich. (13) Amen.

Birk. Cboz. s. G

*ZACNY

278 a

((Konwokácya pozwala)) (7) wźiąwszy náukę od zacnych (8) Theologow/ ktorzy trzymáiąc ſię ſłow Chryſtuſá Páná/ (9) Matth:13.(Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, ne (10) forte eradicetis cum eis [et] triticum: ((vczą))

Birk.Exorb.1632, s.18

*ZACNY

(3)Piſze/mowá/Seneká/iż znał człowieká(4)zacnego/ktory gdy miał z domu wyniść/páſem/ábo táśmą(5)żeniną pierśi ſwoie przewięzywał/y áni ná ieden punktćik(6)cżáſu/nie mogł pobyć bez obecnośći iey;(Marg.) Zbytecżna miłość(-)

Birk.Oboz.s.76

ZACNY

394 a

(15) Vmárł śmiercią pámięći godną. (16) Kochał ſię wżbyt w kámieniách drogich/ á wiedżąc że w (17) wielkim Kośćiele Koroná byłá żacná/ kazał onę ſobie (18) przynieść: tę ſkoro ná głowę ſwą włożył/ owoiści ná niey (19) wyroſły wągliki piekielne/ ktore Kárbunkułámi żowiemy/

Birk.Nagrob.G.A.1632, s.40

ZACNY

351 d

(6) trzecią część iáko Smok piekielny gwiazd zrzućił z (7) niebá/ do ktorego práwo iuż mieli przez Vnią świętą/ od tego (8) bezecne Schizmá ich odpędźiło. O iako wiele duż zacnych (9) poszło ná wieczne potępienie z náuki piekielney tego (10) Nálewayká?

Birk.Exorb.Rus.,1633, s.17

ZACNY

302 a

((Bogáctwá pogardzáią náukámi ...)) (21) y do tego· przywodzą człowieká/ że ſię wda w prożnowánie/ w nikczemne zabáwy z· ládákim/ nic zącnego nie· pomyśli pan· młody/ prożny chleb/ y ſiężar ziemie. A táż przyczyná ieſt ſkarg ná· te pieſczone panięta po· Polſkie/ y po Litwie/

Birk.Exorb.1632,s.30

ZACNY

303 a

(1) Tákich turniy nie
(2) ſpodźiewaycie ſię po
ſynách wáſych Zakonnych/
áni ták (3) ʒacney expek-
tácyey; ſą inne/ ktore
moʒecie náʒwáć deſideria.
(4) Gollium aeternorum,
ſcalas [et] portas caeli,
ocʒekiwánia (5) niebieſ-
kich rádośći.

Birk.Exorb.1632, s.31

ZACNY

301 d

(17) cnotą lubo chwalona/ drży iednák od ʒimná nędʒnicą, Sʒepcą y one ʒacne ſłowá: Tych teraʒ świát co broią: Cúm vitia profunt, peccat qui recte facit. Bogáctwá pogardʒáią náukámi/ y mądrośćią/ y ſkromnośćią/ y cʒyſtośćią/

Birk.Exorb.1632,s.30

ZACNY.

298 d

(29) podwody od (30) niego gwałtem bierʒe/ á niemali koni/ wołki mu záymuie? (31) O ʒacny Páráfian? y maſ tu Bog błogoſławić tákiego (32) ʒboycę? Kędyż on Nátán Prorok/ áby ſkárʒył ná łupieżcę (s.29) bogátego/ ktory owieczkę porwał vbogiemu/ maiąc ſwoich (2) tyśiącámi?

Birk.Exorh.1632, s.28-29

ZACNY

308 c

---

(10) Łá[illegible]á y pokoy od Bogá Oyc[illegible] y Chryſtuſá (11) Pá[illegible] náſego. (12) Gdy ia [illegible]á ták wielką kontrow[illegible]ſyą (13) pátrzam miedzy [illegible]nitámi á Schizmátykám (14) Religiey Greckie[illegible], przychodźi mi ná myśl (15) on zacny ſąd Kro[illegible]á Sál[illegible]oná miedzy (16 [illegible]wie[illegible]á mátkámi, ktore w [illegible]dny[illegible] domu (17) z ſobą [illegible]ká[illegible]y,

Birk.Ex[illegible].Ru[illegible].,1633,s.B

41

ZACNY

305 d

---

(15) Nie (16) mowię o kontrybucye w tymże pán/ſtwie/ te ſą znośnieyſze/ (17) y nigdy nie przeczył ich dáwáć Kościoł Fráncuſki/ y pod te (18) ſkoſze y woyny domowe oddał do ſkárbu krolewſkiego (19) więcey niż dwádźieśćia millionow/ iáko zaoni. Hiſtorycy (20) świádczą.

Birk.Exorb.1632, s.32

ZACNY

306 b

(24) wielkie to były Galery fowito niż trzebá było więtſe. (25) Mamli prawdę powiedźieć (mowi ieden Hiſtoryk y Polityk (26) zacny) ánim widźiał/ ánim czytał tego nigdy/ áby tymi (27) poſiłkámi/ lubo ſuplementámi ſtiedy ſię co wielkiego ſprawiło/ (28) żeby koniec iáka woyná doſkonáły przez nie wźięłá:

Birk.Exorb.1632, s.32

ZACNY

303 c.

(10) bierzmy ſrebro z zákryſtiy/ iáko Guſtaw Dźiad (11) teráznieyſzego we Szwecyey poczynił/ tą ćięćiwą łuk woienny (12) náłożmy/ poydą nam ſmárowniey wſzytkie rzeczy. (13) Słuchayćie pánowie zacni prowizorowie:

Birk.Exorb.1632, s.31

ZACNY

(12)Wielkiego Hetmáná Rzymskiego,Páwłá(13)Aemíliuſá, było słowo:Dobry Hetman(14) vmie y woysko vſykować (15) nieprzyiáćiołom ſtráſzne, y ſtoł gośćiom ſwym(16)nágotowáć wdzięczny.Bárzo dobrze rzekł on(17)Hetman zacny,ktory vfce Mácedońskie łamał;

Birk.Oboz.s.49

D2

ZACNY

109 b

(10) Te w (11) Krákowskiey Akádemiey, wychowánicy ȝacney (12) IAGIELOW świętych, mátce pobożney Kátholickiey, (13) ȝákładaſz, koſztem twoim ȝywiſz; prędko potym ȝ ćienia ná (14) słońce wyprowádzić maſz wolą. Kupiłeś do tego (15) Drukárnią ȝá pieniądze ſwoie właſne.

Birk.Oboz.s.53

47

ZACNY

109 c

(15) To gdy robiſz wielki (16) KAWALERZE, obowięzuieſz ſobie pámiątkę ſámę, (17) áby iáko Woźny nieiáki, dźiełá twoie po wſzytkie wieki (18) obwoływáłá. Ale nie tylko twoie, lecz y drugich zacnych (19) Bohátyrow,

Birk. Oboz. s.53

2ACN4

((mieſkaycie ʒ Dyabły))
(17) y w tey kompániey
ktorą [illegible](18) ſobie
ſámi ſkoiárʒyli: Perdi-
tio tua exte.(19) Z
Hiſtoriy ſtárych wiádo-
mość mamy/ iákie więʒie-
nia (20) miewáli ludʒie
ʒacni.
(Marg.) Więʒienia ludʒi
wielkich.(-)

Birk.Nagrob.G.A.1632,
s.54

ZACNY

59 d

(20) Boże nie day tego ták
21) rozumieć o Pánnie/ktorey męſtwo wſzelákie przypiſuią Cycowie (22) święći. Záiſte Pánná/ ktora ſtánęłá wedle krzyżá/ zacny y (Marg.) Męſtwo Bogárodźice (-)(23) wielki wizerunk męſtwá pokazáłá. Powiádáią (24) Aſtrologowie/ iż Iutrzénki gwiazdy domem ieſt Wagá.

Birk.Oboz. s.25

ZACNY

(21) Wſpomnią zacne rány twoie ná (22) pierśiách, ktoreś podiął w bitwách Fráncuskich zá Wiárę (23) y Religią Cátholicką, Iam nie miał milczeć wielkich (24) dźieł twoich, ná ktorem oczymá tymi pátrzał, w (25) Obozіech Moskiewskich,

Birk.Oboz. s.51

47

ZACNY

217 d

((w Wárßáwie ... Bráctwo prʒyłącʒył)) ... (28). Bráctwo ś.Łaʒárʒá takʒe á do tego ßpitał dla uboſtwá támʒe prʒeʒ ʒacne Pány ʒbudowawßy. Dayćieß mu one ſłowá/ boć ich wielmi godźien/ ktore dáie ſobie Iob ś.

Birk.Skarga, 1612; s.17

Kr

ZACNY

217 b

(20) ((Bráctwo Miłośierdzia poſtanowił)) Uſtáwy im y przykłády rozmáite z piſmá ś. y z Doktorow do czytánia ná ſchadzkách/ ktore co Niedźielá miewáią/ popizawſzy/ á potym w mieſciech zacnieyſzych Koronnych/ iáko w Poznániu/ w Wilnie/ w Lublinie/ w Wárſzáwie/ toż porządźiwſzy/

Birk.Skarga, 1612,s.17

ŻACNY

(10)Obácz tu/proſzę/w iakim poſzánowániu w Bogá ieſt(11)poſłuſzeńſtwo; nie doſyć rozumiał być ná iednym ſłowie/(Marg.)Poſłuſzeńſtwo ſzacne(-)(12)Fiat,gdy człowieká ſtwarzał:á gdy Wćielenie Syná ſwego(13)robił/dźieło naprzednieyſze ſwoie odpráwił ono/ná iedno (13)ſłowo naświętſzey Pánny Márycy/Fiat;

Birk.Oboz.s.12

ZACNY

(20) initium non cauſae,
(21) ſed executionis anticipatione:) ábowiem Pánná(22) naświętſza/ zacne te enoty cynem ſwym wykonáłá/ pierwey niż (23) Chryſtus przyſzedł/ ábo ich vczył ſłowem y przykładem. Dla tegoż (24) o Pánieńſtwie/ ktore ślubiłá Pánná naświętſza Bogu/ ták (25)nápiſał Bernárd ś. Bírk.Oboz. s.15

ZACNY

35 b

(16) ſtánął iák wryty nád málowáníem tym/ vkazał śiłę potęgi (17) ſwoiey wſzytkę/ bo áni może/ by też chćiał/ lepſzey/ zacnieyſzey (18) mátki ſobie ſtworzyć/ iáko ieſt Bogárodzicá Márya. Ták (19) y Thomaſz święty o tym vczy.

Birk. Cboz. s. 13

ZACNY

35 a

((Bog... wydźielił źiemię)) (12) morzá/ láſy/ źwierzętę/ ludźie/ y inne wſzytkie rzeczy/ ták (13) od ręki (y że ták rzekę) rzucáiąc pędzlem. Skoro przyſzedł do (14) naznacnieyſzey tey kreátury ſwoiey/ Bogárodźice mowię/ o (15) ktorey naprzod pomyślił/ nim świát miał poſtánowić;

Birk.Cboz. s.13

ZACNY

(26)Spániało ʒáś/iednák beʒ
(27)buty/mowi Ian Złotouſty:
iż ʒacnieyſʒym Bog tego(28)
cʒłowieká vcʒynił/ktoremu dał
tę moc/áby dźwignął vbogiego;
ániż(29)gdyby mu dał to/żeby
niebo/ktore ſię ma obálić/
dźwignął.

Birk.Choz.s.60

ZACNY

(5) Niechby kto nieprzyzwyczaiony wſzedł na mieyſce obrad naſzych, czy mogłby ſobie pomyślić, że tam agitur de forte-kroleſtwa; nie widząc ani powagi, ktorą mieć powinno tak zacne zgromadzenie, ani uwagi na rozſądne y pożyteczne zdańia, ani konſyderacyi na ńiebeſpieczne przypadki, ktore zewſząd premunt,

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 67

ZACNY

(24) ((poſtanowić wſzyſtko. ...)) tak żeby y krol panuiący nad nim, mogł w iego, ſzczęściu y sławie individue ſwoię własną założyć, nie znayduiąc dla naſycenia ambicyi ſwoiey nic zaconieyſzego, iako ponować nad takim Narodem, ktory iego ſamego sławę wywyższyć może,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s. 27

ZACNY

(13) może słuſznie mowić, że dla niego gubernium Rzeczypoſpolitey, od ktorey ieſt excluſus, ieſt extraneum Dominium; y czy na koniec może ſię zwać wolnym, będąc obligowany od rownych ſobie, przyimować prawa, ſam tracąc nayzacnieyſzą prerogatywę, ktorą ma z natury, ſtanowić ie, zarowno z drugiemi.

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 74

ZACNY

.....112 d.....

(18) (to zacne corpus nobilitatis ſtraſznieyſze ieſt czuwaiącym na naſzę wolność, konſerwuiąc ſię, niżeli ſię exponendo na placu marſowym; bo ieżeli co wſtrzymało dotąd, inhiantes na abſolutum dominium to liczba tak wielka ſzlachty, ktorych bardzo trudno pod iedno iarzmo podbić;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.62

ZACNY

(21) W inſtitucyi tey tak- zacney milicyi, trzy punkta obſerwuię, Primo. Quo ad numerum, żeby każde Woiewodztwo według proporcyi ſwoiey tyle chorągwi miało, ile facultas iego znieść by mogła.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.64

ZACNY

(27) iako dotąd ieſt drugim ſtanem Rzeczypoſpolitey; ieſt to wybor nayzacńieyſzy całego narodu, ieżeli (s. 46)(1) ſądźić można, iakby bydź powinno, że nikt w nim nie zaſiada tylko bene emeritus. Zowiemy Senatorow naſzych, zwyczayńie iak ich w Rzymskiey Rzeczypoſpolitey zwano, Patres conſcripti;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 45-46

ZACNY

(14) Zdałaby mi ſię także rzecz ſłuſzna, żeby nie inſi byli Kandydaći ad Miniſteria ſtatus, tylko ſami Senatorowie, ktorych ſama experyencya, in tractandis publicis negotiis do tey godnoſći promovet; A przytym wſzyſtkich honorow promocye, powinny gradatim poſtępować, y czynić tę zacną emulacyą, ktora do zasług zachęca;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 43

ZACNY

(s. 77) (1) Seym. Na tym tak zacnym kongreśśie, gdźie każdego ſzlachćica poteſtas ſię wydaie, y lubo na ńim perſonaliter wſzyſcy non comparemus, z tym większą iednak powagą, ći, ktorzy od nas delegati, nas repreſentat, ponieważ non agunt, tylko mocą naſzą characteriſati;)

S. Leszcz. Głos. wyd. 1733 s. 77

RACNY

(7) Cesarza takze krola chcę porownąc wziemi Bom iest panią krolową swiata tak wielkiego Smiale wezme zacznego takze y podłego. Wy przeto ktorzy iescze tu zyiecie terasz Mozecie na kazdy na mie wspomnic nierasz

Kod. Konopcz. rkp. s. 190

ZACNY

(18) Patrz w moim gmachu liczne iakich zacznych panow Iak wiele sie do pychy [sunie] roznych Stanow Auaritia — Łakomstwo ludzi ciągnie sidli powabami Co ich Uwiazło miedzy temy tak nortami A czy ieden był taki ktory wolał chowac Serce w skrzyni aniżeli Bogu ie darowac

Kod. Konopcz. rkp. s. 148

ZACNY

12 c

(23) Niechayze iusz dzis płacze ze mną czło[wiek] wszelki Płaczcie ze mną krolowie y, wszelkie panieta I ryczerzowie wieloczy takze tez Xiążeta. Oto iusz zaczny Hetmąn, woysko wszikuie I zas wszistkich srogą smierć sobie gotuie.

Kod.Konopcz.rkp. s. 33

ZACNY

(25) Albo iako gdy zima y
mroz odstępuie A wesoła y złotem wiosna nastepuie Tak teras nastąpiła po smutney załobie Sliczna Czorko Synaczka wdzieczna radosc tobie
Wsistkim poddanym twym oblubiencza twego Co zywo weszelic sie idzie z krola tak zacznego

Kod.Konopcz. rkp.s. 43

ZACNY

(12) (...) Upominek maluczki tobie zaczny Panie Niesiemy, na iaki nas tymi czaszy stanie To iest roszczki łąmane z drzewa oliwnego Ktore przymi chetliwie od Narodu twego (...) Ktorzy za tropy Panskiemi chodzili Głosy ochotnie kniemu podnosili

Kod. Konopcz. rkp. s. 40

ZACNY

.....119 d.....

(18) (...) Iescze cie w drodze zaczny monarcho witali Dziatki gdy wiazdu twoiego z radoscią czekały Dziwuiącz sie dobroci sprawdm niepoiętym Mądrosci y ozdobie sławie sławie cznotom swiętym Niechayze ten z radosczi dzien nazwany będzie Niechay powszistkich mieyscach rozgłosza sie wszedzie

Kod.Konopcz. rkp.s. 46

ZACNY

(4) Piękny wizerunk po sobie zostawił Chciał bysmy iego szczieskami chodzili zbawieni byli Alia Własna Matka krolewska gdy syna własnego Posadziła na Trohie koronowanego Z radoscią zawołała ona na Syonie Zaczne oblubienice obaczcie na tronie Syna mego w koronie naydzies zkrwawionego

Kod. Konopcz. rkp. s. 54

ZACNY

.....125 b.....

(5) Day pdiedynek nieprzyiacielowi złemu czartowi Więc, drudzy ziemie kwieciem y zapachy Sczielcie wonnemi drudzy wsistkie gmachy Alia -, Witaiąc Monarchę Pana zacznego Krola nad krolmi y stworce wsistkiego Okręgu swiata, prosząc aby na nie Miał zmiłowanie

Kod. Konopcz. rkp.s. 52

ZACNY

(9) ((bierze ...)) kleynoty y ſrebra na kilka kroć ſto tyſięcy. Co wſzyſtko Brácia nieboſzczykowſcy muſieli dać y uſtąpić. Bo zá godnego człowieka y ſama bardzo zácna poſzła. Y rozumiona że bez ſkrupułu tego wſzytkiego zażywać może, nienadgradzaiąc to Brácimęża ſwego pierwſzego.

Jabł.Skrupuł 1730 s.70

ZACNY

na tosmy dali ten nasz list
zastawny P. Stephanowi Nur-
kiewiczowi (...) pod pieczęciami
~~ludz~~ y podpisy rąk ludzi
zacnych Ich Msc P. Pieczętarzow

Dekr. sąd. żm.
rkp s. 47a

ZACNY

...dwa cyrulicy wrzągł palce, ...
szlachcicowi tak zacnemu
i parantelatowi to tym krwolestwie
niepośledniemu, tak marnie,
pod kościołem, pod bolszem naszym,
pod wartami, i z innych tysiąca
cyrkumstancyj.

Jab. J. Sisky... wyd. Warszawa 1962, s. 485

ZACNY

< ciał zmarłych na tej wojnie zacniejszych żołnierzów w kościołach w mieście chować nie chcą, pokazując pole albo spalone po przedmieściach, pełne trupów pogańskich cmentarze; >

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 528

ZACNY

(...jeżeli za taką naszą akcję, gdzie tak wiele zacnej trupem padło szlachty, powinniśmy odpadać od koni, a potem być pośmiewiskiem?)

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 529

ZACNY

(18) Y nic będąc nikomu
gniewną, ni życzliwą: Z Oy-
cowſkiey ręki, całe mężą
oczekiwą. Gomes. Ták też
powinná czynić, obá ſą Ley
godni, Obá z zacney Krwie,
Dziádow ſwoich niewyrodni.
Młodzić w prawdzie, lecz,
y w tym wieku każdy śmiele
Dzielność Przodkow Ich mo-
że czytáć im ná czele.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.105

ZACNY

128 c

(15) Niechayże te podpory zwycięſtw przeſzłe czáſy, niech y teraźnieyſze przyſzłym do wiekopomney podáią pámięći; Mnie doſyć gdy zánurzę ćiekáwą zrzenicę w ſtárożytnego zacnych Cetnerow Poráwę, gdy uważáć będę nieśmiertelne Wielkich Potockich Luminárze,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 6

ZACNY

(44) Tak y já zoſtawiwſzy w ſwoim ſplendorze to co ſamo ſię doſyć świeći, żadnego świátłá przyſady áni potrzebuie, áni mieć może, tego tylko o Stárożytności ſłáwie y poſtronnych y Waſzych oboyga Domoſtwá z ktorego zacną krew ſwą IO Xiężna Ieymość Woiewodźanká Wileńſká MM Pánná prowadźi kroćiuchno dotknę,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 17

ZACNY

145 d

(32) zwłáſzczá że y WMWM Pán, ktoremu nie áffekt ſam tylko omylny á do młodośći częſto-kroć przyſzyty przewodnik, ále ſtateczny rozum w tym ták wielkim zawźięćiu dźiewoſłębił. ⟨mniey w tym zaleceniá potrzebuieſz, coś ſam w Domu y krwi tey zácney przedtym upatrzył, y upodobał.⟩

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 17

ZACNY

(16) ktorym iedyną y z takiemi, iáko ſię powiedźiáło przyſmakami Corkę máiąc, nie ná podźiał z drugiemi zoſtáwáć nie może. Przyimże WMP tego już zacnego od Wiekow ſobie przeyźrzanego Przyiaćielá, y żyi z nią ſzczęśliwie látá nie przeżyte,

J.Oatsr.Daney.Swada 1745
II/ s. 18

ZACNY

156 b

(51) Częſto bujał rozum á ieżeli mu to nie ſłuży, co Ludźiom więc przyzwoitá, to tám, to ſam błąkáły ſię myśli nieſpokoyne, ále przyſzła (s. 21)(1) iedna godźiná, że to wſzytko Przedwieczną uſtawą uſtawać muśi.〈O urodzeniu tey, ktorą WM Pánu przyzacney aſſyſtencyi poſzlubiono, komu mniey przyſtoi mowić, iáko Bratu.〉

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 20-21

ZACNY

161 d

(50) Wyprowadza tu zácny Dom Ichmościow PP Kraſickich ex, utraq. linea, tak Marſow woiennych iako y Merkuryuſzow wymownych; ſame ſię iakoby przez ſię ſnuią Domu tego decora, kiedy nie wſpomniáwſzy wielkich Rogali Herbu Przodkow Biberſtoynow Daſzkow Woiewodow Mazowieckich, Ianow, Kaſztelanow Brzeſkich Kujawſkich, Biſkupow Przemyſkich.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 22

ZACNY

164 c

(4) áby nie przerwáná zacnych Familij wieczność Krwie y Potomſtwá kwitnełá ſukceſſya, áby ná oſtatek świát ſam okropną nie zoſtáwáł puſtynią. Zdáſz ſię w tey mierze Nayiaśnieyſzy Krolu Pánie Moy Miłośćiwy exemplis ire Deorum, kiedy Páńſkiego Majeſtatu powagą, Laurami Sponte cadentibus, ogromną Poddanych twoich do tego ſkłaniaſz życiá,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 24

ZACNY

133 a

(53) Stáwám ná Mikołáju Ge-
nerále Podolſkim, Wnuku Ber-
nárdá Zácnego Urodzonego z
Koźmińſkiey, y to námieniám,
że tylko dwá przykłády náy-
duią ſię, ieden zá Ludwiká
Loiſa, gdy Stárſzy Brat Bi-
ſkupem, á Młodſzy był Káſz-
telánem Krákowſkim, á zá Dni
náſzych gdy Ięndrzey (s. 8)
(1) y Szczęſny Potocki rázem
y Káſztelánem y Woiewodą Krá-
kowſkim náypierwſze záſiádáli
Krzeſłá.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s.7-8

ZACNY

131 a

(21) ((Znáć że Wielki Człowiek...)) gdy u Wielkiego rzeczą y Imieniem Krolá tego, zá ſtáraniem bárźiey, niżeli zwyćięſkiemi Káźimierzá pomienionego broniámi, álbo ſłuſzną ſpádkow pretenſyą Woiewodztwo Ruſkie wolną do Koleſtwá przyłączone acceſſione. Te to ieſt zácne Woiewodztwo, o ktorym mowić to tylko mogę, co o Hiſzpáńſkich dwoch Národách;)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 7

ZACNY

. . . . . 134 a . . . .

(16) Secundo Voto zá Służką . Podſkárbim Nadwornym WXLitewſkiego ⟨miáłá dwuch Synow Káſztelíáná Wileńſkiego y Hetmáná, y Dominiká Woiewodę Połockiego, y iedną Corkę decus ſui aevi Denhoffową Woiewodźinę Málborſką Mátkę zácnego. y wſpaniáłego Denhoffa Woiewody Połockiego Hetmáná, ktoremu ſamá Tárnogrodzká Konfederácyá dáłá swiádectwo,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 8

ZACNY

137 d

(45) Nie wſpominám innych Potockich, bo tylko co dotknąłem, á tak wiele cząſu zábierám. Nie ráchuię Militares faſces, Senátorſkich Purpur, Urzędow wyſokich, yż iá ſam od Seymu Pacificationis z iedynáſtu zacnemi y wielkich doſkonáłośći Potockiemi Náywyżſze Krzeſłá tey Oyczyzny w Senácie Záſiádáiącemi záſiádáłem, y záſiádám,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9

ŻACNY

(23) A ná oſtátek ſame Práwo wdźięczności káże mieć mu należytey wenerácyi dulcem, recordationem. Bo lubo między przeźiwnemi obłokámi świeciło, przecie iaśnie zá ſzczególną onego pomocą Breve Noctis Sydus. (Ten to ieſt Wáſz Oćiec z Lubomirſkiey zácney, ktorą ſłuſznie názwáć mogę: ſingulare Patriae Sidus.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9

ZACNY

135 c

(49) á tá ieſt rodzoná Bábká nie tylko Podolá, ále całey Polſkiey ſłońcá zácnego y nieporownánego Wojewody Podolſkiego, o ktorym to tylko powiem...(Ciebie zácny wſpomniány Stániſławie iákim ſłow wdźiękiem mám wynoſić?)niewiem, áni ćię podeſzły wiek we dwudźieſtu lát życiá ſwego Oyczyznie ſłużąc,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 8

ZACNY

135 c

(49) á tá ieſt rodzoná Bábká nie tylko Podolá, ále całey Polſkiey ſłońcá zácnego y nieporownánego Wojewody Podolſkiego, o ktorym to tylko powiem... Ciebie zácny wſpomniány Stániſłáwie iákim ſłow wdźiękiem mám wynoſić? niewiem, áni ćię podeſzły wiek we dwudźieſtu lát życiá ſwego Oyczyznie ſłużąc,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 8

ZACNY

137 b

(32)〈Twoy IW MCiá Pani Woiewodźino Lubelſká, ktorá lubo záwſze pokázywáłáś dźiś oſobliwie Oycowſki ku tey zácney Dámie áffekt, zá co ći z, nieſkończoną dźiękuię obligácyą.〉Coż mám mowić o godnośći y doſkonáłośći cnot Twoich, to tylko namienię, co o Ludwiku Wielkim y Swiętym Krolu,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9

ZACNY

138 b

(54) Atoli niech mi ſię godźi tych, ktorych śmiertelne zákryły umbry, (á ći ſą zácni Sieniáwſcy, y zácni Leſzczyńſcy,) żáden ięzyk condigne nie potráfi (s. 10) (1) depraedicere godnośći onych

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9-10

ZACNY

138 b

(54) Atoli niech mi ſię godźi tych, ktorych śmiertelne zákryły umbry, ⟨á ći ſą zácni Sieniáwſcy, y zácni Leſzczyńſcy,⟩ żáden ięzyk condigne nie potráfi (s. 10) (1) depraedicere godnośći onych ⟩

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9-10

ZACNY

137 c

(36) że był Krol po Swiętemu á Swięty po Krolewſku. Kogoż twoiá ludzkość, twoja dobroć twojá myśl złączona z Bogiem nie obliguje? A já dodám to co Mátce Konſtantyná Wielkiego, że byłá Heroinarum Exemplar. <A czyliż mám zápomnieć godnego Oycá tey zácney Corki, ktorey Swiát Polſki weſołe dźiś wydáie áppláuzy?>

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9

ZACNY

139 d

(47)〈Nie chcę być uprzykrzonym wyliczaniem Imion zacnych do krwi godnych Cetnerow〉regulujących ſię, bo te ſą ſame com namienił. Azali po dwakroć niemal Potoccy, ále po trzykroć nie maią Rzewuſcy tego zobopolnie honoru do ſiebie należeć?

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 10

ZACNY

140 c

(5) Owego niewyſławioney doſkonałośći, ktorego ia nigdy bez należytey wſpomnieć nie powinienem wdźięczności tyle dowodow odbieraiąc áffektu, oraz zacnego, poczćiwego y kochanego Stryia Twego, á upewniam, że ieżeli poydźieſz Oyca twoiego śladami, y utorowaną do nieśmiertelney ſławy drogą iako zacząłeś, y iako nie wątpię, że poydźieſz, będźieſz we wſzytkim y ze wſzytkim ſzczęśliwy.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s.11

ZACNY

106 d

(48) Znaydzie ſię y ieſt tak wielu WNWMPP (iakom to iuż nie raz mowił) zacnych, ktorzy iako ſą odważnego przeciw Nieprzyiacielowi, tak delikatnego przeciwko ubogim ludziom ſumnienia, á przecięż dla tych ktorzy zapomnieli Boga, ſumnienia, duſzę właſney, do utraty krwawych zaſług przyidą, bo czymże ie płacić będziemy?

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 211

ZACNY

106 a

(37) Nie rozumiemy NWMPP żeby to zdanie, całego Woyſka, było, żeby ſię Oyczyzna mieſzała; áby ią przyduſzać, niſzczyć, ruinować./ Odezwałoby ſię z poſrzodku WMNWMPP tak wielu zacnych y reſpektná Imiona ſwoich maiących, ktorym ſię to nie podoba.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 211

ZACNY

118 d

(5) Stanął w łykach przed Tronem Zygmunta Tzreciego in theatro totius Reipublicae na Seymie Warſzawſkim Iwan Szuyſki, Car Moſkiewſki. <Umieraiąc zaś ten zacny Hetman wykonał ono dicterium o Hetmanie rzeczone(...) Oblał tamte Wołoſkie Pola krwią ſwoią.>

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 3

ZACNY

206 b

- - - - - - - - - - - - - - -

(30)((zálecenie to záwieram)), iż cokolwiek ieno in hac paritate noſtra wynioſłego, cokolwiek iaſnego, cokolwiek wſpaniałego, cokolwiek ozdobnego y zacnego pomyślić ſię może, to ſię wſzyſtko w JMPanny Kanclerzanki Oycowſkiey y Macierzyńſkiey linii, (to ſię y w ták wielu zacnych do nich przywiązánych Domach znayduie.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 82

ZACNY

206 b

(30) (zalecenie to zawieram), iż cokolwiek ieno in hac paritate noſtra wynioſłego, cokolwiek iaſnego, cokolwiek wſpaniałego, cokolwiek ozdobnego y zacnego pomyślić ſię może, to ſię wſzyſtko w JMPanny Kanclerzanki Oycowſkiey y Macierzyńſkiey linii, to ſię y w ták wielu zacnych do nich przywiązánych Domach znayduie.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 82

ZACNY

220 b

(s. 26)(39) Inſtrukcya, od JKMci PNM: ná Seymiki Urodzonemu Poſłowi. (Nie chce JKM PNM uſtáwiczną ſwoią około Oyczyzny czułość obſzernemi explikować zacnym Woiewodztwom y Powiátom ſłowy,) pewien będąc, ze każdy przyznáć muſi, iż ſerce Pańſkie nierozdzielnie záwſze razem ieſt y Oycowſkie, á dla wſzyſtkich ták otwarte,

J.Ostr.Daney. Swada 1745
III/ s. 26

ZACNY

217 a

(16) Bierze to ſamo in fortem tryumfalnego Pánowania ſwego JKM. PN. Miłościwy przyimuie Oycowſkich ſercem ták wdzięczną zacnych Woiewodztw konteſtácyą, y nie záwiedzie przy łáſce Bożey expectationem et amorem populi; ále raczey zá ſpolną Radą y pomocą Rycerſtwa, ſławie y ſzczęściu wielkich Krolow wyrowna.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
III/ s. 15

ZACNY

221 d

(19)((Seym Ordynaryiny...)) w Warſzawie w roku teraźnieyſzym 1738. w pierwſzy Poniedziałek po Swięcie S.Michała Archanioła to ieſt dnia 6 Mieſiąca Pazdziernika przypadaiący złożyć raczył, nie wątpiąc że zacne Woiewodztwo iednomyślną wolą ſwiątobliwe intencye Pańſkie w niżey wyrażonych propozycyách przez inſynuowánie w Inſtrukcyą ná Seym przyſzły ſekundowáć będzie.
J.Ostr.Daney.Swada 1745

III/ s. 27

ZACNY

222 d

(54) Ze zaś IKMPNM: cále oddaloną od imprez woiennych myśl máiąc, ſzczególnie ea, quae ſunt (s. 28)(1) pacis, reprezentowáć zácnym Woiewodztwom y Powiátom raczy, tedy publicam Aeconomiam, ktorą wſzyſtkie inne Państwa kwitną tu zaś cale zaniedbáną przypomina.

J.Ostr.Daney. Swada 1745
III/ s. 27-28

ZACNY

. . . . . 222 a . . . . .

(43) Uproiektowaną materyą ná przyſzłym Pacificationis Seymie do Aukcyi Woyſka paterna ſollicitudine zacnemu Woiewodztwu N. zaleca nie zaniedbywa, áby tákowe wynalázły media podatkowania, ktoreby nie zawodne dla woyſka y bez tego iuż obciążonym Dobrom ziemſkim, Krolewſkim y Duchownym nie były gravaminoſa,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
III/ s. 27

ZACNY

234 a

(s. 100)(3) Przywiley ná Lenne Dobra Kazimierz z Bożey łáſki Krol Polſki. Oznaymuiemy tym liſtem náſzym wſzem w obec komu to wiedzieć należy. Zawſze to mamy w pámięci, ludzi nietylko z wielkich y zacnych Przodkow ſwoich, w tey Rzeczypoſpolitey nam dobrze záſłużonych zdobyć,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
III/ s.100

ZACNY

235 d

((Że tedy ... Dobra ...))

(28) tudzież zá ześciem Potomkow Iego Męſkiey Płci, do náſzey znowu Dyſpozycyey przypadły, ⟨nátychmiaſt w nagrodę zacnych y odważnych dzieł Iego one Iemu dáć y konferować umyśliliśmy⟩ iákoż dáiemy y konferuiemy ze wſzyſtkiemi, gruntami, láſami, puſzczami, polámi, ſiánożęciámi, rzekámi, ſtawámi,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
III/ s. 100

ZACNY

250 c

(16) ⟨Wyprowadza tandem Dobroć Boſka tę zacną Oyczyznę po długich Woyny Tureckiey burzliwościach ná pożądány brzeg pokoiu,⟩ pozwala cieſzyć ſię avitis, patriisq. arvis, y poznawáć, ubi ſeges, ubi Troja fuit.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 4

ZACNY

262 d

- - - - - - - - - - - - - -

(22)((do kogoż ſię ma...obracać ſzczęśliwość)) czyli do nabytey in publicum ſławy, czyli pomnożonych in privatum Ozdob, ieżeli nie do Przeſwietnego tych zacnych Narodow Senatu...(Wprowadza Dobroć Boſka, ta ktora daie widzieć Filos filiorum w Nayiaśnieyſzy Dom náſz, á oraz in nexum et ornamentum cáłey Rzeczypoſpolitey zacną, (n.) Kolligacyą))

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 26

ZACNY

262 d

(22)((do kogoż ſię ma...obracać ſzczęśliwość))czyli do nabytey in publicum ſławy, ſczyli pomnożonych in priva-tum Ozdob, ieżeli nie do Przeſwietnego tych zacnych Narodow Senatu...)Wprowadza Dobroć Boſka, ta ktora daie widzieć Filos filiorum w Nayiaśnieyſzy Dom náſz, á oraz in nexum et ornamentum całey Rzeczypoſpolitey zacną,

(u.) Koligacyą))

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 26

ZACNY

. . . . . 18 a

≠ ≠ - - - - - - - - - - - - - -

(55) Panował nam kiedyś Zygmunt pierwſzy Krol woyną y pokoiem wielki: Coż tedy? iáko zá powodem (s. 15)(1) Wielkiego Paná zacna oraz recyprokacya znaydowáły ſię zárazem wſpániáłe Rzeczypoſpolitey Synow Nowina: bo iako zá przyſtąpieniem álbo umknieniem ſię wyſokiego ſłońcá ná tym niſkim okrągu dzieią ſię ciemności álbo ſwiátłość,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s.14-15

ZACNY

24 b

(3)〈Tą drogą NM Krolu on Wielki Krol Stefan przybrał ſobie one zácne ſubjectum Jana Zamoyſkiego,〉 Kanclerza oraz y Hetmana, gdy go widział przy Rzeczypoſpolitey żarliwie ſtawaiącego; iákoż ten dobry Krol zwykł mawiać:

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s.17

ZACNY

293 a

(34) Liſt Nayiaśnieyſzego Krola Imści Jana trzeciego do Senatorow donoſząc konkurencyą Elektora Imści Bawarſkiego o Krolewnę Ieymość. Wielmożny uprzeymie nam miły. Nie, wyſtarczemy nigdy dobroci Pana y Boga náſzego wyſławiać ...(doſyć Przenayświętſzey Iego łáſki, że powoławſzy nas ná Krolewſki zacnych y wolnych Narodow Tron, z Oſoby y Panowania náſzego perficit laudem et gloriam miłey Oyczyzny.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 70

ZACNY

. . . . . 296 c . . . . .

(26) Nie podobna wyrazić żalu, iaki odebrałem z wiádomości de fato Imści Pana Koniuſzego Litewſkiego, ktory duplicat we mnie nie tylko powinność z Oſoby śp. Jegomości, ále ex jactura Domu zacnego WM. Pana, et afflictione Iego, ktorą ponoſić muſiſz; ſzczerze dopomagam lachrymas, y gdyby nożna Sangvinem litare talamitati, zá ſzczęśliwego kładłbym ſię.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 77

ZACNY

295 a

((Sprawiła to Oycowska dobroć ...))

(44) że ſkłoniłeś we mnie mocnym roſkazániem ſwoim powolne ſerce y wolą, żem Corkę moią Jmści Panu Staroście Lwowſkiemu á Synowi Jeymości w Małżeńſtwo przyobiecał. Więc nie tylko odnawiaiąc nie zbyt (s. 77) (1) dawne moie z tymże zacnym Domem zawzięte obowiązki,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 77

ZACNY

. . . . . 287 d . . . . .

(51) ((winſzuię..)) że iey. ſamey nad inne Damy ſzczęśliwym porodzeniem całą tym zupełniey kontentować doſtało ſię Oyczyznę, (s. 69)(1) im oná bardziey z powſzechną dla zacnego Chodkiewiczow Imienia ieſt miłością, ták dalece że z poſpolitego dla wſzyſtkich tey rádości podziału, doſyć Iey ſzczupła dla, ſamey że WM Pani ledwieby zoſtać ſię mogła porcya,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 68/69

ZACNY

119d ~~[illegible]~~

((Familia (...) Zorawinskich))

(20) ktora lubo w Imieniu, ſwoim zginęła, w Chodorowſkich żyie; Familia ta w Babie IMCi, á Matce IMCi Panny Kaſztelanki Kamienieckiey. Familia to ſtarożytna, powinowactwy, y zacnemi záſługami w Oyczyznie naſzey zdawna wźięta. Ze ominę innych, azaż on Zurawińſki Kaſztelan Halicki nie godźien wielkiego zalecenia y u Boga y u Ludzi?

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 3

ZACNY

98 d

(42) Nie ubliża ſię nic zacnym wielkim y dobrym Zołnierzom, kiedy źli karę odbieraią; y owſzem przez ſprawiedliwość na złych, błogoſławieńſtwo Boſkie ná dobrych ſpływa. Były kiedyś u Rzymian pułki wieczne, były pioruno-we, pobłogoſławi Bog y WNWM PP że zwalicie, złomienie potęgę Nieprzyiacielſką,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 209

ZACNY

125 b

(6) Co ieſt zá virus rozgniewáney fortuny, ieſt wielkim dokumentem tá wielkich Krolow Szockich propago, tá zácná Dámá, ktorą wyrzućiłá ex Patriis ſedibus, nie dáłá ſię dymu nápátrzyć Oyczyſtego, zázdrośćiłá y kolebki Máćierzyńſkiey, pod inſzym Niebem náwet rodźić ſię kázáłá,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 5

ZACNY

123 d

(35) ((Zywy przykład Boſtwá tego dáiećie)) ná widok Swiátu Polſkiemu w Oſobách tey zácney Páry łáſką y Dobrodźieyſtwem WKM. Dniá dźiſieyſzego ſpojoney. Wydáwá ſię w oczách Náſzych doſyć łáſki y faworu Páńſkiego, kiedyś tego Káwálerá w młodym wieku iego przybrał do pokoiu ſwego Páńſkiego

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 4

ZACNY

114 b

(29) Mamy ze Włoch Ciołkow, Słupeckich, z Niemiec Firlejow, z Węgier Korczakow, z ktorych tak wiele zacnych familiy, á z tych ták wiele zacnych Ludzi wyniknęło; Mamy nawet z Tauryki Oleſznickich, Siemieńſkich, Spytkow, Temrukow, mamy bliżey z Sląſka Pretwiczow, z Morawy Mniſzſchow,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 1

ZACNY

(33) ((ludzie...|| ná ſamym tylko Státucie y Prawie opiſanym wſzyſtkie beſpieczeńſtwo y Dobro Rzeczypoſpolitey zaſadzali. A przeto (on, Wielki y zacny Filozof Grecki Ariſtoteles powiedział:) że tam bellua, á po náſzemu dziki zwierz pánuie, gdzie człowiek według upodobania ſwego władzę ſwoią rościąga,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 29

ZACNY

47 b

(s. 26)(3) Znaydzie ſię y to, że ieźliby w iednym Klaſztorze nie znalazł ſię Nobilis idoneus, ma być z inſzego wzięty. Nie przyznawam tedy żeby miał być in Sacro Ordine Ciſtercienſium defectus Szláchty. Jeſt Oliwſki Profeſſ X. Białobłocki, zacny y barzo rodowity w Pruſiech Szláchcic y dawny Indigena;

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 26

ZACNY

44 c

(20) Wielkopolſka zaś ~~xxxxxxxx~~ administracya, ktorą zacny Szlachcic per contractum tákże (czego wiem pewnie non negabit) trzyma, wnoſi ſto tyſięcy? Toć z tych dwoch adminiſtracyi ta Summa wychodzi, ktorą w rachunkách, zá ieden położono rok w percepcie Skarbowey.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 25

ZACNY

(37) a gdzie zaś Prawo álbo Statut gorę ma, tam ſam Bog. wſzyſtkim władnie. A ta tego ieſt przyczyna, że (Prawo ieſt (iáko ie drugi zacny Mędrzec wyſławił) onym prawdziwym rozſądkiem, á mądrym umyſłu człowieczego baczeniem)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 29

ZACNY

. . . . . 375 d . . . . .

(4) nic inſzego iedno miłemu Małżonkowi żałość, zacney Familii ſwey y wſzyſtkim Przyiaźnym utrapione ſerce zoſtawiwſzy; ále co mowię ſtraciła ſwiatłość, nie ſtraciłá, y owſzem iáſniey ſwieci zacnemi poſtępkámi ſwemi, zarobiwſzy u Boga ná ſwiatłość wiekuiſtą,

J.Ostr.Daney. Swada 1745
VI/ s. 7

ZACNY

(29) Mamy ze Włoch Ciołkow, Słupeckich, z Niemiec Firlejow, z Węgier Korczakow, z ktorych tak wiele zacnych familiy, á z tych ták wiele zacnych Ludzi wyniknęło; Mamy nawet z Tauryki Oleſznickich, Siemieńſkich, Spytkow, Temrukow, mamy bliżey z Sląſka Pretwiczow, z Morawy Mniſzſchow,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 1

ZACNY

375 d

((o zdobę zgubiła))

(4) nic inſzego iedno miłemu Małżonkowi żałość, zacney Familii ſwey y wſzyſtkim Przyiaźnym utrapione ſerce zoſtawiwſzy; ále co mowię ſtraciła ſwiatłość, nie ſtraciłá, y owſzem iáſniey ſwieci zacnemi poſtępkámi ſwemi, zarobiwſzy u Boga ná ſwiatłość wiekuiſtą,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 7

ZACNY

(45) mowi zá mnie. y wſzyſtkim nam widomie pokazuie ſurowość tey tyranki ſwieca niegdy, ſwiatło Bogu, ſwiatło zacney familii ſwoiey, ſwiatło miłemu małżonkowi goreiące ś.p. Jeym. Páni Podkomorzyna Brzeſka pokázuie nam nie dowcipnemi argumentami, nie z rozumu ludzkiego wynalezionemi dowodami, ále rzeczą ſamą,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 6

ZACNY

375 b

(49) gdy nam każe przypomi-
nać, iako urodziwſzy
ſię w zacney ſtarożytney do-
brze záſłużoney miłey Oyczy-
znie Familii, iáko zpowino-
waciwſzy ſię z wyſokiemi Do-
mami, iáko żyiąc ná tym ſwie-
cie ſwieciła nakſztałt ſwiecy
iáſno goreiącey Bogu, przez
przyſtoyne wokacyi Katolickiey
należące cnoty,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 6

ZACNY

193 b

(8) Nie nowina była Zamoy- ſkim powinowaciſię per mutua Connubia z rożnemi zacnemi Domami, ſpowinowácili ſię z Radziwiłámi y z Domem ſamego WXM ſpowinowacili ſię z Oſsolińſkiemi, z Firleiámi, z Włodkámi, z Działyńſkiemi, miewały y Zamoyſkie y Urodzeniem y Dignitatibus wielkich y zacnych ſwoich procos.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 79

ZACNY

193 b

(8)〈Nie nowina była Zamoy-
ſkim powinowacić ſię per mu-
tua Connubia z rożnemi zac-
nemi Domami,〉ſpowinowácili
ſię z Radziwiłłámi y z Domem
ſamego WXM ſpowinowacili ſię
z Oſolińſkiemi, z Firleiámi,
z Włodkámi, z Działyńſkiemi,
miewały y Zamoyſkie y Urodze-
niem y Dignitatibus wielkich
y zacnych ſwoich procos.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 79

ZACNY

382 a

(Z. niebo)

(37) trzyma dla zacnych cnot
y poſtępkow ſwoich, ktoremi
żyiąc ná ſwiecie zdobiłá ~~xxxxx~~
ſiebie, zdobiła ſwietne Do-
mowſtwo ſwoie, zdobiła y mi-
łego ſwego dożywotniego Przy-
iaciela, ktory poſtradawſzy
tákiey gołębice, towarzyſza
mowię ulubionego, ſłuſznie
żałością ſerce, oczy łzami,
Niebo y powieki ciężkim
weſtchnieniem napełnia,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 8

ZACNY

. . . . . 383 a . . . . .

(4) ((dziś właſnie)) nie tylko my ktorzyśmy tu obecni, ale to zacne Xięſtwo Litewſkie) dziś y wſzyſtka Oyczyzna, dziś y cała Rzeczpoſpolita ſłuſznie płakać y narzekać może, bo upadł możny w Jzraelu;

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 9

ZACNY

381 c

[sz. rzekę]

(31) Co o Tarłach, y innych wielu zacnych Pokrewnych, ktorzy w Oyczyznie, á nie tylko w Oyczyznie ale et extra. Wiadomy Status politici muśi zeznáć y prawie pleno ore powiedzieć, że te ſą fulcra, ktoremi wſpiera ſię Oyczyzna máſza,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 8

ZACNY

(46) ⟨Lecz bez pochyby tákiemu zacnemu Duchowieńſtwu,⟩ y nam wſzyſtkim nie ogień materyalny, álę ⟨ogień uprzeymey ku zmarłemu Jmć Xiędzu Biſkupowi miłości,⟩ nie żelazem z kuźni, ále żelazem wyſokich cnot iego, nie zewnętrznie ná ſkorze, ále ná ſercach náſzych piątno żalu ſrogiego, ⟨(wyrazić należy)⟩

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 9

ZACNY

385 c

(35) (niemaſz..zwyczaiu)) ktory (iáko w Hiſtoryach znayduiemy) bywał u onych dawnych Azyatyckich Scytow, że z zmarłą zacną oſobą wſzyſcy ci, ktorym zá żywota był naymilſzy, po śmierci iego weſpoł grześć ſię dawali,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 9

ZACNY

385 b

Człowieka pogrzeb odprawuiemy 11

(31). ále też oraz iák wiele cnot wſpaniałych, iák wiele przymiotow chwalebnych w nim ſię znaydowało, wſzyſtkie mowię oraz z tym zacnym ciałem pogrzebiemy. Záczym ieſt co za ſzczęście ſobie poczytáć, iż z łáſki Bożey w Oyczyznie náſzey y we wſzyſtkim Chrześćiańſtwie nie maſz owego okrutnego Barbarorum zwyczaiu,

J.Ostr. Daney. Swada 1745
VI/ s. 9

ZACNY

388 b

((Jakoż... łzami oblewać się nie mamy))

(16) patrząc ná żałoſny ten obchod pogrzebowy, ktory wieczney pámięci godnemu niegdy Prymaſowi ſwemu odpráwuie. Widząc przytym to wſzyſtko zacne Domowſtwo w żałobie (a ſłuſznie) bo coż? zágaſła iuż pochodnia iego; ſama nawet Rzeczpoſpolita żałobę na ſię wzięła,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 10

ZACNY

szlachectwa za zacne zasługi R.P.
dawane być mają

Akta Król. II 1633, 165

ZACNY

Świeża zniewaga i skontempto-
wanie zacnego szlachcica jm.
pana Zygmunta Palczewskiego
od pogranicznego sąsiada jm.
pana Groffa z Promnic,
swobodnego pana pszczyńskiego

Akta Grodzkie III 1661 s. 25

ZACNY

. . . . . 389 d . . . . .

(37) ((Ta iedyna pociecha ... ſoſtáie)) że ten zacny Duch dla wielkich cnot ſwoich opuſciwſzy te śmiertelności, wrocił ſię bez pochyby do pierwſzego bytu ſwego, wyſzedłſzy z tego więzienia ciała, iuż teraz ieſt ná wieczney wolności, zoſtawiwſzy ten padoł płaczu y tęſknice, wybił ſię do gory,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 10

ZACNY

389 a

(26) Rad (prawi) idę z ſwiata tego, będąc ciężarem Urzędu mego y Praw poſpolitych ufatygowany, ále mi bardziey o Oyczyznę idzie, niż o moy właſny żywot. Też właſnie ſłowa tey zacney ſobie prawdziwie ſłużyły, bo ich nie tylko z uſt nigdy nie wypuſzczał, ále y w ſamym ſkonaniu.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 10

ZACNY

. . . . . 390 c . . . .

(47) ((żyie w..ſprawach ſwoich)) ktorych żadna zazdrość ludzka, żaden wiek zawiſny, żadna czaſu dawność zetrzeć y zátłumić nie może, y lubo kości iego w tym ciemnym złożone grobie ſkażeniu podległe być muſzą, cnota iednak, ſława y zacne ſprawy iego żadney ſkazy uznać nigdy nie mogą.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 10

ZACNY

. . . . . 400 c . . . . .

(28) Wſzakże im większy kto los od fortuny odnoſi, tym go mężnieyſzym wyrozumiewa ſercem. Nie tayne bowiem ſą dawne onych ludzi zacnych y w Rzeczypoſpolitey wziętych przykłady, Katona y Xenofonta onego, ktorzy nieſzczęſną nowinę o śmierci Synow ſwoich wziąwſzy,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 13

ZACNY

. . . . . 400 a . . . . .

(20) Zadne onego iuż ták publiczne iáko y prywatne nie dolegáią plagi. Nie fraſuie ſię o to, co ma przyiść zá odmianą náſtępuiących co raz rzeczy gorſzych. Już nie, podlega ten duch zacny feralnym cieniom, bo doſiągłſzy, południa zamierzonego Horyzontu ſwego, iuż ſię też ná zachod ſkłonić muſiał.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 13

ZACNY

(14) wſzyſtkich ſwiata tego troſkow, porwany w tę drogę, w ktorą (gdyby obierać wolno, było) ſam by ſię Ociec dobrowolnie puścił. Dary te zacne ktoremi hoynie był nadany, o rąk Boſkich, zkąd były wyſzły, nazad ſię wróciły.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 13

ZACNY

392 c

(21) Straciliśmy bowiem, á ſtracili oraz tak wiele zacnych y przednieyſzych Rzeczypoſpolitey filarow, Oyczyzny náſzey, Praw y wolności iey wiernych ſtrożow. Uſtąpiła z nim weſpoł po większey części Korony Poiſkiey y WX Litewſkiego ozdoba, Senatu powaga, -przeciwko poſtronnym Nieprzyiaciołom całość,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 11

ZACNY

. . . . . 394 c . . . . .

(1) Ktoremu kwoli tę funkcyą
ná tym plácu wziąć ná ſię.
muſiałem. Nikogo nie rozu-
miem, pogotowiu w tym zacnym
kole nie widzę ták w Oyczyz-
nie náſzey pielgrzymuiącego,
komuby zacność Domu Sapieżyń-
ſkiego y Familii ſtarożytność,
[illegible]
((wiadome nie były))
J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 2

ZACNY

(7) Dowodow ná to z dáleka ſięgać nie trzeba, mamy ie przed oczema ták wiele w tym zacnym Domowſtwie przednich Senatorow, wyſokich Urzędnikow, oraz widziemy, co ieſt y być muſi niepochybnym znakiem wielkich cnot, godności, wielkich y ſtarożytnych zaſług tey cney Familii.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 12

ZACNY

. . . . . 395 c . . . .

(14) ktory wſzyſtkie lata ſwoie ná rożnych Rzeczypoſpolitey uſługach, aż do tey doyzrzałey ſędziwości ſwoiey z wielką wſzyſtkich ludzi pochwałą trawił, y teraz trawić ieſzcze nie przeſtawa.

W tym zacnym gniaździe śp JmćP Piſarz Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego ſpłodzony, w tym Pańſtwie ſzczęśliwie wychowany wielkich cnot przyſzły Dziedzic,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 12

ZACNY

352 d

(24) ⟨poſtánowione były rozmáite Bráctwá, to zacnych y primae qualitatis Kàwálerow, to Dam wyſokiego ſtanu⟩ y kondycyi ⟨do ktorych⟩ Xiężne, Hrábine, Márgrábine punktualnie, ⟨co tydzień pod tego Sługi Bożego dyrekcyą gromádno ziezdzáły ſię,⟩

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 18

ZACNY

395 b

(10) Lecz między inſzemi ieſt (á mogę rzec śmiele) ieden tylko ták z Koronnego iáko y z W.X. Litewſkiego dawnego Senatu pozoſtały lubo ſtroſkány z ták wielkiey kochanego Syna ſtraty, żywy iednak tego wſzyſtkiego Patron ten zacny Senator iuż in decrepita aetate JWJmóP Woiewoda Wileńſki,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 12

ZACNY

(26) y kiedy mu uſtáwicznie ſcześćie ſłuży y płuży, ták że o żadnym krzyżu y utrapieniu nie wie. Aeneas Sylvius pißе o jednym zacnym Pánie w Rákuśiech, ktory záwße dni ſwoich w roſkoßách prowádźił, codźień hoynie używał, y we wßelkich doſtátkách opływał,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 82

ZACNY

(9) A gdy mu czáſu jednego niektory zacny Szláchćic wyliczał, jáko ſię jednemu Mnichowi przyſłuchywał, ktory do Arcy Biſkupá Lyońſkiego ná śmiertelney pościeli leżącego te ſłowá mowił: Bog człowieká, kiedy żadnego polepßenia przy nim nie baczy, opuſcza, y w opáczny umyſł podawa;

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 85

ZACNY

99 d

(30) Gdźiekolwiek oczy náße obroćiemy, tám wßyſtkie rzeczy ná niebie y ná źiemi wołáją, y nas wßyſtkich nie tylko niſkiego y podłego, ále y wyſokiego zacnego Páńſkiego y Szláchecкiego ſtanu ludźi do pokoju, zgody, jednośći y miłośći upomináją.

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 86

ZACNY

(30) Gdźiekolwiek oczy naſe obroćiemy, tám wſyſtkie rzeczy ná niebie. y ná źiemi wołáją y nas wſyſtkich nie tylko niſkiego y podłego, ále y wyſokiego zacnego, Páńſkiego y Szláchęckiego, ſtanu ludźi do pokoju, zgody, jednośći y miłośći upominają.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 86

ZACNY

102 c

(9) Záczym idźie, że ludźie ták zacnego ſtanu, ják y podłego gminu co w pokoju, zgodźie y miłośći nie żyją, gorſi ſą nád Dyjabły, ktorzy śię poſpołu nie wádzą, nie gryzą, nie bíją, nie rwą, ále śię z ſobą zgadzáją;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 8B

ZACNY

począł (...) poważne y zacne
świętobliwych Braći osoby
odpędzać od siebie

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 294-295

ZACNY dom

dałbym wiele przykładów / iak
zacne domy tym zapałem ~~po-~~
~~go~~ zająwszy się / pogorzały

Ał. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 26

ZACNY

Stugom WM y Wszystkiego domu Zacnego WM chce się Zawsze declarować

Merb. Or. XVII, 240

ZACNY

nas przyiacioł swoich unizenie
upraſza abyscie te iego Nawe
ku domu y zacny Familiey
zapędzoną Rozą slicną kleynotu
ſwego domowego Ukoronowac
raczyli

Herb. Or. XVII s. 55

ZACNY

OKSZA

Herb polski nadany od króla polskiego Bolesława Krzywoustego Roku 1103 iednemu zacnemu zołnierzowi y słachcicowi Cresciemu

Herb. Or. XVII w. s. 10

ZACNY

Strzały swoie poszeteli z napiszem:
To Czarowi Tatarskiemi y Bissur-
manskiemu zacna Familia
odrowazow poszetaią

Herb. Or. XVII, 202

ZACNY

tenże który wiedno zacne ~~stronie~~ obie
sporządziet, one błogosławiąc, y na
długie lata pociechami opatrując
rządzic y dirigowac będzie

Kemb. Op. XVII, 171

ZACNY

Sam Bog dwiema Zacnym Na Swiecie osobom Lodz y Za cher[illegible] y Kleinot naznacic raczil to ieſt Noemu y Piotrowi S.

Herb. Or XVII, 64

ZACNY

dla iego tak Zacnych przymiotow
dla Wspaniałych a Męskich
postępków dla Wielkich a podziwienia
godnych Cnot

Mag. Ord. XVII. 303

ZACNY

Za Krola Sigmunta pierwszego Roku 1533 Uszedł był Zacny człek z moskwy

Herb. Or. XVII, 269

ZACNY

Samson. Herb Starodawny, ktorego Wiele Rycerstwa Uzywa W wielki polsce domow Zacnych

Herb. Or. XVII, 248

ZACNY

Rzymianie Paląc Ciała Mianowicie
ludzy zacny[ch] Zwykli beli
Wypuszczac Z wierzchu Nałożonego
Stosu Orła

Herb. Or. XVII. 269-70

ZACNY

Herbu tego używają ludzie
zacni wpolsce

Herb. Or. XVII, 718

ZACNY

drudzy za pokazaniem dzieła
y spraw zacnych godność swoie
deklaruią

Herb. Or. XVII, 170

ZACNY

Wychodzyc teras z tryumphuiące[m] znakie[m] Zacna familia Je[go] moze ze tak zacne[go] Miły Oy-czyznie Urodziła Na iey posługi oddała y przed sobą iako sobie dobrze tuszemy, do Nieba po zapłate zwycieſtwa Swoie[go] przesłała

Herb. Or. XVII
1396

ZACNY

by[ł] człek zacny tym imie-
niem zwany w Czechach

Herb. Or. XVII
s. 594

ZACNY

171 a

(20) Gdzie Zaraz Owego Zacnego (s. 226)(1) Anabaptystow krola w niewolę wzięto. Sam prawda Biskupowi tę pozyteczną uczynił propozycyą Zeby go w zelazney klatce Zamkniętego wozono, A kazdy ktory by Zyczył widzieć po groszu dawał, tedy mu się koszta na Oblezenie wydane powrocą,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s.225-226

ZACNY

59 d

(5) Temu bądz jakokolwiek, dosyć jako Pan Zacny Roku 1190 w wodzie Zycie Zapieczętował y Owa tak wielka nadzieja przyſzłych Zwycięstw Z Smiercią jego upadła. Pomasierowali prawda za nim Filip 2 Francuzki y Rychard 1 Angielſki krolowie takze z potężnym woyſkiem y tez woysko w lidze będące R 1190 owego ogromnego miasta Ptolomais dobyto.

Introd. do.. hiss 1731 rkp.
s. 75

ZACNY

Gdzieście o zacni Krolowie,
Ziemscy obywatelowie.
Wiadomości tey dostali?
Iżeście tu przyiechali?

Symf. An.
Kr. 1630, s. E

ZACNY

Jozephie kochány (...)
Wszákći Anioł to przed-
tym obiawił / Y strażnikiem
wárownym zostawił /
Płodu ták zacnego / Mnie
zwiastowánego

Symf. An.
Kr. 1630, s. B4-b

ZACNY

Ná dudkách gráć nie będę żáłowáć / A w tákt W zácny akt: Pátrząc ná ten Boski znák.

Symf. An.
Kr. 1630, s. F2-b

ZACNY

W chorach porządnych, zacnych Kápellách, muzykách známienitych, zachowuie się záwsze, że ieden iest [...] Magister Capellae, álbo ten co tákt dáie rządzi muzyką.

Kaz. Hom. 1681, I. 162

ZACNY

ey zacnyż to człowiek! niemáſz
mád niego! a on w rzeczy ſamey,
nic nie waży

Kaz. Hom. 1681, I, 95

ZACNY

Czemuż to on, on prawie mądry Prałat, on zacny człowiek nie urósł?
Bies [...] Ludzie nań zaostrzył, zniechęcił

Młodz. Kaz. Hom. 1681, 59/II

ZACNY

~~diſzkuruieli~~, áż mowią: człowiek
zácny! mowili do drugich, áż go
tytułuią: człowiek wymowny!
tráktuie álbo zgadza ſpráwę, áż
okrzyk: człowiek nie przepłácony

Młodz.

Kaz. Hom. 1681, 157/II

ZACNY

Bydź
~~Być~~ wezwánym ná wesele, znáczy,
że wezwány człowiek był známieni-
ty, pozorny [...]
ná ákt táki tylko zacnych
ludzi proszą

Młodz. Kaz Hom 1681, 95/II

ZACNY

Nápoł umárłás Oyczyzno,
po Ukráinie záwoiowáney,
iwieś zacny Lwowie zukráiniał.

Młodz.
Kaz. Hom. 1681, 443/I

ZACNY

100 b

(29) A ták ʒá pilnym ſtáraniem two- (s.94) im/ będʒie laetiſſima Reip. forma, ... A ná koniec o generoſe ſanguis, Oycʒyʒnie y Wolnośći obowiąʒána Ʒacna Sʒlá-chto Polſka/ ieʒeli tego ieʒdeś roʒumienia/ ʒe amiſſa libertate nemo vivit vt oportet, neq; Do Rycerſtwa.

Ł.Opal.Rozm. s.93-94

ZACNY

1 d

---

(4) Gotowáło ſie nie máło
zácnych Hiſtorikow/ y Po-
etow/ wyſtáwić exemplarz
wſzytkiemu świátu przezac-
nych ſpraw I.O.X. świetey
pámieći Ianusza Wiśnio-
wieckiego Koniuſzego Koron-
nego Stároſty Krzemieniec-
kiego w potomne látá dru-
kiem nieśmiertelnym/ ále
okrutnie zázdrośćiwa
PAKKA wſzytkim záwźiete
koncepty pomieſzáłá/ y
záczete tryumphy ich zá-
łobnym przyodźiáłá pła-
ſzczem.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955

s.40

ZACNY

79 a

(12) Po wzaiemnych Kortezach szczęśliwie zawzięty/ Powinczuie Hospodar tey przewagi święty. Iakoby przytym affekt Polskiemu Krolowi/ Y w iego tak zacnemu Osobie Posłowi: Ztąd to baczy/ że lubo w cieszkiey swey chorobie/ Stawić się tu nie lenił ku iego ozdobie. Witaią się.

S.Tward.Legacyja 1633
s.45

ŻACNY

5 d

(22) Scenie tey żałobliwey Rymyli co moie/ Przyczynią Energiey gdybym dźiła twoie/ Na iaſnym żacny Pánie I tawił Hipokrenie/ Przez grube Cymmeriyſkie przeniozby ich ćienie. Praepoſitio cum inuocatione. Służąc mu od liſtow y Tureckiey tey Expedycyey comes.

S.Tward. Legacyja 1633
s.3

ZACNY

41 a

(20) Z iaką biedą przy-
szło to Kśiążęćiu dis-
suadere gminowi łako-
memu, y te rumory znośić:
niżey o tym. Ale do sta-
rożytnych przystąp wszy
chęći/ Na nowych biią
paktach z obu stron pie-
częći: Na ktorych utwier-
dzenie zaćnego Rodzaiu/
Do iasney porty Poseł
przybędźie Szaraiu.
Punktu pierwszego Koniec.

S.Tward.Legacyja 1633
s.23

2ACNY

136 b

(25) Być nie może/ żebym
ia tak żacnym Kanclerzem/
Ktorego y rozumem/ y śi-
wym iuż pierzem Piękny
wiek przyozdobił. Trudną
abo ſprawę/ Abo lewą w rze-
czach mych/ odnieść miał
odprawę.

S.Tward.Legacyja 1633
s.77

ZACNY

130 c

(5) Czego tak dokazawßy/
luboby niechćieli/
Iuż by woynę z Polaki
nie wątpliwą mieli: Bo
gdźieżby/ tá iakoby
wieść, ſię ich donioſłá/
O ſwego ſię nie wźięli
ţáką lekkość Poſła.
Iakoż z tobą zá iednym
Stołem iuż śiedźieli/
Ktorzy o zacny Pánie
zábiiáć cię mieli:

S.Twarď.Legacyja 1633
s.74

ZACNY

60 c

(24) Rzecz ku Koreckiemu. Gdy biedy pokinąwszy ćieszkiey swoiey brzemię/ Oyczystą przed innymi pierwszy wyźrzysz źiemię. Snadź gorące przyczyny przez Agentow pewnych Krola Páná/ y innych zacnych twych pokrewnych Ważyły u Cesárzá: ale y y to więcey/ że wyszedszy wypráwisz Posłá tu co pręcey. Ktorego wyglądamy.

S.Tward.Legacyja 1633 s.34

ZACNY, zejszy

wieczerza zacnieysza iest niżeli obiad.

Starow-Kaz. 1649
s. 59

ZACNY

nad Anyoły y Seráphiny
w urzędzie swoim iest [sc. kapłan] zacnieyszy.

Starow. Kaz. 1649
f. 341

ZACNY

rzekli mu uczniowie iego /áby
Się przypátrzył (...) kolumnom
≠ mármurowym ták zácnym/
iákich trudno y w dálekich
kráiách widźieć.

Starow. Kaz. 1649
s. 598

ZACNY, rzejszy

Im tedy kto iest szczodrzeyszy
między ludźmi / tym też
iest y zacnieyszy: á záś prze-
ćiwnym sposobem / im kto
skępszy / tym też podleyszy
miedzy wszytkimi:

Starow. Kaz. 1649
s. 510

ZACNY

Pierwsza Część.

Jáko są zacne gody Páńskie,
które dla nas zgotował
raczył.

Starow. Kaz. 1649
1. 472

ZACNY, ~ejszy

Miásto kázde iest zbożone
z ludźi zacnieyszych (...) y z lu-
dźi podlieyszych / ktorych niewol-
nikámi / álbo chłopámi zowiemy

Starow. Kaz. 1649
s. 459

ZACNY

Zpytał go / coby to za żebrácy byli / y czemuby on ták zácnym człowiekiem będąc pomagał innych Szat ich Sprośnych omywáć.

Starozak. 1649
s. 466

ZACNY

Ten bowiem zacny / ten
urodziwy / ten mądry /
ten rymowany / ten poważny /
ten starożytney familiey /
kto iest bogáty.

Starow. kaz. 1649
p. 561

ZACNY

[marg.] V wszytkich narodow wieczerza bywáłá zacnieyßa niżeli obiad

Star. Kaz. cz. II. 1649, s. 59.

ZACNY

przyidźie do kopy y do chlebá:
ále się on naprzod Szláchći-
cem miánuie/ potym
w zacnym iákim domu
o ożenienie się stára.

Starow. Kaz. 1649
s. 401

ZACNY

~~Cz~~ (Marg.) Człowiek nád wszytkie nieme stworzenia z nátury swoiey zacnieyszy, gdy w grzech ~~iáki~~ iáki wpádnie, podleyszym stáie się od nich. (–)

Starow. Kaz. 1649
s. 315

ZACNY czym

Opisawszy pierwey Poeta
pałac słońca (...) zacny
rysowaniem: tu zaś
opisuie osobę Phoebusa.

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 51

ZACNY

ludziom zacnym po śmierci kościoły murowáli, y chwałę Boską wyrządzáli.

W. Offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 45

ZÁCNY

Bachus (...) nápadł ná Ty-
reńczyki, od których w do-
bie pácholęćia nadobnego,
był poimány y iáko zacna
iáka zdobycz, do bálery
wźięty.

w. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 130

ZACNY, nazacniejszy

teraz iuż ią chwalą
białym lnem odziani /
Jako wszech nazacnieyszą
Boginią kapłani.

W. Offic. Metam. Ov.
Ko. 1638, s. 44

ZACNY

Tąkći zacna potęgá iest
moiey możności.

w. Offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 80

ZACNY

Płákał zacney Phility syn
(...) Delphicki Apollinie: Boś
áni wiecznego ty mogł ská-
źić Dekretu Jowiszá wielkiego:
Ani choćbyś mogł skáźić /
w tym kráiách nie bełeś

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 90

ZACNY

Ten Iphis miał rodzice podłe. Anaxarete zaś była urodzeniem zacna

w. Ottfin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 593

ZACNY

A potężni y zacni święći záśię swoie
Ná czele postáwili pozorne pokoie.
Tu mieysce iest / ktore bym śmiał wyrzec
co trzebá / Ważyłbym się gmáchámi zwáć
wielkiego Niebá.

Otw. Przem. 1638, 14

ZACNY

Prowádzi do Meczetu [...]
Y ieżeli zwierzchnemi Mogłá perſpekty-
wámi oczy kontentowáć / Coż więcey:
gdy przyſzło iey wewnątrz upátrowáć
Dziwną iego wſpániáłość / pompę /
y ozdoby / Okná / Ganki / Heroow
ſtárożytne groby / Lupy / y Exuvie.
Ták że nie widziáłá Nigdy nic
zacnieyſzego.

Tward. Paskw. 1701. 115

ZACNY

(19) Biádá wam. Nieſpokoyniczkom, ktorzy ſię kiedyś tedyś dla niezgody y ſwarow wáśych do-Kompánijey piekielney. doſtániecie. Nie.zápominayćie y nie-dayćie ſobie z głowy wybić tego, nietylko Wy podłego, ale y Wy zacnego Páńſkiego-y Szláchęckiego ſtanu Oſoby:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 88

ZACNY

(1) że nigdy nieſnaſki miedzy nimi nie bywały, á żyjąc w ſtanie małżeńſkim ná onym zamku ſto dźiatek ſpłodźili. Plutarchus piße o ßeſnaśći Bráći, ktorzy byli z zacney y znácznej fámilijey Aeliuſá. Męża kiedyś w Rzymie ſłáwnego.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 90

ZACNY

.....100 b.....

(23)-toć-bez wątpienia ...
Dźiatkámi Szátáńſkiemi ſą,
ktorzy-pokop mieſáją, pſu-
ją, zgody y-jednośći nie
przeſtrzegáją. Uważayćie ,
to, y do-ſercá przypuſczay-
ćie nie tylko Wy ſwarliwi,
(zwádliwi) ále y Wy-gniew-
liwi (ſzápálczywi) ták zac-
ni jáko y podli ludźie,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 92

ZACNY

(29) Widźiemy to ná Adryanie, ktory był wprawdźie człowiek możny y zacny, ſublimi ingenio. mowi o nim ktoryś hiſtoryk; Ale gdy, z świátá uſtąpić y z śmiercią onym oſtátnim Nieprzyjacielem potykáć ſię miał, doſyć mu ſłábo rzeczy Bły;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 111

ZACNY

(18) Lecz gdźiekolwiek oczy náße obrocimy, tám miedzy podłymi y zacnymi ludźmi ... Ateiſtow y Epikurow tákich, ktorzy żywotá wieczнego nie wierzą, dość znaydźiemy; á lubo tego uſty nie mowią: Jednák w ſercu ſwoim o żywoćie wieczнym nic nie dźierżą.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 113

ZACNY

(35) Wiele práwi, wielkich y ſławnych Fámilij (domow) dawno poginęło y ieſcze ginie dla Przodkow grzechow, á oſobliwie dla wſteczeńſtwá y nierządu ich. (s. 103) (*)

...Przeklęta ieſt, powiáda, ſwawola owych, co choć bydź prawdźiwymi Chrześćiány, ktorzy miedzy wielkiemi Pány, Krolmi, Kśiążęty, Grofámi y Szláchtą,

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s.102-103

ZACNY

.....119 a.....

(33) Toż y Wy ták ſtanu zacnego jáko y podłego, co śię nieczyſtotą paraćie, czyńćie, á wſzelkiemu wſzeteczeńſtwu. ſłużbę wypowiedźiawſzy, czyſty żywot prowadźćie; nie uczynićie tego, Bog was czáſu (s. 104)(1) ſwego naydźie, ktory nieczyſtość y nierząd ſurowo wedle onego wyroku karać będźie.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 103 - 104

ZACNY

(6) Ludovicus Pius Krol Fráncuſki, tákie wydał práwo: Ktoby Bogá bluźnił, temu roſpalonym żelázem znák ná czole wypalić y języká nárznąć (nákárbowáć) máją. A gdy kiedyś niektorzy zacny Szláchćic przećiwko temu práwu wykroczył,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 106

ZACNY

104 c

(1) że nigdy nieſnaſki miedzy nimi nie bywáły, á żyjąc w ſtanie małżenſkim ná onym zamku ſto dźiatek ſpłodźili. Plutarchus piße o ßeſnaśći Bráći, ktorzy byli z zacney y znáczney fámilijey Aeliuſá Męźá kiedyś w Rzymie ſłáwnego.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 90

ZACNY

120 d

(22)Więtſza to ieſt wypędźić obżarte z (23)ćiáłá właſnego choroby ſmutku; ániż cudże chorżenia/y Febry(24)ćieleſne wygnáć.Nákoniec z wielkich miar/żacnieyſza ieſt(25)cnotá/y wyżſzy poſtępek/duſze właſney vleczyć bole/aniż(26) ćiáłá cudżego.

Birk.Cboz.s.59

ZACNY

130 b

(33)Thomaſzá ś. ſłowa ſą zacne o tym: Kazánie(34) ieſt napierwſze dźieło/ y właſne Biſkupie/y zacnieyſze niż (s.64)chrzćić. Dźiwuie ſię im Prorok Izáiaſz z daleká: O iáko(2) piękne nogi kazących pokoy, kazących dobrá?

Birk.Oboz.s.63 - 64

ZACNY

130 b

(33)Thomaſzá ś. ſłowa ſą zacne o tym: Kazánie(34) ieſt napierwſze dźieło/ y właſne Biſkupie/y zacnieyſze niż (s.64)chrzćić. Dźiwuie ſię im Prorok Izáiaſz z daleká: O iáko(2) piękne nogi kazących pokoy, kazących dobrá?

Birk.Oboz.s.63 - 64

ZACNY

((Pánieńſtwá ſwego)) w opiniey ludzkiey odſtąpiłá/ áby y namniey ſzey (2)krzywdy w domniemániu ludzkim/ono práwo od niey nie(3)cierpiáło. Ieſt zacny wierſz ſtárego Poety (4)Chrześciáńſkiego/ktory záleca Pánny naświętſzey Máryey poſłuſzeńſtwo/ (Marg.)Poſłuſzeńſtwo.(-χ5) godzien áby w Polſzczyznie był położony:
Birk.Oboz.s.17

ZACNY

43 b

(8)Kto quantitatem rozumie/ ſmák w tych wierſzách poczuie.(9)Rozumienie ich tákie: Pánno błogoſławiona/więceyeś ſię(10)podobáłá poſłuſzeńſtwem niż mátèctwem; zacnąmeś byłá(11) gdyś mátką zoſtáłá/zacnieyſzą/gdyś zoſtáłá poſłuſzną;, (12)ſzerokość twoiá/długość twoiá/wielkość twoiá/ z samego(13)rośćie poſłuſzeńſtwá.

Birk.Oboz.s.17

ZACNY

43 b

(8)Kto quantitatem rozumie/ ſmák w tych wierſzách poczuie.(9)Rozumienie ich tákie: Pánno błogoſławioná/więceyeś ſię(10)podobáłá poſłuſzeńſtwem niż mátęctwem; zacnąmeś byłá(11) gdyś mátką zoſtáłá/zacnieyſzą/gdyś zoſtáłá poſłuſzną;, (12)ſzerokość twoiá/długość twoiá/wielkość twoiá/ z samego(13)rośćie poſłuſzeńſtwá.

Birk.Oboz.s.17

ZACNY

(14)Obaczyły to gory y pá-
gorki Pomorſkie/ y(15)vrá-
dowały ſię bárzo/y ſkakały
iakó czapowié (piſmo ś.mo-
wi)(16)á págorki iáko bá-
ránkowié owiec. Winſzowały
pewnie(17)takiey przeprá-
wie/ ták zacney/ ták cudo-
wney/ ktorey nigdy nie(18)
widáły.

Birk.Oboz.s.18

ZACNY

39 a

(8) Gotow to vczynić nowy Adam/ ále my powinnichmy (9) według Páwłá ś. ſłow/ nośić ná ſobie obraz niebieſki/ iákochmy (10) nośili obraz ziemſki. Iáki obraz? on ktory zmálowány ieſt (Marg.) Obraz nowy. (-) (11) z farb zacnych/ nie Zamorſkich/ ále Niebieſkich/ ſtárym (12) wiekom nieſłychánych;

Birk.Oboz. s.15

ZACNY

124 d

((piſanie Grzegorza XIII.))
(17)w ktorym błogoſławi rozumnym dźiełom rąk iego/(18) w piſániu Kazań Dorocznych. Pięknie o tych rzeczách(19) Grzegorz ś.Te cudá tym więtſze ſą/im ſą Duchownieyſze: tym(20)zacnieyſze/im nie ćiáłom ále duſzom pomagáią/áby (21)wſkrzeſzone były.

Birk.Oboz.s.61

KZ

ZACNY

(13)Więtſza to ieſt/wſkrześić ná ſmartwychwſtánie(14) wieczne/ániż vmárłego/ktory ma prędko potym ſkonáć.(15) Tákie ieſt piſánie Wielkiego Pápieża Grzegorzá XIII.do(16) ſacnego Kárnodźieie Ludwiká z Gránaty/Zakonu(17)Dominiká ś.(Marg.)Stáránie o duſzę wielka rzecz.(-)

Birk.Oboz.s.61

47

ZACNY

178 a

((Wielką puśćiznę zoſtáwił))(26)ktora áby ludziom byłá (27)odkryta, Wielebny oćiec X.Fábian Bircouius Ordinis (s.C) Praedicatorum, káznodzieiá zacny, kazánie oſobliwe, z(2)pochwałą wſzytkich ktorzy go słucháli, ná iego pogrzebie vczynił:

Birk.Skarga,1612,s.B-C

Mz

ZACNY

337 d

(32) O czym czytayćie Cenſuram Eccleſiae (33) Orientalis, ktorą przełożył z Greckiego ná Łáćińſkie ś. (34) pámięći X. Stániſław Sokołowſki/ Krolá Stephana (35) Kázanodzieiá zacny. Chcećie wy bydź mędrſzymi nád Oyce (s.11) wáſze:

Birk.Exorb.Rus.,1633,s.11

11

ZACNY

---

(20)habet iudicium cum Domino,[et] opus illius cum Deo (21)illius: Z Pánem Bogiem miał sprawę robotnik ten zacny/ á nie (22) z ludźmi; dla niego trudy te podeymował/ ná tym vrzędźie(23) wielkim Kánodźiey;kim.

Birk.Skarga,1612,s.1

ZACNY

.....101 b.....

---

(25) Ponieważ tedy (26) zacnego y wielkiego Káznodźieie ćiáło do grobu dźiś kłádźiemy/(27)nieco mowmy naprzod o Vrzędźie tym zacnym Káznodźieyſkim;(28) potym iáko ten vrząd zdobił Wielebnego tego Oycá/ ktorego (29)ćiáło przed oczymá náſzemi ieſt położone. A to w imię Páńſkie.

Birk,Skarga,1612,s.1

ZACNY

.....101 b.....

(25) Ponieważ tedy (26) zacnego y wielkiego Kázнodźieie ćiáło do grobu dźiś kładźiemy/(27)nieco mowmy naprzod o vrzędźie tym zacnym Kázнodźieyſkim;(28) potym iáko ten vrząd zdobił Wielebnego tego Cycá/ ktorego (29)ćiáło przed oczymá náſzemi ieſt położone. A to w imię Páńſkie.

Birk,Skarga,1612,s.1

ZACNY

186 a

(28)porażał oczy (29)kro-
lewſkie/ Achábá/ Ieżábelli/
żołnierſkie/ báłwochwálſkie:
poráźi (30) ieſzcze prze-
klęte one oczy ſyná ćięmnoſći/
w ćięmnoſćiách grubych (31)
wychowánego Antychryſtá/ ná
ktore czeka w Ráiu/ ten iá-
ko(32) go zowie Tertullian/
Candidatus aeternitatis,
wielki y zacny (33) Kàżno-
dźieiá.

Birk.Skarga,1612,s.3

ZACNY

197 a

---

(21)Nie káznodźieie páńſtwá y kroleſtwá gubią/nie: Grzechom (22)y niecnotom tę robotkę dáruyćie/ nie temu ták zacnemu y (23)świętemu vrzędowi. Zginęło Páńſtwo Greckie/ podobno dla (24) káznodźiei? bynamniey.

Birk.Skarga,1612,s.8

ZACNY

191 d

(10) Widział to wielki á
świętey (11) pámięći Grze-
gorz trzynaſty Oćiec świę-
ty/ ktory do zacnego/ y
(12) gorącego kázanodźieie
Ludwiká z Gránaty/ one ſło-
wá nápiſał:

Birk.Skarga,1612,s.6

ZACNY

vleczyć ćię chce przez
ćię samego/ (sc. Bóg)

A ty nie widźisz dáru
ták zacnego?

T. TASSO GOFFRED 1618 S

324

ŻACNY

Co po tych Herbach --- - które pokazujesz

(4) licząc parentelne Z wielkiemi y zacnemi domy to Teczenskich To Oftrorogow kładąc Zborowskich Tarnowskich Wyliczaiąc Ktorych tam krwią cie dotykaią Gdysz wyrodkiem tych wszytkich.

K.Opal.Sat.(rkp) k.70r

ZACNY

(6) Naprzod tedy abys był ~~cn~~ [g]odzień Urodzenia Wysokiego
cnych ~~cz~~mych dziadow trzeba zebys cno-
te Miał w sobie ktorą oni mieli
trzeba zebys I w zyciu y w po-
stepkach wszelkich był pocciwym ~~Tosz~~
Tosz U mnie bedziesz zacnym be-
dziesz U Kozdego Mądrego y ktory
wie co po czemu chodzi.

K.Opal.Sat.(rkp) k.70v

ZACNY

(22) Chocbys wszytkie twe sciany obiel obrazami Dziadow swych y pradziadow fama Cnota ma cie Uczynic szlachcicem y człowiekiem zacnym Bądz w postepkach Tarnowskim bądz Zbyszkiem Firleiem Bądz Zamoyskim y onym sławnym Chodkiewiczem Bądz swiezym Koniecpolskim choc ci nic nie byli.

K.Opal.Sat.(rkp) k.70r

ZACNY

(2) zacnym był Cet[h]egus Zacnym był takze y on Catilina przecie Obadway swą Oyczyzne zgubić oraz chcieli A zas Cicero Consul podłego narodu Mieyski Synek z Arpinu dał im odpor bowiem Odkrywszy ich ze zdrady wziął y samych w łyka I Oyczyzne swą wyrwał z srogiego zapału.

K.Opal.Sat.(rkp) k.72v

ZACNY

.....222 d.....

(6) niechci to przyznaią Inszi zes godny grzeczny mądry mezny zacny Nie ty sam z tym wylatay alias im wiecey Po wierzchu sie nadstawiasz tymes mnieyszym u mnie. Satyra V. Iako trżeba y o co Boga prosic: a ze sie w tym często mylemy.

K.Opal.Sat.(rkp) k.77r

ZACNY

(5) A ia tak concluduie ze cie wole z chłopa Chłopem widziec przy cnocie nizeli Zborowſkim Bez Zborowſkich postepkow cnota czyni zacnym A tez kto wie z kąd idziem?

K.Opal.Sat.(rkp) 73r

ŻACNY

(14) Inaczey nic gdy widze ze przeciwko tobie Stoi y biie przodkow twych cnota y sława Owszem tym wydatnieyszy iest, y okazalszy Kozdy szpetny postępek, im od zacnieyszego Człowieka popełniony to go y większym y Iawnieyszym czyni sama rzecz to pokazuie.

K.Opal.Sat.(rkp) k.72r

ZACNY

(2) zacnym był Cet[h]egus Zacnym był takze y on Catilina przecie Obadway swą Oyczyzne zgubić oraz chcieli A zas Cicero Consul podłego narodu Mieyski Synek z Arpinu dał im odpor bowiem Odkrywszy ich ze zdrady wziął y samych w łykn I Oyczyzne swą wyrwał z srogiego zapału.

K.Opal.Sat.(rkp) k.72v

ZACNY

(27) Ale mąm ſwoy dostatek z Oyca iaki taki Contentuię sie choćby ochlebie osoli Mąm co iesc doma, y pic co mi poowiczęniu Drugi rzecze ze idę zDziadow y Pradziadow Zacnych y starozytnych

K.Opal. Sat. rkp K 48 v

ZACNY

(30) Pan młody iak wąz kręci sie
chodzina Lec nie łatwie wykręci
à przeto z Oyczyzny Vciecze do
Mięniec lub do Franciey. (1) O-
wstyd mnieysza iuz sie ten daw[no]
wytarł zczoła A zaś tak zacnych
przodkow y Starych Polakow Bywa-
ło

K.Opal. Sat. rkp K 22 v-23 r

ZACNY

158 c

(25) ((trzebaby...zawodniki chowac))
Imiewac ie na stayniach dla naby-
cia Starostw Ale tak iako czynieł
Stephan on Krol baczny Ktory sobie
notował ludzi zasłużonych I takie-
mu Sendomirz dał choc sieła in-
szych I mozniejszych y zacnych on,
concurowało Teraz zas wszytko ied-
ni biora à drudzy nic

K.Opal. Sat. rkp. K 54 V

ZACNY

- - - - - - - 111 c - - - - - - - -

A gdy nąm o Zamoyskich Strusow Chodkiewicow I innych zacnych ludzi wtey Oyczyznie trudniey Nizli o Nalewaykow Pawłukow Chmielnickich Takich a ſz nazbyt wszędzie Kupowac nie trzeba Przeto nic wszetecznego wtym niechay nie bedzie Domu gdzie Syn twoy mięszka

K.Opal. Sat. rkp. K 30 v

ZACNY

(22) Chocby sie Vrodziela zacną, piekną kształtną Bogoboyną wymowną bogatą y wdzieczną I ktoraby czystoscią z Vendą porownała Tak to iest ze sie znalesc może iadnak snadniey Ołabecia czarnego y o Kawke białą. Nisz o takową rzeke smiele biąłągłowe

K.Opal. Sat. rkp K 27 r

ŻACNY

(3) posli go do Woyska Stanie mu to za szkołe gdy sie y niewczasow Przyuczy y w Usłudze Oyczyzny zaprawi. Posli na rozne wiazdy publiczne obroc go Do człowieka zacnego z ktorego by brac mogł Wizerunk zycia swego y model prawdziwy.

K.Opal.Sat.(rkp) k.88v

ZACNY

305 d

(7) ((w Ząmku Residowały Pąnie-
ta...)) a przy nich Starosci-
cowieiakiegos zacznego Pana D[illegible]
P-e Glinsczy przy ktorych był
Xiądz Błonski Iezuita Ociec
Starzuchy za Praeceptora. A
ten w Wielki Piątek tegoz Roku
Dialog zaczny de Pa[illegible]sione D-ni
w Kosciele Zywieckim wyprawił

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.190r

ZACNY

7 b

(10) ((y wiecey...)) co tylko rodzonemi Braty byli, za co zas rożnego y po poiedynku z Domow rodzaiu Kapłanami y Zakonnikami byli, trudno rachowac, y wymienic, bo ich siła było y na rożnych Prominentiach y Praerogatywach (trzymaiąc Benefiwia zaczne) zostawali,

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 2v

ZACNY

305 d

(7) ((w Zamku Residowały Państwo...)) a przy nich Starościcowie iakiegos zacznego Pana P-e Glinscy przy ktorych był Xiądz Błonski Iezuita Ociec Starzuchy za Praeceptora. A ten w Wielki Piątek tegoz Roku Dialog zacny de Passione D-ni w Kosciele Zywieckim wyprawił

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.190r

ZACNY

(29) ((S Wit zył około lat 280)) y w dziecinskim lecie w lat 13 Meczenską Korone w Rzymie dla Chrystusa otrzymał y zacna Pani Florentia Ciało iego pochowała. Tedy nie mogł tu w takich małych latach tak daleko bydz gdyz iescze y o Zywczu Imienia nie było

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 176v

ZACNY

(38) Dom (K. 118r) iego Oyczysty w Rynku podle samego Ratuſa ʒ kąd bedąc wychowany ʒ dziedzinstwa Cznot pobożnych y Nauk wyʒwolonych ʒostał Kapłanem ktorego w Miasteczku Hollefsowie w Morawskim Margrabstwie nie daleko od Ołumuncza ʒa Plebana naprzod, a potym za Dziekana. zacznego tamecznego Dekanatu obrano.

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.117v - 118r

ZACNY

257 a

(29) ktorego roku wiele zacz-
nych y godnych ludzi po Vmiera-
ło będąc choroby, y łoznice cie-
skie a Smiertelne. (K. 172v)Ro-
ku Panskiego 1668 Dnia 5 Marcza
Vociwa Małgorzeta Ząbkowa Mies-
czka stara y Wdowa Żywiecska
Vmarła, ktora wiele Ozdob w tym
Kosciele Sprawiła

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.172r - 172v.

ZACNY

(11) A z ludzie, z tych Gor zacznych mieli pozywienie Z drzewa, Rzek y też zwierząt, na swe pomnozenie Z kąd Miasto, to wienc Zywiec, w on czaß założyli Ze choynie, wtym tu-mieyscu ludzie starzi zyli. I Zywczem, od Zywienia, Nazwisko mu dali.

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.15r

ŻACNY

(16) Ci Panowie, ktorzi go przed tym zakładali, A w tym Mieszczanie pierwszi, łowiąc Zwierza wßego Napadli, blisko Miasta, na Zubra Zacznego. Ktorego Vłapiwßy, Panu darowali Z kąd Pieczec, Zubrzą głowe, za to otrzymali.

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.15r

ZACNY

326 d

(32) ((wydrychem otwierał)) y zapłate od niego brał. Za co od Sądu choc oba Mieszczanie osądzeni byli na Scietą Smierc bez Tortur, y iuz w Smiertelnych Kosulach w Wieziẽniu (K. 198r) czekali tey Exekutiey ale za Interceſsią zacnych Kapłanow ((...gardłem ich darowano))

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 197v - K. 198r

ZACNY

8 d

(36) Do Czytelnika.(K.-3r)
Do Czytelnika. Annales te. Żywieczkie, y tez rozne Sprawy dzieiow w tutecznym Panstwie, dla zaczney zabawy komu czytac podoba, spiszałem z swey checi morduiąc sie z tą praczą, aby Ku pamieci nie zaniedbał co wydac, iako swey Oyczyznie

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 2V-3r

ZACNY

255 d

(21) ((Xiądz...był tu ztąd Ziomkiem)) y zacnym wśedzie Prałatem Szedziwego Wieku ktory Ozdob wiele w Kosciołach tutecznych dofic Vczynił y Dziekanstwo Zywieczkie za iego Staraniem stanełe, a od Oswiecimskiego odłączone iest o Ktorym iedem takie Ellogium Napiszał. Primo Oswietimensis erat hic Decanus In Kenty,

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 170v

ZACNY

190 b

(15) ((Toz Eppitaphium...)) Wiszące w Chorze Wielkim z Południowey strony Kościoła Suskiego A Obraz postaci iego tamze wymalowany. O ktorym tak twierdzą iz sie Łowiem bawił zbytecznie, y gdy Pani Małżonka iego Maryanna Przyłęczka porodziła pomienioną Constantią Krzystyne Coreczke swoie on na Krzciny wiele znacznych Panow zaprosił

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 144r

ZACNY

Zacny, loblich, Ehrbar,

[löblich]

BierStplum, 341

ZACNY

Principalis Zacznij Xiązeczij

Anst2prkp, 110

ZACNY

Primarius Jeden z pirwſsich
zacznieiſsij

Aristēphp, 110

ZACNY

(23) Dla ktorych (s. 22).
(1) wzwyż pomienionych niebeſpieczeńſtwy vſczerpkow Duſznych w tákowych ſądách, wiele zacnych w práwie biegłych ſędziow, vrzędu tego odbiegli, nie chcąc nikomu Duſą ſłużyć.

Czarownica, wyd. 1680 s. 21-22

ZACNY

12 a

(s. 12) (1) Nie trzebá ſię, tedy zwyczaiem bronić przećiw-prawdzie gdyż prawda ie[illegible] więtſza y zacnieyſza niż zwyczay y żadną miárą od zwycz[illegible] iu[illegible] nie może być zwycięż[illegible] bo zwyczay bez prawdy nic i[illegible] nego nie ieſt, iedno záſtár[illegible] ły błąd.

Czarownica, wyd. 1680 s. 12

ZACNY

.....8 c.....

(5) A ćiekawość ſędziow nie rozmyślnych ſpráwuie oſławę rodowitych y zácnych fámilyi, niebeſpieczeńſtwo vććiwych oſob, záwiedzenie wielu ſumnienia, ták tych ktorych powoływáią, iáko y ſámych lekkomyślnych ſędziow.

Czarownica, wyd. 1680 s. 8

ŻACNY

(18) Potwierdzam iednym Przykładem ſkutek tych rzeczy, Świętych ábo święconych, práwie domowym, y w domu Wielkiego Senatorá dotąd żywego. Miały czárownice ná ieden dom y fámilią żaconą chráp, że im bardzo nie ochętny był, a nie było też komu.

Czarownica, wyd. 1680 s.114

ZACNY

(9) Inaczey godziłoby ſie by naypodleyſzemu, kogoſzkolwiek by ná zacnieyſzego y ſędziego ſamego, dobrą ſławę y żywot, o niebeſpieczeńſtwo przyprawić, mowiąc co diabeł każe, y wymyślaiąc fałſze pod przysięgą.

Czarownica, wyd. 1680 s. 91

ŻACNY

(16) Trzeći dowod ieśliby ſię vżywało tey ciekáwey ſurowośći, nie trzymáiąc ſie zwyczáynego poſtępku práwnego w innych Criminałách: oprocz niebeſpieczeńſtwá y guby niewinnego człowiekú, iáko ſie rzekło, náſtępuie y ośława zacnych w onym mieśćie fámiliey z obelżeniem, co trudno ábo niepodobno nagrodzić.

Czarownica, wyd. 1680 s.58

ZACNY

106 a

(13) A zacnieyße zás Maćiory, chcę rzec Mátrony, zá ktorych podnietą męźowie ich, ná t'akie nędznice oſtro náſtąpili, zrozumiawßy kogo choć poniewolnie powołáły, iáko im miánowano, zárázem roſpiſuię onę niezbożną vtrapionych confeſsią,

Czarownica, wyd. 1680 s. 73

ZACNY

(13) Pytanie XIII. Iáko czar pozbywáć? Odpowiada ná to pytanie Leonárdus Leſsius z zacny Profeſſor y Doktor Akádemiey Lowanſkiey. Iż mogą bydź troiakie lekarſtwa iedne ſą przyrodzone, drugie nadprzyrodzone abo duchowne y kościelne.

Czarownica, wyd. 1680 s. 104

ZACNY

<... Bruxillus Philozoph zacny miaſto teſtamentu Senatorom Rzymſkim gdy umierał /táiemną rzecz do záchowánia Rzeczypoſpolitey od bogow powiedźiał: Romuluſ ociec naß Rzym założył.>

Kraków 1619

Żędz. A. Kometa, ~~1648~~ [s. 16 nlb]

ZACNY

... Cesarz Chrześciański ... gdy obaczył / że się zapalił kometa na powietrzu rzekł do ... Astrologa / iż to nic innego nie znaczy / tylko odmienność Krolestwa / y śmierć wielkich y zacnych ludzi.

Kraków 1619

Żęgdz. A. Kometa, 1618 [s. 11 nlb]

ZACZĄĆ

Czuyny Astrophile przystępniesz do rzeczy iákobyś teraz záczął: à mnie iuż się cknie na żołądku że się długo báwisz.

Żędz. A. Kometa, ~~1618~~ Kraków 1619 [s. 3 n 1b]

ZACNY

przesławny hetman
nieboszczyk Chodkie-
wicz mąż nieśmier-
telnej sławy, a wieczna
zacnych Chodkiewi-
czów ozdoba... wzdy-
chał

W. DEMB. PRZEWAGI. 1623

(1859) S 48

ZACNY

Zacna koni Elearskich
czujność

W. DEMB. PRZEWAGI 7623

(1859) 561.

ZACNY

ruszył się arcyksiążę
do Worms u miasta
starodawnie zacnego

W. DEMB PRZEWAGI 7623

(1859) s 100

ZACNY

nazajutrz zacna o nich
nowina arcyksięścia
ureselita, iż most pod
Mankejmem zniesiony

W. DEMB PRZEWAGI. 7623

(1859) s 101

ZACNY

Męstwa ich (sc. Eleanów) wołoskie oczywiście nie mogły się w dyaryuszu zmieścić, ale w pamięci zacnych ludzi zapisane.

W. DEMB PRZEWAGI. 1623
(1859) s 44

ZACNY

198 d

(33) Ná iáką był Sokrates, zacny Philoſoph, y dobry człowiek tráfił, ktorey áni dobrocią, áni grożbą nie mogł zwyćiężyć; przeto też żył zawżdy by w kieraćie.

S.Petr.Ek.1618 s.55

ZACNY

85 d

(22) Agámemnon dla Chryſidy niewolnice, ná woynie mieczem nábytey, przeciwko właſney żenie ſwey ſproſnie wyſtąpił. Bo gdy Achilles Agámemnowi rádził opuścić, y porzucić Chryſidę, ponieważ miał zacnego domu żonę Clitemneſtrę.

S.Petr.Ek.1618 s.23

ZACNY

(17) Bo żaden ſię nie dziwuie gorßemu, áni ſię podleyßego obawia, ále obawiánie bywa zacnieyßego, á lepßemu ſię dziwuiemy. Ten umyſł Uliſſes zachował przeciwko Penelopie, iáko długo y dáleko będąc od żony, ſtáteczność y wiárę ſwoię záchował y w niczym nie wyſtąpił.

S.Petr.Ek.1618 s.23

ZACNY

(15) Rozdział piąty. Powinnośći Páná z ſtrony czeládźi. W máiętnośći naprzednieyßa y napotrzebnieyßa rzecz ieſt tá, ktora ieſt naylepßa y nayzacnieyßa: á tá ieſt człowiek to, ieſt ſługá, czeladnik. Przeto náde wßytko ſług ſobie mamy nábywáć dobrych.

S.Potr.Ek.1618 s.9

ZACNY

(22) Niech dáley nie śiągam (bo nieprzelicżeni ſą wielcy y zacni w Rzeczypoſp. ludzie z Oleſnickich domu) ſam on przechodzący wſelką podhwałę wielki Zbigniew, Biſkup Krák. od trzech Papiežow, dla wielkiey godności ſwey, Kárdynał uczyniony, ma tyle dowodow zacnośći tey Fámiliey, że ná nich káżdy ſłuſznie przeſtáć muśi.

S.Petr.Ek.1618 s. b 2

ZACNY

6 d

(13) A o wßytkiey Fámiliey tey ßkodá myślić wylicżyć chćieć, żacne ſpráwy, w pokoiu, y w boiu: w potrżebách woiennych, y w rádách ſpokoynych. Po ſtronách ná Bázyleyſkim Concilium: w Litwie iákie ſpory ż Witułtem, y Swidrygałem o Rżeczypoſpolitą mieli:

S.Potr.Ek.1618 s. a 3

ZACNY

8 b

(36) Widźiał to w W.M. wielki, on Krol Stephan, y toć były zábawy W.M. ná iego dworze zacne ziednáży, że ſie z W.M. y w zámknieniu często rozmawiał, y iáwnieć łáſki ſwey znáki, áż do zazdrośći ludzkiey pokázował.

S.Petr.Ek.1618 s. a 3

ZACNY

(28) A ták, Wielmoźny á M.Pánie, ſłużnie y ia z zacnośćią W.M. złączam zacną tey náuki Philoſophiey o Goſpodárſtwie cząſtkę, y onę W.M. bądź pod obronę y opiekę, bądź ná kochánie z przodkow wrodzone, przed czternaſtą lat oddáną, teraz znowu świeżo przedrukowáną przywracam.

S.Petr.Ek.1618 s. b 3.

ZACNY

(57) Pierwßa ieſt, z ſtrony gotowania żywności. Abowiem, iż człowiekowi náturá dáłá komplexią ſubtelną, delikátkie ćiáłko, ktoreby było iáko iakim naczyniem do ſpraw zacnych, od rozumu pochodzących: potrzebá też było do ták ſubtelnego ćiáłá, ſubtelney żywności ćiáłu.

S.Petr.Ek.1618 s.47

ZACNY

154 c

(18) y tak zaraz przyięto tezastępowanie yRodzonemu Momu przySięgę wykonac nakazano Potym gdySmySię Sobą mocno do sprawy nagotowawszy Armowali przystąpio (za włoyzeniemſię Roznych zaCnyoh ludzi wte sprawę pogodziliſmyſię zonym uza OSobliwym Staraniem Rodzonego Mego)

Pocz.Pam.rkp. 1648 s. 101

ZACNY

189 d

(17) gdziem nazalurszt ſtanoł
VIe°MXiędza Macieia Ba[co]ſzewi-
oza braboſoza yplebana wołpim-
skiego AOyca chrzesnego Małzonki
Moiey 6 praezentiſ Byłem wdzen
trzech krolow VIeyMPani Sapiezy-
ney Woywodziney Połockiey zmałzon-
ką Ktura (Iako zacna Pani wyſwiat-
czyła wielką grzecznoſc Swoią
dla naſ małoCoznaiomych a dotego
podroznych)

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 117

ZACNY

197 b

(3) Byłto taki nietylko Brat y Szwagier ale tak Zacny Przyiaciel Isz zadni Moich podobne Iusz takiego Confidenta wSCzynym Afekcie miec niebędę

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 121

ZACNY

(12) awłukinie stypafię odPrawowała Kofztem Rodzonego Mego dofyc przystoynie zfrekwencyią niemałą kapłanow zaCnyoh y ludzi Vrzednikow Ziemskich > gdzie tegosz dnia nastąpił namnie Pan Podkomorzy wiłkomierski Białozor zaMoy dobry . Afekt maiąc dawni Iakif Iako widzę rakor

Pooz.Pam. rkp. 1648 s. 119

ZACNY

(19) azatym gdy naypierwey Pułk Pana straznika przeſzedł y chorągiew Iedna tatarska Reyment Pana Bokuna Pana Bryona Hetmanski, dragonski Panastarosty kaniowskiego Pana Marſzałka Koronnego takze chorągiew Kozacka Pana Starosty Parosewskiego kturemu Porucznika zabito zaCnego yDobrego zołnierza Pana Koſakowskiego

Pocz.Pam. rkp 1648 s. 76

ZACNY

106 d

(10) bo strybunału zaOdeysciem Woyska zLitwy doKorony chcieli Conwokacyią Vrobic y[le..] Poczaſ Wiazdu naWoywoctwo wilenskie Xiązęcia Ie°M Pana Michała Radziwiła ktury zniemałą Pompą Swiata tego Wiezdzał przyfrekwencyi zacnych Senatorow kilku Starostw y Vrzednikow roznych Woiewoctw y powiatow

1648

Pocz.Pam. rkp. s. 75

ŻACNY

106 b

(33) A[nn]° 1666 (1) M[iesią]ca, Ianuaryi 18 Wydalismy Bracia pozostali wſtan ſwięty Małzenski Rodzoną naſzą Panne Petrunele za Ie°Msc Pana Marcyana W[o]ſockiego Hrehorowicza wPomornokach przy konCurſię ludzi wielu zacnych Vrzednikow Ziemskich day Iezu nadługię nowozencom Pozycie.

Pocz.Pam. 1648 rkp. s. 74-75

ZACNY

110 d

(8) Tak zacny Kawaler ktury był niemnieyszą Okazyią dotak wielkiey zguby tak zacnych Kawalerow Co Co WSzytko Io°niefczęfciu przypifowali Ana inną Woynę Oyczyznie Potrzebnych

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 77

ŻACNY

110 d

(8) Tak zacny Kawaler ktury był niemnieyszą Okazyią dotak wielkiey zguby tak zacnych Kawalerow Co Co WSzytko Io°niefczęfciu przypifowali Ana inną Woynę Oyczyznie Potrzebnych

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 77

ŻACNY

(23) był chrzeſnym Oycem Je[go]-
M[o]cz Pan Stephan Borowski Amat-
[ką] chrzeſną Pani Stanisławowa
Peliska morkuntowna zdomu.
Krzcił mie Je[go]M[o]sc Xiądz
Walonty winsławowicz Jo[dz]yk.
Pleban yDziekan [K]upiski apo-
tym był Proboſczem [Kro]skim
zacny Prałat y godzien wspomnie-
nia zaſwoie S[wią]tobliwe pozy-
cie natym padole Mizernym.

Pocz.Pem.rkp. s. 3

ŻACNY

3 d

(21) tedy Muſzeli zniemałą Vymą zacney Kawaleryi Pierszchac y- Więcey piąciu Sed Ludzi Vtracili, miedzy kturemi nazaćnieyſi Cozginneli Je°M Pan Pr...kowski Pułkownik Je[go]M[o]sc P Raytarſki , Je°M Pan Piekarſki Je°M Pan Prozor Je°m Pan Bieganski Towarzystwo Roty Panoerney Xiązą Jo°M Pana Bogusława Radziwila Koniuſzego Litewskiego

Pocz. Pam. rkp. s. 4

ZACNY

- - - - - - - 3 d - - - - - - - - - -

(21) tedy Muſzeli zniemałą Vymą zacney Kawaleryi Pierszchac y- Więcey piąciu Sed Ludzi Vtracili, miedzy kturemi nazacnieyſi Cozgineli Je°M Pan P[illegible]kowski Pułkownik Je[go]M[o]sc P Raytarſki, Je°M Pan Piekarſki Je°M Pan Prozor Je°m Pan Bieganski Towarzystwo Roty Panoerney Xiązęcia Jo°M Pana Bogusława Radziwila Koniuſzego Litewskiego

Pocz.Pam. rkp. s. 4

ZACNY

9 a

(14) Azdrugie tylo pewnie cney
młodzi legło naplacu y wociecce
starſzyny tylko Pan Bogusław
Rudomina Porucznik Roty Kozackiej
Je°MsPana Hetmana y dwoch Braci
zacnych Rodzonych Rotmiſtrzow
Raytarſkich Panow Szwarcochow
pewnie dobrych męzow zeleden
drugiego Salwuiąc oba polegli

Pocz. Pam. rkp s. 7

ŻACNY

25 a

(26) Tegosz dnia Iakęſmy po tym
wieli Wiadomoſc SzKRundaſię poda-
ła Naſzym zaco Bozę Bądz pochwalon
20 praezentiſ Vmarł nagle Je°M Pan
Samuel Komorowski Starosta Wiłko-
mierski yMołczacki Obozny WXL Rey-
mentarz Woyska JeKMsci kturemu
day Jezu Wiekuystą Swiatłosc Iako
zacnemu żołnierowi

Pocz,Pam, rkp. s. 14

ŻACNY

(32) tak Pan naywyższy zaOnegdayſzy dzien nagrodził Lubo zacnych Ludzi Pobito prymaryo Pana Woywodzica Nowogrockiego Wiazewicza Chorążego Smolenskiego (*) (...) (*) yinney Komapaniy niemało Iako wpotrzebie gdzie bez Czegosz Moze byc tak ſię ten dzien skonczył zaCo niech Bog będzie Pochwalon

Pocz.Pam. rkp..s. 37-38

ZACNY

(30) Iednakſię chorągiew Pancerna Oe°MsiPana Hetmana wielkiego Muſiała duzo yzochotnikiem naſzym O Moskwe Vderzyc ydruga Ie°, Mśi Pana MiKołaia Szemeta za zacnego y odważnego Rotmistrza gdyszszło oſamą Starszynę

Pocz.Pam. rkp..s. 21

W rękopiśnie powtórzone „za" przy przenoszeniu.

ŻACNY

- - - - - - 39 b - - - - - - - -

(38) Iednak Przeprzyſciem (1) Wte
pola dołhorukiego Ie°M Pan Odachow-
ski Rotmirsz zacny yMąż dzielny
prowadząc naſobie nieprzyiaciela
y Voieraiąc Się znimi Wziął Rot-
mistrza Moskiewskiego yPorucznika
luboyſam dwuch Towarzystwa y dwoch
Pacho[li]kow spodchorągwi ſwoiey
stracił

Pocz. Pam. rkp. s. 20-21

ZACNY

80 d

(22) gdzie nazaIurszt stanołem, dla Odebrania chlebowych pieniędzy Kture wniedziel trzy Odebrawszy 24 odiechałem ztamtąd dowilna spieniedzmi kturemi zastraty Moie Iako zacna Bracia dorowała Iako, VPadlemu y Woczach Ich straconemu Towarzyszowi

Pocz.Pam. rkp. s. 40

ZACNY

89 d

(12) My tesz potym Ziechawszyſię do Oyczystey Kondycyi Pomernaki zRodzonym Moim Starſzym PodStolim natenczaſ wiłkomierskim y Vstanowiwszy termin grzebliſmy, Iako Zołnierza y Barskiego Towarzyſza przyniemałym Konkurſzę ludzi zacnych wkoſciele Kupiskim

Pocz.Pam. rkp. s. 44

ZACNY

148 b

(13) 12 Praezentiſ Pomoim Wyiez-
dzie wPiątek zabił Pan Konski
Ienerał Artyleryi Pana Fredra
Staroste Kroſinskiego Godnego
yzacnego Człowieka 16 Praezentiſ
LZ Przyiechałem dodomu vnowiną weſo-
łą po Obraniu Pana Nowego Cobyło
niepodobienstwem Vwszytkich

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 98

ZACNY

- - - - - - 124 c - - - - - - -

(32) 4 byłem wdworcu zwizytą mimo Iazdem Vobrazu naſwiętſzey Panny gdzie mie VSilnie (1) Panny Gdzie mie VSilnie zaprosił naweſele rodzoney Siostry Swoiey Ie^{o}MXiądz Pleban Dworzecki CHmielewski Iakosz maiąc ſię dobrze yskonmi podroznemi przeſ całe trzy dni zazywałem dobrey bieſiady zdobremi ludzmi yzaCnemi damami

Pocz. Pam. rkp. 1648 s. 85-86

ZACNY

- - - - - - 147 c - - - - - - -

(32) ykazdy niezdziesiątkiem ladunkow Przyiechał Obywate[l](1) Kturych pospolicie zwykli Vnaſ nazywac pospolitakami Aliaſ wizytkami a natenczaſ nazwano zaCną. Kawaleryią Polską Czemuſię ypoſtronnych Monarchow posłowie dziwili

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 97-98

ŻACNY

18 praezentiſ Obraliſmy zaMarſzałka Rycerſkiego Koła Wokopie Ie^{O}MPana Potockiego Stolnika Koronnego day Iezu Szczęsliwie Mimo wiele głosow naIe^{O}Msc Pana Pięniąszka Starostę. Oſwiecimskiego ktury tesz konkurował natedyrekcyią wielę Iako Człowiek godny yzaCny

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 94

ZACNY

138 c

(22) było Czym dłuszki poWeselu
Popłacic Cośię Ich naciuŁało za-
Co chwała naywyższemú Panu (21
Aprilis Wielkanocnę Swięta zmar-
twychstania Panskiego zniemałą
/mała/ gromadą Miłych yzacnych
przyiaciół odprawowałem wdomu
VSiebie)

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 93

ZACNY

(24) Mamy ták wielu wieku dawnieyſego zacnych Ziemianopiſzow, ktorzy opiſuiąc rzeczy Ziemiáńſkie, one oraz tráktowáć zá iedne mieli Delicye, à z tych, ći nayoſobliwſzy, M.Cato, Scropha Tremellius, M.Terentius Varro, Virgilius, Columella, Heſiodus, Aratus, Ariſtoteles, Theophraſtus:

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.Ir

ZACNY

10 d

(14) Pod tymiż Tytułámi nayſtàrożytnieyſze y nazacnieyſze kwitnęły, ſłynęły v Rzymian, Fámilie: Fábiuſzowie, Lentuluſzowie, Ciceronowie, Piſonowie, Horteſiuſzowie, Táurowie, Equicyuſzowie, Vituliſzowie, Bubulcyuſzowie, Capriliuſzowie, Porciowie, Owiniuſzowie, y tym podobnę, ktore to Imiona od rodzáiow Ziemiáńſkich ſwoie powźięły Denominacyą.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.Ir

ZACNY

⟨ A iáko zacnego byłá urodzenia
ták też wysokich cnot [sc. B. Imelda]
prágnęłá bydź zá łáską Bożą
kocháną dźiedźiczką.⟩

Okol. Sz. Niebo..., Lwów 1644, s. 55

ZACNY

(Dyanna w Bononiey ze krwie zacney zrodzona / miáá rodzicá imieniem Andálum.)

Okol. Sz. Niebo..., Lwów 1644, s. 1

ZACNY

(18) Nie raz ſię gorzkiemi przyidźie żąlewáć łzámi, kiedy żáłoſne przychodzą nowiny, że Domy Wielkie y Zacne, ktore bez wßelkiey ſkázy pierwey zoſtáwały, teraz ßpętną zdrádźiectw, y od Páná ſwęgo odſtępſtwą nótę na ſię záćiągáią.

J.Lub.Manifest r.1666 s.12

ZACNY

211 a

(7) Inne záś czemu pozwijáli, rzekę robora virorum, ſámo Woyſká czoło, Szlachtę zacną, ośiádłą, y Oyczyznę ~~ſwoią~~ ſwoię miłuiącą. A náto mieyſce Tatárſkie, y Wołoſkie záćiągneli. Czemu ochotá wzgardzona tych, ktorzy dwie Cwierći dármo ſłużyć chćieli?

J.Lub. Manifest r. 1666
s.107

ZACNY

206 a

(24) Przy Publiczney ná Seymiku Wiśniſkim Wm.M.M. Páná y Dobrodźieiá ná záwźiętą ludźi niechętnych złośliwość, ſkárgi y vżalenia depoſitiey, że y mnie Impoſtorowie do tych że potwarzy fałſywie przyſyli, ſprawowałem ſię, Marg. Ná co P. Zábokliçki zacny, żyiący dotąd Szlachćic wprzod ná Seymiku w Wiśni.(-)

J. Lub. Manifest r. 1666
s.104

ZACNY

203 b

(17) ((Chorągwie...)) Páná Deſideriuſa Lubomirſkiego, Páná Podczaſego Czerniehowſkiego, Páná Stolnika Párnawſkiego, moię pod Pánem Staweckim Tatarſką o Dwochſet pięćiudziesiąt koni Chorągiew, y innych ludźi Zacnych y Rycerſkich y dobrze w tey Oyczyznie zaſłużonych po zwijano, á tylko dla záwźiętoſci ná mię?

J.Lub. Manifest r. 1666
s.103

ZACNY

(4) Toto bunt znośić ſię Senatorowi z Senatorami? y pytáć ſię ieśli to ták ieſt ábo nie? Marg. Potym toto bunt znośić ſię z ták zacnemi Ludźmi, radźić zgodą, zábiegáć niebeſpieczenſtwom.

J.Lub.Manifest r.1666
s.121

ZACNY

(35) Potym toto Ludźie tak Zacni do buntów ſpoſobni, ktorzy iako ia w Koronie, tak oni w Wielkim Księſtwie (s.121) Litewskim, nienaruſzoną wiárę w ten czás, (kiedy Krolá Iego Mośći y Oyczyzny niezliczony numerus y teráznieyſzy ſámiſz xxx pochlębcy odſtąpili byli) oni záchowáli?

J.Lub.Manifest r.1666
s.120-121

ZACNY

(21) Toto crimen że od Senatora y Vrzędnika Koronnego, do Senatorów y Vrzędników Wielkiego Księ[twa Litew[kiego, Ludźi wiárą meritis ku I.K.Mości y Oyczyznie, Vrodzeniem Zacnych y Wielkich?

J.Lub. Manifest r.1666
s.120

ZACNY

202 d

(7) y ieżeli ći Kawálerowie zacni y záſłużeni mieli przyśdź ná ták wielki áffront? czy nienalezáło ráczey zátrzymáć Chorągiew Vſárſką Syná mego Staroſty Spiſkiego, Chorągwiew Páná Kaſtellaná Chełmińſkiego, Marg. Chorągwie w Pułkách moich cále Zwinął.(—)

J.Lub. Manifest r. 1666
s.103

ZACNY

(29) Ale ſię y w tym myliß, ięſt nas więcey y było zawße tegoż zdánia co obaczyß ſwego cżáſu, że ſą ießcze Zacnych ludźi tyśiące, ktorzy dobrze życzą Oyczyznie, y przy Wolnośćiách iey, zdrowia łożyć gotowi. Marg. Że Elekcyey contra leges ſtanąć niedopuścił.

J.Lub.Manifest r.1666
s.56...

ZACNY

(15) Więc y Rákocego bliſką y potężnie paláiącą widząc pánowánia nam ámbitią, iáko tylko dla zwłoki nás y wyśielenia mocy iego, w wielkiem Senátu, Urzędnikow, y Szláchty Zacney Bráci zgromádzeniu námieniło ſię, á potym ſię to do I.K.Mći odeſłáło:

J.Lub.Manifest r.1666
s.17

ZACNY

83 a

(34) Marg. Ná dobrá Tátarow zádiągáią.
(34) Nuć z Tátárámi, áby dobrá moie ogniem y mieczem zniesli tráctowano, z czego ſię Kśiądz Kánclerz Mikołay Práżmowſki publice chwalił, iże ſię moie Ziemiáń-
(s.46) ſkie fortuny rozświecą prętko, z oſobliwą kontentseą we Lwowie, przy bytności wielu Zacnych ludźi powiedźiał.

J.Lub.Manifest r.1666
s.45-46

ZACNY

137 d

(16) Moy Dobrodźieiu rácz że mi Wm.M.M. Pan dáć znać prędko ieżeli będźie co z tego, czy niebędźie? żeby ſię támtá zacna Oſoba czekáiąc nietrapiłá,

J.Lub. Manifest r. 1666
s.71

ZACNY

(12) ((ſkárgi...Hetmanow))
ktorzy iuż rozumiem ſą ..
tam teraz, y iuż rzęczy
ſwoie ſprawuią, á ta zacna
oſoba czeka tám gdźieś z
tęſkliwośćią wiádomośći
od Wm.M.M.P. przez mię.
Marg. A godźiż ſię to? á
gnptąć to Krolowey wier-
nych miniſtros na mieśne
iátki wydawáć.(—)

J.Lub. Manifest r. 1666
s.70

ZACNY

133 a

(26) Wielmożny Moy Dobrodźieiu. Że ſię vprzykrzam częſtym piſániem, roſtropnego Wm.M.M.Páná może to nie obrąźić, gdyż to czynię áby támtá zacna Oſoba mogłá bez roztárgnienia zoſtawać, y Wm.M. Pan w iey łáſce. Marg. Liſt ten tego Mnicha eius tenoris.(-)

J.Lub. Manifest r. 1666
s. 69

ZACNY

(21) Teraz co tylko do Elekcyey należy, krotko kończę, áby káżdemu iáwna byłá cnotá, prawdá moiá, á przećiwnie fałſz y potwarz złośliwa.
Rozdział VI. Rożne od rożnych ludźi Zacnych przeſtrogi, względem diſguſtow, ruin w fortunách, Potomſtwie, Przyiaćiołách, Sługách, y iedyny ſpoſob uſpokoić te diſguſty, pozwolić ná Elekcyą.

J.Lub.Manifest r.1666
s.36

ZACNY

(24) Nie prę ſię, że w tym ſcripcie, iáko oſobliwa Senatu y Stanu Rycerſkiego część, ludźi bárzo wiele zacnych, imiona ſwoie dáli: ták y ia podpiſałem ſię, żeby iednák wſyſcy procedér około tego widźieli, krotko wywiodę.

J.Lub.Manifest r.1666
s.32

ZACNY

R. A tu / kto ieſt pogrzebiony ?
S. Opát N.
R. Co piękny Grob ieſt/
y bárzo zacny y piękny pogrzeb.

PDP 107

ZACNY

R. Ieſt to ná-
ßlachetnieyßy
ná ſmiałßy
ná ßacnieyßy
ná mędrßy

wtym
powia-
ćie

PDP 105

ZACNY

(17) Pan Oborſki Staroſtá Sochácowſki, zá co wźiął dwie beczcze Winá, y Sto twardych Talerow. O Generoſitas. żal ſię Boże że ták zacnego Domu, y záſłużonego Oyczyznie Oycá odrodny Syn świádczy, że to ták ieſt,

J. Lub. Manifest r. 1666 s.132

ZACNY

(22) Także Delator Dunin, niegodzien ták zacnego Starożytney Fámiliey imienia, Bogu Oyczyznie y moiey niewinności krzywdny krzywoprzysięzcá, zá wyliczeniem kilkunastu Tyśięcy złotych kupiony, y Parco nomini, bo świát wie wßytek, y Potomność wiedźieć będźie, od kogo diſpenſowány,

J.Lub. Manifest r. 6[illegible] s.150

ZACNY

288 d

((wiádomość ...doßłá mię)) o
co świadectwy wywieść gotowem
tych, ktorzy ná ten czás umnie
w Ianowcu byli, wiele bárzo
Ludźizacnych. Marg. Widząc,
że ~~kkkx~~ choćiaß po proteſtácy-
ách ták wielu Poſłow, y znowu
inni Poſłowie z Izby powycho-
dźili, á Sądy continuowano.

J.Lub. Manifest r.1666 s.146

ZACNY

(3) okrutnie naszych szukano gdzie kolwiek kogo y Ordy znalezioną z. cinano wpień, przeciez Orda zcho-. wała była niemało Pułkownikow zacnych między inszemi Koryckiego y Czaplickiego.

Drob.-Tusz. Inform. s. 49

ZACNY

- - - - - - - 75 a - - - - - - -

(7) I tak ia iuz sam nieszczęśliwa broni Zostawac będę wtey zakpsney toni, kiedy mi zacnych kawalerow Grono w Grob albo cieszkie kaydany zabroho. Kenizmark (-) Gdzieześ mi się dział Kenizmarku drogi, Kochany Oycze, ktory dumne rogi Wscierał czarnemu takczęsto Orłowi.

Drob.-Tusz. Inform. s. 34

ZACNY

(22) poimany był w młodych Leciech na boiu gdy był przyszedł Moskwe. woiować od Kniazia Piotra Horczakowa ktory teraz był po drugim Schinie Woiewodą Car Iwan za ktorego panowania był poimany dla zacnosci niezgubiłgo y owszem dał mu Kasimow opatrzenie zacne,

S.Żółkiewski:Początek...s. 47

ZACNY

37_b

(10) tam w swiozym razie zapostra-
chem mogła by się podac okazya
ze y co Boiarowie ktorzy przedtym
chęci swe ofiarowali za zbliże-
niem się KI.M. ozwaliby się. A
od tych Boiar ktorzy byli przy
Szalbierzu abyło ich niemało, y
zacnych Ludzi iako nam byli chęt-
ni, mielismy dostateczną wiado-
mosc

S.Żółkiewski:Początek...s. 16

ZACNY

- - - - - - - - - 7 c - - - - - - - - -

(34) Mimo Kniazie Suyskie wiele
inych Ludzi Z[acn]ych pogubił roz-
maite przyczynki nanich wymyslaiąc
y zatym dla tego Tyraństwa Vwielu
Ludzi był wnienawiści y przez
[s]taroso y zdrowie zło bobył Hi-
dropicus w kontempcio.

S.Żółkiewski:Początek ...s. 3-4

ZACNY

15 a

(11) ten rumor nabarziey y nasubtelniey mnożył, Kniaś Hrehory Sadeiowski człowiek zacnego Vrodzenia y niesprosny ten przez subtelne praktyki y przez Popy Vdawał że Dmitr zyie, posłał potym Suyski Woysko do Siewierskioy ziemie, ale ie Siewiorzanie pogromili,

S. Żółkiewski: Początek.... s.7

ZACNY

132 b

((sąm...się bawił z Zaruckim))(26)
ktory przy Szalbierzu Duńskimi Ko-
zaki władał, znosił się y porozu-
miewał. Ten Zarucki iztez Perso-
ną zacną był tey Comedy trochę się
onim powie, Rodzic był z Tarnopo-
la, wzięligo byli chłopcem małym
pokrewni Tatarowie kiedy woiowali
Ruskie kraie.

S.Żółkiewski: Początek...s. 49

ZACNY

78 a

(2 3) macał sposobow azaby się był mogł przeciwko factiey przeci[illegible] pokrzepic, Skoro to Boiar doszło onegosz Bacharya Lepunowa posłali doniego, miał z sobą Czernca zCzudowego Manastera Sanie przykryte (bo po Miescie Białogłowy zacne y Lecie na saniach iezdzą)

S.Żółkiewski:Początek...s. 31

ZACNY

(16) bo Suyski z zadney miary sobie non decerat, przyzwał był Vpominkami dwuch Murzow zacnych Tatarskich Baterboia y Kantymira, mieli zsobą do piętnastu Tatar a prawie podczas zwiedzionoy Vkluszyna bitwy, dowiedziawszy się od ięzykow oprzegraney, ((niechcieli isc))

S.Żółkiewski:Początek...s.29

ZACNY

- - - - - - - - 97 c - - - - - - - -

(8) allegował tym że nietylko zdo-
stoienstwa ale y zurodzenia do ta
kiey sprawy potrzeba czesnego po-
naszemu zacnego człowieka, czym
Vkazował się iakoby palcem ten
Philaret Metropolit Rostowski Miki-
tyczow Ociec bo zacnoscią Vrodze-
nia zaden zduchownych niebyłmu
rowny

S.Żółkiewski: Początek...s. 39

ZACNY

99 b

(32) Swiezy był dokume[n]t gdy kmias Wasił Suyski wsiadszy na Stolicy Moskiewskiey posłał bym do Pskowa Serementa zacnego człowieka za Woiewodę y iuz tam był Spuł Rpka Seremet nistego nizonego Vczyniwszy Pospolstwo bunt Serementa zabili (1) y iego adherenty

S. Żółkiewski: Początek... s. 39

ZACNY

63 c

(17) A ſtąd bo ták ßláchetne ʒelázo z tey rudy/ Ma przed inßym ʒelázem przodek záwʒdy wßędy. Przez ktore zacne miáſto NYSA zdawná ſłynie/ Bo tám ieſt ſkład przednieyßy y nálepßy ná nie.

W.Roź. Off. 1612 s. 111

ZACNY

- - - - - - - - 53 d - - - - - - -

(15) Tymći oto ſpoſobem iáko to ſie piſáło/ To ták zácne żelázne y miedźiáne dźieło. W ták rożliczne kráiny świátá Szyrokiego Wnieśione ieſt/ z dowćipu á ſmyſłu ludzkiego.

W.Roź. Off. 1612 s. 96

ZACNY

28 d

(7) Lecz to rzecz podobnieyßa iż to zacne dźieło/ Záraz wynáleźione po Potopie było. Od potomkow NOEGO: zwłáſzcza od THUBALA/W tákim dźiele żelázným zacnego kowálá. Ktory ony kuźnice znowu reſtaurował/ Zepſowáne przez Potop: ktore był zbudował THUBALKAIN Lámechow ſyn:

W.Roź. Off. 1612 s. 60

ZACNY

(7) Lecz to rzecz podobnieyßa iż to zacne dźieło/ Záraz wynáleźione po Potopie było. Od potomkow NOEGO: zwłáſzcza od THUBALA/W tákim dźiele żelázným zacnego kowálá. Ktory ony kuźnice znowu reſtaurował/ Zepſowáne przez Potop: ktore był zbudował THUBALKAIN Lámechow ſyn:

W.Roź. Off. 1612 s. 60

ZACNY

(19) ((pieniądze Kowáli/)) ktorych przez czás długi vżywáno/ . A náprzod ie w Niemcech y we Włoszech bráno. Ten też zwyczay niektore záczne miáſtá miáły/ Ktore, w tym tychże Xiążąt też náśládowáły. Iż y v nich żelázne pieniądze kowano/ Ktorych ná mieyſcu śrebrnych takież vżywáno.

W.Roź. Off. 1612 s. 168

ZACNY

(21) A ſnadź ieſcze ták záchne to, żelázne dźieło/ Przez ſámego Adámá ználeźione było. Ktorego w goſpodárſtwie ſwym rolnym vżywał/ Y wſech z źiemie pożytkow ſobie nim dobywał. Iuż ći tám muśiáłá bydź do roley kopánia Motyká/ y śiekierá do drzewá rąbánia.

W.Roź. Off. 1612 s. 171

ZACNY

1 b

(1) Ná ſtárodawny Herb zacney Fámiliey ICH MOSCIOW PP,KOCHCICKICH. W Tákim kſztałćie iák oto tu wymálowano/ Te dwie Cżàpli: Ták właśnie ie żá Herb nádano/ Prżodkowi (Fámiliey´á domu zacnego/(Kochóckich: w cnych poſtępkách/ wielce wſławionego.

W.Roź.Off.1612 s.8

ZACNY

- - - - - - - - 19 a - - - - - - - -

(17) Euripides in Troadibus.(łac.) Ten to ſpoſob tákiego świecenia zmyślony Od Vulkáná: ieſcze trwa v nas miedzy ſtany Zacnymi: ktorzy tym też kſztałtem używáią Swiec/ gdy młode małżonki do łożnic skłádáią. Wielką cześć Vulkánowi ná ten czás czynili/ Ná co Turniey ogniowey też byli zmyślili.

W.Roź.Off. 1612 s. 40

ZACNY

(20) Wſakoż bárʒo koſtowną w nim glinę kopáią/ Ktorą ʒá Antidotum naprʒodnieyſze máią. Prʒećiw káż-dey trućiźnie: ocʒym oſobliwie Wypiſáli niektorʒy ʒacni medikowio. Y o tym też vdáią/ żeby w tey Inſuli Naprʒod ogień wynaleśó po Potopie mieli.

W.Roź. Off. 1612 s. 44

ZACNY

- - - - - - - 6 c - - - - - - - -

(13) Niech pod twym zacnym Herbem będźie/ Y miedzy kuźnikámi rozniesiona wszędźie. Wezmiß wdźięcznie Kśiążeczkę tę proßę ode mnie/ A proſtotę tákową moię/ przytym ſkromnie V śiebie znieś: wtym źemći ták Script podłey cenyPrzypiſał: ktory ſłußnie mogłby bydz wzgárdzony.

Off.
W.Roź.1612 s. 16

ZACNY

\- - - - - - - - 1 b - - - - - - - -

(1) Ná ſtárodawny Herb zacney Fámiliey ICH MOSCIOW PP.KOCHCICKICH. W Tákim kſztałćie iák oto tu wymálowano/ Te dwie Cżąpli: Ták właśnie ie żá Herb nádano/ Prżodkowi (Fámiliey´á domu zacnego/(Kochćiokich: w onych poſtępkách/ wieloe wſławionego.

W.Roź.Off.1612 s.8

ZACNY

139 c

(K. 47r) (1) Iezli ran moich płaczesz (iako wierzę) (2) Nic mi po twych łzach zacny Kawálerze: (3) Wszak się dla pięknej sławy Vmrzec godzi (4) Y wiesz ze wiecznie nie zyie, kto chodzi (5) Kazdy do portu tam gdzie wieczność słynie (6) Wokręcie ciała przez Ocean płynie.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 47r

AS

ZACNY

129 c

(Marg.) Między celnieyſemi Zacnego Męża de Foſsis zábito, y Horna przedniey Familiey Szwedzkiey człowieka, ná smierć rániono.(-) (25) Vpadł de Foſsis: tu Horn srozſy zátem (26) Gdy się ten w oczách iego rozſtał z swiatem, (27) Woła:

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 43v

ZACNY

460 b

(25) Chcesz Panno (prawi) wiedzieć co Bog temu. (26) Synowi z Przodkow naznaczył zacnemu: (27) Nie troscz się, będziesz odemnie wiedziała (28) Tylko chcę zebys wprzod tę tarcz pstrzała (29) Abysmy stare, Syna tak wielkiego (30) Przodki poznali z Konsztu Niebieskiego (Marg.) Doczytasz się dali co to za Młodzian, Przodki iego wprzod poznawszy. (-)

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 152r.

ZACNY

465 a

---

(25) Ty Krolęm Polſkim
naypierwszy zoſtaniesz
(26) Y wsrzod Senatu,
iako Słonce Staniesz (
(27) Iasna ozdobo, Kory-
butha cnego, (28) Zacny
Michale, Synie Ieremie-
go (29) Za Czternascie
Lat, gdy Kazimierz złozy,
(30) Koronę, Bog ią na
twę głowę włozy.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 153v.

ZACNY

467 a

(K. 154v)(1) Natęn czas poznasz, gdy cię Bog z nią złączy (2)Iak z Alexandry zacny płod idący, (3) Płodkow Przodkow twoich, wdzięczny będąc Swego (4) Gniazda, doydzie cie z Domu Rakuſkiego, (5) Gdy za Cymbarkę oddáć wzaięm Corę (6) Piękną przyięmnych cnot Eleonorę.

Cblezenie J. G. (rkp)
K. 154v.

ZACNY

464 d

(19)Ale Bog iednak, maiąc w wielkiey cenie
(20) Tak zacne dawnych przodkow pokolęnie,
(21) Gdy Dom Iagiełłow w Niebo się przenosi
(22) Do Korybutha to przeyzrzęnie wnosi
(23) Aby się z tych Krwie po Bracie ciągnęła (24) Druga Linia, y Świątu słynęła.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 153v.

ZACNY

297 c

((swych zoſtawił przy niey, nim odiachał))(13) Ale iak teras woysko szykowano (14) Y tym do Szturmu z warty roskázáno (15) Tusząc ze z mieysca ruszyć się niemiała (16) A ona a to przęcie wyiechała: (17) Iakosz kolwiek ieſt, odpuść zacny człeku (18) Wszytkim gdy mamy winowaycę w ręku.

Onlezenie J. G. (rkp)
K. I00r

ZACNY

57 b

---

(25) Dáruy to prosim
zácny Wencesławie (26)
Y przyczyń sławy Ku
Twey większey sławie,
(27) Nie przychodź z
Woyski nieburz Mieyscá
tego (28) Od wieku Kro-
low Vszánowánego. (29)
Na ktorym wielcy Kzią-
zetá padaią, (30) Na
twarz, y głowy swoie
unizáią

Oblezenie J.G. (rkp)
K. 19v

ZACNY

60 d

(K. 21r) (Marg.) Pana Krakowſkiego pilne około Mieysca Swiętego Staranie.(-) (1) Zawsze ten zacny Kaſztellan, kutemu (2) Tak był zarliwy mieyscu naboznemu, (3) Isz nie opuścił zadney okaziey, (4) Lub co do iego lubo y do czyiey (5) Oſoby czynic y zniesc sie s kiem zdáło

Oblezenie J.G. (rkp)
K. 21r

ZACNY

368 d

(25) Przeto ze mi go Zacny Generale, (26) Wspominasz, y tak trzymasz o mnie cále: (27) Zę y przes ognie, y przes Mieczę mogę (28) Przepaść do Niego, czyniąc sobie drogę: (29) To pewna, ani prozna twoia mowá (30) Vmrzeciem zawsze dla niego gotowá.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 12 v

ZACNY

518 b

---

(19) Zacny tęn Człowiek, y ozdoba cnego (20) Domow z przezacnych przodkow Slachetnego, (21) Zaras dla samey Chwały Chrystusowey (22) Wszytek apparat spizarnie domowy, (23) Na zgromadzone podwody ładuie, (24) Y niemało ich ciężko wyprawuie (Marg.) Celary dobroczynnością swoią Klasztor opátruie.(-)

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 171r.

ZACNY

(7) Iakom zwykł zawsze w przyiazni zyc z tobą (8) Zacny Przeorze ták tez między sobą (9)Chęc utwierdzáiąc daięć.znac przed czáſem (10) Isz Miller ciągnie pod Mury z Duklaſęm,

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 172v.

ZACNY

10 a

---

(5) Cud to nie gora: bo acz z przyrodzenia (6) Má Swé ozdoby, y Swe zálecęniá (7) Mnieyssa to ieſcze, ále zé z niey dáie (8) Obfite łáſki Bog ná rozné kráie. (9) Z niey cuda czyni z niey descz złoty daie (10) Tym ieſt zacnieyſa, tym bárźiey iásnieie.

Oblezenie J.G.(rkp)K.3v

Ot

ZACNY

11 c

(7) I ty masz mieysce, tu przy tey obronie, (8) Zacny Łubinſki, Nay-wyzſy w koronie, (9) Arcybiſkupie: á ktoz twey zacności? (10) Niechay ia milczę: oto sáma woła (11) Tá ktorąś zrobił Fabryká z kościoła.

Oblezenie J.G.(rkp)K.4r

ZACNY

259 a

---

(13) Nie lepiey było
iákomci przestrogę (14)
Dawał, gdzie zrázu ie-
chać w inszą drogę, (15)
A na Swym mieyscu zo-
stawic iednego (16) Co
by był Szturmu poprobo-
wał tego: (17) Mnieysza-
by była ustąpić inszemu (
(18) Niz człowiekowi, to-
bie, tak zacnemu.

Oblezenie J. C. (rkp)
K. 8[illegible]

ZACNY

141 b

((Z tym szedł tęn Slachcic)) (13) Lecz ze był liniey (14) Dawney, y zacnęy z przodkow Familiey (15) Nad to z powazney piękney sędźiwości (16) Y z Swych poſtępkow pełęn przyſtoyności (17) Nikt nierozumiał nigdy onim tego (18) Iezli miał z Sobą nieść co przeciwnego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 47v

A5

ZAGN 4

324 a

(K. 108v)(1) Iusz y załogę z zołdatow wybierze (2) Ile bydz moze w Katholickiey wierze: (3) Y Katholiká nád niemi Starszego (4) Da wam zácnego Xiązecia Haſkiego: (5) A sam na zawsze oſobliwym wſzędzie (6) Wſzytkich spraw waszych opiekunęm będzie.(Marg.) Obiecuie im ieſcze y Ludzi Katholickich na obronę między mury.(-)

Oblezenie J. C. (rkp)
K. 108v

ZACNY

327 c

---

(13) Trzydzieści tylko sztuk go zostáwili (14) Przy sobie, aby przes to omamili (15) Sąd y rosprawę: a do rąk zacnę-mu (16) Wszytko wydali Xiędzu Rychelskiemu: (17) On ie zas potym Kiedy od Klasztora (18) Szwedzi odesli, oddał do Przeo-ra. (Marg.) Srebro Kwar-cianni Zołnierze oddaią Klasz.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 109v.

ZACNY

(31) Y wprzod nim nagwałt iaki powstaniemy (32) Tego Oycowie zacni po was chcemy (33) Y przes Boga was y przes Zakon Swięty (34) Prosiem, ábyscie ostatni przyięty (35) Ras w napomnieniu, za wszytkie przyięli (36) Napominania, coście od nas mieli.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 135r

ZÁCNY

197 c

---

(25) Oni bacząc się przed tym zelżonymi(26) Y na ták sproszny hak náznaczonemi, (27) Odpowiedzieli: Isz u Stołu tego, (28) Gdzie Miller siedzi tak barzo zácnego (29) Nie iest rzecz godna, áby tych raczono (30) Którym Szubience zá Stoł náznáczono.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 66r

ZACNY

194 b

(Marg.) Odpowiedz Millerowi co u Swoich Sprawił. (-) (25) Gotowi Bracia (prawi) do [z]gody (26) Zacny Millerze, gdy bys sam pogody (27) Niechciał opuszczac, y słusznie ich żązył, (28) Nie tak iakos nas u siebie zniewazył, (29) Ktorzysmy od nich posłani spokoiem (30) Chcieli stanowic pakta między boiem.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 65r

ZACNY

265 b

(4) Tam acz wielie zacnych officirow, sławnych Cawalirow i wybornego niemało rycerstwa było, iego Pan Bog zdrowiem wyniosł, i uictoria przi Francuzach została. I po tei bitwie odpoczynku nic a nic nie dano,

Vor. 1644 s.229

ZACNY

268 a

(6) Kilką Miesięcy przed tom żałosnom nowinom, Je-o m P. Hutini Pisarz Decretorum Regni, pokazał list, pisany ze Francyi od krolowei Naśei residenta z Paryża: drugi od zacnego Cawaliera Confidenta Cardinała Masarin.

Vor. 1644 s.230

ZACNY

270 c

(4) Na co odpowiadaiąc, pokazałem list do mnie pisany, od Je-o m P. Jana Przebędowskiego szlachcica zacnego Powiatu Lemburskiego, ieſcze za żywota Władisława IV; w te słowa, z Niemieckiego na rzec Polską przetłumaczony.

Vor. 1644 s.231

ZACNY

- - - - - - - 119 d - - - - - -

(5) tak wżaiem pewna tego że Je°K.mość o wszistko coby do ozdoby i sławy krolestwa tego należało, że wszistkich sił staraosię będzie, i tak one rządzic, żeby to wprzod na chwałe Bożą, na pożytek i ozdobe tej zacnej Korony, na iego na ostatek niesmiertelnom sławe wyszło.

Vorb. 1644 s. 121

ZACNY

(17) Powrociwßy do Krolowei Jei moſci, pociesche ktorą ma Jkm, że krolewica porodziła, opowiedziała. Babka ktora przimowała i przyniosła (zacna matrona przysłana od Cesarzowei zWiednia) uwinowßy krolewiza ieszcze nieskompanego w pieluchy, na rękach swych z Jei m Paniom Oſsolinską Podkanclerzinom Koronnom ((... przyniosła (...) Jkmoſci.))

Vorb. 1644 s. 177

ZACNY

254 a

(17) Tegoż roku, Je-o M Pan Maciei Olßewski Podsędek Lidski, confidenter prżestrżeg mie, że u iednej żacnej osoby widżiał Prżiwilei i mandat po mnie, nie podpisany w prawdżie ręką krolewską, alie w Cancellarii małei napisany; upraßaiący Siewierskie dobra moie, tamquam post incapacem poſseſsorem dżierżenia Ziemskich Dobr.

Vor. 1644 s.224

ZACNY

348 a

(2) A tak co trudu, kosztu wazono, i tak wielie zacnych kawalierow poległo, zdymem poidzie, a nieprzyiaciel się cieszyc będzie i triumphowac. Pozal się Boże.

Vor. 1644 s.277

ZACNY

348 c

(8) czynic woli Panskiei dosc musiał, cum dispendio famae (effectus edocuit) et iactura ßacnych i odwaßnych woiennikow. etc. 20 Julii tegoß roku Xiąße P. Hetman residuiąc w Wilnie, Stanisława Odachowskiego cßłowieka w leciech podesßłego, cßeństwego, iednak kupy ſwowolne prowadßącego ((...dał sciąc))

Vor. 1644 s.277

ZACNY

(16) Zał się Boże, że tak zacny szlachcic i stary żołnierz, tak sprosny koniec żywota swego wziął. Moskwa tegoż Miesiąca Minsk wzięła, i co nasi nie umieli mieiſce do obrony natura loci barzo sposobnie, oni potężnie fortificuią, a czaty ſwoie iusz aż pod Wołożyn i dalej wyprawuią, zmierzaiąc na Wilno,

Vor. 1644 s.277

ZACNY

322 d

(14) W tei potrzebie poleg zacny Cawalier, Je-o m P. Maciei Radziminski, Frąckiewicz Pisarz Polny WXL Starosta Mozyrski. Jazda nimal wßistka uszła. Piechoty siła na placu było, a zwłaſcza ktora przi armacie była.

Vor. 1644 s.257

ZACNY

(9) Pan Oiciec że chory był, mało co złosżka wstawał. Act ten sprawiono w kamienicy Je°mP. Alexandra Słuszki Woiewody Minskiego w rybnym konciu, antiquitus nażywano Wirszułowska. Na pięc w wielkich stołow gosci było, iak żacżnei szlachty, tak i obywatelow Wilenskich.

Vorb. 1644 s. 107

ZACNY

(29) Tegoż roku ostatniego dnia zapust , przenosinym odprawował w kamienicy Pana Oica moiego, kosztem iego, rownalisię weseliu. Miedzi inßemi zacnemi gosci była JeimPani Samborzecka Zawißyna Kasztelanowa Witepska. Dzień biały a nastempuiący popielec gosci rozpędził.

Vorb. 1644 s. 107

ZACNY

94 b

(14) Cieszącsię sprziazdu moiego tak oportuno tempore wßiscy Jchmoſc[ie] zostali i nawieczerzż. Coć rodzicom dobrodzieiom moim nie była radosć? mnie wtąz wielka pociecha ze moi powrot tak zacnych zastał gosci;

Vorb. 1644 s. 106

ZACNY

94 a

(8) Zastałem Panow Rodzicow dobrodzieiow moich wdobrym zdrowiu, maiących na bankecie u siebie zacnych gosci, Xiązęcia Je°mości Krzisztopha Radziwiła Hetmana Polnego W°X°L°i Xiężne Anne Kiszczanke Radziwiłowom małżonkow: także Ich mości Xiędza Stanisława Kiszke Biskupa Zmudzkiego i Je°mP Krzisztopha Kiszke rodzonych Xiężny Jeimości.

Vorb. 1644 s. 106

ZNACNY

(10) Wolno rzec swoią krasic względem osławy tak zasnei familii; lecz że ten iscie a nie inszy zmysliony był, ktorego iako rozboinika poimawszy Gdańczanie dali sciąc, i sprzitoczonego wyszei historica, i sprocesu Konstantego Lettowa z Reisensteinem, iako o tym iasnie i dowolnie Fenik in hypotyposi Vorbekana pisze. iawnie widzieć się może.

Vorb. 1644 s. 75

ZACNY

(8) oni ſas Stryiecʒni są Panu Lettowowi gospodarʒowi naſʒemu, i wʒglendem takowei pokrewnoſci, iestem od niego na wieczerʒe ʒaproſʒony. Vsłyſʒawſʒy to Pan Dónhoff Oberʒter, pomkniesię ku mnie, obłapi i rʒecʒe, niewiedʒiałem ʒe stak ʒacnego pochodʒiſʒ gniaʒda,

Vorb. 1644 s. 77

ZACNY

(12) teraz otym wiedząc, za brata cie mam iako rodowitego Szlachcica, [i] teich swiadectwo o tobie dane, wkazdym posiedzeniu dobrych kawalierow gotowem obiawic, aby wiedzieli, iak zacnych pokrewnych masz, izes rodowity sprzodkow swoich Szlachcic brat nasz, obywatel Lemhurskiego i Batowskiego Powiatow.

Verb. 1644 s. 77

ZACNY

223 a

(16) A lubo iusz przyszła wiadomosc że się z Paryża rusżył in comitatu ząsnych Cawalierow a wszystkich przy nim miało byc koni trzysta, co spolici przysłanej pokazało; iednakże tak cunctanter poiezdzał (snac a latere admonitus żeby się nie skwapiał do Litwy, alie raczej do Korony przyiachac chciał

Vorb. 1644 s. 204

v 223b

ZACNY

115 d

(25) Piſali o tym y inni záwołáni Teologowie, ktorych ja tu ninie długim wyliczáć nie będę Rejeſtrem. Náwet y zacni Juriſtowie ...y inni o tey Máteryjey dowodnie dyſkurowáli. Biádá tedy Wam ták zacnego ják y podłego ſtanu Náłożnikom.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 100 ~~xxxxx~~

ZACNY

.....115 d.....

(25) Piſali o tym y inni záwołáni Teologowie, ktorych ja tu ninie długim wyliczáć nie będę Rejeſtrem. Náwet y zacni Juriſtowie ...y inni o tey Máteryjey dowodnie dyſkurowáli. Biádá tedy Wam ták zacnego ják y podłego ſtanu Náłożnikom.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 100 ~~xxxxx~~

ZACNY

(17) Jeſt to tedy rzecz wielkiey nágány godna, y łzámi krwáwymi opłákána, że Chrześćiánie podłego, bá nawięcey y po więtßey części zacnego ſtanu pijáńſtwá zá grzech nie uznawáją; y owßem nie tylko opilſtwá, ále y nieczyſtoty, ktora z ośrálſtwá y opilſtwá pochodźi, miedzy grzechy nie kładą;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 99

ZACNY

117 a

(21) Wſpomniałem wyżey, że Xiądz bez náruszenia ſumnienia Nałożniká (Nierządnika) Cudzołożniká) do Kommunijey S., (do Wieczerzy Páńſkiey) przypuśćić nie może. A iżby nikt nie rozumiał, żem ja tę opiniją ſobie w mozgu uprządł: Więc tu z jednego nászego zacnego Teologa tę proponuję kweſtyją:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 101

ZACNY

166 a

(s. 144) (20) Lubo tedy, jáko śię wzwyż z piſmá S. powiedźiáło, nie wiele zacnego rodu (Szláchty) Bog do żywotá wiecznego obrał: Wszákże Wy Pánowie (Szláchćicy) o zbáwieniu wászym nie wątpćie; á przy tym beſpiecznymi nie bądźćie, ná Páńſtwo, rod y szláchectwo wásze zbyt hárdźie nie kaźćie;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 144

ZACNY

(16) Strásne to ſłowá, że w Antiochijey, gdźie bárzo wielka ludźi zgrája była, ledwo ſto Krześćiánow bydź miáło, co mieli bydź zbáwieni. To ták Ty zamnego, ják y Ty podłego ſtanu człowiecze ſłyszęc nie maß wątpić o zbáwieniu twoim;

A. Gdacz Dyszkurs wyd. 1679 s. 143

ZACNY

(13) Nie mowiła z Dáwidem S. Pánie, nie wynosiło się ſerce moje, ánim hárdźie podnosiła oczu moich. A iż temu ták, że nie wiele zacnego rodu (Szláchty) Bog do żywotá wiecznego obrał:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s.141

ZACNY

.....158 d.....

(12) O Tym Mężu Boży, gdybyś teraz na świecie żył y przypatrował się zbrodniom wielákim, ktore nie tylko miedzy ludźmi podłymi, ále y miedzy Osobámi zacnymi płáią, dopierobyś te słowá mowił.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 134

ZACNY

(35) one ſłowá Duchá Bożego (s. 135)(1) pilnie uważáiąc, nie wiele mądrych według ćiáłá, nie wiele możnych, nie wiele (Szlachty) zacnego rodu; ále co głupiego jeſt u świátá, to wybrał Bog.)

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 134-135

ZACNY

(1) Szlachtá y Pánowie zapni zá wielką to poczytawáią godność, że się po mieczu y po kądźieli z ſtáro-żytnych (ſtárodawnych) urodźili y ſpłodzoni ſą Przodkow: á nie źleć w tey mierze czynią:

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s.1

ZACNY

1 a b

(13) ((Konanie)) Spiſáne y świádectwy zacnych y záwołánych Męźow przez wszyſtkie litery Objecádłowe objáśnione Od X.Adama Gdaciusa, Fárarzá Kluzborſkiego. W Brzegu, Drukował Jan Krzysztof Jákub, Anno M DC LXXIX.

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679
(karta tyt.)

ZACNY

.....1 d.....

(5) Boć ...Tá phraſis, po mieczu y po kądźieli w ſtáro żytnym urodźić ſię y ſpłodzonym bydź domu, jeſt zwyczáyna u dobrych Polakow. Kiedy bowiem Szláchęckie opiſują Fámilije, tego mowy kſztałtu záżywáją: Urodzenie JM. wedle ćiáłá jeſt doſyć zacne.

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679
s.1

ŻACNY

(36) Tá nie wierzyłá ſłowu Bożemu, ktore powiáda, że Bog ná Oſoby (ná Pány y Pánie, ná Szláchcioe (s. 14) (1) y Szláchćianki y inſze, Oſoby by nayzacnieyſze) żadnego nie ma względu.

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679
s.13-14

ZACNY

(24) A gdy ją przy Abſolucyjey ſłowem Bożym ćiegył y upominał, áby w Bogu ufáłá, ná to pamiętáiąc, że kubo przed świátem wzgardzoną byłá Służebnicą: Wſákże u Bogá, ktory nie ma względu ná Oſoby w tákiey właśnie wadze, jáko inśa y nayzaconieyśa ná świećie Oſobá byłá;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s.13

ZACNY

. . . . . S c . . . . . .

(s. 13)(19) Tu ſobie przywodzę ná pámięć, com czáſu niedawnego ſłyßał od jednego wiáry godnego Teologá, o jákieyśi zacney Mścíwey Pániey, ktora máiąc w domu Służebnicę ćięßko chorującą poſłáłá po Xiędzá, áby ją ábſolwował y Sákrámentem wieczerzy Páńſkiey uſługował.

A.Gdac.Wyszkurs wyd.1679 s. 13

ZACNY

(18) Wßákże Bog náto nie pogląda, ktory nie brákuje Oſobámi (nie ma względu ná Oſoby, ná nikogo zgoła nie reſpektuje, nie ogląda ſię ná ßerokie májętnośći, ná wielkie godnośći, ná zacne tytuły, dźielnośći, doſtojeńſtwá, dignitárſtwa).

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s. 11

ZACNY

.....10 b.....

(s. 16) (3) z tego, co się teraz wyliczyło ſumownie pokáſuiemy że. Pánowie (Szláchćicy) ſą dwojacy. Jedni Słowni... co się z Urodzenia zacnego y znácznego chlubią y wynoszą, á Urodzeniem podłym y nieznácznym pogardzáją nie pomniąc ná to, co Dáwid Krol powiedźiał.

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s. 16

ZACNY

10 d

(13) Niechżayże tedy (piże Kráińſki w Poſtylli ná czwartą Niedźielę Adwentu Páńſkiego f.m.20.a.) zacni á możni Pánowie.(Szláchćicy) tymi, ktorzy ſą podłego y nieznácznego Urodzenia według świátá, nie pogardzáją, wiedząc, iż Pan Bog jáko z wielkich ſtanow może ubogie potomſtwo uczynić y fámiliją zniżyć,

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s. 16

ZACNY

(19) ták z prochu nędznego człowieká może wydźwignąć y ná ſtolicy wyſokiey poſádźiwszy mocen go człowiekiem bogátym y zacnym uczynić, ták jáko powiedźiał y Dáwid: Ktoś xxxx jáko Pan Bog náſz ktory mieſzka ná wyſokoſći y ná niſkie rzeczy pátrzy ná niebie y ná źiemi?

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s. 16

ZACNY

(21) Ná tym wypełniło ſię y ießcße pełnić ſię będźie ná wßyſtkich Wieczerzy Páńſkiey Wzgárdźicielách, niech będą zacnego álbo podłego ſtanu, co powiedźiał Pan Jesus: záprawdę powiádam wam, że żaden z Mężow tych, ktorzy weszwániſą, nie ukuśi wieczerzy mojey.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.27

ZACNY

(24) Lecz co się dotycze ludźi niemocnych y Umierających tak ſtanu zacnego, jáko y podłego, coś ći czynić mają, kiedy Sákrámentu S., prágną á przy oſtátnim zgonie ſwoim wedle konfeßyjey y Religijey ſwojey, ják nabożeńſtwo ich zeſobą przynoſi, mieć go nie mogą mając bez używánia Wieczyerzy Páńſkiey umrzeć:

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679 s. 28

ZACNY

.....32 c.....

(15) zdáłoby mi śię, y byłbym tego pewien, żebym miley ná świećie żył, y ſpokoyniey bym umárł. Márgárethá jedná Krolowa Fráncuſka, idąc kiedyś przez gmách zoczyłá tám Xiędzá jednego Mnichá Dominikáná ná on czás káznodźieję zacnego y záwołánego,

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679
s. 34

ZACNY

26
(Xx) Ja powiáda, nie człowieká, ále uſtá one złote cáłuję, z ktorych wiele zbáwiennęg náuki y nápomnienia potrzebnego wypłynęło. Ták oto dawno ludźie zaoni. Urzędowi Káznodźieyſkiemu (Sługom Bożym) cześć wyrządźáli:

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 34

ZACNY

34 b

(20) W Nyreńberku był kiedyś Mąż Uczony, zacny y miedzy ludźmi wźięty, imieniem Sebaſtianus Groß, ktory częſto mawiał: Jabym ráczey wßyſtek swiát rozgniewał, niźlibym jednego pobożnego Sługę Bożego obráźić y prześládowáć miał.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1579
s.35

ZACNY

34 d

(28) Wyſtrzegayże śię káżdy tego, mowi ten ſláchetny Mąż, ja śię tego ważyć ~~tegoxxmowi~~ nie będę.

Gdźież teraz tákowych miedzy zacnego y podłego ſtanu Oſobámi, coby w ſtopy známienitego Męźá tego wſtępowáli, ználeść? ~~Wxtákichći niexſkąpoxxktorzyxSługi Kryſtuſowexprzeklináćxſkáłowáćxtrádukowáćxyxbrámowáćxuwiejąx~~

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 35

ZACNY

35 d

(12) záwſtydźićie potym y pohańbićie ná ſądźie Bożym, one niektore zacnego y podłego ſtanu Chrześćiány, ktorzy lubo to dobrze wiedzą, że ſługom Bożym przyſtoyną cześć wyrządzáć powinni;

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679 s. 36

ZACNY

37 c

(17) Oycze náß (Modlitwá Páńſka) mowi jeden Teolog, jeſt naylepſza y nazacnieyſza modlitwá, ktora pieniądzmi, złotem y śrebrem przepłácona bydź nie może. Lutherus wylicza o S.Ulrychu Biſkupie Auſburſkim, że káżdego dniá jednemu zebrakowi z kuchniey ſwey kazał jeść dawáć, áby codźień zań Pater noſter Oycze náß mowił.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 37

ZACNY.

(9) Opowiádam kożdemu, ktory miedzy wámi przebywa, áby nie rozumiał o sobie więcey nád co, co rozumieć ma, ále żeby rozumiał skromnie. Nie był tákim Dáwid S. ktory lubo był zacnym Krolem, á wżdy się z tego nie wynosił, y owszem się, pod mocną ręką Bożą upokarzał.

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679
s. 44

ZACO

159 a

(8) Jaroß co miał Sprawę ȝ Porowſkim co[g]o Spaliel: y naiechal Porowſkie[g]o ȝaco bel coi odſądȝony Buȝenski. Ci pierwey Gniewieckimi po Gniewiecie. potym Buȝenſkimi naȝywaliſię Ta matka ich ȝdomu Debienſka maiąc liat 120, umarła 23 Janu[ari]A°1633. po S. pryſce; mießkała w wioſce Rȝ/nicy u Jedrȝeiowa.

Liber gen. 1626 K 46 r

ZACUCHNĄĆ

Pat Mor 311

ZACUCHNIENIE

Kłádą pospolićie ràdo Rozmàryn do źwierząt wypàtroszonych... żeby swym zapàchem bronili ich od zàgnićia y zàcuchnienia.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s 169

ZACUCHNIENIE SIĘ

Jeżeli mięso wszelkie / ktore nie iest ták prędkie do zácuchnienia się / nie świeże / zdrowiu szkodzi; á coż rybá / ktora iest nátury zimney y wilgotney...

Herc. St. K. Bankiet... Kraków 1660 s. 36

ZACUDOWAĆ SIĘ

Mogłby się temu każdy
zácudować / czemu to Chrystus
Pan miłość Páná Bogá Stworce
swoiego názwał Maximum
et primum mandatum

Staroń. Kaz. 1649
s. 438

ZACUDOWAĆ SIĘ

J + -ali się

Pol Pom VII, 252

ZACUGOWAĆ, ZACUGOWANY

99 d

(98) VI Doświádczęnie. Ze dwoch klub o dwoch kołkách náwleczonych liną, álbo iáko mowią zácugowánych. Gdy ſię kto lekki uwieśi rękomá u kluby ſpodniey, nie pociągnie iey na doł. choć ſámá klubá ze dwádźieśćiá funtow waży.

Solski Arch. 1690 s.27

ZACUGOWAĆ, ZACUGOWANY

37 c

(92) Kiedy ludźi ćiągnących konieć liny zácugowaney w klubách, wiele potrzebá; áby ſię ludźie nie wieśali ná linie, iáko káwki y ręku ſobie nie piekli, ilekroć odpoczynku ćięśar wyćiąga. Niechay u domoſtwa, iákiego, álbo u leżącego w kupie drzewá, uwiążą klubkę o iednym kołku.

Solski Arch. 1690 s.9

ZACUGOWAĆ

(62) Ták y o Klubach wiedźieć potrzebá że lubo kołka ſpodnie w klubach cále gubią, ćięża-ru ćiągnącemu álbo wpoł, albo trzy częśći, álbo pięć, według licz-by kołek ſpodnich, iednego, ál-bo trzech: iednak oporem ná ſwoich ſworniách, tak gornych iáko y ſpodnich, weſpoł z ćięż-kością liny zácugowány w koł-kach, zátrudniáią znáocznie ćiągnącego.

Solski Arch.1690 s.9

ZACUKROWAĆ

coż mi to było ten dziegieć
piekielny zacukrowało?

Młodz

Kaz. Hom. 1681, 90/II

ZACUKROWAĆ

Jego Mość Pán Młody, A
márcepány i słodycze
tę serca swego życzliwością
zacukrowane przed W. M.
Panią wystáwuie

Mowca, t. II, 1676
p. 230-1

ZACYNI

57 c

(13) XIV. Owoż y moiá Kochánká żukáná/ Ná miękkim darnie ſámá ſię złożyłá/ żeby niewczáſem przykrym zmordowána/ Ciężkim podobno członkom co ulżyłá/ Jáko gdy Phebe ránym dżdżem zmaczána/ Ná ſwym zácyńcie oczu pomrużyłá/ Nad Rubin krwáwy y świátło Mieśieczne/ Ku śmiechu uſtá ſkłoniły ſię wdźięczne.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955

s.100

ZACYNT (?)

gdy Zacynt słonecznym
promienie[m] zapłonie Noc
płaczorodna slepym w Erebie
utonie O godzinie dziewiątey

Drobisz. Powieści
rkp s. 52

ZACYRKLOWAĆ – ij

SolArchBur 93

ZACYRKLOWAĆ

dublet

SOLARCH B, 93

ZACZ

Cobyśmy zácz byli, Nieprze-
zwyćiężony Cesarzu, á teraz
iuż Pánie nász, nie potrzebá
tego szerokimi słowy wywo-
dzić, gdyż káżdy weyrzawszy
wyczyta łácno ná twárzach
nászych, żeśmy ludźie Rycerscy.

Mowca, t. II, 1676

s. 73

ZACZ

...mąż święty rzekł: Poprzysięgam
cię przez imię Pana naszego Jezusa
Chrystusa / żebyś nam powiedział /
coś zacz jest / y dlaczegoś tu
przyszedł...

S. Zą6. Młot na czar... s. 9 Kraków 1614

ZACZ ?

...nałożnica... rzekłá. Máło co zdrowia
...záżyieß. A oblubienica zlękßy się/
...pytáła wkoło stoiących coby zacz
tá byłá / ktora iey táką przegroßkę
uczyniłá / powiedźieli iey że to iest
białogłowá lożna y nie uczciwa.

S. Ząb. Młot na czar... s. 33, Kraków 1614

ZACZ

O niepokoiu w domach od duchow nieczystych y przesladowaniu ludzkim. Przyczyny dla ktorych Exorcizmy nie zawsze pomocne bywaią. Nakoniec, co zaczęci duchowie ſą, ktorzy niepokoie w domu czynią.

Zob. S. Miot na exor... Krakow 1614, s. 299

ZACZ

Żaden do ramku nie ma być
puszczony, ażby ofobie dat pewne
świadectwo, coby racz był, albo
dla któreyby pryczyny przyszedł

Art. Noj. 1754, 141

2 A 2

216 d

(21) Siedziec mnie tedy na bruku ni przecz ni zacz iako indignum było sąm WMć uważ Mianowicie ze sie Krol nie chciał wtym aż za przyiazdem Posła reſolwowac. Po odiezdzie moim z Warszawy a wprzod przy pozegnaniu P-a Kanclerza, urgebam,

K.Opal.L.rkp s.184

ZACZ

Zacз/ Mam зacз/ Zacз mieć/
Zácząwby nié ſkończyć/

CN II

ZHCZ

Co ʒaċʒ? co-li to ʒá cʒłowiék. kto-
li to iéſt. v. Iáki.

CN II

ZAC2

Niéſtoi to ʒa to. niéſtoi ʒá to
co koßtuié. Ni ʒacʒ nié ſtoi.

CN II
D

ZACZ

/ nie wynoś się, wiedzą coś zacz;

Er.P.H. 243

ZACZ

/ jdźże ~~powoli~~ po woli, nie zámieſza
kaſzći;

/ pomáłu, pomáłu Pánowie. / wiemy
cośćie zacż.

Br.P.H. 360

ZAEZ

188 c

(15) Po odie3dzie iego
z Tuliſkowa y zKonina
od niey aſ sobie uczyniła
pretext iachac do Radlina
pogrzesc Synka P.Podsto-
lego Kr-o. W prawdziec
proſona ale mogło bydz
bez tego. Potym ztamtad
ni przecz ni zacz do
Kozmina

K.Opal.L.rkp s.162

ZACZ

34 c

(10) Powiáda Apollo, że ich niewidźiał, pytáiąc iednák co zacz ieſt, ſkądy dokąd iedźie, chcąc iey bydź przewodnikiem. Czego ona nie ſłuchaiąc, ubiega w ſtronę.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955
s.78

ZACZ

158 c

(4) Tam przyiechał Raiecki Komornik JEo Mci od tych sług ktorzy iechali dla umowienia się o karm, daiąc znac ze Moskwa podług dawnych zwyczaiow swoich grubiansko się stawiła pierwszego dnia skoro naszy przyiechali, pytała Moskwa, poco przyiechali, y co by zacz byli.

Piasecz.Rel. rkp. K XXX 17r

ZACZ

pytamy źwierząt / beſtży / źioł / chorob / grzechow / cnot / rzemioſł / wſzelkich zgołá kreátur nie zániechywamy: powiedźcie nam cośćie zacz?

Bisk Kar niedz, 1623, 39

ZACZ

29 a

(28) Ten cząſu jednego miedzy Wielkkonocą y świątkámi robiąc ná polu śpiewał onę weſołą pioſnkę Wielkonocną Niemieckim językiem: Chriſt, iſt erſtanden: Kryſtus zmartwych wſtał jeſt. Nuż tedy właśnie Legat (s. 32) (1) Ceſárzá Krześćiáńſkiego jádąc do Ceſárzá Tureckiego ſłyszał ná polu onego Chłopká śpiewájącego y dał go pytáć, coby zacz był.

A.Gdac.Dyszkurs wyd.1679 s. 31-32

ZACZ

Quanti Zacz

Amstelprkp, 114

ZACZ

Zacz Quanti

Ann. St. pol-Tac. rkp. s. 102

ZACZ

Zacz mam, ich halte von was,

Bier Stplnm, 311

ZACL

(9) nie widzą co tracą Ale tym
Boze otworz oczy ktorzy ni przecz
Ni zacz cnoty odbiezą Boze niech
Vznaią Co to stracic ią marnie za
nic à Vznawszy Niech załuią ze
oraz znią wszytko stracieli

K.Opal. Sat. rkp. K 49 r

ZACZ

84 d

(15) yIeſcze napoiedynek wychodzi-
łem wteSwięto Rowno zedniem zemi
trzeciego dnia potym w dzien
Swiętego dominika nagoSpode Cały[m]
znaczkiem napadszy Czeladz Xie-
zęcęyChorągwi PoCzas bytnoſci ,
Moiey wkoſciele Oycow dominika-
now Moią Czeladz poſiekli niprzecz
nizacz

Pocz.Pam. rkp. s. 42

ZACZ

(46) Naprzod tedy obácżmy, co ieſt zacż krolewſki ſpoſob nábywánia doſtátkow. Ten ieſt w ſwey klubie ogulny y powßechny: wßákże ma też ſwoich ſpoſobow oſterzy: Pieniężny, towárny, ták w noßeniu, iáko y wywoßeniu y w nakładżiech.

S.Petr.Ek. 1618 s.26

ZACZBY

(38) A on im záraz, y Cleomenowi chcąc ſię ſpráwić, powiedział ſoſerze co ná kupią wydał. Gdy zboże w onym kráiu przedawano zá grosy dzieśięć, przyzwawßy tych, ktorzy zárabiáli przedáiąc zboże, pytał ich, zaczby mu chćieli dáć:

S.Petr.Ek.1618 s.40

ZACZ.

(19) y z podziwieniem zakochawſzy się w owey iey Urodzie wypytawſzy coby zacz była (s. 156) (1) posyła w dom iey do Oyca przyiacioł proſząc o nię w małżeństwo.

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 155-156

ZACZ

Zacz wie theuer / pro za co für was.

Keller Y. T. Gram. 1699 m s. 109

ZACZ ? („kto zacz?")

Zacny / clarus / excellens, praestans, illustris (...)

Zacz / Habet momentum, in prodio est. Kaszkas / nie niekas

K. Szyr. Dictionar. Wilno 1642, s. 516

ZACZ

(27) Pyta Máurrioiuſz, co zacz ieſt człowiek. Odpowiedźiał (s. 121) (1) Filippik, ieſt boiáźliwy y okrutny. Ná to Ceſarz, ieśli boiáźliwy, tedyć y zaboycá, y ſen ſwoy Filippikowi powiedźiał. Potym przyſzłá odpowiedź od Ludzi SS. ktorym Ceſarz ſwoię ſpráwę zálecił y modlitwy.

W.Tylk.Stromata 1691 s.120-121

2AC2

127 b

(10) Wchadzáią w ćiáłá nędznikow támtych y trapią ich okrutnie, Gdy ich pytáią coby zacz był odpowiáda (ná przykład dáiąc) iż iest krolem wołow y groźi ſię nie wychodźić pokiby mu nie zbudowano kościołá

Boter – Relacyje 1609 s.140

ZACZAIĆ SIĘ

u samego Chrystusa wprzod się kłániáć potrzeba, nim uprosić. [...] Bywáią czásem i owi Liżyobrazkowie, gdy chce coś uprosić, to się on záczai, właśnie iákoby z Pánem Bogiem, co trzy dni gadał [...] á wziąwszy, áż on stroni od dawce swoiego

Młodz.

Kaz. Hom. 1681, 308-9/II

ZACZAIĆ SIĘ

Jakub Dębiński Hetman
na ten czas przeciwko
krzyżakom od miasta
ludzi odciągnął, na Sum-
berga się ✓ (...) zaczaiwszy

✓ przez Marchią Brandebur-
ską idącego

K. Nies. Korona P.
t. II 1738, s. 25

ZACZAPIONY

A przyległa Polęgniakowi kráiná/ Cappadocia, iákoby zaczapionych dość máiąca/ od więźniow ták názwána bełá.

Dęb. Wyw. 1633, 75

ZACZAPIĆ

Bo ieżelić wszystkiego woyska swego
w Cappadocyey [...] odbiegł zaczapione-
go, tedyć tám nie inászey pewnie /
tylko niewolnikámi beli.

Dęb. Wyw. 1633, 75

ZACZAPIENIE

Nuż iáwno ieſt / że Łácinnicy ábo
Włoſzy wſzelkie Ch tákże C. przed A.O.V.
czytáiąc zá K. sieła przez to słow
niepoiętych uczynili: iáko capio,
captiuitas [...] iáwno ieſt iż capio
y captiuitas ſą náſze cápam y
záczapienie / á caputium brat
czapczyn

Dęb. Wyw. 1633, 19

ZACZAROWAĆ

98 b

(16) Acz ktoś krzyknie ognia, ognia, polać domy, zapalili pacholikowie dom ieden ktory się jąc zadną miarą niechciał, wierzę że był za Czarowany ogień, bo i drugi i trzeci i dziesiąty raz było to więc zgore czym pod (str.77v) podpalą, a dom cały, a że smoły dopadli,

Diar.S.Mask. s.77r-77v

ZHC2ASV

((a niewidząc przistempu do dania sprawy o niewinnosci...))
(27) wiedząc że fulmina iouis non sunt uniusmodi, pretextu nawiedzenia pokrewnych zaczasu wysłał małżonke, dzieci i co wgotowiznie było, do Stralsuntu; sam nieco iescze wdomu pozostał, maiąc conscientiam omni securitate maiorem. Mądrze ktoś napisał. Bona conscientia nullius oculos fugit.

Vorb. 1644 s. 66

ZACZASU

143 d

)11) Wpadnie kto zwas wmaligne
iesli nie zabiezy I krwią iey
nie rozerwie zaczasu daremnie
Potym ią pusci zdwu rąk gdy po
ozasie bedzie Na początku potrze-
ba chorobie zabiegac

K.Opal. Sat. rkp. K 49 v

ZACZĄĆ

188 c

(29) Nauki y przestrogi iako sie zachowac (1) Zołnierzowi potrzeba chcecli aby sąmBog Znim woiował y szczescieł go kolwiekgdzie zaczynie A to swiezo dąno znac ze Zamki tuteczne Marnie stracone

K.Opal. Sat. rkp. K 65r-v

ZACZĄĆ

189 b

(16) A iakem raz zaczął tak w ostatku koncze Dobrych ktorzy są chwalcy Bogu zalesąm Złych ganie y zetacy z Oyczyzną narzekąm.

K.Opal. Sat. rkp.K 65 v

zaczął

- - - - - - - 149 a - - - - - - -

(1) Takie to we zasługi zes Krolowi
czasem Zwodziel gdy po tobie tey,
potrzebował służby Ale sie ia po-
wroce com wprzod zaczął mowic
Onaszym Interegnum ktore ieden
błazen Słusznie zwał terererum
takies zamieszanie

K.Opal. Sat. rkp. K 51 v

ZACZĄĆ

319 d

(19) Cosz gdy zacznie citowac poetow? powiedział Virgilius ze nemo cum Crimine vivit (...) Szumny ſens day to katu y cos głebokiego I niewyrozumiałego

K.Opal.Sat.(rkp) k.110v

Zaczął

- - - - - - - 155 a - - - - - - -

(10) Honor nie zbawieł go Cnoty
Owszem iey go nabawieł bo wie co
powinien O Bogu y Oyczyznie y
Rzeczypospolitey <Lec wracam sie do
Krolow o Ktorychem zaczął>

K.Opal. Sat. rkp. K 53 v

ZACZĄĆ

---------- 83 d ----------

((Czy długo wytrwa zmęczem by na-
mniey)) (5) y owszem Wygląda tyl-
ko gacha y bez niego mdleie Nic
Nie przyniesie nic Venus piiana
dobrego Ale rzeczesz poskrąmiay
iako mozesz hamuy Przyday tych coby
strzegli od tych ona zacznie

K.Opal. Sat. rkp .K 29 v

ZACZĄĆ

252 a

(29) Alec dosyc iuz o tym gdy rzecz mowi, a ia Pianą[m] Polską zaczął y pianą skoncze (k. 87v)(1) Satyra IX Na posyłanie Synow do obcych kraiow.

K.Opal.Sat.(rkp) k. 87r-87v

ZACZĄĆ

(6) Dopiero uformuie postawe
y Cere Iakoby trzeciego dnia
gadał z Panem Bogiem Asz tez
zacznie ſwoie rzecz t[h]ema
założywszy O ktorym nic nie
bedzie we wszytkim kazaniu
Dopierosz ſwych ſłuchaczow oraz
przezacnego Auditirium prosic
o cierpliwe ucho

K.Opal.Sat.(rkp) k.109v

ZACZĄĆ

DOIGT....

ON DIT d'une personne... Ne toucher que du bout du doigt à un genre de vie, n'en faire qu'assayer.... Jedwie się palcem czego dopiero ~~z~~ dotknąć, dopiero czego probować zaczęć.

Dan Dict. I 478

ZACZĄĆ

COMMENCER...

ON DIT au manege, Commencer un cheval, (Luy donner les premieres leçons.)... MOWIĄ w Rycerskiey szkole zacząć konia, uiezdzać go zrazu go zácząć wprawiać.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZĄĆ

COMMENCER, (Attaquer le premier quelqu'un.) ... ZACZĄĆ, zaczepić pierwszy kogo... On zaczął on mię pierwszy zaczepił.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZĄĆ

COMMENCER... (Donner le principe, la naſſance [!], le commencement à quelque choſe.)...
ZACZĄĆ co zaczynać dać pochop iakiey rzeczy.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZĄĆ

1 os lmn zaczniewa

Dial Skót 83

ZACZĄĆ

COMMENCER ... ZACZĄĆ

zácznynać mowi się też o náuczycielach w każdy náuce kiedy zácznynaią pierwsze nauki dawać uczniom swoim.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZĄĆ

począć / zácząc

Kus Neg A4

ZACZĄĆ

począć / záczą́ć

Kus Węg D4

ZAC2A,č

ZACZA,Ć

Petr S Przyd Pol 410

ZACZĄĆ

ZACZĄĆ

Ames

Mat Diar I, 597

Zacząć

3 sg praet: záczął

HD A 3v/.31

Zacząć

2pl imp: záczniyćie

PM A 2 v / 27

ZACZĄĆ

30 d

(26) Per quae bowiem quis peccat, per eadem tak ze Punitur doznalismy ach doznali tego Zamykąm iakom zaczął ze Bog Polske karze Naywiecey za poddanych ba y karac bedzie Iezeli sie Polaku nie obaczysz kiedy SATYRA IV (1) Na tych co sie wzesłym wieku zenią

K.Opal Sat. rkp K 11 r

ZACZĄĆ

(20) przebiezał on pretko
Litanią wszelakich ſtąnow. za-
cząwszy mi Powiadac y taxwac
Krola ſenat ſlachte To tego
to owego sąmsiadow ich zony
A ſąm iakie ladaco iakiego
ſwiat nie ma

K.Opal.Sat.(rkp) k.103r

ZACZĄĆ

(3◊) Szepce do Panien Swoich Panny prze mą duszę (1) Mieycie wodkę gotową bo mdleć pewnie muszę A Panny tudziesz z wodką Ktorey gdy nachyli Niedziw ze oraz rozum oraz chod pomyli Alec ia to Rytmuię nie rytmem zacząwszy Marg. Zakrapia sie (-)

K.Opal. Sat. rkp K 15 r-15 v

ZACZĄĆ

29) Nadwolą tez nie cierpi nic bo wiem gdy zaczął Pràgnąć czego wiedząc ze mogł y nie dostąpic Tego chce co sie stanie maiąc przedoczyma (1) Ze sieła takich rzeczy ktore mu przeszkodzic Mogą y drogę iego żądaniu przegrodzić

K.Opal. Sat. rkp K 16r–16 v

ZACZĄĆ

(10) ((darował...Krol Obraz...)) Panstwo zas Zywieckie Porączył w Opieke IM Xiedzu Andrzeiowi Trzebiczkiemu Biskupowi Krakowskiemu, a zwłaszcza naznaczywszy mu aby Kaplice na Zamku Krakowskim przy Kosciele Kathedralnym ktorą zaczął dokonczył z Dobr y dochodow Zywieckich a ostatek na długi oddac Naznaczył y płacic Ordinował.

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 177v

ZACZĄĆ

141 d

(20) A wCzałym Xiestwie Oswie-
cimskim y Zatorskim iest Dy-
mow Poprzysiązonych 5718. Te-
goz Roku W Wsi Łodwig wiczach
Oswieczone Gerzi Xiąże Zba-
rawskie a Kastelan Krakowski
iako Pąn tey tam Maietnosci
zakupney Zamek zaczął Murowac

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 123v

ZACZĄĆ

368 d

(21) A z tego Rodzaiu Momuchowskiego Kielka sie ich potopiło Ktorzy otym powiadali. Tegoż Roku Godzinki o Niepokalanym Poczeciu Naswietszey Panny Mariey w Kosciele Zywieczkim rano w Poniedziałki, we Srode, y w Sobote, zaczeto spiewac, 3 Fundatiey Dobrodziei pewnych.

Kom. Dziejopis Żyw. K. 213 v

ZACZĄĆ

415 d

((Sloszarza zaciągniono)) (4)
Kt ry na dzien Swietego Toma-
ſza poprawiwſzy g , sczesliwie
począł bic. y zaczął. A Kwa-
drans zas tak zani chany az
przez tego Brank Corrigo-
wan az W Roku 1703 dnia 10
Stycznia bił od czego mu dano
Złotych 60

Kom. Dziejopis Żyw. K. 232 v

ZACZĄTY

198 d

(20) Tegoz Roku Pieczec, Dekanatu Zywieczkiego Nowo zaczetego, IMX Stanisław Kaſzkowic Dziekąn Naypierwſzy. Sprawił, Na ktorey Koscioł z Wiezą Zywieczki, a nad nim Naswietszą Panne Marią z Panem Iezuszem roskazał wybic, ktora do tych czas V kazdego Dziekana zostaie ta ſgorſzała w Lipniku Roku 1712.

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 147r

ZAcZąć

182 d

(17) ((przypis ł... Staroscie R...skiemu)) y Stanisławski mu y tu Zywieczkiemu, ktory tu Państwo Zywieczkie prze lat 18 rządził y Administrował, za ktorego Curs zaczety Spiewac w Kosciele Zywieczkim gdyż choc Erectia stała sie, dokonczenia tey Fundatiey nie było, az dopiero za iego staraniem y dołozyniem sie poczeło sie

A. Kom. Dziejopis (rkp. 1704
K. 140r

ZACZĄĆ

174 a

---

(9) Chcećie áby ćiáło ſłużyło duſzy/(10)niechay Bogu ſłuży duſzá wáſzá/ niechay ſię da rządźić; (11) potym łácno rządy wielkie zácznie. Poki lata po leśie ptak/ (12) nigdy z krolmi do ſtołu nie vśiędźie/ nie ſkoſztuie winá/ do(13) łożnice Krolewſkiey przepyſzney nie záwita.

Birk.Oboz.s.85

ZACZĄĆ

11 d

---

(17) Nie ſłyſzyćie iákie dźiełá rámię iego czyni mieczem uzbroione? (18) iáko płoſza hárdych w ſercu ſwoim? Zá łáſką twoią Chryſte (19) Iesu, ia dźiś nową Muzykę zacznę/ Muzykę Stáropolſką/ (20) ktorey ná Woynách ſwoich Polſcy twoi Chrześćiánie (21) zázywali

Birk. Oboz. s. 2

ZACZĄĆ

(34) Ná (35) milony liczą te wydźierſtwá/ áża komput wynidźie z Niemiec (s.45) iáko prędko/ iednego trzebá piſáć Ráchmiſtrzowi (2) Káthołickiemu/ czego życzę. Słuchayćie Pánowie Heretycy. Nigdy (3) Bog nie ſczęśćił świętokradźcow tákich/ iákimi byliśćie wy (4) ná tey woynie/ ktorą záczął Fryderych Fálsgraph Reńſki.

Birk.Nagrob.G.A.1632, s.44-45

ZACZĄĆ

357 a

---

(13) Ci ſą rodźicámi
(14) świátowey tey y
ſwarliwey mądrośći: łá-
komſtwo, wſzeteczeńſtwo,
(15) hárdość. Y rodźi-
cámi/ y potomſtwem znowu
ſą te trzy zbrodnie (16)
kácerſtwá przeklętego.
Swięty Epipháiuſz od tych
ſłow (17) Iákubá ś. zá-
czął księgę/ ktorą prze-
ćiwko kácerſtwu nápiſał:
(Marg.) Rodźice kácer-
ſtwa.(-)

Birk.Exorb.Rus.,1633,
s.20

ZACZAC
S

217 c

(24) Bráctwo ś.Łázárzá ná tę ubogie/ ktorzy po ulicách leżą/ w Krákowie záczął y poſtánowił: toż uczynił w Wárszáwie/ kędy do Bráctwá Miłośierdźia/ ś.Łázárzá Bráctwo przyłączył/ od Pánow iálmużnę ná to użebrawszy:

Birk.Skarga,1612, s.17

Hc

ZACZĄĆ

(35) A ze dla nie wystarczającey Summy z niskim kontraktowac nie bedzie mogł Iako tez zaczętemu za dość uczynic nie moze uprasza abym mu pozwolił wykupic Iakie dobra żeby reszta Summy nie wakowała

Sap. Diariusz s. 70

ZACZĄĆ

257 a

---

(48) Tegoz pozegnał mię P. Zeiferd kapitan Altylerij ktory Iutro iak nayraniey miał Iechac do Słonima do Xcia Regimentarza co z wielką moią nie wygodą gdyz mi zaczoł pewna masc dawac (s. 112) 3tia Przybył do mnie P Suryn Starszy Sługa Im Pana Generała Altylerij z komplementem

Sap.Diariusz s.111-112

ZACZĄĆ

315 c

(15) ((Iezdźiłem...patrzać karcźmy...)) ktorą pokrywano, ztamtąd Iachałem do Młyna nowo zaczętego na dwa kuta y Folusz, znalazłem robotnikow niemało zabijaiących pale na fundament. Tegoż Oświadczył się Burmistrz Derwin iż mu rok expirował prosząc aby był wolnym za Obraniem drugiego kogo na tę Funkcyą.

Sap.Diariusz s.136

ZACZĄĆ

(5) Ociec go zas dopilnowac nie mogł gdyz oddalony był. Tegoż odebrałem list od ImP[a] Oskirki kasztelana Nowogrodzkiego ktory exkuzuie się iz nie moze przyiechać do mnie do Merecza ex occasione iz Dekokt Cztyrodzielny zaczoł pic

Sap. Diariusz s. 79

ZACZAĆ

143 b

(39) a gdy Zgodzinowych Zaczną Wołać nie będzie nad wpisow 7. ktora to IEy.Pni Ordynatowa chce się odłączyc od kompetytorow: ZImP Sawickim Piſtrem pisze iz konferował Deklarował wſzelką Vsługę Wſzelką Vsługeswoią y te wpisy Vtrzymywac do Przybycia mego,

Sap.Diariusz s. 65-66

2GC2G

(1) et obligabitur vi transactio-
nis znami, alias totum naret
tanto motu Zaczęte negotium, u-
pewnia Oraz iż Succeſſores SP
ImPana Pocieia Hetmana WXLtto
piae memoriae będą procerto mie-
li suum contingens,

Sap. Diariusz s. 36

ZACZĄĆ

(†) Jednak injunxi ImC Xdzu Theologowi aby proceder prawny Zaczął się w Szonimie na Roczkach przyszłych maiowych ieźli doydo non praejudicabit tem bynaymniey do Vgody Wielebnym O:O Bazylianom Tegoż powrocił Tatarzyn z Kra[kowa] Od Xiążęcia ImCi Lubomierskiego Starosty Spiski[ego] [k]tury Cieſzy się barzo ztego iż mam konfidencyą do niego

Sap. Diariusz s. 68

ZACZĄĆ

366 d

(44) Tegoż zaczął mię Infestować bol w ręce y włokóiu prawym. Tegoż Pisała Żona moia do Bryma Cyrulika Wileńſkiego, ktory ſię adreſsował do Uſług naſych aby przyieżdżał do Nowogrodka z Im Panem Urbanowiciem y żeby Lekarstwa potrzebne dla Nas y Dworu Naſego wziąwſy uPańi Klocowey waptece przywoził

Sap.Diariusz s.159

ZACZĄĆ

380 c

(11) Deklarowałem mieć oto Starańie tylko żeby inwestigował Prawa ImPanu Dewiczowi danego gdziebym Iego mógł znalazły wyiąć per Extractum dla Informacyi dańia Obwieszczeńia do wykupna. Przy tym Obligowałem aby kontinuował zaczętą werifikacyą, y Oraz upewnił Ludzi tamecznych że ich [illegible] oswobodzę aby się nieroschodzili,

Sap.Diariusz s.166

ZACZĄĆ

(44) ((aby onego chcieli obrac)) poniewaz w Instrumencie ImX Generała Salva Vocaliu.. Electione daiąc racia Iz Fabryke zaczoł Kościoła y tak wielką reparacią Czyni Tego mieysca deklarował propoſse Suo służąc. Tegoz dałem ImX Theologowi dwa Blankieta Ieden Arkuszowy na Regestr Szachnie

Sap.Diariusz s.106

ZACZĄĆ

- - - - - - - 143 a - - - - - - - -

(34) Naybliżyſzy IchmCw Xzy kamedułow Pozayskich nakarbie 23. wObligowym atak gdy Zaczną Zpoczątku Wołać tylko 4. Aktoraty mieni bydz, IEym Zamoyskiey Ordynatowey drugi wtymże Obligowym na karcie 27. przy ktorym 2.godziny aktorce wzięto do ktorego Aktoratu tylko wpisow 11.

Sap. Diariusz s. 65

ZACZĄĆ

227 d

((46) ((pisał List...)) Ażeby mogł mieć Satisfakcyą Swoię z-Woropaia ponieważ podiął się ſzlamowac Sadzawki y wzioł zadatku Złtch 60 a nie odrobił. Prosi tedy o rescitacyą Pndzy albo zeby kontraktowi zadość uCzyńił. Tegoż Malarz Miler zaczął malowaó Portret Żony moiey.

Sap.Diariusz s.100

ZACZĄĆ

(24) Tegoż przybyli końie y Cugi z Merecja. Zwycjayna zaczęła mię attakować Infekcya od prauey ręki. Tegoż wypłaćiłem Toskaniemu kupcowi Warſzawskiemu Czer. T dzieśić za Wziętą Sztankierkę y kołnierzyk na węzeł dla IEymCi osobliwie za funt tabaki zapłaćiłem Talerow bitych dwa.

Sap.Diariusz s.142

Zacząć

115 d

(3) Exqvinoctu przeszkodziło y Swięta na Stempuiące ale po Swiętach deklaruie Zacząć, Sła osci mego Zdrowia Załuie Expreſsią czy ąc Zeten Deffekt moy ząc nie uleczysię, ale t zeba rady do rey y ratowani pr ki go,

Sap. Diariusz s. 53

ZACZĄĆ

115 c

(1) Tegoz Odebrałem List Od ImPana Podskarbiego Nadwornego ktury Uskarzasię na niesposobność Zdrowia swego mieniąc bol nieznosny od Ramienia az do palcow Lewey ręki ize Chciał Dekokt Formalny zacząć

Sap. Diarius s. 52

ZACZĄĆ

(33) Vprasza abym respons Ordynował na ręce jgo ImPan Straznik zas pisze domnie ZTerespola cum ea Expreſsione iz Zaczętego Intereſsu Neyburskiego Contynuacya srodze potrzebna iest przy nieodmienney dotąd Łaskawey IkmCi wdotrzymaniu Vczynioney konwencyi,

Sap. Diariuszs.59

ZACZĄĆ

Odiezdzaiący do cudzych kraiow Syn moy aby zaczął passus suos a via Regia iedzie do Warszawy.

Listy Rzew.
Akp s. 8-9

ZACZĄĆ

29 d

(31) kiedyby mowię ſwoie Woyſkowe wypłacać zaczęli długi, Korony y Berłá zkowawſzy ná dukaty, przy nayuboższym iednego charłaka zoſtaćby muſieli opátrzeniu. Sama Polſka, Zołnierzowi ſwemu ieſt naywypłátnieyſza lubo żywe bez przytoczenia inſzych WMCiom ſą dowody, ktorzy emerita liczyliście nie raz ſtipendia

J.Ostr,Daney.Swada 1745
I/ s.18

ZACZĄĆ, zaczęty

172 a

(46) Dowiodłam tego Dekretem Liwſkim Grodzkim, ferowanym z Inkwizycyi, bo tylko ſześcią Niedziel wieży za te zaboyſtwo ſkárany, y tey nie ſiedział. Szlachciankę Chruścińſką ludzie Jmśći tyranſko zámordowali,. dowodzę autentyczną publikatą. Szumowſkiego w goſpodzie ludzie ſwoim przydybać kazawſzy okrutnie poraniono y zbito, <ſwiadczy Proteſtacya, Obdukcya y záczęty Proceſſ>

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 72

ZACZĄĆ

7 c

(s. 12)(1) Tenże wita No.Krola Imśći JANA KAZIMIERZA Imieniem Izby Poſelſkiey po expedycyi y Zwycięſtwie Bereſteckim ná Seymie potym zerwanym. Niezwyciężony przy łáſce Bożey N.Krolu PNM. Od tego Tytułu zácząć muſzę, gdy do Krolá Polſkiego; od tego, gdy do Jana Kazimierza mowię.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I / s.12

ZACZĄĆ.

Spraw tak zaczętych jako i nie zaczętych, a pod prawo kaptarowe podpadających, aby nie gród, ale trybunał ex inquisitionibus dosądzał

Akta Krak II 1632, 162

ZACZĄĆ co

Juz to dziesiąta Niedziela dochodzi iakesmy do Stolice wiechali y Traktaty z Pany Boiarami zaczeli.

M. Czart. listy
rkp o. 113-114

ZACZĄĆ

Záczążć zkiem ráchowáć śię; / niezá-
czynam nic niepotrzebnego, záczążłem,
(częłám) zaczną; á ktoż záczńie,
(poczńie ?)

Er.P.H. 49

ZACZĄĆ

/ záczeta Robotá.

Er.P.H. 51

ZACZĄĆ

/ Zwádę (Swar) zácząć; / Zwádá
z Godźinę trwáżá;

Kr.P.H. 421

ZACZĄĆ

Zádʒieram ʒ kiem/ Iéśli ʒ niem ʒá-
drʒéß/ ʒácʒniéß / ábo w ßránki wſtą-
piß.

CN II
D

K
V

S

ZACZĄĆ

TAK ſkoro mowá náſzá wprzod położona ieſt o tym, co inteńcyą Auditora do ſtylu máteryey natániáto, potrzebá do materyey kſięgi tey przyſtąpić; á na przod o rodzeniu ſię ábo formowaniu płodu zácznego obaczyć

MagnSekr, 21

ZACZĄĆ

Sádzę płónki/ kápuſtę/ Fláncuię. Náſádźić máćie. Oſádźić/ zácząć winnicę. Wtykam. v. Przyśiewam. naſadzam.

CN II

✓

ZACZĄĆ

Zacz/ Mam zacz/ Zacz mieć/
Zácząwszy nié ſkończyć/

CN II

S

ZACZĄĆ

Záczęćie/ v. Począték. Záczęty/
Záczynáiący co/ ~~z~~ záczynácz.

CN II

5

ZACZĄĆ

Szkołę zacząć/ założyć.

CN II

42

ZACZĄĆ

naypierwey zaczelismy od expostulacyi, zeby ante omnia √ Rodzica swego approbować

√ car Imc chciał (...) ante acta

M. Czart. Listy
rkp s. 34

ZACZĄĆ

(14) Gdyby ſię kiedy kto dáley zágnał, ßeregow nie pilnuiąc, ábo ſtárßyná zápędu tego nie wytrzymywáłá, ták Chorąży iako ſtárßyná, będą ſądzeni. Bowiem záczęte iuż do wygránia potrzeby, gdy, znowu nieprzyiáćiel ná odwrot przychodźi, nágłych rozſypką y bez porządku náſtępuiących, znowu rádźi y zwyćięża.

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 32

ZACZĄĆ

(25) 5. Zágęśćiło ſię, przez zbytecżne beſpieczeńſtwo ſwawolnieyßych, że pod praetextem náwiedzenia Szláchćicá w domu, háłáſy pijáni wßczynáią, nie ſkromnie ſię záchowuią, w nádźieie kompaniey, grzeßąc. Przetoż, ktoźkolwiek háłás, lubo okázyiowy, záczńie, w domu ktoregokolwiek Szláchćicá, ma pod ſąd y karę podpadáć bez folgi;

A.M.Fredro - Conſideratie
1675 s. 5

ZACZĄĆ

(5) Kto o zátrzymániu praefidium Biáłocerkiewſkiego? (iż od drobnych zaczynę rzeczy) kto o porządku Kámieńcá, ſerio myśli? że nie dodam odebránia Kr Kiiowá, álbo rozprocia ligi Kozakow z Tátárámi; Owo zgoła, quis collapſá curat?

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 61

ZACZĄĆ ..

Naprzód dwór, to jest na kamieniczkę zaczęte mury; z jednej strony od stodół wywiedzione na 2 łokcia, ...

Inw: dóbr szlach. 1695, 241.

ZACZĄĆ

<...o tem zwierzęciu abo bydlęciu koń nazwanem, zkąd zacząć, a jako o niem wywieść z początku przynależnie i doskonale mam, gdy pomyślam, dowcipu ledwo ~~z~~ dostawa,...>

Dorob. K. Kippika ... Kraków 1861 s. 4

ZACZĄĆ

(... król egipski także i Oro chcąc zacząć wojnę przeciwko bratu swojemu Tyfonowi, rozumiał za rzecz potrzebniejszą konie ćwiczyć do wojny, aniżeli lwy, których oni w potrzebach owych czasów zażywali.)

Dorohi. K. Hippika ..., Kraków 1861 s. 9

ZACZĄĆ

[...źrzebięta według słusznego porządku nie mają dłużej macierze ssać, ani z nią wespół chodzić, jedno cały rok, to jest póki klacza znowu nowego płodu nie zacznie,...]

Dovoh. K. Hippika... Kraków 1861 s. 53

ZACZĄĆ

(19) mnie ſámey ſłuſzna łzy wylewać: On Miáſto oſwobodźił otrzymał zwyćięſtwo, Wſzyſtkim ſmáczne, mnie tylko ſmętne Iego Męſtwo. Krolewna. Práwda to, że dokńże cokolwiek on záczne. Xymena Iuż, mię tá doleciała nowina nieſmácznie;

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.164

ZACZĄĆ

(11) Xymena Proſzę Krolewno
żebyś ſię nie uraziła, Gdy
dopędzę do końcá záczętego
dzieła; Choć me ſerce przeciw
mnie bierze Iego ſtronę, Choć
Go Krol pieści choć lud ma w
Nim ſwą obronę. Choć Hetmány,
choć Krolow prowadzi zá ſzy-
ię, Moią żáłobą, Iego Tryum-
fy nákryię.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.166

ZACZĄĆ

(25) Słuchay, ſłuchay. iák trudną zaczęłám robotę, Y żałuiąc mey troski, pochwal moie cnotę. Wierz mi, żem długo z mocną ſiłą ſię biedziłá; Lecz mię miłość, co wſzytkich wiąże, zwyciężyłá.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.108

ZACZĄĆ

(3) Zábił ći Oycá, ále on záozął bez práwie, Ztąd słuſzność ſáma każe ſądzić go łaſkáwie, Pierwey nizli poganisz łáſkę nad pozwanem, Poradz ſię ſerca ſwego, Rodryk tak ieſt Pánem, Y twoy ogień (mow co chceſz) dziękuie mi w ciſzy, Bdy, że dla ciebie Rodryk záchowany, ſłyſzy.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.175

ZACZĄĆ

(6) Wchodzę in examen każdego z osobna; y zaczynam od Woyska, o ktorym chcąc mowić przychodźi mi taka immaginacya, że gdybym chciał mową kolonię erigere, od czegobym zaczął? sine dubio od Woyska,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.107

ZACZĄĆ

(13) alias, ten, ktoryby nas chciał ratować nie zacznie woyny dla nas, ieżeli ſię nie będźie mogł felicem Iey ſucceſſum przy naſzych ſiłach ſpodźiewáć; albo ieżeli ią zacznie, trzeba mu będźie te posiłki drogo zapłácić,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s. 109

ZACZĄĆ

(4) miarkuymy ſię na woyny záczęte noſtro ſaeculo, z lada okkazyi, pod słabym iakim pretextem, bez inſzey racyi, tylko tey, ktorą czytamy na dźiáłach; ultima ratio Regum. Rzecze kto na to, że nie podobna, aby zazdrość zwyczayna między Potencyámi dopuśćiła im zgodźić ſię przećiwko nam,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.109

ZACZĄĆ

(13) alias, ten, ktoryby, nas chćiał ratować nie zacznie woyny dla nas, ieżeli ſię nie będźie mogł felicem Iey ſucceſſum przy naſzych ſiłach ſpodźiewáć; albo ieżeli ią zacznie, trzeba mu będźie te posiłki drogo zapłácić,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s. 109

ZACZĄĆ

(17) Obviando tak wielkim inkonweniencyom, należałoby od ſeymikow zacząć, na których pierwſze deſideria populorum formantur, a oraz na nich pierwſzy fervor młodości naſzey wybucha; rowność urodzenia daiąc nam, iednakową z drugiemi activitatem, rozumiemy że nas aequiparat w zasługach y experyencyi nayſtarſzych weteranow,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.68

ZACZĄĆ

(19) ((ſobie ſamym ſzko-
dźiemy)) cauſando iaką, re-
wolucyą ktora nas dźieli y
słabi, y tak zwyczayńie
ani ſił nie maiąc żeby ſię
ſtać ſtraſznemi, ani doſyć
perſewerańcyi, żeby utrzy-
mać skutecznie co zaczniemy;
ani iedności żeby uyść
niebeſpiecznej ſcyſſyi;
krolowie naśi doznaią, że
ſię nie maią czego obawiać.

S.Leszcz.Głos wyd.1733.s.
28

ZACZĄĆ

(31) ale gdy ſię potym krolеſtwa zaczęły formować, żeby ſię były (s. 63 (1)) mogły konſerwować ſi w ſwoiey całości wſzyſtkie narody w tę, dwoiaką podzieliły ſię kondycyą; iedna w obywatelow, druga w żołnierzy;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.62-63

ZACZĄĆ

(18) Scena II. Elzeary przeszt-
trzeszony bron szkłada iako
my pozyteczna przeciw dusze
nieprzyiacielowy (s. 135)(1)
Przesz muzyka przesz lutnie,
zgodnescie tym czaszem Milcz-
cie gdy trudno w szerczu od-,
iącz się chałaszem Dumę zacze-
li (...) dumę niechay Smutną,
kończą Iak Smutku trzeba zło-
zyc pochniową opunczą

Kod. Konopcz. rkp. s. 134-135

ZACZĄĆ

(4) Iákom tedy záczął primaeve, te tylko grzechy perſtringere, ktore u nas w Polſzcze zá grzechy niemaią, ták do nich przypiſuie y ten, ktory paſſim dominatur w ludziach wielkich, to ieſt, Inſtancyą y uſilną promocyą za przyiaciołami w nieſłuſzney ſprawie dawać, przeciwko tym ktorzy ią maią ſprawiedliwą.

Jabł.Skrupuł 1730 s.63

ZACZĄĆ

40 b

(12) ſzablą opatrzyli)) żeby ţaſz wolność y práwo, na potym było záchowane, my także opatrzymy. Ten Zelus revixit, zá czaſow náſzych, że Krolowi AVGVSTOWI reſtitit Rzeczpoſpolita ná początku woyny Szwedzkiey, że ią inconſulta Republica zaczął,

Jabł.Skrupuł 1730 s.38

ZACZĄĆ

(Mój mięsopust był bardzo melankoliczny: i zaczęliśmy go, i skończyli bez muzyki i dobrej myśli.... Zjadłszy tedy krótką wieczerzę, wspominając takroczni mięsopust, poszliśmy spać.)

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 264

ZACZĄĆ

Z księżną i z p. wojewodzicem sandomierskim dobrymi nic nie mogliśmy dojść końca sposobami, musieliśmy tedy prawo z nimi zacząć, które nie wiem jak długo się powlecze.

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 196-197

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

(Choćby się zastawić co chciało,
tedy całe już nie masz co.
Sprawa przy tym zaczęta z księżną
i z p. wojewodzicem nieszczęsnych
potrzebuje ekspens;)

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 315

ZACZĄĆ

Krew tedy puszczę jutro raz, ale dekoktu i wód zażywać niepodobna ani się tu dłużej bawić, ponieważ Kozacy z Turkami już znowu swoje zaczęli inkursje.

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 378

ZACZĄĆ

...pod gardłem zaś zakazano
zsiadać z koni ani pieszym
odbiegać od regimentów,
bojąc się cale spodziewali,
że się obrócei na nas nie-
przyjaciel, skoro rabować
zaczną i na łupy padną.

Jak. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 551

ZACZĄĆ

(26) Tedy nie mogę gdy
ſłowy miękkiemi/ Y ſer-
decznemi użyć cię Ránámi/
Przyidźie ſpoſoby/ iák
bácznę inßemi/ Te Cytherei
zácząć nam ofiáry/ (s.119)
Pierwey też ogień z łody
cierpliwemi/ Pierwey ſię
z Gangem pomięßa Aráry/
Niż mi z tąd uydźieß. Co
wzdychaß do Niebá/ Iuż
ſię tu zdobyć ná inßą
myśl trzebá.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955
s.118-119

ZACZĄC

1 d

---

(4) Gotowáło ſie nie máło zácnych Hiſtorikow/ y Poetow/ wyſtáwić exemplarz wszytkiemu świátu przezacnych ſpraw I.O.X. świetey pámieći Ianusza Wiśniowieckiego Koniuszego Koronnego Stároſty Krzemienieckiego w potomne látá drukiem nieśmiertelnym/ ále okrutnie zázdrośćiwa PARKA wſzytkim záwźiete koncepty pomieſzáłá/ y záczete tryumphy ich záłobnym przyodźiáłá płaszczem.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955

s.40

ZACZĄĆ

25 a

(9) Spiewayćie láſy/
ćienie mu śpiewayćie/
Wśćiekłym dopiero duchem
ʒáráʒone/ Igrayćie Fauni
y Nimphy igrayćie/ Nie
raʒ w ʒácʒętym tańcu roʒ-
gromione/ A wy Páſterze
do nas ſię ʒbiegayćie/
ʒnioʒʒy multánki y trʒći-
ny ćwicʒone/ Co śił/ co
w pierśiách duchá dobywaymy/
A proſte náʒe pieśni mu
śpiewaymy.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955
s.68

ZACZĄĆ

Ták postáć człeká wzrokiem mogłá bydź poięta / Nie rzetelnać / lecz iákby z mármuru záczęta : Nie do końcá wyráźna

Otw. Przem. l 638, 24

ZACZĄĆ

w tym w nidą dwáy Anyołowie
z koszem ślicznego chlebá bárzo /
y poczną go rzędem rozdáwáć /
od mnieyszey bráći záczą wszy
áż do Priorá / ktory rozdáwszy
nátychmiast zniknęli.

Starow. Kaz. 1649
1.368

ZACZĄĆ

109 d

(11) Toli w przod konfuzya/ y nagłymi gromy/ Między tak prześwietnymi/ y wielkimi Domy Panow ſwych zaczniem przyiaźń? Takli ważne y to Kupieckie ladaiakie/ y nikczemne Myto? Wezełli to rozumie? że ſię ztąd zbogaci? że y w inne Spáhyom Ułaſy zápłaći:

S.Tward.Legacyja 1633
s.61

ZACZĄĆ

(27) Noc zátym náſtąpiła/ w ktorey on y dobie/ Na łożu opłonąwßy rośnie myśli ſobie: Z kim záczął/ w co y daley biedny ſię záwodźi/ A iako tak gwałtowney oprzeć ſię powodźi. Rekolliguie ſię co uczynił.

S.Tward.Legacyja 1633
s.14

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

103 c

(6) Czaus także Wezyrow
rękę wprzod całuie/
Potym mu szczęśliwego przy-
iazdu winszuie Páná swego
imieniem: życząc by zá-
czętey Sstáło się dosyć lidze/
y przyiáźni świętey. Czau-
szowá od Wezera Legácya.

S.Tward.Legacyja 1633
s.58

ZACZĄC

37 d

(30) Gdy prze hárdość Ceſarſką/ y umyſł nádęty/ Nie dopiął tranſakciy Dylawer záczęty: Wezer wielki ná on czás/ w ktorym tá wzdy cnotá Przednia była/ że wiele rad czynił dla złota. Turkom to poſpolita.

S.Tward.Legacyja 1633
s.21

ZACZĄĆ

(6) Iednák cerę puściwßy mnieyßą ná ſtronę/
Co więcey ßachodßiło na oń cßáś Koronę: Żeby
ſkoncßyć co prędßey w
Imię Páńſkie Święte/
W podchocimſkim Taborße
prßymierße ßáczęte.

S.Tward.Legacyja 1633
s.26

ZACZĄĆ

141 b

---

(21) Mam y Pákta támecz-
ne: y według nich ſobie
Poſtąpię Co przyiáźni/ co
życzliwey tobie/ Y Oyco-
wſkiey przeſtrogi będę
mogł/ oświadczę: Gdźie
co będźie ſłużnego/ uznam
y zbaczę? Pierwey iednak/
á niż ztąd daley ſię
pomkniemy/ Y świętą tę
fabrykę budować zaczniemy:
To ieſt Choćimſkie.

S.Tward.Legacyja 1633
s.80

ZACZĄĆ

(7) bo prędkość woyſká
ʒe dwu oſobliwie rʒeczy
pochodźi; Iedná ieſt/
Powáżność Páńſka/ á druga/
gotowe pieniądʒe. Lecʒ
w Polſcʒe król nie ma mocy/
reſolwowáć ſię, ábo ʒáczáć
woynę/ áni uſtáwić poborow
dla ʒebránia pieniędʒy/
beʒ poʒwolenia Seymowego;

Boter - Relacyje 1609
s.49

ZACZĄĆ

(3) I zaczętą konczyła drogę z Maganczykiem Pinabelem na ten czas swoiem przewodnikiem, Ktory postawę zmienił z mowionego posła Wiedząc ze z tego domu y rodziny poszła Ktory tak nienawidzi: wie sposby działała. Gdzieby ze z Maganckiego domu był wiedziała

P.Kochan.Orland (rkp) k.20r

ZACZĄĆ

37 a

(6) ((wijachacem muſiał ...do Rzym.)) Rdziem przijachał 19 Decembr. ſub Pontificatu Pawła piąte[go] Zdoma Borgheſow. Marg. Dwadzieſty pierwſzy Rok(-) Mięſzkanie y zabawy Rzymſkie(-) 1616. Zacząłem ten rok mięſzkanie[m] Rzymſkie[m] w ktorem ſolita exercita y ſtudia tractowałem

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.16v

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

37 b

(2 ((przijachałem do Bo[illegible]nijei)) gdzie kilka dn[illegible] [illegible] [illegible]trawiełem gwoli przijaźni PP Mikołaia y Prokopa Sięniawskych, która od tej pierwszej znaiomo ci dożywotnie w [illegible] [illegible] ale osobliwie w Panu Prokopie dzisieiszem Chorążem Koronnem. Marg. Przijaśn zaczęta s Sieniawskiemi.(-)

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.16r

ZACZĄĆ

14 o

(18) tam ostatni moi rodzony Mikołai umarł 7 septembr. Swiełkie[m] Bale[m] Oicowskie[m]. Mnie zas do Połtowska na nauki posłano y takem tam rok w infimie u Oicow Jezuitow strawieł. Marg. Smierc Bra a Mikołaia. (-) Od tego roku iestem in Congregatione Beatissimae Virginis. Marg. W Pułtowsku zacząłem nauki. -

J. Ossoliński Ram. (rkp)
K.3r

ZACZĄĆ

2

18 c

(K. 9v) Marg. Seſnaſty Rok(-) (1) 1611. Phiſikę tegom roku zaczął, odprawiwßy ſolennem diſputatione[m] ex univerſa Logica cum multo applauſu. Theſeſ przypiſałem Wuiowi ſwemu rodzonemu Henrikowi Firleiowi na ten ſam czaſ Referendarzowi duchownemu Koronnemu potym pieczętarzowi a naoſtatek Arcibiſkupowi Gnieznienſkiemu. Marg. Diſputowałe[m] ex Vniverſa Logica(-) Henryk Firlei wuy moy(-)

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.9v

ZACZĄĆ

(18) Marg. Oſmy Rok (÷)
1613. Zaczął ten rok ſeymem ktory beł złożony na uſpokoienie Confederatow Moſkiewſkych na ktory ieżdżiełem z Oicem ſwym. Wrociwßy ſię iednak z Warßawy abym pola nieżależał wyprawieł mię Oiciec wtorą rażą do Cudzy ziemy,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.10r

Zaczął

(21) ((rozważeł)) co by to beło gdy bym tuß pod bokiem panſkiem tumult zaczął, w nocy, w ziemi nieprzijacielſkij y w mieſcie podeirzany wiary. A wtym naſczęſcie przynioſł mi pokoiowy Hetmanſki one piſma, zaczem zarazem ßedłem do Krolewica ktoregom zaſtał iuß na łoßku.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.29r

ZACZĄĆ

75 c

(26) ((poczne go napominac)) aby inszą materiją zaczął, a ludzi absentes przed nami nie szkalował, na co on Abo WM chcesz o iego krzywdę czynic? iam rzekł by mi co do niej beło pewniebym o tem niediscurował,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.28v

ZACZĄĆ

(25) takowa beła Pana tego o mnie niegodnem ſłużje reputacija, takowa dobra inclinatija, ktorą y wtym pokazał że żaras po weſelu moie[m], do pokoiu ſwego wła[ne[go] ultro mię przypuſcieł, od ktore[go] u żału żaczęłe[m] iego wła[ną ſłużbę,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.46r

ZACZĄĆ

(9) W tem zaciągu y zamyſłach ſkończeł ſię ten rok mnie wielce pocieſny a naſtąpieł 1621. Marg. Dwudzieſty goſty.(=) Zaczałem go w Warſawie na poſługach Krola Pana me[go] na ktorych zupełnie[m] go ſtrawieł z wielkie[m] koſte[m] y odwagą nad-condiciją ſwoię.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.46v

ZACZĄĆ

(30) Tuſmy odżywiaiąc ſię zgłodżone żołątki naſze y Konſkie ſtrawieli oſtatnie dni roku tego, y żaczęli rok Marg. Dwudżieſty czwarty(-) 1619 Ktorego żaras potrżech Krolach konczeliſmy drogę naſzę na Drohobuß do ſmolenſka.

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K.40r

ZACZĄĆ

118 a

(6) Hetman zas niezyczeł odbiegac zaczętei impreży, ale raczy radzieł aby woiſko w pobranych zamkach rozłoziwßy y około ſamei ſtolice drugie[m] mianowicie Zaporowcom hyberną naznaczywßy, Krolewic na ſmolenſku zimował a PP. Commiſarze aby do Warßawy na ſeym bieżeli

J(o) Osseliński Pam. (rkp) K.39v

ZACZĄĆ

134 b

(11) ((prętkom ich wy-
ſcignął...w...ochodeſtwie
domowe[m])) ktore go] ied-
ne[go]-ſpienia, po tak
doſtatniei matce niewzią-
wſzy mam aż nad conditiją
moię. Ale ſię wracam do
zaczętei materijei. Po-
wolnoſc moia tak ucontent-
towała ſtarca dobre[go]
że z obfitemi łzami niemogł mi ſię nabłogosławic

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.44r

ZACZĄĆ

64 c

(6) Zaczym gdy zgromadzony oboi lud pod zamkie[m] na przeſtronych łąkach w ſyku ſtanął, zaraz Moſkwie rozumieiący że to wſyſtko ſwieże woiſko ſerce upadło. Zacze[m] nazaiutrz po poddaniu zamku tractaty zaczęły, ktore trzecie[go] dnia ſczęſliwy effekt wzięły,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K. 25v

ZACZĄĆ
ZACZĘTY

(K. 36r)(1) Jam prȝecie w ȝacȝęty mowie trwał, opowiadaiąc ȝal ſwoi ktorym pȍnoſiéł ſ tak nieſcȝęſny rocȝnice tak rocȝne[gō] ſprawowania mego do ktore-[go] mi nullo méo merito ȝnowu prȝychodȝi

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K. 36r

ZACZĄĆ, zaczęty

Zaczęcie czego / Inceptio, aggresso (...)

zaczęty / Inceptus, affectus

K. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 516

ZACZĄĆ

86 c

(10) Sąsiad: Zagadnąłeś mnie W.Pan, radbym owey zażył nauki, ſi qvae tamen acta patebunt, illa licet pateant, tu tamen uſqve néga. Ale chcę iść candide. To Prawda, że tak prawo każe, aby zacząć Seym ab electione Marſzałka. Ale Primo:

Kon.Rozm. s.34

ZACZĄĆ

4 b

(16) Ridiculum żeby Paſſivitas mogła activitatem univerſam tamować. Paritas inſuperabilis de interpretatione Legis. I. O inſtancyach Poſłow in hoc caſu. Relacya Poſła iednego o Procederze kilkudźieśiąt Poſłow na przeſzłym Seymie. Y co to ieſt takiego, czym zgrzeſzyli in caſu novo inuſitato zerwanego Seymu przed zaczęćiem Seymu? II. Dalſzy o tymże dyſkurs y reflexye.

Kon.Rozm. s.E

ZACZĄĆ

34 a

(24) życzę, Panie Poniatowſki, żebyś tak kontynuował daley, iakieś pięknie y chwalebnie zaczął, będźieſz ſwego czaſu godnym człekiem, będźiemy y My pamiętali. Kontynuował potym znowu w Niemieckim Woyſku ſwoią ſłużbę.

Kon.Rozm. s.13

ZACZĄĆ

6 a

(13) A miałaliby bydź, to lepiey dla zwalenia z ſiebie inwidyi periculoſarum conſequentiarum, niech inśi zaczną y wzniecą, a dopiero w też tropy opponeretur juſtiſſime legitima Confaederatio, przy Rzptey, przy doſtoieńſtwie Krola, y Krol przy niey. VIII. O Akceptacyi Woiewodztw. IX.

Kon.Rozm. s.F

ZACZĄĆ

(19) Według prawa naſzego na pierwſzym dniu powinna ſtawać Marſzałka elekcya; ieżeli zaś tegoż pierwſzego dnia zaczną was ſądźić, boię ſię, żeby ten dźień ſtraſznego ſądu nie był tak długi, iak długo Seym cały trwać będźie. Nie przelewki to.

Kon.Rozm. s.75

ZACZĄĆ

194 c

(23) Może to bydź bayka, może też bydź y prawda. Gotuyćie śię y wy na repreſalia. Ja śię tylko o iednę rzecz naybarźiey boię, żeby iak śię zaprawią na was, nie zaczęli pieniać et Majeſtatem, za to, że Senatorow Conſilia rekwirowano in ſcripto,

Kon.Rozm. s.75

ZACZĄĆ

(23) byłoby medium inevitabile et cauſa inſtiſſima, ktorey nie podobna, żeby nie miał aſſiſtere Deus Juſtitiae. Y owſzem Mći Panie, miałoliby przyiść do Konfederacyi quocunque tandem motivo, lepieyby hóc caſu ſto rázy było, żeby inſza ſtrona zaczęła wprzod Konfederacyą,

Kon.Rozm. s.85

ZACZĄĆ

Anfahen począć oder zácząć/ ich, fahe an
poczynam oder zácząm.

Keller J. T. Gram. 1699 r., s. 159

ZACZĄĆ

7 b

(s.42) Boli go káletá/ ábo mięſek. Bólu niémáłe vlżenie/ Płácz/ ktemu wypowiédzenie. Boſka to rzécz. Sámemu Bogu to przyſtoi.
Boſkie/ święte rzéczy przyſtoynié odpráwuy. Nabożeńſtwo záczawſzy wſzytkiego zápomni.
(s.43) Brać tám trudno/ gdzié niémáſz nic.
(s.44) Bráćia zgodliwi/ ſą wiélkie dziwy.

Knap.Ad.1632, s.42-43-44

ZACZĄĆ

(s.466) Mądry nié mowi/ áż głupi/ ábo świégotliwy przéſtánié. Lutniſtá gráć nié záczynié/ áż gáyda vmylknié.
Mądry nié roſkoſznik. Roſkoſ przéćiwna mądrośći. Roſkoſznik mądry być nié może. Mądrość rádá ma twárde łoże.

Knap.Ad.1632, s.466

x ZACZĄĆ

178 c

((bo ich Szwedzi opanowawszy))(31) nie pamiętaiąc na Pakta poczynione strasznie uciemięzać podatkami, y roznemi wwiolencyami zaczeli. Dla czego Wielkopolanie po Miastach y Wioskach swoich Szwedow dozorcow swoich, cicho w nocy zabiiaiąc sekretnie chowali, tak dalece ze ich znacznie ubywać poczęło,

Hist.o b. s.35v

Hc

ZACZĄĆ

(11) Krol zaś czym mogł na ten czas te znuzone regalizował Woysko. Takie wyzey opisane niesczęscie gdy się w Koronie działo także w Xięstwie Litewskim niemniey grasowało, bo Chmielnicki zacząwszy bunty, tak że y tam swoich posłał buntownikow,

Hist.o b. s.16v

ZACZĄĆ

(12) Dopieroż się nasi tak potężnie na ten czas nieprzyiacielowi oparli y znacznie gromić zaczęli, że go nim słońce zaszło z pola z konfuzyą spędzili, bo y ci co iuz uciekać mysleli obses się rzucili y nieprzyiaciela odważnie gromili.

Hist.o b. s.14r

ZACZĄĆ

(30) a zastawszy ich iednych spiących, drugich opiłych, Tytiuniskiem y tabaczyskiem zmorzonych, zaczoł cwiczyć ciąć y gromić potężnie tak że Kozacy nie wiedząc ze strachu co się z niemi dzieie iak w obmęcie biegali, rozumieiąc że się albo Tatarowie na nich zbuntowali, albo też sam Krol Polski z nowym woyskiem na nich napadł.

Hist.o b. s.11v

ZACZĄĆ

(20) Widząc to Żydzi, że na wypędzenie ich z Zamku wszyſcy pozwalali ręce do Nieba podnoſząc zaczęli prosić, aby ich nie wydawali na Rzeź Kozactwu, a co większa reflektowali naſzych taką przestrogą, że jak ich wypędzą tak y sami zginąć mieli.

Hist.o b. s.3r

ZACZĄĆ

7 d

(16) z których iak dla Oblężonych szturmować mocnie poczęli, tak zaraz strwożona nie małym strachem Szlachta o pokoju traktować z Kozakami zaczęła: Stanęły tedy Traktaty takie: żeby się Szlachta okupiła, a Żydów żeby z Zamku wypuscili.

Hist.o b. s.3r

ZACZĄĆ

(20) Poseł zaczoł mowę ale on zatrząszszy głową zawołał milcz nie mow wiele wiem czego wy chcecie oto mnie o zycie prosicie, zaczym ieżeli go mieć chcecie, naypierwiey mi wydaycie Wiszniowieckiego y Koniecpolskiego bo oni tego licha przyczyną,

Hist.o b. s.11r

ZACZĄĆ

31 a

(37) ktorzy gdy do niego przybyli (s. 7v) zaczął kisiel mowę, ale on mu że coraz przerywał, nareszcie y milczeć kazał. Po takim niesmacznym Naszych Posłow przyięciu, przecie ich zaprosił na obiad.

Hist.o b. s.7r-7v

ZACZĄĆ

51 d

(14) Toż y Han uczynił przez swego Sefera zapraszaiąc do siebie dla rozmowy. Posłali nasi w tym interesie Kisiela Staroste Czerkaskiego z dwoma Porucznikami, ktorży gdy do niego przybyli zaczeli mowić, dowiadywaiąc się poco ich wokował

Hist.o b. s.11r

ZACZĄĆ

(36) Zaczął tedy prożno naszym perswadować, żeby się do Traktatow mieli, a nie prożno ginęli, wyrażaiąc że y Han sam z całym (s. 10r) swoim Narodem dawno Chmielnickiemu perswaduie aby się skłonił y przeprosił Krola,

Hist.o b. s.9v-10r

ZACZĄĆ

(13) Podten czas nowym Hetmanem od Krola kreowany Lubomirski, a Czarnecki po Lanckorońskim wzioł Wojewodztwo. Zaczoł tedy nowy Hetman myslić, aby Rakocemu tey koniunkcyi z Szwedem nie dopuscił; dla czego rozkazał, aby Się pod Solec Woysko naszę zciągało;

Hist.o b. s.45v

24c2Ąć

230 a

(25) Widząc Rakocy że to iuż nie przeliwki, spuścił nos hardy na kwintę, y o Traktaty naſzych prosić zaczął, ktore pod takowemi otrzymał kondycyami. 1mo Żeby Rakocy z przednim. Senatem Krola naſzego przeprosił za to, że Woynę nie sprawiedliwą podnosił.

Hist.o b. s.47r

7

ZACZĄĆ

(28) a kiedy zaczął czemu się prędzey nie zgodził co wszystko bardzo go bolało. Nasz zaś Krol pod Łęczyce podstąpił a że tam byli Szwedzi y ich partyzanci posyłał kilka razy aby się poddali,

Hist.o b. s.43r

ZACZĄĆ (SIĘ)
ZACZĘTY

(17) Więc Czarnecki z nie małym Woyskiem ruszył się ku Prusom przeciwko Szwedom na Sukkurs Krolowi swemu idącym. Tym czasem też owe Wielkopolski bunty to iest Konfederacya na Szwedow zaczęta w Koscieniu y wszędzie tam okoliczhie ich sprzątali

Hist.e b. s.39r

ZACZĄĆ

(20) Słała kilka kroc doRhodu nie znacznie, (21) Wądy by tak długo nie taił się w cięy? (22) Tedy wPergamie nowy zakon znacznie, (23) Y sama naprzod habit wdzieie Mnięy (24) Zdochodowswoich założywszy znacznie, (25) Gdzie wielka gora, wydała się w Morze, (26) Czystey Dyannie Kościoł przy Klaśtorze.

W.Pot.Syl.(rkp) s.70

Zaczęć

(31) pięniędzy goto. nie tykay, (32) Wroz- chod c.. intrata: skarb nie odmykay. (33) Potym we wżytkiem odRodzica wzięta, (34) Informatią, da mu napapierze, (35) Napominaiąc, y mowę za- czętą, (36) Koncząc: żeby mu chciał dosłużyc fczerze, (37) Macoszyną się nie miefaiąc skrzę- tą,

W.Pot.Syl.(rkp) s.34

LDK

ZACZĄĆ

(8) Udali się do wſzytkich na ktorych podeyrzenie o ten bunt mieli. Uchwycono Franciſzka Pazziuſza ktory tę tragedyią zaczął y iuz z zamknietego Miasta uciec nie mogł sam ze ranny bo tak dobrze pohnął. Iuliana ze y iemuſz się od iegoſz szpady doſtało.

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 146

ZACZĄĆ

20 c

(6) a działo się to w Mieſiącu Lipcu ale noc chłodna była, dlaczego ow paź na kominie ~~xxxxx~~ ogień zapalił y dwie krzesła, postawił przy kominie na iednym ona a na drugim Inquier ~~xxxx~~ usiadł y zaczęty w drodze diskurs rzetelniey promowował namawiaiąc ią do grzechu iuz iawnie

Hist. Świeże i niezw. rkp. s.80

ZACZĄĆ

(12) iakoż przecie napadł na iednego ktory długi diskurs od Stworzenia Swiata zaczął, iako Szatan grzech wprowadziwſzy Swiat nim chciał zgubic y iako Syn Boſki zmiłowawſzy się y ciało ludzkie wziąwſzy, tak wielką Mękę y Smierć ciężką podjął otwieraiąc krwią Swoią Niebo (s. 507)(1) by naywiekſzym grzeſznikom

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 506 - 507

ZACZĄĆ

(12) Gdy ią na theatrum wyprowadzaią dopiero za grzechy. Swoie płakac zaczęła y prawdziwą skruchą chcąc pokazac do zgromadzonego ludu długo, mowiła głosno wſzytkie zbrodnie Swoie y tę całą Awanturę, powiadaiąc słowami przeraźliwemi odſtraſzaiąc wſzytkich od wſzetecznych Amorow

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 420

ZACZĄĆ

174 b

(4) Aphia poczęła Kolumbie zazdroſcic Szczeſcia ze miała puść za młodego, a ona przy Starcu zoſtac, zaczym kryiomo w Gelazyuſzu zaczęła się kochac, a że to zarzewie utaic się nie mogło długo, przyznała mu się ze go kochała

Hist. świeże i niezw. rkp.
s. 415

ZACZĄĆ

95 c

(s. 43) Tarcz Iozvego. Kiedy wielki Iozue, Wodz Zydowſkiey młodźi, Miáſtá Háiu dobywa: á nie ták ſię wodźi. Iáko mu ſpráwę dano, bowiem nieſpodźianie, Wypadſzy, wſpárli Zydow dla grzechu Pogánie. Podnieść mu Tarczku Niebu, ręką Bog roſkaże Nie kurcząc, aż záczętey imprezy dokaże:

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s. 43.

ZACZĄĆ

W tym sobie namniey
nie wątpię / że zaczętey
prace / przy żałobnym
chlebie dokonać leniwy
nie będzie affekt.
Woysn. in Orat. Fun.

M. DOBR. GRAM. 1609 3

451

ZACZĄĆ

127 o

(3)((Dał też znać Pan Gąsiewski o tym królowi)) radząc żeby od Smolenska posłał co ludzi znosić Leponowa poki sie barziei nie zmocni, bo zrazu kiedy to zaczął nie miał w dwoch człowieka przy sobie.

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.29r

ZACZĄĆ.

125 d

(13)((pułk Pana Strus[iow]
y postawił go w Mozaisku))
gdzie zrazu było na nas
przy cie[szym, [?przyciężej]
bozmy z grosza zyć muśieli.
A potem Boiarowie naznaczę-
li nąm y rozdali przystaw-
stwa, z ktorych nąm potem
dawano zywność. A kiedy iuz
Hetman poczuł ze tam odmia-
na strony dania krolewica,
zaczeła sie dziać pod Smo-
lenskiem,
M.Scibor-March.-Hyst.mosk.
woy. rkp.s.23v

ZACZĄĆ

(11) ale też perswaduiąc im aby sie z Moskwą przeciwko, nąm nie wiązali, raczey żeby sie na służbe do K.JM. ktory tę woinę sprawiedliwie y potężnie zaczął obrocili upewniaiąc ich w tem że w Woisku KJM. iest cudzoziemcow niemało, żołdem dobrze ucontentowanych.

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.22r

ZACZĄĆ

(1[illegible]) A w tym Moskwa zaczęła harc z nasępni, na on harc przyiechało naprzod między. Moskwę dwa Niemcow y pokręciwszy sie trochę między nimi poskoczyli kapelusze podniossszy y przedali sie do naszych,

M.Seibor-March.-Hyst.moskwoy.rkp.s.25r

ZACZĄĆ

113

(13)((Wyprawili...Pana Nowodworskiego...)) ale mu nie kazano nic poczynać azby owdzie od przełomu szturm zaczęli, za tą zwłoką y tego postrzegła Moskwa, y bronę do ktorey on miał Petardę przysadzić ziemią zasypali,

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy, rkp.s.26r

ZACZĄĆ

111 c

(19) bo y sam krol JM by był mogł wziąc Smolensk radby sie był pospieszeł ku stolicy. A iuz tez było zgotowano wszytko do dobywania Zamku, kose postawiono, działa zatoczono, y piechota iuz była w szancach, tylko iescze strzelać z dział do murow nie zaczęto,

M.Seibor-March.-Hyst.mosk. woy.rkp.s.25v

ZACZĄĆ

175 b

(1) Trzymał sie do Wiosny, przyszło znowu do tego że go Moskwa wymorzyła głodem, y do wiezienia y iego y wszytkich z niem pobrali. (A tego czasu iak Leponow rebellią zaczął bez Pana z nami Moskwa woiowała)

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.38r

ZACZĄĆ

57 d

(5) Hulaigrody te u nich są na wozach sczyty miąsze y szerokie na kształt stołow dębowe y w nich dla strzelcow iak w parkanie dziury poczynione. My iuż tym czasem nie wiedząc że się oni za nami wybieraią zaczeliżmy byli ku obozowi swęmu za rzeczkę Hodynkę, ktora iest choc mała przećie brzezista, ufcem trudno przez nie przeiść,

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.14v

ZACZĄĆ

171 b

(57) [...] aby on sam machiny nowe sporządził, y znowu ich Londem do Szturmu sprowadził. Zaczym kiedy Brutus od wieczora sprawe swo-[ią] zaczowszy y przez całą noc wytchnienia im nie dawał,

S.Szołucha, Historyje rkps, K. 20r

ZACZĄĆ

(47) Trzeciego zas dnia potym, ktory był pierszym dniem nowo-zaczętego Roku, dniem Ianusowym nazwany, a na obranie wszytkich nowych urzędow dorocznych naznaczony, posłał na samym switaniu ranym dwoch Pułkownikow swoich, do Antoniusa y Caffiusa pozostałych w Rzymie pierszych Senatorow,

S.Szokucha, Historyje K. 17r

ZACZĄĆ

111 a

(25) Zyc z łaski moiey teraz lubo sie sam slepym zawodem twoim umierac napierasz: a bądz szczęsliwym początkiem zaczętych spraw moich, ktoremi przeciwko wszelkiey woli moiey zaczął, z Słuszney okazyey, nie słusznych fakcyi y ambicyi twoich.

S.Szołucha, Historyje K. 13v

ZACZĄĆ

111 a

(25) Zyc z łaski moiey teraz lubo sie sam slepym zawodem twoim umierac napierasz: ą bądz szczęsliwym początkiem zaczętych spraw moich, ktoremi przeciwko wszelkiey woli moiey zaczął, z Słuszney okazyey, nie słusznych fakcyi y ambicyi twoich.

S.Szołucha,Historyje K. 13v

ZACZĄĆ

96 b

(9) dadzą wiedziec Panu Gąsiewskiemu że się już nasi scierają wypada na koniu aby hamowali, ktorych że juz trudno było a trupa niema to radzo z strony ich, musiał im dać pokoy, żeby już konczyli zaczętą robotę.

Diar.S.Mask. s.76r

ZACZAC

96 a

(3) Tego twierdzic niemogę dobrym summieniem, kto zaczoł, iesli znaszych albo z Moskwy przyczyną ale bliżey tego, że nasi dali przyczynę do tego rozruchu uprzątając pierwey w Domu niż drudzy nastąpią za hamować trudno było,

Diar.S.Mask. s.76r

ZACZĄĆ

(2) i staną zaraz w podwoju drzwi z kąd wynidą przy koncustoła siedzących u niego i zarty swoie zaczną dla uciechy siedzących, naprzod hadki rozmaite przypowiastki foremne a potym piostki

Diar.S.Mask. s.63r

ZACZĄĆ

69 b

(8) ktorych bywa (:iako ci powiadali, co tego dostatecznie wiadomi:) po 3 i 4 kroć sto tysięcy Co się i na oko wiedziało, acz nietak wiele dla rozerwaney ziemi, ale siła przecie, i pod taki ziazd myslili z nami zacząo zmianę,

Diar.S.Mask. s.59v

ZACZĄĆ

33 d

(9) i choć poznała Carowa ze nie był ten, co pierwiey, w milczeniu to byc musiało dla rozezwania animuszow zaczętych Moskiewskich ku niemu y aby tym był potężnieyszy i blizszy stolice,

Diar.S.Mask. s.34v

ZACZĄĆ

142 v

(10) a iako go z wielką ochotą Czekali i radzi przyisciu Jego byli tak wnet Sobie omierziwszy, i Serce stracili wszyscy, oprocz niektorych nas i to wliczbie było, zaczym zaraz i o konfederacyi pilniey niż przedtym myślić zaczeli,

Diar.S.Mask. s.103v

ZACZĄĆ

371 b

((posłał Sekretarzá))
(20) pokazuiąc péwnemi
dowodámi/ że wieść o
(21) iego zámysłách oko-
ło wbieżenia Frino, iest
płonna y cále (22) zmy-
ślona/ publikowáno snadź
tą intencyą/ áby tráktaty
(23) pokoiu/ między
dwiemá domámi Mántuańskim
y Sábaudskim w (24) Pa-
ryżu záczęte/ z tey oká-
zyey rozerwáć się mogły.

Merk.Pol.Ord.1661 s.262

CP

ZACZĄĆ

272 d

(20) Záczął Krol ſam propoſicyą; ktora byłá obſernemi (21) ſłowy dokończona od Kanclerzá/ oznámuiąc Párlámentowi/ że (22) totaliter ſię námyſlił do ożenienia ſ Krolewną Portugálską (23) przyſtąpić/ nie ták dáleco dla ſwego/ iáko rácżey dla ſwoiey (24) Korony intereſſu.

Merk.Pol.Ord.1661 s.253

CP

ZACZĄTY

50 a

V((miáł mowić zá Xiążećiem Pármáńskim)) (11) y wnośić też cokolwiek (12) z strony Kárdynałá de Retz , lecz prożony od Agentow y Rezydentow (13) tegoż Xiążęćiá/ zámilczał tę (práwę/ aż do skończenia (14) Tráktatow záczętych z strony tego od niektorych Kárdynałow.
(15) Z Wenecyey 24. Decembris, 1660.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.30

V((Kolbert))

kj

ZACZĄĆ

386 c

(16) Tam Ich. MM.PP. Hetmáni kazáli przyprowádźić (17) znácznieyszych więźniow Mofkiewfkich/ á immediate przed (18) przyśćiem I.M.P. Woiewodá Krákowfki zácząwfy mowę (19) praefentował ich K.I.M. krotkiemi ále powáznemi ſłowy:

Merk.Pol.Ord.1661 s.271

ZACZĄĆ

303 c

((robotę Woienną)) (11) ztymi co ma woyſkami zá-
czął. (13) Reſolutum tedy
oboz ſtánowić w (14) Eſtre-
madurze, á pierwſzy impet
(15) vczynic około Serpa,
Morum, Alcolcel, y Moura
(ſą to Zámki (16) Portu-
gálſkie ztey ſtrony Rze-
ki Guadiana)

Merk.Pol. [illegible] Ord.1661
s.21[illegible]

ZACZĄĆ

271 b

((poſpieſa fortyfikácyą)) (11) á Woyſká ſwoie trzyma w gotowośći ad omnem (12) euentum: choć nie rozumiemy żeby z námi chćiáłá Szwecya (13) co zácząc. (14) Kommiſſya względem dobr/ ktore máią być (15) Szwedom oddáne zá Inſulę de Bornholm, odpráwuie ſię dotąd w (16) Skaniey/ y w dobrych ieſt terminách.

Merk.Pol.Ord.1661 s.182

ZMCZĆ

183 b

(9) Twierdzą tu niektorzy/ że tenże był Kikáią w (10) Cechauzie ná ten czas kiedy woynę zácżęto z námi; á że on polłał (11) był do Polłá nałego vdáiąc/iákoby Portá myśliłá woynę (12) podnieść przećiwko Máltáńczykom/

Merk.Pol.Ord. 1661 s.118

ZACZĄĆ

183 d

((otrzymał re(pons)) (16) z ktorego (rodze (ię był rozfuryował/ y z tego (ię (17) poczęśći dochodźiło/ że Portá myśliłá z námi zácząć woynę/ iáko (ię (18) wkrotce potym wyiáwiło. Re(ponś nášego Po(łá ná ten czás był (19) táki:

Merk.Pol.Ord. 1661 s.118

ZACZĄĆ

125 a

((wiádomo))(19) co mamy od nich potrzebować/to iest/odrádzáć im posiłki do (20) Portugálliey/ieśliby prędko między nimi á támtą Koroną do (21) Pokoiu przyszło;A druga/ pomykáć ku skutkowi pewne Tráktaty o (22) náięćie v nich Okrętow/od Posłá Nászego w Hadze zácżęte.

Merk.Pol.Ord.1661 s.81

2 A C 2 A₂ C

(15) Nazáiutrz witáli Ich MM.PP. Posłowie Krolá I. (16) Mći/ y zarazem potym I.Mść:XI. Biskup Łuokj Kánclerz (17) Wielki Koronny Seym záczął/ proponowawszy Ordinibus (18) Regni imieniem Krola I. Mći. materiam publicorum (19) consiliorum. Po Propositoyey poczęli Ich M. P. Senatorowie (20) Wotowáć/ y huoviq; Wota się skończyły.

Merk.Pol.Ord.1661 s.212

CP

ZACZA₂Ć

459 a

---

(15) Náżáiutrz witáli Ich MM.PP.Posłowie Krolá I. (16) Mći/ y záraz potym I.Mść:XI. Biskup Łuckj Kánclerz (17) Wielki Koronny Seym záczął/ proponowawszy Ordinibus (18) Regni imieniem Krola I. Mći. materiam publicorum (19) consiliorum.Po Proposicyey poczęli Ich M. P. Senatorowie (20) Wotowáć/ y hucvsq; Wota się nieskończyły.

Merk.Pol.Ord.1661 s.212

CP

ZACZĄĆ

138 b

(s.89) N.XIII.(2) Merkvryvsz Polski (3) Ordynaryiny. (4) Od dniá 16. do 23.Februarij,1661. (5) Z Mádrydu 24.Decembris,1660. (6) Na początku tego Mieśiącá Krolewicz (7) náſ Filipp Proſper ſczęśliwie ſkonczył (8) trzeći Rok ſwego wieku/ á czwarty (9) záczął. (10) Wypráwił Dwor do Indyey (11) Mándat do Vice-Reiá,

Merk.Pol.Ord.1661,s.89

kl

ZACZĄĆ

22 b

((Pruſy y Inflanty wielkie incrementa bráły;))
(27) ktore po wſzytkiey Koronie (28) ztamtąd diffundebantur. Ale że z dáleká bárzo trzebaby rzecz zacząć; (29) a krotki ten ingres in magnum volumen excreſcere , na inſzy to ſię czás (30) odłoży.

MerkPol. 1661 s. 12

ZAŁĄCZNIK

(19) A co ſię (20) tycże kontrowerſyey około granić vltra Moſam, tá nie może (21) bydź decydowáná iedno tu/ gdźie od Poſłá Hiſpańſkiego ieſt (22) zácżęta. Około pokoiu z Portugalią nie kwápią ſię Stány/ (23) áni deklárują ſwoiey intencyey/

Merk.Pol.Ord. 1661 s.159

ZACZĄĆ

242 a

---

(13) 5. Krol ſam iáko przedtym od nie (14) pámiętnych ciąſow bywało/ ma mieć w mocy woyſká zebráć/ (15) one lądem y morzem wedle zdánia ſwego wyſtáwić/ woynę (16) zácząc/ á one lubo wiecznym pokoiem lubo przymierzem do (17) ciąſu/ ſkonczyć;

Merk.Pol.Ord.1661 s.160

ZACZĄŁ

((Vmnieyſyły ſię Regimenty dla chorob)) (11) z odmiany powietrza (12)y pokarmu pochodzących. Nie (13) wygodá w prawdzie wielka/ iednák (14) takieyże nátury nieprzyiaćiel/ zárowno (15) nám będzie iey podlegał.(16) Chćiałby Dworzá dwá Mieśiąca robotę Woienną (17) zácząć/ na co Armatę każe w Seuilliey śpieſno gotować:

Merk.Pol.Ord. 1661 s.149

ZACZĄĆ

((Vizyty odprawuie v. Kárdynałow)) (31) ktorych zkończywßy/ dopiero Negotiácyą ſwoie zácznie. (32) Názáiutrz miał Oćiec S. Concyliator/ przy ktorym Akćie (33) Kárdynałowie mieć Audyencyą publiczną/ á Rádá táiemna (34) bywać/ zwykłá: Czytano tám naprzod Bullę Piuſa Piątego dć (s.93) rebus Eccleſiae non alienandis, á po niey záraz Bullę drugą (2) świeżą terázniey§ego Papieżá

Merk.Pol.Ord.1661 s.92-93

kl

ZACZĄĆ

17 d

---

(19) ále Szwedźi záczáć Tráktaty chćieli od (20) powrocenia Miast y Fortec/ y od nagrody szkod przez woynę podiętych.(21) A obaczywszy że Commissarze Moskiewscy nie mieli ná to sufficiens (22) mandatum, wźiąwszy pretext/ że Cár nie dał Krolowi Titulum (23) Ducis Liuoniae. Tráktaty pomienione rozerwáli.

MerkPol. 1661 s. 10

ar

ZACZĄĆ

270 b

(20) Poſłowie Holenderſcy miewáią teraz cięſte conferentie [ant.] że (21) Dworem y nie kwápią ſię ztąd iako przedtym ſię kwápili. (22) Snádź że iáko wielkiey powagi negotiacyą [ant.] ſwieżo zacżęli.

Merk.Pol.Ord.1661 s.181

ZACZĄĆ

(12) Powiadaią/ że (13) ták w Aldzieru iáko w innych Miáſtách pobrzeżnych/ pilno (14) robią koło Fortyfikacyi zácżętych/ ieſcże od owego czáſu (15) controuerſiarum z Káwálerem Maltenskim Páwłem/ z okázyey (16) niewolnikow Frácuſkich/ ktorych ſpodźiewał ſię vwolnić.

Merk.Pol.Ord.1561 s.274

ZACZĄĆ

330 a

((Przypłynął Okręćik z liſtámi do Comeſa)) (9) gdźie mu káże záraz po odebrániu liſtu/ (10) powrocić do Londynu; á dáć pokoy wſzytkim zacżętym (11) negocyacyom; zácżym wnioſł prośbę do Senatu tutecżnego o (12) Galerę/ dla tránſportu do Prouentiey; ktora záraz była (13) mu pozwolona. (14) Z Páryzá 4. Maii. 1661.

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 230

ZACZĄĆ

197 d

(4) á iáko ięno Jezuići ſwoie otworzyli/ ták ſeß v PP. Akádemikow dáleko więcey niżeli kiedy młodźi. Lecz rzeczeß: ále to do czáſu. zá czáſem przenioſą ſię wßyſcy do jezuitow. Odpowiádam/ Niechay PP. Akádemicy wzácżętey pilnośći nie vſtaią;

Pięknorz. Gratis 1627s. 351

ZACZĄĆ

((y PP. Miſtrzowie nie ſą tacy/ ...)) (28) y ſtudenći ich nie odbiegáią/ iáko ſię tám ná ten czáś (1) dźiáło w Páryżu. Rzecz ſámá to pokázuie ná oko/ że iáko ſkoro Jezuići ſzkoły ſwe Krákowſkie gotowáć poczęli/ wiékszą vśielność. ćią PP. Akádemicy około ſwych też ſtáránie záczęli:

Piękmorz. Gratis 1627 s. 351

ZACZĄĆ

- - - - - - - 61 a - - - - - - -

(17) czego poniewaß on nie wie we ſwey Plebaniey in concauo Lunę ſiedząc/ náuczyć go przyidźie. Ze Jezuići ná nowym świećie miedzy pogány/ do tąd ták iáko záraz náſtawßy záczęli/ zbłogoſłáwieńſtwem páńſkim robią/

Pięknorz. Gratis 1627 s. 32

ZACZĄĆ

105 a

((pomagáć zbáwięniu ludzkiemu...))
(8) ſrzdkámi innymi ták wiele duchowińſtwá ſwieckiego y zakonnego; y choć to dźiecko iego y záwayę/ rozmáićie wykładano (iáko to teraz P. Pleban toß dźiecko w Jezuitách) iednák on nie vſtał w záczętey robocie/ piſmem ſwym wołáiąc.

Piąknorzł Gratis 1627 s. 60

ZACZĄĆ

21 od

(11) Zaczęty był ten Traktat ieſzcze w R.P. 1694. do Którego wysłała była Rzplta Stanisława Małachowskiego, Wojewodę na ten czas Kaliskiego, ten wielki Pan lubo nie zkonkludował o pokoju, lecz tak wiele u Porty wyrobił, że Traktat z Turkami miał się w Stryiu agitować, Marg. Traktat naznaczony w Stryiu(-)

E. Otw. Dzieje s. 20

ZACZĄĆ

Marg. król mysli o Woynie z Szwedem(-) (20) Król bowiem tego roku myśląc iako by i na ozwartą Zimę gdziekolwiek utrzymać Sasów swoich w granicach Królestwa z rady niektorych zdrayców Senatorow umyslił Woynę(1) zacząć z Szwedem, o Inflanty

E. Otw. Dzieje s. 32-33

ZACZĄĆ

5 b

(17) a to wszystko na zgubę Rzptey uczynił- 3p. Król Szwedzki uwiedziony nie dawnym przez Gałeckiego oświadczeniem dobrey przyiazni, za umyslną do Sztokholmu ablegacyą nie dowierzał temu aby Król August miał z Nim Woynę zacząć, i tak securus od tey sciany będąc (1) odpoczywał w Szwecyi

„E.Otw. Dzieje s. 54-55

ZACZĄĆ

(21) zaczął był zaraz i gospodarować Król Szwedzki kazał kazał Młyny na Warcie ruynować i wszelkie iazy tamy chcąc żeby wartą statki pewne od Poznania do Küstrzyna Brandeburgskiego chodziły, a z-tamtąd do Stetyna Odrą, Marg. Szwed wartę rzekę uprząta(-)

B.Otw. Dzieje s. 111

ZACZĄĆ

\- - - - - 103 d - - - - - - -

(3) 2p. Tegoż roku zaczęli Węgrzy Woynę z Domem Rakuskim, chcąc się wybić z Niewoli Niemieckiey Pryncypałem był tey Woyny Rakocy, stało się to za fakcyą Francuzkiego Króla który natenczas wojował z Cesarzem o Hiszpanią,

E.Otw. Dzieje s. 96

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

(21) naprowadził Woysk Saskich przez Brandeburskie Prusy do Kurlandyi - Tu w Warszawie udał że Generała Fleminga posyła (1) do Litwy Xiązęta Wisniowieckie z Sapiehami godzić- a tak Fleming zebrawszy Sasów w Litwie i Zmudzi konsystuiących zkupiwszy i owych nowo do Kurlandyi sprowadzonych Marg. Wóyna zaczęta z Szwedami (-)((... Forteczkę...obległ))
E.Otw. Dzieje s. 53-54

ZACZĄĆ

57 a

(11) 2p. J tak zaczął Król Woynę z Szwedami in fundamento punctu Pactorum Conventorum te recuperandis avulsio, czego był nie powinien czynić sine consensu Reip, do czego się w tychże Pactach Conventach Juramentem obstrinxit, i Seym Pacificationis w roku przeszłym potwierdził,

E.Otw. Dzieje s. 54

ZACZĄĆ

(7) iako3 Krol Szwed3ki widząc
unionem animorum przez Seym Lu-
belski, duzo tym perterritus,
nakłonił się był do Traktatow
uczynienia ale fakcya Wielko-
polska dissasit mu nowe za-
częąwszy molimina - Prawdę mo-
wiąc były i słuszne do wypo-
wiedzenia posłuszeństwa racye,
które konfederacya Warsławska
podała,

E.Otw. Dzieje s. 129

ZACZĄĆ

68 a

Marg. Rada zdrowa Jabłonowskiego (-) (10) Noten sens. lubo król in$cia Replca zaczął woynę z Szwedem exceſsit bardzo, i był to maximae Consideratnnis występek, iednak coz iuż było z tym czynić- Radził tedy żeby (niezycząc sobie Woyny ani detronizacyi) Primas Regni conwocował Szlachtę

E.Otw. Dzieje s. 64

ZACZĄĆ

(4) 1p. Tegoż roku po umowionych Ligach zaczęli Colligaci Królewscy woynę z Szwedem ale infeliciſsime eventu uderzyli ze dwoch Stron na Szwedzkie dycye, Marg. Dunski król wpadł do Scanii(-) Dunczyk wpadł do Scanii, tam naprzod od Malme głowney Fortecy odegnany

E.Otw. Dzieje s. 48

ZACZĄĆ

(1) Były rekollekcye że Król in-scia et invita Rplca zaczepił Szwedów pod Rygą Bellum offensi-vum zaczął straciwszy tam zaś Woysko swoie, gdy niemogł przez Seym wprawić Rzptą w Woynę, chciał przez Senatus Consilium mieć o tej woynie Konsens,

E.Otw. Dzieje s. 75

ZACZĄĆ

Marg. Szwedzi pierwsi wchodzą (-) (3) 1p. Tu w tym roku ożyli Szwedzi bo uspokoiwszy ostermią Victoriami swemi Moskwę i upiespieczywszy nieco Scianę tamtę weszli w granicę Państw Rzeczypospolitey zacząwszy naprzod od Kurlandyi. Dopiero Król August począł radzić, złozył Seym w Warsjawie

E.Otw. Dzieje s. 62

ZACZĄĆ

65 d

Marg. Seym w Warſzawie ale zerwany (-) ((Król...złożył Seym...)) (8() Donosząc Stanom Rzeczypospolitey iako Szwed impetit granice Kroleſtwa, a chciał tymsposobem implikować Rzptą w Woynę Szwedzką ktorą inscia et invita imo spreta Repta zaczął sine Consensu Statuum.

E.Otw. Dzieje s. 62

ZACZĄĆ

(10) Szukał ow Patkuł protekcyi u rożnych, u Duńczyka, Moskala, i u Brandeburczaka- Ci wszyscy deklarowali się ale tą kondycyą, żeby iechał do króla Polskiego, żeby ten iako o własną Prowincyą Polską, praetextem ex Pactis Conventis recuperandorum avulsorum naypierwey z Szwedami o Jnflanty zaczął,-

E.Otw. Dzieje s. 34

ZACZĄĆ

(17) Moskal także widząc dobrą apparencyą Króla naszego do trzymania Ligi, gdy iuż tak wiele Woysk Saskich do Litwy wprowadzono, i iuż nad Rygą wisieli, iak prędko powrocił z Bierzów tak zaraz nieopowiednie zaczął Woynę z Szwedem od Jnflant.

E.Otw. Dzieje s. 48

ZACZĄĆ

Dusza tedy tak rodzi
się stworzona, jako iż
Pan Bóg naprzód
zaczął

S. H. LUBOM. WYBÓR 1953 s
243

ZACZĄĆ

Wieczność! długa wieczność! nie tylko ſię nie ſkończy / ále ſię ledwie iákoby dźiś ią záczęto / pocznie.

Bujn. Droga, 1688, 167-168

ZACZĄĆ

DAWID wysłał z Zamku
Betsabe kochankę
Do Mężowego Domu
z zaczętym przy-
płodkiem.
Myśląc że się Uryasz
ucieszy odrodkiem

E. DRUZB. ZBIOR 1752 s

ZACZĄĆ, zaczęty

214 b

/285/ Owszem jak niedźwiedź, gdy się wysforuje Z swemi paznokty, a drzeć się gotuje Kogo w swej kniei, tak on z bestwej chuci Na mnie się z ostrym wnet pujnałem rzuci I krzyknie: "Nie chcesz? nie chcesz zaczętego Kochania zażyć i pragnienia mego?

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 185

ZACZĄĆ

wnet oni mili prawdźiwi
przyiaćiele burdę z sobą
ztoczyli /á ieszcze ią ten
záczął /ktory był one práwe
przyiaćioły ták hárdźie
y ták bespiecznie miánował

Poprawa
F. C. 1625, s. 34

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

Ták ábowiem w mieśćie Spierze/ tego roku ktorego tá księgá iest záczętá/ tráfiło się: Iż gdy niektora nabożna białogłowá/ z iákąś podeyrzáną czárownicą rozmowę miáłá/ y obyczáiem białogłowskim z nią się poswárzyłá.

S. Ząb. Młot na czar... s. 6 Kraków 1614

ZACZĄĆ, zaczęty

Jeszcze bym się skarżył, lecz
żalu ponowa Niedomówione
ucina słowa Y dusi się
w piersiach zaczęta mowa

A. Morsztyn, Utwory
1971 s. 283

ZACZĄĆ

104 d

(16) I jakoż tedy mam zacząć
swą mowę I, tak niegodny,
wniść z Tobą w rozmowę? Nie
śmiem, choć mię gwałt praw-
dziwej potrzeby Przyciska,
przerzec i otworzyć gęby;
Ale śmiem, Panie, bo wiem,
że część ciała Mojego w nie-
bie chwały Twej dostała.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 224

ZACZĄĆ

90 b

---

marg. Okręt od brzegu odłożywszy płyniemy psalmy śpiewając. /-/ /141/ Tak wszedł na okręt będąc frasobliwy, My też zaczęli nasz popław wątpliwy. Rozpiąwszy żagle na masztach wesoło Sami na wierzchu zasiedliśmy koło

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 101

ZACZĄĆ

63 c

/197/ A tak gdy zaczął Mars
w szczęściu wątpliwy Siły
Kozaków w serce wlewać ży-
wej, Jeszcze złośliwiej ku
bitwie pałają, A szczęściem
chciwość swoję podżegają.
Gdy pana nie masz i głowy
w swym ciele, Tym słudzy
gorsi, tym złych członków
wiele -

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 81

ZACZĄĆ

59 d

---

marg. W której gdyśmy siedli, Prezydent nas pyta, co za wojnę w Polszcze z kozakami mamy. /-/ /119/ Zaczym niedługo ceremoniej strojąc Siedliśmy miejsca swym porządkiem biorąc. (Tu znowu zaczął sam gospodarz mowę Odkrywszy proszkiem natrząśnioną głowę:)

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 78

ZACZĄĆ

8 b

/1/ NAWIGACYJEJ MORSKIEJ ROZ-
DZIAŁ PIERWSZY ARGUMENT (Auktor,
Najświętszej Panny /aby mu Ona
zaczętej pracy pomogła/ wezwaw-
szy i z towarzystwem swoim wy-
spowiadawszy się, na okręt
wsiada.)

M.Borzym.Naw. 1662/1971/ s.37

ZACZĄĆ

(10) ((mamy iachac)) a potym
znow do Xcia Kurfirszta
Brandeburſkiego ktory wiel-
kie Panſtwo iuz my ze az-
tyrdzieſcie mil iedziemy
quisi zaś ſcit o poboczn-
nym trzy mile wielkie tego
dnia iachalismy złą barzo
drogą ktorą iedziemy od
Magburga zaczowſy teraz
wiachaliśmy w Biſkupstwo
Hildewſkie

Dziennik podr.T.K.rkp.s.
20r

ZACZĄĆ

18 c

(13) tam była wielka rozrywka ieſli mamy iachac a bo ni bo iuż y wieczor był iednakże na tym ſtaneło ze nocoſmy iachali (s. 15r)(1) do wſi Tuſter Markien cztyry mile od Berlina. iachali z nami wszyscy ci Kawalerowie y tesz mieliſmy wygodę co z granicy zaczowszy, tesz nasze z ſobą maiąc Kredencerze

Dziennik podr.T.K.rkp.s.14v-15r

ZACZĄĆ

(16) tak tedy wiezdżaliśmy w Przedmieście doiezdzaiąc tedy Bramy (s. 10r)(1) przedmieśkiey racę puszczoną za ktorey znakiem zaraz z dział zaczęto bic Kulami przez głowy nasze tak ze świstała lecz dosic na tym ze drudzy się lękali chociasz przecie nie bardzo blisko głow latały

Dziennik podr. T. K. kkp. r.
9v - 10r

ZACZĄĆ

6 d

(6) Vlice ſą strasznie wielkie brukowane z Rynsztokami czyſciuſięko na każdey Vlicy Rynek ma wielki y Ratusz duzy y piękny (Marg.) zwyczay ieſt od Poznania zaczowszy ze wszytkie Miaſteczka Wſi brukowane maią ulice.

Dziennik podr.T.K.rkp. s. 6r

ZACZĄĆ

Tu dopiero od Galeryi przytknio-
ney do wału (...) zacząć pod-
kop potrzeba

J. Narożski, Arch. mil.
s. 133

ZACZĄĆ

(13) Od Im X. Łąckiego miałem wiadomosc, ze zaczął rem sibi commissa, ale iescze nie wiem ia[k] zakonczył. Kanonią Gnieznin po Xu Silnickim conferowałem Xu Hrabi Tarnoſkiemu Krwi moiey. Co Krotko namięniwszy Zostaię

M.Radz.Listy rkp K.23r

ZACZĄĆ

64 d

(1) List do Pana Pulkownika Siegrotta posyłam WMMPu Iakes zaczął Dobrom Swoim ſuccurere, tak kąńcz omniprudentia aby się ta sztuka niedała poznac Ateraz zdrowia iako naylepszego Życząc WMMPanu y do Siebie fortunnego Przyiazdu Zostawam [...] [w]e Gdansku dj 9 Jan 1705

M.Radz.Listy rkp K. 133v

ZACZĄĆ

Widzisz, jako po zimie wiosna następuje?
I to ustąpić musi, co nas dziś trapuje.
Zacznij albo ja zacznę, pójdziem na przemiany;
Żywiniec piękniejszy jest, kiedy przeplatany. 7

Szym. Sz. Sielanki wyd. 1964, Bibl. Nar. s. 148

ZACZĄĆ

... on známienity Teolog Ambsdorfus miał ... kazáć ... Ono kazánie tymi gorliwymi záczął słowy: Ta Ewánielija przeczytána należy do ubogich.

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brieg s. 13

ZACZĄĆ

życzę na ten już świeżo
zaczęty Rok / wszelakich
pomyślnych pociech /

M. DOBR POLITYKA 1690 cz. I
s. 110

ZACZĄĆ

dnia dzisieyszego znowu
zaczeliśmy (zaczynamy)
Rok I

M.DOBR.POLITYKA 1690 cz.I
s.168

ZACZĄĆ

... winnice tu się po górach
zaczęły pierwsze widzieć i drze-
wa w polach orzechów włoskich, ...

Pam. Zaw. 1862, s. 77.

ZACZĄĆ

Anno 1710. Zaczęty adversante Fortuna, bo z Prus wyjechawszy, orszsciq nas ciężkie premebant maligny, że powałem leżeć przyszło; ...

Pam. Zam. 1862, s. 28.

ZACZĄĆ

Raczy tego pragniemy, aby w. ks. m. w zaczętym usiłowaniu, co byś baczeł być należącego do dobrego i całości R. P., nie ustawał i nie dopuszczał pod ten czas zamieszany

Akta Pozn. 1557 s. 381

ZACZĄĆ

Druga kupa studentów pi-
janych idąc przysłuchywała się
kto iest, co krzyczy ---
Poznawszy ich, dali
im wprzod pokoy, potym
chodzili za nimi, iakby
z nimi handel zaczęć.

J. Goll · Pam. wyd. 1891 s 18

ZACZĄĆ

... jmć pan starosta, pobudowawszy pomieszkanie dwornicze, stodołę i szopę, siać zaczął, ...

Opis Krol. w r 1664 wyd. Toruń 1938 s. 478

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

Jeziora...

...

U. Czarne tomi 4, które in possessione zamku zostaje. Tż jednak proces już z dawna z possessorami dziedzicznych dóbr Mieliwego i Zowady jest zaczęty z strony zimowej rybitwy, bo letniego połowu abiwicem zażywają, tedy controversia haec do decyzyi J.K.Mci zostaje.

Opis Król. w r 1664 wyd. Toruń 1938 s. 98

ZG C2G,C

(25) iakoß napiſałem do Swych zeby teraz in Septembre zaczał na ßkołę Kawalkatorſką chodzic y na wolnych koniech wprawiał się z młodu w to co właſnie Kawalerowi należy. Uczy się iuß y szermowac, po razu na dzien.

K.Opal.L.rkp s.506

ZACZĄĆ

587 d

(3) Dai mu Boze poʒyc według woli swey Swienty. Od Syna mego wʒystko mam dobrze o nim, we wʒystkim złaſki Bozey cudownie proficit. Na koniu siada, a die ultima Bartiy zacʒawʒy.

K.Opal.L.rkp s.513

7

ZACZĄĆ

262 c

(2) Wiec ze go iuß zaczeli to Bog zna non ex eorum mente, ale podług mego zdania piße. Rzecзy zNiderlandu odpakowałem. Tesaurus cineres fuere. Takich błazenstw dзiecinnych nakupiono ze w Poznaniu dostałby tego wßystkiego y lepiey.

K.Opal.L.rkp s.220

[sc. ołtarz]

ZACZĄĆ

(10) to teraz przydawßy do tego Laudum naßego ze hactenus żadnych u nas nie maß Zaciagow. Chciano wprawdźie zacząc. Obstiti y Seimu cżekac rozumiałem dokonczenia lubo quod absit rozerwania. Dopiro sięzmiesc zſobą ziachawßy kendy et ex re capere conſilium.

K.Opal.L.rkp s.405

ZACZĄĆ

(12) WPozaniu cʒłek bendʒie distentus mille occupationibus. (s. 246) Siedmią pachołkow moich ktorʒy tam zostali y z Mroczkowſkim prʒyſłc maią proßę kaß WMP. odlicʒyc Mieſiąc prima Iuly iuß zaczety przychodzi na wßystkich złotych cʒterdʒieſci y trʒy. To wRegestr niech wpiße.

K.Opal.L.rkp.s.247-246

ZACZĄĆ

(19) Zatym zaczał chynę pić, ale nie mogł y dwa razy wanien continuare dla mdlo∫ci. Probował potow y pod pierzynami y tam przystampic niechciały. Nakoniec febra przypadła zgorączką·wktorey y roża na nodze. Lecz się ta predko skryła y „w gangrene obrociła,

K.Opal.L.rkp s.77

ZACZĄĆ

(12) Stanął in littera L w ſwoim Herbarʒ[u] zacʒym pewnie od Łodʒi zacʒnie coby mu trzeba inculcare. [O] Marcinka teß prʒywieʒienie pilnie a pilnie proßę. Iako po[ro]bi v mnie ktory mieſiąc bona fide obiecuię go WMmP. vʒ[y]cʒyc.

K.Opal.L.rkp.s.32

ZACZĄĆ

32 d

(4) Ieden [Exemplarz wezmi) WM in manu[, y zaczawßy od poczatku [kę]dykolwiek y nakto-reykolwiek paginie error się albo dwą, a[lbo] trzy znaiduią, kozdy z nich nanotowac iakim Asteri-skiem lub[o] teß napisac NB. Potym z iednego ła-cno się drugie poprawią.

K.Opal.L.rkp.s.32

CP

ZACZĄĆ

30 d

(s.31) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y KochanyBracie Lubo pewnie wiedziec nie mogę iesli Kozak moi zastanie WMm MP. WWarßawie, tam go iednak in eventu[m] obracam. Naprzod Pana Boga goraco proßę aby dał faelicem zacjetey zgodzie finem

K.Opal.L.rkp.s.31

zaczą c

518 c

(14) ktory cale propensus dobrze nąm uczynic, ale iednak dandum aliquid tempori z pewnych respectow. lamci tego Bog zna na przeszkodę WMP. nie uczynił, ale iednak widząc zas WMP. został spe frustratus na Seimie chciałem ią zacząc z inszey beczky: bo per provar no si perde nulla.

K.Opal.L.rkp s.461

ZACZĄĆ

468 b

(str.420) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y Kochany Bracie. Nowo y §cʒesliwie zaczetego zSerca gratulor, A Nie bawiąc długo Kozaka (bo ty§ Swego poslę prʒed Wyiaʒdem moim do Kowla do WMMPaná, conſily cauſa zktorym mi zaie§dʒac bendʒie do War§awy) odpiſuię na list WMci.

K.Opal.L.rkp s.420

ZACZĄĆ

14 d

(17) y rady ich dostate-
cżney iuż zasiąc, a po
ty[m] proſto do mnie
obrocic. Cokolwiek sta-
tuent expendowa[w]ży
wprzod, zaras zacżniemy,
et faciemus facienda.
WMmPan cokolwiek prze-
ſtrog bendzież mogł wy-
p[i]ſac nie racz parce-
rechartae.

K.Opal.L. rkp. s.20

CP

ZACZĄĆ

(15) Contracty [sam] są przy mnie y zechcę ſię z nim porachować. [Mar]-ſzałka Trybunalſkiego pálpabo. P.Gronowſkiego iu[żem] zaczął promouere, y napiſałem do X.Glembockie[go]. Rozumiem ze dopniemy, bo mu y nąßych Deput[atów ob]staluię y do rożnych do Piotrk[owa] napißę tylko niec[h] tam stanie tempeſtiue.

K.Opal.L.rkp.s.69

ZACZĄĆ

152 c

(10) Wiecey tedy nie przydam tylko tym concluduiąc zkadem zaczał y o to proßąc abys WM MP. nie załował prace y papiru w odpiſowaniu mi na kozdy punct boc teß to ſtÿ mei solatium czytac w liſcie abſentis cobyſmy zſobą vstnie nagadali.

K.Opal.L.rkp.s.130

ZACZĄĆ

151 a

(10) A toß nie trȝeba tak ladaiako vpußczac na co ſię zawȝięło y to efficere aby się wprzod namodlili, albo raczey co dali. Są vacancie po Krolewicu Kazimierȝu, co by się WM P-u zdało zacząc co o nie per idoneas perſonas.

K.Opal.L.rkp.s.129

ZACZĄĆ

320 d

(3) Zaczął rzecz opowiadaiąc w czym przyiachał y suaviter invitando albo provocando adverſam partem. Zaden ſię nie ozwał. Sami Ariani (miedzy ktorymi było kilka slachty od Lublina, Slichtynkow dwai, Ruaruſ etc) ozwali się ztym ze bendac zawarci pod iednymze prawem, wolnoſciami, praerogatywami,

K.Opal.L.rkp.s.275

ZACZĄĆ

(13) A naprzod od Seimiku zacznę na ktorym abys był iuż nie wiem iako proſic, bom y tak zdretwiał przeczytawſy [illegible]illationem iakąſ WMci, ktory cudownie ſię dziwuię, ze zważyc v ſiebie nie mozeſz ani zgoła chceſz, quid peccatum wtym zes niebył na przeſłym.

K.Opal.L.rkp.s.271

ZACZĄĆ

(s. 278)Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y Kochany Bracie. Zacznę list a votis et supplicationibuſ ktore y oddaię P-u Bogu za §czesliwe przeprowadzenie Imci Pani Bratowy mMci Pani przes to czerwone Morze w§elakich niebespieczeńſtw, y one§ do niego obracąm

K.Opal.L.rkp.s.278

ZAOZĄĆ

526 d

(30) Racz tedy WMc iako bliższy posłac kogo sprawnego dla wyiecia ich, ia zaczynę upewniam prawo y kończyc bendę, biorąc to na się. Inaczey trudno. 3. Przes P.Skorzewskiego sprawa z Zydy bendzie mi curae. Iuż (str.466) pozwy położone. Kręca się widze pilnie, ale nie wykręcą.

K.Opal.L.rkp s.465-466

ZACZĄĆ

136 a

(str.116) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y Kochany Bracie W sprawach dwu ktore moram non patiuntur wyprawiam Swego do WMm-o M-o Pana. Naprzod zStrony Czerniewa druga z strony Hamru. A zaczawßy o pirwßey, tak krotko oznaimuię ze Pan Iaskolski był u mnie.

K.Opal.L.rkp s.116

ZACZĄĆ

pomienioną wiekę roli, która
się zaczyna przy rece
młynickiej (...) zacząwszy
od chmielnika aż do jeziora
wieczyska morgów 10
wykopane (...) konferuje.

Inw. St. Ruckiego i K.
p. 202

ZACZĄĆ, zaczęta

Zaczęta praca, kończ, ieśli z pożytkiẽ.
Vide. Pożytek czuiesz li, kończ coś począł.

Phraseu. 1607
s. 237

ZACZĄĆ

Zacząć wojnę głupstwo/
ale dokończyć rozum.

Phrases, 1607
p. 235

ZACZĄĆ

((niewyszedł)) (25) aże w namiocie swoim zaczętej nabożnie dosłuchał (26) mszy świętej, a potém miasto jakiej do żołnierzów swoich exhorty, samże (27) zaczął pieśń Wojciecha świętego do przeczystej Panny i Matki i ta była (28) hasłem, ta była fax et tuba do szczęśliwej wiktorii i tryumfu.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) 1670, k.V v

ZACZĄĆ

((niewyszedł)) (25) aże w namiocie swoim zaczętej nabożnie dosłuchał (26) mszy świętej, a potém miasto jakiej do żołnierzów swoich exhorty, samże (27) zaczął pieśń Wojciecha świętego do przeczystej Panny i Matki i ta była (28) hasłem, ta była fax et tuba do szczęśliwej wiktorii i tryumfu.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) 1670, k.V v

5

ZACZĄĆ

212 b

((12) Ale się ia do
rzeczy wracam przedsię-
wzięty (13) I Stephan y
Auguft Pokoy on zaczęty
(14) Trzymał nie naruſe-
nie; chociaſ zywe serce
(15) Wrzało wStephanie,
nate wſech kraiow pożer-
ce (16) Chociaſ go Syxtus
Piąty do tego prowadzieł
(17) Zeby był złamał Pac-
ta, zeby się był zwadzieł

W. Potocki Wojna [illegible](rkp.)s.9

5

ZACZĄĆ

(33) I Chodkiewicz też nie był tak nazbyt uporny (34) Woli [posob bespieczny niżeli Pożorny (35) Więc iak znowu do Rydlow; naprzod przed swą broną (36)Każe osuc okrągły Pagorek Koroną (37) I Gdy tylko roboty dokonał zaczęty (38) DwuDenoffow oddzieł zich tamRegimenty

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 95

DL

ZACZĄĆ

425 a

(7) Toß Agow, y Wezyrow, y Baſzow, y inny (8) Kaze zwołac do siebie Woyſkowey Starßyny (9) Azesam nic dla zwykłey nie mowi powagi (10) Wielkiego Secretarza zazył Kizlaragi (11) Aby krotkiemi słowy o Woynie zaczęty (12) Iego Carskie w uwagę podał ſentimenty

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 96

ZACZĄĆ

510 a

((Turczyn wracał Zabiwszy Pułkownika Jacka)) (24) Tylo nas uszkodziła ona ich Przechacka (25) A tym czasem Chodkiewicz starych woiennikow (26) Zebrawszy, koło przyszłych rozmawia się sykow (27) Znaczy kędy kto ma isc kto ma zacząć zwadę (28) Kto dzisia opanowac: ubiedz retiradę

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 126

BR

ZACZĄĆ

522 b

((Z tymże my tu posłani dziś od Królewica (...)))

(15)Do was zacne Rycer-
ſtwo: zebyscie dla Swie-
tey (16)Wiary: y dla Oy-
czyzny roboty zaczęty
(17) Nie odbiegali: Sto
kroc ſacuiąc to drozy
(18) Niſ zywot: a coſ
choc się w brzuchu nie
dołozy (19)Opatrzy Bog
swych ludzi:

W.Pot.Wojna Ch.(rkp)
s. 131

49

ZACZĄĆ

(41) Hetmanie moy złoty (42) Przecz że przecz zostawuiesz zaczęte roboty (43) Ale iuż decret przyszedł wiecznego wyroku (44) Od ktorego nie wolno Apellowac Kroku (45) Więc na niską Lektykę, z pościelą włożony (46) Gdy żałosney pożegnac, iuż nie może żony((Wieść się każe na Zamek))

W.Pct.Wojna Ch.(rkp.) s. 152

DL

ZACZĄĆ

675 d

(15) Zacznie drugą Pan Bełzki za Cesarskiezdrowie (16) Na co razem klęknęli wszyscy Wezyrowie (17) A potém go niedługo zadławili sami. (18) Wolałby ich kwitować z ceremoniami (19) Trzecią wypił Sobieski, jakby wytarł płatem (20) Za zdrowie wezyrowe i z całym Senatem (21) Tak kiedy z najbliższego podpijają stoku ((Aż noc padła))

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 198

ZACZĄĆ

(21) Smierc iego y niewinne, wspominaiąc razy (22) Żeby Boze, do ludzi, poiednał urazy (23) Własnie Mszy swiętey słuchał naſz Krolewic dla ty (24) Intentij żeby się zaczęte Traktaty (25) Z chwałą Bożą, ktorą miał wpierwſey zawſe pieczy (26) I zdobrem Pospolitey, mogły skonczyc rzeczy.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 203

ZACZĄĆ

411 d

((Pospądzali posłuchy)) (25) aleskoro widzą (26) ZeStraßStoi zesię ich-Polacy nie wstydzą (27) Vsarze drzewa w tokach, pancerni nabite (28)Podniosą bandolety: awßyscy dobyte (29) Biorą ßable na Tymblak: Turcy teß z Ferworu (30) Spuscili: wzdy zwykłego nie tracąc humoru (31) Harce zaczną

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) s. 90

ZACZĄĆ

38 a

Kázdy kot w nocy czarny.
Kto latwie vwierzy/
wnet (ię w łeb vderzy.
Kto z dobrych §ydźi/
tym (ię Bog brzydźi.
(Cent.VIII, Kto z Bogiem
zácznie/ vczyni bácznie.

Rys.Prov.Pol.1618 r.,
Cent.VII,Dec.10,
Cent.VIII,Dec.1

ZACZĄĆ

143 d

(13) Y zgołá do niczego nie dał ſię przywodźić/ Ażby tych znieść/ y złemu drogę wprzod zágrodźić. Iákoż z tym ſię ozywam/ y w tych ſzrankách ſtoię/ Tu Wezyr ſię odąwſzy. Dobrześ zaczął ſwoię/ Dobrze y mowę ſkończył. Kantymira lubo Y Tomże ták przede mną nie wſpominay grubo. Książęca deklárácya.

S.Twárd.Legacyja 1633
s.92

ZACZĄĆ

(11) Komu się choć nieſczęśćia, mawiał często on chwalebny Kurfirſt Sáſki Jan Jerzy, ten niechay jedno nieco záczne z Xiędzem pobożnym á doſyć go mieć będźie. Páni Mátká moją, ſą ſłową Kurfirſtá w ſpomnionego, záwſze mię wiernie od tego odwodźiłá,

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 35

ZACZĄĆ

(24) Co oná (Phryne) widząc, zácząłá grę tákową mowiąc: Co ja czynić będę, to y. Wy wßyſtkie czynić maćie. Záczym wźiąwßy miednicę z wodą, twarz ſobie umyłá; co gdy one drugie pobielicźkowáne (pomálowáne) Szláchćianki czynić muśiáły;

A. Gdac. Dyszkurs wyd. 1679 s. 51

ZACZĄĆ

32 b.

(9) JEc Mc P Kamieniecki mowił im dla łatwieyszego zrozumienia ich ięzykiem, k/.../(19) Joh Mc wzaiem tegoz po nich potrzebowali. Posłąmpiła tedy Moskwa kilka krokow y Joh Mc się ku nim przybliżyli a zszedszy się Kniaz. Michayło Kozłowski zdiąwszy czapkę (coz y drudzy czynili) mowic zaczął, Wielki Hspdr Car...

Piasecz. Rel. rkp. K 26r

ZACZĄĆ

38 d

(18) będzieli kto chciał nas ha-
nowac, nie zazyie uciechy Wszy-
tek swiat osądzi ze nie s krola
JEo Moi Pana naszego, ani z nas.
Posłow przyczyna będzie rozerwa-
nia zaczętey rzeczy.

Piasecz.Rel. rkp. K 28v

ZACZĄĆ

45 d

(2) Rzekł JEcMc Pan Woiewodzic Wileński. Dzien wczorayszy strawiliscie y dzis trawicie zasadziwszy się na nie słusznych y posmiewiska godnych wymowkach, niescie nowego nam nie przynieśli, ieno s tym ze nabozenstwem na plac wyiezdzacie, na co wam dostatecznie ieszcze wczora odpowiedziało, lepiey tedy szczerze z nami idąc, nie zwlekaiąc co pewnego powiedziec, abo zaczęte konczyc rzeczy

Piasecz.Rel.rkp. K 32r

ZACZĄĆ

37 d

(3) My w osobie Krola JEoMci Pana Naszego dosc z siebie czyniąc przed naznaczonym przysiędze czasem przybywszy zaczęte rzeczy konczyc gotowismy, tego ieno potrzebuiemy abychmy wprzod u Cara byli.

Piasecz.Rel.rkp. K 28v

ZACZĄĆ

82 d

(18) JEoMc Pan Woiewodzic Wileński wspieraiąc JMP Kamienieckiego rzekł. Nie ma nic dokonczalnych Zapisow y gruntownego zawarcia zaczętego dzieła ten wasz niepotrzebny upor za ktorym ieſli dla tak błahey rzeczy rozerwie się przez was, Bog wam wszytkim Sędzią y pomstą będzie.

Piaseoz.Rel.rkp. K 55r

ZACZĄĆ

79 a

(18) Przystawowie nie upewniaiąc o pewnym czasie obiecowali po Boiarach Dumnych ze wkrotkim czasie zaczną namawiac się, y Car swoim krestnym całowaniem utwierdzi. a boiarom mieli to od Jch Mci doniesc.

Piasecz.Rel.rkp. K 53v

ZACZĄĆ

(26) na teraznieyszy czas krestnego całowania y Naiasnieyszy Hspdr Nasz Władysław Czwarty Bogiu miłosciu Korol Polski Wielki Kniaz Litowski y innych Pan nasz Miłosciwy, czyniąc dosyc tym wiecznym Zapisom przysłał Nas Wielkich Posłow swych do Ciebie Wielikoho Hspdra Cara y Wielikoho Kniazia Michayła (K 48r 1) Fiedorowicza Wsieia Rusi Samoderzca Brata swego dla dokonczenia y wiecznoho zawarcia tego tak dobrego y szczęsliwie zaczętego dzieła.

Piasecz.Rel.rkp. K 47v-48r

ZACZĄĆ

58 d

(6) Wszedszy w pałac Jch Mc Panowie Posłowie kila krokow od Maiestatu staneli, y zdiąwszy Czapki zaczął JMP Kamieniecki mowic w te słowa. Boziu Miłosciu Naiasnieyszy y Wieliki Hpdr Władysław Czwarty Krol Polski, Wieliki Kniaz Litowski Ruski Pruski Zmudzki Mazowiecki Kiiowski Wołynski Podolski Smolenski Podlaski Czernichowski Połocki Witepski Mscisłowski Liflantski Estonski y innych A Szwedzki Gotski Wandalski dziedziczny Krol Xze Finlandskie y innych JEcKM

Piasecz.Rel.rkp. K 44v

ZACZĄĆ

59 c

(7) Wdziali potem wszyscy trzey Jch Mc Czapki. A JEc Mc Pan Kamieniecki zaczął samą rzecz mowic, ktorey ledwo słow kila wymowił, Pieczatnik Jwan Tarasiewicz Hramotyn przerwał ią, y nie dopuszczał mowic, az by Jch Mc zdięli czapki, odpowiedział JMP Kamieniecki

Piasecz.Rel.rkp. K 45r

ZACZĄĆ

61 b

(13) JMP Kamieniecki odpowiedział mu Ponieważ wy słow Naszych słuchał nie chcecie My Bogiem wprzod Carem Niebieskim, a potem ieho Carskim Wieliczestwom oswiadczywszy się, do Oyczyzny odiedziemy y iesli dla iego tak dobre szczęsliwie zaczęte dełło rozerwie się nie Krola JEo Mci Pana Naszego ani nasza to będzie wina.

Piasecz. Rel.rkp. K 46r

ZACZĄĆ

61 d

(23)y oni iako słuszney y nie nowo zaczętey rzeczy nie przeczyli czego się Przystawowie zaparli, a Jch Mc rzekli im przy Caru, godnieyszysmy nad was Wiary nieprzyzwoita Naszemu Narodowi płonnych Słow ani zamysłow powiadac

Piasecz.Rel.rkp. K 46r

ZACZĄĆ

że to iuż wdowá umierać myśli,
to ią iuż iák do testámentu,
przyprowadźaią, [sc. księża] i każą
iey od Kościoła záczą̨ć, áby zá duszę
swoię dobrze czyniłá, á podobno było
lepiey záczą̨ć testáment od płácenia
długow.

Młodz

Kaz. Hom. 1681, 51/II

ZACZĄĆ

71 a

(10) Drugi woła/ że pirwy trzeba ſtáremu práwu czýnić doſyć/ niż nowe ſtánowić/ ante omnia tedy o rozdánie wákáncyi. Drugi ante omnia podług práwá wyráznego od receſſu záczą́ć. Nuż inży znowu Pacta Conuenta, Senatus Conſulta, Oeconomiae, Ktory nierząd ſrogi opiſany.

Ł.Opal.Rozm.s.67

ZACZĄĆ

74 b

(5) Po przywitániu tedy Krola/ nie zátrzymáni długą Panow Senatorow mową/ więc áni ták Beroką Propozycyą (ktory iż wszytkie contenta w Iwych mieli instrukcyách/ rozumiem y to/ że iey nie potrzebnie ták długo słucháią) tym przędzy Pánowie Posłowie do Iwey Izby przyszedszy zaczną konsultacye Iwoie.

Ł.Opal.Rozm. s.70

ZACZĄĆ

14 a

(3) Pleb. Słuſzna to WM. uwagá. Iednák wielką y trudną podałeś mi WM. materyą/ na ktorą záraz y bes rozmyſłu dáć ſkuteczny reſpons ńie ieſt rzecz moiey głowy. A ńie z tąd by też to trzebá záczą́ć. Boć to złe Seymowanie/ ieſt tylko ſkutek złey przyczyny/

Ł.Opal.Rozm. s.14

ZACZĄĆ

15 c

(23) Wczesnie widzę wáruieß WM. sobie kontrádikcyą/ ktorey ia bráć priuatim nie chcę/ wiedząc iáko się w niey wßyscy W.M. publicé kochaćie. A mamże záczą́ć: Ziem. W imię Boże. Pleb. Fiat. Wolnośći wáßey/ Za (s.15) iako wßystkich rzeczy/ máłe początki/ Zaczyna Dyszkurs.

Ł.Opal.Rozm. s.14-15

ZACZĄĆ

25 a

(5) Conclamant milites ... y tak tym praetextem ten miły obrońca wolności oraz y Rubikon y prawá przestąpił y rzucił kostkę o całość Oyczyzny/ woynę zaczęwszy/ ktorą R.P. w wiednego panowánie odmieniona/ y wolność zgubiona.

Ł.Opal.Rozm. s.24

ZACZĄĆ

78 c

(2) Rozumiałbym/ áby Márßáłkowi y Deputatom konſtytucye pißącym, talem Methodum opiſáno: Naprzod rozum pokázuie/ że te materye ktore wßyſtkę R.P. záchodzą/ pierwße przed prywatnimi mieiſcę mieć ſłußnie máią. Naprzod od Receſtu y Erorbitáncyi zácznie.

Ł.Opal.Rozm. s.74

ZACZĄĆ

59 b

(24) Ponieważem to wywiodł/ że bez odmiáney R.P. bez przyczynienia Pánu władze większey/ bydz od niego może ſkuteczna popráwá Oyczyzney náſzey (s.57) Iuż tedy wroć ſię W.M. proſzę do záczętey máteryey/ to ieſt do ſpoſobu záwieránia Seymow/ wielce ábowiem życzę ſobie zdánia W.M. obiecánego w tym poſłucháć.

Ł.Opal.Rozm. s.56-57

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

96 a

(12) Tákowym y tym podobnym przeszkodom/ vnicum remedium w záchowániu porządku ustánowionego konsyltácyi wászych/ y w nieodstępowániu záczętey propozycyi. To com rozumiał powiedziałem woli W.M. czyniąc dosyć/ więcy przydáć nie mam co, et tu plura tibi ipsi dices: Konkluduie Pleban.

Ł.Opal.Rozm. s.90

ZACZĄĆ

Tak affekt Wm Rozmaitych pełen
Życliwości do Roztargnienia iednak
Zacety przyiazni aby nie był skłonny,
uprzeymie sobie tego pragnie

Herb. Or. XVII, 261

ZACZĄĆ

71 c

(1) Bajazeth I. R 1389 panować zaczoł) y miał przezwiſko Gilderun, to jest błyſkawica przez co prędkość jego Wyrazono Ponieważ Się zatym Turcy coraz bardziey rozſzerzali y osobliwie Emmanuela Ceſarza greckiego prawie jako niewolnika traktowali.

Introd. do..his. 1731 r'p.
s. 90

ZACZĄĆ

(4) Coż Za Solimanna wiadomoſci godnego Zaſzło? Ceſarz ten Roku 1520 na tronie oſiadł y był miedzy monarchami Tureckiemi nayznakomitſzym y nay potężnieyſzym; Tak tylko panować zaczoł, tak zaraz dzieje prodeceſſorow ſwoich z pilnością czytał,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 111

ZACZĄĆ

(18) Ottoman Zaczoł R.1303 panować y ztąd wiedzenia godny, Ze portę Ottomanſką (jako się wyzey namieniło) założywſzy w Roku 1326 przez Orchana Syna Swego (s. 88).
(1) Miasta Pruſia albo Bruſia w Bitynij dobyłszy toż miasto Za Rezydencyą Sobie obrał.

Introd.do.. his. 1731 rkp.
s. 87-88

ZACZĄĆ

(4) Amurath I ktorego takze Murath piſzą Roku 1358 gubernium zaczoł. Szczęſcie onemu albo raczey niepomiarkowana Chrzescian lekkomyſlność wygodna podała okazyą do poznania w Europie Oręża jego. Gdy albowiem Ian Paleologus VI. Ceſarz graecki Bulgarow Ani wſtrzymywać ani utrzymać nie mogł, w ten czas Turkow Z Azyi na Sukkurs wezwał.

Introd. do..his.1731 rkp.
s. 88

ZACZĄĆ

101 b

(5) y od tegoz Czaſu potencya Europeiſka nieodmiennie pod jarzmem Tureckim Zoſtaie. Wtorą woynę R. 1590 Z Chrzeſcianami w Węgrach Z tey racyi Zaczęto: Wyzey w Dalmacyi gdzie jest Zenus Forteca Auſtryacka Mieſzkali Uſchodzi narod rozboyniczy, ktorzy Turkom w kroacyi Znaczne Szkody czynili

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 126

ZACZĄĆ

179 c

(11) Lecz wyſcie albo Skutek rzeczy pokazało iż Pańſtwa Niemieckiego ~~xix~~ nic Zbawieńſzego Spotkać nie mogło, tym Spoſobem albowiem potęga Hiſzpańſka rozdzielona była, y wielu koniſekwencyom Złym Zabiezono. (Po Abdykacyi karola V R 1556 panować Zaczoł, bywſzy juz przedtym 25 lat krolem Rzymſkim,)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 236

ZACZĄĆ

(8) Iakąż woynę karol V Z Francuzami reſpektem Xſtwa Mediolańſkiego toczył? Gdy karol V panować zaczoł francuzi Xięſtwo Maefiolańſkie w poſſeſſyi mieli, a przeſzli poſſeſſorowie Z domu ſfortia będący, Z niego Rugowani Z daleka nań patrzeć muſieli,

Introd. do..his. 1731 rkp.
p. 230

ZACZĄĆ

183 d

(8) To jest amurath III Woynę Zaczoł: Machomet II onę kontynuował, Achmeth Zakończył. Co zatym w teyze woynie Zachodziło, o tym wyzey Zupełną w Hiſtorij Tureckiey pod trzema dopiero namienionemi Sułtanami uczyniono relacyą.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 242

ZACZĄĆ

194 a

(7) Z czym w pradze Złozyli, Zeby na nim wſzytkie Grawamina ułatwione były. Lecz buntownicy wraz zaczęłytey furyi Zbroyno na Zamek w Pradze wpadli, y tam wielkie Exorbitancyie miniſtrom Ceſarſkim poczynili; dla Czego Zgromadzonych czechow rebellizantami deklarowano,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 254

ZACZĄĆ

(13) tak dalece ze nikt Zrazu nie wiedział, gdzie się podział. W kilku lat Znowu powstał Znowu w Helwecyi nowotny reformator, Viricus Zwinglius nazwany, ktory R. 1524 naukę Swoią Zaczoł, ale ten R 1531 ą w pewney utarczce zginoł.

Introd. do..his. 1731 rkp.

ZACZĄĆ

(17) Zabiegaiąc tym inkonveniencyom Leon X Papiez, Lutra do Rzymu przypozwać kazał. Ze Zaś od Fryderyka Elektora Saſkiego protekcyi doſtąpił, więc Zaniechawſzy drogi Rzymſkiey Zaczętą naukę (s. 217)(1) coraz bardziey y daley rozſzerzał potym go R. 1520 Exkommunikowano Et omnibus beneficijs Eccleſiaſticis privatum, od koſcioła Bozego odſtrzygniono.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 216-217

ZACZĄĆ

150 a

(18) Gdy się na ow czas jakie kontrowerſye miedzy stanami wſzeły, tedy ie nayczęſciey domowym, albo podług Zdania y woli własney prawem ułatwione, a im bardziey powaga Fryderyka III Ceſarza poſledniei Zaczeła, tym poſpolitſze y tym podobne dyfferencye zachodziły.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 201

ZACZĄĆ

81 c

10) Machomet II R 1451 tron turecki ośiadł y Szczęścia się tego doczekał, Ze konstynopola dobywszy tytuł Cesarza Wschodniego odebrał. Obłożenie przerzeczonego miasta Zaczeło 1453 w pierwsze dni kwietnia a 29 M-ca odebrano przez Szturm,)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 103

ZACZĄĆ

124 c

(s. 155)(1) o tym czasie krol Francuzki Oczywiſcie z tym się wydał, jz jest Allian-tem Sułtana Tureckiego, kie-dy ⟨nie tylko w zachodzie krwa-wą Woyną Zaczoł, ale tez nie-małą liczbę Officyerow do konſtantynopolu dla wycień-czenia turkow w roznych Ex-ercyciach wojennych wyſłał,⟩

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 155

ZACZĄĆ

120 c

(13) Więc owi mężni Sarmatowie, (że się tak rzecze) mieli niejako ręce Związane yz daley męſtwem y odwagą przeciw Turkom nie dokazywali. (Wenetowie e converſo Woynę Zaczęto Wſzelkimi siłami prozekwowali, y odebrali krolestwo Morea przedtym peloponneſus nazwane,)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 149

ZACZĄĆ

19 d

(8) Potym woynę z Persami zaczoł, y 3. po sobie blizko następuiące razy Daryuſza Kodomanna ostatniego monarchę Perskiego na głowę poraził; Sam zaś Daryuſz w ostatniey potyczce na placu został. To się stało we 330 Lat przed Narodzeniem Chrystusowym.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 28

ZACZĄĆ

19 c

(3) Co zatym Filip zaczoł to Alexander Wielki syn iego szczęsliwie dokończył. Albowiem gdy Grekowie odawnych wolnosciach swoich zamyslać poczeli, tedy Alexander niedługo czekaiąc Theby zrżynował y zupełnie ich pod posłuſzeństwo swoie podbił.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 28

ZACZĄĆ

38 c

(7) Coz recurrit in 4ta Claſſe do uwazenia? Ze ⟨Chrzeſcianie Zachodni Z początku 11 wieku Wojnę swiętą reſpektem Ziemi obiecaney przeciwko Saracenom Zaczeli,⟩ y iedne woyſka po drugich do stron Zachodnich wprowadzili. Ze Emmanuel 1 Ceſarz Oryentalny Z Zazdroſci Chrzesciańſkiemu woyſku Z Zachodu do Ziemi obiecaney idącemu, gypsu miedzy mąkę namieſzać kazał.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 50

ZACZĄĆ

(13) y Wenetowie Zadnym Sposobem lubo niezaſłuzoney Zawziętoſci, od tego kroleſtwa odwrocić nie mogli. Zatym woyna w kandyi R 1645 Zaczęła az do R. 1669 przez lat 24 trwała, Zaraz Z początku Turcy Canea y Retima miast dobyli,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 142

ZACZĄĆ

118 a

(5) 3 tia Woyna Za panowania Machometa IV wſzczeła się w polſzcze. Gdy się albowiem kozacy po większey częſci R.1667 do Turkow udali (o czym w hiſtorij o ~~puky~~ polſzcze Zupełniey tractabitur) więc Z tey okazyi woynę Zaczęto

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 146

ZACZĄĆ

110 c

(12) Amurath IV Został Cesarzem R. 1623 panował 17, przezył 32. lat. Coz Za Amurata IV zaszło? Ten w 15 roku wieku Swego panowania Zaczoł y zaraz przy objęciu rządow milicyą do Należytego przywiodł posłuszeństwa jakoz y na potym tak Surowie y tyrańsko panował, jako żaden przed nim nie czynił,

Introd.do..his. 1731 rkp. s. 136

ZACZĄĆ

102 c

- - - - - - - - - - - - - - -

(21) Do tego 10 nałoznic ~~Oycow~~ Oycowſkich bojąc się (s.128)
(1) Zeby ktora w ciązy nie była w morzu potopic kazał.
(po tych tranſakcyach zaczętą od Oyca Swego woynę Sam oſobiśćie na rozną Szczęscia odmianę prozekwował.)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 127-128

ZACZĄĆ

(13) Wkrotce po tym Amurat III (ktory mogł był żyć dłuzey gdyby się był w Cielesnosci pomiarkował) duszę wyzionoł. Machomet III został Cesarzem R. 1595 panował lat 8 dożył 39. Coz o Mahomecie uważamy? R.1595 panować zaczoł Ze Zas dziewięt]mastu braci Swoim niedowierzał, więc wszytkich zaraz przy obięciu rządow potracic)

Introd. do..his.1731 rkp.
s. 127

ZACZĄĆ

100 c

(7) Pierwszą Expedycią Zaczoł R.1576 Z racyi Zem[u] pewny Pop Turecki wypełwadował jakoby się onemu Sniło, iz Amuratha w Persyi Tryumfuiącego, y nadywanie te Słowa wyrazone widział: Amurath Zwycięzca Persow,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 125

ZACZĄĆ

100 b

(s. 125)(1) Ten R. 1575 ~~przyszłé~~ panować Zaczoł y podobnym Spoſobem jako y Selim do obżudnych uciech y cieleſnoſci był ſkłonny, dla czego Sam nigdy w polu marſowym nie poſtał, lecz przez Swego wezyra W. dwie Woyny poſtronne, jednę Z perſami a drugą Z węgrami odprawił.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 125

ZACZĄĆ

147 a

(16) Oſtatni teyze linij Francuzkiey, zwał się Carolus Audax, ktory nie tylko Burgundyą ale do tego prawie Całą niderlandyą osiadł. (Tenze karol Zaczoł Z Fryderykiem III Ceſarzem o to ~~kr~~ traktować Zeby go krolem Burgundyi koronował,)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 197

ZACZĄĆ

91 b

(16) Solimann zas miał przy sobie 200000 bitnego ludu, a Węgrzy ledwo mogli zebrać 60000 Zołnierza, do tego Ian Zapolia Wojewoda Siodmi grodz[ſ]ki nie wczas z Sukkurſem przybył. Ledwo co (s. 114)(1) potyczkę zaczęto zaraz Chrześcianie uchodzić poczeli.>

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 113-114

ZACZĄĆ

93 b

(3) Główne nieprzezorności Turkow przytym oblężeniu przypisano Ze naprzod późno Zaczęte było, a druga Ze Artylerij przy sobie nie mieli. Interea dał się Solimann namowić Ibrahimowi Wezyrowi W. na woynę Z Persami R 1535 Zaczętą a gdy Expedycya uczyniona nieszczęśliwy skutek miała, kazał tegoz wezyra udusić.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 116

ZACZĄĆ

Záczniciesz iuż mili
fratres kolędę,
Záczym się wam na
praemium zdobędę.

Symf. An.
Kr. 1630, s. E4-b

ZACZĄĆ

(12) A gdy stamtąd praesidium ʒostawiwszy sʒli do Ferna miasta, tam ich Hisʒpanowie oblegli, gdʒie iusʒ nie mogąc dalei wielkiei resistere nawałnosci Hisʒpanskiei, ʒupadkiem niemałym ludʒi do Dunkierku posʒli. Pod ktory cʒas Parisʒ w Normandii krolowi rebellisowac ʒacʒęła.

Vor. 1644 s.229

ZACZĄĆ

(16) O iak wielie ludzi, koni i innego bydła zgorzało, nie ktorych woda zmogły zatopiła, zwłaszcza na zamkowei ulicy, gdzie własnie iak rzeka ze dzdzu gwałtownego potok zbiegał. Rodzice moi iako i ia sam, wkoscielie na ten czas iak się zaczoł ogien byliśmy.

Vorb. 1644 s. 918

ZACZĄĆ

(25) 5 tegoj Miesiąca przyiiachałem do Padwi. Gospodom stanełem u Madony Ewa Todesca alla Crosara del Santo. Rozgosciwszy-się i wpisawszysię spewnych respectow in matriculam nationis Germanicae, zacząłem Wimie Panskie, Medycyny słuchac.

Vorb. 1644 s. 94

ZACZĄĆ

(24) 2ª Baden, miasto porządne, na wesołym mieiscu leżące mil 4. od Wiednia: 3°. Je°k.m.wziął purgans Medicamentum. 4.5.6. po dwa razy na dzień digestoua. 7ª purgens. 8. zaczął cieplic zażywac. dai Boże spożądanym ratunkiem zdrowia. Skończył 9 Octobris.

Verb. 1644 s. 143

ZACZĄĆ

330 c

(7) 16 Februarii w Wilnie zacz3oł się sądzic Tribunał Radomski. Wniebytnosci Je-o m Pana Gosiewskiego Podskarbiego Wielkiego W.X.L., Marsz3ałkował Je-o m Pan Lew Kaz3imierz3 Sapieha, Podcanclerz3i W.X.L.

Vor. 1644 s. 269

ZACZĄĆ

(14) priwatim Jkm zaczoł znaszaczsię z Jeo m P. Koniecpolskim kasztelanem Krakowskim, Hetmanem Wielkim koronnym, z Jeo m P. Dönhoffem Woiewodom Sirackim, z Jeo m P. Kazanowskim Marszałkiem koronnym nadwornym, i z Jeo m P. Jerzim Ofsolińskim Pod-Canclerzim koronnym, wywodząc ßyroce, że nigdy lepszą niebędzie miała Rzecpos[polita] pogode zmiesc Tatarow i to tribu~~tut~~ tutum:

Vorb. 1644 s. 191

ZACZĄĆ

202 a

(13) 1. Aby wſzystkiei Rzeczypos: zezwolenie zgodne Seimowe uprzedziło. 2. √Neruus belli gotowy Milionami wskarbie Rzeczypos[politei] leżał, anie dopiro poborowano, kiedy woina zaczȩnie. 3. Aby spostronnemi Pany Chrześcianskiemi i SPersem zawczas zniesiono, aby chcieli tei Woiny dopomoc, ieżeli nie ludźmi, przynamniei pieniędzmi.
Vorb. 1644 s. 192

√Zaly

ZACZĄĆ

- - - - - - - 114 d - - - - - -

(1) Tegoż roku dnia. 27. Septembris Seim Electionis zaczoł się odprawowac. Marszałkiem koła Rycerskiego stanoł Je°mP. Sebieski [ł] Starosta Krasnostawski uczony, i linguarum exoticarum peritiſsimus, Pan.

Vorb. 1644 s. 119

ZACZĄĆ

252 b

(22) Na schiłku Seimu, ktory się zaczoł roku 1650, a skonczył roku 1651. Jeok.m., za interceſsią Xiążęcia Albrichta Stanisława Radziwiła Canclerza W.XL°. dobrodzieia i patrona mego niewysławionego, podpisac raczył Przywilei albo Exempt kamienicy moiei obok Kiſczinei leżącei wWilnie,

Vorb. 1644 s. 219

ZACZĄĆ

(6) Po seſsii lubo wyiachali w-
polie, i nas bracią ʒgromadʒo-
nom pod chorągwiami na koniech
ʒostali, i continuowac popis
ʒacʒeli, widʒąc iednak nie podo-
bienstwo skoncʒyc, odłoʒyli do
dnia iutrʒeiſʒe-o godʒiny osmei
rano.

Vor. 1644 s.287

ZACZĄĆ

62 c

(5) Przebiegszy moie scripta i facto examine, zal mi rzecze, ze tego młodziana capacem nauk, obruunt roznemi lectiami, oddai wm Panie Lettow do Academii naszei, zaczne cursum Philosophiae czytac 1a Septembris, i to sprawie ze Xiądz Rector przi-iąwszy, in album studiosorum wpisac kaze, i podemnom cursum słuchac.

Vorb. 1644 s. 86

ZACZĘCY – by

– – – – – – 6 b – – – – – – –

(22) Mniei byłaby i ta praca moia do nowo zaczęta potrze-[bna], kiedyby roku 1610. dnia 1.º Miesiąca Julii Z dopuszczenia Bożego miasto Wilno niemal wszistko wpopiół niezgorzało. Tegoż czasu i kamienica miłego rodzica mojego Macieia Marcinowicza Lettowa,

Verb. 1644 s. 51

ZACZĘCY~ty

11 b

(16) dawszy temu moiemu nowo-
zaczętemu spiskowi, ad instar
zgorzałei przodkow moich Xią-
szki owze napis, Subsidium
reminiscentiae, do niei co
kolwiek scitu dignum et necef-
serium posteritati zostawic
zdałesię, spilnosciom wpisuiąc.

Verb. 1644 s. 55

ZACZĄĆ

307 c

(4) 6. Septembris, Krʒisʒtoph syn moi, Dworʒanin ſkarbowy WXL. Je-ok. mſci ſekretarʒ i Owiesni ʒaciągnoł się na cʒtery koni po Usarsku, ʒ Je-o m Panem Wincentim Korwinem Gosiewskim Podskarbim Wielkim WXL-o, i Hetmanem Polnym, starym ſwoim Rotmistrʒem; ktorym od pocʒątku koʒackiei woiny ʒacʒoł służyc.

Vor. 1644, s.249

ZACZĄĆ

(19) Teras zas znowu,
biorąc zá znák wdzięczny
(20) W Napominaniu twoy
raz ostateczny, (21)
Przes zadnych odwłok dáwa
szy pokoy woynie (22) Za-
częlibysmy traktaty spo-
koynie (23) Gdyby nam
Swiętego Narodzenia Chwa-
ły (24) Na Swiat Niebies-
kiey, w tym w tym nie prze-
przeskadzały

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 136v

ZACZĄĆ

284 a

---

(7) Ná tákie słowá w
głębokiey ćichośći (8)
Trwali Cycowie, a choc
w osobności (9) Z kazde-
go Przeor chćiał wie-
dzieć swe zdanie (10)
Nikt sie nie ozwał ná
iego pytánie, (11)Wszys-
cy spokorą zawstydzeni
stáli: (12) On zátym
zaczął znowu mowę dáli.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 95v

ZACZĄĆ-ZACZĘTY

278 d

---

(33) tak srogie wywárli (34) Ognie y Kule ze się nie oparli (35) Szwedzi pod murem, lecz Szturmować dali (36) Gniewy zácżęte połknąwszy przestáli.(K. 93v)(1) Ale Millera swięzy strach, y nowy (2) Vderzył w Serce postrzał pioronowy:(Marg.) W oczach Millerowych Officyer tudziesz od Kule zábity.(-)

Oblężenie J. G. (rkp)
K. 9[illegible] - K. 93v

ZACZĄĆ - ZACZĘTY

(11) A gdy się owi około
dział wiią, (12) Czy z
nich Strzeliwszy iedne-
go Vbiią. (13) Dáley y
spolnych działek ſch[illegible]ią
(14) Y tak zaczętę prace
im mieszáią (15) Że od
owych dział, Ktore z ſo-
bam Chcieli, (16) Vwiesc
Na gorę, od ſtąpic musie-
li:

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 129r

ZACZĘTY - ZACZĄĆ

533 a

(Marg.) Ostrożność Polakow.(-) (31) Polacy widząc ten fortel zaczęty (32) Ku Pagorkowi w prawą Swoy szyk spięty, (33) Przytkną, y iego bokiem Swoy zasłonią (34) Rog Prawy a w Bok tak się Lewy Suną, (35) Y tak Vderzą, że się Szwedzi razem (36) Vmkną błysnąwszy ogniem y zelazem.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 175v.

ZACZĘTY

302 a

---

(13) Tak się od grzmotu srogiego ruszyły (14) Sciany y tak się wewnątrz okurzyły, (15) Że asz z przestrachu zbywszy bespieczeństwa (16) Od zaczętego Swego Nabożeństwa (17) Vsli Oycowie: nie maiąc iz z gory (18) Iusz się rozbite zawaliły mury.

Oblezenie J. C. (rkp)
K. 10½v.

7

ZACZĄĆ

340 c

((to moiemu miłemu odnieśćie))(35) Ze iutro ráno poiadę do.Niego, (36) Y Vwęsęlę Smutne Sercé iego. (K. 114r) (1) Tak Sobie gada, a iusz.tez ku dniowi, (2) Z Pułnocka Kurzy, zaczęli domówi, (3) Budźić głuchy Swiat, y co lekko grały, (4) Wiatry, z igraszek gniewy zaczynały:

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 113v - K. 114r .

ZACZĄĆ

211 a

((wszytko zasądzili))
(7) Ale gdy bá te mysli ich nádęte (8) Łagodne słowa, y iusz z ust záczęte (9) Stefan Zamoyſki w tymze zgromadzęniu (10) Skromnie formował ku ich usmierzęniu: (Marg.) Za Zakonniki záſtáwiaiącego się Zamoyskiego z rzeczy Kalinski zbiia, y Niebespieczęńſtwa Zakonnikom cięszkie wnosi.(-)
((Kalinski(...)przerwał mu Oblezenie J. G. (rkp) mowę))
K. 71r

A8

ZÁCZĄĆ

(19) Lepiey się zgodźić
z Nieprzyiaciołámi (20)
Nizli się potym z Swoię-
mi błędámi (21) Nie rych-
ło kwilic: Lepiey Miey-
sce Swięte (22) Y Swoie
Ludźie, y walki záczęte
(23) Miłym ziednaniem
z utrát oswobodźić (24)
Niźli na zgubę to wszyt-
ko przywodźić

Oblezenie J. C. (rkp)
K. 48r

ZACZĄĆ

16 c

(19) Zaraz áby tę ná
ktorą śię Spráwę (20)
Vdał, y aby zámorską
wyprawę (21) Szczęśliwie
zaczął: Wprzod Woyská
przed Sobą (22) Wysyła
z wielką pompą y ozdobą
(23) Ktore daie w moc,
co nayprzedniey§ego (24)
Lwá Witemberka Hetmáná
dźidnego.

Oblezenie J.G.(rkp)K.5v

ZACZĄĆ

((bluźniercę kazdego i zboycę karáć gotowy)) (16) Ktorzy náiego gniew robią surowy: (17) Aby nie lekce, co się Vrodzili (18) Katholikámi, Kościołow ważyli (19) Lecz Nieprzyiáćiel postáręmu Swoie (20) Ognie wywiera na Bofkie pokoie, (21) Rozne a wszytko niespokoyne mysli (22) Ná czyn zaczęty wfantazyiey krysli,

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 29v

AŚ

ZACZĄĆ

((Gołynski z Paprockim))
(13) Ktorzy iak przysli,
á traktat z Oycámi (14)
Zaczęli, między roznemi
mowámi, (15) Przyrzekli
imto: Iz wszyscy Polacy
(16) Wolą okrutne męki
ćierpieć raczy, (17)
Niz ręce podnieść na
ten Dom Niebieski (18)
Wktorym twarz mięszka
Krolowey Anyelſki:

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 28v

dś

ZACZĄĆ

(7) Beśpiecznie tedy iuz Woyſká Vięte (8) Polſkie Witemberg maiąc, swe zácząte (9) Mysli prowádźi: y iuz gdzie promienie (10) Swiecą mu, y gdźie wiatr szczęsliwy wienie (11)Na iego Znaki, tam drogę proſtuie (12) A z ſwym się ludęm idąc popisuie.

blezenie J.C.(rkp)K.9v

ZACZĄĆ

(3) Stąd obiemá ſpolny ſkrp byli poſtánowili. A ná nim y ich twarzy wykonterfetowáli. Ktory w ręce miał iáko Krol ſceptrum krolewſkie/ A ludźie mu pokłony wyrządzáli Boskie. Y to ieſcze vdáią/ żeby w tey Inſuli/ Naprzod zbroię żelázną záczęć kowáć mieli.

W.Roż. Off. 1612 s. 47

ZACZĄĆ

(25)
Zezes in Hiſtoria 333. (łac. ...)
(1) W Lemnie naprzod Vulkanus záczął kowáć młotem Zelázo/ (iáko pownie vdawáią o tom) Ná págorku: tám kędy od mátki IUNONY/ Był przez żadną vrodę ſwoię porzucony. Ten págorek od wſchodu ſłońcá/ z iedney ſtrony Ieſt przy brzegu od morzá trochę wyniesiony.

W.Roż. Off. 1612 s. 43–44

ZACZĄĆ

_ _ _ _ _ _ _ 9 d _ _ _ _ _ _ _ _

(1) O Tubálkáinie Ktore ná imię wlaſne HANOCH ſyná ſwego Náʒwał: iż ſie vrofʒił iemu cʒáſu tego/ Wktory naprʒod to miáſto ʒácʒynał budowáć/ Y ʒ tąd ic HANOCH Ią roſkaʒaʒał miánowáć. W ktorym ná miſterna niewiáſtá mießkáłá NOEMA: ktora naprʒod ná świećie ʒácʒęłá Robić ßaty iedwabne:

W.Roź. Off. 1612 s. 24

ZACZĄĆ

11 b

)3) A iż ſie w ſorgośći kocháli/ Przeto mieczem woiowáć napierwey záczęli. Záczym też y rycerſkie wſzytkie ápáraty/ Ktore ſłużą do boiu y krwáwey roboty. Napierwey wynáleźli: z ktorych iedny z ſtali/ A drugie z hártowáney záś miedźi kowáli.

W.Roż.Off. 1612 s. 27

ZACZĄĆ

(11) Aby nim go⸗podár⸗two ⸗woie odpráwował/ Kopał/ y orál ſiemię: y wſytko ⸗práwował To prſeć nie: cobykolwiek iemu było potrſebá/ Do nábycia odſiewi/ ſywności á chlebá. Ktore ſáoſął napierwey THVBALKAIM kowáć Młotem: á iáko ie dąć w ogniu y ſmeloowáć:

W.Roź.Off. 1612 s. 23

√ [x. żelazo]

ZACZĄĆ

(13) nálazby ony Naprzod iego (tám kędy rudę brał) fodyny. Ten THVBAL do EVROPY przybedby tu kowáć Naprzod záczął ſolázo y gory budowáć. Bo ſie tá tu część świátá IAPHETOWYM byłá Potomkom: zá rozdźiałem braterſkim doſtáłá.

W.Roź. Off. 1612 s. 60

ZACZĄĆ

(13) Stądże też od tey gory IDAE-DACTILI Poſpolićie przezwiskiem tym názwáni byli. Ex carminibus (łac. ...) A niektorzy CYKLOPOM też to przypiſáli/ Zeby naprzod żelázo kowáć żáczęć mieli. Drudzy záśię CHALIBY /przed CYKLOPY ieſcze/ Kłádą zá pierwße tego kunßtu wynáleſce.

W.Roź. Off. 1612 s. 59-60

ZACZĄĆ

(12)
Naprzednieyße w Syryey ſą Libáńſkie rudy/ Ktore tám (ieſcze kopáć) przed potopem wßędy Záczęto: v GLEAD yv HERMONSKICH ſkał. Tám gdźie on pierwßy Kuśnik THUBALKAIN kował.

W.Roź. Off. 1612 s. s. 100

ZACZĄĆ

105 d

(5) iákoż tedy iam iey powodem. Ia to chwaliłem Confoederácyą y wynośił pod niebioſſá, ktorey naypierwſza furya była ná mnie, ná dobrá, máiętnośći moie? Marg. To Confoederácyą Pán Marſzałek zaczął á oná ná zdrowie dobrá iego náſtępowáłá.

J.Lub.Manifest r.1666
s.58.

ZACZĄĆ

84 c

(2) Wm. záś inſzych ludźi námowek ſłucháiąc, nigdy dobrze bydź nie może. Krol Iego Mość Brát Náſz D[illegible]epr przeſzedſzy, bunty wielkie záczął w Ukráinie Sirko. My tey ſwawoley zábiegáiąc, náznáczyliſmy Szyrynbeiá wetrzydźieſtu Tyśięcy w Ukráinę:

J.Lub.Manifest r.1666
s.47

ZACZĄĆ

103 d

(7) Zkąd ſię urodźiłá Confœderácya, do iákiego końcá záczęta, niech powie Imć Mość Kśiądz Lipſki, Proboſcz Ieżowſki Marg. Ná to ták ſię odpowiáda, ieſt żywy Kśiądz Lipski ktory wie, zkąd ſię záczeła Confœderacya y motus conſcientiae zeznawał w Czeſtochowie originem tey tego examinet Rzeczpoſpol.

J.Lub.Manifest r.1666
s.57

ZACZĄĆ

(69)((nie mogą ſię ſámi poży-
wić)) á cożby mieli żywić żonę,
dźieći, czeladź, nie umieią ſo-
bie zábiegáć żywności przyſtoy-
nemi ſpoſobámi. Tácy muſzą radźi
nie radźi ſámi mieſzkáć, iáko
włoczęgowie, hultáie: dla tego,
iż nie mogą zacząć żadnego goſ-
podárſtwa,

S.Petr.Ek.1618 s.48

ZACZĄĆ

)18) Marg. Początek ma bydź Rá-
chuby od Remanentu. (-) Początek
iednák Rachunku ſkuchánia kázde-
go Prowentu od Remánentu, iáko
pro futura Calculatione zoſtawáć
záczą, y ná tym ſię záſadźić záw-
ſze trzebá Fundamencie. ktory ma
bydz podpiſany od Attendentow.

J.K. Haur. Oekonomika. 1675, s. 72

ZACZĄĆ

(30) Ná ten czás zwykłá także Gromádá ſtrzedz Wałow, áby záóiáne nie zálały polá. IV. ô SIEWIE OZIMYM. ZASIEW OŹIMY Zytem y Pſzenicą wczàs zácząć potrzebá, od Swietego Bártłomieiá á naylepiey od Wigiliey Naświętſzey PANNY NARODZENIA, à kończyć ſię ma ku S.(1) Fránóiſzkowi,

J.K.Haur, Ookonomika, 1 675, s.5

ZACZĄĆ

<... Negrá... Gdy weszłá do lat
więtszych / zákocháłá się
w stanie Zakonnym / y záczęłá
bywáć ná wszytkich Jutrz-
niách /... >

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 32

ZACZĄĆ

(... B. Yolendá ... zácząłá z radośćią głosem swoim śpiewáć: Krolestwem świátowym wßelką ozdobą świátá wzardźiłám dla miłośći Páná Jezusá Chrystusá.)

Okol. Sz. Niebo..., Lwów 1644, s. 38

ZACZĄĆ

<...wzięła ią [sc. Benedyktę]
pod obronę Naświętsza Pánná /
iż się popráwi y inny żywot
záczynie.>

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 86

ZACZĄĆ

Młodość życia w ten tryb
zaczęła [sc. Joanna] / żeby
nigdy wstecz nie poglądała /
ale prosto y śpieszno za Oblubieńcem
swoim obfitością spraw ozdobiona
kwapiła się.

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 66

ZACZĄĆ

<...zaledwie od matki usłyszała / iż wstrzemięźliwością od pokarmow / y zachowaniem zabożnym postow śś. wiele zyskaią duszy swoiey ludzie; zaczęła pościć dobrowolnie...>

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 90

ZACZĄĆ

Wina ani w uściech nie miała przez lat 7 /aż za rozkazaniem Spowiednika dla wielkiey iey słabości zaczęła zażywać.

Okol. Sz. Niebo ... Lwów 1644, s. 93

ZACZĄĆ

Uczynił to Biskup | postanowił
pospolitą modlitwę: a zatym
nieprzyiaciel lubo się oddał
o Miasta | y iuż zaczął pustos-
mowáć | prędko iednak
odstąpił.

Okol. Sz. Nieb... Lwów 1644, s. 97

ZACZĄĆ

<I uczyniwszy Generalną Spowiedź /
ostre życie /posty /modlitwy /
czyłości y pokuty zaczęła.>

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 98

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

⟨A gdy ią chciał od przedsięwzięcia
zaczętego oderwać Mąż oná
ostrzey ieszcze włosiennicę y łáńcuch
kolący ná się włożyłá...⟩

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 98

ZACZĄĆ

...myśl rozniecała w niey świat
obłudny / odrzuciła wszelkie
ozdoby y klejnoty od siebie /
à o samym Bogu zaczęła
zabawy / myśli y sprawy.

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644 s. 1

ZACZĄĆ

[... od Roku śiodmego pośćić
záczęłá | mięſá nigdy nie iádłá |
piątki ná chlebie y wodźie odprá-
wowáłá | włośienicę ná ſię
w śiodmym roku włożyłá.]

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 13

ZACZĄĆ

(... iednák ćiáło iey ś. Pánieńskie / zostáło dotąd niesprochniáłe / áni skáżytelne / á dusza ś. między Anyołámi wysokiemi wesołe Alleluia intonowáłá / y záczęłá.)

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 12

ZACZĄĆ

(... Pánienká Dyánná ... záczeła usiłowáć u Dominiká s. áby Pánienski Klą Btor záłożył / máiąc ufność / iż dostátki iey rodźicow wydołáć temu mogą.) :

Okol. Sz. Niebo..., Lwów 1644, s. 2

ZACZĄĆ

<Gdy iednego czásu w ćień skryty...
dla dyscipliny czynienia weszłá
y záczęłá czynić dyscyplinę /
iásność oświećiłá mieysce ćiem-
ne iáko słońce iákie / áż
z modlitwy powstáłá. >

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 27

ZACZĄĆ

<... posty i. wszystkie nakazane
od Kościoła [sc. Małgorzata]
chować zaczęła.>

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 25

ZACZĄĆ

(Żywot Błogosławionej Siostry Blanchi Hiszpanki .... Ta Panienka dziwnym natchnieniem Pańskim | w dziecinskim wieku | w lat sześć | zaczęła służyć zbawicielowi swemu; >

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 21

ZACZĄĆ

1 62 b

(3) A[nn]^{o}1671 M[iesią]oa Ienuaryi 1 ⟨w dzien Nowego Lata byłem wkupiszkach nanabozenstwie ytak ten Rok zaCzołem day Iezu Szczęsliwie⟩ Nazalurszt był Vmnie Ie^{o}M Pan Alexander Kierdey CzeSnik Ofzmianski Brat nasz ktury bywszy dobrze wofołym trzeciego dnia Podpiwszy 6diechał Odemnie

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 105

ZACZĄĆ

(13) gdzie Iusz Iak w drodzę ,
Swięta narodzenia Panskiego od-
prawowałem wdziewiałtowie VIo°Ms
Paną Sędziego Grookiego naſzego
miłego Szwagra Kturymi zrzeboa
gniadego odzłotych pułtoruSed,
darował Vkturego ten Rok Sozę-
sliwie zkonczyłom Anowy zaCzołem
zaco chwała naywaSzemu Panu

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 111

ZACZĄĆ

189 c

(14) A[nn]°1674 M[iesią]ca Ienuaryi 1 Byłem wdworcu spowinną wisitą VOBrazu matki miłosierdzia Cudownego ytak te..ok day WIezu Sczęsliwie zaczołem 4 Odiechałem Skorytnicy nazdziecioł y narudę dowołpy

Pocz. Pam. rkp. 1648 s. 117

ZACZĄĆ

- - - - - - - 183 c - - - - - - -

(29) A[nn]° 1673 M[iesią]ca Ienuaryi 1 〈Byliſmy zgoſciem Moim miłym włomakach VIeyMPani Poczaſzyney Ziemi wiskiey ytak ten Rok, day Iezu Szczęsliwie zaczęli〉 natrzy krule domnie znowu powrocili dobrey Mysli zazywſzy Roſiechaliſię

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 114

ZACZĄĆ

194 d

(1) A[nn]° 1675 M[iesią]ca Ienua-
ryi 2 Byliśmy Wobolnikach nanabo-
zenstwie APotym VPani Poczaſzyney
włomakach ytak ten Rok Szczęsliwie
wespoł z Panem Sędzią Grockim zaę-
czeliśmy day Iezu yOWSzem Szczęsli-
wie

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 120

ZACZĄĆ

(16) 22 do domum przyiechał Słu-
zalskiey zaco ohwała naywyſzemu
Lubo nieodległa woyna ysłuszba
ale natenozas pilno potrzebna,
była y day Boze aby aby takbli-
sko domu nigdy woyna niebywała
ani powstawała gdzie skonczywszy
ten Rok day Jezu Szczęsliwie wdo-
mu zaCzelismy An°1659

Pocz. Pam. rkp. s.9

ZACZĄĆ

- - - - - - - - 103 a - - - - - - - -

(19) 5 folwark Poławen nazaIurszt
potym ha~~pał~~ſię obiołem day Iezu
Sczęsliwię zaCząc gospodarowac
obiowszy gospodarstwo choc nie
wielkie pozeyſciu Dobrodzieyki
IeyMPani Matki

Pocz.Pam. rkp. s. 73

ZACZĄĆ

(3) Potych Tranzakcyiach WSzytkich zustronia Wracam[ię] do Moiey Przed[ię] Wziętości Isz Trybunał zaCzęty zadyrekcyi Ie^{o}M Pana Mikołaia Paca Wdy Trockiego nadspodziewanie wCodziennych trwogach Szczęśliwie wilnie inAugusto skonczyli zaCo chwała temusz naywySzemu . niech będzie

Pocu.Pam. rkp. 1648 s. 79

ZACZĄĆ

106 a

(30) 13 do[mum] powrocił Wobozię Iusz niebywaiąc botesz y Woysko sPola roſPuſczono nastanowiska gdziem tesz ten Rok Szczęsliwie wprzod Iednak Swięta odprawił, Apotym y Rok skączył anowy zaczoł day Iezu Szczęsliwie

Pocz.Pam. 1648 s. 74 rkp

ZACZĄĆ

49 d

(7) gdzie Iusz nienalezli Moskwy tylko odwodu trochę kturych pohałaſowawszy roſkazanoſię Wſzytkim dopierszych kwater powrocic gdziesmy cicho przyłaſce Bozey Narodzenie Panskie podprawili ynowe Lato znowym Rokiem zaczęli day Panie Iezu Szczęsliwie

Pocz.Pam. rkp. s. 26

ZACZĄĆ

30 a

(34) ytakeſmy ten Rok na Woy-,
nie skonczyli zaco My Zyiący Mu-
wim CHwała naywyſzemu a zmarłym ,
duſzne zbawienie A[nn]o 1660 Mie-
ſiąca Ianuaryi zaczeliſmy ten
Rok tamze Szczęsliwię [ia]kosz
Szczęsliwie botego dnia powrocił
podiasdspod Rygi

Pocz.Pam. rkp. s. 16

ZACZĄĆ

(17) wkturey Swięta odPrawiwszy Iechałem wſwą drogę domiedzioła y ten Rok skonczyłem ZaConiech Chwała naywyſzemu Będzie wmiedziole A[nn]° 1662 Mca Ienuaryi zaczowszy ten Rok dayIezuSczęsliwie wmiędziale Wyiechałem do dokſzyc

Pocz.Pem. rkp. s. 40

ZACZĄĆ

(28) tamem roſdał panom deputatom Karty Oſobliwe kazdey chorągwi gdzie ktura miała mieć stanowisko Wziowszy ſobie Wieſ nachorągiew Iłgowagie niepodleyszą tameſmy Boze narodzenie odprawowali y tesz Rok Szczęsliwie skączyli anowy zaczeli day Iezu Szczęsliwiey przyszły Rok Konczyc

Pooz,Pam. rkp. s. 47

ZACZĄĆ

62 d

(12) 19 Zaczelinafi Most nadzwinie budowac day Bozę S[ozę]sliwie dokturego zewszytek aparadMoskiewski został [iak] Strgi tak deski prędziuchno stanął toiest trzeciego d[nia] Iełofię Woysko przeprawowac na Obozisko pierfze Moskiewskie gdziefię przef trzy dni ledwie przeprawiło

Pocz.Pam. rkp. s. 32

ZACZĄĆ

59 d

(31) 7 praezentiſ Zaczeli Spiſek formowac dochodząc zaſług krwawe zahorowanych ykrzywd naſzych kture nam Pa[no]wie czynili Czego dyrektorami cibyli znaſzego szkrzydła [Tow]arzysz Nasz Pan Parcewski Piſarz Ziemski Smolenski

Pocz. Pam. rkp. s. 30

ZACZĄĆ

(36) Iako ſię pieknie był zformował przyzna kazdy ze dobrze (1) Kazdy zedobrze zaczeli ale leda iak skonczyli zenam H[etma]na za bili Cogdyby niebyło igitamentem miedzy namiSamdmi yl Przeszkodą ten zły Vczynek Kozacki tedyby, Siła rze[cz]y do]Kazali przeciwkoſię kturym byli spiſali

Pocz.Pam. rkp. s. 31-32

ZACZĄĆ

(5) ale odtąd racz dac Panie nay-
wyſzy miedzy Swemi zgodę Potym
do dziewiątkowa powrociwszy ten
Rok Szczęsliwie skączyłem zaco
chwała naywyſzemu y Nowy zaczołem
A[nn]o 1668 M[iesią]ca Ianurayi 4
Powrociłem do domu sporządzaiąc
ſię dokonoa wpewną drogę

Pocz. Pam. rkp. 1648 s. 85

ZACZĄĆ

_ _ _ _ _ _ 135 b _ _ _ _ _ _ _ _ _

(6) 31 ZKorytnicy gogrodna prosto Ld
naſeſyią odiechał ytak ten Rok
Szczęsliwie wdrodzę skonczyłem y
Nowy ZaCzołem wkturym Panie Iezu
Błogosław y dopomagay

Poez.Pam. rkp. 1648 s. 91

ZACZĄĆ

144 d

(26) Iakosz doWSzytkich materyi Mowienia niedali wiecey frysztu nad dwiegodziny zegarowę Pokturyoh Wyſciu zaraz przystąpili donominacyi Pana zaCowszy zwielką skruchą Mowio IchMXięza Biskupi weni Sankte SPiritu toskonCzywszy Rozeszliſię powoywoctwach ypowiatach Swoich day Iezu Szczęsliw[ie] Iakosz wielce Szczęsliwie

Pocz.Pam.Ekp. 1648 s. 96

ZACZĄĆ, ZACZĘTY

127 c

(1 8) Cieſząc ſię stego zem Ich zastał ygdym tam przyſzedł Podług zwyCzaiu dawnego y zadney napaſci naſię niespodziewaiąc Comitywy dobréy dyszkurſem zabawiaiąc zazywałem niewiedząc nic Onowo zaCzętych Komplementach gdy diaboł niespał

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 87

ZACZĄĆ
ZACZĘTY

- - - - - - 120 d - - - - - - - - -

(1) yznowu zaczętą odnowiłem
przyiaſn lubomi Ią Iusz poCzęſci
wybili zgłowy niezyczące wtak od-
ległym kraiu zenieſię Oſobliwie,
Rodzony Moy WCzym Sam Panie nay-
wyſzy Bądz rządcą Sero luckich

Pocz. Pam, rkp. 1648 s. 84

ZACZĄĆ SIĘ

- - - - - - - - 73 - - - - - - - - - -

(4) Comiało ſię zacząc godzinami dwiema przedodniem Iakosz Woyska WSzytkie pogotowiu były naſze tylko piechota gdzieſ OPołmile zaspała Ie°Msci Pana Woywody Ruskiego zedotey imprezy nieprzyszło yIuſz poczęłoſię nadzien duzo zamowac

Pocz.Pam. rkp. s. 37

ZACZĄĆ SIĘ

139 a

(1) 27 Nagoniłem Pana Podſędka wiłkomierskiego Rodzonego Mego WRudni mił pięc zakownem zkturym Iusz wespoł aſz dowarſzawy, Iechałem <M[iesią]ca Maia 2 zaczełaſię Elekcyia day Panie Iezu Szczesliwie>

Pocz,Pam. rkp. 1648 s. 94

ZACZĄĆ SIĘ

(31) 17 zaczełaſię Sesyia nakturey gdyſmy Obradę Czynili Koło tey Materyi Ieli Woysko Ruſzyc albo przeſ deputatow Conſiſtencyią wybierac stanełło natym zeWoyska nieprzenaſzac doEkonomij Grodzienskiey otych przyczyn zegrad powybiiał zboza barzo wpolu

Pocz.Pam. rkp. s. 41

ZACZĄĆ SIĘ

87 a

(11) natenczaſ Iednak Iusz Iakſię zaczęło tozłe klecic takmie ynieminęło nieSczęſcie własnie zaten, podobno grzech zem przedſię Wzięciu Memu doſyc nie Vczynił

Pocz. Pam. rkp. s. 43

ZACZĄĆ SIĘ

Już o iey [sc. Małgorzaty] Kánonizácyey początki się záczęły w Roku 1464 y świádectwá od trzydźiestu y dźiewiąći Siostr zakonnych wydane były...

Okol: Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 32

ZACZĄĆ SIĘ

<I gdy się miáłá záczą̨ć bitwá/ prośiłá Siostr áby się z nią modliły: á gdy skończona byłá/ znowu rzekłá: Chwalmy Bogá Siostrzyczki/ zwyćięstwo náßym dał Pan Bog.>

Okol. Sz. Niebo..., Lwów 1644, s. 69

ZACZĄĆ SIĘ

297 a

(15) ((Był wiazd...Oginskiego)) ktoremu Wszyscy konwoiowalismy na tym Akcie od Łukiszek zaczoł się wiazd in aſsistencii Wieliu Panow Senatorow Biſkupow etc. Iechalismy prosto do Zamku tam była Msza Solenna y kazanie in aplausum Domu Oginskich po perorach ImPa Podkomorzego Uilenskiego y Chorążego Vrzędnikow

Sap.Diariusz s.128

ZACZĄĆ SIĘ

21b

(37) Wypłaciłem ImPanu Michałowi Łyskowskiemu Złłch 160. in Vim Obligu moiego wyz wyrazonego, Tegoz ImPan Łyskowski odjechał Tegoz doszły Listy od roznych zpoczty yako to od IPana Stol:WKL od Xdza Gosiewskiego, yod IPana Boryczewskiego ktury donosi ze się Sprawa Iełczanska zaczeła.

Sap.Diariusz s. 9

ZACZĄĆ SIĘ

33 a

(K. 9r) Iusczyna Przezwana Iz pod Lasem nad Wolą Pansk. Iuz zaczeła sie ta Wies. Wieprze Iz tam Dzikie Wieprze bywały y tam ich na tych Polach pobito. Bystra Wies przezwana od Rzeki Bystrey ktora bystro płynie y tak sie zprzezwiska zowie,

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 9r

ZACZĄĆ się

64 d

(17) Nierozumiem żebym miał do I.M.P.Stároſty Spiſkiego nápiſáć, żeby miáły Wm.M.M.P.potkáć iákie ná zdrowiu niebeſpieczeńſtwá, bo ieſcze w Polſcze niemáſ tych przykłádow, y niemogą ſię od Oſoby Wm.M.M.Páná záczáć. Marg. Dla zgody. á zgodá.

J.Lub.Manifest r.1666
s.37

ZACZĄĆ SIĘ

(30) Dwie godźiny w noc, záczął ſię ten Sąd, y kazał I.K. Mość tey moiey przywołáć Spráwy, y tym Deputatom z Poſelſkiey Izby, przećiwko ktorym wſytká Izbá Poſelſka contrádicowáłá, przyśiądz, y przyśięgli. Zá przywołániem Spráwy, ſtánęłá condemnatá ná mię, areſtowána.

J.Lub. Manifest r. 1666 s. [illegible]

ZACZĄĆ SIĘ

103 d

(7) Zkąd ſię urodźiłá Confoederacya, do iákiego końcá záczęta, niech powie Imć Mość Kśiądz Lipſki, Proboſcz Jeżowſki Marg. Ná to ták ſię odpowiáda, ieſt żywy Kśiądz Lipski ktory wie, zkąd ſię záczeła Confoederacya y motus conſcientiae zeznawał w Czeſtochowie originem tey tego examinet Rzeczpoſpol.

J.Lub.Manifest r.1666
s.57

ZACZĄĆ SIĘ

(15) Marg. Piąta, że po tey od P.Marßałka przeſtrodze, Woysko zátrudniło dopiero tractat z Dworem.(-) á tu mowią mi, ab inde nobis infenſum et intractabilem exercitum reddidiſti. Confoederácya záczęłá ſię Anno 1661. circiter in Februario et Martio,

J.Lub.Manifest r.1666
s.61

ZACZĄĆ SIĘ

107 d

(26) Roku 1698. die 16.Aprilis. zaczął się Seym Pacificationis, ale Iohmosc PP: Posłowie zWoiewodztwa Witepskiego pod Starą laską uprosiwszy głos odebrali Izbie Poselskiey Activitatem y tak rozszedł się sine ullo effectu

Drob.-Tusz. Inform. s. 60

~~SIĘ~~ ZACZĄĆ SIĘ

5 b

(11) Ktorymech O Libańſkich pierwſzych Officynách Zelázných piſáł:. ktore w Syryſkich kráinách/ TVBAL KAIM LAMECHOW Syn był pobudował Przed potopem/ w ktorych miedź y żelázo kował. Potym zaś po Potopie/ w drugim wieku świátá/ Przez kogo ſie záczęłá tákowa robotá.

W.Roź. Off. 1612 s. 15

ZACZĄĆ SIĘ

137 a

(24) 21 Januarii Xiąże Pan Hetman wyiachał s Torunia do Moringa na Commiſcią Sẏwedami. 24 Januarii zaczẏelisię tractaty w Holandẏie mil trẏi od Moringa w Koscielie. Kommiſsarẏe znaßei strony są. Je°mX.Zadẏik Biskup Chełminski Kanclerz koronny. Xiąże krẏsztoph Radẏiwił Woiewoda Wilenski Hetman Wielki W.XL.

Verb. 1644 s. 129

ZACZĄĆ SIĘ

- - - - - - 68 d - - - - - -

(29) Roku 1610. dnia 10 Julii w Wilno zgorzało. Zaczołsię ogien wtilie Klastora Oicow Franciszkanow o osmei rano; iak (1) wzioł gure, do czego srogi wiatr zwychrem pomagał, wszistkie nimal miasto na popioł spalił,

Vorb. 1644 s. 90-91

ZACZĄĆ SIĘ

((oco się woina prowadźiła))
(27) ktorą uimuiąc Panowie Rady Koronnei Polskiei i WXL°. za swiętei pamięci Krola Jeomośći Zygmunta III. sprzimierzem lat 14. postanowili, przed ktorych wysciem woina się znowu zaczęła, i zamki niektore pod czas lat przimiernych przez Moskwe pobranych:

Vorb. 1644 s. 125

ZACZĄĆ SIĘ

(13) Seimik tegoż dnia się zaczął o pierwszej [południa. Wszystek czas do piątej wieczor altercacyami strawili. Je-o m P. Podkomorzi Wilenski nie miał drukowanej autentycznej Constitutii, ieno pisanom, i to tilko Xięstwo Litewskie obchodzącom.

Vor. 1644 s.243

ZACZĄĆ SIĘ

346 d

(15) Tego roku dnia dwunastego Februarii, zaczął się moi annus clymactericus, mianowicie lat moich rok [s]esd[z]iesiąty trzeci, ktor[z]i wszystkim lud[z]ią fatalis iest, o c[z]ym ro[z]ni authorowie pis[z]ą.

Vor. 1644 s.276

ZACZĄĆ SIĘ

. . . . . 228 c . . . . .

(51) Nie wiemy czym ſię dzie-
ie, że każdy w oſobliwości
uznaie wielkie potrzeby Rze-
czypoſpolitey, beśpieczeń-
ſtwo w podnieſieniu ſił, ozdo-
bę kráiu w pomnożeniu doſtát-
kow, ſzczęśliwość w należytym
wewnątrz rozporządzeniu, á
ſprzecię ſkoro do rady przy-
idzie, choć ſię co dobrze za-
cznie, źle ſię kończy,>

J.Ostr.Daney.Swada 1745
III/ s.29

ZACZĄĆ SIĘ

252 d

(29)áby zaś to Zbawienne Opus pro Republica pomyślniey zacząć ſię, y ſzczęśliwego doyść końca mogło, życzemy, ſobie in eo maturum uprzeymości Waſzey exploratum mieć ſenſum circa opportunitatem czaſu temu Seymowi, niemniey cobyś uprzeymość Waſza pro prudentia ſeu exigentia teraźnieyſzych okoliczności rozumiał być potrzebnego do gruntownego uſpokoienia y ubeſpieczenia intra et ab extra Rzeczypoſpolitey.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 7

ZACZĄĆ SIĘ

366 a

(2) Ktoż wie czy od tego momentu nie zácznie ſię czás ſurowości, gniewu y pomſty ~~Bożey~~ Boſkiey, dla tego do wſzyſtkich y do każdego z oſobná wołamy... wołam oſobliwie do zátwardziáłych, záká-mieniałych grzeſznikow, ktorzy od kilku, kilkunaſtu, á day Boże nie kilkudzieſiąt lat, w grzechach, w zbrodniách w złych nałogách żyiąc, głoſu Boſkiego ſłuchác do tego czáſu nie chcieli.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 22

ZACZĄĆ SIĘ

ledwie się drugdy w żywoćie złey
mátki zácznie / máią ziołá ná
to łotrynie / áby pierwey niż
świátło ogląda / zginęło

Birkkarniedr, 1623, 30

ZACZĄĆ SIĘ

142 b

---

(10) Gruntem ſtoi máchi-
na. Ták y ia teráźni/
3 ſtrony ſwoiey życzyłbym
zácząć ſię przyiáźni:
Bo coż nam dádzą Páktá?
co złote pápiry? Gdy ſer-
ce pod pokrywką/ y umyſł
nie ſczyry. W ſkrzyniáchli
tylko chowáć Ceſárſkie
pieczęći? . .

S.Tward.Legacyja 1633
s.91

ZACZĄĆ SIĘ

Jejm w tych dniach albo się dopiero zacznie, albo się rozerwie; ale większe podobieństwo, że się rozerwie na sprawie jmp. posła.

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 267

ZACZĄĆ SIĘ

(Jutro się zacząć mają traktaty,
na które oni... zestali byli komisarzów
... między którymi pierwszy szalbierz
Biejkowski od wojska; od Lubomir-
skiego jako znowu starosta radomski.)

Sob. J. Listy ... wyd. Warszawa 1962, s. 131

ZACZĄĆ SIĘ

... kiedy się traktaty zaczną;
o których wstyd i wspomnieć po tej
nieszczęsnej i sromotnej okazji.

J. Sob. Listy ... wyd. Warszawa 1962 s. 69

ZACZĄĆ SIĘ

U nas traktaty zaczną się pojutrze,...
Jadą komisarze od wojska
związkowego i więźniów przy
nich odsyłają...

J. Sob. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 76

ZACZĄĆ SIĘ

Uważyć tedy, jakim to jest
świat podległy odmianom:
jako się ta zaczęła kampania;
a jako się kończy; jaka była
w juliuszu i auguście cesarska
fortuna, a jako w septembrze
i październiku.

Jak. J. Sisky... wyd. Warszawa 1962, s. 574

ZACZĄĆ SIĘ

〈Na cóż szukać innej przyczyny,
kiedym to ja przez swoją dosyć
ekspresyjność: i pierwszym odjazdem,
tak właśnie jako i teraz, ośmiego
miesiąca te bóle mi się zaczęły;〉

Sob. J. Lisky... wyd. Warszawa 1962, s. 390

ZACZĄĆ się

(16) Tá gwałtowna náwałność,
nie darmo mię ſmuci, Okręt
nádzieie ſtłucze, y cáłe
rozruci, Iak náoko to widzę, że iuż w porcie tonę,
Kochałám, byłam miła, y Oycow ná ſtronę Nákłoniliśmy
ſwoię, o czynem ći ráda Prá-
wiła, w ten czas, kiedy zá-
częła ſię zwáda;

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.128

ZACZĄĆ się

(14) dopieroż zacząwſzy ſię y konſtitucya iuż będąc za zgodą powſzechną zapisana, nie ieſt że to proteſtować ſię przećiwko prawu, ktore, iuż Rzeczpoſpolita poſtanowiła. Zarzući mi tu kto pewnie, że może ſię trafić taka cyrkumſtancya, że ſię Oyczyzna inaczey ſalwować, nie może, tylko per diſſolutionem kongreſſu:

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.75

ZACZĄĆ SIĘ

483 c

(17) Ita me Deus, ze mię iuſtus non inconsultus Stimulavit zelus. A dla Boga zkadze się te przestrogi wezmą y zacznią iesli nie od nas przednieiszych wSenacie. Atoli ia conſcientia facti contentus ieſtem, y nierozumi WMc o mnie abym miał załowac tego co się stało.

K.Opal.L.rkp s.432

ZACZĄĆ SIĘ

Tegoż Roku Seym drugi zaczął się pod dyrekcyą Szczuki Referendarza Litt.

117

W ŁUBIENSKI HIST 1763 s

ZACZĄĆ SIĘ

In Januario zacząć się sejm
w Warszawie (...) tandem
w sześć niedziel pastelitra-
que in su propesito fortiter
permanente, sejm się rozer-
wać musiał.

Markowicz, Zapiski
rkp s. 62

ZACZĄĆ SIĘ

144 b

((zesłał Szwed Kommiſsarja swego)) (11) do Warszawy Generała Horna i z drugiemi -Gdy się ten Akt zaczął Szwedzcy Kommiſsarze pokazywali omnem facillimum do Traktatu praedia conditione ieżeli Król August wprzod będzie detronizowany a Rzpta inſzego Króla obierze,

. E.Otw. Dzieje s. 127

Accesjum

ZACZĄĆ SIĘ

96 b

Marg. Rada w Toruniu 27 9bris
z Limity[i] (-) (10) 1 p.
Król odebrawszy Relacyą od
Wojewody Mazowieckiego konty-
nuował owę Radę Torunską,
Ktora się zaczęła zLimitii
27a 9bris - Na tey radzie nic
nowego nie traktowano, tylko
to wszystko co i pod Sendomie-
rzem zasumowano -

E.Otw. Dzieje s. 89

ZACZĄĆ SIĘ

69 c

((Szwed wszedł w Litwę ...))(18) zaczym wyprawiono do Niego Posłow, Lipskiego Wojewodę Kaliskiego, i Kryszpina Wojewodę Witepskiego i inszych, lecz król Szwedzki oolokłszy się w suknią Protektora Polski, nieacceptował tego.- A tu aktualnie zaczęła się straszliwa i długo pamiętna na Polskę i Prowincye do niey należące fatalna (1) Klęska E.Otw. Dzieje s.65-66

ZACZĄĆ SIĘ

((do Wilna przyiechali)) (20)
po Nayswiętszey Pannie Gromnicznej przyprowadziwszy z sobą (1)
Piechot i Raytaryi dosyć-Actu
wtenczas zaczął się był Trybunał, ktorego Marszałkiem został
Xiąże Radziwił Karol Kanclerz
W.Litewski- Był to Pan bardzo
Kochaiący Szlachtę,

E.Otw. Dzieje s. 50-51

ZACZĄĆ się

403 c

((ſtára ſię Dwor male kontentow fouere))
(11) Spodźiewáiąc ſię tym vires tamtey (12) Korony/ znacznie oſłábiáć. De (13) caetero, Márſowe zabawy nie mogą ſię (14) ták prędko záczáć/ bo gorącá wielkie (15) poczynáią/ á Woyſká Cudzoźiemſkie ktore ſię (16) ſpodźiewamy/ odpoczynku potrzebuią. (17) Z Medyolanu 1. Iunii. 1661.

Merk.Pol.Ord.1661 s.281

CP

ZACZĄĆ się

348 a

(18)

Prożą tedy/áby Fráncya chćiáłá ſię też ożywáć/ á bronić ich (19) od tey impeticyey. Ale prośili żeby prędko to ſtać ſię mogło/(20) nim nowy Párláment w Angliey ſię zacżnie;

Merk.Pol.Ord.1661 s.247

CP

ZACZĄĆ się

438 e

((ścięto Márkieʒego))
(25) tak iáko teʒ ʒ ie-
g[o] (26) Dekretu ʒa
cʒaſu Cromuelá obieʒono
y ścięto Markieʒego de
(27) Montroſe, ktory
partes tuebatur Regias.
(28) Z Irlandyey ieſt
wiádomość/. ʒe 18. tegoʒ
Mieśiącá/ (29) Parlament
támecʒny ſię ʒácʒął/
gdʒie Commiſſarʒe Krolew-
ſcy ʒ (30) wielką powagą
[et] populari applauſu
funkcyą ſwoie odprawowali/

Merk.Pol.Ord.1661 s.306

CP

ZALZAĆ SIĘ

(27) Pro die 7. Aprilis
má ſię zácząć Kommissya
we Gdańſku (28) ſtrony
Poſty. Od Kurfirſtá/ieſt
ná to náznáczony ieden
(29) Curiae Conſiliarus
Tettau zdrugim Sekrot-
rzem. (30) Seymyki Wár-
ſawſkie przyimowáli
wdzięcznie/(31) propo-
ſycyą I.K.M. ſtrony elek-
cyey/ſaluis ſolitis (s.180)
ſolemnitatibus liberae
Electionis.

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 179-
180

ZACZĄĆ SIĘ

5 d

((ieſt Kurfirſtow cżterech)) (5) to ieſt/ Moguntſki/ (6) Kolońſki/ Trewirſki/ et Palatinus Rheni, Epiſcopus Monaſterienſis, Dux (7) Nayburgenſis, Landgrauius Haſſiae, et Dux Bruſuicenſis et (8) Luneburgensis. Tá ligá záczęłá ſię práwie żáraż po Koronácyey (9) teráźnieyſzego Ceſárzá/ á finis iey táki; áby Imperium żoſtawáło wolne od (10) wſzelákiey oppreſſyey y woien.

MerkPol 1561 s.4

ZACZĄĆ SIĘ

170 b

((kazał wyprawić Kurrierow)) (28) w tey materyey do wſytkich Krolow. (s.110) Z Kolná 7. Februarij, 1661. (2) Tráktaty o zgodę między Biſkupem á Miáſtem Munſterem iuż (3) ſię zaczęły/ á w Mieśćie Waldek przez Deputátow obojey (4) ſtrony odpráwuią/ z nádźieią dobrego ſkutku. (5) Z Wenecyey 12. Februarij, 1661.

Merk.Pol.Ord.1661 s.109-110

ZACZĄĆ SIĘ

167 b

((zeszedł z tego świátá ostátni z owych sześćiu)). (30) z ktorych okázyey záczęłá się/ 20. lat (31) temu/ woyná między Krolem Károlem Pierwszym/ á (32) Párlámentem.(s.108) Z Páryżá 21. Ianuarij, 1661. (2) Miedzy Krolem á Xiążęćiem Lotháryngskim stánęłá iuż (3) gruntowna y vtwierdzona zgodá; záczym z Lotháryngiey (4) posłáno dwá Pułki do Alsácyey/

Merk.Pol.Ord. 1661 s.107-108

MZ

ZACZĄĆ się

372 c

---

(15) We Srodę przeszłą 18. huius, nowy się Párlament záczął/ (16) gdźie Stany wszytkie Koronne z wielką Magnificencyą, (17) káżdy w swoiey izbie zgromádźiły się/ okrom Biskupow; (18) ktorzy ante reuocationem actus abolitionis, contra illos zá czásu (19) Cromuela emanati, nie mogą mieć mieyscá w izbie (20) Senatorskiey.

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 263

CP

ZACZĄĆ SIĘ

52 b

(19) Z Wiedniá, 4,. Ianuarij, 1661, (20) Zaczęłá ſię Konwokácya Pánow Węgierſkich/ w ktorey (21) interueniunt Poſłowie dwoch Comitatow Superioris Vngariae; á inſtant, (22) áby Ceſarz álbo iuſto Exercitu ſkutecznicy ich bronił od Tureckiey (23) oppreſſyey/ álbo lud co tám ma/ ad reſiſtendum impar, wyprowádźił/ (24) y Obywátelow od dáremnego ćiężaru vwolnił.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.31

ZACZĄĆ SIĘ.

(17) á dano mu Imię Dźiems (to ieſt Iákub) (18) iáko Oycu. (19) Párlament dla nowych co dźień przypadáiących ſpraw/ ieſcze (20) Soſſye ſwoie odpráwuie/ ále iutro ábo po iutrze ſię ſkończy. (21) Nowy ma ſię zácząć po Koronacyey Krolewſkiey/ około oſtátnich dni (22) Márcá.

Merk. Pol. Ord 1661 P. 85

ZACZĄĆ SIĘ

Pierwsze dożywocie zaczęło się od pana Krzysztofa Crapskiego i Małgorzaty Mantewłowny rodziców, siebie dopiero w wtorym kładąc dożywociu;

Opis Król. w r 1664 wyd. Toruń 1938 s. 352

ZACZĄĆ SIĘ

Anno 1658 ledwo się uśmierzyło powietrze in ianuario, które się zaczęło 1657 in octobri, w którym czasie napasł się zwierz ciał ludzkich do woli.

DWA pam. J. Cedr. wyd. Wrocław 1954 s. 13

ZACZĄĆ SIĘ

13 b

(4) Proszę abys o nim wiedział, ne quid ipsi [...] tey Comissiey przy relatii pomiarkuię do Kogo należec będą wszak tesz tychże rąk do P Olszewskiego należec będzie. Ponieważ tedy iest Geometra, toc iusz w Imie Boze Iure concludendum iako sie zaczęło,

M.Radz.Listy rkp K. 28r

zacząć się

(14) Traktat się dj 4 Sentis w Samborȝe ȝaczoł, ȝkąd de data 6a. (K. 62v) mam wiadomosc, ȝe iesȝcze nil effectu a tuta Materya iednak o Hiberny iusȝ agitatur ta iest naycięzszą, ile kiedy do wszytkich Aſsygnacye Confederackie powychodȝiły ich Woyskom ustąpic chcą.

M.Radz.Listy rkp K. 62r - 62v

ZACZĄĆ SIĘ

(5) Tárćice, wyſchłe wapno wdole ślejáłe y inſze. Niech to tedy będźie pierwſza y naypotrzebniey-ſza przeſtrogá, áby w przod by-łá zgotowána Máteria. A moźna-li wſytká, niż ſie Budynek zá-czinie. O Formie Budynkow. A wprzod de Compartitione gene-raliter.

Kr.Nauka Bud. wyd.1659 s.10

ZACZĄĆ się

.....14 a.....

(6) po Obiedzie tym szło Xięstwo do Pokoiu Electorowey, gdzie asz do Wieczora conwerfowali iuż kiedy się dużo zmierzkło zaczeły się ognie ha kture dano Echo z Dział

Dziennik podr. T. K. rkp. s. 11v

ZACZĄĆ SIĘ

... miáſto ſnu umorzyłá ią; tak
że za skończeniem płáczu
dziećiny oney, płácz mátki
nieſczęśliwey záczęc ſię muśiał.

S. Ząb. Młot... Przedmowa... Kraków 1614

ZACZĄĆ SIĘ

Dziś się rok zaczął

A. Mostyn, Utwory
1971 s. 202

ZACZĄĆ

(22) Dali też y oni zamianę. W tym gdy iuż to zamiany dane były y tractaty zaczęły sie gruntowne, Pontus z owey ucieczki wrocił sie, y chciał tractaty rozproć, nie mogł żadnem sposobem.

M.Seiber-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.25r

ZACZĄĆ dp

(17) co z Iuliana Medyceuſza ze tak bydz miało zrozumiał, Wawrzyniec Medyceuſz za wczasu przyszedł do koſcioła chcąc się spowiedac y kommunikowac. Iuz się była mſza zaczęła a Iuliana ieſzcze nie było (s. 143) (1) w koſciele

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 142–143

ZACZĄĆ

(7) ((począł go urągac)) co
czyni ze się tak długo w domu
bawi gdy się iuz Mſza zaczęła
a Dama iego (tak on mowił) w
ktorey się kochał nad zwyczay
stroyna ledwo karku nie skręci
oglądaiąc się y oczyma po kos-
ciele szukaiąc.

Hist.świeże i niezw.rkp.s.143

ZACZĄĆ SIĘ

117 a

(36) w tym się zaczął krw[awy] zaboy między stronami, ruszył się zatym y Radziwiłł (s.23v) żywo do nich, ktory przypadszy poparł tak nieprzyiaciela, że się umykac począł w Pola, y gdyby tam było lewe skoczyło skrzydło, tedy by byli zniesli ze wszytkim ;

Hist.o b. s.23r-23v

ZACZĄĆ SIĘ

150 d

(1) Krotko mowiąc: cauſa haec nec juſtis, nec juſtis mediis zaczęłaby ſię, y zakończyłaby ſię pewnie peſſimo circa Rempublicam fine: reſponderent ultima primis. Gdyby to iak Tarnogrocka Anno1715 ſolo amore et pretio pacificationis internae, ze wſzelką od ſtron indyfferenyą, ſtała ſię Konfederacya,

Kon.Rozm. s.59

ZACZĄĆ SIĘ

(15) Zacżęły ſię tu znowu prżeklęte plótki ż Woiewodżice[m] Lubelſkiem ktorego wyroſtka prżekupiono że diariuß ktory Panu prżepiſował Krolewicowi wydał. Tę robotkę robieł Krolewic prżes ſekretarża Hetmanſkie[go] nijakie[go] Radwana ż Wilna mieſſkie-[go] ſynka, ktory corrumpowany y ſwego właſne[go] Pana ſekreta wydawał,

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K.37v

ZACZĄĆ SIĘ

65 c

(K. 26r) Zacżęło ſię tedy w tym mieſiącu mięſkanie naſze w Wiaźmie, gdźie że nietylko łaſke Panſką prźeciwko mnie co dźien (za wygodnemi uccíwemi poſługami memi) mnożącą ſię, ale y miłoſc y powagę w wśyſtkich Commiſarźow mianowicie u Hetmana, iako ſtrija Kaźanowſky ſtaniſław widźiał,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K. 26r

ZACZĄĆ SIĘ

(29) ((Jam...uſługował)) y wygadjał woiaſowi cżemem tylko mogł y umiał, co on na on cżas wdjiecżnie prżijmował, ale niedługa beła poſtaremu y Panſka łaſka y kochankowa prżijaſn. Po tem bowiem ßturmie żaczęły ſię tractaty miedży naßemi Commiſarżami a Moſkiewſkiemi

J. Ossoliński Pam. (rkp) K.39r

ZACZĄĆ SIĘ

(27) Marg. Iedenaſty Rok ~~Rok~~ Rokoß (-) z tego woiewoſtwa wiazdu iachał znaczne[m] poczȝtem na Weſele Krolewſkie do Krakowa. 1606. zaczął ſię nieſczęſny Oiczyźnie naßei Rokoß od ziazdu ſtęzyckiego po ktore[m] wezwał Krol Oica Naßego (K. 8v) do Warßawy chcąc go mieć obeczne[m] przy ſobie,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.8r-8v

ZACZĄĆ SIĘ

/ Szemránie się zaczęło.

Er.P.H. 362

ZACZĄĆ SIĘ

/ powstał, (zaczął się) Spor;

Er.P.H. 243

ZACZĄĆ SIĘ

/ Żámieſzánie śię záczęło,
(Rozruch śię ſtaż.)

Br.P.H. 74

ZACZĄĆ SIĘ

/ prośić Bogátego o Iáźmużnę;
/ Iuż śię Kázánie záczęło;

Er.P.H. 52

ZACZĄĆ się

(8) I to inconveniens niemniey godno konfyderacyi w zerwańiu, ſeymu albo ſeymiku: Te actus nie mogą mieć naturam legitimitatis poki ſię nie zaczną, nie zaczynaią ſię zaś, poki iaka konſtytucya nie ſtanie, za zgodą powſzechną;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.75

ZACZĄĆ się

(3) tak poſpolićie ten początek ſeymu, kiedy ſię zaczyna w zamieſzaniu, kończ[z]ły ſię w niezgodźie, á co ieſzcze więkſza, kiedy na obieraniu Marſzałka, oczęſto Seym nie zaczązwſzy ſię, kończy; y nie dźiw, ponieważ ćierpiemy takie głoſy, ktore żadna libertas ſentiendi nie powinna authoriſare,

S. Leszcz, Głos wyd. 1733 s. 78

ZACZĄĆ się

(20) ale dato non conceſſo, żeby iaka bała, zerwanie ſeymiku nie może ſubſequi, ponieważ ſię ieſzcze ſeymik nie zaczął. Drugi actus powinienby zaraz naſtąpić na początku ſeymiku, obieranie Posłow, nie iako zwyczay na końcu;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.71

ZACZĄĆ się

118 c

(18) jednak zawiłe konjunktury w polszcze koniecznie pokoju potrzebowały jakoż R. 1676 z takiemi (s. 147)(1) kondycyami był zawarty Ze Kamieniec w ręku tureckich Zostawiono. (Czwarta y ostatnia Woyna Z tymze Sułtanem Zachodząca Zrazu Zaczeła się w Węgrach ale się potym tak rozszerzyła.)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 146-147

ZACZĄĆ his

195 c

(18) wiedzieć albowiem należy, iż Xiążęta Imper[i]j ktorzy Luthra y Kalwina Sekty przyieli byli, Z sobą ligę Scisłą uczynili, dla czego w Hiſtoryi Uniſtami nuncupantur. (s. 256) ⟨kiedyż Się Zatym Woyna 30 letnia Zaczeła.⟩

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 256

ZACZĄĆ się

193 a

(6) Tego do koſtnitz na Conſ cilium przypozwano y tam go jako Odſzczepieńca y kacerza kondemnowano, A R 1425 ſpalono. Za Zaſ w Czechach wiele miał adherencyi, więc się Z tego Woyna Huſytow przez lat 18 to jest od R. 1418 az do Roku 1436 trwająca, zaczeła.)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 253

ZACZĄĆ się

189 c

(s. 249)(1) <Potym kiedy sie woyna 30letnia Zaczeła, Brandeburſki y Neuburſki domy R 1624 Zgodą z sobą poſzły,> y tym się Spoſobem pogodzili Ze Elektor Brandeburſki de Cleve, tez Cleve, Marek, y Rhavenſberg, Xiąże Neuburſki Zaś Iulich Hergen, y Ravenſtein otrzymał.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 249

ZACZĄĆ się

164 d

- - - - - - - - - - - - - - - -

((Alliancyą..uczyniono))
(20) deklaruiąc jednostaynie (s. 219)(1) Iunctis viribus wolnoſci y Swobody Swoje utrzymywać. Woyna Zatym dopiero Się R. 1546 Zaczeła, w ktorey karol V Ceſarz maurycego Xcia Miſnij miał po Swojey stronie y Iana Fryderyka Elektora Saſkiego naprzod Attakował;

Inttod. do..his. 1731 rkp.
s.218-219

ZACZAĆ się

(6) Dochodzono albowiem że ten kiuperli dla ugruntowania powagi Swoiey, tak z wyſzſzey jako z nizſzey kondycyi ludzi Spatis 5 lat od roku 1656 az do 1661 oſob potracić kazał 36000. (Pierwſzą ~~xx~~ Woynę ktora ſię jeſzcze Za panowania Ibrahima Z naſtępuiących racyi Zaczeła była prowadzona Z Wenetami.)

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 141

ZACZĄĆ się

113 a

(15) Na ostatek Cerleę Muftego Zgwałcił, Z czego gdy Ociec rozgniewany tak długo Zemstę taił, aż Ianczarow miał po Swey stronie, y Cesarza Ibrahima R.1648 udusić kazał, Za jego panowania Zaczeła się owa krwawa (s. 140) (1) Woyna Z wenecyą ktorą przez lat 24 z niemałym krwi w rozlaniem kontynuowano.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 139-140

ZACZĄĆ SIĘ

(2) Sam krol będąc nazbyt ciężko uzbrojony pogrązył się w kałuży A Chrześcian na 15000 w pień wycięto. ⟨Tu Solimann zupełną wiktorią juz miał w ręku, kiedy rozumiał ze się dopiero batalia zacznie.⟩

Introd.do.. his. 1731 rkp.
s. 114

ZACZĄĆ SIĘ

16 b

(14) 1mo. Sycion iest nay-
dawnieyſze królestwo w Gre-
cyj, y bez mała nie tak dawne
iako Monarchija Aſsyryjska.
2do. Argos circiter oczasie
Izaaka Patryarchy zaczeło się.
3tio. Atheny było nayſławnieyſ-
ze miedzy wſzytkiemi króle-
stwa,

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 24

ZACZĄĆ się

140 c

(3) Innych Cesarzow Zas ktorzy tę godność Sobie przywłaszczyć Chcieli, Zawoiowawszy do Szczętu zruinował. Za jego panowania Zaczęła się woyna S., a na ostatek Henryk V. Syn jego własny Z tronu go Zrzucił y ponieważ w klątwie umarł, więc go nie pogrzebionym zostawił.

Introd. do..his. 1731 rkp.
s. 189

ZACZĄĆ SIĘ

10 d

(11) Peryod 1. O Monarchij Aſsyryiskiey przed podzieleniem. (kiedy się zaczeła Monarchia Aſsyryjska.) Circiter w 60 Roku po potopie. Pierwſzy[m] Regnantem był Nimrod, a od niego rachuiąc królów w tym potężnym Państwie liczemy. Ktorzyż pod temi krolami Considerant. 1mo Nimrod bo ten iest Fundatorem Państwa,

Introd. do.. hás. 1731 rkp. s. 17

ZACZĄĆ SIĘ

(Gdy się Kometá miał zácząć/
uprzedziły pierwey dwie Coniunctie
Bkodliwe: pierwßa Jowißá
y Marſá... druga Saturna
y Marſá....)

Krakow 1619
Zgdz. A. Kometa, ~~1648~~ [s. 4 nlb]

ZACZĄTEK

Dawnieyszy nád wszytek
Wiek, niemáiąc záczątku.

--- BOZY SYN ---
Przyszedł ná Swiát.

M. Kulig. Król. 1698 s. 47

ZACZĄTEK

Zaczątek Exordium

Lord Dict
125/2

ZACZĄTEK

Słowo przedwieczne,
ktore było na początku
V Boga oraz Bogiem było,
a zaczątku
swego nigdy od wiekow
przedwiecznych niemiało.

M. Kulig. Król. 1698 s. 135

ZACZEKAĆ

- - - - - - - 13 a - - - - - - -

(31) Tandem pytali się jezli JP kasztelana Nowogrodzkiego potrzebna bytność ktury iuz pewnie dotąd ſtanął zSłucka w Lipiczney czeka ieno nawiadomość do ktorego dniem y nocq poszlę Sami zas tu zaczekaią.

Sap. Diariusz s. 5

ZACZEKAĆ

214 a

(20) y doniesie onym hanc mediationem uprasaiąc ażebysmy chcieli zaczekać po konferencyi w kapitule Ordinowano do mnie dwuch kanonikow ImX Karpia Sekretarza y ImX Puzynę kantora z podziękowaniem iż wziąłem hanc Prowinciam na Siebie pomiarkowamia IchmCw Xięzy Biskupow wespoł z Prześwietną Kapitułą,

Sap. Diariusz s.95

ZACZEKAĆ

194 d

(20) A tak prosiła abysmy do pogrzebu zaczekali deklaruiąc wszelką łatwość Sucesu temporis rezolwowalismy się na koniec oddac Ieyśći 13. tf. Summy wniesioney y tego nie akceptowała a tak Iechalismy nazad do Strawiennik nie mogąc Sciągnąc w Leonskiey Karczmie zanocowalismy

Sap. Diariusz s. 88

ZACZEKAĆ

- - - - - - - 130 a - - - - - - -

(1) Doszedł List od ImCi Xdza Zienkowicza Nominata Wilenskiego ktury donosi iz domaia zaczeka ultima rezolutionem Ze Wschowy przytym Exprimit iz inmultis ma ad Conferendum zemno chocąc komini- Care Sensu suum co ma desuper in junctu

Sap. Diariusz s. 60

ZACZEKAĆ

(18) Że iednak się ieszcze bardzo było mało Szlachty zebrało, dlatego zaczekać musieli na drugich, a tym czasem namyslili się obrac generalnym Regimentarzem Xiążęcia Wiszniowieckiego prosząc go aby on upadaiącą ratował Oyczyznę;

Hist.o b. s.7r

ZGCZEM

107 c

((posłał Przyiaciela)) 30) ie-
zeli Libere chce podać Iołcze
cu aktinentij czyliżez hcę bro-
nic, dał Replikę Iz niedopuſci
Poſseſsij Imieniem moim ile gdy
Princypał nieuie OZadnym Dekre-
cie Zaczym Vprasza ImPana Sędzie-
go aby nieczyniąc Violencyi ra-
czył Ztąd Odiechać

Sap. Diariusz s. 48

ZACZEM

Záczym Aethymonuiąc słowá/ták
ie trzebá czytáć iáko ná on czas
pisano y czytano/gdy niemi co beło
przezwano

Dęb. Wyw. 163 1/3, 20

ZACZYM

á iż poniewaſz ięzyk Słowieńſki
znáduie [!] ſię być náſtárodaw-
nieyſzem ná świecie: tedyć wſzyſtkie
inſze nie mogły być ieno z niego
wypſowáne. Záczym prawdziwy
Aethymon ábo Wied imion z niego
wypſowánych nie może być ieno
z niegoſz też ſamego doſtąpiony.

Dęb. Wyw. 1633, 14

ZACZEM, ZACZYM

((Kromer... mgłę w oczy puścił / że w Polsce niegdy Niemcy beli przed Polakami))

Záczym ná podporę tego płonnego mniemánia musiał rad nie rad przeciwko wszytkim Historykom / ták nászym / iáko y cudzym odmładzáć stárożytność Narodu Polskiego. Y dlategoż 2884. lat w poznieysze z nich 60. [...] dystillował.

Dęb. wyw. 1633, 85

ZACZEM, ZACZYM

Zaczym Sceptrom Jowiſzow właſny
ieſt Polſki/y takiegoby mieli
Krolowie Polſcy zażywać; iako y
nie dać ſię zwać Krolámi ále
Pánámi świátá/wedlug zwyczáiu
Przodkow ich przed przyięciem Wiáry s.

Dąb. Wyw. 1633, 62

ZACZYM

242 a

---

(18) odłozyłem Iednak do Seymu perswaduiąc ImPu Woyskiemu Grudzinskiemu aby y Sam Imsc chciał Stimulare aby mediu.. wynalazł Exolutionis a ze Obicie mam w Zostawie w 10000 t zaczym niech mi te obicie dostanie się a Ia wypłace Wmmu Panu na czym poprzestał[szy] pozegnał.

Sap.Diariusz s.106

ZACZYN

(1) Zaczy Zaleciłem aby Zewszelką Informacyą iako nayprędzey powtornie Vmyslne przysłał Azeta Restytucya zboza niemoze bydz prętka od ImP Starosty tym czasem Siewba by się spozniła pozwoliłem wziąc z Arędownych pndzy y ImPanu Kasztelanicowi zleciłem abyto Samo pisał donżego

Sap. Diariusz s. 76

ZACZYM

- - - - - - - 163 d - - - - - - -

(16) Oznaymuie iz niema czyZasiewać Iarzyny ponieważ ImP Zabłocki podług podania podpisanego ręką ImPa Strutynskiego nieod daie Uſzytkiego Zboża, tu zas Sie ba naStempuie Zaczym będzie musiał zArędownych pndzy ruſ yc y kupic naZasiew Zboża.

Sap. Diariusz s. 75

ZACZYM

239 a

(21) ((podał tak Maiętność Ieziernicę|) iak trzymał SP Im-Pan Moroß y Inni IchmC Pwie Dzierżawcy zaCzym w tym niema zadnego praeiudiciu.. ieżeli zaś się zda ta tenuta ciężka upraßałem aby chciał przyiąć Summę na Przysżły da Bog S.Ierzy

Sap.Diariusz s.105

ZACZYM

147 d

(7) Jakozby chętnie rad Vczynił requizycyi moiey Zadość gdyby konserwował Summy Znaczne przysobie ale ze Kapitały na Bankach Vlokowane, Zaczym im prosibilitate Vsługi swoiey Znaydzie się.

Sap. Diariusz s. 68

ZACZEM

(17)
Przez tez Samo Okazyo y do koperty ImCi Xdza Theologa pisałem do ImCi Xdza Łyskowskiego Kommiſsarza Dobr S:P.ImP.a Starosty Bobruyskiego, ze ponieważ EOkonomija Słonimska ma pewnie dostac się Xięciu ImCi Wiſznioweckiemu Kanclerzowi, y Reymentarzowi Woysk WXL Zaczy V-praſzałem pomienionego ImCi Xdza Łyskowskiego ((...miał ...powydawać))
Sap. Diariusz s. 67

ZACZYM

- - - - - - - - 134b -

(41) poniewaz w Uoiewodztwie Nowogrodzkim Słuszczyzna a mnie in Sortem się dostaie zaczym Iako tym Kompa[tri]otom Woiewodztwa te dobra mogą bydz nie odległe aper Consequens pozyteczne poniewaz di[si den-ci za bez cenek trzymaią

Sap. Diariusz s. 61

ZACZEM, ZACZYM

(19) zaczym co kolwiek da tedy będzie detrimentum Klasztorowi reposui iż od podatku uwolnić nie mogę bo to Rzplitey ale ogułem perswadowac będę Arędarzowi aby się zgodził. Iakosz posławszy po niego stanęło na tym ze Iezulcki Zyd ma płacic t 40.

Sap.Diariusz s. 37

ZACZEM, ZACZYM

60 d

(19 gdy nie dano audiencyi
Zapisana Dylacya Zaczymsię wpi-
sano yż ~~e~~] tych spraw zktorych
nieoddano zwolnym mowieniem
oreindukcyą, zremiſso na prʒy-
sʒłą Kadencyą N wogrod.ką, do-
mawialiśię mńi IchmC PP
Patronowie konnot .yi mniemaą
nego Listu P. da z go,

Sap. Diariusz s. 27

ZACZEM, ZACZYM

61 c

((matrudność)) (31) gdyż Oblig przyznany, akopie zspraw byli. Dilacyi Zadney niemaß, chyba na Czrobie podać obmowe, Czego bez woli moiey czyńić ńie może, zaczym svadet abym umyślnego przysłał ieżeli ona ma podać

Sap.Diariusz s. 27

ZACZEM, ZACZYM

- - - - - - - 44 b - - - - - - -

((donosząc)) (15) iż Administrator nasz Strawiennicki nie niepisał Ospalenia karczmy przez Szafarza a[illegible]rziey a k]tencyi musiałby dac wiedzieć nam Zaczym nie musi by[ć] ta wiadomość pewna;

Sap.Diariusz s. 20

ZACZYM

(12) ale chce azeby wszytką Summe razem wypłacono to Iest 135 TB zaczym Iezeli by mogł na Swoią Osobę wykierować Iako bliski Kolligat z Sołtykow Imperatorowey, zebym nie miał za złe deklaruiąc ze mną obeyść się dyszkretnie y na wszytko Zezwolić.

Sap.Diariusz s. ~~142~~ 141

ZACZEM

_ _ _ _ _ _ _ 111_d_ _ _ _ _ _

((był...zlistem...względem wydania Chłopa...)) (28) oktorym taką czyni dedukcią że Iest Dziedzicznym z Szarkowczyzny od Drui Stryia mego ImP[a] Marszałka Li[to] zaczym go wydac niemogł chyba by pokazał ImP [Hcraim] prawo Darowne albo przedazne Tegoz Człowieka

Sap. Diariusz s. 50

ZACZEM, ZACZYM

5 c

(16) Zaczym ztym Aktorem miał Expostulować aby pndze oddał przez Zielonemi Swiątkami, deklaruiąc Maiętność teraz przy odebraniu pndzy Vstąpic nieczekaiąc terminu S° Iakuba

Sap. Diariusz s. 2

V. 56

ZACZYM

(22) a zę Się tam długi Oyca ySyna znayduią zaczym niech Creditoress myslą o sobie zeby uindykowali gdyz teraz pora y czas a to uwalniaiąc Zonę moią y Dzieci od kłotni in futurum tę Expedicią ordynowałem na pocztę Kouienską.

Sap. Diariusz s. 89

2HC2YM

(27) zaczym wtych dniach będziesz mie miał pewnie omale wiesz ze zyiem zsobą Bez tych ceremoniy ktorych teraz pełno (1) A nczeroscl y okosc

K.Opal. Sat. rkp. K 47 r

ZACZYM

166 b

(4) Było to niedawnego czasu za-
czym słusznie Ktos napisał nagro-
bek cnemu Hetmanowi Ostaniemu wte
słowa Kto chce niechay czyta
Tulezy Koniecpolski lezy y Buła-
wa Ale nie lezy iego niesmiertel-
na sława

K.Opal. Sat. rkp. K 57 v

ZACZYM

(29) Dwiema rzeczamy kozde Panstwo
stoi rządem I wpokoiu y wboiu Te
to ioy filary (1) <Zaczym iest sie
zaprawde iest na co rozmyslic
Komu tego powierzyc rządu Komu
oddac Buławe ỳ wbuławie całosc
y Oyczyzny>

K.Opal. Sat. rkp. K 57r-v

ZACZYM

(6) Takich wszyscy szanuią, co pieniądze maią Cnota Vnich y Sława zapieniądzmi chodzą Tacy Kowale, snadnie fortunę Vkuią Co to splesniałe trzosy wdomach swoich duszą Zaczym tez y Oycowie nalepsze cwiczenie To kładą wprawic Synow w zbieraniu mamony

K.Opal. Sat. rkp. K 39 v

ZACZYM

275 a

(2) zaczym w miastach trzeba Vivere sua quadra iesli gdzie przestrzegąm. Tego nasi Polacy nie umieią ztąd tez Nigdzie ubostwa wiecey y kupcow nedznieyszych Wyniosłoscią wszelaką nisczą sie moznieyszy A pospolstwo piianstwem tak zrownaią z sobą

K.Opal.Sat.(rkp) k.96r

ZA, ZA czym

(32) ((uczyniona zmianka...)) y dane Prawo Mieyskie cum Praerogatiuis et Libertatibus Ciuitatis Oswetimensis. Zaczym Commissarze Naszi przychylaiąc sie do tego Przywileiu y zwyczaiu Miasta Oswiecimskiego ktore Iure Maydeburgensi zasiadło dali facultatem odprawowania Sądow tak Ciuilium iako y Criminalium Causarum Iure maydeburgensi expendiendarum.

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 113r

ZACZEM, zaczym

104 a

(48a) Płod w żywocie námdlony posila y oczerſtwia, á ile tym białymgłowom brzemiennym, ktorym mieśięczne oczyśćienie przychodźi. záczym płod nietylko ſłábieie, ále też w żywocie ich umiera, dáiąc go po puł kwinty káżdego dniá, do łoża idącym. Tákże prog łoná nim námáżuiąc.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 365.

ZACZEM, zaczym

(20a)

zámulenie w piersiách,
toż náśienie rumuie,
záczym wolny oddech
czyni.

Sz. Syr. Zielnik 1613
s. 399

ZACZYM

18 b

(5a) Oniemieniu y utráceniu mowy. Zácżym ſię nagłey śmierći obawiámy, ten ſok piiąc, ieſt lekárſtwem naprzedniejszym. Mieśiącżne cżyſcżenie białogłowſkie żáwściągnione wżbudża y wywodźi, kwintę miáłko utártego Piołynu ż winem piiąc. Marg. Oniemienię y mowie utráconey. Mieśięcżna.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.342

ZACZYM

63 c

(45a) ((całe lato on Piołyn w nim máią)) Ale tákie wino nie może długo trwáć: bo gdźie do ćiepłego cżáſu przyidźie, on Piołyn pocżyna gnić, zá- cżym ſię wino pſuie, że potym miáſ to lekárſtwá, zdrowiu ſkodźi. Drudzy płocżą ſuchy Piołyn,

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.352

ZACZYM

64 B.

- - - - - - - - - - - - - -

(4b) ((biorą tylko wierz-
chołki y z kwiećiem)) ~~áxtym~~
~~trzećiąxczęśćxnaczyniaxnáx~~
~~pełniáią~~ Ná to gorzałki
przedniey y máłmázyey zá ro-
wno, áż ſię ono naczynie ná-
pełni, leią. A nákrywſzy ábo
záſzpuntowawſzy dobrze, przez
cztery dni moczą: (zaczym
oná wſzytká moc z Piołynu
ſię wyćiągnie.)

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 352

ZACZYM

49 d

- - - - - - - - - - - - - - - -

(√[x. Piołyn]

(23a) Kolerę z żywotá á nawięcey z żył wywodźi, záczym krew przechędaża y poleruie.) żołądek z iákieykolwiek przyczyny chory leczy, w gáłąſkách go wźiąwszy y z liśćiem z pułtorá łotá, y wárzyć we trzech kwartach wody, do wywrzenia czwartey częśći.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.349

ZACZYM

364 c

(27) Nie ma to bydź: co ieſli kiedy było/ faeces Interregnorum (28) to wáſzych ſpráwiły/ záczym nie bonum pacis, iákośćie (29) obiecowáli/ ále turnieie woien domowych/ á oſtátecznie (30) Kokoſowych przeklętych náſtąpiły. Nárzeka ná was Prorok: (31) Leczyły ránę corki ludu moiego ze ſromotą,

Birk.Exorb.Rus.,1633,s.23

ZACZYM

286 c

---

(29) bo wielka nieſpráwiedliwość/ (30) ieſli ty bogaczom ſwoie máiętnośći oddaſz/ á ſam vbogich (31) ćiemiężyſz/ áby ćię żywili. 2. Trzebá Klaſztorom máiętnośći/ (32) áby bogáte były/ y więcey ſług Bożych żywiły; záczym (s.23) chwałá Boża áby pomnożenie bráłá więtſze/ y dla vbogich więtſze (2) iáłmużny mogły bywáć.

Birk.Exorb.1632, s.22-23

kl

ZACZEM, ZACZYM

\- - - - - - 137 d - - - - - -

stawili się

((lubo mediatores ...i nasi...))
(8) ob praeminentiam loci a nostris occupatam, nieprzyszli Szwedzi Szwetcy, ani na potym przisc chcieli, zaczym infectis rebus rozciachalisię. Z Moringa wyiachał XJm P. Hetman. 15 Febru: przyiiachał do wWarßawy 28 dito.

Vorb. 1644 s. 130

ZACZYM

(22) Commiſsia odprawowałasię w kwidzinie. Armistitium ab utrinq[ue] durantibus, tractatibus st neło; zaczym na tymże mieiscu Je°km zostawiwßy obóz, sam ze wßistkim dworem swoim, certo comitatus milite iachał do Gdanska. Pierwßy nocleg Cżcżew. Dersouia mil 6. Pominąwszy Gdansk, drugi nocleg Oliwa mil 6.

Vorb. 1644 s. 131

ZACZEM, ZACZYM

142 b

(20) wmili niedoiachawszy Słu-
zewa, w konecku obnocowac mu-
siał, gwoli kamieniowi, ktory
się zboliemi wielkiemi wdro-
dze ex commotione ruszył, i tam
odszed. Byłem iusz w Słuzewie
na noclegu, com się ieno był
rozgoscił, dano znac otym, za-
czym musiałem iako naispiesz-
niei nazad wrocic,

Vorb. 1644 s. 132

ZACZYM

- - - - - - - 67 c - - - - - - -

((schodz Wm do bibliotheki Oicow Dominikanow.)) (6) tam iest a nie inaczei znaidziez. Strawiwszy prozny poswarkiem czas, odszed dosc zakładowi nieuczynitszy. Nazaiutrz przislał castratum exemplar. Bruno do tego ktory u Oicow Dominicanow iest prouocował, zaczym ab utrinq[ue] lis deferbuit.

Vorb. 1644 s. 90

2 A C 2 Y M

(23) od niego spytani, czemu niecierpliwemi beli? isz npn matriculatus miedzy niemi siedzial. zaczym inßei religii procz Rzimskiei i to praestito fidei iuramento, nikt wtei Academii publicznych lekcyi słuchac niemoze.

Vorb. 1644 s. 93

ZACZEM

(28) Przysięgę wykonywaią wkaplicy przy kościele przed Biskupem Padewskim iako Canclerzem Academii, albo przed iego Substitutem. Zaczym przyiezdzaiący cudzoziemcy ultramontani dissidentes in religione, na naukach straciwszy tam czas i lata, uchodząc takowej przysięgi, (1) gradum Doctoratus brać niemogli:

Verb. 1644 s. 97-98

ŻACZEM, ŻACZYM

236 d

((affectowi dosic czyniemy)) (9)
gdy mu łaskę i Sczodrobliwosc
Naszą krolewską otwartom byc po-
kazujemy. Zaczym takowesze wolii
i umysłu Naszego za podaniemsię
ninieyszei occasiey zażywaiąc
poswolilismy mu

Vorb. 1644 s. 211

ZACZYM

(14) Zaczym wstał, i dał dobranoc krolowi Je°mości. krolowa i krolewna Caesarza przez dwa pokoie przeprowadziwßy, wrocili do krolia Jm nazad, dawßy dobranoc odeszli, po odeisciu zaraz odszed kamien, noc spokoina była, że nazaiutrz mogło odiachac Krolestwo,

Vorb. 1644 s. 145

ZACZEM, ZACZYM

194 d

(20) zaczym in instanfi przed Jeokm i Jchmoſciami Pany Senatorami załosniem utyskował, na wielkie nieſzczęsciemoie, że spraw niektorych, na belce dlia przesuszenia złożonych, ratowac niemogli; Orzeczy mnieiem dbał. Wziął Pan Bog da znowu.

Vorb. 1644 s. 184

ZACZEM

338 a

(28) Dano ognia dobrze po kilka kroc i iako wsciane do nas palono, aliesmy za łaską Bożą żadnego Szwanku nie odniesli. Moskwa poczęła zaraz nazad ustempowac do miasta, zaczem my kopie postrądawszy, pałaszami za uchodzącą Moskwą i Kozakami uganiali się,

Vor. 1644 s.272

ZACZEM, ZACZYM

211
~~210~~ d

(16) Dawſzy o sobie znac, że iestem przed pokoiem, rozkazał w wnisc, a wſzistkim pokoiowym spokoiu wynisc, oproc Jeomoſci P. Samuela Rylskiefgo Podkomorzego koronnego. Zaczym rzeczże do mnie. Doznawalismy wieliu okaziach, wiare, snote i życzliwosc ku Nam,waſze; na tym i teraz że się niezawiedziem iestesmy pewni,

Vorb. 1644 s. 198

ZACZYM

- - - - - - 34 d - - - - - - -

(1) Służąc cjas niemały w samej rzeczy doznał i wyznał, że nierownie pożyteczniejsza w Polsce służba iest, aniżeli w Niemczech; zaczym od krolia kazimierza, za osobliwym zaleceniem Jan Schalskiego (!) Hetmana koronnego, przysłany przypowiedny list na trzysta raitarow Kirysnikow przyioł.

Korb. 1644 s. 70

ZA CZYM

- - - - - - 40 b - - - - - - -

(9) Lecz i tam Reisenstein niebawiąc uiechał pokryomko do Niemiec. Miał konstanty Lettow od dawnego czasu iako się wyszei w spomniało woliom iachac do Szpira nawiedzic Strya, zaczym proces na Reisensteina splenipotentią ad prosequendum ius. przi Simonie starszym bracie zostawiwszy, wdrogę się puscił,
Vorb. 1644 s. 73

ZACZYM

248 d

(1) A wierzchowni, także stan Szlachecki, Duchowny, i podwody ich, pogotowiu cż co pieszo idą od płacenia tego myta wolni byc maią. Zaczym Vrodzony maciei Lettaw Sekretarz Nasz, potomkowie i succesorowie iego w wybieraniu tego Mostowego podług tego nadania i postanowienia Naszego zachowac się maią,

Vorb. 1644 s.217

ZACZYM

(8) ieżeli mi ią wydac każą, wypis nagotowac nieomieszkam. Zaczym śliśmy na ratusz Wilenski iakoś po dziesiątei godzinie przed południem, tamże znaleźlismy Je°m P.Woita, P. Zakiela i P. Mikulicza Burmistrzow.

Verb. 1644 s. 137

ZACZYM

347 b

(K. 11[illegible]r)(1) Zaczym tę Wolnosc poniewaz V ſiebie (2) Chowasz, dzis iam Chcę za dług wziąc od Ciebie: (3) Y o to prosi, aby za [illegible]miręm (4) Twoim: mogła Się obaczyc z Amiręm (5) A iako o to prosi, tak Slubuie (6) Ze Się wnet Nazad Stawic obiecuie.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 11[illegible]r

ZACZYM

272 d

(31) P.S. Przy Inductiey ſpráwy Wm.M.M.Páná niebyłem, záczym genuinè, ieśli inducowáno moię Relátią ábo nie, niewiem, y ſpráwy dáć Wm.M.M.Pánu nie vmiem, átolim ſłyßał od pewnych, że tá moiá Lwowſka relátia niepſowáłá ſpráwy, ſámiß Pátronowie ſpráwy W.M.M.Pták mi declárowáli.

J.Lub. Manifest r.1666 s.137

ZACZEM, ZACZYM

((Expoſtuluie§)) (13) záczym że relator tey rzeczy niezupełnie pono informował Wm.M. M. Páná, to co w ſámey ieſt rzeczy wypiſuię ową Relátią moię ~~mię~~ diſcurſow Zolnierſkich Kompaniey Zamkowey, z pod znáku Iego Mośći Páná Cárola Potockiego, ktorą we Lwowie czyniłem,

J.Lub. Manifest r.1666 s.136

2 ACZYM

((tylko mię ſpytano)) (9) czyli miałbym więcey powiedźieć do informowánia Krolá Iego Mośći w máteriey Relatiey Lwowſkiey ? Odpowiedźiałem że y tego niepámiętam com referował. Záczym mam dáley pokoy, á też wiedz Wm.M.M. Pan o ſumnieniu moim,

J.Lub. Manifest r.1666 s.137

ZACZYM

284 d

---

(25) Zaczym tey Gory iezli powierzamy (26) Opiece Szwedzkiey, czy nie raczey dąmy (27) Lub zoſtawięmy oney na zniſczęnie? (28) Swiątnice Panſkiey, Swiąt na oſzpeczęnie? (29) A nie ostrozni barziey niz scisnieni (30) To uczynimy, ani przymuſęni.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 9[illegible]r

v ((Jasna... Gora... Szwedom ochidzona))

Z

ZACZYM

284 d

---

(25) Zaczym tey Gory iezli powierzamy (26) Opiece Szwedzkiey, czy nie raczey dąmy (27) Lub zoſtawięmy oney na zniſczęnie? (28) Swiątnice Panſkiey, Swiąt na oſzpeczęnie? (29) A nie ostrozni barziey niz scisnieni (30) To uczynimy, ani przymuſęni.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 9 Sr

V ((Iasna ta Gora ... Szwedom ochidzona.))

7

ZACZEM
ZACZYM

156 d

(K. 52v) (1) Zaczym do iutra, uwadze czás dáli (2) Dla zwłoki tylko: bo przy Swoiey Stáli (3) Stateczney zawsze mysli y ochocie, (4) Ze y w naywiększych trudách y robośie (5) Około obron, umrzec ráczey chcieli, (6) Nizeliby się kiedy poddáć mieli.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 52v

1
AS

ZACZEM
ZACZYM

159 a

(19) Zaczym kinąwszy fortele y zdrádę (20) Od sztuk, obraca do potęgi śadą (21) Y tychze záraz Posłow zátrzymuie (22) Ktorych tak długo trzymáć obiecuie (23) W swoim Obozie poki im na władzą (24) Kazdego Punktu, Stárśi ich niedádzą.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 53r

ZACZEK

413 c

(5) Anis tak twardy, przescobysmy w tobie (6) Mieli Nádzieie utracic o sobie. (7) Zaczym iz tey Nasey tak wielkiey Vfnośći (8) Iz nąmniey czasu dla nátarczywości (9) Od Generała do Nąmow nie mąmy (10) Do twych się piersi s prosbą uciekąmy

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 137r

Hr

ZACZYM

57 a

---

(19) Zaczym y my to o waszych trzymamy (20) Cnych animusach, ze gdy się kłaniamy (21) Zebrząc o pokoy, Ludżko nam Staniećie (22) Y nad same Lwy, srossi nie będźiećie, (23)Ani targniećie sił na Iásną Gorę (24) Patrząc na nássze prośby y pokorę.

Oblezenie J.G. (rkp)
K. 19v

2AC2YM

(13) Gdyby był przedtym wychodząc z Krakowá (14) Cnotą y wiarą niezawiązał słowa. (15) Pod czás traktatow, Szwedzkiemu krolowi (16) Zeprzes pewny czás iemu y ludowi (17) Nie miał dokuczáć: Zaczym z tákiey miáry (18) Nieprzyiácielom dotrzymował wiáry.

Oblezenie J.C. (rkp)
K. 19r.

HL

ZACZYM

79 d

((przedśię wziął zdanie, Przywitáć Oycow(ij))(13) A oraz y tych ktorzy się ziecháli (14) Do tyz Fortece, y ſwoie oddáli (15) Zdrowie Obronom. Zaczym ze wśi Igota (16) (W ktorey iuz iedna Szwedzka stała rota)(17) Przez klaſztornego Chłopa mianowány (18) Miller, posłał liſt w te słowá pisany.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 27v

ZACZEM
ZACZYM

89 a

(13) Zaczym Oycowie lepiey moim zdániem (14) Między nieszczęsnym takiem zámięszánięm (15) Zdaycie się w łaſkę krolá Wandalſkiego (16) I chcieyćie stawác pod opieką iego, (17) Iák Vczyniła iuz Rzeczpoſpolita (18) Nasza, co przedtym była niedobyta.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 30v

AS

ZACZYM

(25) Zaczym iezeli smutni folgę maią (26) Przes to gdy Swych trosk Komu powierzaią (27) Tey się y [i]a przyznawą[m] przed tobąm (28) Y ze się Sama nie Vkoię z [o]bą, (29) Ani frasunku do tąd nie zabaczę (30) Puki Amira Swego nie . . obaczę.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 115v

ZACZYM

351 d

(Wiedz od Nas ze się dzis ziedziećie()) (31) Gdyz twoy Małzonek dzis od Kordeckiego (32) Wyndzie iuz Miller Wyprawił po Niego: (33) Y iuz Nań czeka, a ztąd záś Na Ciebie (34) Patrzy, y przes Nas prosićie do siebie (35) Zaczym trudno masz gardzic prosbą iego (36) Y owszęm się ciesz z Wesela takiego

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 117r

ZACZEM
ZACZYM

= więc

(31) Ale to Miasto do nas nie należy (32) Lubo pod nászym práwie bokiem lezy (33) Zaczym prosiemy, chciey nam w Naszym murze (34) Pokoy zostáwic na tey Iasney Gurze, (35) A my zá zdrowie Krolá Paná twego (36) Będziem prosili Bogá Naywyzszego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 34r

Aś

ZACZEM
ZACZYM

= więc

100 c

(31) Ale to Miasto do nas nie należy (32) Lubo pod nászym práwie bokiem lezy (33) Zaczym prosiemy, chciey nam w Naszym murze (34) Pokoy zostáwic na tey Iasney Gurze, (35) A my zá zdrowie Krolá Paná twego (36) Będziem prosili Bogá Naywyzszego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 34r

Aś

ZACZEM
ZACZYM

(7) Zaczym z Oycámi, y z Slachtą do zdrowy (8) Rady z szedszy się, táki rząd gotowy (9) Postanowili: Naprzod obciążałych (10)-Latami Oycow, y dużo zgrzybiałych (11) Ktorzy niemieli sił do woiowánia (12) Obrocił ná część Bogu do Spiewánia.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 50v

ZACZYM

(29) zaczym roku 1637; dnia 10 Maia, przyiachawszy do Wilna z Warszawy publice na sessii officium consulare resignaui, ustnie wprzody, mnimaiąc że acceptabunt; zrozumiawszy że surdis narraui fabułam (niechcieli mnie zbyć, postrzekszy sem miał na się barzo łaskawego i przystempnego Krolia Pana moiego Miłościwego)

Verb. 1644 s. 133

ZACZYM

345 c

---

(28) zaczym nie tilko co nas w-
puł do pasa, posacka, cegła
ziemia osypała, ze asz dobywac
z wielka praca musiano: alie i
ludzie ktorzi na karkach naszych
(s. 276) (1) lezeli, nim powsta-
wali (trwało to przez czwierc
godziny) nam tak cięscy byli, ze
o włos nie pozadusali.

Vor. 1644 s.275-276

ZACZYM

346 c

(12) zaczym tak tym co pod sieniom na spodzie byli, iako i na gurze siedzieli albo przi murze stali, nic nie szkodziło. Ruina wprawdzie nikogo na smierc nie zabiła, wieliu iednak przitłukła i okrwawiła.

Vor. 1644 s.276

ZACZYM

355 b

(3) ((nieprzyiaciel...ciągnie ku Niemiezy)) gdzie Panowie Hetmani obozem leżeli, zyczym uprabał gorąco przez miłosc Bozą i Oiczyzny abysmy continuatią popisania zaniechawszy, communikiem zaraz szli do Obozu pod Niemieze, a wozą za ſobą isc rozkazali. Na co odpowiedzielismy, żeśmi gotowi isc, alie popisani.

Vor. 1644 s.288

ZACZYM

355 d

---

(10) W reiestrzech tych podłuk abecadła wpisana szlachta była, zaczym mnie skoro wedłuk abecadła przywołano dobrze ieſcze zadnia (sam in persona koniam osiadał s chudoby moiei ſuderwskiei; procz tego konia z miłoſci ku Oicczyznie trzech stawiłem koni),

Vor. 1644 s.288

ZACZYM

(10) i to niedługo zabawiaiąc-
się tam, przeimowałem krole-
stwo w Grodnie, i sPanstwem
nazad do Wilna przyiiachałem
przed Gromnicami. Jusz był
umar P.Gawłowicki Pisarz miei-
ski zaczym u nastempcy iego P.
Josefa Piotrowicza Pisarza Ko-
dzieckiego, prosiłem wydanie
extractem manifestacyi tei, za
anteceſsora iego do Xiąg odda-
nei,
Verb. 1644 s. 170

ZACZEM, ZACZYM

3
174 d

(2) zaczym przed sobą wysyłaiąc ciężary, obicia, karety kosztownieisze, goncze sanie Snicerskiei roboty, było wśistkiego skarbnegi woiami, sztuk pod trzidziescie, te aby za moim dozorem, bez szkody zaprowadzono, a zwłaszcza co wskrzyniach byłe, od złota, szrebra i wgotowiznie, wśistkiego krolestwa,
Vorb, 1644 s. 169

ZACZYM

(26) zaczym iemu do mnie obok siedzącemu pic przyszło; wstawszy rzecze, Moscy (1) Panie Stryu, iako do brata mego J[egomosc]P. krakow Obersżter Caesarża Je°mości Szwagier nasz, a brat do mnie pili, tak i ia do ciebie za tychże zdrowie przepiam.

Verb. 1644 s. 76-77

ZACZYM

(24) Miał wielki pochop do nauk rodzic moi, zaczym Preceptorowie iego. za nim się przyczyniali do Pana Oica, aby od nauk nie-odrywał. Pogardziwszy ich radom, a numerosa moscula prole wymawiaiącosię, iże na nauki nie ma [illegible] czym nakładac, wziol i oderwał od Szkoły.

Vorb. 1644 s. 77

ZACZYM

50 a

(4) zaczym strzeciei częsci Oiczystych dobr na Marcina Jachimowicza Lettowa dziada mego spadłych, po smierci małżonki iego pierszei, Pani matki rodzica moiego, dziad moi podzielił wpuł maiętnosc wsistką: połowice sobie wzioł, drugom dziatkom swoim zniom spłodzonym iako P.Oicowi moiemu, braci i siostrom iego odłączył.

Vorb. 1644 s. 79

ZACZYM

- - - - - - 30 d - - - - - - -

(15) Pozostała wdowa druga małżonka, znowu wpuł maiętnosc wszitką dzieli, iusz nie sPanem Oicem moim, lecz soborkami swemi znim spłodzonemi Halszką i Barbarą, zaczym po Oicu, procz co zdziału przipadło po matce, namnieiszą odrobinka niedostałasię rodzicowi moiemu.

Vorb. 1644 s. 79

ZACZYM

52 d

(20) Pomieniony Erart Katerla dobrym był strzelcem, zaczym uczęsczał chadzac do prochownego młyna, strzelac, o zakła[d] na iaki się strony zgodzili, do Tarcz.

Vorb. 1644 s. 80

ZACZYM

- - - - - - - 59 a - - - - - - - -

(8) zaczym ten dzień nieszczęsny i szczęsny zem przecie żyw został, w memoriale nazwanym Subsidium reminiscentiae napisał Pan Oiciec moi, zem się iakoby znowu narodził,

Vorb. 1644 s. 84

ZACZYM

8 d

(1) Rodzic moi miły (ja tom przypomnie okazją) wielkom niewypowiedzianie z natury miał ochote do zakładania sadow, szczepienia i innych prac o sadowych. zaczym zwykł do sado swego w Wilnie za Wileńską bramom o granice raiu Oicow Jesuitow leżącego letnym czasem raz kilka na dzień chadzac,

Vorb. 1644 s. 54

ZACZYM

- - - - - - - 11 c - - - - - - - -

(20) Odiezdzaiąc do cudzich kraiow, aby mi wdrodze gdzie niezaginęła, zostawiłem za wolią i rozkazaniem przi Panu Oicu moim; zaczym com niemog w prętkim razie sobie przipomniec, dobrodziei moi powoli recollectią uczyniwszy, wnie terminowac niezasypiał,

Vorb. 1644 s. 155

ZACZYM

_ _ _ _ 17 b _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

(11) iacżym pokim tam mieszkał ż Je°kro:mośćią miłei żnim a prawie braterskiei żażywałem conwersacyi, nie tilko respectem pokrewnosci, alie iako żwysoce ucżonym, iże wszech miar grecżnym Politikiem.

Vorb. 1644 s. 59

ZACZEM, ZACZYM

225 b

((Doktor Casprarus Krafft))(18) collega moi, dał dźiewięc źiarn Antimonii praeparati in ouo sorbiti, ieſcze nie źapteki Jkm, bo Hecker aptekarź krakowski niemiał, ale źe sźkatuły Cyrulicźka nieiakiegoź, Bog wie iakiei praeparacyi; źaczym subsecuta superpurgatio (miał ad minimum spułtorasta deiectiones prźeź trźi dni) sprźiłączeniem malignae febriculae

Vorb. 1644 s. 205

ZACZEM, ZACZYM

228 c

(8) Władisław IV.etc: Oznaimuiemy tym listem Naſzym, komu to wiedzieć należy. Jaż cnota sama przez się będąc chwalebna, nagrodom w sercach ludzkich pomnażać się zwykła; zaczym i My torem Naiaśnieiſzych anteceſsorow Naszych idąc, ktorzi ozdobe tei Rzeczypo[politei] nie przez co innego kwitnącą postawili, ieno przez naznaczone praemia publiczne,

Vorb. 1644 s. 207

o.228d

ZACZEM, ZACZYM

213 c

((powiedział, dlia czego to czyni Jkm)) (14) ze ktorym przedtym powierzał infideliter obchodzilisię zJkmoſcią, zaczym iz taką ma do mnie confidentią, isz nie skrziwdze ani krakowskiei kreidy zazyie, abym podiącsię niezbraniał mocno persuadebat.

Vorb. 1644 s. 199

ZACZEM, ZACZYM

(5) Tak rozumiemi, ze Poseł iako Kuchmistrza swego, tak officiales do niego należących ma s sobą. Zaczym dlia lepszei wygody ich, surowemi obrokami wydawac prowiant wszystek każąc, podług ich potrzebowania, tak iednak aby roznosc beła. miedzy podroznym a miescowym tractamentem.

Vorb. 1644 s. 201

ZACZYM

311 a

(23) 9 Octobris, ostatny Popis generalny uiritim pod Bobrownikami, zaczym ia procz ucześnikow moich, Z ſuderwi, Brynkliszek, Bołosi, Maiuszyszek, sam konia osiadły, stawiłem się. A z Dorok zastawnei maiętnosci leżącei Woiewoctwie Nowogrockim, z miłoſci ku Oicżyznie, stawiłem koni trzi po kozacku.

Vor. 1644 s.250

ZACZYM

315 a

(26) ſktorego pokaʒało ſię ʒe barʒo wielie ſʒlachty, a ʒwłaſcʒa co głownieiſʒe maiętnoſci trʒimaią podymne nie wydali, ʒacʒym do ſummy ſiedmnaſtu tyſięcy, obiecanei dac Je-o m P. Dönhoffowi ieſcʒe plus minus ſʒeſc tyſięcy niestaie.

Vor. 1644 s.252

ZACZEM, ZACZYM

61 d

(18) Tymczasem zaczym insze Woysko nadeszło, Pułk Pana Zborowskiego ktory szed przodem stanął wsprawie naprawym skrzydle, Nastąpił potym Pułk P.Strusa Starosty Chmielnickiego, ktory stanął nalewym skrzydle,

S.Żółkiewski:Początek...s. 21

ZACZEM, ZACZYM

56 a

(6) y iesliby prętko niebył ratowan, zedla niedostatku zywnosci Woyska zatrzymac niemoze, bo y tak iuz niektorzy poczynali rokowac z Moskwą przy Panu Hetmanie będącą, zaczym Knias Dymitr Suyski zebrawszy się z Swym y cudzoziemskim Woyskiem, [illegible])

S.Żółkiewski: Początek...s. 23

p. 56 b

ŻACZEM, ZACZYM

(9) Miotano po Vlichachte Vniwersały, przez Listy zaś prywatne czynił doniektorych obietnice nadzieie, zaczym, daley daley poruszali się z własczа wonym swifzem strachu animusze Ludzkie, obawiaiąc się znowu oblezęnia, ktore im było za Szalbierza do kuczyło,

S.Żółkiewski:Początek...s.30

ZACZEM, ZACZYM

(24) Tym czasem daley daley Szerzyli się po Moskiewskiey ziemi wiadomości ze KIM niechce dac na Moskiowskie Państwo Krolewica Władysława Syna swego, zaczym na roznych mieyscach wszczynały się bunty Seditie, ktore in crementa wzięli nawięcey znieiakiego Prokopa Lepunowa rodzonego Brata Zachary onego, ktory na pierwszym był powodem zrzucenia Suyskiego z Carstwa.

S.Żółkiewski: Początek...s. 48

ZACZEM, ZACZYM

(20) Ten Patryarcha gdy iuz od Gallicina y od Metropolity Rostowskiego taką wiadomość wziął, rozsiewał ią wozpisywał do Zamkow ytak przyspieszył krwie rozlaniu oktorych będzię nizey. Zaczym większę wszytkich rzeczy zamięszanie nastąpiło wstolicy Pospolstwo poburzył

S.Żółkiewski: Początek...s. 49

ZACZEM, ZACZYM

84 a

(4) a było wtym wzitku oprzechrczeniu się Krolewicza Je[g]o Mści na Ruską wiarę y inych niemało absurda, zaczym P.Hatman denegowaniem niechciał ich obrazic ale odsyłał ich do KIM.

S.Żółkiewski:Początek...s. 34

ZACZEM, ZACZYM

(13) Respons dany mu ieſt od KIM. ze Smolenska insza iest conditia nizli inszych Zamkow, ze tu sąm KIM głową swą, zaczym potrzeba zeby samemu KIM. y Krolewiczowi przysięgali, y Zamek zeby zaraz był podany,

S.Żółkiewski:Początek...s. 45

ZACZEM, ZACZYM

(1) była wielka expectatia tego podkopu, ale skutek żaden, bo prochy wyrzucili onze-tłuczony Mur, ale wał został wswey całosci, zaczym non patebat oditus do Zamku y ta Wielka nadzieia Zpełzła.

S.Żółkiewski:Początek...s. 45

ZACZEM, ZACZYM

40 a

(10) Bracia zasięnasi spod Moskwy niepodobnych rzeczy chcieli od KIM, y nasze poselstwo więcey złego nizli dobrego nam tam V- nich nierobiło bo <Szalbierz przestraszony Vciekł, zaczym mięszaniem moc.>

S. Żółkiewski: Początek...s. 17

ZACZEM, ZACZYM

(26) zaczym droga przechodzi czym zawoyskiem będzie przespieczna zrazu podobało się było KIM. iakoż częstokroc wspominał żałuiąc że tak nieuczynił. Czyniono mu rtuchę ze Strzelbą albo podkopy miał wziąc Smolensk ale ta nadzieia iako się wyzey wspomniało wniwecz poszła

S.Żółkiewski Początek...s. 16

ŻACZEM, ŻACZYM

81 b

(33) <zaczym mogłaby była nauka dana bydz od KIM. P. Hetmanowi.> Teraz iz nauki zadney niema niechce tez y niemoze się wzadną sprawę wdawac zich Panem. Zroczyli sobie (1) potym Boiarowie Dumni z Panem Hetmanem dzien do Rokowania

S.Żółkiewski, Początek...s. 33

ZACZEM, ZACZYM

- - - - - - - 36 d - - - - - -

(4) a iz od iednego ktory się z Zamku przedał, wiedziała się że Nieprzyiaciel wokoło muru od pola pod ziemią podle samego fundamentu poczynił słuchy, zaczym iuż był przezpiecze[n] od teg[o] Niebespieczeństwa nieradził tego Pan Hetman

S.Żółkiewski:Początek...s. 16

ZACZEM, ZACZYM

35 d

(31) ole iz iako przy takowey sprawie huk był wielki Strzelba gędta niewiedzieli iesli Petardy effekt Vczynili, bo dla onogo zrębu widzioc się Bramy nie mogło zaczym ci ktorzy byli na przedzie wciasną Vliczkę nie wiodząc co się tam dzieie nioposli.

S.Żółkiowski:Początek...s. 15

ZACZEM, ZACZYM

31 d

(9) tego posłańca ktory zListem iezdził iz nad Moskiewski zwyczay Ludzie traktowano, nadzieia była iz Ludzie Woienni zesli, ze Smolensk miał się poddac zaczym tym pilniey nieczekaiąc Ludzi ktorzy nad chodzili ruszył się KIM Zorszy

S.Żółkiewski:Początek...s.14

ZACZEM, ZACZYM

30 c

(29) ktory instabat zeby co prędzey następować ze w Moskwie zamięszanie zwątlonę rzeczy, ze okazya coraz tym większa się otwiera Ze Skopien zwiodł Ludzie zSmolenska, za czym nadzieia ~~się otwiera~~ ze niemaiąc Ludzi do obrony Smolensk się zda K.I.M.

S.Żółkiewski: Początek...s.13

ZACZEM, ZACZYM

34 d

(17) Napetardy podkopy co niektorzy radzili żeby się niespuszczał, te fortele naukradkę tylko idą tu Nieprzyiaciel się ostrzegł nic mu tymi fortelami nieuczynimy, zaczym K.I.M. przestrzegał żeby raczej inszą radę przod się wziął

S.Żółkiewski: Początek...s.15

ŻACZEM, ŻACZYM

((rospustnie zyli...)) (31) nietylko czemu inszemu ale y Cerwiom nie przepuszali, zaczym niemogąc tych zbytkow wytrwac, ci ktorzy iuz byli do Szalbierza przystali, ięli się od niego do Suyskiego przerzucac,)

S.Żółkiewski:Początek...s.12

ZACZEM, ZACZYM

(6) Nadesli iuz byli iego Ludzie, ktorych był na służbę KIM kilkaset wywiodł, y roty tez niektore, zaczym Vrgebat zeby się KIM. Worszy niebawił List interim Podstarosci Orszanski pisał do Smoleńska, daiąc znać ze KIM idzie nic nieodpoczywaiąc

S.Żółkiewski:Początek...s.14

ŻACZEM, ŻACZYM

(2) zaczym K.I.M. poczęła ta sprawa w głowie dzwałac Communicato Consilio zobecnemi na ten czas przyDworze Senatory posłał K I.M. do Pana Hetmana Kiędza Firloia Referendarza Koronnego z wierzącym listem Pan Hotman dotąd nic a nic niewiedział otey sprawie

S.Żółkiewski:Początek... s. 9

ZACZEM

(15) Y tu v nas w Olkuſu táki duch prʒychodźi/ Cʒáſem teʒ: á w niektorych mieyſcách bárʒo ſkodźi Gornikom: gdy kopáią w źiemi nie roʒumnie/ Záoʒym ich więc poginie tám nie máło márnie. Philoʒophowie tákie duchy náʒywáią Niememi/ ktoʒy namniey roʒumu nie máią.

W.Roź. Off. 1612 s. 128

ZACZYM

11 b

)3) A iż ſie w ſorgośći kocháli/ Przeto mieczem woiowáć napierwey záczęli. Záczym też y rycerſkie wſzytkie ápáraty/ Ktore ſłużą do boiu y krwáwey roboty. Napierwey wynáleźli: z ktorych iedny z ſtali/ A drugie z hártowáney záś miedźi kowáli.

W.Roż.Off. 1612 s. 27

ZACZYM

100 c

(12) Záczym ſie nie máła Szkodá. dźieie w kuźnicy/ y wielki vſtępek: Zginieć prace twoiey zyſk/ y zárobek wszytek. Więc y w tym też nie máła tákież szkodá będźie/ Gdy do Huty nie pełny kosz z tym węglem przydźie.

W.Roź. Off. 1612 s. 160

ZACZYM

< upádłe kunszty wnet náprawił (...)

46 a

(11) Záczym áż do tych czáſow w niey żelázo kuią/ Ktore z rud bárzo dobrych Bytomſkich ſpuſczáią. Od tych Niemcow Polacy tu ſie náuczyli Naprzod robić żelázo/ y w tym ſpoſob wźięlé Od nich do tákich kunſtow:

W.Roź. Off. 1612 s. 84

2AC24M

(28) Te Kuźnice Małpadwią z przodku nazywáno/ Od Máłopadwie: iż ią zbudowáno Przy niey: záczym tych czáſow te wßytkie Kuźnice/ Máłpadewſkimi zową co ſą ná tey rzece. Ktorych ieſt śiedm/

W.Roź. Off. 1612 s. 80

ZACZYM

(5) Zaczym tenże IOSEPHVS Hiſpánią zowie/ THUBAL: y ták ią zową naprzod Żydowie. Ato ſtąd: iż tám naprzod kuźnice budował Ten to THUBAL/ w ktorych ſtal á żelázo kował. Czego znáki(ácz temu czás dawny) zoſtáły W Hiſpániey: gdźie tákie officiny były THVBALOWE:

W.Roź. Off. 1912 s. 63

ZACZYM

(27) Więc formę ʒ wielkim okiem w piec ſprʒykrá ſtáwiáią/ Prʒeʒ ktorą miechy ʒ gory we ſpodek dmuchάią. Záoʒym węglá niemáko y ʒelάʒá palą/ Ták áʒ ʒ óiecʒe iák krupy prʒeʒ lachor ʒ ʒuʒelą.

W.Roź. Off. 1612 s. 75

ZACZYM

54 d

(5) Záczym nakład z robotą wiele rázow trácę/ Wßákoš ſobie nie waǯę koßtu áni prace. Kopam záś w inßym mieyſcu ßukáiąc fortuny/ Vpátruię z ktoreybych mogł mieć krußec ſtrony: Ták długo/ áz ſie teš więc czáſem nań nápádnie/ Záczym pierwßey utráty powetuię ſnádnie.

W.Roź. Off. 1612 s. 100

ZACZYM

54 d

(5) Záczym nakład z robotą wiele rázow trácę/ Wßákoż ſobie nie ważę kosztu áni prace. Kopam záś w inßym mieyſcu ßukáiąc fortuny/ Vpátruię z ktoreybych mogł mieć krußec ſtrony: Ták długo/ áż ſie też więc czáſem nań nápádnie/ Záczym pierwßey utráty powetuię ſnádnie.

W.Roż. Off. 1612 s. 100

ZACZEM

153 b

(3) w Poniedziałek o południu JMP Kamieniecki przyiechał, a skoro z wozu wysiadszy przysłał do JEo Mci Pana Woiewodzica Wilenskiego wymawiaiąc się, ze ieszcze z drogi się nie rozgoscił, zaczem sam nie mogł przysc do JEo Mci. JEo Mć Pan Woiewodzic sam szedł do JMP Kamieniechiego gdzie kila godzin na spolnych strawili rozmowach.

Piasecz.Rel. rkp. K 15 ar

ZACZEM

75 c

(12) y przez tyráńſtwo y okrućieńſtwo ſwoje wiecznymi Czártá niewolnikámi śię ſtawáją. A ták prágniećieli Wy Pánowie (Szláchćicy) áby Bog łáſkaw ná was był: Y Wy tákież miłośiernymi y łáſkáwymi ná poddánych wáſzych bądźćie. záczym prawdźiwymi Krześćiány będźiećie;

A.Gdac. Dyszkurs wyd. 1579
s.71

ZACZEM, ZACZYM

41 a

(3) Záczym/ iż wolność
ſámá ſię trzymáć nie mo-
że/ áby ſtrzeż Boże, ad
violentam mutationem nie
przyszło/ ktoraby dáleko
szkodliwszá bydź muśiáłá/
káżdy báczny że mną
ſię zgodźi/ że ią lepiey
conſilio moderari. Czego
czwartą przyczynę ia kłá-
dę/

Ł.Opal.Rozm. s.39

ZACZEM, ZACZYM

37 c

(1) Operoſa autem eſt multitudinis mutatio y trudno ſię tám oduczyć dobrowolnie złych nałogow/ vbi, quae fuerunt vitia, paulatim mores fiunt. Záczym wszyſtká nádzieiá ieſt w Pánu. Ten práwá utwierdzić/ ten przećiwko nim wyſtępnych káráć/ y trzymáć złych ná wodzy może/

Ł.Opal.Rozm. s.36

ZACZEM, ZACZYM

49 o

(12) Słodka iey iest
ta Wolność ktorey zá-
żywa/ y pieszczeni się
w niey kocha/ niżby to
uczynić miała dobrowol-
nie. Zaczym to sobie
po niey obiecować daremna
rzecz iest/ y do skut-
ku nigdy nie podobna.
Potym ex ingenio Regum,

Z.Opal.Rozm. s.47

ZACZEM, ZACZYM

64 a

(5) ((práwem wolnośći))
ktorą Bráćia wáßy ná
Seymikách/ Poſłowie ná
Seymie/ w kontrádykcyách
ſwych máią: Záczym ieżeli
ná to zgody nie będźie/
áby bez znáczney wolne-
go głoſu urázy/ práwo iá-
kie złym y przewrotnym/
abuti libertate, y dla
prywatnych reſpektow/
trudnić umyſlnie ſpraw
publicznych broniło/

Ł.Opal.Rozm. s.61

ZACZEM, ZACZYM

61 a

(16) á wiem że też przed tym praecogitaſti, záczym ſtać trzebá w ſłowie y obietnicy/ iá ná dálszą zwłokę nie pozwalam. Pleb. Czy nie Tribunitia poteſtate? Ieżeli ták/ ia uſtępuię/ y poſłuſznym bydź chcę. Pamiętam bowiem dawne o tey władzcy práwo tákie: Quiaduerſatus ei fuerit,

Ł.Opal.Rozm. s.58

ZACZEM, ZACZYM

11 d

(19) Ia też ták powiádam/ że na uznánie K.P. trzebá bydź inoćio, ná uwagę Vitae ciuilis, trzebá priuata agere, ńie ináczy iáko ná przypátrzeńie ſię doſkonáłe Komedyey trzebá śiedźieć przed theatrum. Záczym mieć WM. z tąd ſłuſney ńie moześ wymowki.

Ł.Opal.Rozm. s.11

ZACZEM, ZACZYM

10 d

(21) ((odpowiem ...))
Pomniąc na upomnienie
Páwłá S. że noſtra co-
buerſatio in Coelis.
Záczym proſzę niech będę
wymowiony/ boć iáko ieſt
w przyſłowiu/ currus
bouem non trahit. tákże
ia też przećiwnym ſpo-
ſobem y práwie opák/
Kśiądz Szláchćicá/
domá śiedzący/ tego
ktory záwſze na uſłudze
K.P. iáko (s.11) mam
informowáć

Ł.Opal.Rozm. s.10-11

ZACZEM, ZACZYM

(II) ((confuzyiey)) ktora ſię w Publiczných náßych rádách znayduie/ z ktorey żebyście wy mieli wybrnąć/ máłą mąm nádzieię. Ziem. Powiedział Seneca iż to mali Medici eſt deſperate ne curet, żaczym nie powątpiwáy W.M. O Konkluzyach Seymowych rozmową do iutra.

Ł.Opal.Rozm. s.57

ZACZEM

Miał Straty ktore na pewne Mieysca trafiaty [...]
Zaczym O nim Mowic Moze Co kiedys O Strale y Ionatowy Rzeczono.

Herb. Or. XVII, 232

ZACZEM

dość, że w Sercu zdrady przeczyn
Panu nie taiet [sc. doktor]
Zaczym bezpiecznie Zrobi iego
lekarstwa Zazyt

Herb. Or. XVI, 230

ZACZEM

Ziołko one [...] przyłożył Sobie
na rane zacym krew zaras
zaſtawiac y ranegoic

Herb. Or. XVII, 241

ZACZEM, zaczym

zácznićiesz iuż mili fratres Kolędę / záczym się wam na praemium zdobędę.

Symf. An.
Kr. 1630, s. E4-b

ZACZEM, ZACZYM

Weſóły pokoy źiemi śpiewáią
Dworzánie / Sławę z chwałą niebieſcy
tobie wieczny Pánie. Zaczym káż-
dy mieſzkániec w tym źie[m]ſkim
kieraćie / Dźiś bądź ochotnym

Jan z Żab. Symph. 1630, A2

ZACZEM, ZACZYM

76 a

(22) Tá prźyiaźń Tomßyná z Dźiurdźim do czego Kśiąźęćiá przywiodła, niźey o tym. Zaczym iął go zalecać bez miary/ y ſławić/ Ale ná tym y ßkodá czáſu było trawić.

S.Tward.Legacyja 1633
s.43

ZACZEM, ZACZYM

(13) Początek iego w Szwaycarſkiey Ziemi, zkąd także Ren, y Rodanus wynika. Zaczym rozumieią, że ta Ziemia naywyżsa ma być w Europie. Po niey żyzne oſtrowy/ gdzie po wdzięcznéy trawie Gęśi/ y białopiere paſą ſię żorawie:

S.Tward.Legacyja .1633
s.47

ZACZEM

(26) Tedy nazad Hoſpodár. Pominąwßy ſię zaczem Y my pod Michałowym ſtániem Afumaczem/ Iego niegdy Forteca. Nie zrownány dźiły/ Gdźieby był nie doświadczał Polſkiey nigdy śiły. W Afumaczu.

S.Tward.Legacyja 1633
s.46

ZACZEM, ZACZYM

85 c

(30) Co záczym rozumieiąc mniey ſię śmierći ſtrzeże/ Ktora ich tym nieſytża iako bydło rzeże: A o te Kaiwáwy iuż ſię y ocierać/ Iuż y ſpiże żywnośći przyszło nam odbierać. Káiwány, ide co bydlętá.

S.Tward.Legacyja 1633
s.48

ZACZEM, ZACZYM

(9) Wieść o tym/ że walecżne Prȝodków naßych plemię. Wyßedßy ȝ Sarmacyey/ w tę tu ȝyżną ȝiemię: Dla prȝykrości Tryonu prȝybyli prȝed láty/ Y ośiedli Serbią/ Boſne/ y Dalmáty. Rożni Piſárże rożno pißą. Z Záczym w ich konfuzyey wiedźieć trudno, czy oni od nas, czy my od nich wyßli.

S.Tward.Legacyja 1633 s.48

ZACZEM, ZACZYM

(10) Meczet Achmetow znaczny w Konſtantinopolu, Turcy ſwoim ięzykiem zowią go upartym, że y przeciw Statutom y Zakonowi Achmet go poſtawił, Prowincyey żadney nie wziąwszy. Zaczym gdy nie było Intraty, rzucił ſię na dobrá Ziemſkie Szlacheckie: o co uięli ſię Spábye.

S.Tward.Legacyja 1633
s.55

ZACZEM, ZACZYM

(26) W tey iego fantá-
zyey promien złoty Zo-
rze Niebieſką/ zaśgnie
łuną/ ućiſzone Morze:
Zácżym y my z pod Kotar
iąko ſię porußem/ Kuli-
kowſki z Tambolu powroci
z Tauſem. Kulikowſki z
Konſtantynopolá wráca
ſię.

S.Tward.Legacyja 1633
s.57

ZACZEM, ZACZYM

(6) Záczym ná dwie Carogrod ſtárgał ſię fákcye/ Tych bronią Iáncżarowie/ na owych Spábye Oſtrzą żeby: ći w Polu: owi śmielſy w Murże/ Ci w Sżáráiu/ á owi żáchowálſy w Gburże. W polu Spábye mogą więcey. W Mieśćie Iáncżárowie, miedzy ſobą iákieś innata máiąc odia.

S.Tward.Legacyja 1633
s.56

ZACZEM

37 o

(24) Muʒo tu mi prʒypomniʒ/ cʒym onę ſtanęły ʒáwiodʒione Machiny? y dotąd mierʒeły Wewelego ʒáćięgi: unieśiony ʒácʒem Smiał, potrʒąſać poganin Koronnym Háracʒem. Gdyſmy wiezdʒáli do Konſtántynopolá, zaraz ʒ tym Turcy nas potykáli ieśli Háracʒ, to ieſt Trybut więʒiemy. Cʒego tá byłá okázya.

S.Tward.Legacyja 1633
s.21

ZACZEM, ZACZYM

(s.22) Legácya do Turek. Záczym gdźieby Ceʒarʒa mogł ubłagać pręcy Poſtąpił mu Weweli ßeśćdźieśiąt tyśięcy W bitym ſrebrʒe Talerow: y gdźieby to padło/ Skrʒynię wielką Sołtanie y ſrebrne ʒwierćiadło. Vpominki Chocimſkie, Zenie Ceſárſkiey.

S.Tward.Legacyja 1633
s.22

ZACZEM, ZACZYM

(6) A też iuż przykra leśień w ſtánowiſku onem/ Dokucżała pogánom dżdżyſtym Otionem/ Niemniey iako y nagym: żaczym do pokoiu Niewcześnego/ co żywo ulękły ſię boiu. Niewczáś, y pluſk leśienny.

S.Tward.Legacyja 1633 s.22

ZACZEM, ZACZYM

(30) Y świat gnilie potopem/ zacżym żołdat tesny/ Chce ſię widżieć co prędżey w żiemi ſwey ucieżny. Drugi ſam ſię podáwá/ gdy Lach oto ſrogi/ 3 dobrey woli przypada pod Ceſarſkie nogi:

S.Tward.Legacyja 1633
s.22

ZACZEM, ZACZYM

(20) Záczym Weʒer nie mogąc muru prʒebić głową Y dumy w pyßnym Panie fortylem y ʒ mową ʒachodźi nań ʒ Wewelin: ſnádʒ nawiętßey pięczy Spolną maiąc prywatę/ a nadʒ moment rʒeczy. Prywata tá, korrupcye były ták Wezerowi iáko Wewelimu.

S.Tward.Legacyja 1633 s.22

ZACZEM, ZACZYM

(10) Zácżym ſię wyniſcżywſy/ á wytchnąwſy máło
Po woynie Ottomanſkiey/
Oyczyznie ſię zdáło:
Ginąć z nowu od Synow
prze impet ták ſkory/
W ſwoiey ſpadſy ſtároſći
na rożne humory.

S.Tward.Legacyja 1633
s.25

ZACZEM, ZACZYM

(4) Zácżym ż przyßłą Impreżą żatrżymáć ſię żdáło/ żeby ſię wżdy tym cżałem w iedno żeßły ćiáło/ Cżłonki one rożbiegłe: á ná ſwey Stolicy/ Utwierdżił ſię gruntowniey Pan/ y Urżędnicy.

S.Tward.Legacyja 1633
s.31

ZACZEM, ZACZYM

52 c

(16) Záczym kilku Dźiałáłow przybrawszy ku sobie/ Do oney w nidźie twierdze/ gdźie záraszem obie Do niebá ręce wzniozszy: prze Niebo/ prze Bogi/ Prośi o miłośierdźie więźień on ubogi. Dźiałáłyc, Kaći.

S.Tward.Legacyja 1633
s.30

ZACZEM, ZACZYM

(31) Ow iednák iáko ſkáłá/ ktorą ʒ każdey ſtrony Uśiłuią wywrocić ſobą Aquilony: W ſwoim trwa prʒedſięwʒięciu. Zacʒym iáko miáry Nie było y nádʒieie/ ʒemknione Iáncʒáry. Fetwá ich co Klątwá, Y tego nie ſłucha. Iancʒáry nań zemknione.

S.Tward.Legacyja 1633
s.28

ZACZEM, ZACZYM

(23) Ubieść żáczym myśli/ y zátrzymać Poſłá/ Niżby tego Dywanu ſkargą ſię doniosłá: Y żeby tyry onę opak ponicował/ Niżby ſię przed Ceſarzem Kſiążę ich żałował.

S.Twardowski. Legacyja 1633 s.99

ZACZEM, ZACZYM

(10) Mali ſię w prȝod do ręki/ ale y ten ſwóiey Oſtroſny doſtoynoſći/ teȝ powagę ſtroi. Trȝykroć ſię otrą o ſię/ że ȝátym prȝeȝdȝięki Koniá ȝwárby Hoſpodar/ pomknie ſię do ręki/ Co y Kśiąże uczyni. Przyiaćielſkie ȝaczym/ W mowách ſwych ȝobopolnym ȝnioſą ſię tłumáczem.

S.Tward. Legacyja 1633 s.39

ZACZEM, ZACZYM

141 d

(s. 91) I.M.P.Koniußego. Dowiedźiał ſię iuż był Kśiąże, że Turcy Pakt nie mieli, y że były zginęły pod Tumult Oſſmanow, y dyrepcya Depozyton Dylawerenych. Zaczym, ponieważ ſię na nie odwoływał Wezer, ſwoich ukázać niechciał Kśiąże. Vkazał iednák potym, álę w kilku Punktách poprawiwßy ich; o czym w Punkćie 4.

S.Tward.Legacyja 1633
s.91.

ZACZEM, ZACZYM

140 b

(s.80) Legácyą do Turek. Z poważney (iáko bacze żeś Kśiążę) urody/ Ze wiele y rozumieß/ z wolnych słow swobody: záczym sobie winczuie. Ze na mym Urzędźie/ Rzecz się toczyć zawźięta z tákim Posłem będźie.

S.Tward.Legacyja 1633

s.80

ZACZEM, ZACZYM

(marg.) Mátká Ceſárſká Sołtaná, wielką ma w Turcźech powagę; zwłaſzcza gdy Ceſarz ábo młody, ábo głupi: co było ná ten czás przy nas. Więc bárzo niechętna była Dźiurdźiemu, ſpowinowáciwßy ſię z Daudem (ktory miał iey Dźiewkę) ktorego rádaby była widźiáłá Węzyrem. Zaczym oſobną miáłá ſwoię ſtronę, y fakcyę.

S.Tward.Legacyja 1633
s.101

ZACZEM, ZACZYM

159 c

(marg.) Dźiurdźi ten lat 40. namniey, bywał zawße ná Vrzędach: áni ſię mimo innych wßytkich fákcyą Oſſmánową zmázał, bo w Mieśćie ná ten czás nie był. Záczym z Vrzędników ſtárych, ieden ſam był ſuperſtes, y z tąd miał wielką reputácyą.

S.Tward.Legacyja 1633
s.101

ZACZEM, ZACZYM

131 c

(29) Zwyczay Turecki z drogi przyiáchawßy w łáźni zmyć ſię napierwey. Acz iáż tydźień przychodźi ſraßkom tym y farbie/ A Uław ießcze dźiennych nie bierzemy w ſkárbie: Y dotąd za Kśiążęce kupuią pieniądze/ Rożne zaczym przeymuią kurcze nas y żądze.

S.Tward.Legacyja 1633
s.74

ZACZEM, ZACZYM

132 b

(8) Ze iednák ſummę táką codźień ſpendowáć, zdáło ſię ćięźko Turkom. Więc y niechęći náſtąpiły Kśiąźęce z Dźiurdźim, Vłaſ tych umkniono: á czekáć coraz ná Flotty kázano. Záczym ſwym koßtem Kśiąźęćiu nie bez znácżney Spezy źyć prżyßło.

S. Tward. Legacyja 1633
s. 75

ZACZEM, ZACZYM

133 d

(5) Tam widźieć y inne Pobożne ich uczynki/ iako gdy niewinne 3 klatek czyże puszczáią/ y liche ptaszętá; A Brancy gdźieś po Turmach gniią niębożętá. Maią te rácye, że te insze animantia rozumu nie máią, zá czym ope humana indigent. Ludźie záś rozum maiąc, ná imię święte Ottomáńskie porywáią się: Tedy słusznie Kaźń tę odnoszą.

S.Tward.Legacyja 1633
s.76

ZA CZEM, ZACZYM

(29) Był tu kiedyś Gońcem do nas, zaczym to ſobie arrogowaią że y Polſki dobrze wiadom. Poyźrzyćie z drugiey ſtrony na wſytek wſchod ſłońca/ Iako kopcow nie ſypą/ áni maią końca (s.94) Legacya do Turek Ottomanſkie narody.. Tym tedy wy ſrodzy? Tak y ſtraśni maćie być? nádzy/ y ubodzy.

S.Twarđ.Legacyja 1633
s.93-94

ZACZEM, ZACZYM

56 d

(23) W czym go tak odprawiono: że tam inża Panna/ X Urzędnikow cera/ a niż za Osmana; zaczym/ gdy owych nie maż. Ta Speza pocoby Raczyć upominkami umarłe osoby.

S.Tward.Legacyja 1633
s.32

ZACZEM

130 b

(31) Więc dobrze y byli/ Dźielnośći pod Choćimem Polſkiey doświádczyli. (s. 74) Legácya do Turek. Do Kątá/ y fortelu udawa ſię záczem/ Y wprzod Poſła zárzućić pomyśla Háráczem: Gdźie tak pádłyliby rzeczy mu opacznie/ Więc go wrzućić do Wieźe/ lub zabić nie znácznie. O ktorym wyźey.

S.Tward.Legacyja 1633
s.73-74

ZACZEM, ZACZYM

129 c

---

(19) A ile że z nátury bieżemy tám radźi/ Gdźie nas żądza/ gdźie y brzuch bezdenny prowadźi. To szaczym uważywszy myśli o tym pilnie/ żeby ich z murow wywieśdź. Iednákże fortelnie Y pod woyny Máskárą gdźieby gorę wźiąwszy: Poſkromił ich od Agi ſamego poczáwszy.

S.Tward.Legacyja 1633
s.73

ZACZEM, ZACZYM

129 d

(25) Rákuſki iuż był po-
ſeł odiachał z pokoiem/
Perſkim też mniey ſię
pewnie kontentował boiem:
Zácżym ten przed ſię
bierze umyſł niepryſtoyny/
Żeby na nas obalił tę
machinę woyny.

S.Tward.Legacyja 1633
s.73

ZACZYM

278 b

- - - - - - - - - - - - - - -

(s.45)(23) Liſt Krolewica Jmści Karola Ferdynanda do JW Jmści Pana Mikołaja Sapiehy Woiewody Brzeſkiego. 1641. Nigdyśmy nie wątpili o uprzeymey W Mści ku nam życzliwości, ktora votis et deſideriis noſtris cáłym záwſze ſprzyia affektem. ⟨Záczym y w tey ná Biſkupſtwo Płockie Nominacyi náſzey,⟩ że nam WMć ſkuteczną ſwoią (ieśliby iákie záchodziły rożnice) będzieſz chciał dopomagáć chęcią; ⟨((pewni ieſteśmy))⟩

J.Ostr.Daney.Swada 1745
IV/ s. 45

ZACZYM

399 a

(7) Niezmierne wyroki áby obiema tym ciężſzy raz zadáć mogły, doſyć ná iednym miały, záczym mowić y ſłuſznie mowić może ſtrapiony Rodzic. Tyś miał o Synu ſławę Oycowſką y przodkow ſwoich po mnie zátrzymać,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 13

ZACZYM

miałem się wolą w pośrodek WM.
na ten sejmik stawić, ale sprawy
domu tu tego zatrzymały mnie
dotąd, zaczym tyż zła droga
nastąpiła i przez Wisłę niesnadna
przeprawa

Akta Krak. I. 1606, 328

ZACZYM

Dług kurfistra jm. z cet generalnych
miał być zapłacony, za czym nie
widzą racyi księstwa nasze tego,
aby miały co na to constituere.

Akta Krak III 1666, 116

ZACZYM

Siła znajduje się takich, którzy
protrymywali indygenaty et non
deducerent nobilitatem, za czym
na teraźniejszym sejmie aby to
uczynili lege iubente, inaczej
jm. pan poseł przeciwko nim in
facie R. P. zaniesie protestacyją

Akta Krak III 1666, 115

ZACZYM

(32) żeby do popiſu Generálnego náſzychtowáne Regeſtrá nie były, fałſzywą liczbą, do vſzkodzenia (s. 29) (1) płacey. zaczym Piſárze Pułkowi, máią (káżdy z Pułku ſwego) pod przyśięgą, Regeſtrá vwerificowane, ieden Piſarzowi Polnemu, á drugi Exemplarz dla informátyey Skárbu, do Grodu Lwowſkiego (gdźie zwykłe Commiſſye, płacey Woyſka byćią) co pułroká, Per ablatam z podpiſem y verificatią Piſárzá Polnego, podawáć,

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 28-29

ZACZĘM

(25) 18. Zátym ſpoſobem vbędźie woʒow w Woyſku, záczym, Hetmáni expeditius ſobie poſtępowáć mogą, bo dla tych impedimentow náſze Woyſko tardum mobile być muśi, doʒnáliſmy tego w expedicyey pod Bereſteczkiem.

A.M.Fredro – Conſideratie 1675 s. 93

ZACZYM

(10) y kiedyby im ták nie płáćił, iáko oni iuż ſobie w głowie obácowáli, tedyby ſię im wielka krzywdá widźiáłá. zácżym occaſia by byłá żołnierzowi do zwády, á potym do wydárcia máiąc praetext, że mu drogo żywność przedáią.

A.M.Fredro - Conſideratie
1675 s. 104

ZACZĘM, zaczyn

.....167 d.....

(23) VI. Difficultas. Differentia, y nie iedne qualitates Łanow po Koronie, także Differentia rożnych kráiow miar, zaczymby wielka była inaequalitas, kiedyby rowno wszędzie tę Státią wybieráć miáno. Więc iákąby miárą żołnierzowi ią diſtribuowáć.

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 98

ZACZĘM, zaczym

(24) á tego niepodobna dokazáć, ſeby zá pieniądze miał, ſobie ſołnierz żywność kupowáć, chybá w ten czás, kiedy niemáß iuż co ßárpáć, záczym żywnością, nie pieniędzmi, trzebá ſołnierzá ſuſtentowáć.

A.M.Fredro - Conſideartie
1675 s. 100

ZACZYM

71 b

(16) to ſą publiczne máterye/ záczym o nich ante omnia. Ná co drugi: Religia z ktorą do Korony przyſzedł tá u mnie ieſt ante omnia. Uſłyſzyſz záraz: Y mnie teſz poprzyśięzona/ záczym gdy mi ſię w niey gwałt dźieie/

Ł.Opal.Rozm. s.67

ZACZYM

71 d

(27) Abo (że tritum illud powiem/ co iuż iakoby (s.68) ex formula każdy w tey materyi umie). Mści Pánowie dum Romae consulitur, Saguntum capitur. Przyszły listy/ y nowe wiádomości/ záczym dla Bogá obronie ante omnia.

Ł.Opal.Rozm. s.67-68

2AC24M

(16) to ią publiczne máterye/ záczym o nich ante omnia. Ná co drugi: Religia z ktorą do Korony przyßedł tá u mnie iest ante omnia. Uiżyßyß záraz: Y mnie teß poprzyśiężona/ záczym gdy mi ſię w niey gwałt dźieie/

Ł.Opal.Rozm. s.67

ZACZYM

<Bog (...) tey impreczy znieść nie chciał

5 d

(13) Zaczym pomieſzawſzy im języki poz całym Swiecie onych tym Sposobem rozproſzył;> Sema potomstwo zostało się w Azyi Chama osiadło w Afryce; a Iafeta przeniosło się y osiadło Europę. Ktorez pokolenie y potomstwo Noego P.Bog ludem Bozym obrał?

Introd. do.. his. 1731 rkp. s. 7

ZACZYM

(8) Będzie sie łasił płeknie, będzie deferował A czo insze-[go] bedzie na swey mysli knował Poznas sąm Iezu gdy cie Iudas pocałuie Zaczym sie na cię ręką zydowską zbuntuę ie I ci ktorzi cie w miasto z tryumphem wprowadzą Kto wypowie w iakie cie katowanie dadzą

Kod.Konopcz. rkp.s. 55

ZACZYM

.....108 c.....

(32) Soyka (s. 128) (1) Witay dusko nadobny witay Boze prawy Witay dzicie Slachetne, z Panienskiey Ustawy Przed tobą na kolana swe dzis upadamy Swiety XX zastepow P.Bog, wyznawamy Zaczym tez y podarkiem małym cie uraczę Gdys w niedostatku wielkim lezec cie dzis baczę

Kod.Konopcz. rkp.s. 127-128

ZACZYM

(26) Często ia po ich sercach
bespiecznie woiuię Zaczym —
Hrabie pociągnę do siebie ze
snadnie Moią stuką zwolony na
was prash Upadnie Co przytym
wozie idą za szeregi wodzisz
I on poczuie iesli mą Usługą
nie Wzgardzisz. Princeps inferi.

Kod. Konopcz. rkp.s. 141

ZACZYN

(24)((nie tak iako ſię dzie-
ie)) kiedy ſiłu takich, co
ſię nie tylko w juriſdycyą
Miniſtrow wdaią, ale nawet...
uſurpant rządźić ſamą Rzeczą-
poſpolitą. Zaczym pierwſze-
naſze ſtaranie bydź powinno,
żeby Rzeczpoſpolita w decy-
zyach ſwoich wielowładna,
była intaminata w powadze
ſwoiey, ſub favore ktorey,
ſnadno będźie każdego na
ſwym mieyſcu oſadźić;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 38

ZACZEM, ZACZYM

(28) Rozumiał, że na Posła Wielkiego przyczynę Miał wyniść/ y wybędby znowu Ukrainę znowu burzyć: y ziemie Carskie naprzemiany/ zaczym iako y pierwey powadziłby Pany.

S.Tward.Legacyja 1633
s.33

ZACZEM, ZACZYM

(30)a

(10) To zaczym uprzątdł w ſobie żeby Koreckiego/ Męża cnotą/ y ſercem/ nieporownánego: zámordował táiemnie/ głos puściwszy zátem że morową zárazą rozłączył ſię z świątem. Tedy idą do oney Dziáłátye wieży/ Ktorą w oczy Studeru nad Bosforem leży:

S.Tward.Legacyja 1633
s.34

ZACZEM, ZACZYM

(6) Trwogi. W drodze wieść gorę piory wybiie chybkiemi/ że Koß świeżo przebywßy Tatarowie w ziemi/ zaczym wftręt ná uważnym odniosßy umyśle/ Ná pofłuchy zarázem dwoch Mołoycow wyśle. Ci podobni ogárom/ gdy wiátr gonią lekki/ zaćięką fię po Buße/ y po Dniepr dáleki:

S.Tward.Legacyja 1633
s.37

ZACZYM

22 d

(str.66) Mniemał/ ze
tákze miał mieć dołękę/
Iáko nád zgráią paſtwił
ſię śmiertelną/ záczym
ſtráſliwą rozdárſzy paſz-
czękę/ Puśći nań chmurę
krwie y iádu pełną/ Gdy
w tym Apollo wyſmuknąwſzy
rękę/ Strzáłę niechyną y
nieſkázitelną/ Pchnie na
z ćięćiwy/ Tá proſto w
puł gárdłá. Otwártym
piekłem do ſercá prze-
pádłá.

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955

s.66

ZACZYM

Teraz odydź wefoła [..]
zaczym ią pożegnała mile/ y tak kon-
tentowaną przy ochotnym chlebie/ z
wdzięczney konwersacyey puściła od siebie

Tward. Paskn. 1701, 90

ZACZYM

zwierząt iadowitych [...] moc niezmierna wszędy [...] Zaczym w takim obrocie będąc co godzinia/ N siłach iuż ustawamy/ y btache te proce strzelać ich nie nadążą

Tward. Pasles. 1701, 60

ZACZEM, ZACZYM

Gdzie ziemiá / tám y morze y powietrze beto. Záczym ziemiá nie / tatá / wodá nie pływatá

Otw. Przem. 1638, 2

ZACZEM, ZACZYM

Homo quidā Jesus est qui fecit caenam magnam aeternae beatitudinis. Záczym tego bankietu /żádna wieczerza celowáć nie może.

Star. Kaz. cz II. 1649, s. 60.

ZACZYM

160 c

(18) Przyiechawszy do Granice na rzeczkę Polanowkę spodziewalismy się ze nas mieli tam podkac, alesmy nikogo nie zostali. zaczym maiąc iż namowione rzeczy, prosto puscili się JchMsc. do Wiazmy wysz opisanym porządkiem od ktorey wmili potkali nas dway Duncy

Piasecz.Rel. rkp. K 17v

ZACZYM

14 b

(12) wWieczor Przystawowie beli u JEo Mci prosząc aby nie miał za źle iesli się w czym niewygoda dzieie, ponieważ ten kray spustoszony zwoiowany, zaczym y za Carskie pieniądze nie może dostać potrzeb dla JEoMci kupić.

Piasecz.Rel. rkp. K 19r

ZACZYM

.....177 b.....

(24). ále Męźá ſwego od grá-
nia (Koſterowánia) odwodźiłá,
záczym on (Mąź) ták śię był
rozjadł y zájuszył, źe w fu-
rijey szpady dobiwszy, zonę
ſwoję przebił. Inszych wyſtę-
pkow, szkody utrat, ktore z
igrzyſk (koſterowánia kart
gránia) pochodzą, teraz nie
wſpomnię;

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.152

ZACZYM

(34) Krotko o tym mowiąc, kiedy- (s. 26) (1) kolwiek umyślił Sákrámentu S. pożywáć: Tedy się záwße impedimenta, y jákieś przeßkody znaydowáły; záczym cáły Rok minął niźli raz Wieczerzy páńſkiey używał. Co ten mąż ná on cźás czynił, że ták lekkomyślnie częſto tego Uczynku świętego zániedbywał:

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 25-26

ZA CZYM

15 d

(7) Przez to pokázujećie śe Bogá y ſłowo jego wzgardzaćie; zácżym was też Bog wzgárdźi, jáko ſam groźi mowiąc: Ktorzy mną gárdzą będą pogárdzeni.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679 s. 22

ZACZYN

.....15 d.....

(7) Przez to pokázujećie śe Bogá y ſłowo jego wzgardzaćie; zácżym was też Bog wzgárdźi, jáko ſam grośi mowiąc: Ktorzy mną gárdzą będą pogárdzeni.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 22

ZACZEM, zaczym

Nie trzeba się tám nic sprosnego spodziewáć, kędy prawdziwego Bogá álbo przykazánia opowiádáią (...) powiedział Augustyn ś., záczym w Kościele Bożym nic nie wierzymy o Bogu, coby iáką niedoskonáłość pokazáć miáło

n. Kor. Rozm.
1645, s. 8

ZACZEM

Tych [sc. Szwedów] Bracia od chorągwiéj téj, zaskoczywszy koło rabowania, zabrali ośm.

Zaczém z wojskiem swojem król (szwedzki) ku Łęczycéj idąc, zastąpił.

S. Wierzb. Kon. 1858, 99

ZACZEM

Przez traktaty znosi się z nim
[Sc. Chmielnickim] JMć Pan Potocki....
Rozwodzą obie strony wojska.
Zacrém prędko umiéra (téj) jesieniéj
JMć Pan Potocki hetman, kasztelan
krakowski.

S. Wiersb. Kon. 1858, 84

ZACZEM, zaczym

Conjunctiones (...) Ratiocinativae: przeto, przetoż, zaiąc, tedy igitur, ergò, dla tego, zaczym quare, quapropter etc.

Rozyna, Institutio
1690, s. 114

ZACZEM

Zaczem sam mianowany
Szujski ... do pokoju szedł.

St Niem. Pam. wyd. 1899 s 70
rkp. wil.

ZACZEM, ZACZYM

(19) Konopnickiego niemaß przy m[nie] zacʒym przes mego Kozaka oznaimię. Ia odprawiwßy Electią Sendzką, na ktorey Candydaci P.Podsedek, PKomornik, P.Surrogator, Pan Żelensky iadę na Granice P.St[arosty]. Wschowſkiego z Leßnem. Stamtąd do Tulißkowa, y conſequenter wypocʒawßy sobie na daleką drogę, do Warßawy inde do Kowla.

K.Opal.L.rkp s.423

ZACZEM, ZACZYM

(6) Uſuram iednak posłałem y posyłam na czas. Zaczym nullum w tym periculum, tylko Mora, którą ia excuſowałem iuż WMci daleką y kosztowną drogą a nullo zdomu Subſidio.

K.Opal.L.rkp s.422

ZAC24M

(25) w ktorey przypiſuie mi niepomyslną circa gratitudinem na Seimiku Deputackim concluſią, y zem ia ſktorego ſumma iako piſe authoritas/ temu przyczyną. Zaczym iuſ łaie y proſi y nie wiem co czyni, ieko to WMć znaſ człowieka.

K.Opal.L.rkp s.178

ZACZYM

(25) O iarzece Swiece na Seim proßę WM m MP. pilnie. P[i]niedzy obstalowalismy iuß kilkanaſcie tysiecy tylko to nie moze bydz iak z rekawa, iedni predzy drudzy poznieу obiecali, a to iednak pewnie. Zaczym czekamy aby się razem wyprawi[c] mogły. Dosic, Dosic y ręka woła y głowa.

K.Opal.L.rkp.s.54

ZACZEM, ZACZYM

Záczym nalepieybyście Wy białe głowy (Pánie y Pánny) uczyniły / kiedybyście / gdy ná służbę Bożą do kośćiołá idźiećie / nie ciáłá / ále duße wáße stroiły / ... Bog nie pátrzy ná stroje ćielesne / ále serdeczne ...

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 44

ZACZEM, ZACZYM

Záczym ja nieſczerość / obłudę y pokrytość ludźi náſzych uważájąc ... rzec mogę ... że między wſzyſtkiemi Sektámi tákich nie máſz ... ile w tych krájách náſzych.

A. Gdac. Przydatek ... 1680 Brzeg s. 7

ZACZĘM, ZACZYM

Záczym już... wedle przedsięwzięcia
mego o piątym punkcie rzecz mieć będę.

A. Gdac. Przydatek... 1680 Bnegs, 15

ZACZEM

(27) a oʒoß kiedibi bil poſt nie ʒeßedl ziedlibi bili tile troie na iednem pogrʒebie, nie bil tam sam Je-o. mscʒ na Seymie na ten oʒaſ bel, ale bi bel nie Seym, belobi bilo wieoʒey Goſoʒy ʒaoʒem bi teß y roſchod wiethßy bioʒ muſial, narata IM referowal.

Akta Rzeczp.Bab. rkp.s.7

ZACZEM

28 d

(8) Za czym ych Mscz ten vrzad ochmiſtrzowſky sluſznie przijacz raczyly tak dlugo aſz sie skonczy skutek w tey rzeczy. AD 1614 12 Die January Anna Potoczka.
Je-o Mscz Pan Adam Regowſky zostal vrzednikiem Babinskim s tey miary:

Akta Rzeczp.Bab. rkp. s.14

ZACZEM

(12) Zaczymiest Magister Arsenalu Babinskiego ktorem to vrzedem RzecPosp. Babinska JegoMosci veczila Die 3, Sept. 1636. Przy teiże Kompanij powiedzal JegoMosc Pan Jakub z s Poniatowa Poniatowski Potsarosci Lubelski iż v Jey Mci Paniej Telefusowei miod takowy pil, ktory bez ognia ~~xxx~~ bez wody bez chmielu byl warzony

Akta Rzeczp.Bab. rkp.s.34

ZACZYM

(22) ſáczym przyidźie one ná oſobnym mieyſcu w (23) odpoczynku aż do Ieśieni trzymáć/ á zatym Káwáleryą robić. (24) Powrocił Krol z Aranguez/ gdźie ſię był retyrował ná (s.298) rekreacyalne odpoczynienie: prędko po iego przyieźdźie (2) odprawili ſię z tąd Poſłowie Holenderſcy/

Merk.Pol.Ord.1661 s.297-298

ZACZYM

((Materyá contributionum publicarum koniec wźięła)) (20) zácźym teraz prędko (21) Seym ſię ſkoncźy. (22) Z Litwy przyſłá wiádomość/ że Goniec Moſkiewſki iedźie (23) przy Trębáczu Rezydentá Ceſárſkiego/ ktory ieſt v Czará. (24) Z Vkráiny tákże oznáymuią/ że Moſkwá prezydyá ſwoie (25) z Niźiná y Pereáſłáwia cale wywiodłá.

Merk.Pol.Ord.1661 s.304

ZAC24M

((Holendrowie cztery Powiáty occuparunt)) (5) y vigore przerzeczonego (6) Artykułu pretendowáli zostawać in possessione ich. (7) Hiſpanowie kontrádykowáli temu y niechćieli nigdy pozwolić/ zeby (8) podlegać illi Articulo mieli; zácżym od owego czasu (9) exercuerunt oboie actus possessionis [et] Imperij, wybieráiąc z owych (10) Powiátow kontrybucye.

Merk. Pol. Extraord. 1661
s. 202

ZAC24M

(19) Inopinato bárdźo accidit to (20) Poſłowi Hi|pánſkiemu/ ktory vſilnie ſię ſtarał to negotium (21) retractare, máiąc po ſobie tę rátią: że podźiał ten był (22) (prawdá) od Kommi|árzow vcźyniony/ ále ieſcże nie ratifikowany [ant.] (23) ode Dworu/ żádźym niemogł haberi pro opere perfecto.

Merk.Pol.Extraord.1661
s.202

ZAC24M

(s.226) Z Wenecicy 7.Maii. 1661.(2) Powrocił z Wiedniá Kuryer/ktory od Poſłá Ceſárſkiego (3) tám wyprá-wiony był/y przywiozł z ſobą ſolutionem (4) omnium difficultatum ktore między námi intercedebant,zá-cżym (5) we Wtorek po obie-dzie wiezdżał tenże Poſeł publice do (6) Miaſtá/pro-wádżony z zwyczayną áſſy-ſtencyą Senatorow/

Merk.Pol.Ord.1661 s.226

ZACZYM

312 d

---

(33) Teraz tenże Poseł powiáda/ że on przy zgodźie rozumiał że w (s.219) krużganku Klasztornym functia ma odprawować się miała nie (2) w Kościele/ y przytym stoi. Zácżym zwlekła się sprawa .(3) Z Wiedniá d Máii, 1661.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.218-219

ZACZYM

71 o

---

(18) zaczym (19) domyślawamy się/ że iuż Anglia podobno otrzymáłá wolną (20) defluitácyą dla swoich Kupcow z Londynu do Antwerpiey. (21) Z Hagi 20. Decembris, 1660. (22) Zost Indyey mamy wiádomość/że Náße Woyská odięli (23) Portugálczykom Fortecę Malaca názwána/

Merk.Pol.Ord. 1661 s. 44

at

Z tym

197 a

(25) Odpowiedjiano mu/że po śmierći oſtátniego (26)Xiążęćiá Franciſci Mariae, ſukceſſorá męſkiey płći nie zoſtáło (27) jadnego; przez co Camerae Apoſtolicae ſię owo lenno wroćiło; á (28) Kárdynał Podſkárbi ieſcze in Anno 1631. wjiął intromiſſyą nemine (29) impugnante": Zácjym po cjáśie ſię teraz tego vpomina Xiąże.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.133

ZA CZYM

210 a

---

(23) Sniegi też ták wielkie ſpádły/ y ták długo trwáią/ (24) iáko pámiętniká niemáż/ żeby przedtym ſtáć ſię miáło, zácżym (25) Káwálerowie wiádomi Cudzych Kráiow/ dáli ſobie ſánie porobić/ (26) y niemi ſię wożą z dźiwowiſkiem poſpolitego ludu/ ktory nigdy (27) tego nie widźiał.

Merk.Pol.Ord.1661 s.141

Dc

ZÁCZYM

198 d

((Portá myśli Báłow ſwoich ſtánowić)) (26) w Siedmigrodzkiey źiemi/ y w gorách Superioris Vngariae: (27) choć powierzchownie pokázuie/ iákby niechćiáłá Páktá łámáć/(28) ktore ma z Ceſárzem Chrześćiáńſkim. Záczym nic pewnego nie (29) máiąc/ przyidźie Senatowi tutecznemu opátrzyć oraz y Dálmácyą/ (30) y Kándyą/

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 134

ZÁCZYM

167 b

((zeſedł z tego świátá oſtátni z owych ſeśćiu)) (30) z ktorych okázyey záczełá ſię/ 20. lat (31) temu/ woyná między Krolem Károlem Pierwſzym/ á (32) Párlámentem.(s.108) Z Páryżá 21. Ianuarij, 1661. (2) Miedzy Krolem á Xiążęćiem Lotháryngſkim ſtánełá iuż (3) gruntowna y vtwierdzona zgodá; záczym z Lotháryngiey (4) poſłáno dwá Pułki do Alſácyey/

Merk.Pol.Ord. 1661 s.107-108

MC

ZACZYM

170 c

(6) Nie doſłá ſłużbá Pułkowniká Wort-Millerá/ áni też nádźieię (7) mamy/ żeby Marcheze Villa ták prędko z Poſelſtwá (8) Sábaudzkiego v Dworu Fránouſkiego/ ſię odpráwił; zaczym nie pewna (9) ieſcze/ kto będźie Generałem nád Piechotą w Kándyey/ ſkoro (10) nowa porá woienna ná Wioſnę náſtąpi.

Merk.Pol.Ord.1661 s.110

Z tym czym

((chciał/ aby Lákkáie))
(3) odkrytą głową mu ſłu-
żyli (4) iádącemu po Mieś-
cie. Rzecz ieſt tu nie
zwyczáyna/ y Krol ſam (5)
tego nie zą́ywa/ chybá
kiedy Károcza ſtánie; zá-
czym poczęli (6) naprzod
na to ſemrać; á kiedy to
nie pomogło/ Prezydent
Rády (7) Koronny/ piſał
do niego kártkę/

Merk.Pol.Ord.1661 s.114

ZACZYM

188 a

((Chowáńſki ruſzył ſię))
(21) y idźie po Zádźwiniu
ku Bráſławowi/ záczym (22)
áby mię tu nie záſkoczył/
támże idę máiąc oko ná obie
ſtronie/ y (23) ábym ſię
łączył. z świeżemi Chorągwiá-
mi y boday o odśieczy (24)
Wilnowi nie myśli/ z wielu
podobieńſtw dochodzę.

Merk.Pol.Ord. 1661 a.120

2A(24M

(20) ſácżym wy przyiaćiele (21) naſzy pámiętáiąc ná Bogá/ y ná práwoſławną Chrześćiáńſką (22) wiárę/ y na ſwoię obietnicę/ y przyśięgi ku Cárſkiemu (23) Wielicżeſtwu/ zwodźićielow Hetmáná Ierzego Chmielnickiego/ y (24) inſzych iego poradcow/ktorzy zdrádźili Ieg[o] Cár: Wiel: nie (25) ſłuchάyćie

Merk.Pol.Extraord.1661
s.169

ZACZYN

370 b

(s.262) Krolowa Chryſtiná/ gotuie ſię w drogę z Nordkopingu (2) do Lubeku, á z támtąd do Holándiey. w Kopenhagen iuż (3) nie będźie. (4) Z Neapolu 17. Maii. 1661. (5) Suſpicio tumultuum, tak tu iáko y w Sycyliey codźień gorę (6) bierze; záczym kazał Vice Rex powtore publikować (żeby ludźie záciągáli ſię ná Woynę))

Merk.Pol.Ord.1661 s.262

CP

ZACZYM

(29) Z Kopehagen 15. Aprilis, 1661. (30) Cierpiemy tu niedoſtátek wielki zboża; zá- czym vrádzono (31) w Rádźie Skárbowey abolire iego Inducte, eo fine, żeby (32) kupcy iák nawięcey przywieźli. (s.207) Z Londynu 15. Aprilis, 1661. (2) Poseł Florentki przyiechawszy w tych dniádh, odpráwował (3) iuż wiazd swoy do Miaſtá z wielką áſſyſtencyą.

Merk.Pol.Ord.1661 s.206-207

ZACZEM, ZACZYM.

Marg. Hałas na KAugusta(-)
(16) Zaczym po przeczytaniu
owych listów, stał się niez-
mierny rozruch cum furore Po-
puli, krzyknęli wszyscy że
Krola Augusta nie chcemy mieć
za króla, który nietylko ſus-
quedequs wywrocił nam Prawa

E.Otw. Dzieje s. 117

ZACZYM

.....56 a.....

(4) ((aby tichże gosci..czestował)) ktorego affectationi dosyc czyniąc nietilko ze gosci Czestował ale ante omnes gospodarzaty Burgrabie Babinskiego vpoił, co tesz perenne miec chciał zaczem do czasu ten Vrząd Czesnikowstwa poki na inszi nie zarobi, banevole przijął. Marek Zwiartowsky.

Akta Rzeczp.Bab.rkp.s.33

ZACZYM

350 c

(3) Ták tu iáko y w Sycyliey poczyna populus ſemráć ná zbyt (4) ćięſkie podátki/ zaczym choąc Vice Rex formitem odiąć (5) tumultus, kazał publikować/ aby proznuiący ludźie koniecznie (6) do Woyſká ſię zaćiągáli/ náznáczywſy im termin 20. dni ſub (7) paena Galery.

Merk.Pol.Ord.1661 s.249

CP

ZACZYM

378 c

((kázał ſyię vćiąć 2 Officyerom)) (31) żądaiąc im/ że z ich (32) przyczyny chłopſtwo powſtało przećiwko Turkom/ á że przez (33) długi czas nic nie woźili do Miáſtá iáko przedtym czynili, (s.267) zácnym Tureckie Woyſko bárdzo znędznione zoſtawało/ dla (2) chorob ktore w nim panuią/

Merk.Pol.Ord.1661 s.266-267

ZACZYM

330 a

((Przypłynął Okręćik
z liſtámi do Comeſa))
(9) gdźie mu káże záraz
po odebrániu liſtu/(10)
powroćić do Londynu; á
dáć pokoy wſzytkim za-
cżętym (11) negocyacyom;
záczym wnioſł prośbę
do Senatu tutecżnego o
(12) Galery/ dla trán-
sportu do Prouentiey;
ktora záráz byłá (13)
mu pozwolona.(14) Z Pá-
ryzá 4.Maii. 1661 .

Merk.Pol.Ord. 1661 s.230

ZAC24M

(24) Z Rzymu 7. Maii, 1661.

(25) Z Hiſpániey powrocił Kuryer/ vmyſlnie tám od Oycá ś.(26) wyprawiony/ ſtrony Ligi Pánow Chrześciáńſkich/ y (s.232) przywioſł inter alia, aſſenſum támtego Dworu/ ná wybieránie (2) kontrybucyi od duchownych/ w Pánſtwie Nieápolitáńſkim y (3) Medyolániſkim; zácżym Bullá Contributionis dźiś dopiero (4) ieſt publikowána.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.231-232

ZACZEM

50 d

((w Bosná-Sáráiu powietrze pánuie))

(25) záczym spodziewamy się/
że ná Wiosnę (26) folgę
z támtąd mieć będziemy.(27)
W Kándiey vćiekło co żywo
z polá przed srogośćią/
z ktorą) (28) Turcy po świe-
żych nászych áttentátách
z chłopstwem się obchodzą;

Merk.Pol.Ord. 1661 s. 30

KZ

ZACZEM [ ]

85 b

---

(7)Od Krolá Prancuſkiego(8) zaś ma Biſkup trzy tyśiące ludźi obiecánych;záczym (9)Munſter o tym wſytkim ſię dowiedźiawſzy/y ſtráciwſzy nádźieię o(10)pośiłkách Holenderſkich/poſłáło Deputatow do Biſkupá/(11) ktoremu tez Oboz poczyna ſię vprzykrzyć/chcąc przez Tráktaty woynę(12)ſkończyć.

Merk.Pol.Ord.1661 s.53

ZACZEM [!]

83 d

((co vczyni dwá Milliony talerow)) (9) nie rachuiąc erpeńá ná (10) woynę z nim A. 1642. et 43. łożone/ktore Camera Apoſtolica (11) pretenduie. Xięſtwo de Caſtro záś vczyni ná Rok intraty ze 100. m. (12) ſkutow/ máło co mniey ábo więcey; zaczym ſtáłoby/ wedle táry (13) około Rzymu zwyczáyney/ zá pięć Millionow ſkutow/

Merk.Pol.Ord. 1661 s.52

ZACZEM

(31) leoż (32) ſkod przez woynę podiętych/ ktore Szwecya ná 10. millionow (33) ſácuie/ nágrádzáć cále odmowiłá. Zaczym Szwedzcy (34) Commiſſarze opowiedzieli Commiſſarzom Moſkiewſkim woynę. Ci (s.94) pokazuiąc iákby lekce ſobie tego ważyli/ podáli Regeſtr Commiſſarzom (2) náſym/ gdźie ſpecifice piſano było/ iák wiele Woyſká((będą mieli przeciwko nich))

Merk.Pol.Ord.1661 s.93-94

ZACZEM

110 b

((śiła ludźi vbyło/co iednych zábito))(7) drudzy (8)pomárli/á niemáło ſię tej ztąd wyprowádźiło;zácżym pogłowne nie (9) wiele vczynić może.(10) Z Londynu 31.Decembris,1660. (11) Krolewná Xiężná de Oranges,niebeſpiecżnie ná Oſpę choruie á (12) wątpią wſzyſcy bárzo o iey zdrowiu,będąc z właſzczá w (13) w dwudźieſtym y śiodmym ((Roku ſwego wieku))

Merk.Pol.Ord.1661 s.70

ZACZEM

112 a

(10) Zácżym ſtánęło/że
(11) Poſłánnik z hrámotá-
mi do Krolá J.M.ieſt ode-
ſłány, co niemáły (12)
ieſt żądatek ſtátecżney/
da Bog/wierności Hetmáná/
y wſżytkiego (13) Woyſká Z-
porowſkiego.(14) Z Krako-
wá 9.Februarij,1661.(15)Za-
ſtał K.J.M.do Cżęſtochowey przyiáchawſży żnáczną Ich (16) MM.PP.Senatorow/ ((frequencyą))

Merk.Pol.Ord.1661 s.71

41

ZACZEM

111 a

(23) á Commiſſarze z obu ſtron máią (24) wſytkie trudności ſprzątnąć/ktore w tey ſprawie zachodźić mogły.(25) Przeſtroga Druga.(26) Snać złe drogi przyczyną,że áni Posty Wiedeńſkiey do tego czáſu nie (27) widáć; záczym wiádomośći ze Włoſkiey źiemi y z Wiedniá cále.((opuśćić przychodźi))

Merk.Pol.Ord.1661 s.70

ZACZEM [ZACZYM]

7 c

---

(6) ((woyny ʒ Fráncuʒámi/
ták we Włoſkiey ʒiemi))
iáko (7) w Niderlándʒiech/
y w Kátáloniey. Rychło
potym ʒáwárł teʒ (8) po-
koy ʒ Angielſkim Krolem/
ʒácʒym nie ma teraʒ woyny
tyiko ʒ Portugálcʒykámi(9)
ktorʒy mu rebeliʒowáli/
prʒećiwko ktorym wielkie
(10) cʒyni gotowośći ná
prʒyſłą Wioſnę/

MerkPol 1661 s. 5

at

ZACZEM

((Krolewſkiemu Domowi)) (26) Kroleſtwo Duńſkie/ od wſytkich wiernych Stanow/ (27) iednoſtáynym ſwoleniem/ iáko wolne Dźiedźicźne Kroleſtwo (28) ofiarowáne ieſt. Zá-cźym/ przyſtoyną to bydź rozumiemy/ żebyſmy (29) Wáſzey Krolewſkiey Mći w tey mierze z całego vmyſłu y ſercá/ (30) z dobrego Sąśiedzkiego áffektu y przyiáźni congrátulowáli/

Merk.Pol.Extr. 1661
s.37

ZACZEM

33 b

((Kazano publikować odłożenie Seymu)) (16) á Seymiki Powiátowe Seymowe Pro die 28. (17) Martij. (18) Z Litwy przyßły wiádomośći o wielkim głodźie y chorobách/ (19) ktore w Wilnie pánuią; záczym podobieńſtwo ieſt/ że Praeſidium (20) Moſkiewſkie/ ktore ieſt w Zamku/ nie miáłoby oczekáć extremitatem, (21) ieśli chce beneficio capitulationis gaudere.

Merk.Pol.Ord. 1661 s. 20

ZACZEM

(8) ((pobuntowáło ſię Praeſidium Hiſpáńſkie)) zácżym przyſło Dom Ioanni (9) do Auſtria, prędżey nád ſpodźiewánie (10) ztąd wyiáchać/ máiąc roſkazánie od (11) Krolá vſpokoić to iák nayprędżey/ (12) nimby do oiego gorſzego przyſło; (13) wiedzą bowiem/ że nie raz z okázyey tych (14) tumultow nie máło Officyerow y (15) Zołdatow malekontentow do (16) nieprzyiaćielá vćiekło.

Merk.Pol.Ord.1661 s. 25

ZACZEM.

ten ieſt náznáczony / ktory pod Wárádynem miał Comendę

134 a

---

(23) záczym nie ináczey rozumiemy/ tylko że (24) Aly Báſá muśi bydź ten/ ktory ieſt náznáczony do Boſny/ bo (25) tenże Aly Wárádyná doſtał. Jeśli to ták będźie/ wielka tu ſuſpicya (26) vrośnie/ że Portá Othomáńſka myśli ná przyſzłe láto z wielką (27) potęgą ((do Dálmácyey ſię obroćić-))

Merk.Pol.Ord. 1661 s.86

ZACZEM

(10) a iako go z wielką
ochotą Czekali i radzi
przyisciu Jego byli tak
wnet Sobie omierziwszy,
i Serce stracili wszyscy,
oprocz niektorych nas
i to wliczbie było, za-
czym zaraz i o konfederacyi
pilniey niż przedtym my-
slić zaczeli,

Diar.S.Mash. s.103v

ZACZEM, ZACZYM

(9) zaczym im nie lza było zwykłych podsłuchow odprawować na tym tam mieyscu y właśnie podten czas, kiedy szturmem brano Smolensk sztukę niemałą muru prochy wyrzuciły i (str. 29v) przekopę, ktorą oni w Zamku niedufaiąc murom aby od Dział nie były wywalone uczynili, zarownały,

Diar.S.Mask. s.29r-29v

ZACZEM, ZA CZYM

82 d

(13) Nauk też tam żadnych niema, ani ich używają, bo za kazane są, a to temu kwoli, aby się ktory mędrszym nad Cara nie znalazł, za czym by mir (to iest pospolstwo) wzgardziwszy Carem tamtego za Pana sobie wzieli, bo tam mir siła może

Diar.S.Mask. s.67v

ZACZEM

154 a

(6) chce tego po nas
abyśmy Czekali uniego
póki przyjdą Czaty,
z włocząc umyślnie
Czas, zaczymby nad
spiało woysko, ktore
w stolicy zostać miało.

Diar.S.Mask. s.110v

ZACZEM

271 c

(7) Jak doroſl chcial beł brac succeſsią po Falieckim, ale nie po oycu chocſie Falięckim takze zwał; pokazali to Falleccy ze bekartem urodziel ſie, zaczem odsadzieło go prawo succeſsiey.

Liber gen. 1626 K 84

ZACZYM

(13) On naterminie uchodząc poen. Confiscatiey rzekł ziemia Nieſliachcic faſsus eſt non negauit, zaczym uczynionego wolnym, Jeſt nota tey sprawy Jn Actis Caſtren[sibus] Biecon[sibus], a potym zas in publicc udawalſie za Sliachcica, a Synowie ie[g]o potym precey gdy zmatki powinnymi Scicioſie bedą ..

Liber gen. 1626 K 17 r

ZACZYM

106 d

(12) ten kiedysie upiie to Synom suoim mowi, Sliachciſcie wy y ia sliachcic, bo to przezwiſko Bobrownicki Sliacheckie ſłowo zaczym y ia ſliachc[ic] ieſtem; beł na kleparzu tem y A°1632. Synowie ie[g]o na Służbę chcaſie udac, dopieroß Sliachty rymarſkiey przybędzie,
Liber gen. 1626 K 32

ZACZEM

343 a

(K 112v)(1) ((dewinkował p. Deb(in)ſkie(go))) ktory iechał y mowieł mu zeſię trzeba Boga bac, choc on chłop y to mu grzech krzywdę czynic. Zaczem na Trybunale P. Debinski nie attentował drudzy mowią ze ex condictamine przyznał mu wywod, a za to odpuſcieł mu od sum(m)y inſcy piec Tysięcy.

Liber gen. 1626 K 112v

ZACZEM

9? d

(18) niebel Actor on Cerkaski,
(Który także podobno ex gente
ple beanoru[m] ieſt bo od Cerkas
Nazualſię coś to niepewne[g]o)
Zaczem Bereznickigo wzdał in
Contumatia[m], y poeni pozyskał
nanim, oczęm Nota ieſt Jn Actis
Cauſarum. offy[cii] Lublinen[sis].
A[nn]o 1630 Sabbato post D[omi]
nicam Cantate;

Liber gen. 1626 K 27 r

ZACZEM

182 a

(21) Tego raz wdrodze Sliachcic ieden potkał A[nn]o 1633. y spytał iako go zową:. on rzekl ze Cerus, Słiachcic mu zas rzekł. to pewnie matka waſa musia beła, zaczem p. Cerus nierzekl nic więcey, bobygo beło przez kiy przenoſono?.

Liber gen 1626 K 53 r

ZACZEM

24 c

(22) A mieſcżanie Krako[w]scy piſali y posłali potaiemnie do Henryka p[ro]busa Xżążęcia Wrocławſkie°, aby przyiechał chcącemu miaſto poddac, Tęn gdy żliudęm pod Krakow podiechał, żacżęm Schonbock mieſcżanin Rżeżnik Krakoſki maiąc kliucż od brony Mikołaiſkiey, Wſſenberger zas od Florianſkiey otworżeli brony

Libor gen. 1626 K. 7 v

ZACZEM

Anno 1705. Toż trwało zamieszanie. Zaczém w kłopotach, pracach obozowych, ten rok odprawiłem, ...

Pam. Zaw. 1862. s. 97.

ZACZYM

przy bitwie, albo Hufce, albo Roty
ruszaią się z mieysc swych albo też
towarzysze odbiegaią, od Chorąg wie:
zaczym może się wiele w sprawie
zamięszać Hetmanowi

Art. Woj. A54,35

ZACZEM, ZACZYM

(6) ktoremu kazałem wypisać na tey obney Cedule rzecz Samę y to porachowanie. Uczyniłem sobie Bog znacznie ko: bo y ia zkąd mam brać, uznai WM MPan, nic nietrzymaiąc. S.Ian mąm nadzieię ze mi padnie dobrze zaczym y WM mMPanu.

K.Opal.L.rkp s.501

ZACZEM

576 d

(20) Zaczym ieſli WMć każeß odliczyc mu się to moze z Summy za Sierakow przychodzacey. Alias im daley wlas tym wiecey drew bendzie. Ugonił iuß Lucrum w tribunale. Ia płace y zapłaciłem do dnia dziſieißego, co mu się winno za moiey dzierżawy.

K.Opal.L.rkp s.504

J

ZACZEM

(12) Ow zamysł moi in integro zoſtawa w stanowieniu go et quidem res parata: zacz̨ym ślub przed odiaz̨dem iego w dalſze kraie chcę, aby stanął. To ustawicz̨nie Deo committitur y iego diſpoſicy proſząc go, ieśli zle ut impediat; ieśli dobrze ut promoveat et conficiat negotium z woli ſwey Swie[tey].

K.Opal.L.rkp s.506

ZAŻEM

589 b

(25) Ia teß adero iako bendę mogł. Lepiey że się tak uplątał nißby miał byż latac a zginąc. Odsyłam WMP-u kilka kart druku owych diſcurſow ktore to karty nad potrzebę mi są dane, a bendą inßych exemplarzow potrzebne. Zaczym niech ie Daleſki odbierze.

K.Opal J.rkp s.513

7

ZAC ZEM

573 b

(13) Pan Ian Stryieczny drugi, rosądny supra aetatem, uczy się w Poznaniu cale się oddał opiece moiey. Zaczym lecie iako Syna tak y onego do Wrocławia chciałbym posłac. A na S.Ian podzielic ich bo starzy cale przypada na to.

K.Opal.L.rkp s.502

J

ZACZEM

574 b

(29) Palatia Genuenſią są WMPana fateor (str. 503) fateor, zacżym się ich nie upominam. O Ciceronis opera proßę y o tę Ariſtotelis Politicam. bo Tuani opera aza przy podziale Xiegami przy mnie zostawac nie miały?

K.Opal.L.rkp s.502-503

ZIHC24M

(17) iako P-u Komornikowi Strzałkowſkim etc.etc. lepiey ſię zacz̨ym było znieſc o wßystkim. Mnie WMc chceß élicere z domu predko przed pogrzebem tego nie conſideruiąc ze gromadno iadąc, vcinac trzeba czaſu dla ochrony koßtu nie przydawac. Acz potrzebną baczę moię bytnoſc bo mię vstawicz̨nie Dworſcy vocant y proßą o to.

K.Opal.L.rkp.s.174

ZACZYM

137 o

(27) Przysłał mi y te do ręku Contracty)Authentyczne). Wziął potym liſt ode mnie ex conſilio WMm-o MPana ktorym diſswadowałem mu to kupno, a zaczym anxius praepostere conſilium tego zaſiągby, mießa się chu|str.117) dzina y we wßystkim na mię daie, proßąc abym go poradą wtym razie chciał ratowac,

K.Opal.L.rkp s.116-117

ZACZYM

136 c

(11) Naprzod pietnaście tysięcy na trzy Krole, a ostatek /doliczaiąc do ośmiudziesiat ktore iuż dał) na S.Ian za rok od tego co idzie. Zaczym prosił mię o predką resolucyą a ia o nię wielce także proszę WMm-o M-o Pana.

K.Opal.L.rkp s.116

ZACZYM

(24) Iuß się tego nimal pewnie spodziewac (bo confirmuią mię siła liſtow z Warßawy) ze się nieodmieni w affectie Swym w dom naß ow Cawaler. Zaczym win trzeba y Owſow, a WMć huic negotio nawet pilnoſci Swey (str.112) niechceß commodare y porady. O supinam Claudy oblivionem.

K.Opal.L.rkp s.111-112

ZACZYM

125 c

(9) 1-o P.Boboleckiego przysłał. 2-o do przy-[jaci]oł y pokrewnych niektorych rozpisał liſty. Zdało liby się y do P.Rozrażewſkiego,aby teß widżiał naß splendor. Fiat. Trzeba y wtym z Generałem aemulari. Na Ożtaß Włoßakowſky mam iuß od Sali Abrys y robic bendą kolo niego wtych czaſiech, zaczym niepotrzebuię inßego.

K.Opal.L.rkp s.107

ZACZYM

(10) Nadzieia ze nas eventus non destituet. Ode Dworu rozumiem miewaß teß WMMP. awizy zaczym ia onemi nie bawię lubo całę Dyar-[i]uße miewąm od tych Panow, Podsedka Kaliſkiego y Sieradzkiego, Żupnika, y Sendziego Innowrocławſkiego, nie wspominaiąc PP. Senatorow. Seimowi dobrze tuß̨ą y dai Panie Boze.

K.Opal.L.rkp s.101

ZACZYM

1164

---

(15) Iakobys mię WMP. tysiącem ſwieżym złotych darował. Wieß WM. iakie bendą go expenſa ieżli doidżie owa rżecz na ktorą się zanoſi, wyleci o dzien nie ieden Wiertel. Wiażdu Podkomorſkiego Samteczni obiwatele avide cżekaią, y on sobie splendidum obiecuią. Zaczym instandum famae.

K.Opal.L.rkp s.100

ZACZYM

529 d

(11) Zaczym bodai to z kosztem nie bendzie kiedykolwiek uspakaiac y okupowac procesy. Długu tego co się tycze u Stryieczných naszych za Hamer WMc m MP-u Winnego, trzeba aby był ten coby ustawicznie on stimulet.

K.Opal.L.rkp s.468

ZACZYM

534 a

(17) ponieważ bez approbacy Seimu stanąć nie mogą, zacżym nowy a ciężkiey spodziewaćby się na Wiośne woiny. Podatkow y płace woiskowey rationes trzeba uważyć iakoby ze lżem ubogich bydź mogły, y aby był y „Wilk„ syt ykoza cała.

K.Opal.L.rkp s.471

ZACZYM

(29)Zaczym mniey po-
trzebną widzę w tych
rzeczach, ktoresą pewne
y iaſne znoſic się. Ia
o to proßę aby im doſyc
czynic. Łabißyn ze prze-
dany starac się pilnie
bendę y staram Bog zna

K.Opal.L.rkp s.473

ZACZYM

334 a

(11) Ia Sam Mroczą wßystkich czeſtuię. Czestowałem y P.Kanclerza na Syna wtey bliskoſci Bydgoßczy. Przytym PP.Działynskich pinieżnych to iest Puckiego y Nießewskiego Staroſtow Wajerow nadto etc. W-da Kaliſky poczeka mi Summy do roku zaczym gdyby nie ta Legatia mogłaby bydz moia Mrocza.

K.Opal.L.rkp s.285

ZACZYM

331 d

(25) Iakim y kendy hon addidit (ale to sub alto secreto) zacżym zeby mię na Urzad pieczetarſky samego a nie kogo inſzego velut pro succeſsore, narazic chciał y za patrona y Opiekuna Synowi Swemu y dziatkom zostawic. Haec o[mn]ia effusiſsimo Bog zna affectu coraz addendo że od nikogo wiekſzego nie odniosł dobrodżieiſtwa.

K.Opal.L.rkp s.283

ZACZYM

187 d

(str.162) Wielmozny
Mnie Wielce Mci Panie
y Kochany Bracie Z Ko-
nina kendy u Imci Pani
Siostry Swiętuię expe-
dio Kozaka tego do WMm
M-o Pana zaczym samym
m[illegible]cem y o[illegible]obą u kto-
re, o[illegible]czę velut admo-
nitus oznaimuię o Pani
Siestrze.

K.Opal.L.rkp s.162

ZACZEM, ZACZYM

(21) Zaczym natrzec teraz na to non dispoſito Principe a repulſam odniesc, o iako grave. Żąklinał się X.Podkanclerzy ze to rozumie co mu dictat r[a]tio et conſcientia. Trzeciego dnia tedy (bo Krol odiezdżał q łowy a powiadano ze conſulto) Witałem go intrepida facie,

K.Opal.L.rkp s.425

ZAC24M

(11) o czworgu bydła robotnego de aetero ani rataia (bo tam Pan Obiezierſki ſwoich miał) ani zagrodnika ani chałupnika ani komornika żadnego zaczym wßyſtkie goſpodarſtwo großem expediowac przychodzi ktore nie koßtuie li mię do tąd wiecey niß 200 złotych niech nigdy wiary godzien nie będę.

K.Opal.L.rkp.s.209

2AC24M

239 a

(11) O potrzebną rzecz
piſę. Informationem teſ
ową WMPana diſponam ga-
lante additis addendis.
Przywiley WMMPana Podko-
morski trzebaby ingroſſo-
wac y niektorzy to pro
eſſentiali requiſito
miec chcą zaczym ſi vide-
bitur przyſłałbys go WMc
na przyſłe porocżki.Sta-
tuam Nieboſki ieżli ro-
bią proſę niech wiem.

K.Opal.L.rkp.s.203

2AC24M

(12) o czym proſę abysmy wiedzieli y cieſyli się. Idąc daley zatym przydaię quaedam. Seimik deputaky ieſt mi curae na ktorym PGenerał niebendzie zaczym tym snadniey subiecta ſwoie promovere mogę. PStaroſta Inowrocł. ieſcze się nie declarował, ale urgeo aby się podiał.

K.Opal.L.rkp s.201

ZAC24M

(Zl) Karoca by naiſumnieiſa w Paryżu moze stanąc za tydzien tak y Roncali y Poseł Francuſky aſsekurowali Pniewſkiego zacżym dosyc cżaſu na dwie niedzieli komu stanąc wParyżu przedemną. W Paryżu zas y na wieżdżie y na audientiach y wſzendzie Karety Krolewſkie posłow prowadzaią,

K.Opal.L.rkp s.196

ZACZYM

156 c

(6) Ce Voiſin de Kosmin ze wßystkich miar baczę perſeverantem in propoſito udania się w dom naß tylko go było troche pobestwiono a la diete, Luy faisants esperance du Mariage de nostre Seur Veue, zktory go ona iednochody cudownie zbiia. Zaczym widząc ze to nie idzie po ßwie proteſtatur ze nie chce gdzie indziey opasc tylko u nas.

K.Opal.L.rkp s.133

ZACZYM

156 b

(str.133) Staroſtwo Osieckie od Pani Siostry iuſ mi ceſsum w[W]schowie y ieſtem zzoną nieomylnym Staroſtą Osieckim y Miedzyleskim gdyſ tak wprzywileiu mianuią y oſobnymi zowią Staroſtwy. Zaczym na tytułach kaſ WMć po Moskiewſku multiplicare te ze tak nazowę Entia przynaimniey dla pozoru.

K.Opal.L.rkp s.133

ZACZYM

156 a

---

(23) Piſę ustawicznie
do ~~xxxx~~ niego stimulando
aby stał wsłowie y con-
tractie. Z Psarskiego iuſ
nic kupna zaczym iesli non
totum bendziemy mogli wy-
ciagnac od niego przy-
naimniey chcielibysmy co
rzesistego ad rationem
wyciągnąc Summy.

K.Opal.L.rkp s.132

ZACZYM

144 d

---

(3) Niech wiemy o reſydencyi WM m-oPana M-oPana długo tam w Rytwianach mieſkac bendzieſ: bo X Erazmy powiedział ze się WMc przenosiſ do Tenczyna. Zaczym trſeba wiedziec kędy p. Mielzynski obrocic ma y ia liſty dyrigowac.

K.Opal.L.rkp.s.124

ZACZYM

89 c

(11) Sukna dla WM m-o M-o Pana kazałem wyſtawic, ale tak ogołocona Wſchowawnie ze dla mnie paru poſtawow dobrych doſtac nie moz[o]no, a to dla niedawno przeßłych a geſtych iarmarkow. Zaczym pokwapiac nie trzeba z wyprawą wozu aby się wßystko ty[m] porzadbiey odprawiło.

K.Opal.L.rkp.s.73

ZACZYM

(21) Kleinot Wonzorga
ießc[ze] nie przyßedł.
Alic to mirum co WMc de
precio piß]esz] kilku
tyſiecy nie pamietaiąc
ze to tylko dzieſiec
[ty]ſiecy miałaby wʒiac
wKleinotach, a iuß ſię
kil[ka] na to wydały.
Zacʒym tak wielkich
ßtuk kupo[wac] nie trze-
ba. bo ia proteſtor

K.Opal.L.rkp.s.69

ZACZYM

76 d

(11) (Wyiawszy Sąm Sierakow WWielkopolscze a Tenczyn w Małey) ale na ktorą sie trafi kupiec w imię Pąnskie życzyc mu iey. Zaczym idem sentiendum y o Tomicach ktore ieśliby zapłacił quod aequum Bery. Niechze tedy wiem resolutionem WP. przez Pana Boboleckiego, a tego wielki czas przysłac sam do nas.

K.Opal.L.rkp s.64

ZACZYM

374 d

(18) Co wiedzieć iesli Krol nie złoży Seimu pod nagę niebytnosc dla tym predzey Coronacy zaczym Seimiki by ex more poprzedziły. Dla Boga Dla Boga progę iesli[by] (str.333) tak było, trzebaby WMć MP-u bydz na nagym Srzedzkim,

K.Opal.L.rkp s.332-333

2 A (24 M

(32) Ia (s. 146) sam czyniłem com mogł y czynie liſty do nich rozpiſuię vniwerſałami y poſpolitym ruſeniem grożę ale ktoſ to wie quo fructu. Spargit Krakaw ze niemyſli o paſſach polskich zaczym niektorzy ſuſpican[tur] ze pono do Pruſ obrociłby gdyby mu było ciaſno.

K.Opal.L.rkp.s.145–146

2 17(24 N1

(5) Reliqua wyrozumieß WMmP. z Auiżow ktorym prżydac nie maß co tylko ze to woiſko Francuſkie od Tennuille wchodżi w Niemiecką ziemię y ma ſię ku Mogunc̄y do ktorego idżie y Waimarſkie y to drugie ktore commanduie duc d'Anguleſme zacżym ſpodżiewac się ingentem tam ztad tempeſtatem.

K.Opal!Lr.kp.s.146

ZACZYM

170 a

(9) Ze Milin aß nazbyt
ze lȝem viął w cȝym tak
mię vłowił ze zwłaſczaiąc
ſwoię d[e]claracyą wyciag-
nał mię aß dobrze po S.Ia-
nie kiedy iuß nie było ko-
go nim poczeſtowac zacȝym
rad nie r[ad] muſiałem
znim contrahere, w czym
ze ma iawną folgę

K.Opal.L.rkp.s.145

ZACZYM

165 c

(7) y wprawie nie pro-
ſtak y quod ſummum cżło-
wiek cnotliwy zaczym teß
moiey promoty godżien za
ktorą ſtanał cum summa
Pana W-dy Inowrocławſkiego
satisfactione bo to iego
ſieſtrzeniec rodzony.
Czwarty anteſignatuſ P.
Sendzia Wschowski.Rze-
czeß WMc a ten cżemu?
Respondeo.

K.Opal.L.rkp.s.140

ZACZYM

(25) ze iakomci dotrzymał słowa co się drogi tycze, tak y co z ſtrony ochmistrzoſtwa dotrzymąm. Ale kto mu wierz? Zaczym vgruntowałem tę rzecz poteznie promocyą pilną Pana Kanclerza y obudwu Marßałkow, zwłaßcza nadwornego ktorego grzeczy trzymam spe Matrimony Szwagra iego zPanną Siostrą,

K.Opal.L.rkp.s.192

ZA(24)M

(25) y metuebat ſibi abym go potym nie wyrugował z łaſki. Zacżym Dominika był podał Auream pecudem ale takiego (s. 188) ktory nie był strażny. Dopiroß go confirmauit moia rżetelna y za łaſką Bozą (czemu się przypatrżył) vmieiętna vsluga tak że mi in colloquio priuato ktorem miał z nim przyznał summa quaeque.

K.Opal.L.rkp.s.187-188

ZACZYM

19 d

(str.23) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y Kochany Bracie. Własnie pod pßynieſienie liſtow WM m MPana do mnie zaiachali mię PP. Staroſtowie Miedzyrzecky, Inowrocławſky y ſiła inßych goſci, zaczym odprawa kozaka muſiała bydz poznieißa, ktoremu eo nomine nie łay WM m MPan proßę.

K.Opal.L.rkp s.23

CP

ZACZYM

15 b

(26) Zalecali mi go in ſummo gradu P. Podſędek [Ka]liſki y P.Sędzia Wſchowſki etc. Posyłam liſty od P[a]na Wolzogena, ktore proßę y przyczyniam się gorąco [ut] effectum ſortiant[ur] Wypiſuie on wliſcie negotiu[m]z[a]czym się ia nie szyrzę, tylko iterum iterumque gorąco ie c[om]mendo.

K.Opal.L.rkp.s.20

CP

ZACZYM

13 d

(25) bo ow v dworu zaw-
§e teraz bendzie mie§-
kał, a ten bliski Lubli-
na zaczym y [illegible]
domu P.Pod[karbiego nie
daleki. Mnie WMP darmo-
bys sollicitował, zwła-
§cza baczącego ze [ię to
cho[c] me absente barzo
dobrze odprawic moze bo
iesli consilij (s.20)
ergo, tego a peritiſſi-
mis iuris za[iągac trze-
ba, czego ia [o[bie]
nontribuo.

K.Opal.L. rkp. s.19-20

ZACZĄĆ

(27) Prozby y namowy nie pomogą moie, bo się wyſkrzyli cale y ſzkatułę na tych teraznieiſzych Contractach, zacżym nie bendzie ſkąd brac na (str.3) potym gdyż Maietnoſci na trzy Lata zaarendowane y raty wybrane znich.

K.Opal.L.rkp s.2-3

ZACZĄĆ

(27) Prozby y namowy nie pomogą moie, bo się wyſkrzyli cale y ſzkatułę na tych teraznieiſzych Contractach, zacżym nie bendzie ſkąd brac na (str.3) potym gdyż Maietnoſci na trzy Lata zaarendowane y raty wybrane znich.

K.Opal.L.rkp s.2-3

ZACZEM, ZACZYM

(14) bom ci ia (ita me Deus) na kilkanaſcie tyſiecy ſkodzien zem ią przes te Lata trzymał, illectus samą reſydencyą a wesołoſcią miei-ca, y tym podobnymi conſyderacyami. Piniedzy nam Winnych od P.Czarnkowſkiego nieodzyskałem ia, zaczym tyſ hanc medietatem, któraś mi WMc wtrącił mąm za nic,

K.Opal.L.rkp s.39[illegible]

ZACZEM, ZACZYM

441 c

(13) Kozuch dostał się Krolowey Imci y Lepiey wyniſc nie mogł cum honore gentis et Domuſ zacʒym mozeß go WMmPan niezałowac, albo przynaimniey hoc Subſidium reputacy moiey nierewokowac, Wiedʒac ze się X.Warmienſkiemu Bracia na tę drogę wiekßymi Sumami składali.

K.Opal.L.rkp s.398

ZACZEM, ZACZYM

439 a

(7) In superabundanti. Wieś WMc niedawną moię drogę y koſty, y omieſkanie w domu, zaczym stąd inferuieś ze nie potemu pachołek ze mnie abym kilkąnastą tyſiecy miał grafificari komu, ktore u mnie hoc statu rerum w wielkiey Cenie.

K.Opal.L.rkp s.395

ZAC24M

(19) P.Staroſta Inowroc-[ławski] na te sposoby od WMMP. proponowane z-ſtrony Hamru prʒypaſc nie chciał zadnym ſpoſobem, [za]cʒym o[mn]ia trudno było zawierac, ia tyß za Rok ſ[ta]roſtwo płacę. O wieʒdʒie P.Generała oznaimi Madalinski. P.Rogoʒinſki stara ſię o pannę Vi[kto]rią ktora go nie minie.

K.Opal.L.rkp.s.225

2 A C 24 M

(24) To WMc widzisz iako mi się mogą przydac kiedy tak poufale wypisowac bendą wszystko. Trzymac ich bendę w tey confidenty y obowiązę sub specie iałmużny czym rzeźistym. X. Prowincyała vocuią znowu do dworu na kaznodzieiſtwo w czym mię przestrzegł X.Wapowſki. zaczym captanduś.

K.Opal.L.rkp.s.223

ZACZYM

259 d

(7) Alec mam mocna nadzieię w Miłosierdziu Panſkim zes WM. nie wyiachał przes tego zWarßawy zaczym o wiadomoſc proßę. A dali pergendo proßę et moneo abys się daley nie dłużył y modum imponas expenßis na fraßki y ßaty ktorych aß nazbyt dosyc.

K.Opal.L.rkp s.219

ZAC24M

(7) Dignum et iuſtum wßak to opus Koſcioła y Klaßtora victurum ad posteritatem et velut momumentum nostrarum exuviarum. Piße o toß X.Eraßmy zacßym ia się nie ßyrßę. Niß zamknę liſt dotknę funeſtum caſum ktory się stał w Poznaniu, ze Sokołosci Pania Staroſciną Rogoßinſką horrendum in modum w Rynku Samym rozstrzelali, dwaraßy się do niey wracaiąc y probuiąc spiritum w trupie.

K.Opal.L.rkp s.218

ZAC24M

1 b

---

(9) Zá cżym Muzá Słowieńſka tákie twe zabáwy
(10) Oſądźiłá być godne wiekuiſtey ſławy. (11) Sławy, ktorą zdárzy Bog/ ty zákwitnieß wędźie/
(12) Dokąd potomkow cnego Lechá ſtawáć będźie.
(13) Dan. Naborowski.

Rys.Prov.Pol.1618r.,s.2

ZACZEM, ZACZYM

255 b

(15) Zacʒym wielki Ceſarʒu trʒymay gorne loty (16) Wspaniałego humoru y zywey ochoty (17) Stoy w Mecie y siedʒ mocno w ſwey Fortuny Siedle (18) Maſ ʒdrową radę moię w niey iak we ʒwierciedle (19) Prʒeyʒry się:

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.) s.28

ZA CZYM

274 d

(37) Nie tylko namposiłkow winnych odmowili (38) Lecz Werbunku wswey ziemi cale zabronili (39) A co nayboleśnieysza rzecz musi byc zatem (40) Co iuż wzięli Pieniądze: furowem decretem (41) Wracac nazad kazali, zaczym wszyscy trząskiem (42) Vśli: y aż się tam gdzies oparli za Sląskiem

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.35

DL

ZACZYM

(2) Zaczym ante [omnia] o tego czeladnika przysłaniu (ktorego Piotr zowią) mys[lić] trzeba. Odwoz ordynabo y piniadze huic fini. Pawlowi naznaczyła się stacya y piniadze na Weſele. Consilium WM oSeimik erit et est mihi cordi. O piechotę proßę.

K.Opal.L.rkp.s.50

ZACZEM

359 a

(5) Sąm chce wyiachac z Kawalkadą y wßystkie hospitalitatis wyſwiadczyc iura nakoniec karocą mię y ßescią koni podarowac chce. Zaczym trzeba mu bendzie czym takze zkoni y z wsiandzeniem oddac w czym n[on] peccabimus.

K.Opal.L.rkp s.314

ZACZEM

342 a

(16) 2-o Barwę poslę y iuß ią sprowadzaią.
3-o Rynßtunku nie poslę. Na co skoczyß WMc. Ale myslac o Francy wygodziłbysmi nim WMć upewniam. Zaczym przewozic to dwa razy daremna. Seim pokaże a ia niemießkanie przy Swoim odeslę: bo to Bog zna ieſt wcałoſci y wschowaniu dobrym.

K.Opal.L.rkp s.292

ZAC2+M

516 a

(27) Imci P.Bratowey MMPani cȝołem niȝiusienko. Dat.w Piotrkowie 9 Novembr.1647 na wyieȝdnym. (str.455) Do naucȝenia się Ieȝyka Greckiego zalecono mi barȝo Calligraphiam Poſsely. Zacȝym y ia podaię to WMMP-u Ia teſ mocnie Niemocȝyȝnę pocȝnę trzepac, bylem powrocił ztey drogi, a primis pocȝawſy fundamentis.

K.Opal.L.rkp s.459-455

ZACZYM

508 b

(5) Liſt mię WMci odmienił powtorny: bo pirwſzy nie iachac, satisfeceerat mihi i Panu Stryiowi. Zaczym non mea culpa ze się Staruſek niedał namowic. Alec Bog zna ze tak lepiey.

K.Opal.L.rkp s.452a

ZACZYM

30 c

(27) Zaczym wiecey nie maiąc służby moie powolne IMci Pani Bratowey MMPani y imieniem Małzonki moiey (ktorey nie mam w domu bo do Czarnkowa odiachała) zalecam a ſam ieſtem WMm-o M-o Pana powolny Brat ysługa Kr.Opalenſki W.P[oznański] Dat[um] wSierakowie 3.Auguſti 1641

K.Opal.L.rkp.s.29

CP

ZACZYM

(12) Stanął in littera L w ſwoim Herbarzu [u] zaczym pewnie od Łodzi zacznie coby mu trzeba inculcare. [O] Marcinka też przywieźienie pilnie a pilnie proßę. Iako po[ro]bi v mnie ktory mieſiąc bona fide obiecuię go WMmP. vz[y]czyc.

K.Opal.L.rkp.s.32

ZACZYM

28 d

(7) Nowin nic nie mam od Francuza, Warſawſkie zaſ wiedzieć WMmMPan raczyſz Zaczym nie bawię, tylko się wlaſkę WMm-o IWP. pilnie zalecąm. Da-[tum] W Tuliſzkowie 1.Octobriſ 1641. Imci Pani Bratowey imieniem Moim y Małżonki moiey iako naſzey [illegible]

K.Opal.L.rkp.s.30

ZACZYM

29 d

(11) Wiec wieß WM mores huius aulae ktore na tym ſą oßczekac iedna drugą etc.,etc. Ia Zony miec nie będę, Pani Siostra ~~xxkx~~ teß nie bendzie, zkimże tam converſatia Imci. Zacżym y powtore rożumiem zeby Imć aß po Concluſyy y to nie zaraz przyiachała y Krolową witała privatim.

K.Opal.L.rkp.s.29

CP

ZACZYM

(5) Wieß WM. offenſas o Roſtworoskiego na P.Staroſtę, zacżym trzebaby albo spem iaką mu ucżynic albo quod videbitu byle był naß. Kiedy się przyiaciel posle do tey mieły Pani potrzeba bendżie liſtu do niey od JMP.Marßałka y ode mnie to ieſt Credenſow, ut cum maiori gravitate poſſit functionem odprawic, ten kogo poślemy.
K.Opal.L.rkp s.33

CP

24C2EM

595 c

(34) Francuſki Dunſki Krolowie, y Szwedzki takze posiłki mu daią znaczne. (str.516) Pardon generalny wołany po Kroleſtwach ex parte iego zaczym siła się przykineło zParlamentu y panow inßych. Ten iednak spalony w Londynie, a z Hißpanem Liga zawarta przeciwko Krolowi.

K.Opal.L.rkp s.515-516

ZACZEM

598 ó

(25) Imię iey Franciβca Theodora. Z Kowla tedy powrocę da Bog na Same Swiatki na ktore y Krol obiecuie się dopiro do Warβawy z Krolową. Zacзym зyczę, y o to zsiłu respectow proβę abys WMP. do nas tu na Swiatki choc karetą zbieзał.

K.Opal.L.rkp s.518

ZACZYM

425 b

(13) Tegom przepomniął dołoʒyc ze iuß ta ugoda excludit Toporow y Leſniow ktorych iuß trʒymac niebendzie Pani Siostra, ale quituie Pana Chorąʒego zContractu y Oprawy. Nie zSynem ale zPasierbem rʒecʒ. Zaczym patientia.

K.Opal.L.rkp s.384

ZACZYM

419 a

(16) Niepodobna rzecz opiſac zakamialßego serca przeciwko Zenie, iako tego człeka in extremis było. Alec nasłuchasz się WMc ustnie ode mnie. Zaczym się nie rozwodzę. Do Buska posłałem, kendy iesli się co stało, variy varia.

K.Opal.L.rkp s.378

ZACZYM 418 c

(9) Mnie droga przypada sam ztąd, proſta na Kiſielin na Leſniow zacżym tam WMc dyrigui liſt ſwoi zwiadomoſcią o sobie kazawſy wprzod w Brodżiech bydz Kozakowi y ztamtad do Leſniowa mi zaiezdżac drogę.

K.Opal.L.rkp s.378

ZACZYM

(7) Od inßych iako PP. Arcißewſkiego y Bieganowſkiego ze go wewnetrzna puchlina y ztąd per obstructiones Ureterum stranguria umorzyła, occluſis meatibus ktorymi natura zbywa wßelakich excrementa. Przystampil laetargus y stupor y stracenie mowy, zaczym nulla rerum dispositio.

K.Opal.L.rkp s.375

ZACZEM, ZACZYM

(7) Zaczym Seimik naß Srzedzki y nieludny bendzie, y ia bodai tam stanę dla przysposabiania się co należy. Toß y inßy uczynią. Wiec y trudno wiedziec doidzieli u nas, bo co by tam bydz miało do obrony tu się w Poznaniu umowiło.

K.Opal.L.rkp s.488

ZACZEM, ZACZYM

((ruſył Laomedonta płacz)) (50) zaczym posyła do Oraculum albo odpowiedzi doDelfos co by czynic miał (k.5 r) zeby one obiedwie plagi ustały, y usłyszał to inaczey rozgniewani tak straſną,(2) niewdzięcznoscią srozec na Laomedonta nie przestaną Bogowie, aze nakazdy Rok iedna z (3) dziewek Troianskich Smokowi Morskiemu na roſſarpanie wydana będzie,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.4v - 5r.

ZACZEM, ZACZYM

39 a

(20) ten właſkach mieſ-
kaiąc doſedł wſelakich
(21) natury y mocy ziół
zaczym wysmięnitem y
sławnem lekarzem był,
ale ze był y kon y (22)
człowiek był nazwan od
ludzi Centaurem iako y
owi oktorych się wHer-
culesie wspomniało,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.6 r

tg

ZACZEM, ZACZYM

76 d

((wſytko im przypiſował)) (29) zaczymteſ upoſledziwſy Polakow zanimi lepsze oboętnie chodziły, wrocił się tedy (30) C Chmielecki oddawſy Krolowi polną buławę do domu na Wołyn, gdzie Tatarowie ufłyſawſy że (31) żadnego tamta sciana zaſczytu nie miała bo Woysko do Moskwy y Ukrainni ſpowie (32) zLudzmi ſwemi wyſli ((przyſli na Wołyn))

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.10 r

ZACZEM, ZACZYM

96 d

(14) ʒacʒym (15) ʒnowu
uciekli podʒamek Sabini
ale dobrʒe ʒmnieyſeni,
bo co mężnieyſy naypier-
wey (16) ginie, Curtius
w Jeʒioro iakies y ʒko-
niem wpadł y ledwie go,
Sabinowie w onym (17)
ʒamieſaniu dobyli,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.12 v

k2

ZACZEM . ZACZYM

94 a

(35) barzo to Łacno
otrzymała, że wieczny
(36) Pokoy y nierozrwa-
na przyiazn stanęła mię-
dzy nimi. Zaczym wszyscy
Oycowie (37) ykrewni
owych Panien pobranych
przyiechali doRzymu na-
wiedzaiąc ie, cieszą się
(38) ybłogosławiąc

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.12 r

ZACZEM

360 c

---

(9) prawie sie dzien
Mroczy (10) Gdy pod na-
szem Obozem Tabory roz-
toczy (11) Tam Hetman oto-
czony swey starszyny wien-
cem (12) Ochotnie nad
Dniestrowem wita go Ka-
mieńcem (13) Tenpotwier-
dził co Szemberg, co
prawieł Weweli (14) Za-
czym Chodkiewicz żeby
wszyscy to wiedzieli

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 69

ZA

ZACZYM

520 b

---

(27) Zaczym rady Krolewicz, wskok do siebie zwoła (28) Zeby zatrzymac, nim się rozbiegaią koła (29) Zkąd prosto Lubomirski zOpalinskiem iedzie (30) I Sobieski posławszy zielenskiego wprzedzie (31) Do Taboru: w namiecie; kędy Saydacznego (32) Zebrała się starszyna, prawie do iednego.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 130

ZACZEM, ZACZYM

555 a

((I kozacy) czuli wozy całe))

(6) Turki niepoſtrwagane, zaczym y oſpałe (7) I poki mogą, z oną taiąc się kradziezą (8) Spiących Pogan, iak bydło przez gardziele rzezą (9) Aſ przyſli do namiotu kędy między Mnichy (10) Lezy Baſza porazon Smiertelnemi ſtychy.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 145

68

ZACZEM, ZACZYM

(20) Abunde mi w responſie satisfecerunt, Mianowicie Gubernator Pomeraniae cum Conſilio, więc y inſi przy granicach. A teß Zabawni Woiną Niemiecką bodaj co tentabunt. Ia ſię gotuię na dalße ziaʒdy publicʒne zacʒym lubobym snadniuſinko mogł był otrzymac Comando nad ludʒmi co maią iſc na U[kra]ine

K.Opal.L.rkp s.488

ZACZEM, ZACZYM

(19) zaczym obesłałem go, o tę exdiwiſią Maietnoſci y podział długow, przes P.Piſarza naßego. Poznanſkiego iezli non parebit a da respons niepomyslny (ia koß takiego się spodziewac ex informatione znowu owey Megiery Matki ich).

K.Opal.L.rkp s.493

ZACZEM, ZACZYM

547 b

(str.483) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie ykochany Bracie List WM mego M-o Pana suppeditavit mi materiam do piſa[nia] a prȝy tym zebrało się iey cokolwiek prȝes ten cȝas. Zacȝym że wtey odległości nie tak czesto muſi bydz miedȝy nami colloquium listowne,

K.Opal.L.rkp s.483

ZACZEM, ZACZYM

562 b

(8) Zaczym ieszcze WM. n[on] perſuasisti. Vederemo co daley bendzie czynic. In reliquo parebo zdaniu WMmPana. O Genealogią obiecaną proszę. Za Informacyą quoad Studia Szkoły Sierakow[skiej] dziękuię y contentem.

K.Opal.L.rkp s.494

ZACZEM, ZACZYM

563 a

(22) Zaczym reflecto oculos doKrakowa y prośbę racz wtym conſulere tam piae intentioni. Mistrz gorny chcę, aby miał 300 fl. salary krom stołu y victum dolny 200 fl. Tego zas co to do infimy y dla alphabetaryſtow zdobendę sam snadnie minori stipendio.

K.Opal.L.rkp s.494

ZACZEM, ZACZYM

562 d

(17) Zaczym y Mistrzow pilnie przypominam. Radbym przecię Academy, w tym pokazał Swoi dobry affect zaciągaiąc Mistrzow zniey nie odIezuitow. Wczym się przyznam WM m MP-u. A do tego institutio Iesuicka w Teology tylko subiecta godne wyprowadza, in humanioribus l[it]teris rzadko.

K.Opal.L.rkp s.494

ZACZYM

(10) 2-o Wieß WMc [artes] modernae Aulae y iako trzeba ſumnieniem służyc, inaczey [cnota] y candor za nic, a zaczym ieſt ſię na co obeirzec. 3-o I[esli] o promocyą domu ſwego a kogoß tak dalece promowowa[c] My złaski Bozey chleb mamy y miec bendziemy za blogosła-[wien]stwem Panſkim.

K.Opal.L.rkp.s.97

ZACZYM

96 c

(26) Pogrzebu ciała stanowic nie chce. bez obudwu nas zdania ktory iednak ~~kwixxxlx~~ chcielibysmy miec miedzy Seimikiem a Seimem, a to dla[tego] ze potym połog nastampi niebogi, zaczym musiałby się ten Act pogrzebowy zewlec aż do Pułroku.

K.Opal.L.rkp s.78

ZACZEM, ZACZYM

496 c

(31) Zaczym gdy iey (str.444) tam dobrze y sama sobie smakuie a na coß ią wywabiac. Wieß, WMc iakoſmy do tych Siostr nießczesliwi. I miałbym ia kłopotu się nabawic y obmowiſk od niey w Wielkipolßcze.

K.Opal.L.rkp s.443-444

ZACZEM

485 a

(20) y teraz Syn iego P.St.Bydgoſky pisał do mnie ten liſt ktory posyłam, ultro nie bendac provocatus ode mnie, zaczem spes redintegracy bo się mnie poniekad y boią. A co WMc piſeſ ze mi predzy trzeba było bydz w Warſawie.

K.Opal.L.rkp s.433

ZACZEM, ZACZYM

(6) Gdym Krola przywitał
będem do stołka ſwego,
a on stał intermedie mie-
dzy Krolem a Stołkiem,
zaczym in tranſitu on
się ku mnie obrocił y
w tymże minucie rekę po-
dał, ia idem feci, nic
nie mowiac do ſiebie,
witałem inſych.

K.Opal.L.rkp s.427

ZACZEM

(16) Krolowa probe informata, iako nas tu pſowano, zacżym tym ią barżiey in benevolencya ku nąm utwierdża. A ia kończąc unižone posługi zalecąm Imci Pani W-dżiny y Imci Pani Bratowey spolnie z małżonką moią,

K.Opal.L.rkp s.352.

ZACZYM

(15) Zaczym abym liſt ten miał w[y]wabic, ktorego WMc do ſiebie żądaß, impoſſibile, [bo] się zgoła rozumie bydz sprezzato. Pannę Siostr[ę] volentem biorę zſobą, o ktorey stanie vstawicznie płaczacey trzeba nam prouidere.

K.Opal.L.rkp.s.266

ZACZYM

303 c

(15) Ale ia idę dali. Rzeczy WMMP. ze nie odwoźi P. Bobolecki ta iedyna pxBog zna przyczyna ze iedne z nich wSzubinie drudrugie wTuliśkowie trzecie wSierakowie zaczym sprowadzic to tak predko nie podobna była. Ale taki spoſob nailepśy.

K.Opal.L.rkp.s.261

ZACZYM

(17) ale kilkanaſcie vP. Ostroroga bendʒiemy mogli vindicare. Sit Deus benedictus. Sprawy WM cieβę się ze tak padły zPodskarbim. Bendʒie teraſ tanβy, zacʒym nie wadʒiłoby ostroznie wdac ſię (ale nie zſiebie) w compoſitią z nim w co potrafiłby P. W-da Krakowſki.

K.Opal.L.rkp.s.253

ZACZEM, zaczym

Zaczym áczkolwiek by
miał być wdzięcznie od
wszytkich przyjęty [w. pisma-
cy książkę], wszákże rozumiem,
iż (...) nie smácznym będźie.

Poprawa —
F.c. 1625, s. V

ZACZEM

wprzod z rowu wszytkę ziemię wysypią (...) A dopiero potym powoli, gdy maią darnowac albo plequerkowac, ziemię od tey gury ku plequerkowi nadawaią, przez co czwartą czesc prace sobie przyczyniaią – zaczem zle czynią. –

J. Naroński, Arch. mil.
s. 60

ZACZEM

Chłop roboczy na dobrey ziemie
może na się wyrobić za dzień
ieden Trzy Szachty ziemie (...)
Zaczem wiedzieć potrzeba
wiele robotnikow do budowania
Fortece mieć mogę

J. Narowski, Arch. mil.
r. 59

ZACZEM

nie moze bydz pewna
reguła w cudzych kraiach
dana, z iedno według Circum-
stantij tey Calculatij, zaczem
do mieysca, kraiu przyrodze-
nia, ziemie y zwyczaiu
accomodnią[c] się wyracho-
wanie czynic potrzeba.

J. Naroński, Arch. mil.
s. 59

ZACZEM, ZA CZYM

(21) że na tę oppozycyą się
penes Majestatem króla Augu-
ste, nie wszystkie Prowincye
consenserunt, a osobliwie Li-
twa o tym nic niewie i Wielko-
polanie- Za czym Traktat iest
magni(1) momenti rzecz, powi-
nien perpetuitatem sonare, a
ponieważ tu non concurrebat
toti Reiplcae consensus, nie
byłoby było firmum quid,
E.Otw. Dzieje s. 83-84

ZACZEM, ZACZYM

(5) stanęli też tam Posłowie W.X.Litt. i Mazowieckiego- Zaczym maiąc iuż król August in uno wszystkie Prowincye zebrane zdało się owę radę limitować, a znowuż tentować z Szwedem Traktatu, pokazawszy ad oculum unionem animorum, ny co iuż żadney wymowki od krola Szwedzkiego nie spodzie-wano się.-

E.Otw. Dzieje s. 87

ZACZEM, ZACZYM

94 d

((w co inszego bili [sc.Szwedzi])) (2) to iest aby króla Augusta detronizować- Zaczym zadali owym dokumentom fałsz, powiadaiąc że w Wielkiey Polszcze na Nie zgody nie było i P. Bronisza Starostę Pyzdrskiego że się chciał circa Legem protestować na smierć porąbano,

E.Otw. Dzieje s. 88

ZACZEM, ZACZYM

(9)a.gdy po Koronacyi iuż nikomu za szkody niechciano nic dać, i Oyców Jezuitów zbyto Komplementem, zaczym oni udali się do samego króla traktuiąc przez Jezuitę Włodca Xiędza Wotę Krolewskiego spowiednika, Ktory widząc ich niesłuszną pretensyą wszedł do Anticamery

E.Otw. Dzieje s. 10

ZACZEM, ZACZYM

(20) zaczym Paley czym prędzey posłał Chłopa daiąc o tym informacyą Siemaszkowi, który iak o tym usłyszał, Zyda ex nunc w Polu sciął a sam wrociwszy do Miasta, wypadł wkilkaset Koni i zniosł owę w zasadzcę będącą Raytaryą Brantowską -

E.Otw. Dzieje s. 30-31

ZACZEM, ZACZYM

(15) Zaczym wielkie miał na to Poseł nasz uwagi, żeby Budziackie Ordy wypędzono z Budziaku, a naybardziey ż tey racyi żebysmy tak blisko Polskich granic niemieli złych sąsiadów Poganów- Pozwolili na to Turcy ale do skutku nie przywiedli,

E.Otw. Dzieje s. 23

ZACZYM

((intraty pozwalał brać)) (13)
a swoim na Konsystencye Jch
obracał Kozakom - Zaczym ob-
viando omni periculo Kazano
Paleiowi Konstytucyą owego
Seymu Pacifikationis ab armis
desistere, i Dobra Chwastów
oddać - Gdy tam Biskup Kijow-
ski Kommiſsarzów dwoch Xięży
wysłał na odebranie Dobr swo-
ich, Paley Xięży do więźienia
wsadził
E.Otw. Dzieje s. 29

ZACZEM, ZA CZYM

137 c

((wziął...media przeciwko Prawom Rzptey, które trzymać...)) ponowiwszy nowym skryptem w R.P. 1702 7 7bris ad Archivum Kancelaryi Koronney podanym jure jurando obligował się = Zaczym umknął się król August w bespieczniejszy kray ku Rusi, i tam w Jaworowie złożył Radę

E.Otw. Dzieje s. 121

ZACZYM

(7) to medrzec p[ro]rok, ani od Sowy Sokolſię nieurodzi, Zaczyn on pąn Syn miełek, nie zoyca swego liniey sczyciebysię chciał powinnemi, tilko ociec z zony powinowactwa ukazuie, a synek iego zmatki, Sliachcicem zowieſię;

Liber gen. 1626 K 5 v

ZACZYM

(16) Więc murowa służba niezwyczayna, gotowych pieniędzy niebyło, ani upewnienia żadnego, zaczymby czekać choc bojarowie obiecowali i upewniali słownie, niedali się pociągnąć naymniey.

Diar.S.Mask. s.105r

ZACZYM

217 d

((przyiechał z Nim na Seym)) (24) i wziół znadz rankor do króla, iż to dał nań kuratelę iako na Szalonego czym się on być nieznał, zaczym mu wszystko pobrano, i chcąc się mścić tego na królu (str.142v) zmyślił tak niecnotliwy postępek Czego i dokazał.

Diar.S.Mask. s.142r-142v

ZACZEM

342 b

(30) on spodziewaiac ſie przecie te(go) kiedykolwiek, tak powywoziel sieła rzeczy kryiomo, y pieniadzę, naoſtatek y sąm z miaſta wymknał. Zaczem ie(go) przy mieſcie oſiadłoſc dal P. Debinski Szaniawſkiemu słudze. Grodecki po tym doſtał wliewkow prawa od Creditorow P. Hieronima Staßkowſkie(go) u Słomnik na wioskę Waganowice.

Liber gen. 1626 K 112

ZACZYM

(18) zácżym proſą/ żeby mogli tym cżáſem do domu (19) powrocić/ y ſwoiey negocyácyey v tu vczynić relácyą. (20) Kommiſarże deputowáni do konferencyey z Poſłem (21) Portugálſkim ſtrony pokoiu/ zkończyli iuż zgodnie ſwoie Tráktaty/ (22) y Artykuły między ſobą ſpiſáli/ tákie.

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 292

ZACZYM

(9) Mowi P. Pleban przeciw; Y bárdzo/ bo gdźieby Szkoły Jezuickie w Krákowie trwáć miáły/ toby dwáy Rektorowie/ á nie ieden byli; zá-czym kárność y dobry rząd między Studenty żadną miárą záchowáćby Sie nie mogły/ czego chćiáł Jagiełł y dla tego onym Rektorá naznáczył.

Piękmorz. Gratis 1627 s. 74

ZA CZYM

412 d

(14) Odprawił Poſła Tatarſkiego w (15) Sobotę przeſłą/y piękne bárdzo ták Chánowi/iáko y (16) Poſłowi podárunki dał; Záczym Poſeł wczora ku Poliſze ruſzył.(17) Z Warſzawy 1 Iulii,1661.(18) Seym prolongowány ieſt znowu áż do Soboty/dla ſpraw (19) rożnych noui emergentis,

Merk.Pol.Ord.1661 s.288

ZACZEM | zaczym (= misc)

dział nie może iedno
miasto tak wiele mieć (...)
dla sumptu prochów których
siła działa biorą. Zaczymby
zachowany Boże w oblężeniu
prędko prochów nie stało.

J. Naronicki, Arch. mil.
p. 77

ZACZEM

Forteca iestliby była na gurze
(...) Zaczem podkopac się
Nie będzie mogł Npl.

J. Narowski, Arch. mil.
s. 38

ZACZEM

Kortina iest większa część od poli-
gonu niż pochyłości twarzy
zaymuią. Zaczem kładę
na domysł 140 Cortiny
od inszych linij nad twarzą

J. Narowski, Arch. mil.
r. 83

ZACZYM

Zaczym niechcę ia tu o zacnym WKM. urodzeniu (...) dyszkurować.

Mowca, t. II. 1676
s. 47

ZACZYM

83 b

/5/ A tymczasem, jako się okręt opuścił na morze, wiatr ledwo wiejąc - nocą drugiego okrętu, w którym Zbigniew Gorayski płynął, blisko doszedł. Zaczym się Polacy batem na jeden okręt zjechawszy, miedzy sobą o trwogach, które na morzu ponosili, rozmawiają.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 96

ZACZYM

30 d

/1/ Zaczym bezpiecznie za wiatrową władzą Jedziem - a prosto żagle nas prowadzą. Nie widać ziemie, tylko co obłoki I wody przejźrzeć nie możem szerokiej. W czterdzieści płyniem od swych brzegów mili, Nie masz, czymbyśmy swe oczy cieszyli.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 57

ZACZYM

27 a

/429/ A gdy tak przez sen w niebieskiej machinie I w świętej długo przebywam krainie, (Ów dwór niebieski i owe widoki Zwarszy się z sobą = zaćmiły obłoki, Zaczym się moja barzo myśl wstęskniła, Iż tak rozkosznych prospektów pozbyła.) marg. Koniec snu. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 52

ZACZYM

189 c

marg. rozmaitemi przemianami biegną. /-/ /652/ Dali znak sobie z miejsca, kędy stali. Zaczym skoczyli. Ten "dalej!", ów "dalej!" - Na konia woła i ten, i ów skokiem Bieżąc pogląda tu i ówdzie okiem. Ten tego naprzód, potym ten owego Wyminie - a w skok do celu jednego Wszyscy parują.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971 s. 167

ZACZYM

190 a

/662/ Właśnie jak gdy kto parę koni sprząże, Albo kiedy je na lecu uwiąże - Społem bieżeli do kresu onego A z tych dwóch jeden nie wyścigł drugiego. Obadwaj dobrzy. Zaczym oba chcieli, Ażeby zakład przed inszemi wzięli.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 167

2ACZYM

192 a

/702/ Brant przecię za niem -
i tuż prawie w jego Kopyta
wpadał, gdzie koń bieżał jego.
Zaczym wesoło cugle w prawą
rzuci I krzyknie na koń ze
wszelakiej chuci: "Nie służ,
bachmacie, darmo prusakowi!

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 168

ZACZYM

84 b

---

marg. Jednak z nami 47 Niemców nie chciało dalej żeglować, /-/ /15/ Spólnej się drogi z nami wyrzekają, A zsiadszy na brzeg wszytkich nas żegnają Żal swój słusznemi obmawiając słowy, Iż słabe mieli do pływania głowy, Zaczym po ziemi chodzić w bezpieczności Woleli, niźli pływać w głębokości.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 97

ZACZYM

76 a

marg. Pośliśmy do złożenia
na noc sporządzonego. /-/
/471/ Zaczym i sam czas w tej
naszej robocie Każe dać ko-
niec tak wielkiej ochocie
I morska droga prawie nas wo-
łała, Stojąc na oczach -
wczasu swego chciała.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 89

ZACZYM

147 d

---

marg. Niektórzy na wierzch okrętu wyszli myśląc o ratunku. /-/ /191/ Zaczym sposobów ratunku patrzamy, A mocno się burt rękami trzymamy, Bo trudno o swej władzy stanąć było, Gdyż nas tak morze gwałtownie nosiło.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 138

ZACZYM

22 a

/301/ Dnia wyglądamy - nie ufając nocy, Feba do naszej wzywamy pomocy. Lecz przecie wszytko czas swym trybem daje, <Czas dzień przynosi, czas nocne zwyczaje. Zaczym, nim Tytan swoje zorze pali, Niektórzy się z nas czujno zadrzymali.>

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 48

ZACZYM

20 d

/269/ Z nas do wesela morze pochop brało, Zaczym się samo ze dna rozigrało. Wszytko zarazem podskoczyło nagle. Marynarz krzyknie: "Zaciągajcie żagle! Do kupy wszytkie zbierajcie, do kupy, Nim z wody sroższe wyskoczą kazupy!" marg. Trwoga. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 47

ZACZYM

221 a

/425/ Zaczym z tak nagłego Biegu przypadłam do brzegu morskiego, A ten ujrzawszy - prawie bez pamięci Stanę, aż mi się głowa w koło kręci Myśląc, co czynić? Ale że w tej dobie Rozmysł nie służył, rzekłam cicho sobie:

M. Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 189

ZACZYM

24 c

/367/ "Nie są tak nieba twarde jak opoki; Ludzki głos prędko przenika obłoki Ani się darmo mimo uszy nasze Smutne supliki ocierają wasze. Zaczym was ręka Boska poprowadzi, Nic wam na srogiej wodzie nie zawadzi

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 50

ZACZYM

...máiąc máiętność wielką /nazbyt hoynie mą ßáſowáł/[sc. żołnierz] y śiłá rozdawáł nie opátrznie / záczym przyßedł do tákiego uboſtwá: że ktory wielkie rzeczy inßym dawał / ſamemu potym małych nie doſtawáło.

S. Ząb. Młot na czar... s. 31, Kraków 1614

ZACZYM

(Záczym ſędźia rozgniewány mowić począł. Niecnotliwy człowiecze / iáko ſię do zbrodni twoich nie znaß oto dniá tego / y tey godziny trzy białegłowy miáſtá tego zacnieyße porániłeś...)

Zęb. S. Młot na czar.... Kraków 1614, s. 104

ZACZYM

użyć tych słów: (...) spełnić
o dobrym Rzeczp. radzimy.
To odprawiwszy / będzielić
się potym chciało znowu
nieprzyjaźń prywatna
odnowyć / ja gotow będę.
Zaczym y nieprzyjaźń
prywatna wszelka mie-
dzy nimi ustała

ZACZEM, zaczym

7 a

(2)Záczym nie wątpliwa da Pan Bog ze y Kościoł Boży y tá zacna Koroná zá powodem WM. przydźie do stárożytney ſwey ozdoby y obyczáiow.) A ia tym zámykáiąc, iż y zacność domu WM. stárożytnego, y godność ſtanu wyſokiego, y Antiquis Moribus apta fides ((uniżenie proszę))

Poprawa F.C. 1625 s.VIII

ZACZYM

105 b

- - - - - - - - - - - - - - -

(23) (<piwá pr3ynieś wołamy(...) áni wied3ąc ʒeby ten, ktory do nas pr3yiáchał, prágnąć miał, ále tylko 3 obyc3áiu: 3ác3ym mgły w głowę 3 ʒołądká wſtępuiąc, iáko po wielkiey rośie, ábo po dʒdʒu 3 ʒiemie w niebo, duʒę y ro3um 3abur3aią,>

Poprawa F.C.1625 s.64

ZACZYM

drudzy [sc. słudzy] pilnują /
kiedy się Pan opiże / áby co
obcowáli: zá czym powagá
Senatorska pod Táwę

Poprawa
F.C. 1625, s. ~~82~~ 83

ZACZYM (= z tego powodu)

przy takim kupiectwie
dźieią się kradźieży y
krzywoprzyśięctwa (...)
zaczym też wiele ludźi
do piekła idźie

Poprawa
F.C. 1625, s. 138

ZACZYM

14 c

(16) To officium ustawiczney potrzebuie residencii, zaczym porozumiewać będę. (K. 29v)
(1) Kto sie tego podeymie. Iterato zalecam poparcie Sprawy Goszczanowskiey y Zostawa[m] Z Łowicza dj 22 7bris 1693.

M.Radz.Listy rkp K. 29r - 29v

ZACZYM, ZACZEM

12 a

(255) Mamy od nich ołtarze, świe-
ce i ornaty, Kadzielnice i insze
święte aparaty, Dziesięcioro, wy-
jąwszy szabat, przykazania, I przez
lat dwa tysiąca Bog im nie przyga-
dzia I podobali mu się we wszytkiem
tym; za czem, Dlaczego my je od
nich inaczej tłumaczym ?

W.Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 10-11

ZACZEM

_ _ _ _ _ _ _ 31 a _ _ _ _ _ _ _

((180.Fortel...)) (4) Stracisz waszeć dzieciom tej substantiej trochę. Sejmiki nic nie dadzą i tak częste między Ludźmi bywania; zaczem nie chce dać pieniędzy. Tym czasem, taki stary zwyczaj, był ojczysty, Przysyłają krolewskie na sejmik mu listy.

W.Pot. ~~x~~ Ogrod t. II, 1907 s.140

ZACZEM

Jako synowie dobrzy zwykli naśladować
Pobożności przodków swych w postępkach
uczciwych, zacrem dni wiodą na
świecie szczęśliwych

Grodzieńskie 1859, 313

ZACZEM, zaczym

Kauterye, pryszcze, bánki siekáne, częstokroć gángrenę spráwuią, zaczym lepiey się od tych ápplikaciy wstrzymáć

COMPENDIUM MED. 1719 s
1.300

ZACZEM, ZACZYM

... Hrábiá... przyßedł do mocy utráconey.
Záczym Hrábina znowu wiele ßlách-
cianek ná nowe weſele záprośiłá/
powiádáiąc: że iuż pánią zamku/
y páńſtwá onego zoſtáła/ będąc
pánną przez ták długi czás.

S. 2ąb. Młot na czar... Kraków 1614 s. 35

ZACZEM, ZACZYM

Ták wſzákże miłoſćiwie Pan Bog zrządźił / ábowiem w ſzoſtym roku poimána y ná ogień ſkazána była / prawdźiwą y zupełną ſpowiedź uczyniwſzy / za czym nádźieia ieſt / że iey Pan Bog grzechy odpuśćił /...

S. Ząb. Młot na czar... s. 53, Kraków 1614

ZACZEM, ZACZYM

Popie / wieſzli ty kto ćiebie uczárował:
A pleban łágodnie odpowiedáiąc
rzekł: że niewie: záczym ona rzekła:
Ty maſz zá podeyrzáną / y dobrze
wiedzą bowiẽ żem ćię ſczárowáłá...

s. 2ą6. Młot na czar... s. 52, Kraków 1614

ZACZEM, ZACZYM

... trzynaśćie niemowiątek

czárownice ziádły / záczym

urząd ſrodze karał tákowych

krwie rozlewcow.

S. Zgł. Młot na czar. ... s. 41-42, Kraków 1614

ZACZEM, zaczym

przyłączenie może bydź
dwuch nátur (...) záczym
nie idźie tá konsequencia
między náturą Boską,
y człowieczą

M. Kor. Rozm.
1645, s. 80

ZACZEM, zaczym

gdy mowisz względem Boga to bydź może, dla tego że iest iedno z Osobą Boską, zaczym musiałyby nastąpić niesłuszności wzwysz mianowane. Y na to odpowiadam, że dosyć na tym że Osoba tym się rożni od natury Boskiey.

M. Kor. Rozm. 1645, s. 77

ZACZEM, zaczym

M. Kor. Rokm.
1645, s. 76-77

Bog mogł to uczynić,
y uczynił, záczym kiedy
mowisz Rábinie, że ná-
turá człowiecza sámá
przez się iest szczegulna
nierozdzielna, á pogoto-
~~Odpowi~~ win Osobista,
záczym nie mogłá bydź
wzięta (...) odpowiádam
że to nie może bydź como-
wisz

ZACZYM

62 a

(12) Powiedziałem z rozmysłem, wielkim puszczáć w tych morowkách krew, iż czásem nas przymusza do puszczánia iey, kiedy chcemy odrywáć y odwracáć, áby się mozg ábo serce nie nápiło iádu, záczymby o chorym było zle barzo.

S.Petrycy Instr. K-ów 1613
s. E 1v

ZACZYM

7 b

(7) Zaczym zroznych miar bedzie miał respekt v WMMPa naostatek y ztey moiey instancii, ktory iestem W Radzieiowie dj 18 9 bris 1691

M.Radz.Listy rkp K. 17r

ZACZYM

8 a

(14) ((spraw niemało iest upisanych w tęn Regestr)) w ktorym ta sprawa powinna bydz a niegodzi sie tesz tylko według Prawa y Konstitucicy według liczby sprawy wpisowac zaczym niepodobna aby ta sprawa teras dopiero wpisana przypasc mogła in ho[c] subsellia Illrm Tribunalſ Regni Petricouiae

M.Radz.Listy rkp K. 19r

ZACZYM

(3) u tego co ma za sobą Mikołaiewską, niedawno się miał ozenic. Niemoze bydz niczyia dexteritas sposobnieysza iako WMMMPa zdybac go y wziąc ad paenae ktore zasłuzył. Zaczym zlecam to WMMPu y proszę abys wszelką industrią starał sie o niego

M.Radz.Listy rkp K. 59r

ZACZYM

40 d

(1) Oznaymuie Pan Kulesza ze dway Xięza intestati pomarli. Ieden Pleban Dankowski Drugi Bolesławski. Więc ze Niektorzy podzielili się y pieniędzmi y galanteriam po Nich pozostałemi Ato iest cum praeiudicio mea. Zaczym praesentibus Committo Wm Panu Ziechac do Dankowa y Bolesławca ytey Nie słuszney Usurpatiey iak nayskutecznicy inquirere.

M.Radz.Listy rkp K. 76r

ZACZYM

44 b

(6) Ja wtym momencie do Łowicza iade gdzie miła mi będzie prezencia WM Pana y ta chęc iego Ze mię chcesz widz[iec] A teraz zostawam w Radzieiowicach dj 27 7bris 1702 Rozumiem ze wiadomo iusz Wm MMP ze IP Woiewoda Sieradzki został Deputatem z Woiewodztwa Podlaskiego Zaczym iusz iest pewny Marszałek

M.Radz.Listy rkp K. 84v

ZACZYM

52 b

(5) A Rzymowi to innotescet, pewnie memori[...] Cysterskię ż tam miałyby credit. Zaczym Janawet niechciałbym aby tę motus ad Trutinam et Crebrationem Iudicy przych[o]dzic miały bo pewnie Nie było byto Sine laesione Honoru tak Ieym Panny Xieni iakotez et totius Communitatis.

M.Radz.Listy rkp K.106v

ZACZYM

12 b

(8) inszego tez w Polszcze dostac nie podobna było. Zaczym pro indemnitate [...] naszey trzeba abo prosic o dalszą choc krotszą limitacyą, abo tez ieżeli P. Olszewski swego miec będzie Geometrę, zdac sie y na niego wszak Geometra iest przysięgły.

M.Radz.Listy rkp K. 27r

ZACZYM

64 b

(6) Zaczym proszę Wielce WmPana abys serio się u Niego upomniał za Rok cały przeszły, y Zaraz niedaiąc czasu zwłoce odebrał pieniądze, y z niemi Sam do mnie, iesli zdrowie pozwoli przyiezdzał.

M.Radz.Listy rkp K. 133r

ZACZYM

(24) Ale wierę u wielu náſtych ſtárcow, nie ieſt śiwiźná źnákiem roźumu, ále lat ſtárych: źá oźym też ſobie od młodych powinną (s. 86)(1) ucźćiwość Athenſką utráćili, wyſtępkámi y źbytnią ſwąwolą.7

Poprawa F.C.1625 s.85-86

ZACZYM

ludzie przeklinali onego / który go [sc. Diogenesa] był ranił / zaczym on nieborak od wielkiego wstydu sam dobrowolnie szyię złamił.

Poprawa
F.C. 1625, s. 43

ZA CZYM (= a więc)

wszytká iego [sc. łakomego]
o tym myśl/y piecza/ áby
ku złotu przybywáło złotá; ‡
á tego áby áni on sam uży-
wał/ áni drugiemu używáć
dopuszczał/ zá czym praw-
dźiwa ono powieść:

Poprawa
F.C. 1625, s. 98

ZACZYM

17 c

/189/ Zaczym jeśli się w swym zdrowiu kochacie, Mnie wszyscy w trwogach ochotnie słuchajcie! Ten też artykuł wielkiej jest powagi: Jeden drugiemu nie czyńcie zniewagi, Przyczyn nie dajcie ani przezywania, Ani fasołów czyńcie, ni łajania.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 45

ZACZYM

18 a

/203/ Niewielką głownią
mściwa Juno siła Eneaszo-
wych okrętów spaliła. Za-
czym nic palcie w kątach
drzazgi jakiej Używając
jej do dymnej tabaki, Bo
kogo ujrzę, spodziewać się
może, Że go winami wielkie-
mi obłożę.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 45

ZACZYM

51 c

/489/ marg. Po prowijant do miasta posłać radzimy. /-/ Ponieważ dalszą drogę jeszcze mamy, A kto wie, jakiej pogody zaznamy. Zaczym kilka nas do Stokhopu cnego Idzie po żywność - miasta wesołego.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 71

ZACZYM

marg. W której gdyśmy siedli, Prezydent nas pyta, co za wojnę w Polszcze z kozakami mamy. /-/ /119/ Zaczym niedługo ceremoniej strojąc Siedliśmy miejsca swym porządkiem biorąc. Tu znowu zaczął sam gospodarz mowę Odkrywszy proszkiem natrząśnioną głowę:

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 78

ZACZYM

100 b

---

marg. J.M. pan krakowski i Potocki, hetman wielki koronny, przydaje na podjazd Poniatowskiego, który czując nieszczęście swoje cunctanter wychodzi. /349/ Zaczym się zdało użyć prace do tej Poniatowskiego, człeka dzielnej cnoty, Który acz przedtem zawsze natarczywym Bywał i mężem w każdej sprawie żywym,

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 107

ZACZYM

92 d

---

marg. Zaczym spokojnie na morzu stojąc posnęliśmy i nie ocknęliśmy się aż nazajutrz pod południe. /-/ /191/ Który nas trzymał nader barzo cudnie, Iże nazajutrz aż samo południe /Kiedy już słońce rosę osuszyło/ Dopier nas wszystkich prawie obudziło.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 102

ZACZYM

165 a

/117/ Na tym bankiecie i nam miejsce dano I jako goście już zasadzać chciano. Ale że przysłał Marynarz jednego Bosmana do nas od szwagra swojego Prosząc na chrzciny, zaczym czas po woli Mając - czyniemy dosyć jego woli

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 151

ZACZEM

224 c

(8) Zaczym gdy mu tak dużo twardo respons dano ruszył Się cały obóz Szwedzki z Rakocym pod Lublin, ktory snadnie wziął y osadził. Po tym dowiedziawszy się że Woysko Litewskie y iuż Moskiewskie za Nim idzie, poszedł do Brzescia, ktory wziął przez Traktaty;

Hist.o b. s.46r

ZACZEM

128 a

(14) Nadto że Kamieniec im poddać deklarował a z tego dotąd nic nie masz. Zaczem Chmielnicki takowe na siebie widząc zamachy aby temu wszytkiemu zabiegł, dał kołpak Czerwonych Złotych Murzie Tatarskiemu, a Pospolstwo podarunkami y ofiarami godził, y trunkiem poił,

Hist.o b. s.25v

ZACZEM

134 c

(33) iakoż y wysłali nieiakiego Czelibę ktory na pułk Kozacki napadszy potrzepał go potężnie, sam horodek y Przyłukę w pien wyciął, iednak ięzyka dostać pewnego nie mogł. Zaczym poszedł Czarnecki ze dwunastu tysięcy brakowanego Woyska Kommunikiem, ktory idąc ciągiem pobuntowane Miasta w niwecz po obracał,

Hist.o b. s.26v

ZACZEM

143 d

(22) Za czym życzył Turczynowi, aby tego nie dopuszczał; co snadnie wyperswadował, bo zaraz Turczyn wydał Forman /alias po naszemu ordynans/ Sylistryskiemu Baszy y Rumelczykom, aby szli Chmielnickiemu na posiłek. Uważyć tu trzeba w iakim utrapieniu na ten czas była Oyczyzna.

Hist.o b. s.28v

ZAŁZEM

143 a

(11) Ale zatym y druga przyszła gazda, że Moskal z swym Woyskiem iuż gotowy stanął na granicy y tylko czekał, pókiby iego Poseł od Króla nie powrócił, którego nasi umyślnie przytrzymywali zaczymby się z Chmielnickim rozprawili.

Hist.o b. s.28v

2GC2EM

250 a

(16) zaczym Czarnecki nie maiąc się czym przeprawic za Niemi, krzyknoł na Swoich Hey dziatki, daley dziatki ze mną w Morze, y tak zaraz za Wodzem swoim wſzyscy śmieli skoczyli, y iakoś się osobliwym Sztucznym Sposobem,

Hist.o b. s.51v

2

ZACZEPIĆ

247 a

(9) ale pod ten czas naſz
ſzego Gąsiewſkiego Hetma-
na, zamyslaiącego iść
także z Tatarami y Koza-
kami na Moskwę złapali
Moskale w Wilnie y w nie-
wolą wzięli; dla czego
Krol nasz ten widomie
Moskwie przez Posła zga-
niwszy postępek, zaraz
się oświadczył, że go Sam
Moskal zaczepił,

Hist.o b. s.51r

ZACZEPIĆ SIĘ

246 c

((o parol prosili))(34)
nie chcąc z nikim o pokóy traktować tylko z
Samym (s. 51r) [...]
tam z Woyskiem poysc musiał. A tymczasem z nowa
się na większą zaniosło
Woynę bo z iedney strony
Orda, Litwa y Kozacy około Moskwy zawinęli się, z
drugiey strony Cesarz nowoobrany zaczepił się z
Szwedem, przez danie nam posiłkow, mamy także na Szweda swoie wywieramy siły.

Hist.o b. s.50v-51r

ZMCZYM

(10) ktory wziowsy Witemberg zostawił swego komendanta, y 500 ludzi w Poznaniu, a sam stanął w Szrodzie z Woyskiem dla spoczynku, zaczymby krol iego nadciągnął, z ktorym nie oyło więcey woyska, nad osm Tysięcy

Hist.o b. s.34v

Hc

ZACZYM

29 a

(10) Zaczym złożywszy Mieszczanie we społ z Klasztorami Summę znaczną y kilkadziesiąt postawną Sukna na okup dali. Co wziąwszy Chmielnicki ruszył się z pod Lwowa ku Zamoyscіu. Wiedzieć tu trzeba że na ten okup Fara dała Srebra Grzyw 200. Iezuici 100 y Monstrancyą pozłocistą. Dominik.205 Franciszk.193. Bernardyni nic nie dali bo się bronili.

Hist.o b. s.7r

ZACZYM

28 d

(6) gdy mu iednak Lwowianie potężnie Prochem y Ołowiem odpowiadali, począł niby żałować Miasta, dlatego posłał aby się Miasto okupiło, a do zguby nie przychodziło. Widząc to Lwowianie ze się długo bronić nie mogą dla nie wystarczenia wiktu, y że się też w Miescie powietrze wszczynało zaczym się okupić nieprzyiacielowi rezolwowali.

Hist.o b.s.7r

2 AC 24 M

(23) dla czego prosił aby się dnia iutrzeyszego wszytko zakończyć mogło: ale znowu nazaiutrze Tatarowie y Kozacy naszych napadli, dla tego nasi w Pole wyszedszy swoy swoy męzny im odpor dawali, zaczym nie przyszło do zakończenia ugody.

Hist. c. b. s. 23v

ZACZYM

66 d

//ci marne ludzi potracili//

(29) Zaczym wdow nie mało w Polszcze zostało. Zostali tak ze puste Woiewodztwa y pryncypalne powiaty bez swoich Pryncypałow. Otoż taka była z pospolitego ruſzenia pomoc. Tym nieszczęsliwym zabuystwom gdy się nieprzyiaciel bawił, tym czasem Krol woysko przeprawione uszykował,

Hist.o b. s.13v

ZACZYM

(20) XIX. O Maurycyuśie Ceſárzu Wſchodnym. Nabrał był wiele więźniow z Páńſtwá wſchodniego Krol Awáron, y małego bárzo okupu, zá nie potrzebował, ále Maurycyus nie miłośiernie poſtąpił, nic zá nie dáć nie chóiał, záczym wſzyſcy rozśiokáni.

W.Tylk.Stromata 1691 s.116

ZACZYM

146 a

(7) Dla tego Swięty kinął ná iednego Mnichá, áby ią zápalił, ále znowu [świeca] zgáſłá, toż ſię ſtáło gdy ią znowu zápalił. Záczym Swięty powiedźiał mu, że nie umieſz dobrze zápaláć, y ſam poſzedł, áby ſwą ręką zápalił, ále poſtáremu zgáſłá.

W.Tylk.Stromata 1691 s.117

ZACZYM

(8) Y Ták z nas zgubá náſzá
á z Bogá zbáwiąnie. Záczym
ktorzy giną, nigdy nie byli
przeznáczęni: á ktorzy idą do
niebá, nigdy niebyli do piek-
łá ſkazáni. Ale tylko, iż gdy-
by ten ktory dobrze począł,
żył do końcá dobrze, byłby zbá-
wiony y wybrány,

W.Tylk.Stromata 1691 s.116

ZACZYM

167 d

(1) záczym poczęłá Goſpodyni pilnie ſię ſpráwom iey przypátrowáć, á poſtrzegáć ieżeli były z duchá dobrego, álbo złego. Bo lubo oná ćiekáwość y kłamſtwo nie były grzechámi ćiężkiemi, iednák w tákiey oſobie znákomitemi były, ktora po ſobie pokázowáłá wyſoką doſkonáłość.

W.Tylk.Stromata 1691 s.135

ZACZYM 14 a

(14) Oná do Máryiey poſłáłá, áby Kátolikow hámowáłá, bo w tym iey zdrowie, á ći też ktorzy zdáli ſię ſtać przy Máryiey, zdraycámi byli, choć pokrewni, záczym co muśiáłá to uczyniłá.

W.Tylk.Stromata 1691 s.10

ZACZYM

(28) ále <toż mu ſię znowu przyśniło,> (ś. 86) (1) á to ſię ſtáło we śnie, po dwá rázy. <Záczym rozumiał że to, ieſt przeſtrogá z niebá,> Wyſzedłże tedy, y záprosił Bázylego do domu ſwego y uczóił.

W.Tylk.Stromata 1691 s.85-86

ZACZYM

(16) á gdy ią wyleczono, znowu ią do ſiebie kázał przywieść Ezelin, ále oná iáko przed tym, ták y teraz ná grzech zezwolić nie chciáłá, záczym kazał ią związáć y ſwego dokazał.

W.Tylk.Stromata 1691 s.124

ZACZYM

(12) trochę ſą prędſze y obrotnieyſze galery wielkie: á naprędſze Gáleáże y gáleotty. zaczym widáliſmy to/ iż Armaty Chrześćiáńſkie/ ponieważ obrácáią dobrą część śił ſwych około okrętow; trácą nie máło látá z onego cząſu ktorego iuż w drodze mieli być/

Boter - Relacyje 1609
s.51

ZACZYM

52 d

(26) a wiedz o tym że zaczym nam do takiey przyidzie niewoli, ktorey ty pragniesz, to wiedz o tym że ci się z nas żaden skłaniać nie będzie procz samemu Bogu. Więc żeś się wbił w pychę y żeć nasza krew smakuie,

Hist.o b. s.11r

ZACZYM

(20) Poseł zaczoł mowę ale on zatrząszszy głową zawołał milcz nie mow wiele wiem czego wy chcecie oto mnie o zycie prosicie, zaczym ieżeli go mieć chcecie, naypierwiey mi wydaycie Wiszniowieckiego y Koniecpolskiego bo oni tego licha przyczyną,

Hist.o b. s.11r

ZACZYM

(6) besztać go y łaiać począł ze dostac tey garsci Woyska Polskiego nie może y Iego nadaremnie trzyma z konfuzyą y znaczną stratą ludzi. Zaczym mu na ostatek pod nos nakiwawszy powiedział;

Hist.o b. s.10v

ZACZYM

30 d

(34) I tak Chmielnicki nazaiutrz ruszył się nazad. Atym czasem w Warszawie z krolem Senatorowie uradzili zeby iakikolwiek tymczasowo z Chmielnickim zrobić pokoy. Zaczym posłali doniego kiśiela Sędziwego Polaka Rufina z Miaskowskim ofiaruiąc mu buławę y Chorągiew krolewską,

Hist.o b. s.7r

ZACZYM

80 a

(33) Zaczym Tatarowie wźiowszy takowe zastawy ruszyli się z Woyskiem swoim ku swoiey Ziemi, iednak nie bez krwawey oslady, bo w Lachowcach na 15 Tysięcy Plonu w Niewolą zabrali. Potym także Kozacy z dział uderzywszy vale prochem straszliwe naszym uczyniwszy za Tatarami nocą poszli.

Hist.c b. s.16r

ZACZYM

((nacierał)) (19) y wszystkie siły wywierał, na którey utarczce dzień cały przeminął, gdzie już y reszta Woyska w oczewistym niebespieczeństwie była, y sam Król w nim zostawał. Za czym nie wiedząc co czynić do rady nasi rzucili się z Królem;

Hist.o b. s.14r

ZACZYM

88 a

(29) iż ktory Pan Polski pisząc list do niego nie dał mu tytułu zupełnego Carowi należącego, a potym że ktoś w Polsce wydał Xięgę, w ktorey ich narod dyffermował; zaczym żeby był Car ukontentowany, pretendował od Krola wydania Authora tey Xięgi;

Hist.o b. s.17v

ZACZYM

98 b

(21) Zaczym powiedział Chmielnickiemu ieżeli mnie z tego pola nie zwiedziesz tedy cie związanego oddam Krolowi. Ale Chmielnicki nic nie uważaiąc deklarował Hanowi iutro Krola oddac w Ręce, y dlatego wieczorem razem z Tatarami wielkim humorem naskoczył przez to y w swoim y w naszym Woysku wiele szkody narobił

Hist.o b. s.19v

ZACZYM

(19) Zaczym Woyska nasze wszystkie na całą noc zaraz wyszły, y iuż przed oczyma Nieprzyiacielskiemi pod Białą Cerkwią stanęli. Aż tu znowu Chmielnicki do naszych Hetmanow, 12 Kozakow przysłał, ktorzy się, iakoby nie uwiadomieni niczego co się wczesniey stało uczyniwszy, prosili Hetmanow,

Hist.o b. s.23r

ZACZYM

114 c

(32) ale że nikogo od Kommi[sarzow niemogł się doczekać, dla tego z niczym nazad powrocił. Zaczym się Woysko rezolwowało ruszyc co prędzey dla wybawienia Kommi[sarzow, y na to Hetmanow barzo namawiało, ale oni uwazaiąc wszystko niebarzo na to zezwalali, pragnąc [się] dowiedziec wpierwey ieżeli żyią.

Hist.o b. s.22v

ZACZYM

103 b

(16) w tym liscie han wyraził ze nie miał się gdzie zswoią Ordo rospostrzenic pod Berestecz kiem ydlatego umknąc się musiał zaczym iezeliby się chciał Krol znim sprobowac niech by poszedł za niem w rowne pola dopieroby doznał co Orda umie, ale pewnie iuz o tym Han nie myslał.

Hist.o b. s.20v

ZACZYM

171 a

(6) Zaczym Witemberg dotrzymuiąc słowa, pod Usciem umowionego Zołnierza do Miasta nie prowadził, ale sam tylko wszedł z Starszyzną y kazał się Mieszczanom okupić. Dopiero Mieszczanie strasznie zapłakali na one Traktaty uyskie, Więc radzi nie radzi okup dac musieli,

Hist.o b. s.34v

AL

ZACZYM

200 b

(34) zaczym po wyisciu owych dwoch godzin Krol rozgniewany znowu szturm straszny y ostatni poprzec kazał y nie chcąc się hamowac, Miasta koniecznie dobywał, y tylko iuż na mury nasi wpadali, aż Witemberg widząc że to nie zarty, prosi znowu Krola aby małą godzinę Frysztu pozwolił,

Hist.o b. s.40v

ZACZYM

214 c

(40) ale mu go kry rozerwały. (s. 44r) Zaczym nazad ku Malborkowi ustąpił gdzie go to naybardziey poalterowało, że Kienisgsmark z dwoma Szkotckiemi okrętami przeciwnemi wiatrami zapędzony pod ową Gdańską latarnie, z ktorey gdy go na Morzu tameczným Harmatami przywitano, poddać się musiał z Harmatami, y pieniężną Summą nie małą.

Hist.c b. s. 43v-44r

ZACZYM

(32) ale że go nie posłuchali, zaczym Krol do nich szturm przypuścił, ktorego nie mogąc wytrzymać sami Szwedzi w Zamku się zamknęli a nasi Ciurowie w miasto wpadszy w pień go wycieli nawet małym nie folgując dzieciom.

Hist.o b. s.43r

ZACZYM, ~~CO~~

Zaczym als

M.DOBR.GRAM.1669.5

343

ZACZYM

182 b

(12) bo usłyszał ze Brandeburczyk rezolwował się z niektoremi Miastami Pruskiemi bronic y dla tego z Woyskiem swym był gotowy. Zaczym zbliziwszy się krol Szwedzki ku Toruniowi, wydał wielki podiazd, ku Brandeburczykowi, ale mu oni dobrze pod nos prochem zakurzyli,

Hist.o b. s.36v

ZACZYM

184 c

(12) y chociaſz się kto krolowi samemu o to skarzył, iednak zadney nie doznał Sprawiedliwości Zaczym Hetmani y nie ktorzy Szlachta ziachawszy się do Tyszowiec, radzili iakby zgubioną poratowac Oyczyzne gdzie niewiele się bawiąc konsultacyami konfederacyą przeciw Szwedom zrobili

Hist.o b. s.37r

ZACZYM

147 a

(36) [...] ale usłyszawszy że iuż wzięta była poszedł za D[niepr... Chmiel]nickim. Zaczym gdy iuż takowa [...] to się wszytkim aby się daley [...]nie po]mykać dla iakiey zdrady [...] (s. 29v)upatruiąc Wodz Węgierski y Szemoch podiazdem poszli.

Hist.o b. s.29r-29v

ZACZEM

22 b

(25) ((noga ſchnąc poczęła)) zaczem mięßkać mi przyßło w onem mieſce niemal trzy niedziele. A iß mię beł odbiegł Antoni a Poſſedary przed wielkiem bolem (K.11r) prawie o ſwiecie nie wiedział, obawiaiąc ſię aby mię młodego chłopca nieodarto albo niezatracono, iako to nie nowina, udałem ſię za chłopca iego,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.10v-11r

ZACZEM

67 b

(5) Młodemu panięciu ſławy chciwemu niedziw że ta rada ſmakowała zaczym ſtarſze[go] Commiſarza Lipſkie[go] Biſkupa Łuckie[go] człowieka popędliwe[go] y bez roſſątku temerariu[m] in hoc conſiliu[m] ſobie przybrali y ie[go] ſnadnie na ſwoię ſententią namowiwſzy, dopiero inſzych Commiſarzow do rady zwołano

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K.26v

ZACZEM

68 d

(5) Wiec y armaty cokolwiek temuß gwoli wziąc muſiał, zaczym on ſecret ktore[go] czata potrzebowała prętko wßyſcy wiedzieli a zatym y nieprzijaciel od ſamych Wiazmian ſnadnie beł oſtrzezony. Wyßliſmy 8. Decembr. w dzien naſwietßy Panny

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K. 27r

ZACZEM

78 b

(10)((to ſ ſerca...zgładzieł)) y owßem o moiei pyße y bucie ſieła napowiedział pſuiąc mi ſerce panſkie iako naibardzi. Zaczym nazaiutrz rano gdyſmy do ubierania według zwyczaiu do Anticamery przyßli nad wßyſtko ſpodziewanie zaſtałem tam y Tryzne

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.29v

ZACZEM

117 b

(15) ((imem go iey więcey za-
lecała...)) Tem barziey niem
ganiąc go przede mną gardzi-
ła I ieszcze barziey serce
do niego traciła Zaczynem
mu mowiła aby był swoiemu
Dał pokoi zamysłowi onemu
proznemu Ze wszytkie były
iego nadzieie stracone U
tey co ma gdzie indziey
serce obrocone

P.Kochan.Orland (rkp) k.43v

ZACZEM

(25) Rugier na one słowa stoi zawstydzony Nie wie co rzec, wzrok w ziemi trzyma utopiony (Wtem mu wiedma na palec pierscien włoży mały Zaczym, wszytkiego czary zaraz odbiezały)

P.Kochan.Orl.nd (rkp) k.71v

ZACZEM

(21) ((roʒwaʒeł)) co by to beło gdy bym tuß pod bokiem panſkiem tumult ʒacʒął, w nocy, w ʒiemi nieprʒijacielſkiej y w mieſcie podeirʒany wiary. A wtym naſtępuie przyniołł mi pokoiowy Hetmanſki one piſma, ʒacʒem ʒaraʒem ßedłem do Krolewica ktorego mam ſtał iuß na łoßku.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.29r

ZACZEM

88 b

(14) Zaczym X.ſzołdrſky (iß beł zwykł confidentiuſ piſac do X. Cieleckie[go] Referendarza koronn[ego] y kanclerza kochane[go] Krolowei wuia ſwe[go] o ſprawach Krolewicowych) obawiaiąc ſię zeby nie beło liſtu ie[go] ktorego gorąco proſic mię poczał

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.32r

ZACZEM

(10) Kawaler Nowodworſky ktory tę robotę miał praecipue odprawowac, nieżyczył y odradzieł drabinami, ſamą petardą contentuiąc ſię, ſ tei przyczyny że drabin robienie niemogło bydź tak ſkryte aby ſiła ich wiedzieć nie muſiało żaczemby y nieprzyiaciel prętko o tym wiedział.

J(o) Ossoliński Pam. (rkp) K.38r

ZA CZEM

(27) zaczym abyſmy rzeczą ſamą niewinnoſc naſę pokazali y to oſwiadczeli iako wielce właſce Krolewica IM korzyſtamy, chcemy dnia iutrzeiſze[go] ſturmu te[go] dopomoc na ktore[m] uertebatur doſtoieńſtwo y ſczęſcie Krolewica IM a nie pozad ale tuſ przy boku odwaznе[go] Kawalera,

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K.38r

ZACZEM

61 c

(6) może bydź że ſię obaczy, y patrząc na niewinnoſć twoię tym większe ſerce do ciebie brać będzie. Po wyſciu tygodnia tandem przyiednano Kazanowſkiemu u Krola łaſkę, iacżym y my w dalſza drogę puſcieliſmy ſię Marg. Przyiednano Kazanowſkie-[mu]

J.Ossoliński Pam. (rkp) K.24v

ZACZĘM

64 c

(6) Zacząym gdy zgromadzony oboi lud pod zamkie[m] na przeſtronych łąkach w ſyku ſtanął, zaraſ Moſkwie rozumieiący ze to wſyſtko ſwieze woiſko ſerce upadło. Zacze[m] nazaiutrz po poddaniu zamku tractaty zaczęły, ktore trzecie[go] dnia ſczęſliwy effekt wzięły,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K. 25v

ZACZEM

(17) Na tych Łykow Hetman Moſkiewſky, ktory w tych dniach do Mozaiſka z iedenaſtą tyſięcy woiſka przyßedł beł bez wieſci napadł chorągwie nieoſtrożnie wypadaiące pogromieł ſamych rotmiſtrzow poimał. Załoſna ta ßkoda beła Hetmanowi naßemu, zaczym uſtawicznie myſleł

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K.26r

ZACZEM, ZACZYM

(6) Wrocieł ſię X.ſzołdr-
ſky od Hetmana z takową
radą żeby Krolewic nyc
bez woli Oicowſky niepo-
czynał. zaczym wyprawił
o dwoch kon do Krola dla
dalßei reſolucijei.Marg.
Liſty od Krola ſtrofuiące
Krolewica(-)

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.22r

ZACZYM

64 c

(6) Zaczym gdy zgromadzony oboi lud pod zamkie[m] na przeſtronych łąkach w §yku ſtanął, zaraz Moſkwie rozumieiący że to wßyſtko ſwieże woiſko ſerce upadło. Zaczę[m] naiaiutrz o poddaniu zamku tractaty zaczęły, ktore trzecie[go] dnia ſczęſliwy effekt wzięły,

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K. 25v

ZACZYM

65 a

(20) Poddała ſię w kilka dni potym Wiazma przeſ poſły zaczym (lubo Hetman przeczeł zwielkich conſideracij, ktore Hiſtorija powie) za uporem iednak Lipſkie[go] Biſkupa Łuckie[go] y ſapiehy Kanclerza Lit.[ewſkiego] Commiſarzow ruszyliſmy ſię ſpod Drohobuza 23 Octobr. y ſtaneliſmy obozem pod Wiazmą 28 tegoż. Marg.I Wiazma zaty[m](-)

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K. 25v

ZACZYM

(16) ((niemogł mi ſię nabłogoſławić)) kajawſzy mi Braci podziękowac, zaczym do działow przyſtąpiel. (acz ci przed rokiami wielka pełza trudnoſc miedzy ſtarſą Bracią w obieraniu ich) y zapiſał P.Krzyſztofowi maietnoſc wſyſtką Iwanſka względem działu,

J.Ossoliński Pan. (rkp)
K.44r

ZACZYM

159 a

(29) pewienem ia ze łaska WM m.M.Pana iest przeciwko mnie niepodmienna, zaczym tegom pewien co za sobą zwykła łaska pociągac, ktorey sie na ten czas oddaię spowolnemi posługami memi. Z Antuerpii etc.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.55v

ZACZYM

68 b

(27) Inßy Commiſarze ſ P. Hetmane[m] zgadzali ſię iednak nie contraeundo appetitowi Panięcemu, zaczym ſa[m] na oſtatek concludował że koniecznie iſc chciał niewaząc ſobie tak dalece zdrowia ſwe[go] aby go dla ſławy niemiał na każdy ßanc ſtawic.

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.26v

ZACZYM

75 a

(17) zaczym y na obrazo-
ne[go] ſłuſznie goſpoda-
rrza do broni ſię porwał
y wiele lekkoſci narobieł.
Tegoż dnia przed wiecze-
rzą Krolewicową (do ktorei
iako zawſze) ſłuzic mi przy-
chodzieło iadłem u ~~Kazan~~
Kazanowſkie[go] ſtare[go]
przyſzedł teſz tam y Tryzna,

J.Ossoliński Pam. (rkp)
K.28v

ZACZYM

73 d

(30) Zaczym o tym uſtawicznie myſlеł iakoby mie do onei ſwoiei wielebnei companijei ohydzieł pokazuiąc iem że towarzyſzem ich będąc lekce ich ſobie ważę, ta drogą chcąc mię przywieſc na iaką okazią contemptu albo deſpectu.

J. Ossoliński Pam. (rkp)
K. 28r

ZACZEM

(17) y. było nieco w tym ſprzeciwieńſtwá, záczym myślił ſobie że to dobrá okázya do pozyſkania duſze tego Kánoniká, co on uſłyſzawſzy zátrwożył ſię, iednák dla miłośći, y. obowiązkow ktore miał ná ſobie, odpowiedział, iż chce z ochotą iácháć do Rzymu,

W.Tylk.Stromata 1691 s.71

ZACZEM

(26) Iuż ſię Kápitanowie wyſpowiedáli, y Mſzy ſłucháli, y iuż mieli przyiąć S. Kommunią, áż ktorzy byli ná ſtraży (s. 66) (1) dáli znáć, że iuż nieprzyiaćiel przyſzedł, záczym miáſto Kommuniiey, trzebá iść było do broni.

W.Tylk.Stromata 1691 s.65-66

ZACZEM

(14) to ſprawiwſzy wprowádźiłá ~~Hel~~ Helmigá, y Peredea, ále ná ich wniśćie ocknął ſię Alboinus, á widząc iż ná iego zdrowie przyśli, porwał ſię do pałáſzá, ále go dobyć nie mogł, záczym porwał łáwkę, y przez nieiáki czás bronił ſię nią,)

W.Tylk.Stromata 1691 s.48

ZACZEM, ZACZYM

80 d

(28)((vczynił dwie rzeczy...))
Jednę iż przeniosł Sedem Imperij
z Rzymu do Conſtántinopolá: zá
czym złupił Rzym y osłábił Im-
perium: bo to ieſt iáſna rzecz
iż iáko ſczepkom przenieśionym
z pniaká ſwego w kráie dáleko
rożne od pierwszego ſwego Climá
y przymiotow powietrza máło co
zoſtaie mocy ich przyrodzoney;

Botew - Relacyje 1609 s.65

ZACZEM, ZACZYM

63 a

(14) ʒáczym to przychodźi/ iż Diakowie ábo piſárze iego/ y ſam Wielki Kánclerz nie piſzą nic poſpolićie/ áni odpowiedźi dáią Poſłom Pánow cudzoźiemſkich/ tylko co im ſam każe Wielki Kniáź.

Boter - Relacyje 1609
s.58

ZACZEM

(22) Tam y Dauleta Krolowa miec chciała (23) Zeby się Sioſtry mscieł nad rozboyniki, (24) Lecz się podła krew iego ręce zdała, (25) Wolałby między woyskowemi ſyki, (26) Nasławę robic: niż brac katu kopy, (27) Zaczem Krolową obłapi zastopy.

W.Pot.Syl.(rkp) s.92

ZACZEM

(24) Z onych włośći y przystawstwa podzielonych wiezli nam prawie czego iedno duszą chciała y mieliżmy sie barze dobrze, przychodziło podwod na iedną rotę po tysiąc[u] y po pułtora wozow, zaczym maiąc tak wiele podanych ieliżmy sie budować na głownieiszą zimę

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.12v

ZACZEM, zaczym

99 b

<Chrystus nie tylko náturę człowieczą znáczy, ale też y (...)

(25) ~~(znáczy~~ oſobę Boſką~~)~~,
ktora te dwie náturze perſonalitate ſua, oſobiſtośćią ſwoią, perſonat oſoby, á tá oſobá ieſt Bogiem, záczym nie idźie, áby Chryſtus (s. 69)(1) był ſtworzeniem poniewaź mu to nie przynależý według Oſoby iego,>

M.Kor.Rozm. 1645 s. 68-69

ZACZĘM, zaczym

rozkazał [sc. Cyrus] aby
lud Izraelski z niewoli
był wypuszczony, zaczym
Niebo y ziemia radować
się

M. Kor. Rozm.
1645, s. 68

ZACZEM, zaczym

w Chrystusie Panie iest
natura ogłowiecza, iako
tez y Boska (...) zaczym
iako z iedney natury na-
zywa się Chrystus Stworzyciel-
lem, tak tez z drugiey będzie
Stworzeniem

M. Kor. Rozm.
1645, s. 69

ZACZEM, zaczym

ieſli ieſt [sc. Chrystus]
nieſtworzony, to będzie
wiekuiſty, zaczym
y umrzećby nie mogł

M. Kor. Rozm.
1645, s. 70

ZACZEM, zacząm

101 a

(8) álbowiem (to praedicatum ſtworzenie, praedicatur de ſuppoſito, ktore ieſt Divinum, záczym iáko ſię nie godźi mowić, że Deus eſt Creatura, ták też nie godźi ſię mowić, że Chriſtus eſt Creatura.) Aryan. Chryſtus ieſt Człowiekiem, pytam tedy, álbo ieſt ſtworzony, álbo nie ieſt ſtworzony,

M.Kor.Rozm. 1645 s. 70

ZACZĘM, zaczęm

ten termin duo, ponieważ
wiąże się przy tey substan-
tiey Spirator, ktory znaczy
osobę iedną, Spiratores
dwie, zaczym Spiratiua
dzielitaby się w oycu
y w Synie

M. Ker. Rexm.
1645, s. 54

ZACZEM, za czym

ieśliby to prawdá byłá, tedyby (...) obádwáby [sc. Duch ś. i Syn Boży] byli Synowie Oycowscy, za czym (...) nie możesz mowić, áby Duch święty tym samym że pochodzi od Syna, miał bydź wnukiem Oycowskim.

M. Kor. Rozm. 1645, s. 51

ZACZEM, zaczym

wnosi to propozycyą
unus Spirator, zaczym
też moje rzecz duo Spi-
rantes, duo Spiratores:
ponieważ iedno wnosi
drugie.

M. Kor. Rozm.
1645, s. 55

ZACZEM, zaczym

82 •

- - - - - - - - - - - - - -

{tá propozycya (...)

(22) ((ieſt prawdźiwa)) dla tego źe ten termin duo nie kłádźie ſwego roʒumienia circa Subſtantiuum, ále (łe...) obádwá te terminy dependuią od ſubſtáncyey, y ták iey dźielić nie mogą: ʒáczym tá propoʒycya będźie prawdźiwa.

M.Kor.Rozm. 1645 s. 55

ZACZEM, zaczym

(3) Widźiß Rábinie, iáko iuż Synágogę twoię, ktorą Bog náżywał electam, wybor-ną, wybráną, teraż żá nie-wdźięczność wáßę náżywa ią Wincam alienam, iuż nie ſwo-ią, ále obcą: żáczym niewin-nie kondycie te, ktore ia żá pokażánie Wiáry prawdźi-wey Kościołá powßedniego tu prżywiodł, prżywłaßczaß ſo-bie.

M.Kor.Rozm. 1645 s. 19

ZACZEM, zackym

72 c

(11) w tym bo(tám ſą ſub-
ſtáncye iſtotne, á tu záś
tráfunkowe y przypadkowe;
záczym to Boſtwo ieſt iedną
rzeczą w Boſtwie.) Aryan.
Jakoś rozumieć Páwłá ś. ktory
o Synu Bożym mowi:

M.Kor.Rozm. 1645 s.47

ZACZEM, zaczym

w tey sprawie nie może
mieć [u. słowo nasze] spo-
łeczności cum voluntate,
która iest causa amoris,
przyczyną miłości, zaczym
nie masz proporcyey:

M. Kor. Rozm.
1645, s. 17

ZACZYM

76 d

- - - - - - - - - - - - - - -

(21) y Duch święty pochodźi od nich, nie iáko ode dwuch, ále iáko od iednego. Aryan. Miłość náſá nie pochodźi od ſłowá, dla tego ſe roſum náſ nie ieſt Cauſa chcenia, á pogotowiu y miłośći, zaczym nie może bydź y w Bostwie początkiem miłości Boskiey y

M.Kor.Rozm. 1645 s. 50

ZACZĘM, zaczym

gdyby nie był ieden Bog,
musiałoby ich bydź dwáj,
zaczym musieliby mieć
iáko rożność między sobą

M. Kor. Rozm.
1645, s. 32

ZACZEM, zaczym

tá [sc. dobroć] iest w Bogu
nieskończona, záczym
w drugim iużby bydź
nie mogłá

M. Kor. Rozm.
1645, s. 32

ZACZEM, zaczym

28 d

- - - - - - - - - - - - - - -

(32) Odpowiadam ná to, że
<inża ieſt Cuda czynić per-
miſſiue, (s. 15) (1) iáko
mowią Theologowie z dopuś-
czenia Bożego, przeto że
Bog w tákowey ſpráwie nie
dokłáda woli ſwoiey, ále
tylko dopuścza zá dániem
przyczyny człowieczey, zá-
czym te Cudá Antichryſtá
nie mogą mieć w ſobie doſ-
konałey prawdy.>

M.Kor.Rozm. 1645 s. 14-15

ZACZEM, zaczym

ponieważ Bostwo przez się
Samo iest iedno szczegal-
ney iedności, zaczym
żadnym Aktem albo przy-
miotem zaćiągnąć się
nie może do tey albo do
drugiey osoby

M. Kor. Rozm.
1645, s. 33

ZACZEM, zacnym

Natura Boska zupełnie
wszytka iest w iedney
Osobie, zacnym nad takową
zupełnosci przydać co,
rzecz iest niepotrzebna

M. Kor. Rexm.
1645, s. 35

ZATEM, zacym

nátura Boska iest communicabilis, á Osoby są Incommunicabilis, iákom powiedział; zácym insza ich iest definicya, á insza nátury Boskiey

M. Kor. Rozm.
1645, s. 35

ZACZEM, zaczym

drugim początkiem [tj. Ducha Św.] jest

(14) [wola płodna], ktorą Oćiec y Syn miłuiąc náturę Boſką podáią, Duchá świętego miłość nieſkończoną. Zácżym początek pochodżenia tych Oſob, nie ieſt ſam rozum Boſki, áni ſámá náturá, Boſka, ále rozum oraz y z náturą Boſką ieſt początkiem Verbi diuini, Syná prżedwieczńego:

M.Kor.Rozm. 1645 s. 42

ZACZEM, zacrym

157 c

(13) Dla czego wywyższył go Bog, y dał mu imię álbowiem Oleum et nomen= Oley y imię, iedno znáczą w piſmie ś. záczym przećiwko Bogu Meſyaßowi prawdźiwemu, przećiwko Prorokom y piſmu świętemu bluźnierzbyś, gdybyś inácżey trzymał.

M.Kor.Rozm. 1645 s.125

ZACZEM, zaczym

103 d

- - - - - - - - - - - - - -

(21) Nie względem nátury człowieczey, álbowiem náturá człowiecza ieſt ſámá przez ſię ſczegulna, nierozdźielona, á tákowa nie może bydź tylko perſonata, záczym nie mogł iey wźiąć Syn Boży, bo Oſobá nie ieſt Communivabilis, á do tego ultimate, oſtátnie ieſt ſczegulna:

M.Kor.Rozm. 1645 s. 72

ZACZEM, zaczym

Apostołom wszytek świát iest podległy, zaczym pięknie iakoby prácuiącym w báłwochwálstwie mowił [sc. Prorok]

M. Kor. Rozm. 1645, s. 71

ZACZYN

Ś. Helena Błogosławiona / wielce się kochała w rozmyślaniu męki iego Swiętey / y ran przenadroższych / zaczym wielką nagrodą dárowana została...

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 22

ZACZYM

50 d

(47) Náprzykład: Drowniáney ſzroby dyámeter może bydź calow trzy álbo dwá: á Cewow dyámeter w drowniánych máchinách, nie bywa mnieyſzy nad ówieró łokóiá: záczym ſzroba więcey może nád inſze cewy, koło obracaiące, ktore im ſą grubſze, tym mniey mogą przećiwko kołom.)

Solski Mech.1690 s.14

ZACZYM

(5) Záczym dwie śroby, tylko trzećia część ćiężaru zoſtáwuią drągom ktore ie zákrącáią włożone w dżiury głow EC. Po trzećie: Ze obracáiący drągiem żelaznym dwułokćiowym, śrobę tákową iednę zmoże zápiętnaſtu, á dwá obracáiący obiedwie śroby, zmogą zá 30.

Solski Arch.1690 s.14

ZACZYM

(61) Záczym kręcący Szrobę, tyle rázy przemaga iuż nie ſąm zupełny ćięża r, ále opor tylko iego; wiele razy połmiąż ſzość Szroby znayduie ſię w długości rękoięści, ktorą dźwigáiący kręći Szrobę: y ták nie dźiw, że więcey przemoże Szroba áni-żeli inſze Máchiny.

Solski Arch.1690 s.12

ZACZYM

42 b

(3) Wyuʒywániu koł z Cewámi więkʒe kołá poſpolićie idą od ćięʒaru, mnieyʒe ku obracaiącemu iáko w Figurze VI Tablice 4. (choćiaʒ bliʒʒe ćięʒaru, więcey go dʒwigáią: záczym mocnieyʒychby potrzebá: á kołá wielkie według wielkośći ſwoiey słábʒe bydʒ muʒą.)

Solski Arch.1690 s.12

ZACZYM

(26) Záczym tylko iednę część ćiężaru M ważącego części 32 dźwigałby ná D; Ktoby káfáru opiſánego z klubáni V,L, o dwoch kołkach, użył do ćiągnienia ćiężaru M w gorę.

Solski Arch.1690 s.10

ZACZYM

(74) Záczym xxf rozſądnie zwykli Cieśle do wßelkich ćiężarow używać iedney pary Klub o dwoch tylko kołkach, z Kafárem, ktorego opiſánie naſtępuie; álbo dwoch par, álbo y więcey wodług wielkośći ćiężaru ktory na gorę winduią.)

Solski Arch.1690 s.9

ZACZEM, ZACZYM

(81) Gdyż cowy R obracą ſię rázow 7560, kiedy ćiężar M raz. Záczym do cewow R przyidźie z ćiężaru M tylko iedná część ze 7560. Ktora liczbá przemultyplikowána przez 3 (dla tego że kołáK połdyámeter, ieſt 4, rázy więkſzy od połdyámetru cewow R)

Solski Arch.1690 s.26

ZACZEM, ZACZYM

(35) gdy cewy kilká álbo kilkanaśćie rázy opędźiwßy pálce kołowe, przyidą do tego palcá, od ktorego pierwßego, począł ſię obrot. Záczym ieżeli w Kwotuſách będźie frákcya, to ieſt łamána liczbá, trzeba całą liczbę káżdego Kwotuſa, przemienić w iednę frákcyą y dopiero tákie frakcye multyplikowáć według Náuki náſtępuiącey.

Solski Arch.1690 s.24

ZACZYM

98 b

(63) Koło pálczáſte E, ná iednym-że wálcu z kręgaiem G, dźwigáiącym łáńcuch, ieſt dwá rázy więkſze: záczym ktoby záraz te pálce kołá E (pomyślnego, nie máteryálnego) obrácał, miałby tylko 54 funtow dźwigáć.

Solski Arch.1690 s.27

ZACZYM

(64) y obroćiſz tylo rázy wáłek w koło, ile okręcenia álbo gwintow, pápier okrywa, wynidźie kula do gory. <Przyczyna tego doświadczenia ieſt, że punkt F, ieſt niżby niż E: zaczym przyrodzonym ſpoſobem muśi kulá od E ſpadáć ná F, według właſności 5.>

Solski Arch. 1690 s. 152

ZACZYM

300 a

(6) Zaczym ſię nie maß odmiány w ſámym z ſtępowániu, á záwße ieſt odmiáná w przechodzeniu ná punktá wyßße; ćiężar iednoſtaynie zſtępuiący ná nißße punktá względem wyßßych, wſtępuie do gory.

Solski Arch. 1690 s. 153

ZACZYM

298 a

(81) Poniewaʒ bs, z poſtáwienia ieſt niſſe na ćwierć od eg. Niechʒe wa[illegible] lec es, będʒie podnieśiony do linii bt, horizontalney, w ánguł tbn, ná graduſow 45. iáko w niſſey figurze; rurá ep, ſtánie rownoodległo horyzontalney tb; Záczym ćiężar nie poydʒie do P. gdyʒ P ſą iedneyʒe odległośći od centrum ʒiemie.

Solski Arch. 1690 s. 152

ZACZEM, zaczym

68 b

- - - - - - - - - - - - - - -

(27) <Rabin. Z Rozmowy náſzey zrozumiałem, że náturá (s. 44) (1) Boſka Uniformiter, iednoſtáynie ieſt we wſzytkich trzech oſobách, záczym nie zda mi ſię, áby iedná Oſobá byłá de ſubſtantia drugiey Oſoby,>

M.Kor.Rozm. 1645 s. 43-44

ZACZEM, zaczym

Toż upátrowáć trzebá in Diuinis, gdźie Bog Oćiec ieſt perfectiſſimum agens (...) záczym rodźi Syná de ſubſtantia ſua, w ten ſpoſob, iákom powiedźiał

M. Kor. Roxm.
1645, s. 45

ZACZEM, zaczym

87 b

- - - - - - - - - - - - - - -

(25) Theolog. To bydź nie moźe, álbowiem pierwßego roku pánow'aniá do Acháeego to Proroctwo było obwołáne, á pánował lat Sȝeſnaśćie, po nim náſtąpił Eȝechiaß, máiąc lat dwádźieśćia pięć, ȝáeȝym iuź kiedy to Proroctwo (s. 60)(1) było, Eȝechiaß miał lat dźiewięć, ~~iáx~~ ~~kaßxtedyxbydźxmoźe~~

M.Kor.Rozm. 1645 s. 59-60

ZACZEM, zaczym

Młodziuśienka (...) y nie od rzeczy, álbowiem może bydź Pánná będąc stárą, záczym słusznie názywa się Alma, álbowiem w piętnastu lećiech zwiástowanie Syná Bożego od Anioła usłyszáła.

M. Kor. Rozm. 1645, s. 58

ZACZEM, zaczym

(15) toć tákową rzeczą wſzytkie trzy Oſoby wźięły ná ſię człowieczeńſtwo, álbowiem opera(łc...)(Jeſli rzeczeß, że to złączenie ieſt, (łc...) to bydź nie może, álbowiem Verbum było in principio apud Deum, według wáßey Ewángelicy, záczym nie może bydź Cauſatum.)

M.Kor.Rozm. 1645 s. 73

ZACZĘM, zaczym

Natura (...) nie może tego
cierpieć, aby natura dru-
ga nie miała bydź compo-
nibilis, zkładaiąca się
z nią, zaczym słowo
B przedwieczne, które iest
Actus purus et simplex,
nie może bydź złożone
z natura cżłowiecza.
M. Kor. Rozm.
1645, s. 79

ZACZEM, zaczym

chociaszby y świáta
nie stworzył, przecieky
on był Bogiem, zaczym
nie dobrze argumentuje.

M. Kor. Rozm.
1645, s. 100

ZACZEM, zaczym

131 c

(8) Lecz (Grob święty przez to ſámo że między Pogány ieſt u Chrześćian, y niemáß tey Religiey, ktora ſię imieniem Chryſtuſowym ~~ty~~ tytułuie, áby tám nie miała ſwoiey Káplice, y ſwego odpráwowáć nabożeńſtwá, záczym tym ſamym ſłużnie ſię názwáć ma Sepulchrum glorioſum,)

M.Kor.Rozm. 1645 s.103

ZACZĘM, zaczym

to wszytko co tu napisano
według sensu cielesnego
rozumieć musisz. Zaczym
Rabinie, miałbyś tu nas
nauczyć, iakim sposobem
Duchownemi rzeczami
to iest rozgę ust swoich
ziemię uderzać

M. Kor. Roxm.
1645, s. 104

ZACZEM, zaczym

poniewasz ná ten czás
Pogánie nie mieli práwá
żadnego od Boga (...) záczym
Chrystus Pan non venit...

M. Kor. Rozm.
1645, s. 144

ZACZEM, zaczym

To moim Panu zastępow
(...) które słowá służyć
nie mogą Chrystusowi
Pánu, ponieważ iest Bo-
giem, zaczym przykazánia
żadnego nie potrzebuie.

1. Kor. Rexm.
1645, s. 82-83

ZACZEM

14 d

(13) Gdzie się z dziecinnem
Młodzienski wiek złyka, Wpadł,
ach wpadł Smierci, niespodzia-
ney włyka. Wpadł włyka Smierci,
nie rußoney Płaczem, Przebog,
wroc mi go, ach wroc mi go za-
czem, Swey doydzie pory: albo
ia tym czaſem Tobie o Pani, poy-
dę wgrob opaſem.

W.Pot.Periody,rkp. K.20r

ZACZYM

w Piśmie żydowskim Filius Syn, nie pisze się Bar, ale Ben, zaczym nie ma się ~~tł~~ tak tłumaczyć, osculamini Filium, pocałujcie Syna.

M. Kor. Rozm. 1645, s. 25

ZACZYM

Przypátrzże się
Czytelniku, ~~(...)~~ że tu Pismo ś.
nie zákázuie z zydámi
disputowáć (...) záczym
nie godźi się zydow
Szárpáć

M. Kor. Rozm.
1645, s. c r

ZACZYM

iako Nowy ták Stáry Teſtá-
ment przyymuią [w. katolicy],
Zaczym prawdziwsze ſą ory-
ginały y Pisma Biblicy
świętey, które oni w Vati-
cano (...) chowáią

M. Kor. Rozm.
1645, s. 3

ZACZEM, zaczym

154 b

(16) á ták (do wypełnienia ſiedmdźieśiąt Tygodniow niedoſtáie 44 lat. ʒáczym o Chryſtuśie áby miał prʒyść, tego proroctwo to nie pokáʒuie.) Theolog. Maß wiedźieć Rábinie, że inßa ieſt liczbá ʒydowſka, á inßa nábá,

M.Kor.Rozm. 1645 s.122

ZACZEM, zaczym

154 c

(22) iákoś y ty ſam podobno wieś, albowiem (ʒydʒy według biegu Mieśiącá dni ſwoie licʒą, á my ʒáś według biegu Słoneczʒnego. ʒáczym od ſtá piętnaſtego Roku Kroleſtwá Perſkiego, kiedy Artáxerxes dwádʒieśćiá lat Pánowánia ſwego miał, áś do piętnáſtego Roku (s. 123) (1) Tyberiuśá Ceſárʒá, według Afrykáná náyduią ſię Słoneczʒnych lat 475,)

M.Kor.Rozm. 1645 s.122-123

ZACZEM, zacym

Cyrus Krol Perski dozwolił
Zydom aby się zwrócili do
Oyczyzny (...) zácym nie
widzę dla czegoby to siedm-
dziesiąt Tygodniow poczy-
nać się miały od wyzwole-
nia ludu Izraelskiego
z Babilonu przez Artaxer-
xesá Roku Siodmego

M. Kor. Roxm.
1645, s. 113-114-115

ZACZEM, zaczym

179 c

(26) (Bog więcey ſobie umiłował mękę Chryſtuſową, ániżeli ich złość, ż záczym grzech ich nie mogł bydź ták ſproſny w złości ſwoiey, (s. 143)(1) iáko dobroć woley Chryſtuſowey, ktorá pochodźi ex ſumma caritate, y od Oſoby Boſkiey, dla ktorey miłośći umrzeć chćiał zá wſytkich.)

M.Kor.Rozm. 1645 s.142-143

ZACZEM, zackym

Przez śmierć Chrystusową
nie mogli będą odkupieni
ci którzy Chrystusa ukrzy-
żowali (...) zaczym ponieważ
meritum zasługi one iest
większa niż złość krzyżu-
jących, za nich dosyć uczynić
nie mogą.

M. Ker. Rexm.
1645, f. 142

ZACZEM, zaczym

(16) Naprzod, względem tego, ktoremu ſię ſtáłá śniewagá, á(iż tá Oſobá ktora byłá śniewaſona bez grzech człowieczy, ieſt Oſobá Boſka y nieſkończona, ácżym nieſkończenie trzebá było doſyć uczynić, czego żaden ná świećie uczynić nie mogł, tylko Chryſtus Pan, ktory ieſt Oſobą Boſką.)

M.Kor.Rozm. 1645 s.140

ZACZEM, zaczym

176 d

- - - - - - - - - - - - - -

(25) Potrzećie względem
nátury człowieczey, ktora
nieco w ſobie ieſt nieſkoń-
czona, względem oſob, mię-
dzy ktore ſię dźieli, kto-
rych ieſt w náturze ludz-
kiey nieſkończona liczbá,
záczym potrzebá było ~~áź~~ zá
tych wſzytkich doſyć uczynić,
czego człowiek ſpráwić nie
mogł,

M.Kor.Rozm. 1645 s.140

ZACZEM, zaczym

(11) á ſże człowiek nie może zbáwić, pogotowiu áni też doſyć uczynić zá grzechy ludzkie, záczym potrzebá áby tákowe odkupienie było przez Chryſtuſá, ktory ieſt Bogiem y człowiekiem prawdźiwym. Thomaß święty przywodźi drugą rácyą z troiákiego nieſkończeniá:

M.Kor.Rozm. 1645 s.140

ZACZEM, zaczym

z dobrey woli swoiey ták
nas chćiał [sc. Chrystus]
odkupić, záczym śiłáśmy
mu powinni

M. Kor. Rozm.
1645, s. 138

ZACZEM, zaczym

Człowiek (...) powinien to wszystko Bogu oddać co człowiek ma (...) zaczym kiedy miał odkupić człowieka grzesznego, musiałby mieć co innego takowego

M. Mor. Rozm. 1645, s. 139

ZACZĘM, zaczym

93 b

(12) ((obráćamy ſię do Pogan)) iáko nam roſkazał Bog, záczym kiedy Prorok powtarża In die illa, nie rozumiey Rabinie, áby drugi dźień ſtámowić miał, y przyßłego Meſyaßa oczekiwali ále ſię referuie do pierwßego dniá y przyśćia Chryſtuſowego,

M.Kor.Rozm. 1645 s. 64

ZACZEM, zaczym

158 c

(2) to bydź nie może, álbowiem (śiedmdźieśiąt Tygodniow ktore do prȝyśćia Chryſtuſowego máią wynieść liczbę 490. á iż Sześćdźieśiąt dwá Tygodniow dniow máią nie czynią tylko lat 434. záczym nie dobrze probuieß áby ná końcu 62. Tygodniow miał bydź zábity Chryſtus, gdy prȝydáieß,

M.Kor.Rozm. 1645 s.126

ZACZNM

(35) Záczym wymierzywſzy: wiele łokći od wierzchu ſtudnie do wody? ná tyleſz łokći oſadź ſochę B, od ſtudnie S (w figurze bliſko ieſt poſtawiona) wyſoką do ſwornia B, od ziemie, iáka ieſt iey odległość od ſtudnie.

Solski Arch. 1690 s. 141

ZACZYM

(2) ((obádwá terminy plácu...ſą horizontálne)) to ieſt, iedno mieyſce máiące wodę od drugiego mieyſcá, ná ktore chcesz prowádźić wodę, áni niżſze, ani wyższe. Záczym po pláczu y odległośći ſrzedniey wodá płynąć nie będźie mogłá.

Solski Arch. 1690 s. 140

ZACZYM

_ _ _ _ _ _ _ 191 c _ _ _ _ _ _ _ _

(60) Notuy: że kpło z łopátkami w też ſię ſtronę obráca w ktorą koło R: záczym niechay budowniczy tákiego Wiátraka, náwróci ſkrzydeł, aby ſię w też ſtronę obrácáły w ktorą koło z łopátkámi.

Solski Arch. 1690 s. 97

ZACZYM

(113) Czego tak dowodzę. Ciężar cały drągiem podięty dźwigáią oraz y podſtawek, y dźwigáiący, (s. 5)(1) Záczym, że moc dźwigáiącego ieſt táka, iáka odległość ćiężaru od podſtáwku, według tego, co ſię dopiero dowiedło z Właſności IX.)

Solski Arch.1690 s.4-5

ZACZYM

14 a

(95) Zaczym gdy ćięʒar C przeydʒie mieyſce od C do B, przoz iednę minutę; dʒwigáiąca ręká E czworo tákich mieyſc przeydʒie do F, y we cztery minuty: z ktorych by tylko iedney potrzebowáłá, przenoßąc poproſtu ćięʒar C, od C do B, po lunećie BC, álbo od H do L.

Solski Arch.1690 s.3

ZACZYM

(94) Twárdość liny przyczynia teʒ nieco ćięʒaru. Gdy liná drugie obwinienie czyni po pierwʒych kręgach, przyczynia połdyámetru wálcá, miąʒośćią połtorey liny. Zaczym powtornego obwinienia liny, potrzebá ſię chronić. Czego gdy (s. 7) (1) nie przeſtrzegáią Zegármiſtrzowie w Zegárach wielkich, ktore od wag biorą ſwoy obrot, znácznie nierowne godʒiny ich Zegáry czynią.

Solski Arch.1690 s.6-7

ZACZYM

5 d

(31) Miáſto Indekſu Náuk, położyłem ná wierzchu káżdey kárty: c cżym náuki idą. Záczym bez indekſá łatwo znaydżieß cżego będżieß potrzebował. O Máchinach ulżewáiących, uciążáiących, y wodnych. Tákże y w inßych Zabáwách.

Solski Ar.1690 s.IV

ZACZYM

7 d

(19) ktorzy ludźie ſłabe y chore, zwykli naglić do dźwigania ćiężarow ſrogich, nie dołożywßy ſłußney liczby dźwigáiących, álbo nie podawßy ſpoſobu: iákoby ćiężaru mogli zelżyć. & Zaczym umyśliłem w tey Zabawie Pierwßey Architektá Polſkiego, podać rożne Inſtrumentá, y ſpoſoby proſte, ná zmnieyßenie ciężarow:

Solski Arch.1690 s.1

ZACZYM

26 d

(87) Drugim ſpoſobem Ze liná ktorą obćiąʒona ćięʒarem, walec zwiia, połowicą miąʒośći ſwoiey przyczynia połdyametru wálca. Záczym tylą częśćią przyczynia ćięʒaru umnieyʒonogo drągiem dʒwigáiącemu, ile ta część wytraći z odległośći dʒwigaiącego od podſtawku w uʒywániu Drągá dʒwigalnego.

Solski Arch.1690 s.6

ZACZYM

(89) Záczym mie może dodáć śił koniowi przećiwko ćiężarowi w obracániu. Iako przy małych kołách w tym Młynie, iednego koniá śiły roſtą więcey niż dwoch przez długość dyßlá większą dwá rázy, nád połdyámeter kołá nawiękßego, w mieyſcu na 12 łokći rozćiągnionym.

Solski Arch. 1690 s.85

ZACZYM

(82) Zaczym para koni ma większą śiłę dwá rázy, iákiey obrot cewow D, w mełćiu potrzebuie. Ktora śiłá koni paru, że przez dyßel PH (dla iego długośći, większey dwá razy: niżeli połdyámeter kołá R), rośćie ießcze dwá rázy: paru koni śiłá, wynośi ná cztery rázy, iákiey raz potrzebowáły cewy D.

Solski Arch.1690 s.84

• ZACZEM, ZACZYM

(59) Albo pálce nie modno do cewow miárkuiąc y nierowno rozstáwiáiąc: Záczym po każdym obroćie, inße á inße chwytaiąc y iednych nie pilnuiąc, prędko śiec ſię mußą. Albo Kieraty ſrogie buduią, z pálcámi ná policzkách koła: ná ktore, wielkiego trzebá koßtu,

Solski Arch.1690 s.82

ZACZEM, ZACZYM

(53) Záczym kto nie ma wody podoſtátku álbo iey skoku wyſokiego, niech ſię nie ſadźi ná kamięnie ſerokie. Nauka II. O Młynie w ktorego kołá ſrodek woda biie. Gdźie woda nie może mieć ſkoku łylko ná połtorá łokćiá.

Solski Arch.1690 s.80

ZACZYM

121 c

(8) Przestroga. W takowych Mły-
nách upátrować potrzebá doſtá-
tek wody, ktory łatwo tak má-
łym, iáko y wielkim kołom wy-
godźi, dawßy łopátki dłużßo.
Skąpość wody, ſkok wyſoki ná-
gradza. Gdźie woda ſkąpa y skok
niski, kołá páleczne, mnieyße
bydź mußą, álbo cewy o ośmi
cewkách; záczym y skąpiey
obrotow kámienia.

Solski Arch.1690 s.81

ZACZYM

109 d

(45) Ná ktorym wiele Młynárzowi należy, ieżeli częstą, to ieſt práwie tygodniewą náprawą cewek y pálcow, czáſu do mełcia nie chce tráćić przez nieumieiętne rozetknięćie pálcow ná kole. Zaczym áby Architekt Polſki dośić uczynił przedſięwźięćiu ſwemu, ktore ſobie zámierzył ((Dáć dyrekcyą)) >

Solski Arch.1690 s.78

ZACZEM, ZACZYM

116 d

(1) Záczym mało obrotow kámienia wydáią y mlewon czynią nie ſpore. Trzećią: Ze gdy leniwego obrotu kołá ſkrzynczáſtego chcą przyſporzyć wielkośćią koła pálecznego, śiłę kołá ſkrzynczáſtego tracą: iako ſię w liczbie 5 tey Nauki pokazało,

Solski Arch.1690 s.80

ZACZYM

56 d

(22) Lowar ten mnoʒy śiłę dʒwigáiącego zá dʒieśiąći. Gdyʒ koło LHD z trybami PSL, umnieyʒa ćięʒaru VZ (zo dwunaſtu náprzykłod centnarow) połowice 6: korbá tákʒe EF, z trybami NHT, z owey połowice 6 gubi pięć częśći ćięʒaru: Multyplikuiąc záś 5, przez 2 wynidʒie 10. Záczym dʒwigáiącemu ná F przyczynia śił Lowar zá ludʒi dʒieśięć.)

Solski Arch.1690 s.16

ZACZYM

(73) Przy tákim záś koł roſporzą-
dzeniu; cewy o 72 cewkách, mnoży-
łyby przez koło liczące pálcow 48
ćiężar przy cewách pod kámieniem
ſtoiących, cztery rázy, według
Własności 2.Nauki 2. Części I. tey
Zábywy 2. Zaczym ná obrácánie ko-
łá o pálcách 72. potrzebáby koni
czterech.

Solski Arch. 1690 s. 95

ZACZYM

(92) Záczym ćiężar w kole, ktoryby wydołał śile paru koni, musiałby bydź wielki, ludźi kilkunastu, ieżeli nie kilkudźieśiąt. Wiedźieć tedy potrzebá, że chodzęnie ludźi w kole śkromnym deptanym, nie zdoła obracaniu kámięnia mielącego. Dopieroż w kole wielkim dla iego leniwego obrotu.

Solski Arch. 1690 s. 95

ZACZYM

(6 4) To koło wielkie K, obrácało Cewy ná wzor cewowo M. máiących cewek 32: y ná ich wále O, oraz koło drugie C, z paloy 80, obrácaiące cewek 6. D, około wrzecioná, kámień E trzymáiącego. Záczym kámień musiał ſię obrocić 136 $\frac{128}{192}$ rázow, gdy ſię konie raz, w koło obrociły, vchodząc drogi łok: ći 48.

Solski Arch. 1690 s. 93

ZACZYM

(40) Gdyż 13 obrotow kámienia, ſtarego Młyná, znáyduią ſię we 48. obrotách nowego Młyná, rázow $3\frac{9}{13}$, to ieſt trzy rázy y 9 częśći ze 13, ná czwarty raz. Záczym zá poł dnia słod zmele, ktory się mełał dwá dni.) 2. Mniey koł, máłego koſztu, w náprawie potrzebowáć będą z czaſem. 3. Parà koni mu wydoła.

Solski Arch. 1690 s. 93

ZAC2/M

(1) IV. Koła mieyſcá wiele zábie-
rały; záczym wielkiego kosztu, ná
záchowánie budynku tego Młyná po-
trzebowáły. V. Sáme koła w wiel-
kiey liczbie, niepodobna áby czę-
ſtey nPaprawy nie miały były po-
trzebować, raz to, drugieraz owo.

Solski Arch. 1690 s. [illegible]

ZACZYM

(66) Obráca ſię kámień rázow 18. zá zednym obrotem koła CK. Ponieważ cewel [illegible] znáyduie ſię w pálcach 108. rázow 18. Dyſzel TK ieſt ieden, długi ná łokći cztery. Cyrkułu biegu konnego Dyametr ieſt łokći 8: záczym okręg, łokći 25. ktore muſzą konie vchodźić, żeby raz obrośiły koło CK.

Solski Arch. 1690 s. 88

ZACZYM

149 b

---

(51) Záczym koniom ćiężaru przybywa ukroceniem dyſzlá, z ktorymby koń ieden miał co robić: A gdy ná orczykách oſobnych, konie ćiągną iáko orczyki mogą ſię od wáłu umknąć ku końcowi dyſzlá ná połłokćiá, ták też koniom dwiemá przybędźie śiły za trzećiego koniá.

~~Sol.Arch.1690 s.87~~

Solski Arch.1690 s.87

ZACZYM

(46) Koni tákowy Młyn potrzebuie trzech; záczym y dyſzlow trzech długich, iáko y w pierwſzych Młynách ná łokći pięć áby koń zá koniem chodźił. Bo gdy parą ná wadze konie robią, muśi bydź wagá bliżey uwiązána na wáłu połłokćiem.

~~Sol.Arch.1690 s.87~~

Solski Arch.1690 s.87

ZACZYM

(38) Koło C o pálcách 54 y cewy D o cewách 6; tákie iáko y we Młynie trzećim, opiſánym w Náuce 4. Obrocą ſię cewy D razow 9, gdy koło C, raz ieden. Záczym obroći ſię kámień rázow 72 gdy konie raz. Ponieważ ośm rázy, obrot cewow B wprowádzony w dźiewięć obrotow cewow D daie 72.

~~Sol.Arch.1690 s.87~~

Solski Arch.1690 s.87

ZACZYM

81) A gdy przyćiśnieſz ná doł tłok NP; podniosą ſię skorzáne kręgi nád nim, y oraz zawrze ſię pokrywká R, nád kłotką ZV: Záczym wodá zoſtáiąca w rurze między tłokiem y kłotką, poydźie do gory w rurę dźiurámi tłoká.

Solski Arch. 1690 s. 145

ZACZYM

(115) Korbá álbowiem będąc dłuższa trzy rázy (z poſtáienia) od połdyámetru cewowo D; tráći dwá kamienie, á zoſtáwuie ieden. Obracáiący tedy korbe OB. tylko ieden kámień ćiężaru dźwigáć będźie ze dwudźieſtu dwoch. Zaczym przemoże zá dwodźieſtudwoch. Co ſię miáło pokázáć.

Solski Arch. 1690 s. 144

ZACZYM

202 a

(1) Záczym ſporße będźie mlewo.
2. Miáſto ántaby przy grobie, mo-
że bydź łopátká proſta żelázna.
3. W koniec wáłcowey dźiury, wpu-
ścić [illegible] żelaſko okrągłe, o
ktoreby ſię grobá trzymáiąca wá-
łec opieráłá końcem. á głębßey
nie otwieráłá dźiury w gołym drze-
wie.

Solski Arch. 1690 s. 100

ZACZYM

- f - - - - - 151 a - - - - - - - -

(101) Po wtore dla tego: że w takich Młynách koło, przy ktorym Bydło chodźi, bywa wielkie máiące obwodu łokći 48,54 álbo 68 záczym lubo ſię kámień obroći záiednym bydłá obrotem, rázow 90,104 álbo 136; nie więcey ſię przećię obroći, tylko ile krokow bydło vczyni,

Polski.Arch. 1690 s. 87

ZACZYM

144 c

(40) Záczym para koni ſłuſznych taki Młyn obroći. Obraca ſię kámień raz, kiedy koń maiący kroku ná calow 21, ſtąpi raz. Konieo obchodzą drogi łokći 37, y calow 17. Kiedy ſię koło R dyſzlowe, obroći raz.

Solski Arch.1690 s.86

ZACZYM

(108) Záczym obrot kamieniá, lubo względem koła przy ktorym bydło chodźi, ieſt liczny; ále nie ieſt w rzeczy ſámey prędſzy, nad obrot inſzych kámieni wyżey ſporządzonych

Solski.Arch. 1690 s. 87

ZAOZYM

(73) á połtorá ráza, gdy raz woł ſtąpi. Kámień męczny obroći ſię więcey niż dwá rázy, za káżdym ſtąpieniem wołowym. Proporcya dyſzłow do połdyámetru kołá R, ieſt iáko 5 do 2. Zaczym iednego bydlęćiá śiły dużeią zá połtrzećiá; a trzech zá połdźiewiąći;)

Solski Arch. 1690 s. 87

ZACZYM

98 a

(6) gdyſmy Pytali zaCoſcie Hetmana zabili Powiadacie ze Woysko ay my Woysko [a]niewiemy nioczym zaczym chcieycie nam powiedziec to Ich naybarziey yrytowało y dziwna Rzecz barzo zeſię bez Krwie Roſlania sk[on]czyła

Pocz.Pam. rkp. s. 48

ZACZYM

(7) záczym zbuntowáły ſię niewiáſty przeciw Rádźie, chcąc áby káżda niewiaſta wiele mężow miáłá. Senat dowiedźiawßy ſię ſkąd tákie plotki uroſły, pochwalił wiarę ſyná Pápyriußowego, ktory tálemney nie wydał rády, á niewiáſty zgromił, ktore chcą wiedźieć rády poſpolite ktore im namniey nie należą.

S.Petr.EK 1618 s. 19

ZACZYM

(70) ((Ma mieć tedy mąż coś w ſobie powáżnego...)) áby ſię go żoná z miłości, z cnoty bała, nie z groźby, y bićia. Ieſli mąż będźie ſtráżny, boiáźnią niewolniczą, z nienawiśći pochodzącą, żoná ſię będźie rozumieć u niego zá ſługę, zá czym nie będźie go radá widźiáłá, owßem nie nawidźiała,

S.Petr.Ek.1618 s.22

ZACZYM

151 a

(56) Pan czeka, pokłonu od popá nie widźi: zá czym kazał onego niedźwiedźia do domu Popá zá-ſłáć. Popádia onego niedźwiedźia pierwey karmi, głaſcze, doſtátek dáie: potym cznawßy ſię z nim, przynieśie ßpárgał párgáminowy, á miedzy kárty pláckow ſłodkich nákłádźie:

S.Petr.Ek.1618 s.43

ZACZYM.

(17) záczym trzebá ſię obáwiáć, áby rodzicow w ſtárości nie opuścili, zbrzydziwßy ſię nimi, iáko źle żyiącemi. Przeto nie ma nic mąż opuszczáć, co ſię dotycze ćwiczenia żony, áby ſię wßeláckim ſpoſobem ſtárał, żeby co nalepße było domowe poſtanowienie,

S.Petr.Ek.1618 s.20

ZACZYM

61 c

(22) Nie iáko ſię więc trafia złym y nieporządnym goſpodarzom, ktorzy gdy czego trzebá cáły dźień ßukáią, záczymby ſię dawno iuż oná potrzebá mogła odprawić.

S.Petr.Ek.1618 s. 15

ZACZYN

57 b

(20) zabáwny czas ieſt, gdy pilniey orac, śiać, żąć. Nieodwabiać poddanych od pilnych robot do powozow nieużytecznych iako ieden czynił, co ſię kazał często do miaſta, gdy było orać, poddanym na pomieſkanie woził: zaczym przyszło do tego, że połowicę gruntu nie zaśiał.

S.Petr.Ek.1618 s. 14

ZACZYM

(77) á ſoná w małżeńſtwie śrzodkiem ieſt nie końcem. A dla końca ſámego w każdyy rzeczy miłość ma być, zaczym idźie, iż ſię myli nauczyćiel, aby pierwße ſtáránie miało być o żenie.

S.Petr.Ek.1618 s.52

ZACZYM

(67) Dźierżawcá znaczy rzeczy, wßelákie, ábo naczynia do goſpodárſtwa potrzebne. A tak to z tego rozdźiału miawßy co do goſpodarſtwá ſtánowienia potrzeno ieſt, nie może nic niedoſtawáć: záczym idźie, iż táki rozdźiał ieſt doſtátecżny.

S.Petr.Ek.1618 s.51

ZACZYM

(69) Naprzod, dom na ſwoy pierwßy początek, w ktorym mąż z żoną rozmnożywßy ſię w dźieciách.y w potomkách, nie mogli ſię wßyſcy zámknąć w iednym domu zácżym przybßło, iż muśieli ſobie domy budowáć.

S.Petr.Ek.1618 s.49

ZACZYM

(10) co dozor Gofpodarzá káżdego álteruiąc omieſzkánie do ſprzątnienia czyni: záczym pilnie ſię zákrzątnąć trzebá, aby uyść tego zátrudnienia. W tym też Mieśiącu záchodźi Kánikułá, ktora ſię zwykłá poczynáć od ś. Małgorzáty, á kończy ſię do ś. Bártłomieiá.

J.K.Haur, Oekonomika 1675, s.108

ZACZYM

186 a

(1) OWCZARNIA. Przyczyny z tąd ſzukáiąc. Podobnym Owczárnia Idźie także ſpoſobem; iák iedná ſpiżárnia LEKARSTWA. Nie tylko też to ludźio" y bydło chorule Pod czás: záczym lekarſtwá ſwego potrzebuie Mieć ie tody dla niego, y dla ludźi trzeb Rozmáite?

J.K. Haur, Oekonomika, 1675, s. 92

ZACZYM

(12) Zaczym Vrzędniká mieć lepiey ná oku często go nápominaiąc, y návviedzaiąc, ániżeli ſię znim odmieniáć; bo oo raz inny Goſpodarz nim ſię z mieyſcem ozna, y do tey przyidźie experientiey, tym czáſom też Prowent popadáć muśi ſzkodę:

J.K. Haur, Oekonomika, 1675, s.74

ZACZYM

163 a

(32) álbowiem vpátrzywſzy pogodę y ſpoſobność ozáſu do zàgórnienia vpodobáney rzeczy, ná ſprzątnienie oney że rączoporywcze ściągáią ręce. Záczym wiedźieć komu vfáć y wierzyć potrzebá.

J.K.haur. Oekonomika, 1675, s.79

ZACZYM

- - - - - - - 150 d - - - - - - -

(29) lepiey ſię tedy nie podeymowáć, kiedy kto nie ſpoſobny, àniżeliby wtym miał ſwoię y cudze zawieść ſumnienie: Zàczym niewiádomy niech ſię informuie y ſpráwuie według tego Modeluſzà. Marg. Skutek nieſpoſobnych Rachmiſtrzow.(-)

J.K.Haur.Oekonomika,1675,s.71

ZACZYM

(29) zàczym tu należy wiedźieć y zrozumieć przyczynę, Końſkich przypadkow y chorob, à temi niżey opiſanemi rátowàć ſpoſobami, y według czáſu purgovvàć, to ieſt podczás Wiosny, y Ieśieni, Mieśiącà tákże vpàtrowàć.

J.K.Haur,Oekonomika, 1675,s.45

ZACZYM

(22) záczym doświádczone Przezacnego Authora dowćipem złożone Punktà, Praxis, Modeluſz iák gośpodarowáć, Zalecenia nie prágnie. Zechceſzli probowáć, Dozorny Gofpodarzu, w rzeczách doświadczonia Prawdźiwego; tá Xięgá doſyć zalecenia Będźie miałá:

J.K.Haur, oekonomia, 1675, s.)II(

ZACZYM

(23) Do ZIEMIANINA. Dokładne pioro
Oekonoma Cnogo, Te w Druk podaiąc
Ziemiańſkie zábàwy; Cokolwiek piſze,
piſzo dla Twoiego Pożytku, zyſku,
Ziemiáninie pràwy. Záczym, ponie-
waſs Pracowitość Iego Ku Twemu Do-
bru, nie dla prożney ſławy: Czytay,
rozważay, przyznaſz ze mną cále,
Ze w każdy ſpoſob piſzo doſkonále.

J.K. Haur, Oekonomia, 1675 s.) II(V.

ZACZYM

21 d

(25) záczym ná to trzebá mieć baczonie, áby zawſze ná vpráwney śiewáno roli. V. ô IARYM SIEWIE. IARZYNNY śiew. Ná Pſzenice, Ięczmień, Ryż, y Orkiſz, Rolą ná źimę położyć, z Wiosney zrádlić, vwlec, znowu ná śiew poorać, y według czáſu y zwyczáiu wcześnie zásiać.

J.KHaur, Oekonomika, 2675, s.6

ZACZYM

35 c

(4) Bo nie tylo im ſamym takowe bezecne inſtrukcyie podaią, ale y przykázuią iako naiwięcey drugie niemi zarazáć y do vſługi czártowſkiey pogardźiwszy Bogiem záprawowáć. záczym qui facit per alium, per ſe facere videtur.

Czarownica, wyd. 1680 s. 33

~~ZA~~, ZA CZYM

44 d

(2) zgadzaią ſię ná to Doktorowie w prawiech biegli, piſząc o tych zbrodniach, że często t'akie niewiáſty diabeł oſukiwa, lubo gdy dobrowolnie zaſną twardo, zaczym diabeł máiąc moc ná nich, tak im fanrázia ((...mocno omomi))

Czarownica, wyd. 1680 s. 39

~~ZA~~, ZA CZYM

(12) Ale mowiąc o naſzey rzeczy. Nietrudno aeris poteſtatis to ieſt czartom obłoki z innych części świáta, ták y wiátry gdzie chcą zápędzić gwałtem, y one ſpolnie rozbiiáć, záczym gromy wichry ... uczynić

Czarownica, wyd. 1680 s.38

~~ZA~~, ZA CZYM

10 b

(14) Nie mowże tedy málowány Iuriſto, nie máß nic w prawach Polſkich o Czárownicách iáko ie ſądzić y iáko z niemi poſtępowáć zácżym wolno ſędziemu iako chce wymyśláć bo mu prawo rąk nie wiąże.

Czarownica, wyd.1680 s.10

~~ZA~~, ZA CZYM

143 d

(3) a potym wrzkomo Exorćizuiąc y krążąc około wánny, y nieco mowiąc kość zprochniałą oſtrożnie y rzęſą, wodną ábo y czym innym nadkaną wpuſczáią, czáſem y rożne zbożá ábo kámyki záczym rzeſa po wierzchu wody pływa.

Czarownica, wyd. 1680 s. 106

~~ZA~~, ZA CZYM

158 d

(2) y wyßedßy z wánny z źiołmi święconemi nárządzoney, nie pomniała go znowu ná noc włożyć ná ßyię. Około pułnocy iakoby ią kto w żywot vderzył, záczym záwoła ná małżonka powie o vderzeniu, y że iuż więcey dźiećięćiá nie czuie w ſobie.

Czarownica, wyd. 1680 s. 115

~~ZA~~ , ZA CZYM

137 d

(6) Náźrze ſię drugá krup. ſurowych, grzybow, bedłek, korzenia, gliny, wapna, fruktow niewczeſnych ſmázonek, y innych rzeczy ſwoiey náturze ßkodliwych, zá czym niezdrowie, zła cerá, zołądek nieſtrawny, vroki, oſypánie, czary, czárownice.

Czarownica, wyd. 1680 s. 102

ZA, ZA CZYM

137 a

(24) A zleciawßy ſię by ſroki do ścierwu, miánuią ſame y te y owe, grożąc, że ſię, przyznaß po niewoli, y obiecuiąc przyczynę ſtrony wyzwolenia. zaczym muſą nedznice pleść troie niewidy.

Czarownica, wyd. 1680 s. 101

ZACZEM, ZACZYM

(18) potrwożywszy go y pomieszawszy, że ledwo przy sobie iest od przestráchu: záraz go nieodwłocznie káże męczyć. záczym chudziná y żálu wielkiego z tego co go niespo-, [d]źiewanie podkáło, przyszedszy czasem do desperátiey, y, zycząc sobie z smutku y obelżenia prętkiey śmierći, ((... powie wsytko))

Czarownica, wyd. 1680 s. 97

ZACZEM, ZACZYM

(8) ((ſię wywiodł ...)) y pokazał niewinność ſwoię, zaczym go y Biſkup vwolnił. Ale iż takie poſtępki prawne cudzoźiemſkie, on mowi, peregrina, iakoby obce, ſą od Kościoła zakázáne, niedoſyć ſię niemi ſtało

Czarownica, wyd. 1680 s.72

~~ZA~~, ZACZYM

57 d

(16) Náprzykład, obie ſię krup, wapná, głiny, miáſto cukru, ieſt iádowicie gniewliwa, do vmoru niezgodliwa, záczym ćierpi kordyakę ábo podobną ź tych affektow chorobę: vprędzie ſobie w głowie, abo więc kto w nie wmowi źe to czáry,

Czarownica, wyd. 1680 s. 47

~~ZA~~, ZA CZYM

14 b

(6) tákże w Dolſku, w Kozłowie, we Bninie, w Krobi, w Sleśinie, w zdbikowie, w Smiglu Ale też nie zapomniał máiąc Duchá práwie Eliaszowego y Kościołow Duchownych, to ieſt Duż ſobie powierzonych. záczym gdy zá iego pánowánia ábo gubernáciey y dozoru Páſterſkiego Abram zbąſki Sędzia Poznańſki záwietrzył ſię herezyą huſytſką ((...zſtárł głowę herezyey))

Czarownica, wyd. 1680 s. 14

~~ZA~~, ZA CZYM

1 d

(14) záczem y wielu máło, oſtrożnych ludzi á ćiekáwych ná poſądzánie innych, z pragnieniem bliźniego vtráty, dobrei ſławy y zdrowia, ſumnienia ſwoie záwodzą. Vmyśliłem z miłośći Chrześćiáńſkiey dla porátowánia y ochrony ſumnienia ich, krotko náukę przełożyć (s. 2)(1) wybráną z wielu Doktorow ták Kośćielnych iáko y ćwieckich w oboiim prawie biegłych.

Czarownica wyd.1680 s.1-2

ZACZYM

Bogáty gdy krzywdę
uczyni ubogiemu Sláchći-
cowi / Mieszczáninowi /
Kupcowi / ćiężey ma bydź
karan / niżby mu ią uczy-
nił iego rowny. A to dla
tego / áby się nie wznęćił
ućiskáć ubogich ludzi /
záczymby tumult / ábo
sędicia muśiáłá powstáć

Gost. Spos. Fr. V, 121.

ZACZYM

W niey się pokaże (sc. książce) prudentia, y złość ludzka / záczym áby złość prudentiey człowieczey ustąpiłá / naydziesz porządnie ná swych mieyscách.

Jost. Spos. Enedm. C. 2.

~~Za (?)~~ Zaczym

Zácrym

ChW D 2v / 11

Co

J: Zácrym

ChW D2v/11

~~Za (7)~~ Zaczym

Zaczym

ChW B 2v / 26

Co

Y: Zdarzyn

ChW B 2v / 26

Zaczyn

~~Za(?)~~ 'mer. co'

zá czyn

ChW - A 4/26

Co

J: zdrowym

ChW A 4/26

~~Za(z)~~ Zaczym

Záczym moi w ſtároſći
Synowie mię ſámi Rwáć
poczęli o dziáły

ChW A2v /1

u L. 'pośledź' ale
pod hasłem za, co

~~Za(I)~~ ~~Zaczym~~ Zaczym

Záczym leśni Faunowie...

Śpiewáią

Chw kt v/14

~~Za(?)~~ Zaczym

Náprzod cię... Wiśniowęczkie(!) Książę Obiáśni... Zá czym przydźiesz do Mnifká(!)

HD A 3/27

~~Za (7)~~ Zaczym

zá czym

HD B 2/2

Co

T: zá czym

HD B2/2

~~Za (J)~~ Zaczym

Zá czym

L t B / 21

~~Za (J)~~ Zaczym

Zá czym

Lt B / 21

Co

J: Zá crym

L 1 B / 21

Za(3) Zaczym

Zá czym

L t B v / 28

Co

J: Zá czym

Lt Bv/28

~~Za (I)~~ Zaczyn

Zá czym

L W B 3v / 5

Co

Jest: Za czym

LW B 3v/5

ZACZYM

25 d

(46) y zalecaiąc go wysoce przed wszytkim Rycerstwem wielkich sie po nim spraw y sław kawalerskich spodziewał. Zaczym kiedy Sylla Mitrida tesa krola Pontskiego z granic włoskich wyganiał, a w ten sam czas po złamanych siłach Mitrydatesowych, na drugą expedycyą woienną przeciwko Pirusowi Epirockiemu krolowi od Senatu Rzymskiego do Hetruryey ordynowany został;

S.Szołucha,Historyje K. 3v

ZACZYM

24 a

(16) ~~Zaczym~~ W Zaczym od Domowstwa swego y Pospolstwa Włoskiego z wielką ~~affystencyą~~ affystencyą y apparencyą do Rzymu przywieziony na polu Marsowym wspaniale zwyczaynym trybem spalony y pogrzebiony został. Pod czas ktorego pogrzebu wszelkiemi przynalezytemi potrzebami sama mu Fortuna dogadzała.

S. Szołucha, Historyje K. 3v

ZACZYM

28 a.

(16)((na Wodza...sławe pracował)) ponieważ nie był Sam od Senatu Wodzem naznaczonym ale tylko od Wodza swoiego namiestnikiem iego uczyniony, zaczym Wielka sprawa y Sława iego, nie samemu, lecz Wodzowi iego miała być przyznana, y w tryumf poczytana.

S.Szołucha, Historyje K. 4r

ZACZYM

31 c

(3) Zaczym obadway złączeni na trzeciego Hiarbe z małym Woyskiem pozostałego, ze dwoch stron natarli y wszytką moc iego złamawszy, samego Hiarbe w potrzebie zagubili, a Woysko iego wniweoz obrocili.

S.Szołucha, Historyje K. 4v

ZACZYM

10 c

(44) Co widząc y słysząc Kat srodze sie przekąkł y nic Mariuszowi nie czyniąc Uciekł z Więzienia onego. Zaczym y Rayco-wie dowiedziawszy sie o tak dziwnym przypadku, Więcey Mariusza w Więzieniu nie trzymali, ale go potaiemnie wolno upuscili.

S.Szołucha, Historyje K. 1v

ZACZYM

17 c

(33)((posłał Delegata...)) aby Miasto one oblezęniem scisnoł, y do wydania Maryusza przycisnoł. Zaczym gdy Miasto one przez Cztery niedziele w ciasnym oblężeniu trzymane zostawało, a ni zkąd zadnych pomocy nie miało, przyszło do tego ze Ludzie w nim zawarci od głodu wielkiego konie, psy, koty szczury y myszy iesc musieli.

S.Szołucha,Historyje K. 2v

ZACZYM

13 a

(18) Zaczym tez y starosta taką odebrawszy xxxx odpowiedz y zrozumiawszy, iuz więcey Maryusza nie infestowali y z swoich go kraiow nieforował. A Mariusz sposobny czas upatrzywszy, y z niektoremi Rzymskiemi sobie poufałemi Pułkownikami y Rotmistrzami prywatnie sie naradziwszy, przy pomocy ich przez Panstwo Kartaginskie przeszedł,

S.Szołucha, Historyje K. 2r

ZACZYM

44 b

(59) Zaczym według starodawney ustawy Rzymskiey nad granicami włoskiemi wszytkie Woyska swoie opłaciwszy y rozprawiwszy sam bezbronno y niezbroyno we stu koni tylko do Rzymu powrocił a, większą część zdobyczy do skarbu Pospolitego oddawszy, w prywatnym domu swoim wiek swoy spokoyny prowadził.

S.Szołucha, Historyjo K. 5v.

ZACZYM

7 c

---

(60) a o surową zniego za swoie Urazy Sprawiedliwoso Upraszał. Zaczym Senat (K. 1v)(1) Oboygu tych Wodzow zarowno powazaiąc, y obudwoch Wielkie męstwa y Zwycięstwa zarowno powazaiąc a przytem tez obudwoch rowney potęgi y odwagi słusznie sie obawiaiąc, nie smiał zrazu surowego sądu y sprawiedliwosci między niemi używac,

S.Szołucha,Historyje K. 1r-1v

ZACZYM

50 a

(24) Obawiaiąc sie tego, aby Crafus z Potęgą swoią do Iuliusza nie przystał y wraz z nim przeciwko fakcyom Pompeiuszowym nie powstał Zaczym Kiedy Persi obudwoch Crasusow z Woyskami ich zniesli, wtedy Pompeiusz bespiecznieyszym w swoich imprezach zostawszy ((poczoł sie iawnie...przeciwko Iuliuszowi otwierac))

S.Szołucha,Historyje K. 6v

ZACZYM

59 b

(35) Zaczym dla tey usługi ieg z dwiema Kolegami swoiemi tak srodze osądzony, y na wygnanie naznaczony będąc, a publicznego nazaiutrz z Miasta wyprowadzenia nie czekaiąc: pierszey po Dekrecie przeczytanym nocy Wozek ieden podły naioł, na ktorym z dwiema Kolegami swoiemi o połnocy z Rzymu potaiemnie wyiachał,

S.Szołucha, Historyje K. 7v

ZACZYM

53 d

(18) pozwolił im czynic cokolwiek by w tey mierze słusznego według swoiey nauki rozumieli. Zaczym medycy przy iego obecnosci Zone iego rozpruli y Zywego z niey Synaczka wyieli strone ktorego wszelką swą pilnosc Uczyniwszy, przez Czternascie dni tylko g zywo go zachowali.

S.Szołucha, Historyje K. 7r

ZACZYM

163 d

(18) Zaczym Iuliusz wolny iuż, przystąp z obozu swego do zamku tiyskiego maiąc, kazał wielkie Machiny na kształt Wież sporządzac, ktore miał z Armatami y Ludem swym pod zamek do szutrmu sprowadzac:

S.Szołucha, Historyje rkps
K. 19v

ZACZYM

171 b

(57) [...] aby on sam machiny nowe sporządził, y znowu ich Londem do Szturmu sprowadził. Zaczym kiedy Brutus od wieczora sprawe swo[ią] zaczowszy y przez całą noc wytchnienia im nie dawał,

S.Szołucha, Historyje rkps, K. 20r

ZACZYM

58 c

(17) naprzod trzy Chorągwie kozackie ktore na cele stały skoczeła za niemi y Chorągiew Usarska ktorą przywodził ten co mu sie chwalić nie godzi. (A gdy kozackie chorągwie ukazały sie na pole wypusczono strzelbę z Hulaigrodow zaczym zaraz odwod uczynili,)

M.Scibor-March.-Hyst.mosk. woy. rkp.s.14v

ZIA CZYM

(4) Aphia poczęła Kolumbie zazdrościo Szcześcia ze miała puść za młodego, a ona przy bywa Starou zoštac, zaczym kryiomo w Gelazyuśzu zaczęła się kochac, a że to zarzewie utaic się nie mogło długo, przyznała mu się ze go kochała

Hist. świeże i niezw. rkp.
c. 415

ZACZYM

(12) zaczym postanowiła sobie zeby znieść Kolumbę, naymuie dwoch Ultajow aby Kolumbę zabili, ktorzy gdy nie wiedzieli iakby do tego przyiść mogli, prosili ią o Sposob ktora ona im przyobiecała a był taki

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 416

ZACZYM

(5) ((aby.się...o iaką... żonę postarał)) zwłaſzcza ze mu się iuz była Rozula przyiadła. Zaczym upatrzył sobie był pewną panienkę o ktorą należycie się u Rodzicow ſtarając otrzymał owo postanowienie, wielkie bunty w ſercu Rozuli (

Hist.Świeże i niezw. rkp.s.423

ZACZYM

(15) zaczym ieſliby się w nim kochac chciała, obiecował iey ze nie miała tego żałowac. Zlękła się go naypierwey potym się. (s. 497) (1) Sama odważywſzy żpytała ktoby był on odpowiedział

Hist. świeże i niezw. rkp.
s. 496 - 497.

ZA|CZYM

(22) Zaczyn nie mogł innym spoſobem (s. 160) (1) zgryzow Sumnienia tylko ten ze się przyznał y Sixtowi iak pod nim dołki kopał przez Primusa wſzytko mu z regestru powiedaiąc takim zalem ze serce Sixta ku sobie zmiekczył, ze mu winę darował

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 159-160

ZACZYM

(5) Zaczym Sam się iey za konwoy ofiaruie za c[illegible] ona podziekowawszy wzięta od niego za rękę dała się prowadzic do domu. Idąc poczeła powiodac ze u krewnych zatrzymana na wieczerzy opozniła się

Hist. świeże i niezw. rkp. s.79

~~ZA~~, ZA CZEM

2 d

(15) T-ák /.../ y inśi vczą. Przyczyná tego że zwykły Czárownice wyrzekać ſię Bogá y wiáry Kátolickiey, Diabłu cześć Boſką wyrządzáć: y drugie nie wierzą áby ták bał nędzny Diabeł ábo potępiony, ále przemożny y ſczęśliwy Duch (s. 3)(1) ktory ie wſzelkiego ſczęśćia nábáwić może, záczem y herezią pachną.

Czarownica, wyd. 1680 s. 2-3

zaczepek lpD – 1cm

Chodkov, 67

ZACZEPEK 169 lpD-ku

Lub S

Roz IX, 638

ZACZEPIAĆ

AGGRESSER ... Aggredi ...

WYZYWAC dać pierwey napaść

zaczepiać.

Dan Dict I 61

ZACZYPIAĆ

~~kilka~~ maią (...) taki Ferman Tatarowie aby
na kych niezaczypiali, a przecie się rezolwuią.

Gaz. Pol. 1736/10 (s. 3)

ZACZEPIAĆ

odtąd Turcy nie śmieli potym zaczepiać Polaków, widząc oczywiście ich być w Protekcyi Samego Boga.

W. ŁUBIEŃSKI H. ST. 1763 s. 60

ZACZEPIAĆ

nie zaczepiać ich (...) ani
żadney dawać im do nie-
chęci okazyey, ponieważ
nam iey oni przez te wszyt-
kie lata namnieyszey nie
dali

Mosca, d. 11, 1676
p. 276

ZACZEPIAĆ, ZACZYPIAĆ

Było w Judyi przedtym
Narodow 9. tysięcy ---
najpotężniejsi Gangaridae, ktorych y Alexander
Wielki zaczypiać nieśmiał

B.CHMIEL. N. ATENY 1740

+VI s 592

ZACZEPIAĆ

Żołnierz tuteyszy (x. japoński) ... bitnieyszy od chińskiego, dla tego, chińczyk go nie zaczepia

B.CHMIEL. N.ATENY 1748

t.II s623

ZACZEPIAĆ

Trochę y Kozàkow
manier zàczepiaią,
to iest wiarołomstwà

(sc. Wołosi)

B. CHMIEL. N. ATENY 1743

t. II s 717

ZACZEPIAĆ

Równo nieberpieczna.
mocnego lub słabego
zaczepiać (sc. w wojnie)

W. Bystrz. Informacya 1743
Inf. stat. Myv

ZACZEPIAĆ

(3) Jakoż słuszniey się było Moskalowi upomnieć o swoie, niż Szweda zaczepiać niewinnie - Rok czwarty R.P. 1699. Nastąpił tego roku zaraz na początku pokoy z Turczynem, Marg. Pacta Carlovicensia (-) bo in Januaris z Konkludowany, szesnastoletniey Woyny, Która się była, Która się była poczęła od Wieleńskiego oblężenia TurKów w R.P. 1683 -

E.Otw. Dzieje s. 20

ZACZEPIAĆ

(?4)) bo cokolwiek letnie prace zkomparowały ludziom Chleba, to na Wiosnę i w Jesieni przechody Woyska Litewskiego wszystko ztrawiły, a to wszystko wyrabiał Sapieha na afront Krolowi zaczepiaiąc Koronne Kraje. Na Wołyniu Litwie Konsystencye rozdawał, powiadaiąc, że Wołyń iest Litewska Prowincya.

E.Otw. Dzieje s. 42

ZACZEPIAĆ

37 b

((były rożne Rady)) (15) między Senatorami naybardziey uważali słabe zdrowie Króla Hiszpańskiego, którego Smierć wielkiey Woyny w Europie była okazyą z tey i z inszych wielu racyi żaden ex bene favetibus Oyczyznie nie życzył tey woyny zaczepiać -

E.Otw. Dzieje s. 35

ZACZEPIAĆ

Król...
((niezaszedł z niemi obviam))
(17) Szwedowi w Litwie albo gdzie indziey, chcąc koniecznie implikować w tę woynę Rzptą, która iako Joy zaczynać ani Szweda zaczepiać nie radziła, tak i Seymy do prosequenda bello z Szwedem, składane umyślnie rwano

E.Otw. Dzieje s. 66

ZACZEPIAĆ

(13) A zatym Mći Panie idźie, kiedy invidiam początia Konfederacyi życzemy na inſzych zwalić, y raczey chcemy czekać zaczepienia niżeli zaczepiać, ieżeli nie na doſzłym Seymie, bo go się niepodobna doczekać, ieżeli non ſub Confaederatione,

Kon.Rozm. s.88

ZACZEPIAĆ

(11) Także Krol Polski Nowogrodka Wielkiego, Pskowa, Opoczki, i inßych zamkow Moskiewskich ani zaczepiac ani woiowac, ani zadnego prawa sobie przywłaſczac do nich nie ma, i ludzi na woiowanie nieprzepuszczac.

V.orb. 1644 s. 127

ZACZEPIAĆ

(8) Niema przytym Hospodar Moskiewski prawa sobie żadnego przywłaſczac do Jnflant, Kurlandiey i Astoniey, ani ich woiowac i zaczepiac i ludzi przez ziemie swoie na woiowanie niepuszczac.

Verb. 1644 s. 127

ZACZEPIAĆ

(21) A Fest tak wielki, przez ktory przymierze (22) Dziwnie z wysokiem Niebem ziemia bierze (23) W Nieprzyiacielskim Sercu to Sprawuie (24) Ze na Nabozny czás nie naſtępuie, (25) Y nie zaczepia nad mniemanie boiu, (26) Az do południa dzierząc się w-pokoiu.

Obłezenie J. G. (rkp)
K. 160r.

ZACZEPIAĆ

(15)((Ta maxyma...)) ubeśpieczy nam y pokoy y nie będźie nikomu podeyzrza[ź]ana, tak, żeby nas ktomiał zaczepić przez płonną ſuſpicyą, iako widźiemy między Potencyámi, iedna przećiwko drugiey, nie ma inſzey racyi ią zaczepiáć, opportuna occaſione, tylko żeby ſama nie była zaczepiona et non ſuccumbat od mocnieyſzego.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.112

ZACZERPIC

COMMENCER, (Attaquer le premier quelqu'un)... ZACZĄĆ, zaczepić pierwszy kogo... On zaczął ze mną pierwszy zdupił.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZEPIĆ (~ wojnę)

TwarS Leg K 131

ZACZEPIĆ

.....196 d.....

(15)((Ta maxyma...)) ubeś-
pieczy nam-y pokoy y nie
będźie nikomu podeyzrza[ź]-
ana, tak, żeby nas kto-
miał zaczepić przez płonną
ſuſpicyą, iako widźiemy
między Potencyámi, iedna
przećiwko drugiey, nie ma
inſzey racyi ią zaczepiáć
opportuna occaſione, tylko
żeby ſama nie była zacze-
piona et non ſuccumbat od
mocnieyſzego.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.112

ZACZEPIĆ

(15)((Ta maxyma...)) ubeś-
pieczy nam y pokoy y nie
będźie nikomu podeyzrza[ź]-
ana, tak, żeby nas kto
miał zaczepić przez płonną
ſuſpicyą, iako widźiemy
między Potencyámi, iedna
przećiwko drugiey, nie ma
inſzey racyi ią zaczepiáć
opportuna occaſione, tylko
żeby ſama nie była zaczepiona
et non ſuccumbat od
mocnieyſzego.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.112

ZACZYPIĆ -IŁ

= zachapił?

Ks Jor 183

ZACZEPIĆ

223 d

---

(17) Y straſni byli sąsiadom swą zgodą. (18) Ktorą w nich miłość przyrodzoną wlepi, (19) U-Poddanych się na niey nie zawiodą, (20) Iesli iednego, naymniey kto zaczepi, (21) Zawſze łatwiey dway, Trzeciego pobodą, (22) A kiedy Państwa ich kwitną naylepi, (23) Zmowią się razem do Grecyey płynąc,

W.Pot.Syl.(rkp) s.111

ZACZEPIĆ

(12) ((dziecię...powiedac po-
ozęło)) na co patrzało y co
Samo ucierpiało pokazuiąc Si-
niaki y razy na Swoim dziecin-
nym ciałku y lubo to po Flo-
renoyi gruchało bardzo nie
Smiał nikt iednak na ten czaſ
tak Mocnego u Pana Dworzanina
zaczepic, boiąc się zeby go
na siebie nie oburzył,

Hist. świeże i niezw. rkp.
c. 195

ZACZEPIĆ

221 d

(38) paſſive mieć ſię poty, poki nie zaczepi kto inſzy? Do tego ieżeli occultorum malorum difficilis eſt cognitio, difficiliora remedia. Jeſzcze Mći Panie interna mala nie wiedzą wſzyſcy, czekać lepiey dum ſeſe detegat ulcus, potym y łatwiey aperta mederi, y każdy obaczy, że lekarſtwo potrzebne było.

Kon.Rozm. s.85

ZACZEPIC

(10) lecz nam to potym bardzo zaszkodziło - Jako tego król August Consensu zazył vide fol.32 Par.1, pod R.P. 1704. Już to drugą transakcyą assekuruie Król August raz pod Sędomierzem drugi raz w Toruniu [: gdy mu się gwałt stawał od zaczepionego przez siebie Szweda)

E.Otw. Dzieje s. 90

v. 97d

ZACZEPIĆ

- - - - - - - - 67 d - - - - - - -

(4) z armat Reychausezy obrał do Saxonii wywiozł ae ae ae- 2p. Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman W.Koronny, ktorego zwano Columen Patriae zdrową bardzo dawał radę (gdy się Szwed w Litwę brał, i iuż oczywiscie zaczepiony będąc od króla Augusta zaczepił Rzptą)

B.Otw. Dziejes. 64

ZACZEPIC

'- - - - - - - - 67 d - - - - - - - '

(4) z armat Reychausezy obrał do Saxonii wywiozł ae ae ae-
2p. Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman W.Koronny, ktorego zwano Columen Patriae zdrową bardzo dawał radę (gdy się Szwed w Litwę brał, i iuż oczywiscie zaczepiony będąc od króla Augusta zaczepił Rzptą)

B.Otw. Dziejes. 64

ZACZEPIĆ

((zle król zrobił)) (14) bo Sapiehowie postrzegłszy coraz to lepiey fakcye Królewskie i zgubę ich przez Króla nastroioną, iść szukać protekcyi u Szweda, Który iuż uskromiwszy in parte Moskwę, gotował się wnieść in viscera Reipublicae, z Woyskami zaczepiony od króla Augusta.

E.Otw. Dzieje s. 61

ZACZEPIĆ

(1) Były rekollekcye że Król inscia et invita Rplca zaczepił Szwedów pod Rygą Bellum offensivum zaczął straciwszy tam zaś Woysko swoie, gdy niemogł przez Seym wprawić Rzptą w Woynę, chciał przez Senatus Consilium mieć o tej woynie Konsens,

E.Otw. Dzieje s. 75

ZACZEPIĆ

((zaczęła się...Klęska)) (1)
przez irrupcyą Szwedów, i
spełniły się Treny Jeremia-
sza Proroka - Eue aquae ascen-
dérunt ab Aquilone et evadunt
in torrentem exeundantem. Za-
czepiony od króla Augusta
Król Szwedzki wszedł z Woy-
skami dwiema Marg. Szwedzkie
Wojska z dwuch stron (-)
E.Otw. Dzieje s. 66

ZACZEPIĆ

Sob

(15) Naoſtatek gdy się Król z konsensu trzech owych Senatorów woyny podiął obligował się wieść tę woynę proprio milite et acre- Z drugiey strony widząc się Rzpta in minimo Szwedowi mocna przez ową Jego errupcyą w króleſtwo zaczepiona ((...deklarowali się stanąć))

E.Otw. Dzieje s. 75

ZACZEPIĆ

Sk.

Czeka póki go nie zaczepią owi

Zwłaszcza gdy kosta iuż godzina dniowi

Kon. 493.

ZACZEPIĆ

Fl.

Cesarz w tylu mieysc razem zaczepiony

Sle... Agryppę z odsieczą

Kon. 378

ZACZEPIĆ, ~ON

L.

Zkądby szedł? Pańskim
zaczepion wyrokiem

Job 11

ZACZEPIĆ

z tych następcow Almerikus Krol Jerozolimski zaczepił KALIFĘ ostatniego Egypskiego.

B.CHMIEL.N.ATENY 1746

+ II s 428

ZACZEPIĆ

Amazones ... wielką
Część Azyi armis opá-
nowáły, záczepiły Europy

B. CHMIEL. N. ATENY 1748

I-II 5682

ZACZEPIĆ

Bájazet... od Tamerlánesa Haná Tatarskiego Roku 1397. powstáłego záczepiony, strácił Woyska 2 kroć sto tysięcy

B.CHMIEL. N.ATENY 1748

t. II s 505

ZACZEPIĆ

Odrzekłaby się
grzeknica rozmowy,
Brzydkie strakydło
zaczepiwky słowy
(sc. śmierć)

E,DRUZB. ZBIOR 1752 s

428

ZACZEPIĆ

Ozwą się czárci, ---
Ze mocnieyszego
nád siebie záczepić,
Nie mak w tym zgody
ná nászym Seymiku
(& o Bogu)

E. DRUZB. ZBIOR 1752 s 388

ZACZEPIĆ

aktorka przyznaie, że przy
poswarku rzekła pozwaney:
gazico, tom ia to na ciebie
przyszła, - a to zaczepiona
od niey przeklęctwem
i słowy nieuczciwymi

Krowodrza 1698 +I
641

Ks. Crom. wsi ✓ wyd 1921

ZACZEPIĆ

aktorki prosiły, aby...
karana była przy obecności
pomienioney Ruszkowny
pozwaney, że od aktorek
wprzod zaczepiona była
allegującey

Krowodrza 1705 t.I
646

Ks. Grom. wsi √ wyd. 1921

ZACZEPIĆ

Władysław przeciw Turkom pokedł, za zaczepione granice Polskie.

WŁODZIENSKI HIST. 1763 s 85

ZACZEPIC SIĘ

ks Jor 84 x2

ZACZEPIĆ SIĘ

Ks Jan 91

ZACZEPIĆ SIĘ

7 c

---

(39) Y ten nieborak kiedy sam nie zdole, (40) Przez spary musi widzieć iey swywole. (41) Skoro się onaPanienka zaczepi, (42) Skoro nie znaney skoſtuie swobody, (43) Im się z ubostwa wyſedſy ma lepi, (44) Tym z nią mężowi, trudniey przysc do zgody,

W.Pot.Syl. (rkp) s.6

ZACZEPIENIE

228 a

(13) A zatym Mći Panie idźie, kiedy invidiam poczęćia Konfederacyi życzemy na inſzych zwalić, y raczey chcemy czekać zaczepienia niżeli zaczepiać, ieżeli nie na doſzłym Seymie, bo go śię niepodobna doczekać, ieżeli non ſub Confaederatione,

Kon.Rozm. s.88

ZACZEPKA

OtwEDziejCzech,335

ZACZEPKA

HANICROCHE ...

ZACZEPKA, zwłoka ná czym się co zátrzymuie przeszkoda záwada ... Szuka zaczepki okazyi-ki przeszkody áby się zrzucić z targu.

Dan. Dict. II, 113

ZACZEPKA

Partyá Pospolstwá wszytkę winę skłáda ná Tátarow, ktorzy ustáwicznemi záczepkámi y exkursyami w Państwá Rossyiskie iedyną tey woyny byli okazyą

Merk. Hist. 8/602

ZACZEPKA

A Mias (Mal L 344)

1651

ZACZEPKA

Twarsteq K 157

ZACZEPKA

Met Diar I ,517

ZACZEPKA

Do Porty posłać emissarium, upominając zp. że zp nie dość staje traktatowi ... kiedy miasto demolicyi Chocima z którego ustawiczna zarazy bojaźń powietrzowéj, przytém zatargi do niechęci i zaczepki, restauratur tu fortecę i mocno koło jéj fortyfikacyi pracują, amunicyę sprowadzając i praesidium.

Pam. Zam. 1862, s. 358.

ZACZEPKA

obawiać się trzeba, azeby te małe zaczepki, [a] z zwłoką sprawiedliwości roziątrzmione V do wzruszenia cichości sąciedzkiey ~~[sc. nie były]~~ V nie dały

Listy Rzew.
rkp. s. 7

ZACZEPKA

A w Wasylkowie żadnych zaczepek z strony C Wieliczeństwa nie było

M. Czart. Listy
rkp s. 60

ZACZEPKA

I Car Wieliczenstwa poddani w pogranicznych Zamkach mieszkaiący, z strony Wielkiego Hosudara Naszego I Kr Wieliczęstwa od tamecznych mieszkaiących nie tylko o długach y inszych zaczepkach y w rozboiach y zabieraniu gruntow nieznośne krzywdy y więzienia maią

M. Czart. Listy rkps 65

ZACZEPKA

100 b

(12) przestrzegac P.Hetman Spil-
noscią roskazał zeby nasi zacze-
pek z Moskwą nieczynili Sędzio
Znaszych y z Moskwy postanowił
ktorzy wszelakie differentie roz-
sadzali

S.Żółkiewski:Początek...s. 40

ZACZEPNY

DE'FENSIVE...

Les armes défensives [et] offensives, (avec lesquelles on se défend [et] l'on attaque.)...

BRON záczepna y odporna, to iest ktorey záżywaią álbo nástępuiąc ná kogo álbo odpor czyniąc nástępuiącemu y broniąc samych siebie.

Dan. Dict. I,

ZACZERCHLENIE 1pM

Us Żyw 32

ZACZERHLANY (2)

lpH i – a
lpB i – na

Ks Żyw 73

ZACZERNIĆ

Wosk Sadzami zaczerniy, i z niego gałeczki porob.

SEKRET WYIAW.WYD.:689 s 54

ZACZERNIĆ

Ścian dwóch wewnętrznych zaczernionych głębokość pokazują litery uu, aa

S. Solski Geom. 1683 Ks II 104

ZACZERNIĆ SIĘ

niebo obłokámi záczerniw-
szy się deszcz spory wylało / y lu-
dzi rospędziło.

At. Kaln. Cuda
Kijów 1638, s. 97

ZACZERNIĆ SIĘ

Zaibrudził się był i zaczernił przy owym żołnierskim ognisku Piotr Święty

Młodz. Kaz. Hom. 1681, 98/IV

ZACZERNIEĆ

694 c

(41) Toſ kaze, odHetmana: aby naſeprzodem
(42) Woyska ſię przeprawieły: on zoſtał odwodem
(43) Nazaiutrz skoro ſię wzbieł Febus złotopiory
(44) Na niebo: y obiasnieł Swiata poſlitory
(45) NimPodozaſy Piechoty: nimprzeprawi działa
(46) Drugi raz słonce zaſło, y noc zaczerniała

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 207

ZACZERNIEC

Trep Nek Lib
k. 334

ZACZERNIEC

gdzieby rana nie
zniezchu / ale od spodku
zaczerniała / też bysa
rychley śmierci ran-
nemu znakiem.

S. SYRENI. ZIELNIK 1613

ZACZERNIEĆ SIĘ

tók źwierz wymierzeła: że mu pod samym uchem skorę przepárzeła / Aż posoką / trochá się szczećin záczerniáłá.

w. Offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 317

ZACZERNIWAĆ SIĘ

- się ... - ały

BG III Mojż. XIII, 39

ZACZERNIAĆ SIĘ

sip. — -iwa

BG III Mojż. XIII, 28

ZACZERWIE

(11) Tego pilnie przeſtrzogáć, ieśliby ſię ktory w-zaczerwiu znàlazł ná dźiatki, àby tàkiego z Vlánie ruſzano Plaſtru. Przed roieniem mieć te potrzeby ná dorędźiu przy pásiece;

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.39

ZACZERWIENIAŁOŚĆ

rostarty a na ciało przyłożony / (x. polej) wypala aż do zaczerwieniałości / y do spryszczenia /

S. SYREN. ZIELNIK 1613 ś

477.

ZACZERWIENIAŁY

Nogieć jest błonka gruba zaczerwieniałego narastająca mięsa, na końcu ostrą chrząstkę mająca, prawie między powieką a źrzenicą leżąca, która gdy zbytnie naroście, niemal wszytko oko zakrywa,...

Dorsch. K. Hippika... Kraków 1861 s. 185

ZACZERWIENIĆ

ROUGIR ...

ZACZERWIENIĆ zápłonąć ſię od wſtydu.

DanDict II 461

ZACZERWIENIĆ SIĘ

Mnich to usłyszawszy zá-
marszczy się záraz/ y zácger-
wieni od gniewu.

Starow. Kaz. 1649
s. 407

ZACZERWIENIĆ SIĘ

Wſtydzę ſię/ wſtydzę ſię kogo/ cze-
go/ zá co/ zá kogo. Wſtydzę ſię/
hámuy ſię wſtydem od złego. zácho-
way vczciwość/ wſtyd. Dla wſtydu
radbym ſię pod ziemią widźiáż. to
ſłyſząc radbym áby mi ſię ziemiá
roſtąpiłá. Ledwiem od wſtydu żyw
zoſtáż. iáko będę śmiáż nań wéy-
rzeć? od wſtydu/ piekłem ráki/ zá-
czerwieniáłá mi ſię twarz od wſtydu.

CN II

3

ZACZERWIENIĆ SIĘ

Scyàtykę vśmierza
liście świeże / przetłukszy
przyłożyć / y trzymáć /
áż sie ono mieysce
záczerwieni / álbo
popryszczy.

(se wilcze łyko więkne)

S. SYREN. ZIELNIK ... 3
1462

ZACZERWIENIĆ SIĘ

tak długo siedzieć / (se wodzie) poki się skorá dobrze nie zá-czerwieni / y sierotki się ná nię nie wy-dadzą

J. PETRYCY O WODACH. 1635
S. 41

ZACZERWIENIEC (~ aty)

ARKOCHOFL CZ II, 226

ZACZERWIENIEC

BG III Hojż. XIII, 19, 24

ZACZERWIENIEĆ

wsypiesz węgla dostatek
w mianowaną dziurę
poddymając miechami,
a kiedy sztuka zaczerwie-
nieje, biej młotem żelaznym,
gdzie jest gorąco

Praxis 298

ZAC ZERWIENIEĆ

165 c

(32) Oną czerwone Morze
gdźie nad Faraonem, Swo-
iey ſię mśći zniewagi w
Polu też czerwonem, Niech
inſze okrętami? woiuią na-
rody, Ná pole ſię, Drużynie,
odmieniły wody: Z tąd Śre-
niawá: że środkiem polá te-
go leie, Gdy Pogańſką od
ſzáble, krwią zaczerwienie-
ie.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s.
80

ZACZERWIENIEĆ

51 b

(14) Item ná bolenie w ſtá-
wách. Weźmi wody wapienney
gárniec, włoż do niey śiárki
utártey puł funtá, warz áſz
záczerwienieie, przyday Gryſz-
panu tártego łot, maczay chu-
ſty y okłáday ćiepło, służy
to y ná záſtárzałą podagrę.

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 37

ZACZERWIENIEC

to czynić tak długo,
aż skora zaczerwienie-
nie, y spuchnie
(sc. plaster)

COMPENDIUM MED. 1719 :
384

ZACZERWIENIEĆ

Spánie głębokie (...) bdy tedy chorego nápádnie, záraz dać krysterę mocną, tákże czynić ścieránia mocne, áżby ćiało záczerwieniało, tákże stárać się chorego ustáwnie oczucać szczypiąc go

Vade mecum
Zamość 1724
s. 133

ZACZERWIENIEĆ

nácieray (sc. maścią) wprzod mieysce płatkiem sukiennym nátárszy, áż záczerwienieie

COMPENDIUM MED. 1719 s

521

ZACZERWIENIEC SIĘ

ona (sc. panna) co rzekła?
A cóż miała rzec / zaśroma-
ła się zaczerwieniała się /
jakoby ją we krwi moczył

Volck. Dial. 81 r

ZACZERWIENIEĆ SIĘ

Od ktorego rázu
záczerwieniał się iákoby
go we krwi vmoczył.

K. Piek. Bohatyr 1695 s. 121

ZACZERWIENIEĆ SIĘ

Na to głowa powiedziała,
A nic się nie sturbowała,
Ani się skonfundowała,
Bo się nie zaczerwieniała.

COMPENDIUM MED. 1719 s

s. 715

ZACZERWIENIEĆ SIĘ

y toż to rozum nasz / że
się drugi niebożątko / albo
że ma wątrobę zapaloną /
albo że post uprzedził ...
zaczerwienicie się

(sc. zakonnik na uczcie)

BANKIET.--WyD-1650 s 55

ZACZERWIENIEĆ SIĘ

Skoro tedy obaczył Oćiec / że się zátem záczerwieniáłá źiemia /y z szerokim świátem (...) áby záprzągáły kazał.

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 53

ZACZERWIENIENIE

17 a

(20) oczu álbo około nich zá-
czerwienienie, także gdy
chory ſpiąc powiek nie dowiera
Ieżeli ſię głuchotá przyda na
początku gorączki: z oczu łez
dobrowolne płynienie, oddech
cieſzki, wzdychánia częſte,
język ſuchy, czarny álbo bár-
dzo zbieláły bez prágnienia,

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 9

ZACZERWIENIONY

D

ZACZERWIENIAĆ SIĘ

Wstydem się zápalit zácrerwiniat sis.

Dan Dict II 461

ZACZESAĆ

Miało ostre a głowka sucha, zaczesana. Na kształtnej szyji grzywa.

Morit. Wiersze, 1954.

ZACZESAĆ

Leg Olsz les, 363

ZACZESAĆ, ~any

na tarczy herbu ich, Osobę ludzką położył (...) głowa z zaczesanemi w tył włosy

K. Nies. Korona P.
t. II 1738, s. 136

ZACZESAĆ się

Pot siel 113

ZACZĘCIE

OUVERTURE... ZACZĘCIE szkół...

Zaczęcie zagaienie sądów Trybunału...

Zagaienie zaczęcie zboru kościelnego

Dan. Dict. II 321

ZACZĘCIE

niesprawiedliwém wojny
zaczęciem, dali nam wielką
(...) do słusznej windykacji
przyczynę

K. Radz. Spr. Woj.
s. 156

ZACZĘCIE

140 d

(3) Praktyka. Ledwie mię
pierwsze okryło powicie,
Ledwie mi prządka niełaska-
we życie Zwijać poczęła,
kiedy spadszy lotem Kupido
wygnał Parki z kołowrotem:
"Ja sam - powiada - przy
życia ~~zaranim~~ zaczęciu
Wieszczbę nowemu zaśpiewam
dziecięciu."

A.Morsztyn Utwory...1971
s. 260

ZACZĘCIE

Piołunkowa ... Kto ma ochotę do podpicia sobie / zjesie go trochę świeżego przed zaczęciem trunku pijaństwo nie będzie szkodziło.

Heve. St. K. Bankiet ... Kraków 1660 s. 15

ZACZĘCIE

przed zaczęciem tey choroby morzyska około pępka poprzedziły, w krzyżach ból bywa znaczny

COMPENDIUM MED. 1719 s

s. 294

ZACZĘCIE

twierdzą że zá tákowym płynieniem
krwie trudne y chorobne brzemienia
ſą / y pámiątek zaczęcia roſkáruią

Ciach. Pryp. 1624, 36

ZACZĘCIE

110 b

(13) Tych Posłow Iulius wysłuchawszy, tak im deklarował: aby to czynili, co by sobie samym, dobrym byc rozumieli: a on to miał w zawodach swoich czynic, coby mu sie z uwagi iego zdało: gotowym będąc y według zaczęcia swoiego z upornemi woiowac, y z pokoiowemi o pokoy traktowac.

S.Szołucha, Historyje K. 13v

ZACZĘCIE

393 d

(13) A ze rozumiem Kozak stanie przed zaczęciem taiemney Rady w Warßawie posyłam WM MP-u ten Membran do Krola należący na ktorym (iako mniey occupatus) proßę abys napisał quod Videbitur, ießliby tego było potrzeba, excuſando abſentiam meam na Coronacy,

K.Opal.L.rkp s.358

ZACZĘCIE

486 b

---

(20) Ciepluchno się okrywa y ociſa. Zgoła poʒyie nąm Staruſeczek. Aten teſ Marzec dobry na Starych bo suchy. Ia teſ na Seimie bendę aleby trzeba na poczatku vel circa. A naſ Staruſek nie chce bydz aſ wpoł, iako, albo w tydzien po (str.435) zacʒeciu.

K.Opal.L.rkp s.434-435

ZACZĘCIE

179 d

((Je[g]o M.P. Zebrzydowſkiego ...))
(15)(ktory/ nietylko ſua authoritate
to dzieło ták pożyteczne/ potęż-
nie wſpierał/ ále teß ná zaczęćie
iego/ Syná właſnego J.M.P. Stáro-
ſtę Lanckoronſkiego teráżnieyßego
Koronnego Miecznika/ y Synowca
Staroſtę Szadkowſkiego Mikołáiá/
ktory potym Bernardynem vmárł/
chętnie ofiárował)
Pięknorz. Gratis 1627 s. 326

ZACZĘCIE

Zácʒęćie cʒégo/ ʒácʒynánie/ pocʒynánie.

CN II
D

S

ZACZĘCIE

Płod po záczęćiu naprzod żyie żywotem drzewu właſnym y przyzwoitym, potym żywotem źwierzęcym, potym, żywotem tey poſtáci, ábo owey.

Magn Sekr, 134

ZACZĘCIE

Záczęćie/ v. Począték. Záczęty/
Záczynáiący co/ ~~z~~ záczynácz.

CN II

S

ZACZĘCIE

Zácżynánie/ v. Zácżęćie. Zácżynánie pieśni/ Intonowánie.

CN II

ZACZĘCIE

Poczynánie/ v. zaczęcie/

CN II

ZACZĘCIE

106 d

(20) król Szwedzki zwłoczył ich naprzod długo, i aż 15 dnia Aprilis dał im Audiencyą pod Płońskiem w Obozie, a uważaiąc owego Posła Cesarskiego naznaczył przecie dzień Traktatu w Warszawie do ktorego zaczęcia ledwie króla Szwedzkiego namowił X Prymas Radziejowski

E.Otw. Dzieje s. 98

ZACZĘCIE

((wysłali...Emisarium...))
(16) na który dzień mieliby
ziechać, i na ktore mieysce
do zaczęcia Traktatu - Posła-
ny tam JP.Piotr Tworzyański
Skarbnik Krakowski prezentował
Piperowi pierwszemu Konsylia-
rzowi Króla Szwedzkiego doku-
menta wszystkich trzech Pro-
wincyi mediationem ampleeten-
tium.
E.Otw. Dzieje s. 87

ZACZĘCIE

((chciał.. pomieć o tey Woy-
nie Konsens)) (6) proponuiąc
punkt de prosequento bello
z Szwedem, na co gdy Senat
nie pozwalał, składaią się
Prawami, że materya woyny
czy zaczęcia czy kończenia
nie należy ad Senatus Consi-
lia, tylko ad decisionem Sey-
mu

E.Otw. Dzieje s. 75

ZACZĘCIE

40 b

---

(27) Dobrze [mi] tuż y pożytku 7000 złotych obiecuie do roku ziedney pan[wi]. A cuż ze dwu, trzech, piąci y wiecey? Dla tego iednak tak leniwie idę w zaczęciu, abym się zas nie podał wpo[m[iech] gdyby thesaurus miał bydź y obrocic się wpopioł, gdyby [nam] miała iako Neronowi fortuna illudere.

K.Opal.L.rkp s.37

ZACZĘCIE

7 b

(8) 5. Sarnowſki, Butler y Ieʒuici, niech czynią co mogą. Dam ia liſty ſwe y do P.Kanclerza y do X.Krakowſkie[g]o y Membranow kilka poslę częſcią przeſ Kozaka, cʒeſcią przes Syna, ktory się stawi przed ʒaczeciem Sęimu.

K.Opal.L.rkp s.8

CP

ZACZĘCIE

(4) Zá pięć dni ná ſtąpi nowy Parlament, ale poſpolite ieſt (5) rozumienie/ że przed iego zácząćiem/ publicabitur (6)Matrimonium náſzego Krola. Iuż żaden nie wątpi/ że concluſum ieſt z (7) Krolewną Portugálſką/ bo dwá Okręty gotuią ſię do (8) Portugaliey/

Merk.Pol.Ord.1661 s.248

CP

ZACZĘCIE

Zaczęcie, Poczynanie, der Anfang,

Bier Stplnm, 342

ZACZĘCIE

dźień czwarty od záczęćia
choroby dáie znáć, lubo
przez lekki pot, lubo przez
dobywanie ſię krwi z noſa
(...) iáka ma bydź Criſis
dniá śiodmego

Vade mecum
zamość 1724
s. 18-19

ZACZĘCIE

198 c

(23) gdzie 8000 milycij Węgierſkiey od Bethlema gabor nowotnemu krolowi Czeſkiemu na (s. 259)(1) Sukkurs poſłaney, przed Zaczęciem batalij w rozſyp się poſzło, drugie Zas woyſko Ienerał Tylli pomieſzawſzy, Zupełne otrzymał Zwycięſtwo, Czechow 800[..] a Ceſarſkich 2000 na placu legło,

Introd. do..his. 1731 rkp.
s.258-259

ZACZĘCIE

Hippomenes (...) iż Boginicy Wenery wzywał w zaczęciu biegu, ratunku iemu dać nie omieszkała.

W. Offin. Metam. Ov. Kr. 1638, s. 417

ZACZĘCIE

9 d

(34)((zostaie dowodem...))
że mnieyſzą ludu liczbą
wielkie Woyſká nad podobność
umieiętności Dzieła Woien-
nego, nad dziwowiſko nátury,
nad zazdrość wſzyſtkich od
záczęcia ſwiátá Wiekow, nie
intra impedimenta, iako ktoś
y gdzieś in ſaltu Caudine,
ále w polu oblężone być mo-
gą,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s.12

ZACZĘCIE

4 b

(52)(Czemuby to mieyſce z Woli WMPP oſiadáiąc ináкſze miałem mieć ná zaczęciu ſłowá, tylko iáko tá ſama Rzeczpoſpolita miłá Mátka náſzá z zdrowiem ſwym y (s. 11) (1) wſzelkiego powodu nádzieia pod podnożek Máieſtatu, iáko do naypewnieyſzego záciſzu przytulá ſię Boga.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I / s.10-11

ZACZĘCIE

(32) Witanie Krola Imści Imieniem Izby Poſelſkiey przez IWo ImP Stefana Paca Referendarza WXL Marſzałka Poſelſkiego potym Podkanclerzego WXL 1630. Jeźli kiedy ſłuſzniey y ſtarożytniey przy záczęciu Seymowym, czyniąc doſyć Poſelſkiey powinności Náſzey cieſzyliśmy ſię ze wſzyſtką Rzeczypoſpolitą z tego (że śmy ~~Panu Bogu~~ ... Bogu...dzięki oddawać winniśmy))

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 32

ZACZĘCIE

... ponieważ pogłownego nie płaci
i roli mu się przydało, powinien od
zaczęcia żniw aż skończenia robić
codziennie, ...

Inw. dóbr kłodz. 1732. 564.

ZACZĘCIE

93 d

(1) Przez nowe podátki, gdy ſię vchwalaią. záćiągi, wprzod de numero Woyſká, de genere Podatkow, długa ná Seymie diſceptátia, w kilká Niedźiel relátyine Seymiki, w drugie, kilká Niedźiel, záczęćie podatkow, nuż ſámey przedłużenie Exákcyey.

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 54

ZACZĘCIE

V Roku dziesiątego dnia

powinni będziemy im dziatkom
naszym przyznać (...) od zaczęcia V
a ieśliby te roki nie doszły
y sądzone nie były tedy
na drugich rokach ziem-
skich naypierwiey po-
trzykrolskich sądzonych

Dekr. sąd. zim.
rkp s. 201a

ZACZĘCIE

od zaczęcia wojny z Moskwą
Niemało maszyek y ludzkoziem-
ców do Moskwy, częścią się Prze-
dało, częścią pozabiiano, y do
więzienia pobrano

Dekr. sąd. zim.
Akp s. 1576

ZACZĘCIE

(6) Złozył Convocacyą na naznaczenie Electiey przyszłego regnanta nadzien pietnasty wrzesnia wRoku tymze, Ktora niedługo trwaiąc poswoim zaczęciu zerwana iest przez ImPana Horodynskiego Posła Woiewodztwa Czerniechowskiego, nie źprywaty Rzeczypospolitey.

Drob.-Tusz. Inform. s. 58

ZACZĘCIE

89 c

(2) Ale kiedym rzekł, że obádwáy przyiádą do vſługi W.K.Mśći, y da Bog rozwiązą Związku, á do Woienney roboty záczęcia, Woyſko przywiodą; rzekł potym I.K.Mość, to inſza, etc. Wm.M.M.Páná zyczliwy Brát y ſługa Stániſław Witowſki, Káſt: Sendomirſki.

J.Lub.Manifest r.1666
s.50

ZACZĘCIE

(34) A potym, wßąk od zá-
częćia Confoederacyey, Woy-
cko ná (s.62) mię náſtępo-
wáło, przez dwie lećie wuſtá-
wicznym zdrowia y fortun
moich byłem niebeſpieczeń-
ſtwie, w czym cáłą Polskę,
y z tąk wielu Tyśięcy ná
ten czas Woyská, wßytkich
ná świádectwo, żyiących
wzywam,

J.Lub.Manifest r.1666
s.62-62

ZACZĘCIE

199 c

(5) Powrociwßy Jeok.m złowow do Warßawy, od zaczęcia panowania swego (poskromiwßy postronnych Nieprzyiacioł, ſzwedow Turka Moskwe, wpokoiu złotym panuiąc) na Każdym nimal Seimie wtaiemnei radzie proponował aby naradzalisię, iakimby sposobem Rzeczpospoli[ta] prząisc mogła do zniesienia Harçu

Vorb. 1644 s. 191

ZACZĘCIE

(28) A Ponieważ bez Tego ma wolą zbliżyc się ~~z~~ w tamten kray Życzy, y zemno widzieć się animuiąc y perswaduiąc zaczęcie handlu proponuiąc mi oraz Racye Swoie y do reflexyi podaiąc że z awantażem moim będzie y na dobrc wykieruie,

Sap.Diariusz s.115

ZACZĘCIE

(4) tofię skon[ozy]ło Ofmego dnia pozaczęciu OCzym wszytko tafz Starfz[yna] knowała poko skartowała terzeczy atowarzystwo gotową rzecz patrzało-y nigdyby dokonoa tego nietra[fiło]

Pocz. Pam. rkp. s. 32

ZACZĘCIE

174 b

(23) M[iesią]ca 8bra 13 Woysko naſzę starego zaciągu w zwiniono Poddubnem Bez zadney Ceremoniy, ytakem zkonczył słuzbę Moią woionn[ą] (odzaczęcia Moiego Mianoycię podtą chorągwią przeſ lat dwanaſcie zostaiąc statecznie anieczwiertkowym towarzyszem byłem)

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 110

ZACZĘCIE

14 c

(14) Deklaruiemy, że przy zaczęciu Seymu naypierwey po obraniu dnia pierwſzego urodzonego Marſzałka. Sąśiad: Trzeba było ponowić to prawo. Ziemianin: Bonis vel paucae ſufficiunt, malis autem coercendis, ne infinite qvidem ſunt ſatis leges.

Kon.Rozm.s.5

ZACZĘCIE

(24) Prawo zaś Anni 1690. O porządku Seymow, a to wolno czytać. Dla tym prędſzego zkończenia Seymow, Konſtytucye o porządku Seymowania in compendium zebrawſzy, deklaruiemy: że przy zaczęciu Seymu naypierwey po obraniu dnia pierwſzego Vrodzonego Marſzałka Poſelſkiego, maią ſię uzpokoić

Kon.Rozm. s.27

ZACZĘCIE

(40) prawo to wyraźnie tak mowi: Deklaruiemy: że przy zaczęciu Seymu, naypierwey po obraniu dnia pierwſzego Vrodzonego Marſzałka. To prawo nigdy abrogowane nie ieſt, niem się regułuią Seymy, nigdy znieśione nie będźie, poki Seymy w Rzptey będą,

Kon.Rozm. s.33

ZACZĘCIE

Zaczęcie czego / Inceptio, aggressio (...)
zaczęty / Inceptus, affectus

N. Szyr. Dictionar. Wilno 1642, s. 516

ZACZĘTY NOWO ZACZĘTY

A że Rodzice mieli bydz przeciwni iey zamysłom / woley y skutkom.. nie chciał iey dać zaraz habitu ś. Dominik święty / żeby nowo zaczętemu Zakonowi nie byli przeszkodą.

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 2

Zaczęty

Asgf: robotę Zaczętą bardzo rano

HD A 2/28

Zacręty

Łagn: w małżeństwie zácęs-
tem

HD BV/3

ZACZĘTY, NOWO ZACZĘTY

(A że przytrudnieyszym było oraz budować y swoy nowo zaczęty Klasztor / y Panienski / prosił Dominik ś. Zbawiciela swego / co by mu kazał uczynić.)

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 2

ZACZĘTY

Tym czasem gdy wokują starszy
o pokoju,
Młodszy nie przestawają zaczętego
boju: ...

Zim. B. Sielanki wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 170

ZACZĘTY

(... szczęśliwa Pano, ...

Bóg też, dawca wszelkiego dobra, swą
osobą,
...

Byście w zacnej drodze nie upadli mar-
nie,
Zewsząd was nieomylną dobrocią
ogarnie, ...)

Zim. Sz. Rolesłanki wyd. 1983, Bibl. Nar. s. 26
-27

ZACZOSAĆ

Oready wyśmukłe zaczo-
Sawszy włosy z Napeami
rozliczne wynucaią głosy

Drobisz. Powieści
rkp s. 192

ZACZUBIĆ się

Pot Mor 39

ZACZYNAĆ

COMMENCER... ZACZĄC záczynać
mowi się też o ~~náuczelach~~ náuczycielach
w każdey náuce kiedy záczy-
naią pierwsze nauki dawać
uczniom swoim.

Dan. Dict. I, 325.

ZACZYNAĆ

ZACZYNAĆ

który zaczyna śpiewać

kasWeg M7v

ZACZYNAĆ

(26) Węgrowie tak że y Wołosza o dymiſsyą Króla molestować poczęli nie chcąc więcey na zgubę przychodzić. Widząc Król tak wielkie nieszczęscie swoie, że y Woysko się rozchodzic zączyna, y iuż go obległ nieprzyiaciel, ustawicznie w kole miewał rady; coby w tak ciężkim miał czynić razie.

Hist. o b. s.29v

ZACZYNAĆ

155 a

(9ż iednak natarczywie pod sam Koß, to iest Oboz Tatarski podpadaiąc, ze wßystkim tym gronem y sami ogarnieni zostali y klęski tey nießczęsney sobą dopełnili. Krol tym czasem w Warßawie Seym zaczynał, ale na nim zaraz z początku hałasy nastali o wakanse y buławy.

Hist.o b. s.31r

ZACZYNAĆ

((przyrzeka aplikacyą))
(20) zlecaiąc WWMćiom Panom Poſłom naſzym, aby reducendo ad orbitam dawne Prawa malevolo abuſu naruſzone, od żadney inſzey nie zaczynali materyi obrady Seymowe, tylko od porządku Seymowania przez Konſtytucyą Anni 1690 opiſanego.

Kon.Rozm. s.76

ZACZYNAĆ

103 c

((Rationes /.../ſą te))
(8) Primo: Neceſſitas non habet Legem. Neceſſitas ſuprema Lex. Secundo: Prawa znayduią ſię takie, ktore w inſzych czaſach pomagaią, w inſzych czaſach ſzkodzą Rzptey. Więc gdy zaczynaią ſzkodźić, czemuż ich dyſpenſować nie można? Leges Reipublicae non Respublica legibus ſervire debet, mowi Sarnicki:

Kon.Rozm. s.41

ZACZYNAĆ

142 b

(25) Były ná ten czás ſpoſobnośći oſobliwe do tego ktoby był chćiał tumulty ſtroić y nowe rzeczy záczynáć. Arábowie dla niektorych złych z nimi poſtępkow nie contentowáli ſię z Herákliuſá Ceſárzá.

Boter - Relacyje 1609 s.146

ZACZYNAĆ

Anfahen począć oder zácząc / ich fahe an poczynam oder zácznam.

Keller J. T. Gram. 1699 r, s. 159

ZACZYNAĆ

Zaczynam co / Aggredior
opus / v. Poczynam.

K. Sarg. Dictionar.
Wilno 1642, s. 516

ZACZYNAĆ

Zaczynam co, ich fange an,

Bierstplnm, 342

x
ZACZYNAĆ

Poczynam/ zaczynam co. Poczynam się bać/ tęsknić.

CN II

ZACZYNAĆ

Kántor kościélny co zácząyna. v.
Muząyk/ Spiewak.

CN II

5

ZACZYNAĆ

Funduię ʒakonniki/ ʒáczynam ʒakon.

CN II

HR

ZACZYNAC

Wſtępowánie/ v. Wſtęp. Wſtępowánie, ʒ drogi do kąd/ wſtąpienie. Wſtępuię ná co/ Wſtępuię do kąd/ do kogo. Wſtępuię ná vrʒąd/ obéymuię vrʒąd/ ʒácʒynam. Wſtępuię w ſránki/ Poiédynkiem cʒynię ʒ kiém/ Koſtuię ſię ʒ kiém. Wſtępuię ʒ kiém w ſranki/ v. ʒádʒieram ʒ kiém. Wádʒę ſię ʒ kiém/ Odpowiadam komu. Wypowiádam pokóy. Wſtępuię do ʒákonu. Opuſcʒam świat/ Obłócʒę ſię 2.

CN II

ZACZYNAĆ

Zácʒynam co/ v. Pocʒynam co/ Mówię ʒ drugiem. Zacʒynam drugiemu śpiewáć/ gráć. Zacʒynam ʒ kiem/ ʒwadę.

CN II

ZACZYNAĆ

á ieżeliby go [sc. ziele, Adraton] kto nośił, niżeli się zbierać zaczyna, nigdy nie będźie miał dymienice.

Magn Sekr, 236-237

ZACZYNAĆ

W-imię Boże zácżynam co/ ábo cżynię
Moc l. W-imię Boże Niéch ták bę-
dżié. v. Modlę śię. Zébrżę.

CN II

D

R

T

V

ZACZYNAĆ

/ wiele záczynaſz á málo dokonywaſz;

Eń.P.H. 272

ZACZYNAĆ

287 b

((Bog v was obcym będźie)) (10) ktoremu w ſługách (11) iego dáiećie y bierzećie/ ktory w ſługách ſwoich dźiedźicem (12) zoſtáie/ y wydźiedźiczonym bywa. Pátrzćieſz co czynićie/ (13) woynę záczynaćie z nierownią wáſzą/ przypłáćićie tego (14) ſowito.

Birk.Exorb.1632, s.23

K1

ZACZYNAĆ

(Marg.)Oſman kołtur Haeretyków, y odſczepieńcow, ná ktorym ſię wſpieráli. (-)(17)W iego posiłki vfáiąc Siédmigrodzánin/poſłuſzeńſtwo y przyiaźń wypowiádał Naiáſnieyſzemu (19)Ceſárzowi Ferdinandovvi: w nim nádźieię pokłádáiąc(20)Czechowie/zdrádę pod Pánem ſwym przyrodzonym(21)záczynáli/krole nowe koronowáli/ (18)

Birk.Oboz.s.35

ZÁCZYNAĆ

219 c

---

(19) wielkiego Kárdynałá
(20) Bároniuſzá Rocznoſdźie-
ie 12. Tomow połączyzną
dárował/ od ktorego (21)
wyſokie one y prácowite
ręce niektorych odſkoczy-
ły/ gdy tákież (22) com-
pendia záczynáły; Nie
vmiał piorká odłożyć od
ręki/ ále (23) y w te
zeſzłe látá prawie vmie-
raiąc/ Cnoty Chrześćiáń-
ſkie (24) opiſował.

Birk.Skarga,1612,s.18

ZÁCZYNAĆ

221 d

((niektorzy ſemetipſos praedicant, non Ieſum Chriſtum)) (19) zápomniawſzy Páná tego/ od ktoreg[o] poſelſtwo (20) odpráwuią. Pámiętał ná to/ náſz wielebny oćiec Piotr Skárgá/ (21) przetoż nigdy nie záczynał áni kończył kazań ſwych ktore do (22) druku miał podáwáć/ áż pierwey z ćiáłá ſwego vmartwienie oddał (23) Pánu.

Birk.Skarga,1612,s.19

ZÁCZYNÁĆ

222 d

---

(34) Przed kazániámi ktore z pilnośćią miał wolą piſáć/ káżdym z (35) oſobná pięć diſcyplin. Máiąc lat 75. przed piſmem o ś. Kántym/ (s.20) pięć; o ś. Káźimierzu/ dźieśięć. Tego roku oſtátecznego do (2) czterdźieſtu diſcyplin P. Bogu ofiárował/ nim niektore piſmá y (3) ſpráwy záczynał.

Birk.Skorga,1612,s.19-20

ZACZYNAĆ

223 c

(11) nuż nayświętszey Pánnie (12) Máryey ktorey rad służył/ Officia, Rożaria, Koronki oddawał/ (13) częste á gęste po piętnaśćie/ po dwádźieśćiá rázy/ nim co (14) wielkiego ábo wálnego zácząynał pisáć/ prośić/ fundowáć.

Birk.Skarga,1612,s.20

224 d

((dárł ſię do więźienia onego,) (30) w ktorym rozumiał bydź zátrzymáne duſze (31) wiernych Páńſkich/ zwłaſcza Kátholikow onych ná bitwie (32) Inflantſkiey pogromionych. Y gdy miał co wielkiego záczynáć/ (33) vćiekał ſię więc rad do modlitw zá vmárłe gorących/

Birk. Skarga, 1612, s. 20

ZACZYNAĆ

(11) Sam sie Exkuzuie iż nie
moze przybyć dla kuracyi ktore
intendit Zaczynać w Wielu
oraz Jntereſsach Familij namie-
nia Słaby zabrało mieysca do
Wyrazenia Tegoz pisałem do
ImCi Xdza Theologa na wczoray-
szy iego List przez Bolarzyna
przysłany y nadzisieyszy przez
podwody oddany; w roznych Jn-
tereſsach Gospodarskich,
Sap. Diariusz s. 67

ZACZYNAĆ

374 c

(23) y wDereczyńie taż ńieszczęsliwość wyńikać zaczyna. Tegoż powroćiła Żona moia z Lubcza od ImPana Starosty Lubomańskiego z tą wiadomośćią, Iż ImC Dobr.. Obliguie żebysmy Iechali do Bychowa, dokąd y ImPanStar.. zIm Panią Star.. intendunt.

Sap.Diariusz s.163

ZACZYNAĆ

(29) I dobrze rzekł bo ſmiao ſie krolowi dla tego (k.126r) (1) Ze błazna ſenatorem urobił nie grzeczna. Ztąd ci też rady u nas niepewne błądliwe Pomieszałe nie trwałe scopum nie maiąoe Ani finem a quo wieo sapiens zaczyna I do ktorego ciągnie

K.Opal.Sat.(rkp) k.126r 125v-

ZACZYNAĆ

27 d

(19) Potym do Magory, potym do Gorołki Polany, ztąd do Hale Rachowcza potym do Pochodzitey, az do Iamoszek y do Drdzawki potym do Wołowcza Polany a tu sie Granica Śląska Zaczyna od Kiczorek.

A. Kom. Dziejopis (xkp) 1704
K. 7v

ZACZYNAĆ

15 a

(26) ((wstepuie w...Stopien Wagi)) Kiedy iest Aequinoctium Hyemale, to iest Porownanie dnia z Nocza gdy sie Jesien zaczyna. To zas Zachod Słonca pokaze sie w ten czasz nad Gorą Skrzeczną, y daley nazad bieząc do tego Centru Solstity Hyemalis, ((wpada))

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 4v

ZACZYNAĆ

(11) Budowánia záczynáć, gdźie potrzebá náprawiáć. Do Pſzczół doyźrzec, kiedy dźień pogodny, y ciepły, koło ś. Káźimierzá, iáko ſię o tym fol. 38. wyżey opiſało. Winnice odkrywáć, gdy ſuche, y iáſne Niebo, wyprzątáć, wygrábić, okopywáć, według wzwyſz pomienionego ſpoſobu o Winnicy.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.101

ZACZYNAC

Wſtępowánie/ v. Wſtęp. Wſtępowánie, z drogi do kąd/ wſtąpienie. Wſtępuię ná co/ Wſtępuię do kąd/ do kogo. Wſtępuię ná vrząd/ obéymuię vrząd/ zácząynam. Wſtępuię w ſránki/ Poiédynkiem cząynię z kiem/ Koſtuię ſię z kiem. Wſtępuię z kiem w ſránki/ v. zádźieram z kiem. Wádzę ſię z kiem/ Odpowiadam komu. Wypowiádam pokóy. Wſtępuię do zákonu. Opuſczam świat/ Obłóczę ſię 2.

CN II

ZACZYNAĆ

Zácʒynam co/ v. Pocʒynam co/ Mówię ʒ drugiem. Zacʒynam drugiemu śpiewáć/ gráć. Zacʒynam ʒ kiem/ ʒwadę.

CN II

ZACZYNAĆ

(33) ((áby wiedźiał)) co pil-
nieyſzego y pierwſzego w robo-
ćiźnie: według ozáſu, iáko
ktorą rozporządźić, y záczy-
náć. (s. 108) (1) Iulius. Li-
pieo. Dni ma XXXI. Znák ná Nie-
bie Lew. W tym Mieśiącu około
śieczenia y zbieránia z łąk
ſpieſzno záwinąć ſię, y áby
wcześnie zá pogody śiano do
Brogow zwieźiono przypilnowáć.

J.K.Haur, Oekonomika 1675, s.107-
108

ZACZYNAĆ

190 c

(1) PRAKTYKA MIESIĘCZNA GOSPODARSTWA ZIEMIANSKIEGO. Ná cáły Rok, iáko ſprwować ſię, y czego wyſtrzegáć máią Goſpodárzo, krotko dla Informátyey zebrána.
IANUARIUS. Styczeń. Dni ma XXXI. Znák ná Niebie WODNIK. DZień pierwſzy tego Mieśiącá Styczniá Roku Nowy záczyna,

J.K. Haur, Oekonomika, 1675, s.95

ZACZYNAĆ

85 c

(26) azatym bez znaczku roſie-
chały ſię pogospodach. atam Ich
Kazaliſmy miastu hałaſowac ze
Ieden poiednym zamiasto powysmy
kali niedoſyc natym Społudnia
znowu Iusz Same Towarzystwo przy-
iechało domnie domnie piiane
zumorami zaczynaiąc zwadę

Pocz. Pam. rkp. s. 42

ZACZYNAĆ

(16) Iakosz tegosz dnia staneli-
ſmy nanco ytak ten Rok Skonczyli-
ſmy Szczęsliwie natym Swiętym
Mieyſcu zaCo chwała Bogu A[nn]° 1670 M[iesiąc]a Ianuaryi 1 No-
wy Rok zaczynaiąc nabożenstwo
odPrawiwszy Podług należytoſci
zurowio wyiechaliśmy

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 99

ZACZYNAĆ

340 c

((to moiemu miłęnu odnieśćie))(35) Ze iutro ráno poiadę do Niego, (36) Y Vwęsęlę Smutne Sercé iego. (K. 114r) (1) Tak Sobie gada, a iusz tez ku dniowi, (2) Z Pułnocka Kurzy, zaczęli domówi, (3) Budzić głuchy Swiat, y co lekko grały, (4) Wiatry, z igraszek gniewy zaczynały:

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 113v - K. 114r .

ZACZYNAĆ

330 c

((Wszytkich z Olkusza gwałtęm záciągaią))(7) Y kazą kować dawszy im pomocy, (8) Skáłę pod murem y wednie y w nocy: (9) Oni wtym zrázu boiąc się dźiał z gory (10) Dla zasłon zdrowia miłego z nátury, (11) Kiedy zdáleka prace zaczynáli (12) Co miększą ziemie w szance Vkładáli

Oblezenie J. G. (rkp)
K.110v.

ZACZYNAĆ

431 d

(K. 143r)(1) Znowu na Morzu chodzą Galeony (2) Armatę nosząc y lud V: Vzbroiony: (3) Ztąd Rzymskiey wiary prawi Chrześćiánie (4) Ztąd Bi[surmani Turcy y poganie (5) Ktorzy z obu [tron Kiedy się ziezdzáią (6) Morzesię pieni, woynę zaczynaią (Marg.)Woyny y wzdychania ludzkie przed oczyma są Boſkiemi.(-)

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 143r

HL

ZACZYNAĆ

---

(25) Tym textem wielbił pierwszy Chor Niebiosy (26) A drugie Chory na te Słodkie głosy (27) Takt wywodziły y ręką y wzrokiem, (28) Pilnuiąc zgody y partesow okiem: (29) Potym powoli gdy pierwsi przestáią (30) Na drugim Chorze insi záczynaią.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 150r.

ZACZYNAĆ

\- - - - - - - 9 d - - - - - - - -

(1) O Tubálkáinie Ktore ná imię wlaſne HANOCH ſyná ſwego Názwał: iż ſie vroſził iemu cząſu tego/ Wktory naprzod to miáſto záczynał budowáć/ Y z tąd ie HANOCH Ią roſkazazał miánowáć. W ktorym oná miſterna niewiáſtá mießkáłá NOEMA: ktora naprzod ná świecie záczęłá Robić ßaty iedwabne:

W.Roź. Off. 1612 s. 24

ZACZYNAĆ

(23) Lament Gustawa Karola Krola. Szwedzkiego nad pobitemi y poimanemi w Polszoze Regimentarzami y Kawalerami wRoku. Zaczynam dumę krola bezbocnego, ktory naswietsze przymierza Swiętego Przerwawszy Związki; wsciekły iadem zdiety Wywarł naPolskę animusz przeklęty.

Drob.-Tusz. Inform. s. 33

ZACZYNAĆ

x)
(23) Od liſtu tedy Mnicha tego, ktory był od Krolewey Iey Mośći do Paná Borzęckiego Subſtituta Związkowego poſłány, rzecz iako ſię działá dowodnie zaczynam. Marg. W tym liśćie wſytka informátia ieſt náto, co było ná Seymie od Woyská propoſitum.(-)

J.Lub.Manifest r. 1666
s.69

ZACZYNAĆ

(47)tyż to dzień 31.10bris, puścił się iednak nazaiutrz wdroge. 1636. zaczynami, dai Boże ſczęśliwie. 1ª Januarij Brzesć Kuiawski mil.3. wdrodze napadła podagra wlewą nogę, nihilominus 2ª Janu[arii] wdroge się puścił do Służewa mil 4.

Verb. 1644 s. 132

ZACZYNAĆ

(23) Przypomniawszy obiter te rożne occurrentia, zaczynam podług przedsiewzięcia mojego spisywac diarium, iako, kiedy i co ktorego dnia i roku przydało.

Verb. 1644 s. 90

ZACZYNAĆ

- - - - - - 57 c - - - - - - -

(14) A żebym uszed niepotrzebnego powtarzania in texenda enarrafione ante et coaetenorum meorum, dałem żumysłu hypotyposim Vorbekanam pracy Fenika Je°k.mości: Sekretarża, na cżelie tei Xiąszki w pisac, a miasto instructarża, sktorego Summarium do moiego domostwa tilko należącei linii wybrawszy, cum bono DEo rżec samom jaczynam.

Vorb. 1644 s. 65

ZACZYNAĆ

(6) iakoż wſzyscy supplices upraſzali, aby poniechac raczył Woine inscia republica zaczynac, a iuszż zaciągnione Woisko ex nunc rozpuſcic nakazał; Postrzekszy perseuerantem fortiter in proposito wtaiemnei radzie resolute et clare powiedzieli, nomine totius Reipublice protestando, że my Waszą Krolewską m, Pana Naſzego miłoſciwego ratione status odbiezec musiemi,
Vorb. 1644 s. 194

ZACZYNAĆ

(16) oſtatnie per Octobrem y, Nouembrem w tymże Obozie zoſtáwáły, folgę iednę w Mieśiącu miewaiąc, dla tego że incommodo anni tempore zoſtáwáć będą: ták conſequenter alternátę trzymáiąc: że te Woiewodztwá, ktore á Prima Aprilis poczynáły ſłużbę ſwoię w Obozie, drugiego Roku Primis Iulij záczynáły.

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 79

ZACZYNAĆ

(3) W tych Woiewodztwách, gdźie o świętym Janie kontrákty ſtánowią ſię, właſnie pod czás ſamey wyprawy woyny, tedy (gdy ſię kontrákt zaſtáwny tego Roku kończy, albo záczyna, połowicę zaſtáwnik, á połowicę Dźiedźic, kośtu wyprawy będźie ponośił.)

A.M.Fredro - Conſideratie
1675 s. 47

ZACZYNAĆ

301 d

(18)〈ſpecyał to, gdy Krol〉 nie malentibus, nie chcącym ále przez wolne obranie, ultronte,〈przez uznánie go, zá Páná per cognitionem pánowáć zaczyna,〉ná tronie ſtawá, berło bierze. Ieżeli do kogo, to do nas Polákow to ſię mowić może.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 2

ZACZYNAĆ

. . . . . 159 a . . . .

(5) Szczęśliwyś Mości Panie Podczaſzy Sieradzki, kiedy fortuná twoiá intereſſuie do ſiebie Majeſtátow Pańſkich protekcyą y áffekt; Dźiś dopiero odrodzony żyć zaczynaſz bo żyć w paſſyi y tęſkliwey expektatywie, nie má nic w ſobie nad imię y nad opinią życiá.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 22

ZACZYNAĆ

136 d

(18) Zyie y żyć záwſze będźie w godnych y Wálecznych Synách, kto pod Wiedniem pierwſzy zá-czynáł bátálią, kto pod Cud-nowem przerywáł náprzod li-nzne Nieprzyiáćioł pułki, kto pod Chocimem náypierwſzy Tu-reckie opánował wáły, felix auſpiciis, kto pod Pohaycámi honor y ſzczęśćie Polſki z mężnych Synow ſwoich pomocą y rezolucyą ſalwowáł, felix Natalibus armis.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 9

ZACZYNAĆ co

Teraz Sesyę naszą zaczynamy od tego, co nam do Traktowania należy

M. Czart. Listy
Akp s. 104

ZACZYNAĆ

„... zawsze na każdem z razu
stępią, potem kłosem zaczynaj,
na pośrodku czynienia często
odpoczywaj, ręką i palcatem
ogładzaj, trawieczki po trosze
dłonią podawając do gęby, ...“

Dorob. K. Klippika — Kraków 1861 s. 98

ZACZYNAĆ

10 a

(12) Lubo się tenże lud ważył podczas Hadryana Cesarza o założeniu Państwa swego, w ziemi obiecaney pomyslić, y rożne rebyllie Zaczynać; Iednakże pomieniony Cesarz R. 125 Tak ie rozgromił, że na kilka kroć sto Tysięcy na placu pozostało,

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 16

ZACZYNAĆ

V [sc. historii]

2 c

(6) Od ktorey tedy Zaczynać trzeba. Bez wątpienia od historij polityczney gdyż bez niey inne Zrozumieć nie łatwo kto potrafi. Jakże należy historią polityczną zaczynać I jak wiele jest rządow politycznych na Swiecie, tak-się tez wiele historij politycznych Znayduie.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 3

ZACZYNAC

(27) ((Żaden mu tytuł mni nie ſłuży)) iáko ten ktory mu cżáſem dawáćie, (s.67) Dorectoris. Abowiem nie wie y władże niema z tego urzędu nad to / że głos rozdawa, wolą: Ciby/ á laſką kołżące. ..... káżdy cżyni táką chce propożycyą/ y wſzyſtkie rády wáże iáko żwycżáiną Quaeſtia żácżyna:

Ł.Opal.Rozm. s.66-67

ZACZYNAC

15 c

(23) Wczesnie widzę wáruieß WM. sobie kontrádikcyą/ ktorey ia bráć priuatim nie chcę/ wiedząc iáko się w niey wßyscy W.M. publicé kochaćie. A mamże záczą́ć: Ziem. W imię Boże. Pleb. Fiat. Wolnośći wáßey/ Za (s.15) iako wßystkich rzeczy/ máłe początki/ Zaczyna Dyszkurs.

Ł.Opal.Rozm. s.14-15

ZACZYNAĆ

68 d

(17) Luboć y ták/ obawiąm ſię áby to do ſmáku przypáść miáło. Bo że ſczerze powiem/ y wyznam oſobie, quaeego ſcio Populus improbat, quae Populus probat, ego neſcio. Aleć záczynam.

Ł.Opal.Rozm. s.65

ZACZYNAĆ

75 a

(22) Lubo more Maiorum wszystkie trzy Stany /polnieby radzić miały. Aleć wy teraz nic innego/ tylko dwa razy /komę młócicie. gdy iednego Stanu zgodę przynosząc właśnie w konkluzyą Seym zaczynacie. Y ta zgoda wasza bazo nie zborna y nie umowiona/

Ł.Opal.Rozm.s.70

ZACZYNAĆ

78 d

(7) Więc iż conuenit wprzod ſtárego práwá oſtrzedz/ niż nowę knowáć/ y pierwy náprawić niż budowáć/ dla tego od Erorbitáncy niech będźie początek. Abowiem y wyráźne práwo od Receſtu záczynáć, Seym każe/ to ięſt właśnie od Erorbitáncyey/ y wygodźi ſię w tym ingenio populari,

Ł.Opal.Rozm. s.74

ZACZYNAĆ

(23) Pleb. O tym teráz miałem wolą mowiń/ y. powiem krotko ſwe w tey mierze zdánie. Hoc praecaueo áby iednego Seymiku inſtructia nie rozkáſowáła Seymowi/ odtąd ma zácząynać konſultacye ſwoie. Bo to rzecz barzo nie- (s.74) ſłuſna/ y powſzechney wſzytkich wolności niezno śna.

Ł.Opal.Rozm. s.73-74

ZACZYNAĆ

(24) Fiunt in Republ. mutationes (powiedział dawny a mądry Polityk) (s.32). cum homines fua conſumunt ... Czym zámykam przyczynę/ pierwszą á zá czynam wtorą/ ktorą ieſt. Iż tak zepſowáney K.P. żadna bydź nie może. náprawa/ pokąd rządu nad ſobą nie poda w iednę/

Ł.Opal.Rozm.s.31-32

ZACZYNAĆ

60 d

(II) Pleb. Ták wielką/ ták trudą máteryią każeß mi W.M. záczynáć (iáko Auguſt mawiał) citius quam aſparagi coquuntur? záprawdę śiłą W.M. trzymaß o moim rozſądku. Ziem. Doſydźieś W.M. wźiął ſobie zwłokiey ná iednę pernoctatę/

Ł.Opal.Rozm. s.58

ZACZYNAĆ

(5) ((nieczekałem przyścia iego)) ale ſam go nawiedźiwßy: Ia do W.M.rzekę. Pleb. Miłym gościem/ á czemu tak ráno: Ziem. Przyczyńey W.M. pytaß: czyś zapomniał obietnice w dokończeniu Dyſkurſu wczoráyßego: nie baw ſię W.M. a rzecz ſwą zácżynay. Ia z Plautem otwieram vacuas aurium aedes.

Ł.Opal.Rozm. s.58

ZACZYNAĆ

Tákimi rzecz do Pyrrhy záczyna słowá-
mi: H O śiostro / o żono / o Niewiásto
kochána / Sámá tylko iedyna żywo
záchowána / Ktora mnie spolny rodzay /
y związki Stryieczne Krewnośći / y Mał-
żeństwo przyłączyło wieczne

Otw. Przem. 1638, 22

ZACZYNAĆ

(10) á tak z Krolefstwem pewnie byśmy y wolność ſtracić mogli. Trzymaymy ſię tedy tey zbáwienney Polityki, nigdy nie zaczynáć bellum offenſivum; ale bydź zawſze w gotowości ad defenſivum. Ta maxyma będąc raz znaioma całemu ſwiátu, że nic cudzego nie pragniemy,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.112

ZACZYNAĆ

(23) ((wyſtrzegáć ſię...woyny)) nie zaczynáiąc Iey. nigdy offenſive, nie łudząc ſię nie pewną akkwizycyą iakiego kráiu, ktorego mamy doſyć wielką z łaski Boga obszerność, kontentuymy ſię beata lego poſſeſſione, nie ſtaráiąc ſię, tylko o iak naylepſzą Iego adminiſtrácyą.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.111

ZACZYNAĆ

.....186 d.....

(6) Wchodzę in examen każdego z osobna; y zaczynam od Woyska, o ktorym chcąc mowić przychodźi mi taka immaginacya, że gdybym chciał mową kolonię erigere, od czegobym zaczął? Sine dubio od Woyska,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.107

ZACZYNAĆ

(8)-
y (tak záczynamy rády, nie wiedząc o czym radźić, á przynaymniey nie rádząc o tym, co naypilnieyſzey y nayprędſzey rady potrzebuie, á zatym czy nie ieſt rzecz skuſzna, żeby wprzod wiádomo było całey Rzeczypoſpolitey, co kto pro bono publico życzy,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.87

ZACZYNAĆ

(16). ztąd urosło przysłowie, że polak po ſzkodzie mądry; podobni temu, ktory przez rozrzutność ſtraciwſzy fortunę, zaczyna bydź oſzczędnym, kiedy iuż niema czego ochraniać y traćić.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.9

ZACZYNAC

(19)((idźie do Senatu...))
z kąd powróciwſzy zabiera,
dopiero activitatem, y zaczyna traktowáć materye in ordine do formowánia konſtytucyi. Na pierwſzy zaraz ſeſſyi wydaią ſię trzy obſtacula do pożądanego obrad naſzych skutku, pierwſze, że ſię wſzyſtko palam traktuie bez żadnego ſekretu,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.78

ZACZYNAĆ

(26) iednak, proh dolor. ta nas nadźieia częſto zawodźi, żebym ſię doſwiadczył dla czego, y co ią tamuie, wnidę we wſzyſtek procede ſeymowańia naſzego (s.78).

(1) I zaczynam à primo actu od Elekcyi Marſzałka Seymowego, ktory poprzedza, konkurrencya o laskę:

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.77-78

ZACZYNAĆ

(s. 16) (1) Mogłby mi kto zarzućić, że traktuiąc materyą ſtatus civilis, zaczynam od Duchowieńſtwa, ponieważ nie ſą ſtanem Rzeczypoſpolitey, tak iak w Szwecyi, gdźie ſtan duchowny rowno z innemi, wchodźi do rady, y rządu tamtego Pańſtwa; odpowiedam, że prawda;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 16

ZACZYNAĆ

26 c

(G10) Gomes Ty chceſz zemną záczynać? Ty, coś ieſzcze razu Nie pozwolił ſię z pochew pokázać żelazu? Roderik Tácy iák iá, zá pierwſzy raz, káżą o ſobie. Sądzić, miſtrzowſkie dáiąc ſztychy, w pierwſzey probie.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.126

ZACZYNAĆ

Zaczynasz Wć, moje jedyne serce, list swój, który mię wczorajszego dosiedł wieczora, od narzekania na nieczęste moje pisanie.

Sdo. J. Listy ... wyd. Warszawa 1962, s. 101

ZACZYNAĆ

⟨Dziś, że kwartiery zimowe rozdawać się zaczynają, nowe zaciągi bojąc się, aby ich zaraz wojsko nie znosiło, już do mnie po ordynanse przysyłać zaczynają, wyrzekając się p. pisarza, swego nowego hetmana.⟩

sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 419

ZACZYNAĆ

40 a

(3) Támże oná biała głowá jęłá przed. Káznodźieją powiádáć, jáko sobie przy mowieniu modlitwy Páńskiey postępowáłá: ⟨Gdy ja, rzekłá, záczynam Oycze náß, á pierwße dwie słowá, Oycze náß wyrzekę, Tedy z pilnośćią wielką uważam, co to zá Oćiec náß⟩

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 39

ZACZYNAĆ

34 a

(15) ((mię...odwodźiłá)) - źebym z pobożnymi Xiędzámi kłopotow niepotrzebnych nie záczynał, czegom ja zawże przeſtrzegał, y doznałem ſam tego ná wielu, że nieſczęśćie ná to náſtępowáć zwykło, gdy kto z Sługámi Bożymi niepotrzebnie śię kłopoce.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 35

ZACZYNAĆ

Za cor tedy innocenter
Zaczynać motus y same-
mu Panu iść do oczu
z Solo, y tak wielu disobli-
gowac.

Listy Rzew.
Skp s. 36

ZACZYNAĆ

teraz Voto zaczynam
bydz, y pisac się ad
Umbras.

Listy Rzew.
skp s. 30

ZACZYNAĆ

---

aby... czynił z Panem Hetmánem
(15) y (16) Jego Collegámi, do
końcá o Armiſtitium ná Rok/
á primis diebus (17) Ianuarij
zácżynáiąc. (18) Że durante
Armiſtitio, potrżebuie Commi-
ſſyey w Miesiącách (19) Iunio
et Iulio v Mohiłową, żeby ſię
mogł Pokoy odnowić. (20) Ieś-
li tedy ſkłoni ſię K.I.M. do
żeſłánia Commiſſarżow in (21)
Iunio et Iulio pod Mohilow/ y
żechce o Pokoy tráktować

Merk.Pol.Extraord.1661 s.74

ZACZYNAĆ

2 c

(9) Zácżynam to tedy/ day Boże ſczęśliwie/ od początku Roku (10) tego 1661. á zácżynam ſłuſznie od potrzebney bárzo informácyey (11) de praeſenti rerum omnium ſtatu: áby Czytelnik/ ktoryby tego był (12) minus peritus, ná ſámym wſtępie przeyźrzał ſię in Europae politia, y (13) ztąd brał obiaśnienie dálſzych wiádomośći/ ktore co tydźień (14) continuare zechcę.

MerkPol. 1661 s.2

ZACZYNAĆ

2 c

(9) Záczynam to tedy/ day Boże ſczęśliwie/ od początku Roku (10) tego 1661. á záczynam ſłuſznie od potrzebney bárzo informácyey (11) de praeſenti rerum omnium ſtatu: áby Czytelnik/ ktoryby tego był (12) minus peritus, ná ſámym wſtępie przeyrzał ſię in Europae politia, y (13) ztąd brał obiaśnienie dálſzych wiádomośći/ ktore co tydźień (14) continuare zechcę.

MerkPol.1661 s.2

52.

ZACZYNAĆ

52 d

(15) co zá nieſławę z tąd mieć mogą/ ábo v bácznych ohydę ? Woynę zácýnać przećiwko ſtolicy Apoſtolſkiey/ y hardośći ktora tey woyny byłá przyczyną/ pewnie go Jezuići nie vczyli/ ktorzy zlubem oſobnym poſłuſzeńſtwo Papieżowi przyśięgáią/

Pięknorz. Gratis 1627 s. 27

ZACZYNAĆ

(26) A że P. Plebanowi nową ſie zda otwieráć ſobie drogę przez ſkoły, do poſługi zbáwieniu ludzkiemu; bo mowi, że dawni Apoſtołowie nie od Grámátyki, ále od opowiádánia pokuty, poenitentiam agite, ſwoie náwrocánie záczynáli; temu ſie nie dźiwuię,

Piękmorz. Gratis 1627 s. 30

ZACZYNAĆ

Król...

((niejaszedł z niemi obviam))
(17) Szwedowi w Litwie albo gdzie indziey, chcąc koniecznie implikować w tę woynę Rzptą, która iako Jey zaczynać ani Szweda zaczepiać nie radziła, tak i Seymy do prosequendo bello z Szwedem, składane umyślnie rwano

P.Otw. Dzieje s. 66

ZACZYNAĆ

383 b

(31) Prowádzono naprzod 8 Koni/ (32) bárdzo bogáto od złotá y drogich Kámieni vbránych/ zá (s.270) ktorymi iechá-ło 100. Drágániey. Zá-czynáłá ſię potym oz-dobna (2)Kawalkata Ry-cerſtwá Koronneg[o]/ ktoreg[o] iecháło koni około (3) 800. Claude-bant onę expreſsi ſuper-ius Ich MM.PP. (4) Vrzęd-nicy Woyſká Koronnego.

Merk.Pol.Crd.1661 s.269-270

ZACZYNAĆ

265 d

(16) Duchowni teſz
przez Laudum SwoieSyno-
dowe (17) Naktoryodo-
Piotrkowa skoro się
zgromadzą (18) Sto Pięc-
dziesiąt Tysięcy Pod-
skarbiemu dadzą (19) Na
Woynę sprawiedliwą:
Gdzie przy Swiętey Wie-
rze (20) Mieli byli do-
bry Rząd zaczynac Paſ-
terze (21) Wielka krzyw-
da Oyczyzny:

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.32

ZACZYNAĆ

610 d

(14) Ale kiedy żaden
człak, ludzkoscią nie
grzeſy (15) Nie zdało
się zpierwoci swarow ia-
kich wſczynac (16) I ow-
ſem, większą zgodę od
mnieyſey zaczynac (17)
Toſ wſelakie naStronę
puściwſy diſputy (18)
Poydą: kędy ich Raduż
znacznieyſą ofuty (19)
Zgrają swych dignitarzow
przed namiotem czeka

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 168

ZACZĄĆ

251 d

(14) A co raz ganic to
zameſ[cie] y pokazowac
w nim siła inconuenien-
tia. Ten liſt trz[e]ba
przes swego Kozaka przy-
słac y wprzod co inße[go]
zacząc aby się zdało to
conſilium nie vmyslne an[i]
præmeditatum, tylko tak
ex occaſione liſtowi w in-
ß[ey] Materÿ piſanemu
annexum.

K.Opal.L.rkp.s.212

ZACZYNAĆ

270 a

(s.228) Wielmozny Mnie Wielce Mci Panie y Kochany Bracie. Ztąd ią przyidzie zacząc zkąd omne principium et origo boni to ieſt od P.Boga, dziekuiąc Maieſtatowi iego za wſzelkie Łaski y dobrodzieiſtwa, iako y za to ſwieze ktore per acceſſionem wielkiey ſummy contulit WMmMPanu.

K.Opal.L.rkp.s.228

ZACZYNAĆ (!)

8 c

(40) ofiary palili, y dlatego teſ to Miaſto (41) prʒyszło było do Naywyſſego stopnia ʒe całemu okręgowi Ziemskiemu odWschodu (42) doZachodu Słonca rozkazowało, a Chrześcianin takowy się naydzie, y nie ieden, (43) ktoremu cięszko Modlitwy sprawiedliwie odmowic, y naygłownieyſ[ą] zacʒynaiąc [illegible] sprawę,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.2 v

ZACZYNAĆ

8 b

(37) y ktokolwiek odtąd w drogę się z domu ſwego (38) puſczał temu Bogu pierwey ofiarował to tak Poganie każdą na Swiecie zaczynaiąc (39) sprawę, że nie znali Boga Stworzycielaswego, y zrodła wſzytkiey dobroci, osobne Bogi (40) sobie tworzyli, Kościoły, ołtarze, obrazy imſtawiali,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.2 v

ZACZYNAĆ

(18) P. Podstoli K-ny stanał mi za rożany wianek zwłaßcza w tym ze parebat meis conſilys. Do mnie przychodził vstawicznie z Artykulami, meo ſuaſu corrigował, inmutował etc. Do koła teß chodził nie czekaiąc Generała y zaczynał, wiec Artykuły dał mi naprzod do przepiſania

K.Opal.L.rkp.s.93

ZACZYNAĆ

(20) Odprawiwßy (str.307) bowiem goſcinę w Rostoku kinąłem do niego obiecuiąc się mu y cʒeka za mną. To co o drodʒe. Pergo ad privata a wprzod do tych zamysłow P.Krakowſkiego Dla Boga trʒymaiʒe WMć tę rʒecʒ y confirmui, od Boga zacʒynaiąc.

K.Opal.L.rkp s.306-307

ZACZYNAC

(7) Teraz vltimarie zaczyna liſt. Vczynił P.Bog dosyc votis nostris, iakosmy z ſobą wKrakowie mowili, gdy P. W-dę Brzeskiego Marßałkiem creował. Bo to WM wiedz zem się o to z P. W-dą znoſił, y na on czaſ ießcze z Morawice pisałem w tey Materÿ do niego sub sigillo secreti. Alec dosyc iuß tey moiey ramoty.

K.Opal.L.rkp.s.276

ZACZYNAĆ

207 b

(27) Dunczyk słukł okretow cos olenderſkich. Pokoiu tractatinem ʒaczynaią wOſnabruku, hactenus xxx ceremoniami ßcʒedł czas. Monſieur idʒie do Niderlandu, kendy don Ian d'Austria y Piccolominiego xaznacʒono y iuß tam iadą.

K.Opal.L.rkp s.176

6

ZACZYNAĆ

dnia dzisiejszego zaczęliśmy (zaczynamy)
Rok 1

M. DOBR POLITYKA 1690 cz. I
S. 168

ZACZYNAĆ

41 a

/244/ //podniósł do swoich ust czary// A kształtnie pijąc zażywał w niej miary.
Tu twój czas przyszedł, abyś pokazywał, Koe, jakoś tam wtenczas wykrzykiwał, Jakieś rękami zaczynał klaskania
Albo nogami czynił kołatania,
Jakoś wlał czerstwe duchy w ciała nasze, Gdyś nam poświęcał pełną w kolej czaszę.
marg. Z czego wszyscy ochotniejsi. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 64

ZACZYNAĆ

4 d

/13/ A że ty w książce nieco walecznego Dzieła wspominasz Jej Małżonka cnego, Tedy też i my, którą o nim mamy - Pieśń zaczynamy: marg. pieśń szczęśliwości książęcia J.M. Wiśniowieckiego zaczynają./-/

M.Borzym. Naw. 1662/1971/ s.33

ZACZYNAĆ

21 a

/275/ Na jego okrzyk bosmani jak kozy Po rejach skaczą zbierając powrozy,
Płachty co prędzej przy maszcie zwijają, Okręt na wierzchu drzwiami zamykają.
Wtym morze większy taniec zaczynało, Więcej szalonych wałów wyrzucało, Które wysoko nad nami latały,

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 47

ZACZYNAĆ

Gdźie przypátrzyć ſię możem / iż ten Mędrela od drobniuchnych y máluśienkich rzeczy záczyna / to ieſt / żeby czáſu podnoſzenia ćiała Páná Chryſtuſowego ná ziemię plwáły / ábo oczy mrużyły / ábo iákie ſłowá niepotrzebne mowiły: iáko iednę znamy ieſcze żywą / od ludźi świetckich obronioną.

S. Ząb. Młot na czar... s. 22 Kraków 1614

ZACZYNAĆ

48 d

(12) także oſobliwa praeſerpativa od tey choroby ieſt fontanella álbo apertura ná ręce, lub ná nodze, lecz kto ma wkorzenioną, niech da zrobić tak ná ręce, iáko y ná nodze. Item że od wielkiego pálcá u nogi zwykłá ſwoy progres záczynáć,

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 35

ZACZYNAĆ

piiáno ten fundáment zákłá-
dáią, nie pámiętáiąc ná Likur-
gowe práwo ktory w wielkiey
trzeźwości kazał potomstwo
záczynáć.

Poprawa
F.C. 1625, s. 74

ZACZYNAĆ

wszeteczni ludźie (...) wiá-
cháwszy w dom uczćiwy /
opiwszy się / zwády y rozru-
chy záczynáią.

~~Do~~ Poprawa F.C.
1625
s. 110

ZACZYNAĆ

Wyſzedſzy bowiem ná świat [sc. natura] wprzod od mlecznego pokármu záczyna ſwoy pośiłek / potym... gdy ciepło przyrodzone żyznieyſzego y trwalſzego pokármu potrzebuie / iáko bydlę do trawki / ták też człowiek od ſolidiora udáie ſię.

Herc. St. K. Bankiet... Kraków 1660 s. 24

ZACZYNAĆ, ZACZYNANY

<... wieczerza od liquoru piwnego
ábo winnego dla spłokánia żo-
łądká z chumorow obiednich
ma bydź záczynána.>

Herc. St. K. Bankiet... Kraków 1660 s. 34

ZACZYNAĆ

6 a

(s. 5)(10) A záczynáiąc ten Budowniczy dyskurs, w prȝod mowić trȝebá. (s. 6) De situ, to ieſt, o mieyſcu y położeniu ſpoſobnym Budynkow. Dobre budowánie ma trzy mieć okoliczności. Náprȝod moc y gruntowną trwáłość; potym wczás y wygodę. Nákoniec kſztałt y piękny pozor.

Kr. Nauka Bud. wyd. 1659 s. 5-6

ZACZYNAĆ

8 a

(K.18 r) Nigdy nikt Smierci nie iest wolen ßwanku, Nie wiedząc co ma oleiu wKaganku, Iako mu długie wymierzono knoty Wżdy nieskończone zaczyna roboty, Ten Łączy Morza, rydlem rowna Gory, Ten wielkiem Miastom grunty mierzy ßnory,

W.Pot. Periody, rkp. K.18r

ZACZYNAĆ

(20) O murowániu tedy mowiąc, w nim z tych rzeczy káżdą z osobná vwáżyc potrzebá. Fundáment, Ściány, Dźiury potrzebne w ściánách, Wschody, Kominy, Prywety, nákoniec Dách, ktory wszytko koncży. zácżynąm słuśnie od fundámentu w tym álbowiem naypierwśy, naypilnieyśy, y naypotrzebnieyśy ma być dozor.

Kr.Nauka Bud. wyd.1659 s.19

ZACZYNAĆ

(15) Vpátrzywßy plác ſpoſobny do Budynku, zgotowawßy nan co potrzebá máteriey roźney. Vpodobawßy y obrawßy ſobie pewną iego formę Abrys álbo wizerunk máiąc pogotowiu (o czym wßytkim lubo krotko rzetelnie iednák tractatum) Iuż murować y fábrykę zácząynáć przychodźi.

Kr.Nauka Bud. wyd.1659 s.19

ZACZYNAĆ

Ale dawno dziewiczy pierwszy poczet
teśni,
Że jeszcze nie zaczyna różnogłośnych
pieśni;
Więc że im puszczę plac dla lepszej
krotochwilej,
Wy uznawajcie, która zaśpiewa z nich
milej.

Zim. Sz. Boksolanki wyd. 1983 Bibl. Nar. s. 27

ZACZYNAĆ

Lecz już, pory dostawszy swojej winne matki,
Chcą się z ciężarów ulżyć; już gospodarz statki
Zgotowawszy, brzemienne swe panie,
Sam dorocznie zaczyna naprzód winobranie.

Żim. B. Zielanki wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 144

ZACZYNAĆ

Ktorzy zaczynaią
od dnu kwart / pią
aż do gárnca / od
niego się wracaią do
dnu kwart
(sc. wody mineralne)

J. PETRYCY O WOJACH. 1635
S. 35

ZACZYNAĆ SIĘ

(Jako przyszłą nawałność żeglarzom
na morzu
Świadczy opowiadają, tak na Zaporożu
Burdę kozacką, gdy się zaczynała właśnie,
Wiele praktyk domowych wróżyło nam
jaśnie:...)

Zim. B. Zielański wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 153

ZACZYNAĆ SIĘ

- - - - - - - - 20 a - - - - - - -

(7. Wielkanoc albo Zmartwychwstanie Pańskie, ktore padło dnia 25 Marca A.1690 immediate po porownaniu dnia z nocą, kiedy się wiosna zaczyna.(D.) Starodawna nauka dała miejsce wierze, Że gdy słońce w barana na swej wstąpi sferze, Wiosnę światu poczyna i dzień rowna z nocą, Potym się jej godziny coraz dalej krocą.

W.Pot. Ogrod. t.II, 1907 s. s. 16

ZACZYNAĆ się

54 c

(1) na noc do Tiliute zacza-
ſuſmy ſtanęli bo Dysʒcz z
Sniegiem tak nam bił w oczy
zeſmy nie mogli iachac y
Snieg cale ſpędził Wody
strasznie wielkie y iuz pono
wioſna ʒacʒyna się.

Dziennik podr.T.K.rkp.s.39v

ZACZYNAĆ SIĘ

Modlitwa tak się zaczyna.
Proszę Panie Boże

M. Kor. Rozm.
1695, s. 106

ZACZYNAĆ SIĘ

Anno 1694. Sejm był w Warszawie, na który zebrany byłem postem z Mińska, ten sejm nie zaczynał się, ...

Pam. Zaw. 1862, s. 24.

ZACZYNAĆ SIĘ

Barć Lubińska ma borow 8, jeden Skorupowski spustoszał, tego połowę ujął leman z Kalisza z wolnością na lat trzy, które się tego roku zaczynają.

Opis Król. w r 1664 wyd. Toruń 1938 s. 294

ZAĆZYNAĆ SIĘ

Mierzwę jesiennam kopiesc
kiedy zima się zaczyna
bo od niey wełnę gubiąm
[sc. owce]

Miscellanea, rkp
p. 1826

ZACZYNAĆ SIĘ

3 b

(28) Więc z tey okazyi, wymienię niektore Bogi (29) Poganskie, aby każdy Chrześcianin dziękował, Panu Bogu że mu się dał poznać. (30) Marg. Cautius.(-) Cautius był Bog, ktory miał w pieczy swoiey, żeby się dzieci w Żywocie Macierzynskiem (31) według dobrego Aspectu y Gwiazd influentij, zaczynały roztropne, dowcipne zdrowe (32) y szczęśliwe.

W.Pot.Przyp. (rkp.)
1669 r. k.2 r

ZACZYNAĆ SIĘ

Syn moy (...) iedzie do Warszawy. Spodziewam się że tam iuż zastanie W M Pana czyniącego decus et pondus zaczynaiącym się radom.

Listy Rzew.
rkp s. 8-9

ZACZYNAĆ się

141 a

(22) Mnieć jeſt zelżywośćią Oyczyzná, ále Ty Oyczyźnie. Y onego, co mowił Iphicrates Hermodiusowi, ktory mu urągał Urodzeniem Gárbárſkim. Moy rodzay odemnie śię ſámego záczyna, á twoy w tobie uſtawa.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 119

ZACZYNAĆ SIĘ

Tu wozów nie ma, osobliwie tego,
gdzie wszystkie rzeczy najlepsze;
tu śnieg srogi i drogę zawiało;
tu już ku nocy, góra sroga zaraz
się zaczyna; tu nigdzie bliskiego
nie mam noclegu; tu nowina
jedna drugiej gorsza.

sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 598

ZACZYNAĆ SIĘ

Honor też mój, który mi po śmierci zatrzymać dla sukcesora mego potrzeba, nie dopuszcza mi zabić się na wieki na sławie i reputacji. Bo któryż hetman w zaczynającą się retyrował się wiosenną kampanię?

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 376

ZACZYNAĆ się

(17) Natura iego ieſt obrać, Poſłow na ſeym, y dać im inſtrukcyą; ad deſideria Woiewodztwa; ten ſeymik zaczyna ſię od obrania Marſzałka, ta elekcya non ſubeſt żadney kontradykcyi; bo co może bydź za ratio ſtatus, nie pozwolić na elekcyą Marſzałka

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 71

ZACZYNAĆ się

(5) ale też to pewna, że lubo u nas non componunt ſtatum, iednakże na ſeymikach lauda teſtantur, że maią partem w Radach, gdyż ſię tak zaczynaią; My Rady Duchowne y ſwieckie á przytym w Senaćie y w Trybunale á zaś nie zaſiadaią cum omni activitate;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 16

ZACZYNAĆ się

(19) I iezeli moia propozycya będźie acceptabilis, że ſeymu czas naznáczony będźie ſześćiu mieſięcy, ſuppono, że gdyby zaczynał ſię prima Octobris, konczyć by ſię powinien ultima Martij; na ten czas Senatorowie, ktorzy byli Deputowani do Izb Miniſteryalnych ((powracaliby))

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 92

ZACZYNAĆ się

(31) Rozumiemy żeśmy ſiła dokazali, kiedy izba Poselska łączy ſię (s. 80)(1) z Senatem; tam iednak, iak na-nowe zaczynaią ſię dyſputy, bez reſpektu na Majeſtat Tronu; bez konſyderacyi na powagę Senatu, bez reflexyi na ſiebie ſamych;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.79-80

ZACZYNAĆ się

139 a

(3) tak poſpolićie ten początek ſeymu, kiedy ſię zaczyna w zamieſzańiu, końc[z]y ſię w niezgodźie, á co ieſzcze wi większa, kiedy na obierańiu Marſzałka, częſto Seym nie zacząwſzy ſię, kończy; y nie dźiw, ponieważ ćierpiemy takie głoſy, ktore żadna libertas ſentiendi nie powinna authoriſare,

S.Leszcz,Głos wyd.1733 s.78

ZACZYNAĆ SIĘ

/ záczynájące śię Weſele.

Er.P.H. 52

ZACZYNAĆ

211 d

/231/ gdy wieczorne zorze Zbliżać się miało, szedł sobie nad morze I mnie wziął z sobą. I począł zaloty Nad zwyczaj stroić i jakieś przymioty Nowe zaczynał, w ostatku i słowa Wszeteczne wyrzekł.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 183

ZACZYNAĆ

198 d

(s. 352) (1) [Apoftegma] insze. Po starym mężu pojął młodą wdowę Młody gach, a ⟨gdy łożniczną rozmowę Zaczynać mieli, pyta, [z] jakiej miary Mógł jej wygodzić on przeszły trup stary.⟩

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 352

ZACZYNAĆ

111 b

(22) Bo twojej twarzy gładkość nieuchronna Czyni nadzieję, że mi masz być skłonna, Ale gdy z tobą chcę wkroczyć w zaloty, Zajadłe zaraz zaczynasz kłopoty.) (s. 228) (1) Taka surowość przy tak pięknej skroni - Poszło coś na miód, co go sierszeń broni;

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 227-228

ZACZYNAĆ

80 a

(s. 168) (1) I co się zwał
boskim synem, Złożył tę py-
chę przed winem; (Co tylko woj-
ny nie zaczynał z bogi, Padł,
jak mu wino poderwało nogi.)
Na takie trunku zaloty Do-
dajmy sobie ochoty: Pijmy
sporymi, wszak nam jako w Ka-
nie Za łaską Bożą w piwnicy
dostanie.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 168

ZACZYNAĆ wojnę

Kiedy zaś spuszczę i wierzę w pokoju, Ty wojnę rześko zaczynasz na zdradzie.

A. Morsztyn Utwory
1971 s. 103

ZACZYNAĆ zwady z kim

(obyczaje)
pragnęli zwiedzić Moskiewskie, (...) Skąd i to powiedzenie, że, z Litwą sąsiady, tak często bili, zaczynają zwady.

A. Mostowski, Utwory
1971 s. 207

ZACZYNAĆ SIĘ

/ Nabożeństwo; / kiedy się zaczyna Nabożeństwo.

Er.P.H. 399

ZACZYNAĆ

.....150 c.....

(25) á zatym Rzeczpoſpolita, zgromadzona, wiedząc wſzyſtkich opinie, nie miałaby po inſzego czynić, tylko proferre decyzye per verbum placet; w materyach dobrze examinowanych. To zaś dokładam że ſeſſye Miniſteryalne, powinny by ſię zaczynáć ab examine oſtatniego ſeymu konſtytucyi,

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.84

ZACZYNAĆ się

(19) żeby Senat vota ſwoie według zwyczaiu odparował; te vota żeby ſię zaczynały od Miniſtrow ſtatus, iako maiących większą experyencyą in negotiis publicis, ktore, według repartycyi ſą podźielone po między Miniſtrow;

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.81

ZACZYNAĆ się

(22) ten nawet, ktoryby tego dokazał, niemogłby ſię nigdy ſpodziewać ſpokoynego nad tak liczną ſzlachtą Panowania. Origo. Poſpolitego Ruſzenia ta ieſt, kiedy ſię wſzyſtkie oſiadłości in primordiis każdego Państwa, zaczynały ſtanowić;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 62

ZACZYNAĆ się

(8) I to inconveniens niemniey godno konſyderacyi w zerwańiu, ſeymu albo ſeymiku: Te actus nie mogą mieć naturam legitimitatis poki ſię nie zaczną, nie zaczynaią ſię zaś, poki iaka konſtytucya nie ſtanie, za zgodą powſzechną;

S. Leszcz. Głos wyd. 1733 s. 75

ZACZYNAĆ się

133 a

(s. 74)(1) Ale finaliter, ~~xxxx~~ ieżeli chcemy proſpicere ſe- ~~ſeymikow~~ curitati ſeymikow, poſtanowmy prawo, żeby ańi Seym ańi Seymik, ańi Trybunał ſię nie zaczynał, tylko in completo numero Posłow wſzyſtkich Woiewodztw, y Deputatow; ſlubuię, że ... uſtańie ten tak ſzkodliwy abuſus rwańia ſeymikow.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s.74

ZACZYNAĆ SIĘ

85 a

(2) Swiádkiem tego konkluzya Seymowa/ ktora w kilka dni koniec berze/ lubo iák znowu ſię tám Seim záczyna. A nie inſza tego przyczyná/ tylko że záraz ná orzech przychodźićie. Co záś do drugiego punctu, ſic ſentio,

Ł.Opal.Rozm. s.80

ZACZYNAĆ SIĘ

zkąd się też rzecz zaczyna każda? Rzeki od źródeł, lilie z główek, frukty od pąkowia, ogołem mówiąc, każda rzecz od swego początku

Młodz Kar Hom 1681, 545/IV

ZACZYNAĆ SIĘ

boć też i u nas w Polszcze záczyna się
często przyjaźń, znáiomość, zagoszczę-
nie, od wodki, poczęstnie wodką,
puzderko przyśle, áż przyiaźń

Młodz. Kaz. Hom. 1681. 50/II

ZACZYNAĆ SIĘ

3 a

(s. 4) (1) Rozdział 4 O Monarchij Greckiej Rozdział 5 O Monarchij Rzymskiej Rozdział pierwszy o ludu Bozym (Co w sobie zawiera historia o ludu Bozym. Zaczyna się od stworzenia Swiata a ciągnie sie az do Zburzenia Jerozolimy co wynosi lat[40-9].)

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s.4

ZACZYNAĆ SIĘ

37 b

(18) Num. 1. O Cesarzach Oryentalnych Chrzesciańskich. Iacy Cesarze Chrzesciańscy panowali in Oriente. Nad 80 ich było, Ktorzy się in 2 Claſſes rozkładać mogą, ży tak się tenże podział Zaczyna. Claſſis 1. Od Arkadiuſza aż do Iuſtyniana w 6 wieku Clasſis 2 Od Iustaniana aż do Nicephora w 9 wieku.

Introd. do.. his. 1731 rkp. s. 49

ZACZYNAĆ SIĘ

(10) Iako zaś przerzeczone Pruſſy in posterio Seculary-zowano y Częścią do Polſki częścią do Brandenburgij przyłączono, O tym in Speciali fuſio. Część 2. Nowa Historia Turecka. (Iakże się nowa hiſtoria Turecka Zaczyna?) Od tego czasu ktorego portę Ottomańſką Założono, a to się przy początku 14 wieku około Roku 1303 Stało;

Introd. do.. his. 1731 rkp. s. 82

ZACZYNAĆ SIĘ

y przeszłe komisyje
nie zawsze się na swoich
zaczynały terminach
ale o miesiąc a czasem
y daley

M. Czart. Litty
akp s. 107

ZACZYNAĆ SIĘ

y przeszłe komissye
nie zawsze się na swoich
zaczynały terminach
ale w miesiąc a czasem
y daley

M. Czart. Listy
rkp s. 107

ZACZYNAĆ SIĘ

300 a

(oz.V, s. 1) (1) Kazanie JW. Jegomosci Xiędza Andrzeia Chryzostoma ná Załuskach Załuskiego Biskupa Płockiego. (Ná Solenney Wotywie o Duchu S. przy zaczynáiącey ſię Elekcyi Roku 1697. Dnia 15. Máją w Kollegiacie Warſzáwſkiey Swiętego Jana Miane,)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 1

ZACZYNAĆ SIĘ

199 d

(29) bliſko tey Rzeki Początkow, Muſá tákże ſpławowá Rzeká, do Dźwiny ſię záwrácáiąca záczyna ſię, y nádźieię nieproźną złączenia ſię z Niewiázą tym Kráiom obiecuie; Wiedzą o tey ſpoſobnośći dobrze támeczni Obywátele,

A.M.Fredro - Conſideratie
1675 s. 115

ZACZYNAĆ SIĘ

(32) á ſtámtąd ku Prypeć-ieći,
płynąc, Xięſtwo Słuckie, w-po-
prſek, ná dwoie dźieli,
nie bárſo dáleko, bo y (s.115)
(1) mile nie máſ od początku
Słuczy, záczyna ſię Rzeká
Łoſká tákże miedzy Bágnámi,

A.M.Fredro - Conſideratie
1675 s.114-115

ZACZYNAĆ się

(26) á naybárdźiey przed potrzebą, zkąd nie tylko zá táką rádą, dobrze ſię dźiać przy Boźey. łáſce będźie, ále dufność wźytko Woyſko do ſwego Hetmáná, przy dobrey śmiáłośći weźmie, gdźie iákoby nie beź dobrey rády, wźytko záczynáć ſię ma.

A.M.Fredro - Conſideratie 1675 s. 33

ZACZYNAĆ SIĘ

223 b

((racjei do Korony prȝiiachac chciał)) (21) gdȝie prętko Krolia miec musim, propter motus ciuiles, ktore się ȝaczynic poczeli na Ukrainie) ȝe wtym od Jch m P. Senatorow koronnych prȝiszła wiadomosc, ȝe kozacy rebellisowac myslią, tacite cos nkuią,

Vorb. 1644 s. 204

v 223a

ZACZYNAĆ SIĘ

(22) Iákom tedy náмieńił, że mi niepomogły Woiewodztw zámną inſtántie, niepomogły moie ſuppliki, áni recurſus do Ich Mościow Pánow Senatorow. Záczyna ſię Seym, inſtat zámną Rzeczpoſp: y Poſłowie, áby moiá ſpráwá ante omnia accomodowána byłá.

J.Lub. Manifest r. 1666 s. 142

ZACZYNAĆ SIĘ

103 c

(s.57) PVNCT III. Fiduciam in Exercitu reponens, naſcentem eius Confoederationem non modo non improbáſti ... Marg. Trzećia obiectia, że Pan Márßałek Confoederácyą zaczynaiącą ſię nietylko nie hámował, ále pochwałą y pieniądzmi utwierdźił.

J.Lub.Manifest r.1666
s.57

ZACZYNAĆ się

(11) Przeto z robocizną z wo-
zeniem do Gumna Creſcenoyey,
iako też y z potrawem poſpie-
ſzye y nie omieſzkiwáć. Chmiel
zbieráć koło Národzenia Panny
Maryey, ktory obrawſzy, w
przykryciu, dla zwietrzenia
chowáo porzánnie. Siew od Wi-
kiey Národzenia P. Maryey zá-
czyna ſię, ktory ná gotowych
y uprawnych rolách śiać ná
Oźiminę,

J.K.Haur, Oekonomika 1675, s.112

ZACZYNAĆ SIĘ

40 d

(K. 11r) Proprietates albo Własznosci Zywcza y Wsi do Panstwa Należączych Kto chce ʒwiędziec Gorʒiste, te Zywieczkie Kraie Niech ʒ Wierszow wyroʒumie, ktore tu wydaie. Naprzod poczne od Zywcza, iak Miasta głownego Bo sie Panstwo Zywieczkie, zaszczyna od niego.

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K.11r

ZACZYNAĆ SIĘ

14 c

(18) 7mo Die Iunij dni cztery przed S Ianem Krzcicielem gdy Słonce wchodzi w Znak Raka w ten czas ies Solstitium Naydłuższy dzien, nakrotsza Noc, y Lato sie zaczyna Słonce zachod swoy odprawuie nad Gorą Skałka albo Szedzielny Gron, tak Nazwany,

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 4v

ZACZYNAĆ SIĘ

(7) 4to Die 20 Marty W dzien S Ioachima gdy Słonce wstępuie w Znak Barana y iest Aequinoctium Vernale to iest Porownanie dnia z Nocza y zaczyna sie Wiosna To Słonce Zachod swoy odprawuie nad Gorę Skrzeczne wsąm prawie Srodek.

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 4v

ZACZYNAĆ SIĘ

13 b

(31) Die Decembris W dzien Swietego Tomasza Aposztoła gdy wstepuie Słonce wStopien Koziorosca w Ktory Początek Zimy zaczyna sie.y na krotky dzien a Noc naydłuża iest y Słonce w gore poczyna sie podnosic y dnia przybywac.

A.Kom.Dziejopis (rkp) 1704
K. 4r

ZACZYNAĆ SIĘ

(19) prosząc o determinacyą dnia, reposui iż chyba po Zakonkludowaney Oczewistey o Iołocze y Berozki ktora Iutrzeyszego dnia się Zaczyna z ~~xxxxx~~ roznemi kompetitorami nieraz wyżey Exprimowanemi. Tegoż ImPan Ryto y Przygodzki Adwersarze Sprawy Iołocjańskiey iedli obiad Unas.

Sap.Diariusz s.146

ZACZYNAĆ SIĘ

378 c

(19) Zacżym Supplikował abym pisał List do niego, ne ~~sit~~ sit gravis. Tegoż dożedł List Od ImPana Dowoyny, ktory exprimit, iż IchmC PP Radzięewscy niechcą-się kontentować prowizyą zaRok Przysżły od Gromnic zacżynaiący się, ale praetenduią Exolucyą kapitalney Sum[m]y

Sap.Diariusz s.165

ZACZYNAĆ SIĘ

379 c

(37) uCzynilismy reiectę tey konferencyi dla spoźnionego Czasu do Iutrz. 14 Expediowałem Boiara z Mysży do ImPana Dowoyny Stolńika Trockiego upraßaiąc żeby omni meliori modo Inklinował Ichm PP Radzißewſkich do przyięćia Prowizyi od Summy Za Obligiem należącey od Gromnic w Roku 1731 zaczynaiącey śię

Sap.Diariusz s.165

ZACZYNAĆ SIĘ

90 b

(17) Czytaią one o tym ale tak nie, czynią Bo druga y za pieska kochanego kiedy Zachoruie dałaby zywot meza swego Gdy by na okup przyszło (Krotko powiem à wclar Nie trzeba tylko iedną wziąc na przykład Babe Ktorey sie imie od Bre zaczyna)

K.Opal. Sat. rkp K 31 v

ZACZYNAĆ SIĘ

259 a

(5) Sieła takich pasterzow . ktorzy siebie pasą Nie Owieczki choćby te miały y od głodu Pozdychac trzeba Xiedzu co iemu należy. O moy miły Pasterzu weyrzy ieno co tam W Ewangeliey ~~mni~~ mowią Ktora sie zaczyna Ego fum pastor bonus

K.Opal.Sat.(rkp) k.90r

ZACZYNAĆ SIĘ

96 d

(16) Rzeká ze wſytkich nawięt-
ßa ieſt Dunay: Potym ieſt Ren
ktory przechodźi wſyſtkę od
południá ku pułnocy iáko Dunay
od zachodu ku wſchodowi: (Albis
ktora záczynáiąc ſię bliſko
Czech oblewa Miſbią y Sąxonią
y Márchią ſtárą.)

Boter - Relacyje 1609 s.72

ZACZYNAĆ się

92 d

(9) W inszych wszytkich po-
tyczkach Rycerze szczurkowi ż
A Czarnoxiężnik zas był podo-
bny kotowi Ale to podobieństwo
stwo nie służyło potym Dla
pierscienia y nie był więcej
onem kotem. Ostrożnie Brada-
manta stoi y co trzeba Czyni
gdy się iusz miała zaczynac
potrzeba)

P.Kochan.Orland (rkp) k.34v

ZACZYNAĆ SIĘ

147 a

(27) A zaś ſub interregnis te mi się zdadzą proprie Seymy konne, ktore poprzedza zwyczayna konwokacya Stanow Rzptey, te zaś, konfederace, ktore się po Woiewodztwach zaczynaią. Poſpolite ruſzenie od obudwoch się rożni: że tylko przeciw nieprzyiaćielowi indicitur y woynę, nie żadną radę, ma pro fine.

Kon.Rozm. s.57

ZACZYNAĆ SIĘ

146 c

((Seym konny by był))(20)
ktoryby Krol wydał ewoku-
iąc na Konia wſzyſtkę po
Woiewodztwach ſzlachtę, y
miałby początek od Krola.
Konfederacya zaś od Szla-
checkiego zaczyna ſię ſta-
nu, a potym Regia Reipubli-
cae auctoritate confirma-
tur.

Kon.Rozm. s.57

ZACZYNAĆ SIĘ

((miła /.../ Konſtytucya))
(43) ktora się zaczyna:
ſtrzeż Boże, żeby aliqvo
fato nie przyſzło do Mar-
ſzałka Elekcyi; ktorą Po-
ſeł (s. 36) rwiący Seym,
przed Marſzałka elekcyą,
bezpiecznie zakładać się
może, że mu wolno, vigore
tey Konſtytucyi, nie do-
puſzczać Marſzałka elekcyi,
kaźić Seymowania porządek.

Kon.Rozm. s.35-36

ZACZYNANIE

(2) Takież ma przymioty Italia: bo część iey morze otacza/ á część Alpes y Apennus gory. A miedzy Insułámi táka iest Angielska ziemiá. Nie dosyć iednák ná tákiey fortecy położenia dobrego/ mieyść ku zácżynániu Impres wielkich.

Boter - Relacyje 1609
s.7

ZACZYNANIE

60 b

(27) od ktorych potym z kozkazánia Tyránná/ gráfkámi y tablicámi dla Chryſtuſá zámordowány/ męczennikiem zoſtał. Tákie záczynánie náwrániá od náuk świeckich y pogáńſkich á nie záwſze od paenitentiam (1) agite poczynáiąc/ y niemi ſobie przyſtęp do ludźi czyniąc/ pochwaláią Doktorowie Kośćiołá Bożego.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 31-32

ZACZYNANIE

Przeszłe rzeczy wszelej poganione niż cofnione narad być mogą, ale kiedyby przed czasem albo wsc na samym zaczynaniu nieprzyjacielskiem gruntownie ta sprawa była upatrowana i opatrowana, a nie puszczały się rzeczy i niebezpieczeństwo pospolite na szrot (....) oddaleko by się było mniejszą rzeczą a bez takiej w państwie szkody zabieżało.

Akta Pozn. 1957 s. 245

ZACZYNANIE

7 d

---

(9) Apellacicy albo Motiey potrzeba było dawne zaras na zaczynaniu Sądow Iasnie Oswieconego Trybunału Koronnego wPiotrkowie wpisac tą sprawę wRegestra Sądowe Trybunalskie teras iusz nierychło się wpisuie ta sprawa gdysz spraw niemało iest upisanych w tęn Regestr

M.Radz.Listy rkp K. 19r

ZACZYNANIE

Zácʒęćie cʒégo/ ʒácʒynánie/ pocʒynánie.

CN II

D.

S

ZACZYNANIE (~e dwiaty)

BG Neh XI, 17

ŻACZYNANIE

Zácʒynánie/ v. Zácʒęćie. Zácʒynánie piéśni/ Intonowánie.

CN II

S

ZACZYNANIE

Zácżynánie/ v. Zácżęćie. Zácżynánie pieśni/ Intonowánie.

CN II

S

ZACZYNEK

1740 r.

...oddaje żonie swojej drugiej Annie
ośminę pola z budynkiem, ..., Zofiej
córce małej drugiego małżeństwa,
i izby obie, zaczynek, szopa jej...

104-

Dobr. K. Wiśc. rozp. wyd. Kraków 1933 s. 105

ZACZYNEK

1724 r.

Urba ~~Szymonowi~~ oddaje ośminę pola dolnią stroną w osiedlu i izbę białą z komorami, zaczynek i przy zaczynku kleta, ...

Dobr. K. Włość. rozp. wyd. Kraków 1933, s. 96

ZACZYNEK

1724r

(Urbanowi oddaję ośminę pola dolnią stronę w osiedlu i izbę białą z komorami, zaczynek i przy zaczynku kleta, z której sobie stajnię będzie budował i szopę starą, która się już mało godzi, bo ją trzeba nowo stawiać.)

Dobr. K. Włość. rozp. wyd. Kraków 1933 s. 96

ZACZYNEK

1724 r.

Trzecienne synowie Piotrowi oddają
także szóstą część roli i zaczynek
z miejsca z dwiema stajniami
i z boiskiem, aby sobie przeniósł
na swoją część roli i tam
postawił.

Dobr. K. Włość. rozp. wyd. Kraków 1933 s. 94

ZACZYNEK

1724 r

(Zaczynek, boisko, izbę z komorami, z stajniami, co są przy niej, także i stajnię przy boisku drugiemu synowi Stanisławowi oddają.)

Zaczynek, budynek przy boisku, przeznaczony na składanie zebranego z pola owsa.

Dobr. K. Włość. rozp. wyd. Kraków 1933 s. 94

ZACZYNEK

1728 r.

Budynek, szopę i zaczynek coby
na potym mieli, coby wespół
używali i poprawiali i zgadzali
się.

Dobr. K. Wiśn. rozp. sąd. Kraków 1933 s. 99

ZACZYNIAĆ

Zaczynać dzieżę, petrir

USZ. KUL. DYK.

ZACZYNIAĆ

Kwaszę/ kwáśno czynię. Kwaszę/ zá-
czyniam/ żądam chlébu.

CN II

ZACZYNIAĆ

Záczyniam/ v. Rozczyniam. Záczyniánie/ v. Rozczynianie.

CN II

S

ZACZYNIANIE

Zácẓyniam/ v. Roẓcẓyniam. Zácẓyniánie/ v. Roẓcẓynianie.

CN II

ZACZYNIANIE

Rozczynianie wodą/ zaczynianie.

CN II

V

ZACZYNIANIE

Rozczynianie czego wodą / záczynianie / Subactus

K. Szyr. Dictionar. Wilno 1642, s. 384

ZACZYNIĆ (ZACENIĆ?)

Nie sromał się chłop
gęsi czworu nietłustych
za 50 groszy zaczynić.

St Niem. Pam. wyd. 1899 172
przyp.

ZACZYNIĆ, ZACZYNIONY

Wrota grubemi żelazami zaczynione.

St Niem. Pam. wyd. 1899 203

ZACZYNIĆ

Sámi Posłowie przedemną
mowili, że lubo bohato
zóczynili, wiele ustąpić mogą.

Mowca, t. I, 1676
s. 106

ZACZYNIĆ

przyday mąki (...) záczyń
ciáſto, wynieś go do piwnice
niech będźie przez kilká
dni, choćby tydzień

COMPENDIUM MED. 1719 s

s. 672

ZACZYNIĆ

weś kwiecia Rzepnego
sporo, ususz go y utrziy
ná proszek, ktory záczyń
kożim mlekiem iák ćiásto

COMPENDIUM MED. 1719 s

s. 680

ZACZYNIĆ

Niektorzy z mąki Pszenney robią Placki, zaczyniwszy ciasto gorzałką

COMPENDIUM MED. 1719 s
484

ZACZYNIĆ

Swiętołdycz rozkazał
(...) mąkę zaczynić,
z ktorey chleba napiekszy,
w oboz nieprzyiacielski
miotać go kazał

K. Nies. Korona P.
t. II 1738, s. 519

ZAĆMIĆ SIĘ

W tym zaćmiło się słońce, że się dzień w noc obrocił. Przelękli się wszyscy, y po wielkiej części od tego okrucieństwa odstąpili.

k. Wies. Koronat.
t. II 1758, s. 759

ZACZYNIĆ

wziąć rżáney mąki /
y záczynić ią mlekiem
skoczku / á w ząb wy-
prochniáły nákłáść

S. SYREN, ZIELNIK 1613

916

ZACZYNIĆ

miáłko vtárte rzeczy/
miodowiną że będźie
plastr záczynić

S. SYREN. ZIELNIK 1613

924

ZACZYNIĆ

Chleb iáko ma bydź záczyniony / y wykwászony

S. SYREN. ZIELNIK 1613

937.

ZACZYNIE

Piaſkowány/ piaſkiem záczyniony/
z-piaſkiem zmięſzány.

CN II

ZACZYNIĆ

To wszystko zaczynić
świeżym białkiem /y opiec
albo na żelaznym
szuffanie albo liście
albo na gorącym dnie
ogniska /

S.SYREN.ZIELNIK 1613 s

ZACZYNIĆ

z miodem miałko zá-
czyniony y vtàrty...
y z łyszki częstokroć
lizàny (sc. jest lekar-
stwem - oman)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

59

ZACZYNIĆ

otłuc wszystko co namieley / a z Mirtynkowym Oleykiem záczyniwszy / czopek według potrzeby z tego otoczyć

S. SYREN. ZIELNIK 1613 S

194

ZACZYNIĆ

Też z smołą proch Dżięgielowy zaczyniony / na ranę / od wściekłego psa / przykładać dobrze.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

ZACZYNIĆ

á

zmázy wszelkie z twarzy
... ściera / Sok z mio-
dem á z Bobową
mąką záczyniony.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 Ś

9

ZACZYNIĆ

korzeń y znaśieniem miáłko utarszy, á z octem Rożánym záczynić, y to (...) ná głowę przyłożyć

Sz. Syr. Zielnik 1613
s. 400

ZACZYNIĆ, ~ony

28 w d

(36a) Języczek w gárdle ſpádły, ná ſwe mieyſce przywodźi, ſok Piołynowy ćiepło gárgárzuiąc. ſTenże nábrzmiáły y ſpuchły leczy proch z piołynu miáłko utárty, miodem ſáczyniony y w uśćiech pod ięzyczkiem trzymány. >
Marg. Szumieniu w uſách.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 344

ZACZYNIĆ

Lub SHart IV 28

ZACZYNIĆ

VENDRE... PRZEDAWAĆ ---

J'ay vendu à mon mot toutes les marchandises que j'avois. Omnes merces ut volui, vendidi ex sententia. Przedałem do słowa wszystkie towary iákem tylko zácząć.

Dan Dict II 368

ZACZYNIĆ

38 c

(47a) ((w.. winie te wá-
rzyć)) płáty w polewce tey
maczánymi ćiepłe nágrzewá-
iąc, á ſámym ziélem co nage-
ręcey plaſtruiąc. Item, Kminu
kramnego / Piołynu, bobku, po
rowney części wśiąć (wſzyſtkie-
go, utłuc co namieley, mio-
dem záczynić y plaſtrowáć
mieyſce bolące.)

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 346

ZACZYNIĆ

98 a

- - - - - - - - - - - - - -

Tenże

(43b) Suchotom. Káſlu. Płucom y piersiom ſátkánym, (korzenia ná proch miałko utrzeć, á ze trzema częśćiomá odſzymowanego miodu ſáczynić,) á raz y cztery káżdego dniá, ták wiele na raz, iáko Włoſki ábo Káſtanowy orzech biorąc, ábo liżąc, bywa wielkim rátunkiem.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 363

ZACZYNIĆ, ~ony

11 a

- - - - - - - - - - - - - -

(52a) Marg. Wątrobie oźiębłey. ((Piołyn)) Teź z iáycy ſmaźony toź czyni, poźywány. Ale Pontcki abo włoſki do tego przyſtoynieyſzy niźli wieyſki. Item, (z Indiyſką Szpiką tłuczony, á oleykiem ogrodnego kopru záczyniony y plaſtrowány ná bok práwy, toź czyni.)

Sz.Syr. Zielnik 1613 s.340

ZACZYNIĆ

161 b

((Tego... [sc. kopru] użyć))

(2a) Abowiem pierśi rozgrzewa, wychędaża, flágmę z nich wywodząc. Pierśiom niewolnym y boleiącym ták uczyń, wźiąć tego Kopru naśienia, Pietruszánego naśienia, Rożanego naśienia, Cynámonu przedniego, zárowno káżdego, y co namieley utárty z miodem odzymowanym zaczynić.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 383

ZACZYNIĆ

161 a

(56b) Káſtu z ſimná przypádłemu, lektwarz bárzo oſobliwy, wſiąć naśienia Kopru Włoſkiego oſtery łoty, naśienia Ruty ogrodney, Jáłowcu, Lákrycicy, Cynámonu po dwu łotu. To wſyſtko miáłko utrzeć y záczynić w kwarćie miodu od- (s. 383) (1a) ſymowanego. Tego poranu y na noc záwſze iáko dobry Káſtan uży- wáć.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 382-383

ZACZYNIĆ

154 d

(10b) Inny lektwarz wśrok ś ćiemny posiláiący, wśiąć naśienia Kopru Włoſkiego cztery łoty, naśienia Pietruſzánego dwá łoty, polnego hányśu, hányśu ogrodnego, Celidoniey po łoćie. To wśytko miáłko utárty ze dwudźieſtą śiedmią łotow odwárzonego miodu záczynić.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.381

ZACZYNIĆ

199 c

(53a) Podágrze, Chyragrze y boleniu w ſtáwách y członkách, (wźiąć naśienia Kopru Włoſkiego miáłko utártego, mąki ięczmienney, Gliſtniku ábo Korolowego mchu, po rowney części: To miáłko utłuc, źiołá pokráiáć, á wodą deſczową záczynić, żeby ná kształt máści było,)

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 391

ZACZYNIĆ

165 d

(9a) ((ieſt lekarſtwem Naśienie..Kopru)) wźiąwßy dwá złoty miáłko utártego y záczynić z ßeśćią łotow miodu odßymowánego, á iáko orzech Włoſki káżdego poránku uży-wáć.) Sytá też miodowa náczo używána, toż czyni.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.384

ZACZYNIĆ

160 b

(34b) Korzeń y naśienie ſwoyſkiego Kopru miáżko utłuc, y ze trzemi łoty odwárzonego miodu záczynić, á Opium ábo ſok Mákowy z trochą miodu, w ćiepłym moździerzyku rozetrzeć, y z przerzeczonymi rzeczámi umieszáć. Tego lektwarzu záwsze náczczo dáwáć z ćiepłą wodą pić iáko Laſkowy orzęch.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 382

ZACZYNIC, rony

118 a

- - - - - - - - - - - - - - -

(15b) uſtá z wilgotnośći zbytnich chędoży y wyſuſza z miodem záczyniony.) záczym też Języczek w gárdle, Dźiąſłá wychędaża z tychże wilgotnośći, tym wyćieráiąc. Głowę tákże z wilgotnośći zbytnich wyſuſzá, wárząc go ábo przez noc w ługu mocząc y głowę przemywáiąc.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 369

ZACZYNIĆ, ~ony

198 c

- - - - - - - - - 7 - - - -

(22a) Pániom mieśięcźną chorobę przyrodźoną wywodźi, wárząc Kopr Włoſki ze wźyſtkim w wodźie, á párę leykiem w otwor łoná puſcźáiąc. Moźnom opuchłym ieſt lekárſtwem, Kopru Włoſkiego proch z ſytą miodową ábo z pitym miodem, á z ſmalcem ledáiákim záoźyniony, y ćiepło plaſtrowány,

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 391

ZACZYNIĆ, ~ony

200 a

- - - - - - - - - - - - - -

(6b) ʒáśiniáłość ʒe krwie náſkoczenia, ʒá uderʒeniem roſpądʒa, korʒeń Kopru Włoſkiego ʒ woſkiem, á ʒ Terpentyną ʒáczyniony, ʒe będźie Cerot ábo plaſtr twárdy to ćiepło prʒykłádáć. Krew ʒbytnie ʒ ran płynącą ʒáſtánawia, popiołem ʒe wʒyſtkiego źiela tego uczynionym ʒáſypuiąc.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 391

ZACZYNIĆ, rony

113 d

- - - - - - - - - - - - - -

(25b) <((w Alembiku záſpuntowáć)) ábo ćiaſtem pſenicznym z białkámi zaczynionym, zákláiſtrowáć y chuſteczką otoczyć, y tak obwárowány Alembik w kośieł ukropu poſtáwić, żeby ze dwie godźinie powrzáło. Potym wźiąwſzy przechłodzić nie otwierać Alembiká, á gdy powoli przechłodnie, przecedźić,

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 368

ZACZYNIĆ, ~ony

(16a) W máćicy bole y ſtrzy-
kánia ućiſa po kwinćie tego
prochu náczcze z ćiepłym
winem uźywaiąc. Od egniá, ál-
be y od ſłońcá opálonym ieſt
lekárſtwem, proch z tego
źiela y kwiećia iegoś miáź-
ko z miodem zácźyniony y pla-
ſtrowány. Albo ná popioł
spalone. Marg. Opalonym od
ſłońcá ábo ogorzałym od ſłoń-
ca.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.377

ZACZYNIĆ, ~ony

180 b

(24b) Łupież y Páprzyſká z głowy wychędaża naśienie Kopru Włoſkiego miáłko utárte, á w winie záczynione, náćieráiąc iáko máścią, głowę. Toż ług czyni w ktorymby to naśienie było wárzone, głowę nim przemywáiąc.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 387

ZACZYNIC

Obrok ktory dáią na dworze
krolewskim kościołá Páńskie-
go / nie ieſt iny / iedno mą-
ká zaczyniona łzámi / y wi-
no pomieſzáne z gorzkim
płáczem

Bisk Niedz, 1623, 71

ZACZYNIĆ mąkę

tak one mąke zaczynieł (...)
czyniąc to Na dzieki Bogu Chleba
kazał dosyc napiec y tak pie-
cony chleb rzuczano w obox
Nieprz[yjacielski]

Herb. Or. XVII
s. 649

ZACZYNIENIE

BG Rz XI 16

ZACZYNIENIE

BG 1 Kor V 6,7

ZACZYNIENIE

wziąść... miodu ile
potrzebá do zaczynienia
Elektuarzá

S. SYREN. ZIELNIK 1613 $ 207.

ZACZYNIENIE

przydawszy Oleyku
z Oślich Ogorkow /
ileby do zaczynienia
plastru było dosyć /
wzmazać na skorze
przykładać.

S. SYREN. ZIELNIK .613 s
220

ZACZYNIENIE

to nalepszy iest sposob do zaczynienia / z cukrem albo z miodem / kazdego korzenia ziol.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 ś
73

ZACZYNIONY

Wienerfiel 35

ZACZYTAĆ SIĘ

Zaczytać się, baudelaire
Son esprit à la lecture

USZ. KUL. DYK.

243

ZACZYTAĆ SIĘ

Zaczytać się, sich in lesen vertiefen,

[ins Lesen]

Bierstplnm, 342

ZACZYTAĆ SIĘ

Zácʒytáć śię/ Vtonąć w cʒytániu.
v. Zámyślić śię/ Zápátrʒyć śię.

CN II

ZACZYTAĆ SIĘ

Utonąć w-czym/ v. Utapiam myśl/
Zaczytać się.

CN II

ZAĆMIAĆ

... : kiedym dárámi niebieſkiemi
był oświecony od ciebie ná duſzy /
nie záćmiałem rozumu moiego ſproſno-
ścią nałogow złośliwych.

Star. Kaz. cz. II. 1649, s. 181.

ZAĆMIAĆ

BG Kz XVIII, 1

ZAĆMIAĆ

Zaczmiąm Obscuro

Am. Si. pol. Tac. rkp. s. 112

ZAĆMIAĆ

Przydawa się to widzę
W.M. co y onemu, ktory
pátrząc chciwie wlepiwszy
oczy swe w słońce, iáśnym
promieniem iego, záćmia
y trácí wzrok bystry.

ZAĆMIAC SIĘ

Zaćmia się słonce, die Sonne wird trübe,

[trüb]

Bier-Słplnm, 341

ZAĆMIAŁOŚĆ (zat-)

Zatmiałość Obscuritas

Lod Dict
129/1

ZAĆMIĆ (Księżyc)

ListyMis 232

1756

ZAĆMIĆ

Bat tyczRel
I, 244

ZAĆMIĆ

TwarSLeqK 181

ZAĆMIĆ

ZAĆMIĆ
ZAĆMIONY

Zaćmić Obscurare
Zaćmiony Opacus, a, m

ZAĆMIĆ
OCZY ZAĆMIONE

Diar Sejm 1672, 44

ZAĆMIĆ

Pot Pis II, 78

ZAĆMIĆ

Lwb S Roz II, 188

ZAĆMIĆ

Lub S

Roz XV, 822

ZAĆMIĆ

zasłonić / záćmić

Kus Weg M2

ZAĆMIĆ 2x

Dial Paní 240

ZAĆMI~~ONA~~, ~ ony

nasza usługa tak chmurą nieżyczliwości zaćmiona, że lubo (...) siłami naszemi dosyć się czyniło, przecie dobréj sławie naszéj zawistne derogują języki.

K. Radz. Spr. woj.
S-322

ZAĆMIĆ

ŁOŚ PAM

ZAĆMIĆ (nowe oczy)

ARNOCHORL CZ II/347

ZAĆMIĆ

AR KOCH CFL CZ III, 251.

Zaćmić

3 sg fut: Záćmi

PM D 3v / 17

ZAĆMIĆ

Matpa Cztow 176

ZAĆMIĆ

Ledá wiátr przypadky
zaćmić chmurami może
(sc. pogodę = słońce)

K. Piek. Bohatyr 1695 s. 155

ZACMIĆ

Moy Ociec Bachus...
Wlezie do głowy, wnet
zacmi oczy,
Rozum odejmie, całe
zamroczy
(sc. moin podagra)

COMPENDIUM MED. 1719 s
390

ZAĆMIĆ

106 c

(6) y Jezuići ſwe nowe otworzyli/ iáko ſwieczkę dla tego§ goraiącą. To P. Plebanie kwita. Słońce ſą, Pánowie Akádemicy/ Jezuići ſwieczką ſię bydź kontentuią/ ná co§ tedy przeßkadzáć §koł ich wKrákowie/ ponieważ§ ſwieczka ſłońcá záćmić nie może?

Piąknorzł Gratis 1627 s. 61

ZAĆMIĆ

Záćmiony/ Zacnié/ Zacnie vrodʒony/
Zacność/

CN II
D
K

T

S

ZAĆMIĆ

St.

Lecz wprzód dzień wełny
nocne zaćmił blaski

Phar. 321.

ZAĆMIĆ

L.

Podał mię w ręce i moc nieprawemu
Ktory twarz zaćmił Sądowi moiemu

Job 37

ZAĆMIĆ

Swiatłosc albowiem ÿ naÿmnieÿsza posępna pochmurnosc **zacmi**, Zrzenicze zasz ÿ naÿmnieÿszÿ proszek dolega.

Pam. Wilcz. k. 20.

ZAĆMIĆ

440 d

(42) Toß wy ȝ Czoła ia ȝ boku wsiędȝiem prawi na nie (43) W tym Osman niecierpliwy każe palic Dȝiała (44) Zacmieł słońce gęsty dym ziemia z gruntu grȝmiała (45) Roȝlegaią się gory y prȝyległe Laſsy (46) Nie wytrȝymanem trȝaskiem, ſtraßnemi hałaſy

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 102

ZAĆMIĆ

354 a

(s. 67) Saydaczny teſz część bolem: częsc znużony głodem (2) Skoro słonce niſz]ki Swiat zaćmiło Zachodem (3) Puscieł się po rozumie: a idący brzegiem (4) Dnieprowem: trafił swoich stoiących noclegiem (5) Iesli on rad Kozakom y. ci mu teſz radzi (6) Zaraz Brodawkę z iego Vrzędu wyſadzi

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 67

ZAĆMIĆ

ktorych (sc. Tyszkiewiczów) ... sławę ... gdybym niegodny Zakonnik chciał piorem delineować, prędzeybym nierowną onę zaćmił wymową niż bym przynależytey iey przydał co iasności.

BANKIET. -- WvD-1650 s V - VI (nlb)

ZAĆMIĆ

Tak tedy mogą zaćmiła
Naród ludzki froga,
Że niebyło, ktoryby znał,
albo szukał Boga.

M. Kulig. Król. '638 s. 45

ZAĆMIĆ

27 a

/429/ A gdy tak przez sen w niebieskiej machinie I w świętej długo przebywam krainie, Ów dwór niebieski i owe widoki Zwarszy się z sobą = zaćmiły obłoki, Zaczym się moja barzo myśl wstęskniła, Iż tak rozkosznych prospektów pozbyła. marg. Koniec snu. /-/

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 52

ZAĆMIĆ

tu zaćmią wam mózg
dwojakim czynem: wzro-
kiem i winem.

A. Mostyn, Utwory
1971 o. 233

ZAĆMIĆ

66 b

(I sc. miesiąc)

(5) Jeśli się zejdzie z Rybami rzecznymi, Zaćmi powietrze chmurami dżdżystymi/I mór na bydło nieuchronny puści Ani ludzkiemu zdrowiu nie przepuści; Ale urodzaj będzie hojny wina I każde pole zrodzi jak nowina.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 157

ZAĆMIĆ

116 d

(5) Zaćmisz Kloryndę, Kamillę, Armidę, I greckich gniewów pożar, Bryzeidę; I Kleopatra, i niebieska Psyche, Z twoją zrównane sławą, będą ciche, Że póki będzie Helikon otwarty I z mojej będą Muzy śpiewać karty, Gdziekolwiek siostry kastalijskie siędą, Insze minąwszy, Jagę śpiewać będą.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 242

ZACMIĆ

jędze mu oprzity.
(z Orfeuszem)

a czarne cienie drogę
mu zachmury

S. H. LUBOM. WYBÓR 1953 S

20

ZAĆMIĆ

(sc. fata) Orłá białego záćmiwszy / w puste knieie y grobowe lochy zápędziły?

K. Wojsznar. Orator 1644

s. 6

ZAĆMIĆ

śmierć --- wasze Klejnoty
Oyczyste kolorem nie-
pozornym zaćmiła;

K. Wojsznar Orator 1644
S. 52

ZAĆMIĆ

dni naszych tey iasności odięciem zaćmionych od ciemney nocy rozeznać nie możemy.

K. Wojsznar Orator 1644
s. 180.

ZAĆMIĆ

Vderzyłá ćiemnotá / y záſzłá obłokiem czarnym na czarnego Orłá grubego narodu (sc. Moskwę) gdy go pochmurną ćmą záćmiwſzy / dobrze oſkubłá.

K. Wojsznar Orator 1644

s. 147.

ZAĆMIĆ

biały dzień / záćmiły
dymy zászpecone

w. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 534

ZAĆMIĆ

(Marg.) Krzyż Pański przy skończeniu świata tak się rozświeci, iż iasnością swoią zaćmi słońce na niebie (-)

Starow. Kaz. 1649
s. 600

ZAĆMIĆ

87 d

[6] Znowu ſię iáko pomniem: Niebo nam przeiáſne: Láſſy záćmią okropne/ y párowy ćiaſne: Gdźie kto okiem pokinie/ nád ſobą obłoki/ Pod ſobą uyźrzy przepaść/ y Awern głęboki.
W Dobrawie.

S.Tward.Legacyja 1633
s.50

ZAĆMIĆ

39 b

(21) Ode mnie ſtrzáłą hártowną zábity/ Ieśli ćię doſłá wieść o Apollinie/ Co piękna dźiewko po tym głuchym leśie/ Co zá niebácżna Fortuná ćię nieśie. XVI. Za ieleniem ſię átom zagoniłá/ Nie ſkodliwym go poſtrzeliwſy grotem/ On zginął s oczu/ á mnie noc zaćmiłá/

S.Tward.Daf.wyd.fot.1955

s.82

ZAĆMIĆ

ćień niebo zaćmił ziemny

w. Obfin. Metam. Ov.
ko. 1638, s. 641

ZAĆMIĆ

To posłuszeństwo záćmiło iáko tarcz nieiáka lat 18. w Pánu / záćmiło oczom ludzkim / ále ná sobie wielkie zwyćięstwá wyráźiło

Bóh Niedz, 1623, 84

ZAĆMIĆ

gdy wielki ogień palą / wielki dym
powstáie ktory zaćmi wszytkie katy

Birk/Kazniedz, 1623,3

ZAĆMIC

Przyjdzie ono rano | mane [et]
nox, po którym wieczna noc
zaćmi oczy złych ludzi

Bibl. Niedz. 104

ZAĆMIĆ

Umarł Luter (...) sektę
§ iego niemal wszytkę
Kalwinism bezecny
nowym swoim świát-
łem záćmił

Birk. Niedz. 1623
s. 150

ZAĆMIĆ

tak poczyna czart przeklęty [...]
oczy nam zaćmi / a potem
uymie nas za serce / y czyni z
obłowem swym co raczy

Birk. Niedz. 1623, 218

ZAĆMIĆ

iákoż widáć będzie Krzyż w oney
ćmie, w onym omacku? [...]
Krzyż nie záćmi, ále obiáśni

Kaz. Hom. 1681, 477/II

ZAĆMIĆ

świátłość przy tákiey
ozdobie/
Co ták iáknemi promie-
niámi
świeći/

zacmiła zmysły:

T.TASSO GOFFRED 1618 s
355

ZAĆMIĆ

Lecz skorom mdłemi
przeyrzał kęs oczámi/
Ktore był záćmił ćień
niepámiętliwy:
Noc mi się zdáłá

T.TASSO GOFFRED 1618 S

ZACMIĆ

401 a

(22) Tegoż Roku Dnia 23 Miesiącza Wrzesnia Strasne y Wielkie Zacз-mienie Słonca widziane było. Kto-re nie mal wszytko Słonce Zacзmi-ło, a prawie przed Południem sa-mem będąc, ciemno na godzine, iak po Zachodzie Słoncza Zkąd bardzo zatrworziło wszedzie.

Kom. Dziejopis Żyw. K. 227r

ZAĆMIĆ

- - - - - - 67 d - - - - - - -

(21) azatym yPan Chowanski OSu-
darskim [lu]dem lasy ybory prze-
zroczystę zaćmił VfoamiNapełni-
wszy zeCale Laſ Sciomniał Rozu-
mieliſmy zenadeszcz aſzleży Woy-
[ska] Szykiem OKazowac porządnie
wpięc Vfcow VSzykowane

Pooz.Pam. rkp. s. 34

ZAĆMIĆ

(3) Abo go w wodźie zmacżał/ á po bágniech wodźił Ták iż więc y cáły dźień nie wiodżąc gdźie chodźił, A cżáſem też w iáſny dźień ćiemnymi obłoki Záćmi drogi: á zbudźieł deſcż y z gromem wielki.

W.Roź. Off. 1612 s. 128

ZAĆMIĆ

- - - - - - - 75 d - - - - - - -

(29) Aż gdy mu kto vczynił po-
śmiech a złość iáką/ Tedy mu tym
ſpoſobem oddał krzywdę táką. (1)
Záćmił mu wzrok/ á záwiodł go
kędy do błotá/ Z ktorego niźli
wylazł/miał doſyć kłopotá.

W.Roź. Off. 1612 s. 12ę-128

ZAĆMIĆ

((ná niſki pagorek spuś-
ćiły tenze Swoy Pałac))
(6) y wnet go zaćmiły.
(7) O iakie cżáry czary zawo-
łali, (8) (Tak odsczepien-
czy, ten cud názywali)
(9) Nieſkryiecie się, nic
to, wiemy y my, (10) Iako
obłoki robic y te dymy

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 91r

ZAĆMIĆ

266 a

(K. 89v)(1) A gdy się Słonce na dzień wybiiało (2) Gdy iasniey ognie swe rozwiiáć miało: (3) Miaſto promięni wyſzło Koło Krwáwe (4) Y wnęt się skryło w obłoki plugawe, (5) Zgubiło swiatłość dymy się pusciły (6) Mgliſte y iákie co asz swiat zacmiły (Marg.) Mgła wielka y dymy swiat záſłaniaią.(-)

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 89v

ZAĆMIĆ

162 c

---

(29) co prędzey na mury
zſtąpiła (30) Z pałacow
wiecznych po ktorych
chodziła (31) Nád zwy-
czay w srogi, onę twarz
piękności (32) Y one oczy
pełne łáſkáwośći, (33)
Gniew obrociła; a co pro-
mieniámi (34) Co otoczona
od wieku gwiazdámi (35)
Iak pełny Księzyc na Nie-
bie Swieciła (36) Terasz
y sliczność, y swiatłość
zacmiła

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 54v

Áś

ZAĆMIĆ

(31) Niechcieli widziec
oczywistey mocy (32)
Boskiey nad sobą Szwe-
dzi: ale oczy, (33) Zá-
ćmiwszy, w sercu trzymáli
gniew długi (34) Iak on
Fárgon na Egipcie drugi:
(35) I owszem większe
palili ná wietrze (36)
Ognie, y dymy, miesza-
iąc powietrze.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 36v

ZAĆMIĆ

50 d

(12) Ze go tak długo nie zdiął to mi w podziwienie Każdemu co nań weirzał bez pokrowca, oczy Zaćmił we mgnieniu oka (tak był dziwney mocy) Że upadał na ziemię podobny trupowi I dostawał się więźniem Czarnoxięznikowi.

P. Kochan. Orland (rkp) k. 18v

ZAĆMIĆ

(33) Jabym im odpowiedział na to, co Herd. tribuno zacny Qvintius Rzymianin: Herdonius Tribunus negando bella eſſe, arma vobis ademit, /.../ Ja nie wiem, żeby komu albo tępość, albo złość, tak okrutnie zaćmiła rozum, żeby nie widział neceſſitatem Seymu.

Kon.Rozm. s.54

Zaćmić

81 b

(s. 36) Sam co rok ciągnie w Pole, świadkami Wołoſza; Bije, ſtawiąli pole: pierzchną, Pogan płaſza. Zaćmiła śmierć w Michale, noc onę widoczną,

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s. 36.

ZAĆMIĆ

w ten czás ſzyki niebieſkie zámie-
ſzáne bidą / w pełni miesiąc bydźie /
y podſkoczy pod ſłońce / y <u>záćmi</u>
ſłońce / á ſam tęż bydźie <u>záćmiony</u>
cieniem źiemie.

BibKarnkow. 1623, 3

ZAĆMIĆ

Pośrzod południa (sc. umarła królowa) ... żeby swoią Ekklipsàcyą słoneczną / Orłá Polskiego w słońce záćmione pátrzáiącego bárziey záćmiłá.

K. Wojsznar. Orator 1644

S. 16-17.

ZAĆMIĆ, mny

Záćmiony Boſtwá iego iáſnośćią, áni obaczyć, áni rozumieć, áni vważyć możeſz, czym W. Mći, właśnie náturá mieć y uformowáć chćiáłá.

K.] Piek.' Bohatyr 1695 s. 1

ZAĆMIĆ, ~ony

(Miłość) cel serca mego postrzegszy być polerowany, iasny, żadną, nikczemną, niewieściuchową tych zabaw nie záćmiony, huczną swą wypali àrmatę.

K. Piek. Bohatyr 1695 s. 23

ZAĆMIĆ, ~ ony

Rozum záćmiony / y ná wszytko
ślepy? to tylko náiáśniey uyrzy
y przeńiknie / co go utrapić może.

Bujn. Droga, 1688, 164

ZAĆMIĆ, z ony czym

tymi doczesnymi rostárgá-
mi zátrudnieni / zámule-
ni / záćmieni ták márno-
ści świáta tego / iáko po-
ciech wiecznych niebies-
kich nie uwáżamy

Bujn. Droga
1688 s. 411

ZAĆMIĆ, ~ony

Ponow swym błędzie
gniewem się zapala,
Zaćmiona miłość
mówi że odbłąka,
Nie błądzi miłość,
zmyśla błąd bezmala

E. DRUZB. ZBIOR 1752 s

372

ZAĆMIĆ, rony

S.

zaćmiony światem
y złością natury

Z.D.Ps.S.33.

ZAĆMIĆ, -ony

368 a

((Commertia nie ſą neceſsaria)) (14) co nie może probari. niſi fallis (15) ſuppoſitionibus ludźi od. prywátnych affektow zaćmionych. Co ſię zás (16) tyczże poſagu/ około ktorego niektorzy bárdźo reflectunt, y (17) rozumieią że mogłby ſłuśnie non ſperni, Poſeł przerzeczony ná (18) to mowi/ że ((posag)) táki też ieſt od niego obiecány,((iáko W.K.M. żądać raczył))

Merk.Pol.Ord.1661 s.260

CP

ZAĆMIĆ, ~ony

Aer. Ep. Mnaalia

Nieustawaiąca zacmiona mocą Cymmeryiskie, Iowiszowe powietrze

Mikuć Silva 1733 s 47

ZAĆMIĆ, ~ony

ludźie raz przyzwyczáieni
Do grzechow ná rozumie
ślepotą zaćmieni
Do tego przyszli głupstwá

M. Kulig. Król. 1688 s. 246

ZAĆMIĆ, rony

Podźiemnego Tyràná
cugi, y piekielnym
Dźień zàćmiony poiaz-
dem

---
głoszę świàtu

A. Ustrz Tr. his. K=ów 1700

s. 3

ZAĆMIĆ, ~ony

Ciekáwy rozum ludzki
...tám zábiega; gdzie-
by ... záćmione lice
rumiánym pozorem
zárumienił.

K. Wojsznar. Orator 1644

s. 48

ZAĆMIĆ, ZAĆMIONY

Zaćmiony rozum /który
nieuważa; kamienne serce/
które nie opłakuje/ tot funera
Miast, Zamków/ Prowincyy

Mowca, t. II, 1676
s. 402 (392)

ZAĆMIĆ, ZAĆMIONY

...

Zmysłom grzechem zaćmionym, chcąc
gorne księgi
zrozumieć, trzeba na to papierowej
księgi.

Pot. Fraszki wyd. 1907 t. I s. 369

ZAĆMIĆ ~ony

3 d

(19) Te niech mi z czarnych
źrenic z śniegiem szczerem
Płci twojej dadzą inkaust
z papierem. Twoje oczy są
fontany, gdzie wody Parna-
skiej sięga dowcip upragnio-
ny; (Nad cień laurowy zaskle-
pione wzwody Brwi twoich
dają wierszom chłód zaćmio-
ny;)

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 5

ZAĆMIĆ, ZAĆMIONY

Zaś skoro się nazajutrz zaćmiona odchmurzy
Noc, złotowłosy Febus z morskich się wynurzy
głębi z rumianą twarzą – –

– – – – – –

Włoch zaraz szedł do magistratu.

Korcz 1949, 65

ZAĆMIĆ, ZAĆMIONY

Zaćmiony, der Verfinsterte.

[Verfinst-]
Bierstplum, 341

ZAĆMIĆ, ony

(19) I chociażby prawdá iákokolwiek záćmiona byłá, á zwyczáiu by co przećiwko niey vroſło y potym by ſię okazáłá tedy obiáwioney prawdzie zwyczayom vſtąpić á rozumowi prozno ſię zwyczay przećiwić má.

Czarownica, wyd. 1680 s. 11

ZAĆMIĆ, zaćmiony

tá część kościoła ~~była~~ záosze
byłá mgłą zaćmiona / áby
nikt nie widźiał modląc się
w kośćiek / kto to tám oddáie
ofiary

Starow. kaz. 1649
s. 267

ZAĆMIĆ

Czemuż to nie widział przez trzy dni? Temu mowi Chryzostom święty / iż wielka bárzo iásność niebieska / záćmiłá to máluchne świátło oczu nászych.

Star. Kaz. cz. II. 1649, s. 114.

ZAĆMIONY, ~ony

gwiazdy, choć były iáſne
w nocy: iednák kiedy
Mirrhá grzech miáłá z oycem
popełniáć, były záćmione,
y oknie ſwoie zákryły.

w. Offin. Metam. Ou
Kr. 1638, s. 412

ZAĆMIĆ, zony

A w tym gdy odpowiedzi uważáią one / Wielce táiemnicámi trudnymi záćmione / Wnetże B Prometeowicz łágodnymi słowy / Iął C Epimeteownie wybiiáć to z głowy

Otw. Przem. l638, 24

ZAĆMIĆ; ~ony

odpowiedzi uważają one/
wielce tajemnicami
trudnymi zaćmione

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 16381 s. 24

ZAĆMIĆ, ~ony
91c

(52) Zaćmiony rozum, ktory nie uważa, kamienne serce, ktore nie opłakuie teraźnieyszego iey [sc. Ojczyzny] nieszczęścia. Nie doczytacie się w Kronice żadney Polskiey, żeby podczas tak ćięszkiego osierocenia, ták niebespiecznego zewsząd Interregnum, przy tak wielkiey woynie, przy takim ściśnieniu zewsząd, ná to nieszczęście kiedy przyszła.

J. Ostr. Daney. Swada 1745
I/ s. 207

ZAĆMIĆ, ~ony

Świeżo zaszłym oczom
pawłoką / y zaćmionym /
doświadczonym lekar-
stwem bywa sok Jastrzęb-
ców klarowny /

S. SYREN. ZIELNIK 1613

1174

ZAĆMIĆ, ~ony

W zroku zaćmionemu
(sc. służy sole--)

S. SYRENY, ZIELNIK 1613 9

ZAĆMIĆ, rony

Pochmorne myśli / y Krew melánkoliczną oddala (sc. ciemiężyca czarna) / ktorą duchy ożywiáiące bywáią záćmione.

S. SYREN. ZIELNIK 1613

1469

ZAĆMIĆ, ~ony

17 a

(30b) ((ʒáśiniáłość ...
roſpądʒa Piołyn świeży)) ʒ
miodem á ʒ kminem kramnym
co namieley utárty tym ná-
máʒuiąc. (ʒáćmionemu wʒroku
toś ieſt ratunkiem.) Toß u-
ßom ropą ćiekłącym ieſt le-
kárſtwem. Marg. ʒáćmione-
mu wʒroku. Ußom ropiſtym.
Gliſtom.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 341

ZAĆMIĆ, ~ony

17 a

(30b) ((ʒáśiniáłość ... roſpądza Piołyn świeży)) ʒ miodem á ʒ kminem kramnym co namieley utárty tym námáʒuiąc. ʒáćmionemu wʒroku teś ieſt ratunkiem. Teß uſom ropą ćiekłącym ieſt lekárſtwem. Marg. ʒáćmionemu wʒroku. Uſom ropiſtym. Gliſtom.)

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 341

ZAĆMIĆ, ~ony

45 d

- - - - - - - - - - - - - - -

(33a) ʒáśiniáłość pod ocʒymá. ⟨ʒáćmionemu wʒroku. Uʒom ropą ćiekącym ʒ miodem á ʒ kramnym kminem, co namieléy utárty, ieſt lekárſtwem, tym pomáʒuiąc.⟩ Bol ʒ ocʒu oddala, w Muʒkateli wárʒony, tym prʒemywáiąc. Marg. Ocʒom boleniu. Wątrobie Śleʒienie ʒołądkowi.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 348

ZAĆMIĆ, mowy

(31) Wzrok twoy zacmiony ieszcze od iasności (32) Załosną iakąs niedoskonałośći (33) Bo gdybys prawy Niebieski wzrok miała, (34) Tu stoiąc ziemną Bogábys widziała, (35) Tak iak ia teraz przy tobie na Niego (36) Patrzą̨m, lubo ty snac nie widzisz tego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 157v.

ZAĆMIĆ, -ony

7 a

(32) bo w tákich przypądkách rozum bywa zamießany/ y iákby zaćmiony wielkością niebeſpieczeńſtw: á śmiáłość záś cięſtokroć trzeźwi y ożywia/ choć też y z deſperátią, iáko mowi Vergilius: (s.4) Vnaſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

Boter - Relacyje 1609
s.3-4

ZAĆMIĆ, -ony

Zaćmiony / Defectus
Sollemnine, obnubilis

K. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 515

ZAĆMIĆ, ony

132 d

(s. 61) Trzebá było kożłáć u Pogan, y dzwonić, leżeli mu záćmioną twarz chćieli odſłonić, Szczęśliwſza tu Leliwá bo ſię nigdy nie ćmi, Zápádnieli pod źiemię, nowym ią dźiećmi Niebo ſupplementuie,

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s. 61.

ZAĆMIE

(11) Znáć, ieś ſię ty pod Pełnią rodźieł, nie ná Nowie? Boć pełna, y Boże day z oczu pátrzy, zdrowie; W tym tylko, twoy Herbowny Xiężyc rożność czyni, Że gdy w brzuchu u ćiebie Pełnia Wiotech w ſkrzyni Raz w rok, ábo dwá Mieśiąc, zaćmi ſię ná Niebie, A we Zbie, nie mal co dźień zaćmienie u ćiebie.

W.Pot. Pocz. Herb. 1696 s. 67

ZAĆMIĆ 149

(23) Epitháphium Leliwczykowi. Zaćmił ſię Mieśiąc: Czemuſz: bo Ziemiá nań pádła, Y broni mu Słoneczney, świátłości Zwierćiádła, Nie máiąc właſney ſobie, od nátury dáney, Muśi, poki nie xxx zaydźie, świećić w pożyczáney.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 67

ZAĆMIĆ

(26) ieſcze źiemiá nie zádrzá-
łá byłá, ieſcze ſię ſłońce
nie záćmiło. My pámiętaymy
ná ſłowá Pſálmu 51 Droga
śmierć (s. 40) (1) Swiętych.
Drogie rzeczy ktore ſą bárzo
rzadkie, ktorych trudno doſtáć,
w ktorych nábyćia trzeba prace
wielkiey y odwagi.

W.Tylk.Stromata 1691 s.39-40

ZAĆMIĆ SIĘ

Zaćmienie słońca było tego roku
z wiosny in Majo bardzo straszne, bo
w sam dzień przed południem ćmiło się
powoli słońce i zaćmiło tak, jakoby
zmrok był; ...

Pam. Zaw. 1862, s. 363.

ZAĆMIĆ SIĘ

Ekzklámuje tenże: O ják dźiś
wiele tákich Głuchow / ktorzy
nie słucháją głosu Krystusowego /
ktorego bezrozumne y smysłów
niemájące żywioły słucháły:
Słyszáło słońce głos Krystusow /
y záćmiło śię; Słyszał Kámień /
á rospadł śię; Słyszáłá źiemiá /
y zátrzęsłá śię; Słyszał Grzesznik /
á nie upámiętał śię.

A. Gdac. Przydatek... 1680 Brzeg s. 55

ZAĆMIĆ SIĘ

Zaćmią się oczy násze.
Zaćmi się sam dom ná-
iáśnieyszy / bo iuż ćię na-
iáśnieyszy Krolu nie ná
thronie ... ále ná márach
ostatni praezent wystáwo-
wáć będźie.

K. Wojsznir Orator 1644

s. 211

ZACMIĆ SIĘ

K

ZAĆMIĆ SIĘ

Záćmi się twoie Pań-
stwo / bo korona twoiá
nie temu / ktoryby miał
żaru więtszego temu
ogniowi dodáć / dostá-
nie się.

K. Wojsznar. Orator 1644

S. 211

ZAĆMIĆ SIĘ

122 a

/813/ Tu jaki okrzyk i jakowe grady I jak się lały skrwawione Plejady - Nie wiem, jeźli to słońce przez obłoki Widziało, gdy się zaćmił świat szeroki. Tak bowiem gęsto Kozacy strzelali, Że dzień w noc grubą niemal przemieniali,

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/
s. 120

ZAĆMIĆ SIĘ

Słońce się zaćmi, Xiężyć nie da światła, gwiazdy z Nieba spadną.

(Pismo św. Mat. Roz. 24.)

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Cosm. Huv.

ZAĆMIĆ SIĘ

pod czas męki Chrystusowey
pod pełnią Xiężyca się
zaćmiło (sc. słońce)

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. - Cosm. C3 r

ZAĆMIĆ SIĘ

Nawet teraz samemu sobie ganię srodze,
Żem tak kiedy rozpuścił Gochom moim wodze;
Jako gdy to tabaką dymną mózg podkurzy,
Że mu się rozum zaćmi, fantazyja zburzy.

Zim. B. Sielanki wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 112

ZAĆMIĆ SIĘ

zaćmią się Niebiosy A miasto wymierzone znosi bełty stosy

Drobisz. Powieści
rkp s. 24

ZAĆMIĆ SIĘ

Nie zaćmią się bynamniey, prześwietne wielkich Zamoyskich Splendory, przy niegasnącey nigdy Leliwie, mieśiącu i gwiazdźie, kleynoćie Stárożytnego i zacnie Spárentelowánego (...) Domu PP Zurowskich z Zurowic

Mowca, t. II, 1676
s. 209

ZAĆMIĆ SIĘ

Nie zaćmiło się słońce iego, w słońcu południowey doyrzałey cnoty.... Ani się zaćmiło światło w słońcu, zapadłu śmiertelności.

K. Wojsznar Orator 1644

S. 229.

ZAĆMIĆ SIĘ

Y lubo się to záchodzą-
cymi chmurámi y ćiem-
nośćiámi żałobą śmierći
záćmiły/(sc. herby) tym
iednák pozornieysze stá-
nęły.

K. Wojsznar Orator 1644

s. 68

ZAĆMIĆ SIĘ

Dopiero gdy doprzewać
początł południowy
Ogień, zaćmi się niebo;

A. Ustrz. Tr. his. K-ow 1700

s. 37

ZAĆMIĆ SIĘ

videbitis, áż się to zácmi,
znocnieie, et non videbitis

Kar. Hom. 1681, I 89

ZAĆMIĆ SIĘ

to wszystko co wkoło nas wi-
dzimy niestáteczno/boć onych
dni Słonce się záćmi y Xiężyc
nie da świátłości swoiey

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 191

ZAĆMIĆ SIĘ

Podobno lepiey rzeczemy / iż słońce y mieśiąc nie záćmią się ták áby stráćiły świátło wnętrzne: ále ták / iż záwśćiągną promienie do śiebie / zá czym ćiemnośći wielkie vderzą ná źiemię.

Bolikarniedr. 1623,3

ZAĆMIĆ SIĘ

zaćmić się

Kino Weg 47

ZACMIĆ SIĘ (o ocrach)

Prt XXXIV, 7

BG Mojż. XXVII, 1

ZAĆMIĆ SIĘ (niebiosa otłokami)

B6 1 Krl XVIII, 45

ZAĆMIĆ SIĘ

[...] gdy Xiężyc cały grubą zaćmił ją umbrą y Słonca więcey iak 10 części zaćmiło ją...

Dunkal N2

ZAĆMIĆ SIĘ

Zaćmi się go [księżyca]
zaś większa połowa
od meridianu.

Durkal 720

ZAĆMIĆ SIĘ

TWarsRyt Tur 89

ZAĆMIĆ SIĘ

S'E'CLIPSER ... (Souffrir une éclipse, parlant du Soleil et de la lune)... ZACMIC Sig mowiąc o Słońcu y Xiężycu ćmić Sig.

Dan Dict. I 491

ZAĆMIĆ się

Pot Mor 226, 298, 298

ZAĆMIĆ SIĘ

Brat świat II, 199 (f bar II)

ZACMIC SIĘ

BG Rz I 21

ZAĆMIĆ SIĘ

BG Ap VIII 12

ZAĆMIĆ SIĘ

Rud Głos 81 (1741)

ZACMIĆ SIĘ

BGkk XXIII 45

ZAĆMIĆ SIĘ

ná ten czás gdy będźie gorzáłá
wszytká źiemiá / dla wielkiego
dymu / wielki ten Plánetá nie-
bieski Słońce / záćmi się.

Birkkarniedr, l623,3

ZAĆMIĆ SIĘ

Może się tey sentencyey dowieść
łácno pismem sámym: záraz po
vdręczeniu dni onych (mowi Syn
Boży) słońce się záćmi y miesiąc
nie da świátłośći swoiey

Bibl. Kazniedz. 1623.2

ZAĆMIĆ SIĘ

obłoki się záraz záćmiely
ná niebie

u. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 573

ZAĆMIĆ SIĘ

czásem y sámemu [sc. słońcu] zaćmić się przygadza /
Kiedyć skázá umysłu
ná oczy przychadza

w. Offic. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 147

ZAĆMIĆ SIĘ

Słońce się zćmiły księżyc
nie da światłości swoiey

Starow. Kaz. 1649
s. 597

ZAĆMIĆ SIĘ

Jeśli też który kámień
zaćmił się/ y mgłę czárną
z siebie wypuszczał/ coś nie-
szczęśliwego temu pokoleniu
które miał nápisáne ná so-
bie/ obwieszczał.

Stárow. kaz. 1649
1. 603

ZAĆMIĆ SIĘ

Potym zácmi się słońce (...)
y miesiąc także

Stanow. Kaz. 1649
p. 600

ŻACMIĆ SIĘ

6 d

(3) Ty iednák ſczęśliwych
Dodaß wiátrow z Peloro/
á iuż Rymom moim Brzmieć
cichuczko dopuścißz przed
pokoiem twoim. W cieniách
ktore obeßły pułnocne
Tryony. Y laſſach nie
przebytych/ kędy zámrożo-
ny. Zaćmił ſię Heroyni kie-
mi Polus pułtyniami/
Obleßły lodowymi brzegi
ich morzámi.

S.Tward. Legacyja 1633
s.4

ZAĆMIEĆ SIĘ

Gdy więc albo
z przyrodzonych przyczy-
ny, albo ogárowymi słowy,
zaćmiał się księżyc: nie-
którzy rozumieli, że brzy-
kaniem (...) zaćmienie
ono mogło bydź oddálone

w. Olfin. Metam. Ov.
ks. 1638, s. 154-155

ZAĆMIENIE

(Płaszczka Ryba... szkodzi człekowi:
bo według Dioskoridesa od niego zadane
rany, nie wyuleczalnych chorob
i bolow bywają przyczyną osobliwie
Szaleństwa, Niemoty, Stwardnienia ciała,
Zaćmienia wzroku.)

Chemiech. B. Nowe ... Lwów, 1745, cz. 1, s. 530

ZAĆMIENIE

Gdy (...) zaćmiał się księżyc: niektorzy rozumieli, że brzękaniem w dzwonki miedziane, zaćmienie ono mogło kędyś oddalone: ale darmo.

w. Offm. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 154-155

ZAĆMIENIE

Ták się fárbowána kość
Słoniowa sumieni, Ták Księ-
życ pod czás swego záćmie-
nia, gdy rożno w dzwonki
biiąc, chcą ludźie spądzáć
ie na prożno.

W. Afin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 154

ZAĆMIENIE

-

iędze (...) powstawáły
z támtąd / gdźie ćieniow
było naywiększe záćmie-
nie.

W. Odfin. Metam. Oc.
kr. 1638, s. 160

ZAĆMIENIE

Poradźcie się waszych minucyjanów, kiedy będzie zaćmienie słońca

Kaz. Hom. 1681, 436/II

ZAĆMIENIE słońca

gdy przypadnie zaćmienie
słońca przez koniec życia
Naszego[go] Niejeden zawoła

Hesb. Or. XVII
s. 593

ZAĆMIENIE

Upatruiemy (...) ktore[go] wieku familia się podnosieła ktore[go] podnizała ktore[go] zacmienie cierpiała ktore[go] się iak na wodze łaski Boży y Krolewski unosieła

Herb. Or. XVII
s. 592

ZAĆMIENIE

48 c

(13) niemozna się Zatym Sądem Boskim wydziwować yz wſchod gdzie jaśno Swieciło Z razu Swiatło Ewangelij w którym czasie więcey nizli ciemnością poganſkim Zaćmieniem prawie razem był powleczony. Coz Saraceni Za kraie w Azyi Zabrali

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 60

ZAĆMIENIE

Skutki zaś każdego Proku
pochodzą, raz mniejsze,
drugi raz większe (...)
od zaćmienia tak Słońca
jako y miesiąca.

Vade mecum
Zamoś' 1724
p. 339

ZAĆMIENIE.

Na płynienie łez z oczu
y zaćmienie.
Weźmi Tucyi praeparo-
wáney

Vade mecum
Zamość 1724
p. 77

ZAĆMIENIE

(Marg.) Na co wojny, zaćmienia, komety y ziemie trzęsienia? (-)

At. Kalw. Cuda
Kijów 1638, s. 251

ZAĆMIENIE

Zácioſáć kóż/ Záćmięnie powiétrzá/ Záćmięnie myśli/ Záćmięnie ocżu/ v. żáćmierżch. Záćmięnie ſłońcá/ księżycá.

CN II

G
D

K
NL

S

ZAĆMIENIE

ZAĆMIENIE WIELKIE MIESIĄCA

CHRAP. DIAR. I s 417

ZAĆMIENIE

to zowiemy zaćmie-
niem słonecznym / bo
nam odeymuje twarz
słoneczne / y światłość jey

ZAĆMIENIE

S'ÉCLIPSER se dit figurément pour Disparoistre (en parlant d'une personne qui s'est dérobée de quelque lieu.)...
ZAYSC záchodzić záćmieniem niewłaśnie: Zniknąć, kryomo potaiemnie skąd się wynieść schronić się nieznacznie. Zniknąć komu z oczu.

Dan Dict. I 491

ZAĆMIENIE

La Lune estant au dessous du Soleil
et luy estant opposée, le fait éclipser ...
xiężyc będąc prosto pod słońcem y ná przeciwko
niego sprawuie w słońcu zaćmienie.

Dan Dict. I 491

ZAĆMIENIE

Twar S Wypr WT IV Tur 4

ZAĆMIENIE

Cos Hist 281

ZAĆMIENIE

Niechaj podmurne ustąpią cienie,
Smutnego czoła zaćmienie.

Zbiór Druż Wir I, s. 134

ZAĆMIENIE

Słoneczne

Memfam 369

ZAĆMIENIĚ

O Zaćmieniách,
Powodziách y Ogniách

Dunikal F 2 v

ZAĆMIENIE

Dwoie tego Roku Przypada Zaćmienia, iedno słoneczne w Czerwcu Dnia 13. [--] Drugie Xiężyca Dnia 2. Stycznia

Dunikal F2v

ZAĆMIENIE

Po takich Zaćmieniach
przez attenuacyę po-
wietrza [...] następuią
Sedycie, woyny, zdrady,
pogrązki, wydarcie
Fortec y Miast

Dunikal N2

ZAĆMIENIE

...idzie jak Zaćmienia
Słońca y Xiężyca., Nowie,
Kwadry, Pełnie, Porownanie
y Przesilenie Dni z Nocą,
Wschod y Zachod Słońca...

6x

Dwń Kal Lz

ZAĆMIENIE

Zbier Druż Wir I, s. 159

ZAĆMIENIE

E'CLIPSE...

ON DIT figurément (de ceux qui ont esté longtemps absents, ou cachez.) qu'Ils ont fait une longue éclipse. .... MOWIĄ w Francuskim niewłaśnie: o tych co ich długo niewidać, álbo że się długo niewracaią; zászedł

zácmieniem.

Dan Dict. 491

ZAĆMIENIE ~~Słońca i księżyca~~

E'CLIPSE ... (Obscurcissement du Soleil et de la Lune, par l'interposition de la Terre.) .... ZACMIENIE Słońca y Xiężyca przez włożenie się ziemi między obiema.

Dan Dict. I 491

ZAĆMIENIE

ZAĆMIENIE SŁONECZNE

CHRAP. DIAR. I s. 211

ZAĆMIENIE

CHRAP. DIAR. I s. 194

ZAĆMIENIE

CHRAP DIAR. I S. 508

ZAĆMIENIE

- rozumów

Skan Pak 251

ZAĆMIENIE

ZAĆMIENIE MIESIĄCA

CHRAP. DIAR. I s. 508

ZAĆMIENIE (Księżyca)

ListyMis 232,232 1756

ZAĆMIENIE

Pot Pio II, 78 2x

ZAĆMIENIE

Scotomia ... Zawracanie głowy / albo zaćmienie oczu / cierpienie

GuldOn 61

ZAĆMIENIE

BG Jr XIII, 16

ZAĆMIENIE

Zaćmienie słońca

Kus Weg D2v

ZAĆMIENIE

/ Zaćmienie Słońca, Mieśiąca.

Er.P.H. 291

ZACMIENIE

gdyby námázány był kámień ten [z rc. heliotropia] ſokiem źiela tegoż imienia Eliotropia, to ieſt ſłonecznikowym, á w naczynie wodą nápełnione ſprzeczony był, czyni, że ſłońce zda ſię krwáwe, iákoby podczás zácmienia

Magn Sekr, 251

ZAĆMIENIE

Záćioſáć kół/ Záćmięnie powiétrzá/ Záćmięnie myśli/ Záćmięnie oczu/ v. zámierzch. Záćmięnie ſłońcá/ kśiężycá.

CN II

S

ZAĆMIENIE

Powiádáią Máthemátikowie/ iż tego czásu bywáią zaćmienia/ ktorego miedzy Słońcem y Mieśiącem ziemiá przydkuie. (Marg.) Zkąd zaćmienie bywa (-)

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638 s. 282

ZAĆMIENIE

cięſzkich woien cięnie Nieſłychane
nam ſpráwiły záćmienie

Koch. Próżn. lir. 1674, 2

ZAĆMIENIE

chćiał być zákryty iáko słońce w záćmieniu / áby potym swego czásu pokazał niebieskie promienie swoie.

Bork Niech. 1623, 83

ZAĆMIENIE

Ma ſię ábowiem człowiek ná ten czás káżdy dźiwnie przeſtráſzyć / wſtáną włoſy ná głowie káżdemu / gdy go ſtrách obeydźie z káżdey ſtrony / gdy obaczy nie w tákiey poſtáći ſłońce / mieśiąc / gwiazdy iáko przedtym: co nie poydźie z iákiego duchownego záćmienia / poydźie z widoku ſtráſznego oczu tych ćieleſnych

Birk Karniedr, 1623, 3

ZAĆMIENIE

144 a

(15a) Też wziąwszy wodki ábo ſoku Włoſkiego, Kopru z iárym miodem, w oczy puſczáć dobrze. Abowiem nie tylko płynienie oczu, ále y ćienkie á ſubtelne záſłony, páwłoki y záćmienie ich ropy pełne, y krwią záſłe, wrzedźienice ná oczách, świeżą kataraktę ábo bielmo ſpądza, y wzrok wychędaża. Marg. Oczom płynącym. Páwłoką ſubtelnie záſłym. záćmieniu. Ropiſtym oczom. Krwią záſłym. Bielmu świeżemu.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.379

ZAĆMIENIE

144 a

(15a) Też wśiąwszy wodki ábo ſoku Włoſkiego, Kopru z iárym miodem, w oczy puſczáć dobrze. Abowiem nie tylko płynienie oczu, ále y ćienkie á ſubtelne záſłony, páwłoki y záćmienie ich repy pełne, y krwią záſłe, wrzedźienice ná oczách, świeżą kataraktę ábo bielmo ſpądza, y wzrok wychędaża. Marg. Oczom płynącym. Páwłoką ſubtelnie záſłym. záćmieniu. Repiſtym oczom. Krwią záſłym. Bielmu świeżemu.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.379

ZAĆMIENIE

401 a

(22) Tegoż Roku Dnia 23 Miesiącza Wrzesnia Strasne y Wielkie Zacz-mienie Słonca widziane było. Kto-re nie mal wszytko Słonce Zacz-miło, a prawie przed Południem sa-mem będąc, ciemno na godzine, iak po Zachodzie Słoncza Zkąd bardzo zatrworziło wszedzie.

Kom. Dziejopis Żyw. K. 227r

ZAĆMIENIE

Zaćmienie y zafłonę z oczu ściera z przednim miodem białym / który treścią drudzy zowią / rościerany a pomazowany (sc. korzeń ziela obrazki)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s 633

ZAĆMIENIE

Sok z ziela w oczy pujczány / páwłokę z nich ćienką ściera / a zaćmienie oczu odpędza.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

480

ZAĆMIENIE

Oczu zamierzkienie
y zaćmienie oddala/
Solcem ie tego ziela
pomazuąc

S. SYRENIUS ZIELNIK 1613 ś

20

ZAĆMIENIE

213 a

(57) 2. Wodá ſpokoyna y ſtoiąca, w wielkiey rozłożyſtości, okrągło do cyrkłá ſtoi: w máłey horizontalnie w linią proſtą, ile do oká. Swiádkiem ſą zaćmieniá Xiężyczne, w ktorych ćień rzucony od grzbietá morzá, ieſt záwſze cyrkliſty,

Solski Arch. 1690 s. 130

ZAĆMIENIE

Zaćmieńie ożego, die Verfüſtrüng,

[Verfinsterung]

Bier-Sīplum, 341

ZAĆMIENIE.

Zaćmienie słonca, Sonnen Fünfternüß,

[Sonnenfinsternis f.]

Bier Stplum, 341

ZAĆMIENIE

Zaćmienie Sol aut Luna eclipsatur

Am. Sī. pol. Tac. rkp. s. 102

ZAĆMIENIE

Zaćmienie Obscuratio

Am. SI. pol-łac. rkp. s. 102

ZACMIENIE

Obscuratio Zaćmienie

Aust Torup, 94

ZAĆMIENIE

Ten poprom tak dziwno różne odmiany w Wiedniu porobił, iż się właśnie wichrowatemu zaćmieniu w jasny dzień nagle przypadłemu — najraźniej mógł przypisać

W. DEMB. PRZEWAGI. 1623
(1859) 525

ZAĆMIENIE

wesoło jasny dzień
wichrowate zaćmienie
nastąpieniem swem
wszelką rzecz czystego
a jasnego oka... za-
smuconą rozpędza
i trapi.

W. DEMB PRZEWAGI. 1623

(1859) s 25

ZAĆMIENIE

...Koniunkcye złośliwe złych
y gorszych Planet | ważą nieco
do Komety | iako y Zaćmienie...

?zdz. A. Kometa, ~~1618~~ Kraków, 1619 [s. 9 n/l b]

ZAĆMIENIE

Doznawamy też częstokroć gdy zaćmienia którego Roku pánuią effektow niefortunnych. Do tych znáknow przyłącza się zaćmienia/ kędy Sáturnus rządzi tych wszytkich effektow nabawi...

Kwakkow, 1619

Zędz. A. Kometa, ~~1618~~ [s, 8 nlb]

ZAĆMIENIE

Doznawamy też częstokroć gdy zaćmienia którego Roku panują effektow niesoremnych. Do tych znakow przyłącza się zaćmienia / kędy Saturnus rządzi tych wszytkich effektow nabawi...

Żędz. A. Kometa, ~~1618~~ Kraków, 1619 [s. 8 n 1b]

ZAĆMIENIE

(... Komety ... ſtáią ſię ... gdy też iakie zaćmienie w znaku ogniſtym uprzedzi / ktore do ſiebie materyą ciągnie / dla ſprawowow przedniejszych na zaćmieniu / ktorzy bieg ſprawuią Komety według przyrodzenia ſwego. >

Kraków 1619

Zędz. A. Kometa, ~~1618~~ > [s. 2 n/b]

ZAĆMIENIE

...Komety... stáią się... gdy też iakie záćmienie w znaku ognistym uprzedzi / ktore do śiebie máteryą ciągnie / dla sprawcow przednieyszych w záćmieniu / ktorzy bieg sprawuią Komety według przyrodzenia swego.

Kraków 1619

Zędz. A. Kometa, ~~1618~~ [s. 2 n/b]

ZAĆMIENIE

(... Komety ... ſtáią ſię ... gdy też
iakie zaćmienie w znaku ogniſtym
uprzędzi /Ktore do ſiebie máteryą
ciągnie / dla ſprawcow przednicyßych
w záćmieniu /ktorzy bieg ſprawuią
Komety według przyrodzenia ſwego.)

Kraków

Żędz. A. Kometa, 1619 [s. 2 n l b]

ZAĆMIENIE

32 d

(9) (y to to (10) iest Bogini Minerwa, bogini rozumna co mu do nieba pomogła) wstąpił na wyſoką Gorę, (11) Kaukazu, y tam przez długi czas z niewczaſem mieſkaiąc obſerwował wſytkich (12) Planet wschody Zachod, Słoneczny Zodiak Zacmienie iego y Miesięczne,

W.Pot.Przyp.(rkp.)
1669 r. k.5 v

ks

ZAĆMIENIE

Anno 1654 12 augusti, którego i zaćmienie słonecznie straszne było, zabito pod Szklowem pana Hieronima Mirskiego...

Dwa pam. J. Cedr. wyd. Wrocław 1954 s. 17

ZAĆMIENIE

Tenći to ieſt Biſkup! zá
ktorego záćmieniem
wſzytek ſię naſz świát
litewſki pomieſzał.

(= śmierć)

K. Wojsznar Orator 1644

s. 54

ZAĆMIENIE

Lubo tedy Jáfnie Oświec:
Jáfnie Wielm: Miłościwi PP.
tákowe w Zodyák wmie-
száły się záćmienia / te
iednák Plánety (cnoty
mowię) z drogi swey
niezdrożyły.

K. Wojsznar. Orator 1644 s. 114

ZÀĆMIENIE

Wieczerza àczci Połud-
niowa ... àle Orłowi
Sàrmàckiemu | nocne
y Stràszne zàćmienie
nà oczy nàrzucàiąca!

(śmierć królowej)

K. Wojsznar Orator 1644

s. 9.

ZAĆMIENIE

o Niebie (...)

Zaćmienie /

Cwierć / (fr. Quartier)

Znak / (fr. Signe)

Pol. Parlament
1653, s. 163

ZAĆMIENIE

23 Septembris, we środę, zaćmienie słoneczne było. Kalendarze ostrzegły rozgłosiwszy jego, że ciemność niezwyczajna być miała; ale ..., mało co ciemności znać było ...

Pom. Zap. 1862, s. 362.

ZAĆMIENIE

to ten iest ná Ołtárzu
świętym / ktory przez moc
y záćmienie Duchá świę-
tego poczęty / ze krwie
Pánienskiey.

BANKIET...WyD-1650 s

ZAĆMIENIE

Ziemia się trzęsła / słońce
cierpiało zaćmienie /
Skały się padały

Kanc. Pol. 1673, 185

ZAĆMIENIE

Abowiem niewiadomość
o Bogu, zaćmienie
Jest duszy, y wieczna
śmierć.

M. Kulig. Król. 1698 s. 68

ZAĆMIENIE

Tenże Księżyc, gdy ziemia
słoneczne promienie
zastępi w centrze cieniem
zapada w zaćmienie.

M. Kulig. Król. 1698 s. 200

ZAĆMIENIE

300 d

(26) Zda ſię ták/ iákoby niebo nas nápomináło kiedy cżáſem (27) Ko ety/ zaćmienia/ nie cżęſto widżiáne paraelia;[et] (28) multiplicatae Solis facies, ogniſte kule, y inne Meteora nam ſię ná niebie (29) pokázuią; Ale teraz mowi do nad ziemia ſtráżnym bárdzo (30) ięzykiem.

Merk.Pol.Extraord.1661 s.203

ZAĆMIENIE

St. (Perseusz z głową Medusy)

gdy proste znakiwiąc przebywa
Na Wschod y w Auster zacmienie
się wrywa

Phar. 309.

ZAĆMIENIE

w zacmieniu y słabości Oczu zawołanym lekarstwem Kopr włoski.

S. Beimler Medyk wyd 1749 s 242

ZAĆMIENIE

iáko konstelacyey tey nie
widzimy ięno pod czas
zaćmienia / ták i Pan ten
na krolewską godność
inter eclipses wstąpił.

Mowca, 4. II, 1676
s. 242

ZAĆMIENIE

Bieży. Przybysz, bieży
Zaćmienie (s. na
ratunek księżycowi)

K. Piek., Bohatyr 1695 s. 127

ZAĆMIENIE

Zawrót głowy, oczu zaćmienie, uszu pozatykanie

(se. paraliż)

COMPENDIUM MED. 7719 s

120

ZAĆMIENIE

Jeżeli w zawrocie, nie tylko obiętka obraca się w koło, ale też y głowa (z zaćmieniem Oczu) znaczy wielkie niebespieczeństwo

Compendium med. 1719
s. 103

ZAĆMIENIE

Jeżeli przyczyną z zawrotu z samey głowy, znáki tego są te, ból głowy, y ociężáłość, oczu zaćmienie

Compendium med. 1719 s. 102

ZAĆMIENIE

rożny bywa, (sc. kołtun) ieden szkodliwy, sprawuiący po kościach ~~[illegible]~~ łupánie; bol głowy, w oczách záćmienie

COMPENDIUM MED. 17195

ZAĆMIENIE

Znaki choroby (...) Szum
w uszach, oczu zaćmienie.

Compendium med. 17/go
s (315) – 316

ZAĆMIENIE

Xiężyc --- wdział na
się ciemny zaćmienia
kopieniak.

K. Piek. Bohatyr 1895 s 120

ZAĆMIENIE

Czwarta Xiężyca własność iest: zaćmienie.

W. Bystrz. Informacya 1743

Inst. Astr. Kaz.

ZAĆMIENIE

Powtore wnosi się (sc. że księżyc świeci odbitym światłem) z zaćmienia Xiężyca: ktore dla tego się dzieie, że ziemia między Xiężycem y słońcem środek biorąc, przeymuie promienie słoneczne, áby nie oświecały Xiężyca.

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Astr. Kzr

ZAĆMIENIE

przytym oddech ciężki, drżenie w kolanach, oczu zaćmienie, w uszach szum (sc. drżenie serca)

COMPENDIUM MED. 1719 s

173

ZACMIENIE

Słabość wzroku, zaćmienie ... pochodzą z ściśnięcia, albo z pozatykania nerwów widzenia służących

COMPENDIUM MED. 1719 s 62

ZACMIENIE

Zacmienie mroku, zowie się Caligo, Anatrofis

COMPENDIUM MED. 7719 s

61

ZAĆMIENIE

ta umbra àlbo ieſt doſkonale okrągła cmiąc cáły Xiężyc, àlbo puł, àlbo ćwierć sferyczna, mniey, àlbo więcey czyniąc Zaćmienia, zawſze iednak zakrawa ná cyrkuł

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Cosm. Azv

ZAĆMIENIE

z kąd pochodzą zaćmienia? nowe gwiazdy? komety? y nà tym podobne o luminarzach niebieskich kwestye, odpowie niżey informacya Astronomiczna

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Comm. C 4 r

ZAĆMIENIE

XVII. Z Zaćmienia Słońca.
XVIII. chwała oliwy.
(sc. prorocze, symboliczne nazwy kolejnych papieży)

W. Bystrz. Informacya 1743
Inf. Cosm. G4 v.

ZAĆMIENIE

części słońca zachodnie
pierwey wkraczaią w za-
ćmienie oczu ludzkich,
á niżeli wschodnie.

W. Bystrz. Informacya 1743

Jul. Astr. d 3 v

ZAĆMIENIE

Zaczym ta defekcya światła, niepowinnaby się zwać zaćmieniem słońca, ale zaćmieniem ziemi

W. Bystrz. Informacya 1743

inf. Astr. L 3 r

ZAĆMIENIE

gdy zaś całego Xiężyca
ma być zaćmienie,
y ná czas przydłuższy,
piszą (sc. astronomowie)
zaćmienie więcey iák
ná 12. palcy.

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Astr. K 3 v

ZAĆMIENIE

Xiężyc... im bardziey oddalony od ekliptyki: tym bardziey ieſt dáleki od umbry rzuconey od ziemi: à zátym y od zaćmienia.

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Astr. K3 r

ZAĆMIENIE

Ná duſzę zaś daleko ćiężſze y czulſze pokuſy wnętrzne niepokoie / trwożliwe poſtrachy ſumnieniá / duſzne záćmieniá / ſercá opuśćiałość oſchłość ꝛc.

Bujn. Droga, 1688, 48-49

ZAĆMIENIE

Zkąd gdy ćię / by do náylepſzey ſpráwy / álbo nádźieiá zyſku / álbo okázká doſtoienſtwá ... ćiągnie / á zwłaſzcza z márkotnośćią / niepokoiem / y nieiákim do náleżytego wyrozumieniá woli w tym Boſkiey záćmieniem. Háſło nieprzyiáćielſkie / záſadzká / zdradá ná przepráwie.

Bryn-Drega, 1688, 260

ZAĆMIENIE

w krádnie się (sc. humor katarowy) y do oczu, w ktorych spráwnie zápalenia ... zaćmienie, &c

COMPENDIUM MED. 1719 s
46

ZAĆMIENIE

Racya trzecia (sc. okrągłości ziemi) z zaćmienia Xiężyca ... że się dzieie przez umbrę rzuconą od ziemi na Xiężyc.

W. Bystrz. Informacya 1743

Inf. Cosm. A 2 v

ZAĆMIENIE

119 a

/753/ Czyli bagniska przy stygiejskiej tlały Wodzie, a wzgórę fumy wydawały Coś podobnego? bo nad przyrodzenie Czuło powietrze piekielne zaćmienie. A znać te gusła z kozackiej przyczyny Przez cztery albo pięć trwały godziny.

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 118

ZAĆMIENIE

kasin, (...) Przybądź tedy, bo
w tym zaćmieniu słońca mego
nieśmiertelności żda mi się, żem
ja w oblężeniu, a że Toruń
na zachodzie.

A. Nowodworski, Utwory
1971 s. 301

ZAĆMIENIE

41 d

(19) Likwor ſpędzáiący z oczu wielkie błanki, zaćmienia, bielmá, nie záſtárzáłe mákuły. Weźmi Tutiey ſubtelno- ná kámieniu málárſkim z wodką Rożaną utártey y wyſuſzoney, Alòeſu przedniego, Kámfory, káżdego po ćwierći łotá, Koperwáſu Rzymſkiego to ieſt białego ſkrupuł ieden,

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 29

ZAĆMIENIE

Trafiło się te fundamentow rucenie pod czas zaćmienia słońca w znaku Byka.

B. CHMIEL. N. ATENY 1743
+.II 574

ZAĆMIENIE

(17) I. uirzy z gospodarzem czeladz wylękmioną. Na ulicy a drugą w. oknach rosiadzoną. Wszyscy wzroki ku gorze obrocone. mieli Jakby zaćmienie albo Kometę widzieli. Obaczy Bradamanta niesłychane dziwy

P. Kochan. Orland (rkp) k.32r

ZAĆMIENIE

Niebo der Himmel

Zaćmienie ein Finsternis

Keller Y T. Gram. 1699 r, s. 209

ZAĆMIENIE

Mars w oczach Bohatyrom / gdy
gwałt w przyrodzeniu
Swiátła inße pogasną w słonecznym
zaćmieniu.

Keller J. T. Gram. 1699 r, s. 246

ZAĆMIENIE

Zaćmienie oczu/
Caligatio, caligo oculo-
rum

K. Sup. Dictionar.
Vilno 1642, s. 515

ZAĆMIENIE

Zaćmienie słońca.
Defectio solis, eclipsis

K. Sapr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 515

ZAĆMIENIE

księżyca zaćmienie /
Eclipsis, lunae defectio,
(...) księżyca pełnia /
Plenilunium, luna
plena

K. Szyp. Dictionar.
Wilno 1642, s. 138

ZAĆMIENIE

153 a

(20) Záćmieniem ſą choroby, roſą pot wygodną, Ktorą Miesiąc odwilża, w nocy źiemię płodną: Zimny ieſt y ćiało też, ledwie duſzą źiewnie, Żaraz ſię w nim krew zśiáda, záraz trupem drewnie. Przebog, opák ſię dźieie? ż zgwałćiwſzy náturę, Miesiąc nád Słońcem, ćiáło nád duſzą ma gurę.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 71

ZAĆMIENIE

(s. 73) A ty, o Synu
Boży, nád ktorego podli
Nikt ſię w ćielę nie ro-
dźił, gdy ſię zá nim mod-
li, Pátrz ná prożby Mátki
ſwey nie rachuy zaćmienia,
Mieśięcznego na źiemi
wſzák też do złożenia, Twe-
go: Gwiazdá trzech Krolow,
gdźieś od kráiu źiemie
Prowadząc dáłá im ćię, zná-
leść w Betleemie.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 73

ZAĆMIENIE

(34) Tráfią ſię, że y Mieśiąc czáſem Słońcu wádźi, Ze okropnym záć-mieniem, świátu go ſzkarádźi? Y Mąż nie ieden będźie, głupi ták dálece: Gdy do ręku rzedźioſze Zenie puśći lece. Sam u ludźi zoſtawſzy cyfrą: nie bez ſromu, Nie bez záćmienia ſławy y całego Domu.

W.Pot.Pocz.Herb. 1696 s. 69

ZAĆMIENIE

(15) Żeby od Słońcá, Mieśiąc, zaſłonił środ Nieba? Całey źiemie, do tego zaćmienia potrzebá. Iednym drobnym kawałkiem, iednym ćiała proſzkiem, Co ſię wala pod Thronu Boſkiego podnoſzkiem. Diabeł, ten Mieśiąc źiemſki, w tak twárde wdał ćienie Ze go już doyść Słoneczne nie miały promienie.

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s.68

ZAĆMIENIE

149 d

(34) Tráfią ſię, że y Mieśiąc ozáſem Słońcu wádźi, Ze okropnym záć-mieniem, świátu go ſzkaradźi? Y Mąż nię ieden będźie, głupi ták dálece: Gdy do ręku rzedźioſze Zenie puści lece. Sam u ludźi zoſtawſzy cyfrą: ~~nie~~ nie bez ſromu, Nie bez ~~zaćmienia~~ záćmienia ſławy y całego Domu.

W.Pot.Pooz.Herb. 1696 s. 69

ZAĆMIENIE

145 a

(11) Znáć, ſześ ſię ty pod Pełnią rodźieł, nie ná Nowie? Boć pełna, y Boże day z oczu pátrzy, zdrowie; W tym tylko, twoy Herbowny Xiężyc rożność czyni, Że gdy w brzuchu u ćiebie Pełnia Wiotech w ſkrzyni Raz w rok, ábo dwá Mieśiąc, záćmi ſię ná Niebie, A we Żbie, nie mal co dźień zaćmienie u ćiebie.

W.Pot. Pocz. Herb. 1696 s. 67

ZAĆMIENIE

87 c

(s. 39) Nie czyń nam nocy ze dniá, niech twoiá poświátá, Dźiśieyſzego Tryumphu trwa ná wieczne látá? Czy iuż wieczne záćmienie twoiey przyſzło twarzy? Gdy ſię po ſwoim Turcy ſmucą y Tátárzy? Iużeś ſtánął iuż gruba okryłá ćię źiemiá, Polſkiemu Słońcu, Synu;wielkiego Ieremia.

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s. 39.

ZAĆMIENIE

Zaćmienie Słoneczne i Księżycowe

M. DOBR. GRAM. 1669 I

ZAĆMIENNY

àlteràtia ... ciemnym
nocy płaszczem / świetno-
iasnych w tym niebie
szlacheckim gwiazd po-
zor okrywszy t. samego
~~zody~~ zodiaku tego
rządcę ... do zàcmien-
nego zawiodła rządu.

K. Wojsznar Orator 1644

s. 104.

ZAĆMIEWAĆ

Druga Suffusio, zowie się Spuriae, ktora obie oczy zaćmiewa, y zda się ze Muszki, Komory latáią

COMPENDIUM MED. 7719 S

ZAĆMIEWAĆ

trąd sprośny pomnażając się
(...) zmysły ludzkie zaćmiewaj
oczy / uszy / twarz zarażając

Starow. Kaz. 1649
s. 348

ZAĆMIEWAĆ

Zágłony páwłoki / y ine rzeczy / wzrok zaćmie-wáiące / ściera (sc. sok z komonicy)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

517.

ZAĆMIEWAĆ

Zmázy wszelákie
y zasłony ná oczách /
ktore wzroku wádę
czynią / záćmiewáiąc
go ściera y spędza
(se. kortek)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s 53

ZAĆMION(Y)

Twars Wypr Wł IV Tur 13

ZAĆMIONY

... Niebo pomieszanemi
zaćmione chmurami ...

Duńkal L2

ZAĆMIONY

Twars Ryt Tur 91

ZAĆMIONY (~e oko)

Trembowiersze II, 302 (Wir II)

ZAĆMIONY (oczy z-e mici)

Trep Nek Lite
K. 266

ZAĆMIONY

Lub S

Roz VIII, 577

ZAĆMIONY

Kon. S. O skut 288

Zaćmiony

Nagł: świetność bluźnierstwem
zaćmiona

ChW · Bv/1

ZAĆMIONY

(1a)

oczom bardzo zaćmionym,
wziąć soku kopru włoskiego
świeżo wyprasowanego
dwa funty (...) na noc
w oczy puszczać.

Sz. Syr. Zielnik 1613
s. 394

ZAĆMIONY

/ jáſna (świetna) Rzecž záćmiona,
(ſłpwiáżá;)

Er.P.H. 557

ZACMIONY

D

ZAĆMIONY chmurami

Rhodus wyspa/y Sycilia/pod
iednym biegiem nieba/eskim
leżą/ sub eodem climate,
niemaiąc w sobie nigdy
tak zaćmionego chmurami
nieba/ aby na każdą go-
dzinę nie miano słońca
wesołego widzieć.

Starow. Kaz. 1699
1. 535

ZAĆMIONY

(8) Item weźmi uryny dźiećięcia máłego, przyday do niey trochę miodu pátoki, warz w naczyniu miedźiánym, ſiak ſię uſtoi dobrze, zley z wierzchu zápuſzczay w oczy, wzrok zaćmiony czyśći y czerwoność zpędza.

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 32

Z AĆPAĆ, rany

Korzeń przez kilka dni z Jabłecznikiem piiąc/ śleżionę y rupki zaćpane otwiera

S. SYREN, ZIELNIK 1613 ś

662

ZAĆPAĆ, ~any

Plastr z ięczmienną
mąką z nich czyniony
a z przepłokaną oliwą
--- śleźienie chorey
zaćpaney / a zatwar-
działey / iest lekarstwem

S. SYPEN. ZIELNIK 1613 S

870.

ZAĆPAĆ, rany

Nyrki záćpáne
y boleiące leczy
(se goryczka)

S. SYREN, ZIELNIK 1613 s

644

ZAĆPAĆ, rany

Pędzysz mułem
piaszczystym zaćpany /
Nasienie Jelenich
Opichow otwiera / y wy-
chędaża.

S.SYREN.ZIELNIK 1613 S

ZAĆPAĆ, rany

Zyły tákże záćpáne
grubemi źimnemi
á flágmiſtemi wilgot-
nośćiami otwiera
y wychędaża (se. ostrzyż)

marg. zyłom zátkánym.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s 27.

ZACZPANIE

W wątrobie / z. zamulenia y zaczpania bolesci vkłada (sc. amoniak)

ZAĆPANIE

Ná koniec wszelákim wnętrznym boleśćiom y niedostátkom z záć-pánia / á z zámulenia ich zbytnimi / ~~[illegible]~~ hrube-mi / lipkimi / wilgotnoś-ćiámi / iest bárzo vży-teczna (sc. modrzewowa gąbka)

S. SYREN. ZI-LNIK 1613 s

639

ZAĆPANIE

Groch furowy używány / złe wilgotności w ćiele czyni / y w piersiách záćpánie

S. SYREN, ZIELNIK 1613

1031

ZAĆPANIE

Jucha z wárzonego korzeniá w winie — piiąc I záćpanie śleźiony y wątroby otwiera z zimney przyczyny.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 ś 642

ZAĆPANIE

pita poránu / zámule-
nia y zàćpánia wnę-
trzności otwiera (sc.
wódka z goryczki)

S. SYREN, ZIELNIK 1613 s
645

ZAĆPANIE

Korzenia Lubſczykowego iákimkolwiék ſpoſobem vżywáiąc / otwiéra zaćpánia wnętrzności y zámulenia.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 ś

ZAĆPANIE

Kubeby... wszelákie
záćpánia y zamule-
nia (we wszytkim
ćiele otwieráią

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

ZAĆPANY

zátkány / záćpány

KusWegMv

ZAĆPANY

k

ZAD (w zaal wracać)

ARKOCHOFL CZ II, 204

ZAD

ARKOCHCFL CZ II, 1999

ZAD

Acocordines ... Brodawka ná zadźi

GuldOn 54

ZAD

BG D2 XXVII 41

ZAD

Fugus, Ficus, Marisca... Wrzedzienicá /
wrzod w zádzie

Guldon 57

ZAD (~ wołu)

BG 1 Krl VII, 25

ZAD

NA ZADZIE

CHRAP. DIAR. I s. 443

ZAD

Tatarowie po zadnie
goniący

Sar Pam 104

ZAD

przez
ciska zadem

Poh Muza s 16

ZAD

BG MK IV 38

Zad

Asg: gdy... wſtyd oczy w zad weźmie

L t A 4 / 20

Zad

Z przodku

Asq: pozad iáko mur

POS B4v/21

Zad

wprávo wlewo/

Asz: wzád (!) /spod y ná czoło

PM Cv/7

Zad

Lsg: mądrey Szláchćie w rádźie...
każą śiedźieć w zádźie

POS A 3/10

ZAD

OtwEDziejGrech, 267

ZAD

YemPam 365

ZAD

Jako naprzod w otwartej tej komorze na zadzi [!] (zam. zadzie - ks) leżący [!] (= leżącej - ks) nalazło się w skrzynce prostej, złej lnu kitek czesanego (p. obj. wyd) 36 to jest 3 kluby

UB MIESZCZ

Inw Jag 82 (1609)

ZAD, ZADŹ ?

W izdebce na zadzi będącej [...] są te rzeczy.

UB MIESZCZ

Inw Szym 93 (1635)

ZAD J+ (po zadrie
- z tyłu

Dyak Diar 80

ZAD

jeśli uszy barco naprzód są - sztuka zda się na- zbyt ciężka w zadzie, gdy zaś będą dobre na zadzie - sztuka spadnie z przodu osbę na ziemię.

AqPrax 14

ZAD[illegible] tył 2. „tylna komora
część kufy działowej

P.O ZADZIE „po tyle"
(Praxis 502 sł. term.)

podniesie się tak barzo
zad od łoża, że będzie
potrzeba (...) klinów na
podkładanie

Praxis 126

ZAD

ZAD

Niemecki I (Wir I), s. 73

ZAD (cofać się w zad)

Radziw B Aut 131

ZAD

G.
D

ZAD , WZAD , NAZAD

Skurczony w-zad

Cu II

D

Ł: nazad

ZAD, W ZAD

á wtedy báby mądre zażywáią
niektorego oleyku, námázuiąc nim
mieyſce wydrodu płodu, y pilno ná-
wracáią wzad mácicę, bo mácicá
częſtokroć obrázoná bywa, y zránio-
na w kroku.

MagnSekr, 1149

ZAD

Drugie siodło zad
złamany kozackie
Axamitne

ARCH. RADZ.

1637
42/67

ZAD, WZAD

W-ʒad/ v. Wʒad.

CN II

V

ZAD, WZAD

Wftéc3/ v. W-3ad.

CN II

S

ZAD

Zad cʒégo/ domu/ v. Tył.
Zádáię naiemnikowi/ ſłudʒé/ furmánowi/ kupcowi. v. Zádáték.

CN II

S

ZAD

Oglądam śię w ~~[illegible]~~ ʒad/ ábo po ſtro-
nách. Oglądam śię ná co/ ná kogo/
ná śię. v. Wʒgląd mam. Oglądam śię
ná kogo/ Obawiam śię.

CN II

AB

(W) ZAD

Cofam się/ Wracam się. Wżad idę.

CN II

ZAD

Obracam w ʒad/ ś co ábo kogo. Obracam się w ʒad/ W ʒad idę. Obracam się tyłem do kogo. Obracam rʒekę indʒié/ odwracam. Obracánie/ obrot. obracanie w krąg.

CN II

*ZAD

Po ludźiách poglądam/ v. Oglądam
śię w-gad.

CN II

Bl

ZAD

Tyż/ zad.

CN II

V

ZAD, POZAD

Upośledzam kogo/ v. Pozad kładę.

CN II

ZAD

Poſad/ ná ſádſié co kżádę/ idę/ ſtoię.

CN II

ZAD

Prȝodék iákiey rȝéczy. Zad Począ-
ték prȝodék páȝnokći. prȝédék noſá
ábokoniéc.

CN II

ZAD

Popieram cjégo/

ZAD

CN II

ZAD

(umknąć się w zad)

Łacno się lekkim bez ciężarów
do kupy żelaźć
(...) jeśli mię po ich sile
umknąć się w zad y uciec;
którym nie mię cięży

J. Waroński, Arch. mil.
p. 34

2AD

skoro z zadu odszczepki
zaszczepkę, ziemie wszytka
dniem otwartym z kary
na wet wypadnie

J. Narowski, Arch. mit.
p. 149

ZAD

10 d

- - - - - - - - - - - - - - -

(27) zad [sc. u klaczy] jak ulany i gibkie pacierze, Tusz do popręgu i kark niezbyt chudy, Nóżka subtelna, podkasałe udy, A kosa jasna i obfita grzywa Blaski złotego przenosi przędziwa. O, jak to piękna, kiedy wzniósszy głowę I złotą grzywy puściwszy osnowę, (s. 11) (1) Buja i między zazdrosnymi stady Swych rówienniczek zawstydza gromady.

A.Morsztyn Utwory... 1971

s.10-11

ZAD

Ktora [sc. głowa] przodek
ołysiła, w zádźie ~~głowę~~ brodę
wymyśliła, znáć że się
śmierć oszukáłá

COMPENDIUM MED. 1719 s

s. 710-711

ZAD

<Ten grad [sc. kul] chmurę rozpędził
chłopską: część jej wielka
Poszła w zad, wywracając aż na dół
koziełka.>

Zim. B. Sielanki wyd. Bibl. Nar. Kraków s. 159

ZAD, WZAD

potym znowu po puł-
kwarciu vymnią / aż
w zad do naypierwszey
miary przyidą / to iest
do pułkwarcia / y w niey
stana
(x picie wody mineral)

J. PETRYCY O WODACH. 1635

s. 35

ZAD

Zad zwierza cały nie
rościęty ... wtoj ma kloc.

S. Czern. Comp. Ferc. 1682. s 13

ZAD

W prawo obroć się całe.
To iest, obroć się aż
nazad, gdzie był zad,
aby tamu czołem stanąć.

A. M. FREDRO PIECH. ĆW. 1660

BOV (28)

ZAD

z zadu nikt
niemaciera,

A. M. FREDRO PIECH. CW. 1660
C5V (42)

ZAD

obroć Muszkiet zadem
na ramię wziąwszy
za nurę.

A.M.FREDRO DIECH.CW.1660
B5r (25)

ZAD, WZAD

Obroć Pikę wzad
grotem po ziemi
wlokąc za tuley
trzymaiąc

A. M. FREDRO PIECH. CW. 1660.
C 3J (38)

ZAD

ziemię z Aegyptu vży-
wáli / (se chorzy) lędźwie /
vdy / rámiona / zad /
boki / y pierśi námá-
zuiąc

192

E. SYKST O CIEPL. 1617 S.

ZAD, ZADEM

(65) Znowu z drugiego boku zajechawszy z bliskaA ten przodem i zadem do gory się ciska. Hans nieborak pistolet upuściwszy z ręku Jedną grzywy, drugą się krzepko trzyma łęku, Ale gdy go za szyję weźmie na cięciwę, Gruchnie z freza puściwszy i łęki i grzywę.

W.Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 366

2AD

chłodnik Krolowi Chrostami sprawiono bez namiotow, bo były na zadzie przy zostawioney Woyska własnego gromadzie.

Drobisz. Powieści
rkp s. 155

ZAD

Zubr (...) Ryknie ogromnym głosem; gęba mu się pieni krwawą pośoką co raz, a zad swoy zamieni na okrutność szaloną

Drobisz. Powieści
rkp s. 44

ZAD

wtym też Sara wespół
i z rzeczami
ściągnęła i z nią
poczet zostawiony
Po zadzie przyszedł

S.H. LUBOM. WYBOR 1953 9

167

ZAD

... Poszły tedy wszytkie okręty i z konwojowemi wciąż ku Amsterdamowi, a nasz okręt z wiatrem obrócił się w zad ku Zondowi.

Dwa pam. J. Cedr. wyd. Wrocław 1954 s. 7

ZAD

ma się każdy żołnierz do swey
Chorągwie stawić: ktoby albo
omieszkał albo mimo wiadomość
y pozwolenie Rotmistrza albo
Kapitana, na zadrie pozostał,
winą karany być ma

Art. Woj. 1754, 54

ZAD

Baski moi Corki starszy,
Regestr w tymże reges-
trze na zadzie nay-
dziecie Co ona nas
kosztuie w wyprawie

P Kunaszczak REGESTR rko

K.65r

ZAD

Regestr Płucien Zgrzebnych: y konopnych y Lanych Co się pokupiłi na wodę w roku 1673. Sztuk wszystkich na-
Zadzie opisanych: 61.

P Kunaszczak REGESTR płó

k 37v

ZAD

Naprzod postronkiem
okrecac ogon [sc. konia]
od rzepia aż do Zadu
mocno potym Wałkiem
(...) Krew ku Krzyzowi
naganiac

miscelanea, rkp
s. 42 a

ZAD

(opis osób poprzedzających króla)

Potym król w Karyciè
sam na zadzie siedział.

J. Goll. Pam. wyd. 1891 s 25

NAZAD, ZAD

żebym żalu skróciła,
jużem się nazad wróciła.

Stan. Trans. wyd. 1935 s 182

WZAD ZAD

Wszystko jednako przyjmuję,
wzad się coraz oglądaję

Stan. Trans. wyd. 1935 s. 15

ZAD

<Na zapieczenie.

W zad mu na to mydlany czopek wetknąć, a ~~jeżeli~~ nie pomożeli, więc z soli, z miodu, z żółtku jajowego; jeśli ani i to, więc krysterować jak człowieka.>

Ostr. J. Myślistwo..., Kraków 1859, s. 24

ZAD

Zajęc kluer dwojako czyni,
albo w zad, a dopiero z tamtąd
w bok ..., albo zawar w bok, ...

Ostr. J. Myślistwo ... Kraków 1859 s. 9

ZAD

357 a

(57) Jakoś się nie omylił
bo Hetman w te dziury
(58) Z długą ſtrzelbą wy-
prawieł Węgierskie Pie-
chury (59) Więc się nie
roźmyslaiąc, poźedł na
zad wskoki (60) Gdzie
mu w gęstwach Muſzkiety
wsame kładli boki.

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 67

ZAD

nie wſytkim gruſki/ drugim iabłká.
Ná końcu ięzyká drogá.
Nie będą ze pśiey ſkory
Iáłowicze boty.
Ná woynie naprzod ſię
nie wymykay/ á pozad
nie zoſtaway.
(Dec.8) Ná ſię drugi
broń nośi. Náſá rzecz
iák Rożkowá.

Rys.Prov.Pol.1518 r.,
Cent.XI,Dec.7-8

ZAD

Kraniec ktory ná zádźie
[sc. działa] zá Zápałem
ieſt, názywa śię Raſimirá,
przez ktory (...) dźiáło rychtuią.

Archelia, 1643
Cz. III s. 60

ZAD

Pierwsze [n. działo] ma na żądzie
Szrobę

Archelia, s. 4

1643

ZAD

Czas bieży na jeleniu w okrutnej bystrości, włosy mu na zad wiszą w jego szczodrowości

BłażSet, 218

ZAD

(Ogonem iáko rudlem pták się kieruie kiedy leći, więc ktorym nátura nie dáłá ogona, dáłá długie nogi, áby ie w zad wyciągáli y miasto ogona niemi swoy lot rządźili, ...)

Tylkowski W. Uczone... Warszawa, 1692, s. 190

ZAD

147 d

((Nastąpiła potym Elekcya...))
(25) gdzie Szwedzi obstąpiwszy Szppę z Kawaleryą swoią przez Gwałt Stanisława Leszczyńskiego Wojewodę (1) Poznańskiego Kazali obierać Krolem Tam Prymas z Panem Krakowskim Hetmanem Wielkim obaczyli że ich intencye w zad poszły że Pana Krakowskiego Krolem nie obrano wyszli z Manifestem,

E.Otw. Dzieje s. 129-130.

ZAD

105 d

(21) do tych sań każdych po 10 Strzelcow przystawiono, Ci i sanie przed sobą pchną o strzelają sta (str.82r) stanowszy iak z zamura, a takich Sań tak wiele, iako tabor potrzebował iego, że wszędzie tak na zadzie, bokach iako i na przedzie taboru w koło podle siebie były prowadzone,

Diar.S.Mask. s.81v-82r

ZAD

110 a

(22) Kowalski Co Chorągiew nosił acz (str.84v) acz był serca wielkiego choc statury małey, ale że niebył experyment, Co miał w mieyscu iako stał konia obrocic głową, gdzie był zad, ((to on szeregiem nawrócił wszystkim nazad))

Diar.S.Mask. s.84r-84v

ZAD

107 c

(3) potym nad wieczor ze-
szliśmy z pola nie znacz-
nego niesprawiwszy insze
Pułki zaś na swych mieyscach
według porządku chodzenia
w woysku wychodziły ku
nim, a nic niewskurawszy
iako i my wracali się na
zad, zwiększą Czasem szko-
dą swoich niż pożytkiem,

Diar.S.Mask. s.83r

ZAD

110 d

(16) obróci się Chorąży nasz do nich, damy trochę wstrętu nieprzyiacielowi ale coż kiedy ten Tłum wszystek na nas iedzie, a Chorągwie Co nam wpoziłku miały być dobrze wprzod uchodzą a mi się nazad obeyrzy nikt,

Diar.S.Mask. s.84v

ZAD

110 c

(10) to on szeregiem
na wrocił wszystkim
nazad woczach patrza-
jącego nieprzyiaciela,
ktory wielkie serce ztąd
wziowszy rozumiejąc że
uchodzim wszystkim tłu-
mem pocisno[ł] się za
nami,

Diar.S.Mask. s.84v

ZAD

(4) i tak kozdy i Towarzysz i Pacholik miał uczynic ze szeregi zadnie iść miały na przod, a przed nie na zadzie z Chorągwią dla snadnieyszego obrocenia się ku nieprzyiacielowi iesliby nacierał,

Diar.S.Mask. s.84v

ZAD

(13) a na przedzie są tak wysokie dla upryskania od konia, że ledwo głowe woznicy widać siedzącemu na Saniach. Sług niewolnikow około niego pełno na przedzie ich kilka stoi wesrzodku (bo przod nie usłany) bokiem do niego, a na zadzie i pobok drudzy uwie- (str.65v) uwieszą się u sani, .

Diar.S.Mask. s.65r-65v

ZAD

113 c

(18) niechcieli nasi takiey zabawki opuścić on drugi raz przyszle, aby z chodzili kazawszy i to powiedzieć ze z Żadu na was uderzę iuz tu (str.89v) mus radzi nieradzi, musieli ustąpić do Zamku,

Diar.S.Mask. s.89r-89v

ZAD

166 a

(19) ale u nas prawo
na ten czas a lubo tam
tegośmy nie przyimowali
a niemogąc też stacyi
od nich otrzymać na
Roty (str.118r) pełno
z orężem, w tym iako
się z wadzą z Czeladni-
kiem na zadzie, ~~w~~ i
poczną go okrywać, skoczy-
liśmy go ratować, dopie-
roż i do nas, niebył
w Stolicy wzmianę taki
strach na nas iako tam,

Diar.S.Mask. s.117v-118r

ZAD

((4.Okrętow vtonęło))
(9)z ludźmi(10)co ná
nich byli.(11)Bunty w
Oliwencyey ſą vſpokoione/
(12)á Portugálczykowie/
ktorzy w kilku(13)tyśię-
cy y z Armatą tám ſię pu-
ścili byli/(14)ſtráćiwſzy
nádźieię żeby ich zámy-
ſły(15)miáły ſię zdárzyć/
názad ſię wrocili

Merk.Pol.Ord.1661 s.41

(28) Z Hagi 2. Februarij, 1661. (29) Zkończywſy Xiąże de Oranges ſwoie wizyty/ poiáchał iuż (30) názad do Leydy./ (31) Spodźiewamy ſię tu wkrotce Xiążęcia Maurycego z Náſſaw/ (32) ktory iedźie do Angliey od Kurfirſta Brándeburſkiego/ á piſał do (33) Stanow tutecznych/ proſząc o Okręt dla tránſportu.

Merk.Pol.Ord.1661 s.115

ZAD

202 d

(22) Wczorá pokłon oddáli K.I.Méi. kozacy/ ktorzy tu (23) przyprowádzili Mo kwićiná od Cárá do Páná Hetmáná Zaporowſkiego(24) poſłánego chcąc go znowu do śiebie przywabić/á od niego (25) áreſtowánego. Méią w Inſtrukcyey proſić K.I.M. o nim nazad

Merk.Pol.Ord. 1561
s. 136

ZAD

77 c

((byle ſię Porćie Ottomáńſkiey pokazáło)) (4) że (5) dwie Fortecy Záthmár y Hecjet do dwuch Comitatow należą/ á (6) nie do Siedmigrodzkiey ziemi/ tedy kontentuie ſię Celarz Turecki/ (7) żeby w ręku Celárzá Chrześćiáńſkiego zoſtały; cofaiąc ſię teraz (8) názad od pretenſyey tych dwuch Comitatow. Przećie poſtáremu/

MerkPol.Ord. 1661 s.48

ZAD

(28) y ſpolnym ſtárániem Seym złożyłſ Stanom (29) Siedmigrodzkim/ w ktorym máią ſię ſtárać o Hárácz dla Porty (30) Ottomáńſkiey; Posłał potym Bárczáy do Turkow/ ce iuż iemu (31) ſli ná pomoc/ o zgodzie oznáymuiąc/ áby ſię nazad wrocili.(32) Powrocił ná Curryey z Konſtántynopolá:

Merk.Pol.Ord. 1661 s.47

Ot

ZAD

Zad, tyt crego, das hinter Theil,

[Hinterteil]

Bier Stplnm. 312

ZAD

Zad Tergum

An. St. pol-Łac. rkp. s. 102

ZAD

Tergum' Zad, tijl,

Anstēprlep, 135

ZAD na zad
ODPYCHAĆ

Retrudo Na zad odpycham

Amstelprkp. 119

ZAD

Recessim Vstępuiącz na zad

Austłpslep, 116

ZAD, W ZAD

zebrało się z pięćset czeladzi, którzy poszedłszy w zad, kilka ogniów za sobą ukazali

W. DEMB PRZEWAGI. 1623

(1859) s 90.

ZAD, WZAD

Po okazyi przed arcy-
księciem Leopoldem,
... wrócono wojsko
w zad, ... a to dla do-
świadczenia ktoby
ognie zapalał

W. DEMBORZEWSKI 7623

(1859) s92

ZAD, WZAD

który (sc. arcyksiążę)
... przez kilka dni
miasto rozporządzając,
otóż tymczasem
w zad pod Gernersheim ... obrócił

W. DEMB PRZEWAGI. 1623

(1859) s 98

ZADAĆ

wzajem też zadał,
(se hetman elearski)
coby oni (se Niemcy)
trzymali o Polakach

W. JEMB PRZEW / 61. 1923

(1859) s103

ZAD

„... zacerąwszy stępią, bo potem
ryciną, i cwałem, całem ciałem
zupełnem, a nie szyją tam
ani zadem indziej żeby się
drybać, ...“

Dworz. K. Hippika — Kraków 1861 s. 103

ZAD

< ... kamień pędzą ...
Obłup cybul kilka mocnych,
zbij, a wepchnij koniowi
w zad miasto klistery, abo
też możesz i korzeń koński
tem namazać, i niech go
powodzą. >

Dorok. K. Hippika... Kraków 1861 s. 213

ZAD

<...jeżeli koń jest wspaniały,
uszy ściska, nogami ziemię
grzebie, zadem wybija,
a zębonia kąsze.>

Dorok. K. Hippika ... Kraków 1861 s. 12

ZAD

⌊Znaki abo odmiany jakież-
kolwiek na zadzie, zawsze
lepiej znamionują niż na
przedzie.⌉

Dorok. K. Hippika... Kraków 1861 s. 27

ZAD

[Koń płaskiego grzbietu i zadu, duży, trwały, i do skoków dobry.]

Doroh. K. Hippika... Kraków 1861 s. 28

ZAD

[... żeby był [sc. koń] ... boków okrągłych, brzucha niewypukłego, udów podkasałych wszakoż nie subtelnych, grzbietowej spiny ..., zadu płaskiego nie ostrego, ...]

Dorok. K. Hippika ... Kraków 1861 s. 30

ZAD

<...koń... sam wolno puszczony, widząc zbrojnego chłopa, ku niemu się miał, kąsając zęboma, zadem i przodem bijąc, ...>

Dorok. K. Hippika ... Kraków 1861 s. 21

ZAD

Ma bydz puł wieprza dzi-
kie[go] Zadu y Niedzwie-
dza Carne[go] przez Srodek
prego Czerwona

Herb. Or. XVII
s. 438

ZAD (patrzyć na zad)

Uzinaią go Roznie iedni
bez rogow drudzi z rogami
Na zad patrzące[go]

Heyb. Or. XVII
n. 422

ZAD

[Figlarz ieden konia wyćwiczył
tańcować, na zadzie siadać,
nalewkę do umywania
trzymać.]

Chmiel. B. Nowe ... Lwów, 1745, cz. 1 s. 476

ZAD

⟨AMPHISBENA, iest Wąż potężny, o dwoch głowach, iedney na mieyscu ordynaryinym, drugiey u ogona; a tak pro libitu tych głow, wprzod y w zad czołga się.⟩

Chmiel. B. Nowe... Lwów, 1745, cz. 1, s. 497

ZAD

(... cudowny był Koń, ..., na spytanie
y pokazánie sobie Zegarka od Maystra,
mogą stuknąć tyle razy, ile godzin index
na Zegarku prezentowánym pokazywał,
raz zadem, drugi raz przodem przysia-
dał ...)

Chmiel. B. Nowe ..., Lwów, 1746, ca. 1. s. 476

ZAD

(Przynawet, álbo Prowádźiciel Rybá ... ieżeli przodem płynie, dalszą známienuie drogę, ieżeli z zadu zá Okrętem, myślić każe o regressie.)

Chmiel. B. Nowe... Lwów, 1745, a. 1, s. 531

ZAD

Jeśliby się też koń w mieyscu
stánowić nie chćiał w poskoczeniu
całego staiána / ábo ná kopiyny raz /
tedy ieśliby nie prawie uporny w oney
śćieszce pomienioney wyższey / od
mieyscá do mieyscá przeieżdżáiąc
go / á w zad cofaiąc / zá długim
wpráwowániem tákim / wściągnie się /
że się będźie zadźierżawał / ábo stánowił.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 18

ZAD

Koń gdy ſię záſadza ábo z mieyſcá pod ieżdżcem nie chce iść / ábo w zad poſtępuie: ná co ácz wiele nauk. Ale to napewnieyſza ieſt / kazáć nań ná ośiodłáneg przed Staynią wśieść /...

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 21

ZAD

Potym ieśliby koń ze wszystkieğ
w poru kres náznáczony przeminąć
chćiał/ wnet skoro klockow
postronkowe zámkliki doydą/
tedy koniá Kawecána ná puł
sążniá wyrzući w zad:...

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 19

ZAD

Brzuchá nie małego / choć trochę podniesły od Rząpiá grzbiet / gdyż przy okrągłym práwie zádźie / rzadko naydźie się ruby przodek / na którym należy wszystká ozdobá.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 6

ZAD

Koń / ktory na wysokim kopyćie /
ábo rogu niskiego / ábo białego /
rad omyla. Záś / gdy przodek
niższy niż zad / nie może być
na nogach pewny / y niebespieczno
na nim bieżec / bo przodek kiedy
na głowę utknie / choćby był
namocnieyszy zad / tedy trudno się
ná nim ma pachołek odźierzeć.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 7

ZAD

Koń / ktory na wyſokim kopyćie / ábo rogu niſkiego / ábo białego / vad omyla. Záś / gdy przodek niższy niż zad / nie może być na nogach pewny / z niebeſpieczeńſtwem na nim bieżeć / bo przodek kiedy na głowę utknie / choćby był namocniejszy zad / tedy trudno ſię ná nim na pachołek odźierzeć.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 7

ZAD

W prawdzie ktory koń w przodku
mż w zádzie rubſzy y mocnieyſzy
co ztąd znać iż kłuſzące
wyżſzey y nogi podnioſzy
zádnie / tedy może w obrácaniu
kſztałtny być.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 7

ZAD

.....6 c.....

(32) Albo raczey pierwszą część, Rotmistrz poprowádźi, drugą Porucznik, ~~pod~~ (s. 4) (1) pod trzećią Chorąży przodkowáć ma, ále tá część, środek záwsze z Chorągwią będźie trzymáła: Támte dwie, raz przodem, drugi raz pozad będą dniámi koleyno chodźiły, áby żadney częśći krzywdy w vpośledzeniu nie było.

A.M.Fredro - Consideratie
1675 s. 3 - 4

ZAD

<Aby tedy klacza ... była ... jedno nie
nóg wysokich, zadu rozbitego, a jako
zowią mułowatego, ...>

Doroh. K. Hippika ..., Kraków 1861, s. 36

ZAD

...gdy się klacza zbrania, koń też z rozgniewania zadem wierzgając odbija; wtenczas gdy świerzopę już źrzebną zajmie w brzuch, bez pochyby że do cięższego abo martwego porodzenia przyczyną będzie.

Doroh. K. Hippika... Kraków 1861 s. 48

ZAD (ná zad!

obaczyłá / że się iey więcey
ręce ná zad (co gęsto bárzo
bywáło) wywrotu sposobem /
tákże y nogi nie kurczą

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 265

ZAD (na zad = do tyłu)

przywiedźione obiedwie
Są od mężów swoich /związáne názad ręce máiące/
tygodniem przed Swiątkámi

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 260

ZAD

Także gdy na czele pióro się długie najduje, abo na zadzie, na grzbiecie podle rzą pia samego, abo... tam gdzie koń okiem zajrzeć nie może, szczęśliwego opowiada.

Dorok. K. Hippika... Kraków 1861 s. 26

ZAD

Ode lwa bowiem ma na podobieństwo brać oczy, piersi, wspaniałość, śmiałość, nie rychłe rozgniewanie, dużość tak w przedzie jako w zadzie, tak też i w karku, chybkość i obżarstwo.

Doroh. K. Hippika... Kraków 1861 s. 29

ZAD

⟨... obierać [sc. Konia] ... zadu i kości
płaskiej a grubej, nóg suchych, niskich
a dużych, kopyta płaskiego
a podniosłego, żebr wołowi podobnych,
spiny grzbietowej krótkiej, ...⟩

Doroh. K. Hippika ..., Kraków 1861, s. 31

ZAD

(... uważaj, aby w zadzie, w grzbiecie
był mocny i co poznasz, zacinając
go na stajni albo kolące, jeśli
równemi nogami czysto duże
wybijać może, ...)

Dorob. K. Hippika ..., Kraków 1861, s. 32

ZAD

...wiązawszy... chędożyć
i cudzić konia daleko tak
sposobniej: gdyż i przystęp
łacniejszy masztalerzowi,
i do uderzenia zadem (co często
od młodych żabo szumnych
potyka koni) bezpieczniejszy.

Dorob. K. Hippika ... Kraków 1861 s. 82

ZAD

<... żłobów ani cuglów gryść nie może, i zacierać się nie będzie, gdyż zadem żłobku ani słupów nie dosięgnie, a przodem dla równego cuglami uwiązania też dosiądz nie może. >

Doroh. K. Hippika... Kraków 1861 s. 81

ZAD

(... pomost pod końmi ... ma być na przedzie ku głowie wyższy, ku zadowi powodzistszy, bo takie stanie koniowi raźniejsze i pożyteczniejsze, i woda abo moc łacniej sama przez się ściekać będzie w rynsztok.)

Doroh. K. Hippika..., Kraków 1861, s. 80

ZAD

Meánder (...) płynąc krętymi swoiemi łożyski / czásem zábiegáiąc sam sobie / w zad się wráca

w. Otfin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 306

ZAD, w zad

Cofnie się w zad / usta iey
nad Buxpan zbledniały

w. offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 144

ZAD, w zad

Konie z strachu przypadszy,
w zad skok udziałały,
Z szyi śli zbywszy

w. Offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 70

ZAD (w zad)

To iest, żeby oś, y koła
wozu słonecznego, nieba
gwiazdecznego zapędem,
zawściągnione, y w zad
ku zachodowi obrocone,
Phaetonta z sobą nie uniosły.

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 57

ZAD

(Marg.) Rufa, iest zad okrętu.

w. Offin. Metam. Ov. Ko. 1638, s. 452

ZAD

ieszcze oni nie wyszli byli
ná brzeg (...) ále byli ná dnie
Morskim / ktorych y Pháráo
z zádu doieżdżał z woyskiem
swoim / y wody ktore Pháráoná
zátapiáły / Zydow wáłámi swo-
iemi opryśnęły.

Starow. Kaz. 1649
1.496

2AD

Gdy się Abner wrócił / przywitał go mile y obłápił Joáb / á obłápiáiąc / przebił go z zádu puynałem zdrádliwie

Starow. Kaz. 1699
1.328

2AD

kiedy ich poczęli gonić
Egypcyanie (...) żeby ich
tedy był z zádu bronił
Anyoł Páńſki /dla tego/ co
wprzody przed nimi chadzał/
ná ten czás tyłu pilnował.

Starow. - Kaz. 1649
s. 300

ZAD

Chrystus was tym chlebem Anyelskim uleczy / iáko onę biáłągłowę co się száty iego z zádu dotknęła byłá.

Starow. Kaz. 1649
s. 42

ZAD , na zadzi

przy onym okręćie (w kto-
rym on iáchał) był na zádźi
uwiązány bóćik ieden mały
ná powrozie

Starow. Kaz. 1649
s. 47

ZAD

Zyazi stánęli byli przy skále
iedney obozem/rozumieiąc
że ich z zádu miáłá bronić
iáko tryńćierá ábo zámek
iáki

Starow. Kaz. 1649
1. 577-8

ZAD

(Za przednią straż naszą przeprawiali się dragońskie regimenty, którym wydano z wieczora nie dano, a panowie generałowie z rana też sobie powoli przy infanterii na kawetach jechali.)

Sob.-J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 136

ZAD

< Litwa po zadzie się wtecze, omijając z daleka nie tylko fortece tureckie, ale i granice. >

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 586

2 AD

(Widziałem krzesło u Króla JMci na dwóch kołach na żadzie, dziwnie wieresne, które było przywiezione dla niebosczki królowej.)

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962 s. 200

ZAD

Strapiony i wniwecz całe obrócony, nie jadę, ale się wlokę; ... A to wszystko dlatego, że mój magnes na zadzie, nie w przedzie; za czym i obejrzeć się nazad jest daleko rzecz milsza.

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 457

ZAD

Nie wątpimy też, że książę Radziwiłł, zebrawszy tamte wojska po radzie idące, przyjdzie nam prędko na odsiecz i posiłek, jako i pospolite ruszenia.

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 443

ZAD

<Jam tu stanął we Szkle, bo i wozów, i ludzi siła na zadzie zostało; a co najważniejsza... już i jednej nie masz duszy żywej, wszystko pouciekało, domy tylko same pustkami stoją.>

Sob. J. Listy... wyd. Warszawa 1962, s. 431

ZAD

(Naszych siła została na Wiedniu
i pozadzie, i zdrowych,
i chorych.)

Sob. J. Sisty... wyd. Warszawa 1962, s. 535

ZAD

Widźiáłá Pańná naświętſza
ono Słowo przedwieczne / praw-
dźiwe ſłońce / á ono ſię wſpá-
czyło ná zad : y nie ná pier-
wſzym ſtopniu ktory był na-
godnieyſzym

Bisk Kar niedr 1623, 60-61

ZAD

55 a

(14) Przystawowie dway s prawey, trzeci z lewey strony obok Jch Mm, Jch Mc sami we srzodku miedzy niemi, a za Jch Mciami młodz iechali. (Podarki na zadzie miedzy Piechotą z obu stron idącą prowadzono. Ode Dworu Poselskiego az do Krymhorodu.)

Piasecz.Rel.rkp. K 43r

ZAD

33 d

(7) JEoMci Pana Kamienieckiego 13, na zadzie Czeladzi Pana Wiazowiczowey, tudziesz sług JEo Mci Pana Woiewodzica Wilenskiego Czeladzi wielka gromada Dragonow JEoMci Pana Kamienieckiego 22. Piechota Węgierska służała JEoMci Pana Woiewodzicowa ktorey było 60.

Piasecz.Rel.rkp. K 27r

ZAD

155 c

(23)(u kazdego chomąta po kilka lisich ogonow wisiało) prowadzone przed konmi wposrzodku koni y nazadzie koniuchowie ich iachali, za temi iazdy koni sto miedzy ktoremi z długą piękną Strzelbą było człeka 12.

Piasecz.Rel. rkp. K 15av

ZAD

56 b

(11) ((bądz tego pewien, ze y do Cara idąc nie zetrwamci)) . alec tak dam ze cie Diabeł wezmie, a ponieważ nie chcesz isc wprzod, idzze na zadzie, y odepchnął go za siebie. Kozłowski widząc ze mu się hardosc zle płaci, ztrwozył się y rzekł

Piasecz.Rel.rkp. K 43v

ZAD

56 a

(6)〈napomniał JM Pan Kamieniecki Kozłowskiego aby wprzod, lubo na zadzie szedł, ten z zwykłey hardosci y uporu nie chciał ustąpic,〉 az tez na ostatek JMP Kamieniecki rzekł mu, będzieszli mię więcey chłopie potrącał, bądz tego pewien, ze y do Cara idąc nie zetrwamci

Piasecz.Rel.rkp. K 43v

ZAD

22 c

(19) Trąby tak w pobudkę iako y wsiadaniu bez zwłoki y zostawania pozad kozdy słuchac będzie. Jnsze porządki szerzey się spiszą y otrąbią, ktorym ktoby podlegac nie chciał, niech się wczesnie z sobą porachuie, a granice z Jch Mciami nie przeiezdzaiąc do domu się wroci.

Piasecz.Rel. rkp. K 22r

ZAD

(36) Gdy ją tedy ják nay-
bárzey mogł ściągnąć, z gę-
by mu jakoś wyſkoczyłá,
tákże się ná zad obáliłá y
głową o mur uderzył. Wi-
dząc (s. 23)(1) to on
Chłopczyk zá Xiędzem ná
kázálnicy ſtoiący, jął się
w głos śmiać. Xiądz zgro-
miwßy y ſfuknąwßy go mil-
czeć mu kazał.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 22-23

ZAD

. . . . . 314 b . . . . .

(25) Oto macie Krolá: Bo - - ubroń Boże tego, iużby w ten czas y po żydovſku nie rychło zawołáć było, nic nam po tákim. Nie trzebá tedy tam ſpać Samuelu, gdzie nieprzyiaciele, ba y przyiaciele . . czuią, (trzebá ná káżdą ſtronę otwieráć oczy, nie zamykáć powieki nákſztałt owych zwierząt w piſmie, ktore y z przodu y z zadu pełno oczu miáły.)

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 6

ZAD

... ábo kárczyſtego / do drábiny
dośiągániem śiáná / poznaſz
wnet nie omylnie Woźniká
ieśli kárczyſty / nie kłápouchy /
okrągły zad.

Ch. Pieniąż. Hipp. 1607 s. 26

ZAP

497 a

---

(31) Ci Szwedzkim oczom mury zásłaniaią, (32) Ci Na powietrzu Kule odbiiaią, (33) Ktore odbite czynią wzad odwroty, (34) Na Swe obozy, y na Swe Namioty (35) A niektorym w mur upaść pozwáláią (36) Ale im znacznych szkod czynic nie daią.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 164r

ZAD

(25) Dlá pochodźiſtey bowiem bárzo Skáły (26) Ze gorą działa aſz ku niebu stały (27) W niebo tesz raczey kule proſto biły, (28) A Świętym murom nąmniey nieſkodźiły: (29) Czego poſtrzegszy Szwedźi, wzad cafáią, (30) Y w rzeczy lepiey dźiała zátaczaią.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 90 V.

ZÁD

((natrze ku piechoćie))
(33) Y strzeli w kupę:
á Strzeliwszy rzući
(34) Cugle koniowi y w
zád się odwroći, (35)
Ale gdy tákim chce ucho-
dźić kształtęm (36) Fe-
rens go z boku tnie w-
piers halabartem.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 43v

ZHD

530 d

(13) Tak własnie Szwedzi w Swoiey poſtrzeżeni (14) Zdrádzie, co prędzey na zad drogę wzięni: (15) Czterdziesci iednak Loznych zagarnęli (16) Ko[illegible], od Ktorych Polacy Vmknęli, (17) Y Towarzysza záwárli iednego (18) Za wſzytkę Korzyść záwodu Swoiego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 175r.

2 AJ

418 c

---

(13) Wszyscy tam siedząc u iednego st[o]łu (14) List ubierali do sensu pospołu, (15) A skonczywszy go, potym zawołali: (16) Starey, y samey do ręku go dali: (17) Ona z ochotą rada nazad poszła (18) Y od Wrzesczewca ten respons przyniosła.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 138v.

ZAD

82 c

((nieprzyiacioł (...)gromili))
(7) Ták iz ci wyscy co-
się przeglądáli (8) W-
obronie mieysca, wzad
Vstępowáli (9) A sam
zas Miller, musiał az z
Polskiego (10) Pułku wy-
práwic do nich Gołyńskie-
go (11) Z drugim Paproc-
kim, co ná ten czás byli
(12) Przy Szwedach, aby
oAkort prośili

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 28v

AŚ

ZAD

260 c

---

(13) Własnie tak radzisz
iak gdy kto do brzegu,
(14) Tak widzé z trudęm
przepędziwszy biegu, (15)
Znowu wzad darmo galerę
odwraca (16) A koszty wni-
wecz y prace obraca, (17)
Coby iusz lepiey za dłu-
gie zawody (18) Miał
przyść do portu, y brać
Swe Nagrody.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 87v

ZAD

(7) Ten spadł, ten lezy, ten duzo nachyły (8) Nazad odwraca z towarzyſtwem tyły: (9) Wtym Miller rzecze. Patrzćie iak z tey strony (10) Dobrze gotowi Mniszy do obrony: (Marg.) Nieprzyiaciel się od Zachodniey do wſchodniey ſtrony z ſzturmem przenosi.(-)

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 92

ZAD

(25) Te oſtáteczne słowa, za ich chęci (26) Ku wieczney wszytkim zoſtáwił pámięći: (27) A na wczas ſmierci, tám gdzie Kupreſsámi (28) Łoze mu Parki Vsłały rękami (29) Do Krzepić iachał odswych prowádzony, (30) Y w przod y z boku y w zad otoczony.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 47r

1
AS

ZAD

339 d

---

(19) Tumult nieprzyiacielia na nas zewßąd, i sprzodu, i zadu i zbokow nastempował, wkazdej ulicy zaſzacki maiąc, spisami, oſcepami, bardyszami przez tych wßistkich przebiiac się przyszło. Trwało to na godzin trzi albo i więcej, bosmy nigdzie przebicsię nie mogli.

Vor. 1644 s.273

ZAD

331 b

---

(18) ((cztery chorągwi konne ordinował...)) ~~xxxxxxxxxxxx~~ przi nich piechote Węgierską wßistką z P. Jußkiewiczem Rotmistrzem. Dragoniom potym. Potym Cawalerią Niemiecką; Woisko wßistko na szesc pułki sprawione po zadzie ciągneło.

Vor. 1644 s.269

2AD

- - - - - - - 19 c - - - - - - -

(1) Lecz kto świece nie zgáśił : prześ tákową ſpráwę/ Doſkoczywßy do kreſu ten otrzymał ſławę. Kto też bieżąc po żádu/ ieſliże przedniego Vprzedźił z ſwą pochodnią do kreſu onego: Muśiał on zwyćiężony z twarzą żáwſtydzoną/ Zwyćięzcy ſwą pochodnią oddáć rozświeconą.

W.Roż. Off. 1612 Sł 43

ZAD

74 a

(52) Nauka IX. W ćiáſnośći y po zákrętách drzewo długie przeprowádźić z mieyſca ná mieyſce: gdźie po wałkach toczyć ſię nie dopuśći. Włoż drzewo ná połwoźie przednie mocne; ták żeby ani ná dyſzel áni ná zad nie śieżá przeważáło.

Solski Arch.1690 s.20

ZAD , W ZAD

282b

(61) Tedy sporządź naprzod
ná końcach D, d żorawkow
BD, bd, liniie pálczáste
álbo zębate Ef, ef, chodzące
w swoich ladách álbo ramach
GH, gh, mocno na mieyscu
przyswoitym osadzonych, ktoreby
~~nie do~~ liniom pálczástym
nie dopuszczały uchodźić áni
w prawo, áni w lewo, áni
w zad, gdy ie lewy LK, ná doł
pociągać będą Solski Arch. 1690
s. 150

ZAD

((Doſtáć liśćia bań...)) (12) ktore dobrze ſtłuc w mozdzerzu, y tym ſokiem pomázáć koniá, nà to mieyſce żadna nie pàdnie muchá. Ná Zátwàrdzenie Końſkie. Gdy Koń nàdyma boki y żywot, zádem ſie o ſóiány trze, ſtęka. temu ták żábieżec defektowi:

J.K.Haur,Oekonomika, 1675,s.58

ZAD

Koniowi gdźieby zad (Niemcy to zowią graten) nápuchnął I Bylice otłuc I y z wiep-rzowym sádłem smà-żyć ... y ... mázáć

S. SYREN, ZIELNIK 1613 s

725

ZAD

páre w zad przez
leiek puſczáć
(se człowiekowi)

S. SYREN, ZIELNIK 1613 ś
536

ZAD

Sztukę słonin na pálec
wzdłuż / á wzmięsz tákże
ná pálec wielki vkroić
--- y wetknąć mu (se-
koniowi) w zad.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 1

277

ZAD

37 b

(12a) ((námáʒáć ią Inkauſtem)) ábo cʒernidłem ktorym piſą, á chuſtką miękką ʒlekká wtłácʒáć, cʒyniąc to prʒeʒ dźień y trʒy. ʒátwárdźenie żywotá odmiękcʒa utárty miáłko á Sáletry po łoćie oboygá: (do tego ſoku Ptaſego ogurká kwintę y ʒ prʒewárʒonym miodem, ucʒynić cʒopek, á wʒad wpráwić.)

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.346

2AD

401 d

---

(33) Nawrocenie (34)
nic inneg[o] nie ieſt
iedno mutatio ſitus, od-
miana położenia/ gdy to
co po práwey ſtronie le-
żáło/ będźie po lewey/
a co po lewey/ (s.44)
po práwey; co ná przod-
ku/ to názád poydźie;
co w zgorę/ to (2) ná
doł.

Birk.Nagrob.G.A.1632,
s.43-44

ZAD

(6) ná práwą ſtronę/ y wprzod niechay poydźie niebo/ (7) pozad ná lewicę źiemiá. Heretyk chceli ſię prawdźiwie (8) náwrocić/ niechay źáłuie zá to/ że kiedy po Heretycku wierzył/ (9) á znowu ſię do Herezyey nie wraca/ ktoreyby źáłował.

Birk.Nagrob.G.A.1632, s.44

ZAD

(Marg.) Bogárodźicá świer-
ćiádło (-) (24) Jeſzcze
z początku wſzyſtek (25)
świát rozmierzał/ y wſzy-
ſtkie wieki dźielił/ áby
Pánnę (26)naświętſzą ná
mieyſcu nálepſzym/ y cżá-
ſu naprzyſtoynieyſzego(27)
ſtworzył; áby wſzytkie in-
ne cząſtki świátá/ y wprzod
y wzad/(28) ktore był poſ-
tánowił ſtworzyć/Bogárodźi-
cy ſłużyły/
Birk.Oboz. s.13

ZAD. WZAD

Y trafiało fię / że fię
zaś wracały (za ſtrzały)
Wzad odtrącone / drogami
pierwſzemi.

T. TASSO GOFFRED 1618 S.

ZAD, WZAD

Odniosł mu wszystko
co mu rozkazano /
Y wrócał się wzad
gdzie obie czekáły.
(sc. lokaj wysłany do
Tankreda z ustnym
zleceniem)

T. TASSO GOFFRED 1618 s.

WZAD, ZAD

Tak zawodnika widziem
leniwszego /
gdy wprzod iednego /
wzad nie ma drugiego

T. TASSO GOFFRED 1618 S.

125

WZAD ZAD

Oni wołając wzad vstę-
powali /
Wołaniem wielkiem budząc
obóz głuchy.

T. TASSO GOFFRED 1618 S

228

ZAD

- - - - - - 170 d - - - - - - - - -

(9) Zgoła tak sobie znami Bog więc zwykł poczynac Iako ktory Pąn zbłaznem Gdy błazna opadną Chłopięta ieden go wzad Vsczypnie drugi go Zakole gdzie naygorzy błazensie opedza I wrzeszczy raz drugi raz

K.Opal. Sat. rkp. K 59 r

2AD

246 d

(9) ((Brion...na Zywiec...przyiachał...)) ale tylko przenocowawszy na Iabłonkow iachał, czatuiąc za Lubomierskim, rozumieiąc ze Granicznami na Śpisz iadącemu zaskoczy, lecz trzeciego dnia nazad powrocił, y na prozbe Voiemiezenia ni czynił Lecz przecie z Samego Miasta Zywcza na Dwa Tysiącza Czterdziesci y dwa Złotych wziąwszy odiachał.

A. Kom. Dziejopis (rkp) 1704
K. 168v

ZAD

Zad das Hinterheil/
Zádu des Hinterheiles

M.DOBR.GRAM.1669 3

ZAD

Zachod der Niedergang/ Zad das Hinderthail eines dinges.

M. Dobr. Gram. 1669 s63

ZAD

.....28 a.....

(3) Ale tak prętko Boiard nogami ~~xxxxxxx~~ nan cisła ~~xxxx~~, Obrociwszy zad, ze grom ledwie prędzey blyska Zabił by ~~xx~~ go był pewnie by go był uderzył. I dosiągł w one miejsce, iako był wymierzył Bo tak mocne kopyta tak duze miał krzyże Zeby był stłukł y gorę by z naitwardszey spiże

P. Kochan. Orland (rkp) k. 10v

ZAD

(22) ((Siekł)) ale nieprzyjaciel barzo był potężny I tak wielki że okrył koło niego pole (Ten w zad sieczce, ten w oczy ten go z boku kole) On ze wszytkiemi zaras srogi boj rozszczyna Temu w łep, temu piersi na poły roscina

P.Kochan.Orland (rkp) k.61r

ZAD

(21) Ten ieno iey co zairzał
poznał warkocz złoty Choc z
daleka y one Angelskie przy-
mioty I piękną twarz dla kto-
rey srodze skłopotany W krętei
sieci miłosci został vwikłany
<Wzad wylękniona dziewka konia
nawrociła I wciąsz wypusciw-
szy mu wodze poskoczyła>

P.Kochan Orland (rkp) k. 2v

ŻAD

(16) Y dwu łáćinnikow chcąc doznáć ktorego miecz oſtrzeyſzy rąbáli go po záđźie, po tákich boleśćiach ná koniec umárł włożywſzy dla bolu rękę w gębę, á niektorzy krew z niego płynącą ſſáli.

W.Tylk.Stromata 1691 s.79

ZAD, wzad

Oglądam się wzad /
circumspecto, circumspi-
cio, respicio, retro respicere,
reflecto visum

K. Sayr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 257

ZAD

Zad czego / v. Tył

K. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 516

ZAD, wzad

Wstecz / v. Wzad.

K. Sayr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 489

ZAD, wzad

Wzad obracánie,
Reciprocatio, recursus

K. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 510

ZAD , w zad

W zad nachylam / Reſu-
pino. Atgalon
Ażuſuku.

K. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 510

ZAD (wzad)

Wzad / Retro, retrorsum

K. Szyp. Dictionar. Wilno 1642, s. 510

ZAD

172 c

---

(2) Ale cokomu Fortuna nąsnaczy, (3) Da choc nie zaraz, da chociaż inaczy. (4) Więc nazad wiosły: dosc mamy tą forą, (5) Nie rychło nas to rzecze: szczęscie podka, (6) Ztym do Fa.- cele pospiesy się ktorą, (7) Na dno wsadzono:

W.Pot.Syl.(rkp) s.87

ZAD

174 b

(42) Ata miąſſymi powiązana ſnury, (43) Do ich psiey nazad zawiedziona dziory. (44) Na ciemney wyſpie, iako się wspomniało, (45) Skład swych zdobyczy: nie miaſto: Łotrynią (46) Albo katuſą, to hultayſtwo miało

W.Pot.Syl.(rkp) s.87

-ZAD

198 b

(7) Y choc na iego twardey rohatynie, (8) Czym się poki szeł, Aſtyages zdobieł, (9) Y wiego ręku oney ſrogiey swinie, (10) Osmieliwszy się wrocic nazad: dobieł, (11) Sobie, przyznawał męstwo w tym terminie, (12) Daulet, też żeby tymŁaſkę zarobieł, (13) Dosc ma ſam z siebie:

W.Pot.Syl.(rkp) s.99

ZAD

36·b

(35) Głupi doboſa do
trębaczow ſuka, (36)Gdy
dudek duda, y kukułka
kuka. (37) Coſ gdy nie-
dzwiedzia duzego się
zdarzy, (38) Poſczwac
brytany: ten z zadu ow
zprzodu, (39) Charci w
ſecundzie, y drobni oga-
rzy, (40) A ia długiego
nie daiąc rozwodu, (41)
Oſczep w nimtopię: Ten
mruczy y marzy,

W.Pot.Syl.(rkp) s.20

ZAD

43 c

---

(6) OnPokoy z Rzymem zawarł: my na zadzie, (7) Zeby nam niechciał musimy się kłaniac, (8) Dlapomsty: Kupcow z Syryey wyganiac. (9) Iesli nam uyda gołe przeprosiny, (10) Łakomy to człek y pyszny był z młodu, (11) Ani ia inszey widzę wtym przyczyny, (12) Ze niechciał włozyc w Traktat Rzymski Rhodu,

W.Pot.Syl.(rkp) s.24

ZAD

92 a

(11) iednak się Kozacy poddac nie chcieli bo im Gluch Pułkownik na posiłek pospieszył dlaczego nasi attakowac ich przestali. I zaraz Woiewoda Bracławski poszedł przeciwko temu Gluchowi zktorym potkawszy się pod Lipowcem obaczywszy niezmierną kupę Kozactwa umknoł się na zad, ale Gluch pędził zanim.

Hist.o b. s.18v

ZAD

(2) co widząc nasi iuz pryskać y uciekać poczęli, ale Krol dobywszy Szable mocno się uwijać począł po Obozie, wołając aby tego wstydu nie czynili, dla czego innych wołaniem y perswazyą zawracał, drugich zaiezdzał konie za cugle porywając y na zad cofając.

Hist.o b. s.14r

ZAD

(35) umyslnie do inszey skoczył rozmowy, czego Xiąże nie chcąc słuchać obroci się wzad koniem y do swego odiechał Obozu. (s. 10v) Aż tu w nocy wszystkie siły swoie na naszych wywarł Chmielnicki ze wszystkich stron następuiąc,

Hist.o b. s.10r-10v

ZAD

139 d

(s.766) Poiéchał ćiélęćiem.
Odmiáná ábo przemiáná/ rozmáitość płodźi rzeczy.
Przéplátáć cudniey/ miley.
(s.767) Odmienić zdánie.
Rozmyślić się. Cofnać się w zad.
Odmieniło się szczęśćié.
Obroćiło się koło.
Odmiáná prętka.
Odmłodniał. Ożył.
(s.768) Poprawić chcąc pogorszył. Ogniwaczék.

Knap.Ad.1632, s.766-767-768

ZAD

206 c

(s.1259) Wracam śię do rzéczy. Wrocmy śię do rzéczy. Podźmy dáley; do końcá.
Wrácam śię wzad.
Wróbl by vniosł iégo máiętność. Muchá by z tem vléciáłá.
Wroná kraczé/ będźié déżcz.
(s.1260) Wronámi to karmiono.
Wrożká lédá z czégo.

Knap.Ad.1632,s.1259-1260

ZAD

19 c

(s.110) Cudze rzéczy lépſze śię zdádzą. Sąśiéckie wſzyſtko lépſze.
Cudzé wády choć máłe/ widźiem byſtrem okiem/A swe choć wiélkie/ pozad rzucamy z tłomokiem.
Więcey gość w cudzem domu zá godźinę/ niż goſpodarz zá dźień vyrzy.
(s.111) Poznáć śiébie ſámego.

Knap.Ad.1632,s.110-111

ZADAĆ

115 a

(s.615) Niémáſz mu co
zádáć/ zárzućić. Niémáſz
mu czym oczu záplufnąć.
Cnotliwy.
Niémáſz ná to odpowiédźi.
Niémáſz nic nad ludźié.
(s.616) Niémáſz niéſtátku/
poſtrzegſzy popráwić
ſtátku. Nié widzę w tem
żadney wády/ popráwić
gdy trzébá rády.

Knap.Ad.1632, s.615-616

ZADAĆ

69 d

((maią śię uzpokoić))
(28) według Konſtytucyi ~~ka~~ teraźnieyſzey wſzyſtkie obiekcye Vrodzonym Poſłom praeſentibus, ieżeliby iakie intervenirent, non praejudicando potym przyieżdzaiących (ktorymby były iakie zadane obiekcye) Sądowi. Potym ma ſubſeqvi powitanie Naſze od Izby Poſelſkiey; czytanie pactorum Conventorum; propozycya naſza, ſcripta ad Archivum przeſzłego Seymu podane;

Kon.Rozm. s.27

ZADAĆ

54 d

(6) Poymány tedy w obecnośći bárzo wielu Slachty y Pánow, ále żywo nie záiechał do Londynu, álbowiem w mieśćie Liceſtryey umárł 28 Novembrá. (Powiedano iż ſam ſobie zádał trućiznę áby tym ſpoſobem uſzedł przed gniewem Henrykowym, ále to nie pewna.)

W.Tylk.Stromata 1691 s.44

ZADAĆ

Se piquer d'honneur. chciwie zadać honoru.

Mal[illegible] Klucz, 222

ZADAĆ (~ do myślenia)

Radziw BAut 185

ZADAĆ

AVANCEMENT... Pecuniae in anteceſſum numeratio... ZADATEK, to co kto ma zádane ſobie przed czaſem, iáko, wprzod zádać liczyć piemiądze.

Dan Dict. I 145

ZADAĆ

CERVELLE ...

ON DIT proverbialement, Mettre quelqu'un en cervelle, (le mettre en peine, en inquiétude.) ... MOWIĄ dać komu w mozgownicę dać mu do myślenia trudność mnu y niespokoyność zádać.

Dan Dict. I 274

ZADAĆ

LubSHart IV 12

ZADAĆ

LubSHart IV 19

ZADAĆ

DONNER quelque chose devant quelqu'un pour le faire profiter, luy avancer un peu d'argent. Alicui aliquid prae manu dare, unde utatur. ZADAC Komu co ná zákł zádátek dáć komu.

Dan Dict. I 462

ZADAĆ (zadatek)

KwqPodr 93

ZADAĆ

Niektorzy przećiwko Reformie Rei monetariae rozmáite obiecta zádáią / á miedzy inſzymi więtſza część mowi ták.

Gost. Spos. Tr. II, 23.

ZADAĆ

Trep Rek Lib K. 130

ZADAĆ (komu co)

Trep Nek Lib
K. 191

ZADAĆ

otruc/zadác

Kus Weg L7

ZADAĆ

MIODOWI ZADANO

CHRAP. DIAR. I s. 195

ZADAĆ

Jakub. Jeszcze raz
3 Piąty Reguły zadam.

MaleRoz 38

ZADAĆ

(21) ći Máryiey dáli Elzbieći-
ne liſty, w ktorych co było.
Poniewaſz ſię Márya nie znaſz
do tego coć Páwlet zádał, dla
tego ći ſię ſądźić będą, bo w
moim Pańſtwie zoſtawaſz.

W.Tylk.Stromata 1691 s.12

ZADAĆ

93 d

(15) ((zezwolił...)) áby wypełnił pokutę ktora mu byłá zádána, y żeby prosił Arcybiſkupá iżby iego drogę odwlokł, co on záraz uczynił, bo odmienił Bog ſerce iego, y z człowieká Swieckiego uczynił, ták pokutuiącego, że miał ſobie zá ray bydź w támtym zámknieniu.

W.Tylk.Stromata 1691 s.74

ZADAĆ

(15) Z zalu sobie smierc zadał, kiedy ią w..nierządzie. Został, tak iako się to pokaze na sądzie Miłował ią y wszyscy wiedziec o tym mogą. A miłował uczciwie y zwyczainą drogą Tusząc za swe przewagi ktorychos się dosyc Napatrzył w małzenstwo ią v ciebie uprosic

P.Kochan.Orland (rkp) k.349r

ZADAĆ

131 b

(25) Wszedzie się rozgłosiła
ta wiesc w onej dobie Ze od
wielkiey załosci sam smierc
zadał sobie Płakał go Krol
płakała rada y Dworzanie
Płakał go y Francimer y dwo-
rowe panie Ale naibarzziey
pakał brat iego rodzony

P.Kochan.Orland (rkp) k.48v

ZADAĆ

(25) ((zahamował brata)) że
z swey własney ręki Smierci
sobie nie zadał iako chciał
przez dzieki Bo by był stał
kęs dalei aby na dwa kroki
Zabił by mu się brat był bez
dalszey odwłoki I krzyknie
nan o głupi o bracie szalony

P.Kochan.Orland (rkp) k.47v

ZADAĆ

(28) ((drabinę...spuszczała))
I po niey przystęp konus
do siebie dawała Ktorego ~~kiu~~
nie mogł poznac, bo zeby
był tainy Włosy zakrył y
ubior nosił nieżwyczainy
Przydał y to ze kto mu fałsz
w tey sprawie zada Bronią
tego dowiedzie ze prawdę po-
wiada

P.Kochan.Orland (rkp) k.49r

ZADAĆ

.....11 b.....

(13) A ieśli mi go teraz przeciw twoiey woley Szczęście dało,
nie grzysz się y darmo nie bolei Albo się gryz dla tego
żeć to z każdey miary Żądam,
żeś mi nie strzymał obiecaney
wiary) Ale ieśliś tak chciwy
na hełm doskonały Możesz go
miec, a z większą sławą

P.Kochan.Orland (rkp) k.4v

ZADAĆ

12 b

(k. 5r) (1) A nic mogąc tak prętko, na to co mu zadał Zdobyc się na wymowkę bo prawdę, powiadał Prawdę sczyrą powiadał, zzymał się y zęby Sciskał nic chcąc otworzyc zasromancy gęby Alc go wstyd tak trapił, y przeimował tęgi Zc na zywot Lanfuzy swey czynił przysięgi

P.Kochan.Orland (rkp) k.5r

ZADAĆ

żeby ((ſłużyły iákby zá párkány ...)). (6) co zádáło niemáło kłopotu y pracey Polakom; bo czyniąc ſobie drogę do źiemie nieprzyiaćiel·ſkiey/ muśieli wyśiekáć láſy/ y ná tym niemáło cząſu trawili. Ma też niektire fortecę/ pobudowáne częśćią z kámieni·y z cegieł po Włoſku/ ále bez fiánkow/ y bez ſtuk należących do umocnienia:

Boter – Relacyje 1609
s.60

ZADAĆ

134 c

(11) Lecz nie mnieysze było rosproszenie dwoygá pokolenia, ktore się były wroćiły do ~~zzz~~ zydowskiey źiemie: ábowiem gdy rebellizowáli Neronowi Cesárzowi doználi ná pokaránie śmierći zádáney Pánu Chrystusowi ostániego wykorzenienia:

Boter - Relacyje 1609 s.143

ZADAC

234 a

---

(18) Sam Artaxias z iednym tylko sługą, (19) Nad bystrą ktora, przy mieyskiem fła wale, (20) W rozlicznych myslach: przechodzieł się strugą, (21) Ze mu y Bratnie padną na mysl zale, (22) Czy iednę rane, czy oraz y drugą. (23) Iakie tam serca musiało byc drzenie, (24) Zadał wprzod, nim ią w rzece topieł, zenie.

W.Pot.Syl.(rkp) s.116

ZMAZAĆ

((Szkodaby Wenery, Tak lekko ważyc))(11) Daulecie ma rada, (12) Choc iey nie lubią, awżdyc patrzy z Cery, (13)Niech ci iedno raz wſerce iey Syn zada, (14) Podobnospuscią cokolwiek z kolery, (15) O inſe milczę, tu się cofni trochę, (16) Nie maswiat Matki nad twoię macochę.

W.Pot.Syl.(rkp) s.23

ZADAĆ

(35) precz to niech od ciebie będzie, (36) Czego y mnie Bog na wieki uchowa, (37) Zebym guſt maiąc wKrolewskim vrzędzie (38) Chociaſ na swiecie nie ieſtto rzecz nowa, (39) Miał Oyca twego na Thronie podsiadac, (40) Nikt tego dowiesc nikt nie może zadac.

W.Pot.Syl.(rkp) s.67

Zadać

71 a

(21) Nato iey Hirpin: nie day mieysca złemu, (22) Niech on vmiera, że-się na cię boczy, (23) Nie chciał się zmiękczyc affektowi twemu, (24) Poradźiemy mu, żesię z nami zroczy, (25) Zadac mu cze-go żołądek nie strawi, (26) A żago rychli niż twa gładkoscsprawi.

W.Pot.Syl.(rkp) s.38

WK

ZADAĆ

(29) Wroci się? pocoſ, naprawo naſwary? (30) Będzie oczyma swiecieł naRatuſu? (31) Gdy mu tak ſrogie zadadzą przywary, (32) Ktore poczciwych, nie są godne uſu, (33) Iesli odiedzie? doda ludziom wiary, (34) Toſz trzymaiącsię swego animuſu, ((konczy zamysły))

W.Pot.Syl.(rkp) s.73

ZADAĆ

---

(46) Cof to zasmierc: kto sam ią sobie zada, (47) Zeby ogniowe cierpiał męki poni, (48) Od rozumu to y od rzeczy stroni. (s. 57) (1) Słonce na niebo, doRatusza sędzie, (2) Na rynku iabłko po ludziach potoczy.

W.Pot.Syl.(rkp) s.56-57

ZADAĆ

110 c

(3) A skoro wswoim ci vsiędą rzędzie, (4) Stanie y Hirpin, dosprawy, ochodzy, (5) Pewien, przysięgą, że wſytkiego sbędzie, (6) Tam mu przy wſytkich zada Bomfin w oczy, (7) Ze wczymDauleta ta, dzis trzeci dzien winiel, (8) Wszytko sam człowiek niecnotliwy czynieł.

W.Pot.Syl.(rkp) s:57

ZADAĆ

15 d

---

(11)(1) Wtym mąż przychodzi, y o zdrowie pyta, (2) A widząc znaczną odmianę iey cery, (3) Y ze gorączką doymuie iey skryta, (4) Doktor przyczynę, powieda, z cholery, (5) Z ktorą się rządka mięsa pituita, (6) Więc iey krew puszcza, więc robi klisztery, (7) Plastrow y proszkow, zadaie dla potu, (8) Lecz iey nie może trafic antidotu.

W.Pot.Syl. (rkp)s.11

ZADAĆ

(17) Zażyła tedy Xifilowey resty, (18) Y na wieczny sen zasły ią aresty. (19) Prawi Cytyssa wżytko całem garłem, (20) Pewna żeiey nikt nieprawdy nie żada, (21) Wolno beż swiadka kłamac o vmarłym, (22) Wszytkich to Ludżi przyrodżona wada,

W.Pot.Syl.(rkp) s.53

ZADAĆ

(41) Lecz kiedy ow smierc raczy, niżeli tę, (42) Zbrodnią: y woli po Swiecie włokitę, (43) Otruc go mysli w czym iey Hirpin fczerze, (44) Służy: dostawszy kędys akonitu, (45) Ktory mu w Hinskiem chcą zadac imbierze,

W.Pot.Syl.(rkp) s.52

x ZADAĆ

64 c

(s. 27) Kędy mu w ſerce
ranę noż záda rzeźniczy,
Nie tylko dźieći, y ſam
w Páńſtwie nie dźiedźiczy,
Vmárł Stefan, ten Dekret
na ſiemſkie padł Bogi. Ze
Ták Krol, iák y gnoiek
umiera ubogi.

WyPot.Pocz.Herb.1696 s.
27.

ZAJĄĆ

48 a

(s. 18) Niechże mu to
kto záda? pewnie ſię wy-
wiedźie, Podpoiwſzy ná
rànym ſąśiádow obiedźie:
Albo więc garść, któremu
z możnieyſzych zátkuśći,
Nie tylko przyzna, álę:
do Herbu przypuśći. Dáleko
prędzey rowny rownemu
zá ládą. Okázyą offenſy,
nieſzlachectwo záda.

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s.
18.

ZAJĄĆ

48 a

(s. 18) Niechże mu to
kto zada? pewnie ſię wy-
wiedźie, Podpoiwſzy ná
rànym ſąśiadow obiedźie:
Albo więc garść, ktoremu
z możnieyſzych zátłuści,
Nie tylko przyzna, ále:
do Herbu przypuści. Dále-
ko prędzey rowny rownemu
zá ládą. Okázyą offenſy,
nieſzlachectwo záda.

W.Pot.Pocz.Herb.1696 s.
18.

ZADAĆ

(7) Wzięto Aphią do Wiezienia zaraz y gdy Gielaziuſz iey w oczy wymawiał ona zadała mu kłamſtwo y potwarz, gdy o truciznę pytano zaprzała się, y tego zganiając Smierc na ſamę Staroſc iego.

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 419

ZADAĆ

(18) wygadała się ze wſzytkim, iako, y iaką Staroowi truciznę zadała a przydawała coraz a wſzytko to dla ciebie Grelazyuſzu z czym (s. 419) (1) im się mu bardziey swiadczyła y nacierała tym bardziey ku sobie oſtrzyła

Hist. Świeże i niezw. rkp.
s. 418 - 419

ZADAĆ

148 b

(2) Gdy szedł na ſtracenie w wielkiey pokucie zapłakał za tak wielką hańbę Zakonowi. Franciſzka S. zadał idąc podle Konwentu przepraſzał bracią za zgorſzenie y namawiał ich aby Sciſle reguły pilnowali.

Hist. Świeże i niezw. rkp. s. 219

ZADAC

(2) umyslił truciznę iey zadac
aze miał poufałego Aptekarza
imieniem Kuroyuſza z nim o
truciznę nałozył Wydawſzy mu
iakim ſpoſobem żonę podſzedł.
Aptekarz się zbraniac począł
mieniąc ze za to obadwa bydz
mieli w niebeſpieczeńſtwie

Hist.świeże i niezw.rkp.s.211

ZADAĆ

99 b

(11) ktory uzaliwſzy się iey, wſzedł z kupą y drzwi wyłamawſzy gdzie siedziała wyprowadził ią ale zeby mu porwania cudzey Zony nie zadano zaraz ią ztamtąd do krewnych iey zaprowadził.

Hist. świeże i niezw. rkp.
s. 171

ZADAĆ

(2) Więc gdy tego długo było aby się byli z sobą pobrali należycie z Hortensyą oboie umyślili Orestillę ubić zadali iey tedy truciznę dwa razy, ale czy Sporządzeniem Bozym czyli dobrą komplexyią choć przybolała zwyciężyła truciznę że iey nic nie było,

Hist. Świeże i niezw. rkp.s.193

ZADAĆ

(1719) y widząc się iuz w łapce zadał sobie truciznę y we dwie godziny umarł. Znaleziono iednak przy nim liſty ktorym rad był bardzo Kardynał. Wyrozumiał albowiem z nich ze się iuz było na głowę iego sprzysiezono,

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 115

ZADAĆ

(20) Tam przyprowadzonym Onym Panom oſtatni dekret przeczytano. Ktory Robert Barry zgotowany nato Katedry czytał. Zadano im zgwałcenie prawa koſcielnego, zażywanie tytułu Krolewſkiego naſtępowanie (s. 124)(1) naſtępowanie na Zycie Karola. To uſzłyszawſzy Konradinus rozgniewawſzy się krzyknął Nieonotliwy zdrayco Smiałes Syna krolewſkiego dekrotowac

Hist. świeże i niezw. rkp. s. 123-124

ZADAĆ

(4) y temu Konradynowi truciznę był zadał ale bez skutku bo Bog ieſcze mu godziny nie zesłał. Więc panuiąc w Sycilyi po tyrańſku y dobra Papieskie naiezdzaiąc, gdy się chciał zmocnic Urban IV Krzyz przeciwko niemu podnioſł

Hist.świeże i niezw.rkp.s.122

ZADAĆ

44 a

(K. 12r) Ptastwo czały Rok krzyczy, nie nastarczyß strzechy To ocȝom, takze Vszom, dodaie Vcieochy. Grad skody, nie raz czyni, bo kazdy Rok spada Czesto wienc turbatiey, nie iednemu zada. Ryba, Łosos, Pstrąg, Lipien, rodzą sie w tym Kraiu. Owiec po Gorach wßedzie, roȝnego rodzaiu.

A.Kom. Dziejopis (rkp) 1704

ZADAĆ racuy

114 c

(45b) w ten cząs kiedy poczyna nádchodźić [sc. febra] dáć wypić. (Wilczy korzeń ábo Omieg, komuby w trunku był żadany, po dostátecznym ~~wykrtuś~~ wykrtuśeniu y wrácániu, tego źiela prochu ćwierć łotá z winem dáć pić dobrze, bo tey trucizny iad odeymuie.) Marg. Trucizńie z wilczego korzenia ábo z Omiegu.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 368

ZADAĆ rany

200 c

(20b) Rány od pſá ʒádáne-
leoʒy, naśienie ábo korʒe-
nie Kopru Włoſkiego ʒ miodem
plaſtruiąc. Marg. Od pſá ~~obráſ~~
obráſonym.- Od białych głow
rány kąſáne leoʒy, korʒenie
tego Kopru, ʒ rowną cʒęśćią
Bobowey mąki, a ʒ miodem
prʒykłádáne. Marg. Ukąſeni
od niewiáſty.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 391

ZADAĆ, ~any

105 b

- - - - - - - - - - - - - -

(31b) Kámień z mułem z hrubych wilgotnośći kliiowátych wywodźi. Ukąszeniu wszelákiemu iádowitemu zrázu uźywána, wielkim rátunkiem. Rány świeże ſpaia y goi. Trućizny wszelákie zádáne ták w potráwách iáko w trunku. Tákże Czáry głębiey w ćiało wpoione ábo ze krwią w źyłách zmieszáne wypądza.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s. 365

ZADAĆ, ~any

23 c

- - - - - - - - - - - - - - -

(21a) Jadem páięczym ábo y innych beſtiy iádowitych. Tákże ukąſzeniu od nich, tegoż prochu z winem w trunku używáiąc, ieſt oſobliwym rátunkiem. Wilcze iágody ábo wilczy korzeń, Aconitum Pardalianches Grekowie y Łáćinnicy zowią: ⟨komuby iákimkolwiek ſpoſobem były zádáne, trunek przerzeczony bywa rátunkiem doświádczonym.⟩

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.343

ZADAĆ, ~amy

23 a

(10a) ((dawać pić)) A ná ranę ſmołę ʒ ſolą plaſtrowáć. Trʒtac ábo ʒywe ſrebro. Tákże Bleytá ſrebrna, komu-by w trunku ábo iákim innym obycʒaiem byłá ʒádána, prochu ćwierć łotá ʒ Piołynu utártego ʒ winem dáć pić / Marg. Od ſkorkow ſtonogow obraſonym. Trʒtaći ʒádáney. Bleyćie.-

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.343

ZADAĆ; ~amy

51 a

(57a) Kolice ábo morzyſku w żołądku, w kiſkách, z kolery ieſt lekárſtwem. Trućizne iákieykolwiek żádney, wierzchołki z kwiećiem y z naśieniem iegoś, z Kminem kramnym w winie wárzyć, á po dobrym trunku tego náczośe pić ćiepłe dáiąc, ieſt wielkim rátunkiem.

Sz.Syr.Zielnik 1613 s.349

ZADAĆ, ~any

(18a) Truciznom wszelákim, w trunku ábo w potráwách zádánym, ábo (...) z ołowney bielli, Arseniku, ábo z złotołuski uczynionym, Służy [sc. kopr].

Sz. Syr. Zielnik 1613
s. 396

ZADAĆ, ~any

(18a) Truciznom wszelákim, w trunku ábo w potráwách zádánym, ábo (...) z ołowney bielli, Arseniku, ábo z złotołuski uczynionym, służy [sc. kopr].

Sz. Syr. Zielnik 1613
s. 396

ZADAĆ

Komuby w trunku
Świnia wesz była
zadana / także z wi-
nem go dać pić dobrze
(sc. aminek)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 *

ZADAĆ

201 b

(17) Sądź proßę káżdy iáko nieſprawiedliwie mi to zádano, y zoſtałem oſądzony. Marg. Podobno bym mogł był Woyskiem cobym chćiał zrobić, ále veneratio fides niedopuśćiłá.(-) Punct X. Nobis contra hoſtes noſtros et Reipublicae ducentibus et ipſe defuiſti,

J.Lub. Manifest r. 1666
s.102

ZADAĆ

201 a

(12) Czemu do wßelkiego ze mną y z Panem Woiewodą Sendomirſkim tráctowánia y poprzyśiężenia gotowemu Woyſku przychylnym nie byłem? czemu te zamyſły, ktore mi bezbożnie Potwarcy zádáią, do ſkutku pod tę okázyą nieprzywiodłem? .

J.Lub. Manifest r. 1666
s.102

ZADAĆ

(35) Więc żem Tátárow (s. 81) wezwáć, nazwał to bydź okrutnym lekárſtwem, iákiem Paſquilem, o to ná mię bezbożna náſtąpiła złośliwość, wie cáła Polſka, bo go z vmyſłu po wſyſtkich ſtronách rozſyłano. Wydanie Secretu w tym mi zádáłá złośliwość, żem go nie táił,

J.Lub. Manifest r. 1666 s. 80-81

ZADAĆ

254 d

(s. 128) (3) Zebránie to bezecnych w iednę maſſę, y bezwſtydnych fałſzow iawnie pokazuie, że to ſą zfábrykowáne, przenáięte, diſpenſowane wſzytkie Sądu tego nieſprawiedliwego Actá. Niech káżdy vważy, w ktorym też tu Punkcie zadanym mi znalaſł ſię choć ćień prawdy,

J.Lub. Manifest r. 1666
s.128

ZADAĆ

255 a

(8) ((znalaſł ſię...)) ieden document, iedna probątia, a nakoniec ſłuſzna iaka praeſumptio? wſzytko to, co mi zadano, podeyźrzenie na ludźi ſzczęśćiem y honorami kwitnących wymyślić może, probować pewnie niemoże.

J.Lub. Manifest r. 1666
s.128

ZADAĆ

(20) ((niechże zezna)) ieżeli cokolwiek prawdy, y Starożytnego Domu ſwego (ktoremu iawnie faſſywym świadectwem ſwoim wieczną ránę zádał) cnoty ma w ſobie: Ieżélim iego priuątną perſuaſią, (gdy mi náſtępuiące niebeſpieczeńſtwá iże potym okážyey nie będźie, pokázował) przyiął.

J.Lub.Manifest r.1666
s.84

ZADAĆ

212 b

(28) á zgadzaß ſię z ſłuß-
nośćią, z bogoboynośćią
táka Zołnierzow twoich,
Oyczyzny od ták wielu
Nieprzyiaćioł obrońcow,
krwie ſitis? co wßytko
Bog będźie ſądźił, y karał.
Dáley záđáie mi w tymże
Mándaćie. (s. 108) Punct
XI. Totum ſtudium in id
conuertiſti,

J.Lub. Manifest r. 1666
s.107-108

ZADAĆ

212 c

(8) Zaſługi y vczynki życia mego wyświadczą to ſame, że fałß co mi zadaią. Marg. Iedenaſta Obiectia, żem zawße Krolá Iego Mości vczynki gánił, pſował, Polskę piſmámi, rádámi, na Krolá podburzał á ſámą tylko pacificator Oyczyzny bydź praeſumował.(-)

J.Lub. Manifest r. 1666
s.108

ZADAĆ

(36) Azaż nieprośiłem, niepoſyłałem przez Iego (s.83) Mości Pana Ligęzę Czechowſkiego Kaſtellana, aby był Iego K.Mość odkrył tego oddawcę, iżeby był ten, co ſię y imienia ſwego zaparł, próbował to, co mi niecnotliwie zadał.

J.Lub.Manifest r.1666
s.82-83

ZADAĆ

(14) Marg. Ieżelim ia tedy uczynił coniuratią to było potrzebá, żeby ten co liſt bez podpiſu oddał, w oczy mu to zádał, y abym ia był ſądzony, iáko oto przez tyle liſtow, y przez Senatorá Páná Czechowſkiego prośił.

J.Lub.Manifest r.1666
s.83

ZADAĆ, ZADANY

- - - - - - - 296 b - - - - - -

(3) ktoremi ſcriptámi, niemáiąc tego pewney y dowodney wiadomośći, niektore zádáne Iego Mośći Pánu Márßałkowi przećiw RZeczypoſpolitey iákoby exceſſy, nieſłußnie przyznałem.

J.Lub. Manifest r.1666 s.150

ZADAĆ

Szálcy ábo nocny
ćień komuby był zà-
dány / Hányż z winem
słodkim ábo z bàstárdem
... pić dobrze.

S. SYREN. ZIELNIK 1613 S

408

ZADAĆ

Flufy wodniste z ciała y z członkow wszystkich wywodzi / z miodem zádány (se. sok euforbium)

S. SYREN. ZIELNIK 1613 s

ZADAĆ

potym przecedźić /
(sc. miód) y w fáſeczkę
wlać / zádawſzy mu
piwnych drożdży łyżkę
żeby tym rychlcy wykiſ-
nął

S. SYREN. ZIELNIK 1613 § 607.

ZADAĆ

potym mu (sc. miodowi)
Łyżkę drożdży piwnych
chędogich zadać do
wykiśnienia

S. SYREN. ZIELNIK 1613 Ś

96

ZAJĄĆ

63 a

(3) Są Oycowie święći/ ktorzy boleśći Bogárodźice (4) przenoſą nád boleśći Męczennikow wielkich/ nád ktore á co (Marg.) Boleśći męczennikow. (-) (5) było okrutnieyſzego? Anſelmá ś. ſłowá ſą: Cokolwiek (6) okrućieńſtwá żádano kiedy ćiáłom Męczennikow/ lżeyſze były/ (7) ábo ráczey nic/ względem twoiey męki

Birk.Oboz. s.27

kz

ZADAĆ

426 c

(24) Zmiłował ſię nád nim (25) Liſymáchus vczeń iego przedtym/ y żádał mu truciſnę/ áby (26) karánie ono nie dla grzechu/ ále dla wolności podięte co prędzey (27) ſkończył. O błogoſłáwiona klicży Kálliſtenowá/ względem (28) męczennice oney płomieniſtey/ w ktorey oſądzeni będą potępieńcy.

Birk.Nagrob.G.A.1632, s.54

ZADAĆ

Czátem miłemu swoiemu
zádane
Rany vyźrzawszy / nagle
się ocknęłá
(sc. Erminia - ze snu)

T.TASSO GOFFRED 1618 S

ZADAĆ

228 c

(15) Nie boi sie Ubogi chło-
pek aby z gliny Wypieł trucizne
ale boi sie krol Xiąze I Papiez
aby mu tam w złotey carce albo
Topaszowym Kieliszku czego nie
zadano W Turczech bespieczen
zyie Ubogi Rzemieslnik

K.Opal.Sat.(rkp) k.79r

ZADAĆ

118 d

(12) Ten Lewus cos go tak Z młodu
chował niedługo ze cie y z nogami
Iusz czuwa na twe zdrowie (do Ap-
tek zaziera. Aby tam co na soczur-
ki komuś zgotowąno Zadał ci w
drobiąnecce albo co polewce)

K.Opal..Sat. rkp. K 41 r

ZADAĆ

157 C

(6(Zdrad [illegible] figlow tyle troy y oszukania Ieden drugiego iak mogł powalił przes noge Ba y przes Kiy przesadzieł obawiac sie było. Ze gdy trzey Vprosieli niz poſsesor Vmarł Aby mu czego byli złego nie zadali Bo czekac teskno czasem wtakich okazyach

K.Opal. Sat. rkp.K 54 v

ZADAĆ

(19) Item Mięſo Liśie moczyć, álbo też pośiekawſzy drobno, dáć ieść. Item. Gleytá ktora przy trybie Srebrá odchodźi, tę zbieráć co ná wierzch wypryſka y zśiáda ſię, potłukſzy, gdy to bydło záchorzie zádać, raz ábo dwá, doświádczone remedium.

J.K.Haur, Oekonomika 1675, s.111

ZADAĆ

(28) do Iuràmentu ludźi nie-[illegible]-nych (àby ćie Pan Bog po'łogosławił) nie przywodźió. Myto chłopſkie ná mieyſcu ma bydź poſtánowione, ktorym wedle zwyczáiu zádàć y zàpłáćić, tylko pewnych mieć y wiàdomych, áby nie ućiekáli w drodze.

J.K.[illegible]aur, Oekonomika, 1675, s.63

ZADAĆ

119 d

(5) Jtem. Z Sálitrą obrok davváć, ták'e y w wodźie zákłoconą gdy pić będźie. Jtem. Nákurzyć go ſtroiámi bobrowemi z rutą ſuchą y rozmárynem. Jtem Dryakvvie Mithrydatum z letną wołą zákłocone obàlonemu zádáć wgárdło koniowi.

J.K.Haur,Oekonomika,1675,s.57

ZADAĆ

(19) Jtem Kożiey ſerwatki z puł tàkże gárcà ćiepło mu wlać w gárdło álbo iákiego mlekà ſłodkiego, rzecz ieſt pomocna. Jtem. Kliſter według wzwyſz pomienionych ingredientiey zàdàć mu.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675.s.58

ZADAĆ

121 c

(2) Jtem. Pieprz z Mlekiem, Gorcycá, Dyptan, Proch rogu Leleniego ſpalonego, ſalitrá, koliander, nà trunek lubo z octem, lub z piwem àlbo z winem vkłocone ćiepłe záđáó koniowi, pewne ná gliſty y rupie lekárſtwo.

J.K.Haur,Oekonomika,1675,s.58

ZADAĆ

(14) Czwarte przepurgowánie, Faenum Graecum vwàrzyć z Máiowym máſłem bez ſoli, y przez kilká dni dawáć koniowi. Kliſterą też purguią konie, ktorą ták nagotowváć potrzebá: Slaz z wodą vwàrzyć dobrze, wlac do tego nie màło oliwy, y garśc ſoli, y letno obálonemu záđáć koniowi.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.46

ZADAĆ

105 c

(17) Ná Ochwát Wietrzny. Mydłá i kilkà ozopkow vſtrugáć, álbo zniego gałki zrobić, ktore áby koń połknął z iákim zádać mu liquorem, krew mu też nie zàvvádźi puścić, z zeł między yſzymá.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s. 48

ZADAĆ

- - - - - - - 101 b - - - - - - - -

przę
(10) Trzećie purgowánie, Iárego Zytá młodego dobrze wywianego w deſzczowey vwàrzyó wodźie, y oſtudzone przez trzy dni dawáć pić koniowi, á wyſuſzywſzy źiàrno co koń nie dopiie z obrokiem z. mieſzánym zádáć.

J.K.Haur,Oekonomika, 1675,s.46

ZADAĆ

104 a

(21) wſypáć do tego łot ieden tłuczonego kádźidłá, vmięſzavvſzy, weſpoł obàlonegu po grzeble zádáć koniowi. Item. Ná ktorym, kolwiek mieyſcu vczyni ſię zokżá, według w zwyſz opiſanego ſpoſobu płaſtru zàżyvváć, áby ſię tęn nie zàſtàrzał defekt, zábiegáć wcześnie áby koń nie znoſaciał.

J.K.Haur.Oekonomika, 1675,s.47

ZADAĆ

66 d

(1) Iáłowká álbo Krowá, ktora byka przyiąć niechce, oſobliwie Pierwiaſtká, záſoſonego zàdáć iey śliża, áby go połknęła; ſkuteczne w tym vznáć możeſz doświádczenie.

J.K.Haur, Oekonomika, 1675, s.30

ZADAĆ

64 c

(32) przygrzawſzy trochę ſpołem, z ráná kázdemu bydlęciu, po kwatorce dobrey wlac w garło, żeby połknęło, nic im potym, áni áni pić, niedáiąc: ná drugie dźieśięcioro, y ná trzecie, ile będźie ná Oborze bydłá, tákowymże zgotowáć y záđáć ſpoſobem

J.K.Haur, Ookonomika, 1675, s.28

ZADAĆ

< Nie tylko bowiem śmierć iey przeszkody zàdàć nieumiàłà / àle też surowością swoią nieśmiertelną bydź ziemi y niebu obiàwiełà. >

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 12

ZADAĆ, ZADANY

<...otworzyłá się po śmierći
ráná ná nodze iedney / z ktorey
kilká godźin krew ćiekłá / áby
tákim sposobem y ráná z niebá
zádána bydź się pokazáłá...>

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 21

ZADAĆ, ZADANY

A gdy káżdy prágnął widźieć te przedźiwnie zádáne rány / uprzykrzáło śię Gertrudźie B.... Przeto prośiłá Bogá / áby te rány były zákryte / y otrzymáłá.

Okol. Sz. Niebo... Lwów 1644, s. 68

ZADAC

136 c

(70) Cewy B y D nie máią żadney trudnośći nowey, ktorąby Młynarzowi zádáć mogły w robośie. Byle ná cewy B dał dná ſzerokie po łokćiu, a cewek 24 miążſzych po połtorá calá ſporego. Cewy zaś D, o cewkach ſześći, iákie bywáią we Młynách Wodnych pod kámięniem.

Solski Arch.1690 s.84

ZADAĆ

_ _ _ _ _ _ 194 o _ _ _ _ _ _ _

(33) ydopierſzego Sciecia Szable wyciołem zgarſci zadawszy mu Rane wełbie y wrekę takmie Pan Bog niespodziewaną biedą nawiedził ytego niecierpliwego sługę Bolem ytak ten Rok wdomu nieOWſzem fortunnie skonczyłem zaCo Iednak chwała naywySzemu ~~xx~~ zeſię Onemu aniemnie dostało

Pocz.Pam. rkp. 1648 s. 119

ZADAĆ

(7) Wiesz iák wAmirze Weymer zádał tobie (8) Ranę, po Ktorey lubo zyw w tey dobie (9) A przęcies bolu iego nie Scierpiała (10) A ześ go cudzą Smiercią zlekowáłá (11) A cosz ia nędzna iak te rany znioszę (12) Co ie w zabitym Ludgierdzie ponoszę.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 162r.

ZADAC

222 a

(K. 74v) (1) Wypuść gniew
z oczu yzrąk krwáwych rá-
zęm, (2) A toc się sta-
wią uderz w nie zelazęm:
(3) A niechceszli ty, ia
sáma dostánę (4) Smierci,
y sama zadą[m] sobie rá-
nę (5) Smierc mi poczci-
wość małzeńską załozy:
(6) Wtym Noz wy[r]wawszy
do pierśi przyłozy.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 74v

42

ZADAĆ

357 c

(19) Czego uchodząc, znowu z ſtronę drogi (20) Do tey cie z ſobą zaciągą[m] Vsługi, (21) Ma wierna broni, abys na zamiánę (22) Tę, Ktoram Sobie miała zadác ránę (23) W Piersiach Millera odfarta Srogiego (24) Y Chciwa Na Krew, Krew wylała z niego.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 119r

ZADAĆ

(19) Dałby to był Bog,
zebym wespoł z Wámi
(20) Krwi przeslachetna,
spolnemi śiłámi, (21)
Miłey Oyczyźniey te oga-
niał sciány (22) I wprzod
nizlu by kto iey zadał
rány, (23) Na moich pier-
siach (by była przez zka-
zy) (24) Niech bym sam
Cierpiał, stokróć wżyt-
kie razy.

Oblężenie J.G.(rkp)K.6v

ZADAĆ

371 d

((za iey zdrowie pili))
(12) Y iey widokiem Nápoie słodzili. (13) Ona wzaiemnie gdy ná nich patrzała, (14) Więccey im Smaku smiechem dodawała: (15) Y wdzięczną mową z ktorey szło zelesce, (16) Nie iedno wszytkim, w Skryte Serca mieysce, (17) Wak ze zadane w zdychaniem leczyli (18) Rany,

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 123v

ZADAĆ

169 a

---

(7) Ludgierd do broni, á potym y koniem (8) Natrze nań Smiele y szermuie po niem: (9) Pięc mu rąn zadał w głowie y w rámieniu (10) Raz w Nogę prawą ciął go Ku Strzęmieniu (11) A ná oftatek pchnął go w zywot Stychem (12) Y rozłączył go z tym zywotem lichym.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 57r

AŚ

ZÁDAĆ

(13) Teraz iuz niewięm,
iezli do tąd zyie (14)
Ten złosnik, gdy się
sam przezemnie biie (15)
Ale moy Boze lub mi ná
zámianę (16) Za moię mi-
łość zádał w sercu ránę,
(17) Przećiego nie karz,
przęćie niech od ćiebie
(18) Ma pomoc, y niech
wygra w tey potrzebie.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 45 r.

ZADAĆ

(7) Rany to tylko przeszkodą w tey dobie, (8) Ktore tak srogie nędzna widzę w tobie (9) Ze napoł wątpiąc ledwiem cie poznała, (10) Ach sie wielka krew, tak z ciebie wylała? (11) Iak wielkie rany: Coz mowię ma rana, (12) Patrz iako większa w mym Sercu zadana.

Oblezenie J. G. (rkp)
K. 156v

2

ZADAĆ

- - - - - - 30 d - - - - - - - -

(22) Niemogąc tak niebnośnom wocby barbuconom obelge Ernestus strawic, in pari bwłaścba numero ludbi będąc, badawsby iemu mentite, do broni się rbucił. Na poiedynku sbkodliwie adwersarba swego Lettow ranił: koniu ostrog dodawsby, bdrubynom swoiom do Stralsuntu iachał niepostawsby wdomu, cbyniąc to podłuk prbestrogi Ouidiusbowei; lib: 2do de arte amandi.(łac...) Voro. 1644 s. 57

ZADAĆ

(23) Woliałem tedy wgotowności iuż będąc praeuenire, i żadac mu neceſsitatem dimicandi, niżeli czekac ażby sam infractus ſwymi fortelami, dał nam alarmo.

Vor. 1644 s.245

ZADAĆ

(6) I na tym Sądzie wywiodłsię Lettow zadanei zmazy. Reisenstein nieczekaiąc publicacyi decretu, a pogotowiu execucyi, umknoł. Obwinion y wyiąwszy decret, w pogoń zanim do Prus bieg, rozumieiąc wkrolewcu zastac, i na nim executią decretu otrzimac.

Verb. 1644 s. 73

ŻADAĆ, ŻADANY

66 b

(6) Wtem beł barjo bacjny, że nikomu znas priwatnych niejawał pensow; wskolie zadanich, abysmy się pilno uczyli dojirał. W Niedjielie. w Święta, u stołu inter colloquiia sacra trutinował, rjadko, żeby niemiał ktorego Święta articulum fidei ex catechesi explicare.

Verb. 1 644 s. 89

ZADAĆ

(28) Widźieć z ſamey zadánych mi wyſtępkow conſuſiey, y w czáśie przyczyn, progreſſow niezgodźie, á zgołá repugnántiey zprawdą, iáko záwźiętość ná ruinę moię, w głębokośći iádu y nieſprawiedliwośći, ßukánemi potwarzámi náległá y naſtąpiłá.

J.Lub.Manifest r.1666
s.61.

ZADAĆ, rany

Co się tyce ie[go] pilnoſci
około Skut y ran zadanych
[Miłej] Polſki Naſzy Vere fuit
alligatura Salutis

Herb. Or. XVII
p. 368

ZADAĆ co komu

Dziewiecioro dzieczy iednym
porodzenie[m] Urodzieła, A
boiąc się ukazac ich Mężowi
aby iey iako ona Kmiotownie
Czudzołostwa Nie zadał Naiąw-
szy Babe kazała ich utopic

Herb. Or. XVII
1-589

ZADAĆ

Kosteczki náyduiące się w głowkách prośięcych pod uszyma pobudzáią do snu utárszy ná proszek y zádawszy choremu.

Vade mecum
Zamość 1724
s. 135

ZADAĆ

gdy masz zádáć ten pro-
szek zapowietrzonemu,
weźmi go ćwierć łotá
zgrzey kwáterkę winá,
zmieszay y day wypić

Vade mecum
zamość 1724
s. 85

ZADAĆ

Bytem raz na zadkach Teologicznych, zádał Teolog w Mitrze: co ieſt niepewnego á przedię pewnego?

MTodz Kaz Hom 1681, 209 /I

ZADAĆ

Zádano Nábuchodonozorowi, dla áfektu dobrego, ktory miał do Dánielá, że on żyd, áby wywiodł, że nie z-żydowáciał, posąg ten drogi wybudował.

Młod.

Kaz. Hom. 1681, I, 73

ZADAĆ

zádádzą komu iáki nie ſmáczny kąſek, zádádzą mu, czegoby pies nie zgryzł, gárdłemby tego drugi przypłácił, á bogátemu nie będzie nic; w dobrą w kármázynową mu ſię to krew obroci

Kaz. Hom. 1681, 111/II

ZADAĆ

Czemuż to zámilkli? [...]
bo Pan náſz zádał im Dilemma
álbo rogátą rácyią

Włodz
Kaz. Klom. 1681, 94/II

ZADAĆ

po wymie cnoty, pierwsza obelgá płci tey, zádáć nie urodę

Młodzi Kar. Hom 1681, 72/II

ZADAĆ

Zádam gadkę Małżonkom i ~~Małżonkom i~~ mężowyźnie postáno-
wionym; ktory mąż naprzod
żony usłuchat? Niem że mi to
zgadnięcie

Kar. Hom 1681 i 82

ZADAĆ

A żeby was w drodze nie było
tęskno iednym zádam gadkę,
drugim zgádnę co myślą

Kaz. Hom. 168 I, I 82

ZADAĆ

32 b

(22) na ostatek Zaś y on na ratuſzu (s. 43)(1) Po 23 ranach onemusz zadanych z wielkim wſzytkich Zalem poległ. Ktoryż na ostatek był Dzień Triumviratu? Tu Lepidus, Antonius, Octavi[us], Z Sobą wespoł rządzić chcieli, lecz y ci wkrotce Sami zniſzczeli.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 42-43

ZADAĆ

(20) Za czasow jego Zbawiciela Pana Ukrzyzowano. 3tio Caligula ten na wſzytkie niecnoty był wyuzdany y na ostatek przez trunek jemu dla lubieznośći Zadany (s. 45) (1) rozum stracił. 4to Claudius Brytannią do reſzty Zawojował y od Małzonki własney pigułkami trucizną napuſzczonemi zniesiony.

Introd. do.. his. 1731 rkp.
s. 44–45

ZADAĆ komu przeciwną rzecz

Gdyby mi Alexander Gwagwin w opisaniu Moskwy y Powiatu Pietezorskiego przeciwną rzecz prawiący nie zadał (ktory powiadaiąc iakoby się ci ludzie (...) wedle obrzędow Cerkwie wschodniey okrzścili

At. Kaln. Cuda
Kijów 1638, s. 67-68

ZADAĆ ranę

śmiertelną zadałeś mu ranę.

At. Kaln. Cuda
Kijów 1638, s. 118

ZADAĆ, rany

zmárły Mikołay (...) powstáie/
mowie zlekka poczyna/y wielmi
utiskuie ná ránę ośćią zádáną

At. Kalu. Cuda
Kijów 1638, s. 187

ZADAĆ

ktoby zadał bękarstwo...
podpada winy ... zł. 2.

Ord. Reg. i Rat. 1733 (1938) s 271

ZADAĆ, ~any

175 c

(1) Lecz żeby iáſnie odkryć prawdę, y pokazać fałſz tey impoſtury, niech Sąd JWWM Panow zapatrzyć ſię raczy ná niektore okoliczności: Pierwſza, komu zadane praktyki? gdyby to wielkiey iákiey Damie, ktoraby powagą lub potęgą uſtraſzyć, fawory, reſpektami, nadzieią promocyi przeciągnąć, álbo bogactwy zdołałá zkorrumpować,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
II/ s. 74

ZADAĆ

(32) Słuchaycie nie Hieronymá, nie Auguſtyná, nie Chryzoſtomá, nie inſzego z Doktorow SS. boy tym podobno (moglibyście) lub nieſłuſznie (ná wymowkę niepráwości waſzych zádać Exagierácyą.) Ale ſłuchaycie tego, ktory ieſt Duchem Prawdy, ktory ieſt ſamą iſtotną y nieomylną Prawdą, ſłuchaycie mowię Ducha S. co nam y wam podobnym przez Jobá S. proroknie,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
V/ s. 20

ZADAĆ

399 a

(7) Niezmierne wyroki áby obiema tym ciężſzy raz zadáć mogły, doſyć ná iednym miały, záczym mowić y ſłuſznie mowić może ſtrapiony Rodzic. Tyś miał o Synu ſławę Oycowſką y przodkow ſwoich po mnie zátrzymać,

J.Ostr.Daney.Swada 1745
VI/ s. 13

ZADAĆ

42 b

(36) Y toć nie do konfiden-
cyi drogá, co mi in Voto za-
dano, iákobym ią extra ſphae-
ram propozycyi WKM miał pro-
ponowáć táxę Wakánſow. Nie
extra ſphaeram; boś nam WKM
proponował, ábyśmy podawáli
media proſecutionis belli.
Więc podałem primum medium,
mieć pieniądze, do nábycia
zaś pieniędzy rozumiałem y
rozumiem adaequatum medium,
táxę Wakanſow.

J.Ostr.Daney.Swada 1745
I/ s. 24

ZADAĆ

kto by zadał, a nie dowiódł,
poenae talionis ma subesse

Akta Krak III 1668 s. 712

ZADAĆ

.....134 d.....

(3) y mogłeś je od Oycá odwroćić á z śmierćią nic, nie umieß. (Musiałeś zámknąć śmiertelnym milczeniem gębę Sálomonie, ktory mogłeś gadki zádáne od Krolowey Sáby rozwięzywáć,) to Moriendum eſt, zoſtáwiłeś ná świećie nie ſolwowáne.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s.115

ZADAĆ

Jest tu taiemnicá tá: trudno
czásem rozeznáć / iesli grzech
ná myśli zádał iuż śmierć /
czy skonánie czyni? czy zábił
do końcá duszę / czyli tylo
stáwił ią v bran piekielnych?

Bisk Karniedr, 1623, 58

ZADAĆ

radby swoich vzbroił iáko na-
lepiey w zbroię /práwiedliwości/
áby im one strzały ktore puści
Tuk iego ná niezbożne /śmierći
wieczney nie zádáły

Bish Karniedr, 1623,9

ZADAĆ

Milczy Pánná [...] / stoi tu przed Symeonem iáko nieumieiętna. A czemuż to? Abyśmy się vczyli od Pánny naświęt. pogardzáć prozną chwałą: oczy ludzkie prędko vrok zádádzą tym / ktorzy łákną tych sławek.

Birk Kazniedz, 1623, 62

ZADAĆ

Nie będziesz mogł zádáć Sędźie-
mu wiecznemu / iż zápalony
gniewem / okrutną ná ćię
sentencyą wydał; ábowiem vczy-
ni on to z wielkim baczeniem
y rozsądkiem.

Bisk Karmedi, 1623, 7

ZADAĆ

iáki bol y ſmutek zadá grzech
temu / ktory nie ná cudze vtra-
pienia pátrzy [...]: ále ná
ſwoie grzechy ktoremi ſię Bog
dźiwnie brzydźi

Bisk Karniedr, 1623, 54

ZADAĆ

zadałem mu to naprzód
yz zawzistey niechęci swey
ku mnie bez przyczyny
tylko z podszczenia Pani
małżonki swey czynił

Dekr. sąd. z-m.
okp 1. 63 b

ZADAĆ komu co

zadał mi w tym pozwie
że Jakobym zaprosiwszy
go do siebie wymógł ten
obliq u niego by przemo-
wił go na danie czego

Dekr. sąd. ziem.
wkp s. 646

ZADAĆ, ~any (z-e czary)

Pan Szostowicki (...) z Rosien powrocił y sama Iey Mc Panią małżonkę swą w cięszko słabym zdrowiu wielce chorującą od zadanych przez Panią Izabellę Płocharską (...) y iey Rykunię Czarow, zastał

Rkp s. 33b
Dekr. sąd. żm.

ZADAĆ

8 b

((cenſury ſię nie obáwiam))
(11) áni na nię uważam,
chyba żeby mi to zadano,
że poprawować chcę zwyczaię y obyczaie ludzkie,
Sam wiedząc że poki świata, poty y wyſtępkow w ludźiach, á iako dawne Axioma nieſie Peccata erunt donec homines.

Jabł.Skrupuł 1730 s.9

ZADAĆ

66 c

(31) A iezeli[m] dotychczas przy grzechach się ~~wieszałx~~. wiezszał A nie przeto załuię ze mię wrzucic miały Gdzie piekła bezdennego Nieba grozą skały Nie przez ze dla grzechow Nieba postradałem Lecz ze Bogu niezmierną ach ranę zadałem. ~~(sxx146)x(1)xWolax~~

Kod. Konopcz. rkp. s. 145

ZADAĆ, rany

71 b

(18) Ia co predzey zadane krzywdy uspokoie Zelazem scigay: iesli imie twe zelzone Przytym ogniu wydawaÿ sławe, zaciemnione Wez pioruny odemnie: a kto sie nawinie One nąn rzuc od reki twey niech ogniem ginie

Kod.Konopcz. rkp.s. 149

ZADAĆ

(9) Zadano komuś queſtyą, czemu teraz Sukceſſorowie Apoſtołowi cudow nie czynią, odpowiedźiał, że nie mogą mowic co Piotr ſwięty, kulawemu, proszącemu o iałmużnę powiedźiał; argentum etc. aurum non eſt mihi, y dla tego nie mogą mowić skutecznie, iak ten Apoſtoł; ſurge et ambula.

S.Leszcz.Głos wyd.1733 s. 18

ZADAĆ

3 b

(21) Widziáłám y Sequánę
Skárzącą ſię ná ránę, Kto-
rą iam Iey zádáłá Wziąwſzy
Iey to, co namilſzego miáłá;
Zkąd iey, aż do tąd, z nie-
znoſney tęſknice, Płyną zre-
nice.

Morsztyn Cyd wyd.1752 s.103

ZADAĆ

Pan Bog (...) tego iego bluźnier-
stwá nie zćierpi / iż nieprawdę
Ewángeliey iego świętey zádał.

Star. Kaz. 1649
s. 253

ZADAĆ

gdy truciznę komu zádasz!
Látwie go zábić możesz: ále
do pierwszego zdroia przypro-
wádzić trudno/ábo cudownie
práwie do pokazáć musisz.

Staroz. Kaz. 1649
1. 347

ZADAĆ

Coż mu tedy ták ciężkiego zádáli / co go bárziey boláło niż rány? ...

A to mu to zádáli / że się náśmiewáiąc z niego mowili: Vah qui destruis templum Dei, ...

Stor. Kaz. cz. II. 1649, s. 138

ZADAĆ co komu

tá więcey nie záda żalu
nigdy tobie

W. Offin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 43

ZADAĆ komu co

zádać mu to, że nie był
Synem Phoebowym. Tą
przymówką Phaéton
rozgniewány, matki
Swey klimeny prosił,
áby mu ojca prawdzi-
wego powiedziała.

w. Offim. Metam. Ov
Ku. 1638. s44-45

ZADAĆ ranę

brzmiało
wszystko powietrze psimi głosy
Naypierwsze iemu [sc. Akteonowi] we
grzbiet Cygan zadał rany

w. Offin. Metam. Oc.
kr. 1638, s. 111

ZADAĆ, ~any

ukąszeniem od żmiie w piętę
zadanym, do podziemianow
poszła [sc. Eurydyka].

L. Otfin. Metam. Ov.
Kr. 1638, s. 388

ZADAĆ, rany

oná oycá swego zdrádźiła,
y fráſunkiem zádánym,
zdrowia iemu umnieyszyłá.

w. Offin. Metam. Ov.
kr. 1638, s. 261

ZADAĆ

Zádaſz ná wieki ſromotę Hárdey tey
Monárſzyney / y ſwoie wywyższyſz
Bárzo imię wyſoko

Tward. Paskw. 1701 71

ZADAĆ

W lekárstwie truciznę zádał

Sleszk. Dow. 1649, 3

ZADAĆ

Jeszczebym się nie tak bárzo lękał
zwierzyć się zdrowia Zydowi / gdyby
go tylko tá pomieniona Ustawá
do tego cisnęłá / áby mi w lekárstwie
truciznę zadał / ábo (...)
opáczney róady ná moię chorobę
nie dał

Sleszk. Dow. 1649, 3

ZADAĆ

Jeżeli kiedy ná zádáne innych w Dyfkurfie ugryzki z respanfem odezwáć się trebá, według admonicyi Seneki

Bydz.

Polak Sensat 1733, J 7 r

ZADAĆ

zaczem drudzy wpadłszy (sc. do miasta), wielki im krzyż (bo się to w dzień ś. Krzyża działo) zadali

p. Wał
mur

W. DEMB. PRZEW. Gł. 1623

(1859) s. 105

ZADAĆ, ZADANY

Obiectus Zadanij

Anstepp, 93

ZADAĆ

ktorego Dekretu Executia, w Mieśćie Gergen ſtać (2) ſię miáłá. Żądano mu/ że per factiones [et] potentiam (3) Principum Externorum, intruſerat ſe in Principatum, [et] Patriam (4) periculoſiſſimo bello involuerat: że tributum (5) extraordinarium, externo Principi ſoluendum, in Patriae caput (6) ſubmiſſione ſua, attraxe at: że ingreſsum externis copijs (7) permiſerat: á że poſt reſignationem illegitimi ſui Principatus,

Merk. Pol. Ord. 1661 s. 234

ZADAĆ

378 c

((kázał żyię vćiąć 2 Officyerom)) (31) żádaiąc im/ że z ich (32) przyczyny chłopſtwo powſtáło przećiwko Turkom/ á że przez (33) długi czas nic nie woźili do Miáſtá iáko przedtym czynili, (s.267) záczym Tureckie Woyſko bárdzo znędznione zoſtawało/ dla (2) chorob ktore w nim panuią/

Merk.Pol.Ord.1661 s.266-267

CP

ZADAC

86 b

((pánowały...ták ćięʒkie
choroby)) (26) y ták gwał-
towne/ ʒe oſłábiáły prʒeʒ
to bárʒo śiły (27) Wene-
ckie/ y nayduią ſię nie-
ſpoſobne do dálʒey impreʒy/
ʒwłaʒcʒá ták (28) nagłey;
do tego obawiali ſię/
áby ʒádawʒy im teraʒ táko-
we (29) prace/ nie tylko
bárʒiey nie oſłabiali/
ále teʒ/((aby międʒy świe-
ʒo prʒyʒłym ludem teʒ
choroby ſię nie wkrádły.))

Merk.Pol.Ord.1661 s.53

14

ZADAŁ

((máiąc ʒpowinowácenie ʒ Domem Hetmáná)) (24) ktorego rodʒony Brát ʒmárły miał ʒá ſobą Corkę Hoſpodárſką/ á tá (25) po śmieréi pierwſego Mężá poſłá ʒá Pułkownika Koʒáckiego (26) Złoterenką/ ʒádałby ʒáwſe Konſtán temu cokolwiek myśli/ á w (27) vſtáwicʒną wprawiłby go ápprehenſyą.

Merk.Pol.Ord. 1661 s.148

ZADAĆ

37 c

(5) o czem za żywota onego Krolia żadney wzmianki niebeło, więc gdy Krolowie zmarli, ktoś ręce zmyslioney fałś zada, gdy pieczęc aduiuum strafiełasie;

Liber gen. 1626 K 10 v

ZADAĆ

- - - - - - - - 51 d - - - - - - - -

(6) Ibid[em] Drudzy sliachectwem się cozycic niemogą, ktorzy list na Sliachectwo otrzymawszy, maią na sobie sprawy mieyskie[g]o stanu, ktore stanowi sliacheckiemu nieprzystoią ate statutem są opisane; Zadenſię takowym liſtęm uprawa niebędzie mogł bronic, gdymu Nieſliachectwo zadadzą,

LIber gen. 1626 K 13 v

ZADAĆ

((pod Pany ciſnąſię.))
(25) rozumieiąc że żaden iuż niebędźiemu smiał żadac abo rzec że chłop ieſt, thegoſie nadźiewaiąc że p[ro]tectią panſką chłopſtwo swe żakrie) A ieſlibysię trafiełło żemu o chłopstwie iego kto co wspomni, to żaraz nie wywodem tego żnieſc, alie żabiiacſie opowie.

Liber gen. 1626 K 11 r

ZADAĆ

332 c

(6) Ten Gospodzielſki poiął beł drugą żonę Petyhorcownę nieiaką. Temuß ~~za~~ że chłop ieſt żadał mu beł Wereſczaka nieiaki z Be[ł]ſkie(go) Woiewoctwa y dowodził mu że bekart A.1616 a nie wywiodł mu ſie s tego.

Liber gen. 1626 X ~~108~~ 109

ŻĄDAĆ

(20) prʒyiiechawßsy ʒniemi do polski wyłupał im sʒkatułę y pieniądʒe wʒiał, dobßło te[g]o ʒe on y wsadʒonego w kaydany A[nn]o 1625. Potem puſcʒono[g]o ⟨abeł prʒecię prʒy p. Woiewodʒie ktoremu ʒdrayca tento ʒadalbel trucizną,⟩

Liber gen. 1626 K 46 r

ZADAĆ

312 b

(14) Wtęm umarł A. 1627. Jan Potworowską poial bel w Sczawnie mieszkał Mikołay w Buzęninie mieszkał Widawską Węzykownę miał za sobą z Widawy. Temu oycu tych Buzenſkiemu y synom ten Je(go) zadał bel publice ze chłopſkie(go) rodu są.

Liber gen. 1626 K 101

ZADAĆ

334 a

(28) [Zadał im bel P. Zagorski z Czechowa Ignobilitate(m)] y excepty Autenticzne powymował gdzie w Bydlowie ociec ich mial sprawe Siwcem go y laboriosu(m) pisąno Z Miełostowie y ates[ta]tia woytowskie wieyskie co swiadomi beli dobrze tego Siwca.

Liber gen. 1626 K 109

ZADAĆ

- - - - - - - 186 d - - - - - - -

(21) Temu Ciechorſkiemu zadałbeł P. Jan Osowski zjąnowic u Wiſlice, że chłopſki Syn ieſt. wie dobrze skąd ieſt .... Brat tego to Jerzy uP. Staroſty Opoczyńſkie[g]o Olesnyskiego służeł gdy do Prus iezdzieł A[nn]o 1627.

Liber gen. 1626 K [illegible] r

ZADAĆ

130 a

(41) Branicki ʒowieſie ... bekart Branickie[g]o ten u P Paßkowſkich trʒymał folwark niedaleko Zatora circa 1620 Brodaty był niemal natenczas ʒony (29) Branwicki naʒwaſię Jąn. Ten ʒJawiwßysie skądsi kupieł ßpłachec wewsi Charʒowicach od Sendomierʒa putory mile te[g]o wSendomirſki Ziemi ʒa chłopa wßyſcy maią y publice tomu ʒadaią.

Libor gen. 1626 K 38 r

ZADAĆ

(30) Ci że od Rawy Ociec, ic stoy wsi Orlicygory wyšed. Stad Rawica herbu uprzedli sobie zażywac, ale kożdy totics quotics może im Jgnobilitatem żadac, Na Autentik ich powiedzieć im że fałšywy, bo po dacie fanat[us] oyca ich pisąno:

Liber gen. 1626 K 23 r

ZADAĆ

10 b

15) Tego pozywaiąc owywod, zadacmu ze tak z deſczęm spadł iak zaba: Tacy Plebeani maią sposob ten w ſzrobowacſię do Sliachectwa; To dowiedziawszysię o drobney Sliachcie takiego przezwiſka iakie sobie przybrali iadą donich y przepłaci pieniądzmi,

Liber gen 1626 K 5 r

ZADAĆ

212 b

(32) Temu Czerwieiosſkiemu(za-
dał bel publice że chłop ieſt
zoſtroga) Rotmiſtrz teyże Roty.
P. Sieracki z Zawatki zpodgorza
muſiał to połknąć aliee Sieła
ich w podgorzu za chłopa [g]o
maią y to mu zadaią.(marg) P.
Dębicki otę(m).

Liber gen. 1626 K 62

ZADAĆ

29 c

(19) Zas y przeciw Conſ[tytu]tiey
czynieł A[nn]o 1550 fol 3 gdzie
opiſuie. Jeſliby komu liſt na
Slachectwo był dany, apotym za-
żywałby praw mieyſkich y handliow,
ktore Stanowi Slachectwu nie-
przystoią, zadenſię takim liſtem
uprawa ſobycie niebędzie mogł,
gdybymu Plebeitatem zadano etc.

Liber gen. 1626 K 8 v

ZADAĆ

94 d

((w co inszego bili [sc.Szwedzi])) (2) to iest aby króla Augusta detronizować- Zaczym zadali owym dokumentom fałsz, powiadaiąc że w Wielkiey Polszcze na Nie zgody nie było i P. Bronisza Starostę Pyzdrskiego że się chciał circa Legem protestować na smierć porąbano,

B.Otw. Dzieje s. 88

ZADAĆ

147 c

(21) Lecz iednak ſobliwie ten Komedyánt w máſkárze Plebana ſczypie JMX Diſkupá Krákowſkiego/ yięmu to zádáie/ że nie czyni powinnośći ſwey dośyć w bronieniu Akádemiey/ we ſwey ſię doſtoynośći poczuwáiąc/

Pięknorz. Gratis 1627 s. 117

ZADAĆ

12 b

(21) Przetoß na to co im tęn komedyant vv maßkarze Plebáńskiey ſłavvę ich dobrą ßarpaiąc a komedyą ſwą ludźkie duße zarzaiąc zadał, piſmęm tym iáko będźieß czytał czytelniku baczny przez mię odpovviedaią, nie dla te[g]o

Pięknorzecki, Gratis 1627 K.A3v

ZADAĆ

Pokutá dobrowolna/ prywatna. Udam śię ná pokutę. Zádam ſobié iáką pokutę. v. Pokutę czynię.

CN II

~~BÓL~~ ZADAĆ *

Ból zádáię/

CN II

ZADAĆ

Uciékam ʒ-kąd do kąd/ uciékł ná drʒéwo. uciékam prʒéd cʒym. od Pánów uciékáią. Piętámi. Nié ʒada mi tego ʒém prʒéd niém uciékał. uciékłʒy.

CN II

V

ZADAĆ

Ranię kogo/ ránę ʒadáię/ tnę.
Ćiąć kogo. ćiąć/ obraʒić.
ʒránić aʒ do kośći/ Oblicʒną ránę
ʒádáć.

CN II

g

ZADAĆ

Kryminał/ Kryminały. Kryminał popadł/ Kryminał komu żádáć/ kryminałem obwinić/ Kryminału śię ſpráwiać v ſądu/

CN II

ZADAĆ

Zágrábić/ pobrać do ſkárbu/ v. Konfiſzkowáć. Zágráć w piſzczałkę/ v. ʒáryczéć. Zágráć komu/ ʒádáć trudnośćx/

CN II

D.

K

V

S

ZADAĆ

/ zádáć ná Sądek Máłá;

Er.P.H. 174

ZADAĆ

/(zádáli mu ćieśń w wybierániu
Podátkow,)

Er.P.H. 211

2ADAĆ

/ Zádałeś mi WM. wielki Strách, (nábáwiłes mię wielkiego Strách u;)

Er.P.H. 204

ZADAĆ

/ zádać Pacyentowi Proſzek w Winie;

Er.P.H. 200

ZADAĆ

Uſzczerbek zádáć.

Er.P.H. 4

ZADAĆ

/ zádać Przyjacielowi trudność;

Er.P.H. 102

ZADAĆ

/ á cżemużećie mi cżego nie zádali ?
/ jákośćie Skopu ztágowáli byli.

Er.P.H. 171

ZADAĆ

będźie trzebá Pácjentowi jeſzcże jedną zádać Kliſterę.

Er.P.H. 148-149

ZADAĆ

/ nie udają ludzi źle;
/ zdążon nową grę;

Er.P.H. 51

ZADAĆ

/ śmierć jego zádáłá wielką
żałobę;

Er.P.H. 556

ZADAĆ

/ zarzuć1ć (zádáć) co moku (nie przyjemnego) zápluſnąć komu czem oczy.

Er.P.H. 562

ZADAĆ

/ nie możemy Drożdży dostać;
/ zádać Piwu (Drożdże;)
/ Piwo drożdżyste.

Er.P.H. 448

ZADAĆ

/ Truciznę pić, (ſobie zádáć;)

Ex.P.K. 388

ZADAĆ

(17) milczeć ſię im daley falua conſcientia nie godźi wrzeczych, ſobie zadanych, aby im okrućięńſtwo prawdźiwe, nie przed ludźmi ale przed P.Bogiem, nie nad ćiałły, ale nad dußami ludźkimi ſłußnie zarzucone bydź nie mogło.

Miąłmorzecki, Gratis 1627 K.A3v

ZADAĆ

- - - - - - - - - 30 a - - - - - - -

(1) ázáby kto ſmiał to zádáć
Akádemiey/ że to czyniąc ſobie
tylo gali. Przetoż Jezuići tym
ſámym/ że ná tákąż robotę ktorą
ná páńſczyńie odpráwić powinni/,
proſzących ſię przyimuią/ dla po-
ſpolitego dobrá to czynią.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 12

ZADAĆ

40 b

(25) od ktorych tymiż rzeczámi rożny był JąnKrzćićiel. przetoż Chryſtuſowi zádáli żydźi Matt.11 Ecce homo (łac. ...), mięſiarz/ wczaſnik/ żynká; á przećie żaden katholik nie rzecże/ áby Janowe źyćie było doſkonalże nád Chryſtuſowe.

Pięknorz. Gratis 1627 s. 18

ZADAĆ

Ma też nieprzyiaćielá
z ráná ile można strze-
lániem uprzedzáć (...)
A lubo tego (...) ledwie
dokaże, przecię iednák
Puszkarzom iego prace
niemáło záda

Archelia, cz. II, s. 68
1643

ZADAĆ

Komuby zaś zadane
było nie Szlachectwo, ten
--- powinien na Seymiku
przypozwany, naypierwey
emundowac się.

W ŁUBIEŃSKI HIST 1763 =
232

ZADAĆ

Karol IV. Cesarz w odys-
kursie zadał Królowi
Węgierskiemu bykarstwo

W. ŁUBIENSKI HIST 1763 s 44

ZADAĆ

Około nowin też często mnie przy stole pytano, a o tych niebezpieczno było mówić, bo nie jednemu trudność zadały.

Markowicz, Zapiski
rkp n. 13

ZADAĆ

Kto iem (se pszczołom) podrzyná robotę do dná dociągnioną ... zádá im niepotrzebną robotę, z omięszkániem

J. OSTROROG NAUKA, 1614 s

Ark D

ZADAĆ

---

(9) Są tam Szołtyſi bogaci y konie maią dobre y nienowina im było tu do Chocża piniądze wożic nieboßczyka P.Woiewody. Dostatecznie znieżie się we wßystkim Konarſky zWMMP. na ktorego się referuię. O owßy teß per o[mn]ia sacra proßę, chocby zadac co temu coby ie spuscił, ia przy odbieraniu zapłacę albo raczey dopłacę.

K.Opal.L.rkp s.100

ZADAĆ

(7) ażaż to nie będzie wygrana kiedy iuż iakoby poſeſſionem arripiemuſ, kiedy kołu gratulabimur reducem postliminio libertatem, kiedy y ia to w votum moim wſpomnię przy valedicty Posła etc. Iuż ten przegra kiedy nie stanie. Alec y daley racz tylko WMMP. przypomnieć ſobie owe na przyſłym Seymiku Szynpki ktore Staroſcie chudzinie zadano,

K.Opal.L.rkp.s.272

ZADAĆ

297 c

(21) Iurydyka teß wKaliß. ℔ Constitutie owe przepiſane na kartę o zasiadaniu do vcierania Artykułow pos[y]łam WMm-u M-u Panu do ktorych to prȝydam ze P. S[en]dȝia Poznanſki stary pomni to dobrze kiedy Artyku[ły] vcierano v [P.] z Gorki w gospodȝie ba y do Kurnika ieȝdzono kiedy sobie [c]horobę zadał

K.Opal.L.rkp.s.250

ZADAĆ

2 a

(10) Więc iáko groch przebrány ſnádnie ludźiom práżyć/ (11) Ták twey wyborney pracey káżdy może żáżyć. (12) Przeco<od bácżnych ſłużną otrzymawſzy dźiękę/ (13) Oźuwcom żądaſz ſercu ich zwycżáyną mękę.>(14) Piotr Blastvs Kmita.

Rys.Prov.Pol.1618r., s.3

ZADAĆ

56 b

Ná przednowiu puſtki
w gumnie.
Nie trzebá być gorąco
kąpánym.
Ná zgonney toni.
Naydźieſz czáſem y tákie-
go/ co ſię boi ćieniá
ſwego.
Nie rádáby ſzyiá puſczá-
łá/ iedno iż ręká ſczkaw-
kę zádáłá.
Naćiężey począć.
Naćiężey ſię oſtráſzyć.
(Dec.2) Naćiężey ſię
ochynąć.

Rys.Prov.Pol.1618 r.,
Cent.XII,Dec.1-2

ZADAĆ

234 a

((wywołał z Taboru Koreckiego)) (25) iakomu Przyiaciel Traktaty (26) Radząc: coc potym ztymi ginąc desperaty (27) Okupcie się na głowy co was tu ieſt złotem (28) Bron oddaycie: a Han was daruie zywotem (29) Gdy tak Gałga postarey Koreckiemu zada (30) Wprzod rzeczę głowy ręka; wprzod swobody strada, (31) Niż bron odda:

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.19

X

ZADAŁ

270 b

(51) Wſytko wie, tego nie wie dosiebie nieborak (52) Ze sklep dziurawy ledwie stoi zaPułtorgk (s.34) Niech zesię iedno iaka Krolewczyzna błysnie (2) Obaczę iesli Zołnierz przed nim się docisnie (3) Juſ nanię zadał kto tam na Tandecie siedzi (4) Pewnie nayzaſłużenſy, do niey nie uprzedzi

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s.33 - 34

ZADAĆ, ZADANY

⟨Plaſzczká Rybá ... ſzkodźi Człekowi;
bo według Dioſkrideſa od niego zádane
rány, nie wywikłánych chorob
y bolow bywáią przyczyną, ...⟩

Chmiel. B. Nowe..., Lwów, 1745, cz. 1. s. 530

ZADAĆ

317 b

(7) Swoi, czy nieprzyiaciel nie pierwey się dowie (8) Aż na koniec Wołoską poznawa po mowie (9) Więc się o nich uderzy chociaż iuż mrok padał, (10) Gdzie swoy Swemu nie iednę skoro ranę zadał

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 53

DL

ZADAĆ

475 d

(21) Co gorſza, siełа chorych, siełа się wykrada, (22) Ieda sobie przyczynkę do Kamienca żada (23) Tyleſ Boryſa widac, y by ich nie trzymał (24) Dniestr: by ich y za Dniestrem Tatarzyn nie imał (25) Ledwiebyſmy przy trzeciey częsci iuſ zostali

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 114

ZADAĆ

634 a

((Pięćdziesiąt lat dochodzi))(23) Iako krew chuſtem leię, za miłą oyczyznę (24) Że mi iuż żadney rany, chybaby przez bliznę (25) Ani ſabla Turecka, ani Szwedzka kula (26) Łuk Tatarski y oſczep, grubego Moskula (27) Ztym się pochwalic mogę przed wſytkiemi smiele (28) Z przodu żadac nie może na skrzywionem ciele.

.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 178

ZADAĆ

638 c

(23) Tam żadawszy nasercach nie zleczone smutki (24) Domowi swemu: czeka Anielskiey pobudki (25) I iuż z Tatr Pireneyskich, nie przebytem wałem (26) Zaległ Turkom tamten prog; swoiem zacnem ciałem (27) Starszy bierze Chorągiew, poRodzicu lubem (28) Pod przysięgą się wiecznem zawiązawszy slubem

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 180

ZADAĆ

(Kiedy dryakwie włoskiej nie masz, tedy prostej tak zadaj: nakraj grzanek z chleba, i pokraj je w sztucki słuszne, rozmaż na każdą dryakwie tyle szuściora, ile weneckiej psu naraz dają,...)

Ostr. J. Myślistwo..., Kraków 1859, s. 18

ZADAĆ

(Na ukąszenie psa wściekłego. ... sercem i wątrobą z tego psa wściekłego, zaszczwawszy go, nakarmić. Dobrze i ziarnek kilka piwonii włoskiej, starłszy na proch, w czem zadać.)

Ostr. J. Myślistwo... Kraków 1859 s. 20

ZADAĆ

(Wywiedzenie zaś tej zgnilości
jest przez purgacyę, którą mu
zadasz pigułami z aloës, ... albo
daj mu pigułę magistrale:
w kawałkach słoniny pieczonej...)

Ostr. J. Myślistwo..., Kraków 1859, s. 20

~~ZADAĆ~~, ZADAĆ kogo u trybunału

2 d

(34) AD 16 4. Z inſtigatiey inſtigatora wielkie-o, Babinſkie-o in hoc actu Je-o Mscʒy Pana Pawla Czerne-o, na ten cʒas iuʒ nominowane- vrʒednika, inſtigatora Babinſkie-o Ie-o Mscʒ Pan Adam Wielkowicʒky ~~Mie~~ Vrʒednikiem Babinſkie. to ieſt iuriſtą zoſtal yʒ o trʒecʒey godʒinie w nocʒ wwielcʒe sie te-o bal abi go v tribunalu nie ʒadano w ſprawie ie-o.

Akta Rzeczp.Bab. rkp.s.2

ZADAĆ

Sajdaczek złoty [sc. kupida],
a w nim strzałki gęsto tkane,
Którymi i mnie samej nie raz
zadał ranę.
Wszystko jad, wszystko żądło.

Szym. Sz. Sielanki ... wyd. 1964 r. Bibl. Nar.
s. 20

ZADAĆ

jesli komu na ciele ſzwank zadał; za wynalazkiem ſądu Pułkowniczego, y wedle tego razu na ciele zadanego, albo utratą ręki, albo inszey karze podlegać na ciele ſwoim ma

Art. Woj. 1754, 70

ZADAĆ

Woyciech Łacniak skarżył sie na Solarke, ktora mu zadała, iakoby miał z żoną swoią obiesić Cygala, przeszłego męża

Kasina W. 1718 +I 391

Ks. Grom. wsi ✓ wyd 1921

ZADAĆ

ten Mucha zadał prawu:
„ze przenaieczy iestescie
y niechcę, abyscie mie
sądziły"

Ptaszkowa 1634 t. I
559

Ks. Grom. wsi wyd. 1921

ZADAĆ

dulek oskarzony, ze woytowi zadał, iakoby nie wszytko oddawał, co od chłopow na zołnierza wybierał

Kasiwa W. 1677 +.I

Ks. Grom. wsi. ✓ wyd 1921 384

ZADAĆ

wydać dekret urząd, aby
Jędrzey Kus wrócił trzy
grzywny Jędrusikowi, które
mu był zadał dla
dobrego pomieszkania
między sąsiady.

Karina W. 1623

Ks. Crom. wsi wyd. 1921 +I 319

ZADAĆ

Jakubowi Puthowi zadał Błazek Mrozek, że mu szablę złamał

Kasina W. 1602

Ks. Grom. wsi ✓ wyd 1921 f. I s 299

ZADAĆ

Na ~~sz~~ sczurkj (...) Lepsze to [sc. trucizna] nizli Łapyce y kotky ale cane by pies nie dopadl. albo człowiekowy nie zadano bylby u Biessa.

Miscelanea, rkp
s. 160b

ZADAĆ

zakazuie bractwo zeby
ktory ktoremu miał co
zadac albo sobie co wspomi-
nac

Regestr tow. c. mur.
s. 61

ZADAĆ

list uznały wszyscy za dobry a ten który mu zadał (...) przeprosić [ma] całe bractwo

Regestr tow. c. mur.
s. 70

ZADAĆ

Zawine dał pan Christof złotih 3, ktory zadał P. Janowi Wesołemu starsemu Bractwa Mularskiego słowa takie ~~ktorih~~ ktorih tego niemogł dowiesc

Regestr tow. c. mur.
s. 78

ZADAĆ

Pan Damesz na te słowa
zadał ze niecnotky wy
ktorzy mnie tak udaly

Regesta dow. c. mur.
s. 91

ZADAĆ

Kadynacy zadał temi słowy
xiedzu gwardyanowi ze
błazen

Regestr tow. c. mur.
s. 93

ZADAĆ

(Fortuno)

I cóżeś przez to uskorała
nad to, iżeś żal zadała
Temu, coby mi do mego
rad udzielił zdrowia swego?

Stan. Trans. wyd. 1935 s. 171

ZADAĆ

A luboć mi to tá / w niedoszłym wieku Małżonká mego Smierć y strátá / wielką y serdeczną zádáłá ránę; przydźie to jednák wszystko... poruczyć Dobrotliwośći (sc. Boga)

M. DOBR POLITYKA 1690 cz. I
s. 240

ZADAĆ

10 d

(32) Nie ʒagoiona poki ʒyię ra-
na, Ktorą mnie nęka Smierc mego
Stephana. I gorʒey niß wrʒod
cierpliwego Joba, Z gruntu tak
cięssʒka prʒeięła choroba. Co du-
ssę, ciało, Zmysł, roʒum, Kale-
cʒy, A kto ią ʒadał, ten ią tyl-
ko ʒlecʒy,

W.Pot.Periody, rkp. K.18v

ZADAČ

3 c

(29) Miecą, powiedaią: że powsięchnem duchem, Lecą aty: tym że pospołu Fleituchem, Zelażem onem człowieku Zadana, Lecży się rana. Nader nikczemne, y marne fleytuchy, Co nasycone odegnawszy Muchy, Niepotrzebnemi, głodne wabią: dźwięki, Na moie męki.

W.Pot.Periody,rkp. K.16v

ZADAĆ

Jeſlóże nie ich ſą [sc. księgi Piſma ś.], ktożby im to zádáć chćiał? Nie zydźi, gdyż ich przyimuią

M. Kor. Rozm.
1645, s. 6

ZADAĆ

(27) Wymioty kiedy czynić, y iáko. Do przeczyſczenia też przynależy womit, ktorego tákże z baczeniem potrzebá vżywáć. Bo iedni máią żołądek wierzchny ściſły, drudzy przeſtrony. Tym może womit zádáć pierwßym nic.

S. Petrycy Instr. K-ów 1613
s. D 2r

ZADAĆ

Tem sposobem fortuny
wspomniane
Przez ręce vtrapionych
będziesz miał zádane
Do niebá!

M. Kulig. Król. 1688 s. 106

ZADAĆ

Otworzyć skarby drogie,
nad któremi władać,
A nabrawszy dość złota,
y dość skarbow, zadać
Na tę wyspę, nad którey
miał bydź.
przez swe sługi.

M. Kulig. Król. 1688 s. 100

ZADAĆ

A kiedyż proszę, takim
Bog występkiem słynął,
Aby miał się vpiciać, y w
szaleństwo wpadać,
Syny swe pobić, potym
y śmierć sobie zadać?

M. Kulig. Król. 1698 s. 203

ZADAĆ

Teraz zadasz mi
Kreſtya, co w krytyczne
dni, iako to 7. y 14.
czynic.

S. Reimler Medyk wyd 1749 s 25

ZADAĆ

Nie zada nam nikt (...)
deserter Reges, co u sąsiad
nászych często bywało

Mowca, t. II, 1676
s. 69

ZADAĆ

91 c

(s. 214) (1) Gdzieżeś, o ~~xxxkki~~ wielki królu, rwał to ziele,
Które-ć tyle ran zadało na cnele? Pewnie z tego ogroda,
Gdzie cię krew potem zlewała, nie woda. Czy z ciernia, które od Boga przeklęta Ziemia nam dawać miała, miłość święta Ostry wieniec uwiła I na twój warkocz niewinny wtłoczyła?

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 214

ZADAĆ

29 c

(18) Jak więc Tatarzyn, uciekając z bitwy I tuż za karkiem swym czując gonitwy, Nie mniej bywa szkodliwy, Kiedy za sobą strzałę wypuści z cięciwy, Tak ty, dziewczyno, luboś tył podała, Mnieś jednak ranę serdeczną zadała; A takeś wymierzyła, Że chociaż uciekając, przez serceś raniła.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 26

ZADAĆ

NIEUMYŚLNA

Żona ~~swojemu~~ swemu mężowi

truciznę zadała

A. Morsztyn, Utwory
1971 r. 61

ZADAĆ

swojej matce nie zadaj
tej blizny, żebyś językiem
miał pisać pielgrzymem

A. Mostyn, Utwory
1971 r. 81

ZADAĆ

DO KRAMARKI (...)

Nikt ci nie zada, żeby twój kram chudy, kiedy twe budy wszytkie gładkości napełniły cudy.

A. Mossztyn, Utwory
1971 s. 69

ZADAĆ

105 d

(10) Item weźmi Rodzenkow wielkich y Fig, ieżeli mieć możeſz, włoż ná Miſę cynową, lub z gliny, przyday Cukru, Szafránu, Miry trochę, náley gorzałki, zápal, iák ſię w puł wypali przydus, zażyway tey wodki potroſze, y rodzenki lub figi zaday po iednym ż tych częſto.

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 94

ZADAĆ

184 a

(28) Item koſtkimktore ſię nayduią w proſięcych głowkách pod uſzymá, nákſztałt wężowych głowek, utárte y z záđáne pobudzáią do ſnu, dlá dźieći oſobliwie to służy. (s. 158) (1) Item świnie Mleko záżyte, ſen przywodźi. Item mocząc nogi ku nocy w wodźie, w ktorey by wrzáło Grzybieniowe liśćie, co ná ſtáwách rośćie, Sáłatá, Pśinki, ſpoſobi do ſnu.

Promptuarium.. K-ów 1716
s. 159-158

ZADAĆ

ieśli też ná ćię nie prawdę mowi /ztąd ieszcze więtsza poćiechá twoia ma być /że prawdźiwego występku zadáć / áni w tobie upátrzyć nieprzyiaćiel twoy nie mogł.

Poprawa
F.C 1625, s. 48

ZADAĆ

104 d

/447/ A lubo gęste - jako grad - padały Z wierzchu na niego nieochronne strzały, Mniej na to patrzy, ale roz drażniony Lew barziej bije - gdzie chce - w każde strony I nie uważa, jeźli jaka rana W walecznym boju bywa mu za- dana,

M.Borzym. Naw. 1662 /1971/ s. 109

ZADAĆ

· Nero w gorącey wodźie trućiznę rozpuśćiwszy/ zàdał bràtu swemu Britannico

J. PETRYCY O WODACH. 1635

S. 30

ZADAĆ

Same iednak wrodzone skázoney nátury
nászey passie / y nieuskromione ná-
miętności ... tyle w przedśięwźiętym po-
stępowániu záwady y przykrośći czło-
wiekowi zádadzą / iż dla nich samych
nie ieden się wstęskniwszy ... ustánie /
y bodáy nie zostánie.

Bryn. Droga, 1688, 64

ZADAĆ

Nie będą twarde / błotne / gleyskie drogi / same zagęszczone ostre pogorách chrosty / przez ktore się piąć / y przedźierać trzeba / dość pracy / dość trudow zádadzą.

Bryn. Droga. 1688, 63

ZADAĆ

Nie czyńmyż tedy Bogu tey obelgi / że-
byſmy wiedząc / á práwie ná oko wi-
dząc / Boſkie mniemanie / rozſądek /
zdánie / y obieranie iego / w tych to
námienionych cenách / minąwſzy;
á w żywe oczy / álbo nie rozum
álbo mu zádáwſzy / poſtáremu
według świátá / y świátową ſzalą
w ſercách náſzych te śmieći wáżyli.

Bujn. Droga, 1688, 294-295

ZADAĆ

Powtore grzech powszedni iest w takiey ohydzie v Bogá / iż inney większey po grzechu śmiertelnym / żadna rzecz y złość zádać mu nie może

Bujn. Droga. 1688,51

ZADAĆ

Łayno Pawie, ná
proch ztárte ... zádáne
w piwie, ná raz ćwierć
łotá, przysłodźiwszy, iest
osobliwym sekretem
(se na zawrót głowy)

COMPENDIUM MED. 1719 s

ZADAĆ

...według trybu kawalerskiego, to jest rycerskiego i ślacheckiego, póki tego z siebie nie zniesiesz, com ci na twoje pierwsze pisanie zadał, ty mię lżyć nie możesz,...

Korespondencja Stadnic. do Jazł. s. 184

ZADAĆ

Tyś godzien tego, żebym cię bił, boś zarobił na to. Ale dotąd, póki tego z siebie trybem kancelerskim nie zmieszasz, co ci na pierwsze pisanie zadał, nie jesteś mi równien.

Korespondencja Stadnic. do Jarń. s. 186

ZADAĆ

Zadalichmy ciężki raz nieprzyjacielowi,
Podawszy go na pośmiech wszystkiemu
światowi

Groch Wiersze 1859, 139

ZADAĆ

Jeżeli z trucizny
zàdàney, (sc jest mdłość)
tę trzebà wywabić
przez womitorya

COMPENDIUM MED. 1719 s

170

ZADAĆ

Powierzchowne (sc. przypadki epilepsji) pochodzą z rànnej iàkiéj ciężkiéj w głowie zàdànej, àlbo z tłuczenia, àlbo z uderzenia

ZADAĆ

gdy go (s. Merkuriusz)
Medyk żąda niedos-
konały, gardło po-
drapie, podniebienie
opryszy

COMPENDIUM MED. 1719 s

406

ZADAĆ

434. Spowiedź o gorzałkę.(N.)
Kilka razy przed księdzem Włochem
w krotkim czasie Powiedał na spo-
wiedzi jeden Mazur, że się Upił
gorzałką: co raz pokutę mu zada,
A Mazur po staremu jedno mu powiada.
Włoch gorzałki nie pijąc dotąd
jako żywo, Dziwuje się, że bez
niej tego chłopa ckliwo.

W.Pot. Ogrod t.II, 1907 s. 370

ZADAĆ

założeniem jednej liczby rozwiązuje (sc. reguła) trudności zadane.

S. Solski Geom. 1698 K SW s 144

ZADAĆ

Żąda kto pytanie
takie:

S. Solski Geon. 1698 Ks III s 144

ZADAĆ.

A żebyć łamána liczbá wielka nie zádáła trudności iedną, ábo dwie, figur Numeratora, to iest liczby nástępuiącey po słowku [y] zostáwiwszy, insze ku práwey ręce odrzuć.

S. Solski Geom. 1693 Ks. II s 84

ZADAĆ

Katolikowi luter tę kwestyę zadał:
Czemu przed drzewnem w krzyżu
nabożnie upadał?

Pot. Fraszki wyd. 1907 t. I s. 269

ZADAĆ

Poswarzywszy się szlachcic szlachcicowi
zadał:
Nie godzien, żeby między poczciwymi
siadał
Ojciec twój, będąc lutrem.

Pot. Fraszki wyd. 1907 t. I s. 273

ZADAĆ

Żołnierz Polak przed księdzem włochem
się spowiadał,
Chcąc żeby mu pokutę o nieczystość
zadał.

Pot. Fraszki wyd. 1907 t. II. s. 37

ZADAĆ

Gadka litewska.

Wszeteczną mi litewka w wielkiej
ludzi kupie
zadała, widziałem sto kpow o jednej
dupie.
Skonfundują się, że tak wymawia wyraź-
nie.
A ona w skok: a to pięć o stu kajli,
błaźnie.

Pot. Fraszki wyd. Lwów 1907 t. II s. 348

ZADAĆ

Prożnowanie.

Myślić moje do cnoty mogą pomoc leki,
Patrz, żebyś prożnowania zawsze był daleki.

Robisz co, okazya do złego upada.
Prożnujesz, obmyśli czart i robotę zada.

Pot. Fraszki wyd. Lwów 1907 t. II s. 415

ZADAĆ, ZADANY

Odżartowanie.

Widząc senatora, że dwaj w kupie stoją Tysi,
Wspomniałem sobie, rzecz, Kolana kędysi.
...
Cóż ci czynią? chcąc mu tąż odrymować miarą,
Z obu stron, jak najbliżej ostępią go parą.
Więc śmielszy: rozsądź proszę, w gadce nas zadanej
Co bywa między dwiema trzeciego kolany?
...

Pot. Fraszki wyd. Lwów 1907 t. II s. 359

ZADAĆ

A naostatek taką odpowiedź
mu [sc. jeżowi] dała [sc. liszka]:
„Daj mi pokój mój bracie, te [sc. mu-
chy] się już najadły, A gdyby
na ich miejsce głodne zaś napad-
ły, I tej krwie, co mam trochę,
że mnieby wyssały, większą szkodę
-ba i śmierć prędszaby zadały".

BTaż Set, 21

ZADAĆ

Patrzy orzeł, a widząc, że mu ona rana strzałą szychtowną prawie w pół serca zadana, rzekł westchnąwszy: [...] „Przetoć mi wpośród serca ranę otworzyła ta strzała, że mym piórem szychtowana była.

ZADAĆ SIĘ

ZADAĆ SIĘ

(5) Więcz ci rana ta strzała,
zada się szeroko Nieba ratuy-
cie. (Angel) nasze posiłki
wysoko Mąsz problerz oto pewny
to tarcza niezłomna Co we mnie
boleiącym obrona warowna tri-
umfuiesz bez woyny tępa lito
strzała Gdyby iey przezz twoy
zaszczyt droga się nie stała.

Kod. Konopcz. rkp. s. 134

ZADANIE

... | ieśliże mąż o wielkie iákie przewinienie biie żonę | ... | tedy nie grzeſzy | bo on ieſt iey głową | y on ią powinien nápominác ... | y káráć gdy co záwini. Bez okáleczenia iednák y zádánia choroby | y bez oſtawienia iey.

Star. Kaz. cz. II. 1649, s. 140.

ZADANIE

Obiectio Zadanie, wyrzucenie

Amsterdam. 93

ZADANIE

Zadanie Obiecto

Am. Sì. pol-Tac. rkp. s. 103

ZADANIE

Zadanie, ein Vorwurf,

Bier Stplnm. 312

ZADANIE

Zadanie komu czego /
Insimulatio criminis
probrum, criminatio

K. Sarg. Dictionar.
Berlin 1642, s. 516

ZADANIE

zárzucenie / zárzut komu czego / v. zádánie komu czego.

N. Szyr. Dictionar. Wilno 1642, s. 529

ZADANIE

160 b

(26) Liecz przez pilne staranie Doctorow P, Woiewoda atoli zbeł trucizny, A (Bielin[kie[g]o Jak znowu ie[cze opatrzniey niż pierwey wkaydany ozadanie trucizny wsadzono) ktorego we mszczonowie Rayoy na garło sądzieli, aze zawieszony na szubienicy y bolu y wstydu zbełby prętko, nazanego tego u pręgierza katu bicy rękę uciac,

Liber gen. 1626 K 46 r

ZADANIE

skoczyli do niego ~~takie~~ tamże, za zadaniem mu rany w głowę z rusznicy, potem zabili.

St Niem. Pam. wyd. 1899 s 71
rkp. wł.

ZADANIE

Zárzut nie wywrotny, (Zádánie nie wywrotne, nie zbite.)

Br.P.H. 347

ZADANIE

Pozywam tégo co mię pozwał/ Zadánie wády powodney ſtronié. Rékonuencya.

CN II
D
K

ZADANIE

potwór
Pomowká/ v. Zádánie komu czégo.

CN II

AP

ZADANIE

Trúdic kogo/ trúdzny zádawánie ábo zádánie komu.

CN II

ZADANIE

Ządánie/ v. Prágnięnie. Zádánie komu cʒégo/ ʒádawánie/ ʒárʒucánie/ pomówká. Zárʒut.

CN II

ZADANIE

Zárzucęnie cʒégo/ Zárzucánie śieći/ v. Tonia. Zárzucęnie/ żárżut komu cʒégo. v. żádánie komu cʒégo.

CN II

ZADANIE

W sprawie ... o zadanie słów nieuczciwych y czarocstwa, sąd ... nakazuie

Krowodrza 1698 t. I

Ks. Grom. wśi wyd. 192643

ZADANY

Co mrowce iáyca w trunku
zádáne niepodobnie zwykły
spráwowáć w żywocie ludzkim /
tákże nasienie skoczkowe y drzewá
niektorego názwánego ... czarna
sosná.

Zęb. S. Młot na czar... Kraków 1614, s. 374

ZADANY

Zadany Obiectus

Am. Sl. pol-łac. rkp. s. 102

ZADANIE

zadánie

Kusheg Neo

ZADARCIE

zádárcie páznogcia

Kus Deg J

zadavcie

Chod kov, 78

ZADARCIE

Zadarcie, egratigure

USZ. KUL. DYK.

244

ZADARCIE

Ktoby miał w sobie
postrzały... ábo iákiekol-
wiek w ćiele zadárćie/
bądź tarniem/kośćią/
trzaską/śkłem/gwoź-
dźiem/ić/w winie wasz
Kokornak... à... przy-
kładáy

S. SYREN, ZIELNIK 1613 s

650

ZADARCIE

K

ZADATEK

Zad cʒégo/ domu/ v. Tyż.
Zádáię naiemnikowi/ ſʒudʒé/ furmánowi/ kupcowi. v. Zádátėk.

CN II
D
WŁ

S

ZADATEK

Żołnierz wyſłużony/ zmowiony/
przysięźny/ co zádáték wźiął.

CN II

ZADATEK

Zadáték/ świętoiáńſki groß. v.
Vpominék.

CN II

ZADATEK

Swiętoiáńſki groſ/ v. Zádátók.

CN II

KZ

ZADATEK

Pięniądz/ ábo grosz S.Janá/ v.zádá-
ték.

CN II

ZADATEK

Upominék/ Zadáték.

CN II

V

ZADATEK

L.

Dosyć kontenci byli y z zadatku

Kon. 101.

ZADATEK

. L.

ten zadatek ... affektu

z przyzwoitego należy respektu

T. Z. s66.

ZADATEK

((Komory rabowali,)) (21) i zabierali wszystko ludziom ubogim gwałtem, nikomu nic nie płacąc, a to był pierwszy zadatek przyiazni Saskiey ~ 1p. Trafiła się smiesźna rzecz O.O. Jezuitom Marg. Smieſzna Tragedya(-) (1) Gdy z Promnika Krola prowadźono na Zamek do Koronacyi, stęły Woyska w dwoch liniach ku Klenarzowi,

.Otw. Dzieje s.>-10

ZADATEK

112 a

(10) Zacżym ſtánęło/że
(11) Poſłannik z hrámotá-
mi do Krolá J.M.ieſt ode-
ſłány; co niemáły (12)
ieſt żadatek ſtátecżney/
da Bog/wierności Hetmáná/
y wſżytkiego (13) Woyſká Z-
porowſkiego.(14) Z Krako-
wá 9.Februarij,1661.(15)Za-
ſtał K.J.M.do Cżęſtocho-
wey przyiáchawſży znácżną
Ich (16) MM.PP.Senatorow/
((frequencyą))

Merk.Pol.Ord.1661 s.71

ZADATEK

339 a

---

(21) Przez miłość chwały Bożey y tey spolney Matki (22) Przez Koronę Oycowską: ktorey też żądatki (23) Ma y on w naſzych ſercach, za Rycerskie dzieſie (24) Przez te wſzytkie ozdoby przez wſzytkie nadzieie (25) Przez żywot, zdrowie y co ſacuie się drozy((dobra sława))

..

W.Pot.Wojna Ch.(rkp.)
s. 61

ZADATEK

Dał zadatku tenże
Piotr grzijwien pul-
-dziewiętny

Komborska Wola 1607
t. I

Ks. Grom. wsi wyd 1921 s 41

ZADATEK

Z ktorych to złotych 54
za rok tysiąc szescset
szesdziesiąty dziewiąty
... zapłaciliśmy czynsz
Pani tHeodozowey z 45
A złotych dziewięc zadatek
czynszu na rok siedm-
dziesiąty.

P Kunaszczak REGESTR. rkp

k 19v

ZADATEK

na to mi dał Zadatku
złotych 30

P Kunaszczak REGESTR. rkp
k 7 v

ZADATEK

Powrocił z Grodna z relacyą
iż Jm X Suchodolski
Proboszcz Grodzienski
nie [dał] (...) Stancyi (...)
a Jnsze wszędzie są zaięte
A tak p[ieniądze] (nazad) przywiozł
ktore miał na zadatek.

Notata Int. Dom.
rkp s. 114

ZADATEK

Pytał sie tedy oyca iego, gdzie iest Jacko --- Tak tedy mowiąc, aby Jacko przyszedłszy z Spiszu, bywał w Muszynie y zadatek dany na chmiel przynosił Tomczyszakowi.

Ak Sąd. kresu musz. 1889

s. 49 r. 1682

ZADATEK

zádátek żal zamek zamęz
zárobek znák zysk (...) in u
genitivum terminant.

Woyna, Institutio
1690, s. 30

ZADATEK

Kazimierz Wielki krolem
Piasta ostateczny Potomek
bierze pamięc y zadatek
wieczny

Drobin. Powieści
rkp s. 147

ZADATEK

Wiesław daley zbiezy on
Połock obeymie Odda Synu
Mścisławu w zadatek uprzey-
mie

Drobisz. Pomieści
rkp s. 138

ZADATEK

iáko wieczności figura
pierścień od dawnych czasow
był miany, tak i teraz
áby wiecznej życzliwości
zádátkiem został.

Mowca, t. II, 1676
r. 162

ZADATEK

nie tylko fortunnych /
ale też tysiącami prze-
dłużonych lat życzę abyś
W. M. Pan szczęśliwie
zadátek zawziął.

Nowca, d. II, 1676
p. 369 (359)

ZADATEK

in hoc stadio iest wiele
przepraw bárzo trudnych,
przeto nierychło meritorum
stipendia przynośi W.M.P.
Ja ná ten czas tego zadátku
łáski J.K.M. uprzeymie win-
szuię.

Mowca, t. II, 1676
s. 387 (377)

ZADATEK

do oświádczonych iuż w-ty-
śiącu okazyach dobroczyn-
nośći swoich nowe co raz
Pańskiego ku sługom swoim
áfektu daie zadatki, czyni
autokracyą.

Mowca, t. II, 1676
s. 251

ZADATEK

Dziś i Zbawiciel na pierwszy
zadatek Pierwszy raz swoją
najdroższą krew tocy

A. Mostyn, Utwory
1971 s. 203

ZADATEK

114 c

(16) I rzekła: "Przestań lamentów, mój sługo, Jużem twej wiary doświadczyła długo; Godzieneś łaski, godzieneś nadgrody, Której zadatki bierz z mojej jagody." Co rzekszy, do mnie skłoniła się twarzą, Z którą kiedy się usta moje parzą I do jej żywych rubinów przygnęły, Wraz i sen, i te fawory zniknęły.

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 240

ZADATEK

157 a

(16) "Jeśli mię zdybiesz sam bez zielonego, Dam gęby i coś nad gębę milszego." Potem dawszy mi Sust raz dla zadatku: "To teraz - mówi - a czekaj w ostatku". Ach, wygram pewnie i doda mi rady Kupido zmyślny na kradzież i zdrady;

A.Morsztyn Utwory... 1971
s. 271

ZADATEK

Ná oſtátek że przez doſyć uczynienie kárząc / ćiekawe ſmyſły naſze / y przykrość umártwieniem ſobie zádáiąc / ſtawamy ſię podobnymi Chryſtuſowi Panu / ktory zá nas y zá grzechy naſze / ćięſzkie / nieznośne męki wyćierpiał? á ták oraz zadátek / pewną rękoymią / y záſtáwę bierzemy / że ieśli z nim ćierpim / z nim też przy łaſce iego uwielbieni będźiemy.

Bujn. Droga, 1688, 103-104

ZADATEK

I zląd ći to ktore ſię ná tytule Rozdźiáłu tego námieniło Vmartwienie: w tym ćiągnieniu do zbáwienia nam iedynie potrzebne ieſt; ábyſmy zgołá te ozártowſkie przynęty /y ... pewnego zmiennictwá / zádátki ... w nas cále umártwili /umorzyli

Brijn. Droga, 1688, 254

ZADATEK

Pámiętaymy (...) Jákośmy
od nie[go] [sc. Chrystusa]
zádátki łáski poświecenia
Dei lumen odebráli

Bajn. Droga
1688 s. 429-430

ZADATEK

iáko byſmy ná żadne niepryiáćielſkich figlow y okazek zádáthki náymniey niedbáiąc; a Bogá náſzego y iego niebieſkie háſło w ſercu y w pámięći maiąc; tropem iego szli y woiowáli.

Bryn. Droga, 1688, 264

ZADATEK

ſami ... z nieprzyiáćielem wzdra-
dźieckie ſię rozgowory wdaiemy / y do
wczáſow / do powági / do ſprzęćikow
chętki / iáko ſromotne zádátki przy-
ſzłych / gdy do potrzeby przyidźie
nieſtátkow / y brzytkiego zmiennictwá /
niecnotliwi zbiegowie bierzemy.

Bujn. Droga, 1688, 253-254

ZADATEK.

Dał im Lucyper
pieniężny zadatek,
Wzięli z radością...

Nie myśląc, że się
do piekielnych jatek
Przedali.

E.DRUZB.ZBIOR.1752 s

396-7.

ZADATEK

Wygrawszy sprawę
u syná, do Matki
Po utwierdzenie prawá
mego wracam,
Z kąd wzięłam moiey
fortuny zadátki,
Tam niechay pewność
dziedzictwa wymácam

(przen. relig.)

E. DRUZB. ZBIOR 1752 s
175

ZADATEK

„Czemu te choroby ktore z Rodzicow
dziecią bierze, nie zaraz się wydaią?
Takie choroby są podagra, kámduk,
y niektore inne. Do tych z Rodzicow
bierze <u>zádátki</u> y przygotowanie potomek..."

Tylkowski W. Ucrone..., Warszawa, 1692, s. 263

ZADATEK

Zadatek, hand Geld.

[Handgeld n.]

Bier Stplnm, 342

ZADATEK

100 a

(25) Rzeczeß, będzie gorßa. y ßkodliwßa gdy ią wypuſczę. Odpowiádam, że ſię nie zátaią ßydłá w miechu. Jeśliß taka, to iuż maß niezły zadatek ná drugi raz ninieyße powołánie, pokażeli ſię co ná nię, ſam bies roztraći (s. 75) (1) ſie o Bożą mękę, iáko mowią.

Czarownica, wyd. 1680 s. 74-75

ZADATEK

(12) Do tego pomagáią pewne zadatki ábo godłá ktore dáią ábo nośić każą dla miłośći y innych áffektow, iako łańki Páńſkicy. Dáie tego przykład Ioſephus Tract.I Diaeteticon Polyhiſtoricon diwto..c.5 de amore: wyiętey z.żywotá Królá Wielkiego Ceſarzá;

Czarownica, wyd.1680 s.42

ZADATEK

149 a

(s. 77) Też Confoederáoyą żebym vmyślnie áż do Interregnum wlokł, zadáie mi potwarcá; ná to odpowiem niżey. Ná Commiſſiey żem nie był częſto? á pocoż za tákiemi zádatkámi? Marg. Potym zádaią, że ia Marſałek ná Commiſſiey nie bywał częſto, bo z ſalbierſtwy co[n]uenire niemogłem.(-)

J.Lub. Manifest r. 1666
s.77

ZADATEK

209 d

(21) ((wiele ieſt Woyſkowych)) ktorzy co z tym Choieckim czyniano, y iáko go podwodzono, áby ná mię plotł, wiedzą dobrze, y dotykali ſię tego. Za temiß tedy zádatkami miałem iśdź z Krolem Ie[go] Mośćią, y bydź tám gdźie mię nierádźi widźieli,

J,Lub. Manifest r. 1666
s.106

ZADATEK

Gdy człowiek z żywota Macierzyn-
skie[go] Na Swiat wyprawnie
(...) Planetowie Na te wyprawe
Podarki onemu daią (...) Za kto-
remi Zadatkami przychodzi
do te[go] Spowinowacenia ~~się~~;
iż iako gwiazdy są ryczerzami
Niebieskiemi Tak ludzie są ry-
czerzami ziemskiemi

Herb. Or. XVII s. 613

ZADATEK

ta posługa Nasza ktory
WMMP. wdziecznemi byda
się ozywacie, iest zadatkiem
pocieśnieyszych Usłu[g] Naszych
Na roskazanie WMMP.

Herb. Or. XVII
p. 541

ZADATEK

Obżárstwo i lubieżność kompányia to.
[...] Obżártość zadátek nieczystości

386/IV
Młodz. Kaz. Hom. 1681

ZADATEK

Stelmachowi na zadatek dałem złł 3.24. Slusarzowi dałem na zadatek złł Pięc y gro 20

Listy Rzew.
rkp r. 48

ZADATEK

91 b

(23) Jeſtem to ku dobremu, żem był utrapiony. Zoſtawa tedy przy tym, co Cyrillus Náuczyćiel ſtáry powiedźiał: ...Krzyż pobożnych jeſt jákoby zádatkiem zbáwienia: Rádość niepobożnych jeſt zádatkiem zginienia. Albo jáko Auguſtyn S. mowi:...Dobry był, pry, y uſtáwiczne, ſczęśliwe ná tym świećie powodzenie jeſt znákiem wiecznego potępienia.

A.Gdac.Dyszkurs wyd. 1679
s. 81

ZADATEK za co

U tegoż samego złotych trzy
zadatku za konia
(...) U Wojciecha Ziemla
kop pięć litt y Siemienia
pad beczki pożyczyłem iemu

Dekr. sąd. ziem.
okp s. 133b

ZADATEK

... z kupcami traktować będę zawsze, i z solą, aby dobrze nałożyli. I spodziewam się, że przed czasem ekspiracji arendy dadzą zadatek, który oddać każę ...

Jak. J. Listy ... wyd. Warszawa 1962 s. 282

ZADATEK

(18) Ty przecie zenic sie chcesz
słysze Stanisławie iusz pachołki
przyimuiesz iusz y Konie sprzą-
gasz Kolasy y Kobierce o[illegible]dzasz
muzyke Zaciągasz bo iusz pono od-
dałes pierzscionek Zadatek swoich
checi y trwałych zamysłow Czy
oszalałes pono

ZADATEK

(24) y nawięcey dał Zadatek, a te maSprowadzio doWilna na reparacyą Łukiſek, ktore wielkiey restauracyi potrzebuią. Tegoż doſedł List odImPanaSzela wroznych prywatnych Intereſsach, między ktoremi ten nayznaczniey-szy że się Informuie dokąd ma ordynować Sto czerwonych t wybrane in Sortem IEymPanny Hlińieckiey.

Sap.Diariusz s.169

ZADATEK

312 a

(37) Rymarzowi nie dopłaciłem dziesięciu Tall. bitych z Racij iz Szoru podług kontraktu nie zrobił należycie Towarzyszowi Iego Szulcowi dałem TB 20 z zadatkiem in Antecefsu.. dany a ze Mayster odiechał do Grodna do poprawy y oddania

Sap.Diariusz s.134

ZADATEK

227 d

((46) ((pisał List...)) Ażeby mogł mieć Satisfakcyą Swoię z-Woropaia ponieważ podiął się ſzlamowac Sadzawki y wziol zadatku Złtch 60 a nie odrobił. Prosi tedy o rescitacyą Pndzy albo zeby kontraktowi zadość uCzyńił. Tegoż Malarz Miler zaczął malować Portret Żony moiey.

Sap.Diariusz s.100

ZADATEK

159 b

(42) Vmiał Vliſses stawic ma nię siatki, (43) Twierdząc: że Wielki Achilles: do zwady, (44) Niechce z Troiany: aſz muią w zadatki, (45) Da-Hetman: acz tu Matkę serce boli, (46) A przecię rada, nie rada pozwoli.

W.Pot.Syl.(rkp) s.80

V||DZIEWKE,||

ZADATEK

• 29 b

(33) Dzis vczynprzyſłey Venerze zadatek, (34) Czy tak ſam będzieſz aſz dosmierci Legac? (35) Ani by Oycow ani było Matek, (36) Gdyby się wſzyſcy białey płci wyſtrzegac, (37) Chcieli iako ty; pusc wodze roſzkoſzy, (38) Pierwey, niſz ci włos siwy, ptaki spłoſzy.

W.Pot.Syl.(rkp) s.17

ZADATEK

Zadatek /Arrabo/arra,
pignus. Praduoktas.
Zadawić /zádawienie.
v. Dawię/etc.

k. Szyr. Dictionar.
Wilno 1642, s. 516

ZADATEK

z sułtanami, (...) murzami,
hetmani koronni gadali,
i różnemi zadatkami
przyjaźń z nimi utwierdzali,
a przecie im za złe nie mieli

K. Radz. Spr. woj.
s. 290

ZADATEK

Kto dawne rzucza dla świeżych zadátki; W swoie się właśne sam uśidli śiatki.

Gorz. Wol. 65.

ZADATEK

DONNER quelque chose devant quelqu'un pour le faire profiter, luy avancer un peu d'argent. Alicui aliquid prae manu dare, unde utatur. ZADAC komu co ná rękę zádátek dáć komu.

Dan Dict. I 462

ZADATEK

WojszDiur, 90v

ZADATEK

AVANCEMENT... Pecuniae in anteceſſum numeratio... ZADATEK, to co kto ma záđane ſobie przed czaſem, iáko, wprzod záđać liczyć piemiądze.

Dan Dict. I 145

ZADATEK

zadatku na trunne
złoty 1

UB MIESZCZ

Inw Mick 96 (1643)

ZADATEK

GAGISTE ... ZADATKOWY,
náięty ná zádatek,
zádatkiem zmowiony

Dan. Dict. II, 72.

ZADATEK

CHRAP. DIAR. I s. 131

ZADATEK

CHRAP. DIAR. I s 429

ZAOATEK

GALIAR DUEN, 65

ZADATEK

BG 2Kor I 22

ZADATEK

M. Feuerer
375